

Del Coll. de la

MALLEVS

MALEFICARVM,

EX PLVRIMIS AVC.

ERVA

VOS

RS

*Quorum hic prior quos contineat, in altera
pagella videbis.*

ACCESSIT HVIC EDITIONI

postremae, ut plusquam antea plurimis men-
dis purgata sit, quamplurimisque, in
marginibus, additionibus illustra-
ta & locupletata.

LVGDVNI,
SVMP TIBVS PETRI LANDRY.

M. D. XCVI.

*De exorcismis. Inquisitionis Liber
infertus, exopostelice Malleolo hic
dicis Caput ad prescriptum in
ante anno 17*

- I. Fr. Jacobi Sprengeri, & Fr. Henrici Inquito-
ris Inquisitoru hareticæ prauitatis Mal-
leum Maleficarum.
- II. Fr. Ioannis Nideri Theologiæ professoris
Formicarium de Maleficis, & earum
prætigijs ac deceptionibus.

INDEX
ALPHABETICVS
RERVM AC SENTENTIA-
RVM MEMORABILIVM,
quæ sparsim in hoc opere
continentur.

.

A	Actus venereus cur facilius maleficetur. 193
Bacuch per An- gelum bonum in momento transfertur in Chaldæam. 174	Adæ peccatum cur maxi- mum, 135
Abiurandi modus in Eccle- sia ob leuem suspicionem hæreseos. 404	Adæ peccatum non excedit Maleficarum crimē. ibid.
Abiuratio quomodo secre- tè faciendâ. 408	Adam si non peccasset, an qui nunc saluantur, sal- uati fuissent. ibid.
Abrahæ precatio sanat im- potentiâ Abimelech. 275	Ad accusationem malefici quilibet admittitur. 6
Abusus Sacramentorum ad maleficia. 189	Adfrontatio Maleficarū fr inuicem accusantiū. 4
Abusus festorum sacrorum ad maleficia. 190	Adfrontatio testium. 5
Accusatio ad pœnam talio- nis est periculosa. 338	Admonitio S. Augustini notanda contra conuile- tes Magos. 307
Actus actiuorū sunt in pa- tiente prædisposito. 59	Aduocati Maleficæ aunus. 358
Actus carnalis cur respectu vnius & nō alterius mu- lieris impeditur. 86	Aduocatus ad deati bene- placitum non deputatur. 359
Actus intellectus volūtatis & corporis in homine considerari oportet. 49	Aduocato seruanda mode- stia, veritas & modera- men falsi. ibid.
Actus matrimonij coniuga- lis tribus impeditur. 2	Aduocatus clienti, malam causam fouenti, nō con- sulens vt cedat, perdit sa- larium. ibid.
Actus venereus cur multum afflicteret. 495	Aduocatus quid respondere debeat super inimicitæ * 2 alle

I N D E X.

allegationem. 361
 Æneas an ex concubitu
 Veneris & Anchisis oriri
 potuerit. 31
 V Aer figurabilis, quomodo.
 178
 V Aëreum corpus Dæmō non
 potest assumere. ibid.
 Agens ex proposito cog-
 noscit suum effectum.
 72
 Alchimiſtæ verum nō con-
 ſciunt aurum. 13
 Alexander & Hymeneus
 per excommunicationē
 à Diabolo oppreſſi. 290
 Amentes quomodo diſtin-
 guendi quoad ſumptio-
 nem ſacræ cœnæ. 533
 Amicos Eccleſiæ ſe ſimulā-
 tes peiores ſunt hoſtibus
 apertiffimis. 513
 An Thamar ſuam ſoro-
 rem adamavit. 80
 An inordinatus ex Dia-
 bol & maleficio proce-
 dit. ibid.
 Amor hæc os vnde proue-
 niat. 281
 Amor hæc quid ſit. 501
 An aſſerere Maleficis eſſe,
 ſit ira Catholicum quod
 eius contrarium defen-
 dere ſit hæreticum. 1
 Angeli cooperantur ad gra-
 tiæ inſuſionem. 50
 Angelus eques. 77
 Angeli flagellantes. ibid.
 Angeli, boni an quosdam
 caſtiſcent, ſicut mali in-

frigidant, 503
 Angelus eximit Abbati Sā-
 cto Sereno viſcera ibi-
 dinis. ibid.
 Angelus eunuchar S. Equi-
 rium abbatem. ibid.
 Angeli cur malis homini-
 bus appareant. 180
 Angeli cooperantur come-
 tis. 48
 Angeli vocantur virtutes
 cœlorum. 502
 Angeli lapſi quomodo vo-
 luerint Deo æquales eſſe.
 114
 Angeli boni & mali motū
 locali imperant. 489
 Angeli nunquam aſſumunt
 corpora. 203
 Angeli & Dæmones quo-
 modo videantur. ibid.
 Angelus prædiſpoſuit S.
 Mariam in conceptionē
 Chriſti. 149
 Angelus non cognoscit ea
 quæ ſunt animæ. 8
 Anima complexionem cor-
 poris imitatur. 467
 Anima eſt actus corporis
 phyſici. 28
 Anima mouetur per ali-
 quod extrinſecum. 44
 Animal viſum Iſtericis pro-
 deſt. 22
 Animæ pœnis obrutæ ma-
 gis de ſua miſeria dolēt,
 quàm viuis apparere.
 475
 Animæ humanæ nulla ap-
 prehenſio ſufficit ad im-
 muta-

I N D E X.

mutationem corporis ex-
 terioris. 25
 Anima ſuo corpori domi-
 natum potiſſimum quan-
 do eſt in vita per gratiā.
 46
 Anima proprio corpori vni-
 tur vt ſexima. 25
 Anima quando operetur in
 corpore alieno, ſicut in
 proprio. 14
 Animæ defunctorum an
 extant ſua receptacula.
 475
 Anima illabi ſoli Deo eſt
 poſſibile. 78
 Animalium noxæ ſunt pœ-
 næ diuinæ. 103
 Anni Chriſti non ſuperatur,
 à maleficis. 40
 An omnis actio infidelis ſit
 peccatum. 123
 Apoſtaſia quid importet ſe-
 cundum S. Thom. 121
 Apoſtata ſeu fugitiuus qui
 habendus. ibid.
 Appellatio ad candens fer-
 rum. 383
 Aqua benedicta ordinatur
 contra diaboli impugna-
 tiones exteriores, Exor-
 ciſmus contra interiores.
 501
 Aqua benedicta ad quid or-
 dinetur. 147
 A quo quis ſuperatur eius
 ſeruus efficitur. 306
 Arboris forma ſpiritualis
 hominis. 528
 Arreptitiuus vnde dicatur.
 77
 Arriatæ acies noctu viſæ.
 470
 Armatus vir comparens Io-
 ſua. 478
 Ars præſtigioſa triplex. 93
 Aſpectus vi imaginationis
 mouet corpus aliquod.
 21
 Aſtronomi quare vera præ-
 dicant. 48
 Aſtronomiæ imagines ex
 opere diaboli. 309
 Auaritia fundamētum om-
 nium vitiorum mulierū.
 63
 Auditus Angelorum. 181
 Auguſtini dictū de religio-
 ſis. 513
 Auctoritas Epiſcoporū ener-
 uatur per nimiam aucto-
 ritatem Inquiſitorum.
 324
 Auidencæ dictū de virtute
 imaginatiua immutante
 corpora extranea, quo-
 modo intelligatur. 14
 Auri forma ſubſtantialis nō
 eſt per calorem ignis Al-
 chimiſtarum ſed per ca-
 lorem ſolis. 13
 Aurum maleficorum pota-
 bile. 485

B

Baptizati infidelitas hæ-
 reſis nominatur. 3
 * 3 Bag-

I N D E X.

Baptizati infantes non vorantur. 160
 Baculus Bernardi liberat ab incubo. 274
 Barbam radere cur Deus inhibuerit. 317
 Basiliscus quando hominē interficiat. 22
 Bona opera nisi in radice charitatis manent, nihil viriditatis habent. 528
 Bonum sine malo inuenitur, sed non contrā. 42
 Bonus finis vexationis dæmonis. 480
 Bulla Innocentij v i i i. Inquisitoribus data. 330
 Butyrum maicum ex aqua formare. 246

C

Carmina in collo gestanda. 284
 Canonis intellectus declaratur. 7
 Characterū adhibito vitiat naturalia remedia. 308
 Casus de homine in Asinum mutato. 181
 Capita mulieribus velanda propter incubos. 518
 Casus in oppido *Isbrucht* 226
 Cautela per iudicem obseruanda. 376
 Casus in Diœcesi Constantiensis. 225
 Casus in Diœcesi Argentinēsi inter oppidum *Firssen* & mōtem Ferretium. 242
 In oppido *Rauēspurg*. 182
 In comitatu *Burbiz*. ibid.
 In *Basilæa* in villa *Oberruei* ler. 268
 Casus inter *Buſiacum* & *Freyburg*. 225
 Casus euidentis facti. 361
 In oppido *Marpurg*. 217
 In oppido *Buſiaci* *Basil.* 162
 In villa *Buchel*. 169
 Casus in oppido *Argētīnēsi* notabilis. 208
 In oppido *Danni*. 232
 In *Bernensis* iudicio. 163
 In oppido *Waldſhut*. 175
 In ciuitate *Salzburgēsi*. 298
 Ciuitatis *Spirensis*. 141
 Casus in Diœcesi *Argētīnēsi* cuiusdam virginis. 159
 Cauſa impedimenti ſectus in maleficiis. 374
 Cauſæ cur Exorcismis non ſemper obtineatur ſanitas. 303
 Cauſæ quinque cur homines a dæmonibus obſideantur. 213
 Cauſa alicuius dicitur dupliciter. 73
 Cauſæ cur dæmo professionis iuramentum differat. 165
 Cauſæ vnde futura ſciant dæmones. 167
 Cauſa apparitionis ſomniorum. 98
 Casus obſtetricis. 231
 Casus in *Laufaniens* ducatu. 163
 Caſtitas non acquiritur merito virtutis. 504

Caſti,

I N D E X.

Caſtitas non acquiritur merito virtutis. 504
 Cautela obſeruanda ſi animantia ſub liminibus non reperiuntur. 484
 Cautelæ pro exorciftis. 289
 Cautela Notario obſeruanda. 412
 Cautelæ quinque a Iudice obſeruandæ vt delata veritatem ſateatur. 380
 Cautioni fideiſſorum quando malefica relinquant. 354
 Cera benedicta in calicē aquæ benedictæ immiſſa, maleficium taciturnitatis abigit ſi bibatur. 378
 Cereum benedictum licet accendere. 147
 Cibaria & potagia maleficiorum exorcisādo. 300
 Circe non reuera mutauit ſocios *Vlyſis*. 99
 Cyprum inhabitari a filiis Incuborum. 512
 Cythara *Dauid* vnitatem diuinæ eſſētīę ſignificat. 60
 Cognitio intellectus ex rebus accuſatur. 56
 Corpora cœleſtia non poſſunt imprimere intellectum. ibid.
 Cogitatio cognoscitur non ſolum per actum exteriorum, ſed etiam per immutationem vultus. 82
 Cholericis ſunt iracundi. 46
 Columnæ fidei inter Apoftolos qui fuerint. 304
 Columna *Salomonis* Romæ. 117
 Comēſtio Angelorum qualis. 181
 Cometa, mortis Regum indicium. 47
 Cometæ non ſunt ex his, quæ a principio genita ſunt aſtra. ibid.
 Comparatio alatarum formicarum. 486
 Concōrdia dæmonum eſt nequitia non amicitia. 42
 Concubinatus ſuſpicionem de maleficio auget. 351
 Concupiſcentia mater peccati. 79
 Coniecturæ de morbis maleficialibus. 363
 Cōiugū cōſtituatur offic. 90
 Cōiuratio ad lachrymas emittendas. 374
 Cōſolatio p̄ meticuloſis. 3
 Conſulentes maleficos deſeruitate accerſunt ſibi mortem. 264
 Cōſuetudo generalis Eccleſiæ p̄ lege habenda. 114
 Conuerſio *Nabuchodononſis*. 203
 Cōtractus dæmonis eſt virtualis, non corporalis. 35
 Continentia *Iob*. 198
 Contra Eccleſiæ determinationē nullus Doctor vel ſanctus ſuam defendit ſententiam. 322
 Cōtra mulierē pręgnatē ſententia differri poteſt. 388
 Contra negantē confeſſam, ſententia differenda. ibid.

* 4

Con

INDEX.

- Corpus immutari potest ex
forti imaginatione & ap-
prehensione ad varias æ-
gritudines. 52
- Corpus hic affligitur vt Spi-
ritus saluus fiat. 333
- Corpora cœlestia cui im-
mutari non possint. 189
- Corpora cœlestia mouen-
tur ab intelligentijs. 174
- Cum portentis non est io-
candum. 472
- Cur circa serpentes magis
vis maleficorum verfe-
tur. 71
- Cur in veneris magis male-
ficiunt viri quam femi-
næ. 86
- Cur Sathan odio habeat vir-
ginitatem. 234
- Cur quædam in tormentis
nihil fateantur. ibid.
- Cur vocati Dæmones in
certis constellationibus
adueniant. 58
- Claniam vigor notatur. 274
- Clericus ducens vxorem A-
postata est. 121
- Clericus negociator quasi
pestis fugiendus. 62
- Clericus maleficus deponen-
dus & in monasterio de-
trudendus. 6
- Clotildes virgo miranda fe-
cit. 64
- Crimen Maleficarum est
partim Ecclesiasticum
partim ciuile. 336
- Christus quomodo come-
derit. 121
- Christianæ Ducisq̃ Braban-
tiæ consilium. 276
- Christiani solùm possunt
fieri Hæretici. 323
- Chrylostomi dictum no-
tandum contra portante
exorcismi causa Euan-
gelia. 299
- D
- D Amasceni opinio de
Cometis. 47
- Deus punit vt meritum
cumuleretur per exerci-
tium patientiæ. 128
- Deus an sinat hominem suo
arbitrio viuere. 410
- Deus & natura nec abundat
in superfluis, nec deficiunt
in necessarijs. 219
- Deus amplius permittit su-
per vim generatiuam pro-
pter maiorem eius cor-
ruptionem, quam super
alios actus humanos.
85
- Deus iustè permittit Ange-
los & primum hominem
cadere. 137
- Deo non conuenit Diaboli
malitiam impedire. 138
- Deus non vult semper quod
potest. 497
- Deus per Angelos disposi-
tiuè gratiam hominibus
infundit. 502
- Deus solus agit in volunta-
tem. ibi.
- Deus vniuersa mala per-
mittit casibus Angelo-
rum

INDEX.

- rum & hominum permif-
sis. 108
- Deus solus quomodo mira-
cula facere dicatur. 55
- Deus potest ex malis parti-
cularibus bona plurima
elicere. 110
- Deus non potest facere crea-
turam ex sui natura im-
peccabilem ibid.
- Deus iustè permittit homi-
nem peccare. ibid.
- Deus neque vult mala fieri
neque mala non fieri. 107
- Dæmones carent pulmone
& lingua. 179
- Dæmones in obsessis quo-
modo loquantur. 180
- Dæmones ex virtute pro-
pria corpora localiter mu-
tare possunt. 93
- Dæmones habere potesta-
tē supra corpora & supra
imagines hominum Deo
permittente 86
- Dæmō potest interior ē phā-
tasia immutare & intelle-
ctum obrebrare. 79
- Dæmones seu malefici an
verè possint facere anima-
lia. 101
- Dæmones sine diuina per-
missione nihil efficere
possunt. 223
- Dæmones quomodo muta-
tiones in corporibus ope-
rentur. 81
- Dæmonum opere, aliqui nō
prestigiose, sed essentialiter
in lupos transforman-
tur. 9
- Dæmonis virtus corporalī
virtute fortior. 2
- Dæmones esse non credunt
asserentes non esse male-
ficos, nisi in vulgi existi-
matione. 3
- Dæmones quare constella-
tionib. constringantur. 12
- Dæmon motui cœlesti non
subiicitur. ibid.
- Dæmon colligit determina-
ta actiua applicando de-
terminata passiuas. ibid.
- Dæmon quare maleficis vta-
tur. 14
- Dæmones cuncta per intel-
lectum & voluntatem e-
xequuntur. 29
- Dæmones triplici scientia
vigent. ibi.
- Dæmon semper superbia
& inuidia peccat. 30
- Dæmones non mouent cor-
pora localiter. 28
- Dæmones corpora non vi-
uificant. ibid.
- Dæmones non sunt Spiri-
tus immundi licet sint
impuri. 30
- Dæmon licet neminem ti-
meat, Sanctorum tamen
meritis subiacet. ibi.
- Dæmon potest adminiculo
alterius agentis corpora
substantialiter, & acci-
dentaliter transmutare.
ibid.
- Dæmones præcipuè gau-
dent peccato fornicationis
* 5

I N D E X.

tionis & Idololatriæ. 33
 * Dæmones absque assumptione corporis possunt transmutationes in seminibus facere. 35
 Dæmō potest aliqua reponere ut cōseruetur semē, ne calor vitalis euaporet. 37
 Dæmon mouet voluntatē, quæ est causa peccati. 45
 Dæmones de quolibet ordine cecidisse creduntur. 40
 Dæmones cur homines ad decreta Lunæ uentent. 58
 * Dæmones semper cum maleficis concurrunt. 16
 Dæmon etiam memoriam corrumpit. 196
 Dæmones sanctorum uirorum oculos non decipiunt. 97
 Dæmon hominū petit. 162
 Dæmones ex prophetis prædicere possunt futura. 167
 Dæmones expellendi non interrogandi. 374
 * Dæmones corporalibus uirtutibus non subiacent. 538
 * Dæmon potest intercludere uiam feminis. 495
 Dæmon exuens fratrem scapulati & uestibus. 481
 * Dæmones ad exercitium deputati non sunt in inferno, sed in isto aëre caliginoso. 42
 * Dæmones fortum in uitro inficiunt. 185
 * Dæmones cur incubatum affectent. 318
 Dea fortunæ cæca. 55
 Deducus culpe non est sine decore vindictæ. 216
 Delatus cum omnia negat tria faciat iudex. 352
 Deprehensus in hæresi euidencia facti aut testibus est puniendus, licet non confiteatur. 353
 Dei auctoritate quando Malefici creaturam variè trāsmutant. 12.
 Deus permittit mala fieri propter perfectionem uinuenti. ibid.
 Deus est creaturæ obiectum, & ultimus finis. 82
 Deus punit per malos Angelos. 90
 De cognitione hæretici aliter Canonistæ & aliter Theologi sentiunt. 329
 De restitū inimicitia iudex per se inquirere tenetur. 139
 Diabolus à Dia, & Bolus, dicitur. 41
 Diabolus vexat pios in somnis. 83
 Diabolus cogit uoluntatem per modū pluadentis. 74
 Diabolus instigat inuisibilitèr per modum dispositionis. 79
 Diaboli inter se differunt specie. 39
 Diabolus nō est cordium. 72
 Diabolus causat etiam cistica animam. 7
 Diabolus est ubi operat. 82
 Dia

I N D E X.

Diabolus uocatur Magister. 164
 Diabolus semel tantum ueritabilis. 134
 Diaboli opere Cham filius Noë nascendo rist. 17
 Diabolus in forma sacerdotis prædicat. 211
 Diabolus etiam malis torquetur. 138
 Diabolus cur magis affectat lædere bonos, quam malos. 139
 Diaboli facta an dicantur miraculosa. 102
 Diabolus solum per media scurit. 242
 Diabolus plus mali perpetratur quam maleficæ iubeant. 225
 Diaboli ex inferiori choro. 172.
 Diabolus non est causa omnium peccatorum. 73
 * Diabolus quot modis sit causa peccati. 57
 Diaboli sunt ueluti pedagogi humilitatis. 288
 Diaboli pelluntur cilicio & Epistola sancti patris alitius. 525
 Diabolus in specie muscæ deglutitur. 531
 Diaboli sunt Deo loco tormentorum. 490
 Die beatæ uirginis malefici torti plerumque continentur maleficia. 507
 Die Sabbati capat non peccatnaadam. 314
 Diffamatus in pluribus locis etiam multis locis purgatur. 400
 Differentia inter Necromanticas & Astronomicas imagines. 309
 Differentia imaginum Astrologicarum, magicarū & maleficarum. 57
 Differentia inter p̄stigiū & imaginariā uisionem. 203
 Differentia inter aquā benedictā & Exorcismum. 303
 Differentia inter fauorem personæ & culpæ. 444
 Differentia Dæmonum multiplex. 481
 Diuersitas cultus diuini, non repugnat ueritati. 315
 Diuination est secundum genus superstitionis. 18
 Diuination est per expressam Dæmonū inuocationem. ibid.
 Diuinatrices consulere non licet. 378
 Diuinatores, & malefici, qui hæretici iudicantur iuris præsumptione, non ex natura rei iudicio ordinatorum, & non inquisitionum subiacent. 330
 Dominica die ieiunare est diabolicum. 165
 Dona à spectro militi donata. 474
 Duarū maleficarū casus. 95
 Duellum ad uitæ conseruationem ordinatur. 382
 Duellum Dauidis cum Philistino.

I N D E X.

Philistæo diuina reuelatione fut. 385
 Duo fratres simul infirmabantur & curabantur. 46
 Duo Spiritus non possunt esse in vno & eodem loco. 205
 Duo testes concordēs. 342
 Duo testes legitimi non singulares sufficiunt. ibid.
 Duo testes de iuris æquitate non sufficiunt in trimine hæresis. ibid.
 Duo genera lachrymarum in oculis fœminarum 514
 Duæ parentiæ vnicuique rei à Deo tributæ. ibid.

E

Ebrietas est res tumultuosa. 498
 Ecclesia Mõnialium *Haben-Zorn.* 249
 Effectus maleficiales phantasticos esse & imaginarios quibusdam videtur. 2
 Effectus maleficiales quomodo sint miracula. 55
 Effectus pœnales quadruplices sunt. 16
 Eleemosyna ex lacte, præseruat lac. 311
 Episcopus maleficiatus à concubina sua. 262
 Episcopi contra maleficas procedere possunt, exclusis inquisitoribus. 323
 Equi diuersi colores in Apocalypsi explicati. 469
 Equitare cum Diana vel Herodiade est cum Diabolo transire. 8

Errant dicentes, extrema maleficia realia, medium autem phantasticum esse. 7
 Error in mente, hæreticum non facit. 10
 Esus stercoreum amorem operatur. 77
 Esus infantium qualis apud maleficas. 163
 Eucharistiæ sacramentum exurit Dæmones. 533
 Euæ peccatum non induisset mortem, nisi cripta Adam accessisset. 69
 Euidencia facti differt ab indicio facti. 368
 Excommunicatione incubos pelli. 525
 Excusatio à tanto, non excusat à toto. 11
 Executio sententiæ quando sit differenda. 388
 Ex effectibus deuenitur in cognitionem causæ. 55
 Exempla mulieres infantes vorare. 105
 Exemplum constantis casti iuuenis. 283
 Exemplum pœnæ iniuste mouerit bellum. 257
 Exempla de vxoris ab incubis. 273, 274
 Exempla de Dæmonibus inquietantibus domos. 479
 Exemplum de magica possessione. 539
 Exempla de virgine Bæbergensi quæ virgo peperit. 523
 Exemplum imaginatæ obfessionis. 543

Extra

I N D E X.

Exercitus Angelorum custodes piorum. 471
 Exercitus cœlestes in quem spem appareant. 472
 Exorcismus ad quid ordinatur. 303
 Exorcizatio cura fit in baptisinate. 300
 Exorcista quomodo possit uti herbis, & petris. 291
 Exorcizatio ad sanctificanda ea, quæ adhibentur ad diuinum cultum. 499
 Exorcismi olim irriti. 264
 Exorcismus loco Baptismi. 501
 Exorcismi Ecclesiæ quando conducant. 258
 Exorcismi scripti quomodo gestandi & appendendi. 298
 Exorcismi à D. Gregorio instituti. 305
 Ex malitia quantumcunque humana maleficorum opera oriri non possunt. 53
 Ex melancholia apparitiones mulieribus phantasticæ videntur. 275
 Ex natura peccant omnes Dæmones. 38
 Experientia docebit iudices. 372
 Ex præsumptione cuiusdam Sacerdotis quid acciderit. 273
 Ex quibus signis dignoscantur maleficæ. 256
 Extra vnum Deum nihil est numinis. 8

F

Fatum esse aliquid, & dari assertio hæretica. 50
 Fatum quid sit. 51
 Fatum dupliciter consideratur. 50
 Fato non subduntur maleficarum opera, sed alijs causis. 51
 Fati & prouidentia discrimen. ibid.
 Fascinatio tripliciter accipitur. 19
 Faunus scarius quis. 32
 Fœlix per se, fœlicissimus si cœlebs. 66
 Feriarum tempore magis confitentur magæ, quam alio tempore. 380
 Fides quando hæreticis & maleficis seruanda. 374
 Fidei & rationis non reputat asserere mores hominum dispositiue & contingenter, à syderum dispositionibus variari. 45
 Fides est vita animæ. 254
 Fide muniti sunt signo crucis muniti. 125
 Fides quando Aduocato adhibeatur. 365
 Filij Dei in Scriptura Genesis filij Seth dicuntur. 29
 Filia hominũ in 6. c. Genesis, filia Cain dicuntur. ibi.
 Filius quomodo portet iniquitatem patris. 289
 Fieri dupliciter sumitur. 201
 Figuræ in plumbo liquefactæ. 129

Flegma

I N D E X.

• Elegmatici pigri. 46
 • Flores & Folia quid in sacra
 scriptura significant. 536
 • Fœminæ viris sunt supersti-
 tiosiores propter tria. 65
 • Fœmina vnde deriuetur. 65
 • Fœmina duo genera lachry-
 marum habet. 63
 • Forma sententiæ absolutio-
 riæ & diffinitiuæ. 396
 • Forma accuratæ & acris sen-
 tentiæ, contra conuictum
 de hæresi & fugituum
 latæ. 436
 • Forma sententiæ absolutio-
 riæ ab excommunicatio-
 ne. 413
 • Fornicatio duplex. 509
 • Fornicatione & idololatria
 corpus & anima conta-
 minatur. 519
 • Frigiditas naturæ quomo-
 do à maleficio dignosca-
 tur. 87
 • Frigus quid denotet. 482
 • Eructus vineæ Salomonice
 quid denotet. 537
 • Fulmina & grandines can-
 dem habeat causam. 247
 • Fumus arboris cuiusdã abi-
 git cacodæmones. 538
 • Fundamentum omniũ mu-
 liebrium vitiorum est à
 natura. 514

G

• Gaudens detractioni-
 bus possidetur à dæ-
 monibus. 215
 Genethliaci dicuntur pro-
 pter natalium syderum
 considerationem. 48
 • Geniti ex spurcitijs diaboli
 an sint maioris virtutis
 quam alij. 183
 • Gigantes à dæmonibus pro-
 creati. 29
 • Gilia Christianissima mu-
 lier Vngariæ regnum ad
 Christum deduxit. 64
 • Gradientia super pectus ga-
 strimargiam notant. 517
 • Gratia quid sit. 112

H

• Hæc dum capitur, ex-
 tra aquã subito vo-
 cem emittit & moritur.
 180
 • Helias S. Pater & mona-
 chus, inter trecentas fœ-
 minas tentatur. 151
 • Heraclides vir sanctus vitas
 sanctorum patrum com-
 pilauit. ibid.
 • Hentius Imperator can-
 dentis ferri iudicium, er-
 ga suam coniugem exer-
 cuit. 383
 • Herba quædam accensa fu-
 migans facit trabes ap-
 parere serpentes. 94
 • Hæresis quare dicatur ma-
 leficarum & non malefi-
 corum. 70
 • Hæresis est maxima, opera
 maleficarum non crede-
 re. 407
 Hæreti

I N D E X.

Hæretici comparantur ca-
 tis. 210
 • Hæreticus simplex relapsus
 etiam si pœniteat, est oc-
 cidendus. 254
 • Hæreticus summus quis
 censendus. 395
 • Hæreticus, qui in sacre scri-
 pturæ expositione errat.
 4
 • Hæretici quidam propria
 confessione morte adiu-
 dicati, illesi in igne man-
 serunt. 377
 • Hæretici inquisitorum iu-
 dicio subiiciuntur. 330
 • Hæreticis conuersis non est
 fides adhibenda. 435
 • Hislich Auicennæ quid sit.
 501
 • Hipocratis sententia lauda-
 tur. 46
 • Hipocritæ non sunt Apo-
 statæ. 122
 • Hominis est præparare ani-
 mum, Dei gubernare lin-
 guam. 62
 • Hominiæ procreare est actus
 corporis viui. 28
 • Homini non licet vti dæ-
 monum auxilio per pa-
 cta tacita vel expressa.
 309
 • Homines à dæmonibus pro-
 creati. 31
 • Homines hominibus, dæ-
 mones dæmonibus præ-
 sunt. 38
 • Homines an transformen-
 tur in bestias. 96
 Homo videtur lupum vocem
 amittit. 22
 • Homo quinque modis de-
 clarat voluntatem. 140
 • Homo iuuenis arboris simi-
 litudinem præfert. 526
 • Homo animalis quid. 527
 • Homo spiritualis & inte-
 rior. ibid.

I

• Ieiunia & orationes abi-
 gunt dæmones. 479
 • Idololatria primum super-
 stitionis genus. 18
 • Ignis & aer dæmonibus
 subsunt. 19
 • Ignorantia multiplex. 11
 • Imaginari & phantasiari
 idem sunt. 196
 • Imagines duplices. 57
 • Ima à summis. 45
 • Imagines ex influentijs cœ-
 lestium corporum. 15
 • Imaginibus vti illicitum
 semper. 25
 • Imago saluatoris cruorem
 emittit. 249
 • Impatientia mulierum. 66
 • Impeditores officij inquisi-
 tionis, quomodo Hære-
 tici habendi. 451
 • Impossibile est malitiam ef-
 se in voluntate, quin sit
 error in intellectu. 329
 • Impotencia ex maleficio pro-
 creata, aut est tempora-
 lis, aut perpetua. 89
 • Impotentia duplex. 278
 Impo

INDEX.

- Impotenter facientes sunt homicidæ. 87
 Incantator serpentum interimitur à serpente. 298
 Incantatores qui dicantur. 255
 Incarceratio duplex. 355
 Inconuenientia ex fato. 50
 In Ecclesia primitiua sine Exorcismis baptisimus peragebatur. 305
 Incredibilis multitudo meretricium in Concilio Constantiensi. 520
 In criminalibus sententia non differatur. 388
 Incubi vnde dicantur. 32
 Incubi ex quo elemento formantur. 178
 Incubi an generent aliquando fetus. 522
 Incubi pelluntur Angelica salutatione. 273
 Incubi plus vexant mulieres & puellas pulchros crines habentes. ibid.
 Incubones Fauni Vicarij. 518
 Infirmis infundenda Eucharistia. 534
 Infirmissimi sepe fiunt martyres. 537
 Informatio discretorum virorum disponit ad veritatem dicendam. 401
 In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. 119
 Inimici capitales qui dicantur. 345
 Inimicus capitalis non admittitur ad actionem, ibi.
 Inimicitia sunt plerunque causæ maleficij. 350
 Iniusto bello an liceat magorum opera vti. 252
 In monasterijs neminem meliorem vel peiorem inuenies, qui quam profecerunt in illis, aut defecerunt. 63
 Inquisitoribus maleficiæ non possunt nocere. 146
 Indeuotæ orationes claustralium. ibi.
 Inquisitorum Hispaniarum opinio de iudice competentu. 323
 Inquisitores non se intromittunt nisi in his quæ sapiunt hæresim. 424
 Inquisitores debent schismaticos prælatos iudicare, non punire. 331
 Inquisitores in inquisitione sæpè præcipitanter agere. 543
 Inquisitorum limitata inquisitio. 319
 Inrelligere est aliquid pati. 74
 Intellectus humanus potest ab Angelo adiuuari. ibid.
 Intellectuales substantiæ bonæ. 52
 Intellectus benè dispositus vitæ non contrariatur. ibid.
 Intendere superstitiosè rebus naturalibus quomodo

INDEX.

- do licitum. 23
 Interrogatoria delatoribus proponenda. 340
 Interrogatoria generalia quomodo formari debeant. 349
 Interrogatoria super testes. 348.
 Interrogatoriæ particularis datur modus. 350
 Intestinus cadauerum intestinæ Maleficarum affliguntur. 268
 Iob etiam in anima à sathana affligebatur. 218
 Irrationales à Dæmonibus redditi. 532
 Iudex secularis Episcopi consensu potest Maleficos iudicare & punire. 253
 Iudex Ecclesiasticus propter solam inconstantiam suspensionem relapsum curiæ seculari tradat. 254
 Iudex rigorosius procedat contra deprehensos manifestè quam contra suspectos. 394
 Iudex in crimine Hæresis perficiuntur & Malefici libellum non exigat, nec litis contestationem postulet. 388
 Iudicium de priore obfesso sacerdote. 210
 Iudicium durissimum ijs qui præsent. 254
 Iudicium ferri candentis, neque auctoritate diuina, neque sanctorum patrum sancitum. 384
 Iudicium Dei duplex. 349
 Iudici an liceat promittendo impunitatem reo plectendo, veritatem elicere. 371
 Iuliani Apostatæ perfidia minor apostasia Maleficarum. 127
 Iuramentum purgantis se canonicè. 399
 Iuramentum suspectæ & difamatae. 415
 Iustitia diuina est in vniuerso, sicut lex in ciuitate. 55.

L

 Acerta sub limine ostij impedit scelerum. 484
 Lactucam sine signatione comedens corripitur à Diabolo. 530
 Lachrymæ donum in penitentibus præcipuè. 374
 Lachrymas non potest Malefica in tormentis emittere. ibid.
 Laodices vxoris regis Antiochi casus. 68
 Litaniæ institutæ Viennæ contra lupos. 103
 Leges ciuiles tolerant maleficia maleficijs pelli. 69.
 Leprosæ & Epilepsiam à Maleficis inferri. 225
 Lex Diuina mandat Maleficas occidere. 4
 Liberi quomodo poterit peccata parentum. 235

** Libert

I N D E X.

Liberi procreandi ex spon-
so, ex verbo, & anima. 509
Liberum arbitrium est pec-
cabile. 112
Liberi Necromantici. 153
Ligatio rationis à Dæmo-
nibus. 77
Lingux bonum. 512
Lingux malum. ibid.
Lingua tertia multos com-
mouit. ibid.
Locustæ arcentur excom-
municatione. 274
Locustæ aculeatæ in Apo-
calypsi quid designet. 517
Ludificatoria experimenta
Maleficorum. 526
Lunatici vsu rationis ad tē-
pus per Dæmones priuā-
tur. 532
Luxuria mutat sexum cor-
dis. 493
Lupus vigilibus gladium
furrupuit. 104

M

Magi qui sint. 16
Magia quando inuen-
ta. 17
Magi Pharaonis veros ser-
pentes produxerunt. 75
Magi & Astronomi vtrum
sint Apostatæ. 122
Magi caballo per aëra equi-
tant. 171
Magici Sagittarij & sclopetæ

rij in aulis principum fo-
uentur. 250
Magnatorum concubinæ.
70
Maleficæ cur principibus
non noceant. 142
Maleficæ sunt species Pytho-
num. 7
Maleficæ an creent creatu-
ras 8
Maleficæ quot modis impe-
diantur. 313
Maleficæ committuntur E-
piscopis puniendæ. 335
Maleficæ ante Noam non
fuerunt 184
Maleficæ quomodo fidem
abnegent. 120
Maleficæ quomodo lacte
priuent. 239
Maleficæ pactum pangunt
cum inferno. 122
Maleficæ vnde dicantur. 26
Malefica aliquando Diabo-
li opere in quæstionibus
efficitur in sensibilibus. 368
Maleficæ facilliter crimina
sua fatentes, quæ. 369
Maleficæ cur offerant pue-
ros Diabolo. 234
Maleficæ an valeant ad a-
morem corda succendere,
78
Maleficæ cur non dicuntur.
142
Maleficæ an reueta auferant
virilia. 90
Maleficæ non sanant, sed
faciunt cessare læsiones.
449

I N D E X.

Maleficæ quomodo muten-
tur in catos. 210
Maleficia tolluntur ab his qui
fecerunt. 95
Maleficæ triplices sunt. ibid.
Malefici quando inceperint
cum Dæmonibus collu-
dere. 18
Malefici quomodo animalia
interimant. 241
Malefici procurant odia per
serpentes. 283
Malefici lenonibus compa-
rantur. 317
Malefici non adhibendi ad
Dæmoniacos curandos.
335
Malefica Maleficam necat.
1263
Maleficarum artes enervan-
tur quam primum à ma-
gistratu capiuntur. 145
Maleficia inuertunt propria
hominis. 53
Maleficia vbi inquirenda
sunt. 312
Maleficia relegantur ad me-
dicos. 260
Maleficia impediuntur ce-
remonijs Ecclesiæ. 491
Maleficorum peccata primo
rum phrentum peccata
excedunt. 119
Maleficos esse Necroman-
ticos. 130
Maleficus cōtra Maleficum
testificare potest. 344
Maleficus vnde dicatur. 482
Maleficia quædam reperit-
tur perpetua. 500

Maleficium manet perpetuū.
258
Maleficium auferre de loco
an sit licitum. 486
Maleficium quod sit reueta
non in opinione. 87
Malicia lingua. 62
Malum fieri, est bonum pro-
pter perfectionem vniuer-
si. 107
Mania imaginata quomo-
do possit sanari. 543
Maniacis saporifera mini-
stranda. ibid.
Materia corporalis natura-
liter obedit bono vel ma-
lo Angelo ad motum lo-
calem. 75
Mathematici propriè qui
dicantur. 48
Matrimonium est merito-
rium. 5
Maleficio pœna imponitur. 4
Matrimonium contractum
dirimitur per maleficium
superueniens. 5
Matrimonium ex maleficio
impetratum. 497
Maleficus sub monachi ha-
bitu maleficia exercet. ibi.
Medium partecipat naturam
extremorum. 8
Medicis non in omnibus
est obsequendum. 527
Melancholici sunt inuidi. 46
Membra occultari non se-
gregari. 195
Memoria est thesaurus in-
tentionum. 76
Mens impiorum est sicut
** 2 nauis

I N D E X.

nauis in mari sine gubernatore. 212
 Meretrices vocantur sterco-
 ra vitæ. 510
 Merita sanctorum abigunt
 Dæmones. 289
 Migratio in alias ædes amo-
 uet maleficia. 284
 Miles nobilis cum spectro
 quodam Hierosolymam
 æques proficiscitur. 474
 Minimus Angelus humanã
 virtutem incomparabili-
 ter excedit. 173
 Minora mala tolerantur ad
 vitanda maiora. 383
 Miracula bonorum sũt per
 publicam iustitiam. 55
 Miracula quomodo fac-
 ciant sancti. 15
 Miracula malorum per si-
 gna publicæ iustitiæ sũt.
 55
 Mira opera Dæmonum &
 Maleficorum an pro mira-
 culis habeantur. 206
 Modi impediendi vim gene-
 ratiuam. 86
 Modi 13. seruandi circa sen-
 tentiam ferendam contra
 Maleficam ab alia Male-
 fica incinerata vel incine-
 randa delatam. 441
 Modus interrogandi, inqui-
 rendi, & examinandi Ma-
 leficos & Hæreticos non
 est idem in omnibus.
 373
 Modus in tortura proceden-
 di. 371

Modus profitendi dulplex,
 151
 Modus sciendarum tempe-
 statum. 244
 Modus explorationis an
 aliquis sit maleficiatus.
 486
 Modus & forma exorcisan-
 di maleficiatos. 301
 Modus idem est totius &
 partis, sicut totius terræ &
 glebæ. 36
 Monachi prædicatores com-
 parantur canibus. 210
 Monialis non signans se cru-
 ce in esu lactucæ à dia-
 bolo possidetur. 94.
 214.
 Moniales S. Catharinæ Nu-
 rembergæ à Dæmone ve-
 xatæ. 479
 Mores hominum quomodo
 causentur ab altris. 54
 Morbi infesti Pictori Co-
 lumbariensi à phâtasma-
 te quodam. 473
 Morbi non exorcisantur, sed
 morbosi, non infectio, sed
 infecti. 300
 Morbi maleficiales & natu-
 rales quomodo dignoscã-
 tur. 141
 Moses percussit Ægyptũ mi-
 nisterio bonorum Ange-
 lorum. 17
 Motores orbium inclinant
 semper ad bona. 72
 Motores bonorum & virtutes
 cælorum quid sint.
 150

Mulier

I N D E X.

Mulier pro carnis concupi-
 scentia intelligitur. 64
 Mulier est minoris fidei
 quàm vir. ibid.
 Mulier virum decipere la-
 borat. ibi.
 Mulieres sunt vindicabiles.
 67
 Mulieres natura sunt immo-
 rigeræ. ibid.
 Mulier non vult regi, sed
 impetu suo procedere
 etiã in damnum suum.
 ibid.
 Mulier quæ sit. 6
 Mulier aut amat aut odit.
 ibidem.
 Mulier cum sola cogitat
 mala cogitat. ibid.
 Mulier bona beatificat vi-
 ros, saluat gentes & vrbes.
 ibi d.
 Mulieres minus valent in-
 telligendo quàm viri. 65
 Mulieres sunt incontinen-
 tes linguæ. 64
 Mulier fuit formata de co-
 sta pectoris torruosa quasi
 contraria viro. 65
 Mulier Samsonis infesta.
 ibid.
 Mulieris procliuitas ad o-
 dia. 66
 Mulier amicitie inimica.
 513
 Mulieres aut blanditijs, aut
 importunitate instigant
 viros. 68
 Mulier obstinata ligatur &
 ad fornicas picitur. 516

Mulier amarior morte, &
 quare. 94
 Multiplicatio ex Incubo na-
 torum. 183
 Munitio contra prestigias.
 197
 Mundus sine mulieribus es-
 set conuersatio Deorum.
 68
 Mutatio loci mutat Incu-
 bos. 273

N

Natura bona, creaturã
 mala, secundum vo-
 luntatem. 52
 Natura corporalis non obe-
 dit Angelis, nisi quo ad
 motum localem. 243
 Natura corporalis quomo-
 do subsit naturæ spiritua-
 li. 489
 Natus ex Incubo, cuius fi-
 lius dicatur. 34
 Necromantici non possunt
 sibi Dæmones, subiicere.
 548.
 Necromantici qui dicãt. 487
 Necessitas non requirit pru-
 dentiam. 107
 Nemo noscens malum ope-
 ratur illud. 54
 Nemo illabitur animæ, nisi
 eius creator. 73
 Nemo innocens infamatur.
 223
 Nocturna phantasmata con-
 formia sunt diurnis cogi-
 tationibus. 532

I N D E X.

Nomina Diabolorum. 41
 Nomina in baptismo ritè
 imponenda. 305
 Non semper cessante pec-
 cato, cessat potestas Dia-
 boli. ibid.
 Notarius totum scribat in
 processu quod delatus in
 tortura fatetur. 371
 Non confitens vno tormē-
 to illud experiatur. ibid.
 Nouum dicitur dupliciter,
 102

O

Obiectum excellēs cor-
 rumpit potentiam.
 310
 Obsessi an debeant cōmu-
 nicare sacræ synaxi liber-
 rationis causā. 533
 Obstetrices maleficientissi-
 mæ. 105
 Oculi Angelorum sunt pi-
 cti. 180
 Oculi Maleficarum corrū-
 punt iudices. 230
 Oculi mala qualitate infe-
 cti aërem medium infi-
 ciunt. 22
 Olla plena capitum infan-
 tium. 162
 Oliua à meretrice plantata
 non fert fruges. 49
 Omne quod incipit de no-
 uo habet aliquā causam.
 44
 Omne multiforme reduci-
 tur ad aliquod vniforme.
 43
 Omne quod non est ex fi-
 de, peccatum est. 122
 Omnis actio est per cōtra-
 ctum. 28
 Omnis alteratio fit per qua-
 litates actiuas. 98
 Omnia creata sunt ordina-
 ta. 109
 Omnis malitia & immun-
 ditia à Diabolo excogi-
 tata sunt. 73
 Omnia ferè mundi regna
 ppter mulieres euerfa. 68
 Opera Antichristi qualia.
 102
 Operationes sequuntur na-
 turales condiciones. 240
 Oppidi Zaberni casus. 131
 Opinio Philosophorum de
 cometis. 47
 Opus Dei licet per Diabo-
 lum vitietur, non tamen
 est potentior illo. 12
 Orat. Iudex Ecclesiasticus
 secularem, ne abituratum
 & relapsum pœna sangui-
 nis puniat. 430
 Ordo seruandus cum con-
 uicto legitime, omnia ta-
 men negante. 431
 Ordo iuris duplex. 389
 Ordinis sui manu se purga-
 re, quid significet. 399
 Ordo in purgatione cano-
 nica seruandus. ibid.
 Ordo inter Dæmones. 39
 Origo adorationis imagi-
 num. 17
 Oua

I N D E X.

Oua formicarum ventosita-
 tem & tumultum in vē-
 tre generant. 275. & 526
 Oua cum mortuis tumula-
 ta. 226
 Oues lupum, & canem na-
 turali imaginatione dif-
 cernunt. 79

P

Passio sensibilis non est
 sine immutatione. 22
 Passionis Christi tempore,
 fides B. Virg. non defecit.
 65
 Peccatum nisi venisset, late-
 ret gratia. 113
 Peccatum non corrūpit to-
 tum bonum naturæ. 122
 Peccatum non consistit in
 imaginatione, sed in vo-
 luntate. 100
 Peccare quid sit. 112
 Peccatum quot modis v-
 num dicatur maius alte-
 ro. 119
 Peccatum quid sit. 120
 Peccatū primi Angeli alio-
 rum Angelorum peccata
 excessit. 114
 Peccati prima corruptio in
 nos per actum generatio-
 nis prouenit. 71
 Peccatum eorū qui palpant
 homines. 521
 Peccatum hominis ex libe-
 ro arbitrio procedit. 43
 Per colores vestium iudi-
 cantur in sacra scriptura
 virtutes & vitia. 469
 Per Davidis Musicam pro-
 sus recessisse à Saule Sa-
 than. 540
 Perfectæ & imperfectæ
 creaturæ. 201
 Peripatericorum opinio de
 moribus. 88
 Periuri admittuntur in te-
 stimonium contra Male-
 ficos. 344
 Pœna triplex vni Decano
 imposita. 444
 Pœnas patienter sustinentes
 satisfacit pro culpa. 126
 Pœna hæreticorum multi-
 plex. 123
 Pœnæ corporales non sem-
 per consequuntur culpā.
 213
 Pœnæ irrogatæ de iure ca-
 nonico receptorib⁹ Ma-
 leficorum. 251
 Pœnitentiæ sacramentum
 est remedium cōtra ma-
 leficium. 95
 Pili Maleficæ omni ex par-
 te abraduntur in tormen-
 tis. 376
 Pilosi Satyri quid sint. 518
 Pinguia non amanda. 498
 Phantasia quid sit. 75
 Phantasma non est sine
 quantitate. 97
 Philocaptio quid sit. 501
 Philocaptio triplex. 494
 Philocaptio ex Dæmonum
 tentatione orta. ibid.
 Philocaptio Eremitarum.
 ibid.

I N D E X.

Philocaptio Pauli Aposto-
li. ibid.
Philocaptio ex triplici cau-
sa orti potest. 283
Potestas Luciferi æqualis
potestati Angelorū bo-
norum. 173
Potestas Dæmonis quot
modis impediatur. 497
Potestas Sathanz in tem-
pestates probatur exem-
plo Iouis. 489
Practica cognoscendi mor-
bos maleficiales. 142
Practica contra violenter
suspectum seruanda.
410
Precationes publicæ Eccle-
siæ conducunt cōtra ob-
stinationes Maleficarū.
379
Prædicatores 4. debent po-
pulo prædicare. 8.
Prædicatores habet linguas
canum. 62
Prædicator cautè loquatur
de mulieribus, propter
beatam virginem. 64
Præfixa potestas Diaboli.
145
Præstigiū quid sit & unde
dicatur. 93
Præuaticatores Angeli an-
cum mulieribus rem ha-
buerint. 517
Princeps quādo dicatur re-
suscipere. 253
Priuilegiū vini à malefi-
cio. 70
Prodigia visa ante bellum
Bohemicum siue Hussi-
ticum. 502
Prouidentia est ordinan-
tia ad finem aliquem.
109
Prouidentia humana non
se extendit ad necessaria
quæ ex natura proueniūt.
117
Puella vota castitatis desti-
nata liberatur à Cacodæ-
mone. 531
Puella pluuiam & tempe-
statem concitans. 237
Pūcleri circulus in *Horbach*.
249
Pugnatiū irruptiones au-
diti. 472
Puncler Maleficus. 248
Purgatio canonica quid
vocetur. 398
Pythones qui dicantur. 4
Pythonissa in Actis Aposto-
lorum. 132

Q

Q Vadragina & vna Ma-
leficæ combustæ.
105
Quare Dæmones se Incu-
bos faciant. 32
Quare Dæmon plus mali
potest in actibus vene-
reis. 71
Quare iudiciū extremum
protrahatur. 233
Quare Deus permittat in-
fantes

I N D E X.

fantes à Dæmonibus ob-
trudi. 316
Quatuor insatiabilia. 70
Quatuor modi conuincen-
di reum. 389
Quærare mulierem per flu-
uium. 67
Quidā imaginatur se duo
corpora habere. 542
Quid delato respondendū,
si plenè petat testes pu-
blicari. 360
Qui Hæretici perpetuò car-
ceri mancipentur. 409
Quilibet est causa suæ ma-
litiæ. 43
Qui maleficium negant nō
credunt Dæmones esse.
3
Qui per annum in excom-
municatione persistit ve-
lut Hæreticus condem-
nandus. 393
Quinque officia sensuum.
76
Quinque causæ cur Deus
flagellet. 127
Quinque remedia liberandi
obscissos. 532
Quinque modi impediendi
Venerem. 85
Quinque regulæ, ad quas
examinantur ea quæ vi-
dentur supersticiosa.
314
Quinque personæ adfuit in
testium examinatione.
348
Quod multis videtur nō
potest omninò falsum
esse. 36
Quomodo Dæmones alli-
ciantur carminibus, Mu-
sica, herbis. 58
Quomodo Deus finat ma-
lum fieri. 136
Quomodo probetur an ali-
qua sit maleficata. 228
Quo tempore sint faciendæ
interrogationes. 379

R

R Atio condemnationis
Maleficarum. 6
Receptatores qui dicendi &
an hæretici habendi sint.
450
Receptatores & fautores
Maleficorum puniendos
esse. 250
Refrænare appetitum ve-
nerem, subiacet libero
arbitrio. 74
Regna an per astra muten-
tur. 46
Remedia pro à Dæmone
obscissis sunt Exorcismi
Ecclesiæ, confessio, sacra
communio, locorum fa-
ciorum visitatio, ab ex-
communicatione abso-
lutio, & bonorum oratio.
287
Remedia super maleficiatis
ad amorem vel odium.
280
Remedia contra quasdam
** 5 oc-

I N D E X.

- occultas Dæmonum infestationes. 315
 Remedia quædam iudici proponantur ad veritatem cognoscendam. 378
 Remedia contra grandinẽs & super iumenta maleficiata. 309
 Remedia contra Incubos & Succubos. 274
 Remedium exorcisationis. 535
 Remedia Ecclesiastici duplicia. 278
 Remedia illicita sunt, vel secundum quid, vel simpliciter. 427
 Remedia licita quomodo ab illicitis discernuntur. 428
 Remedia contra amores nõ prouenientes ex maleficio. 281
 Remedia pro illis qui cõtra vim generatiuam maleficiuntur. 276
 Remedijs Maleficorum sepe res in deterius eunt. 500
 Remedium Ecclesiasticum optimum. 279
 Remedium vanum toleratur. 267
 Res gesta de maleficiato oblesso. 215
 Reperitio omnis generis Maleficorum. 395
 Res gesta in Diocesi Argentinensi, de virginibus obfessis. 479
 Res gesta Nurembergæ. 541
 Res gesta Minor Basilea de Dæmone in scrinio. 476
 Rosa flos Veneris. 69
- S
- S**acramentum quibus obfessis non sit dandum. 288
 Sacramenta etiam ab ineptis administrari possunt. 305
 Sacramentum circumgestare contra tempestates an licitum sit. 314
 Sacerdos frustra maleficijs virginem ad amorẽ propellit. 282
 Salices i. Maij incise, præseruant à Maleficijs. 310
 Salomonis regis exorcismi. 538
 Sancti etiam amore mulierum tentati. 80
 Sanctius est mori, quã abnegare, vel vesci idololatricis. 333
 Sanctorum scientia excrecente etiam artes Dæmonum exerceunt. 18
 Sanctorum intercessionibus obfessos iuuant. 534
 S. Antonius in massa auri reperit Dæmonem. 94
 S. Ma-

I N D E X.

- S. Macharius curat virginẽ visam equam. 99
 Sanctus quidam petit quinque mensibus à Dæmone possideri humiliacionis causa. 525
 Salvia putrefacta excitat tempestates. 14
 Sanguis occisi hominis, quare ad præsentiam interfectoris remanet. 15
 Sanguinei sunt benigni. 46
 Sapiens dominatur astris. 47
 Sathan quomodo sit missus in cor Iudæ. 532
 Satyri generi dæmoniorum. 32
 Saturnus dominatur plumbõ. 266
 Sententia ad continuãdam torturam. 373
 Sententia diffinitiuã absolutoria ad pœnam purgationis canonicæ. 398
 Sententiã super variũ reum ad quæstioni subiiciendum. 401
 Sententia interlocutoria ad quæstionem submittendam. 370
 Sententia absolutionis cõtra totaliter immunem. 397
 Sententia non feratur sub conditione. 387
 Sententia diffinitiuã quomodo ferenda. 386
 Sententia non nisi in conuictum aut sponte cõfessum fertur. 387
 Sententiandi formula contra præcisẽ diffamatum. 397
 Sententia contra vehementer suspectum. 406
 Sententiandi modus contra confessam relapsam, sed pœnitentem. 421
 Sententia hæreticis pœnitentibus danda. ibid.
 Sententiæ condemnatoriæ nullo die festo, nec in templis sunt ferendæ. 426
 Septem maleficia ad actum venereum pertinentia. 70
 Septem, decem, viginti & triginta testes aliquando in purgatione canonica requiruntur. 398
 Septem modi quibus maleficia nocere possunt. 482
 Sex fines cur maleficia tela in ligna crucis dirigant. 248
 Sexta feria dies ad crimina detegenda. 380
 Sex modi quibus Cacodæmon homines possidet & lædit. 531
 Signatio credentium. 297
 Signum dignoscendi maleficium. 463
 Siluani & Fauni cum mulieribus extiterunt. 31
 Simonis Magi artes. 100
 Simile

I N D E X.

Simile à coloribus Formicarum ad vitia. 469
 Sine culpa, nisi subsit causa nemo est puniendus. 127
 Scopis aquam spargere excitat pluuiam. 222
 Scutum fidei formatæ. 139
 Solis virtus. 13
 Solitarij cum sunt prudentes magis secundum rationem loqui possunt. 532
 Somniorum apparitiones. 76
 Somnia secundum complexiones. 131
 Somnia Maleficarum. 132
 Sortilegi vel diuinatores duplices. 324
 Specula noua impuritatem contrahunt ex mulieris menstruata aspectu. 13
 Stella cometa est impressio calida & sicca. 47
 Stella in transitu D. Thomæ quomodo formata. 48
 Succubi ex maleficio immixti. 275
 Succubus publicè in Concilio Constantiensi se inter alias meretrices prostituit. 520
 Summarie & simpliciter procedatur. 368
 Summæ Maleficæ & earum opera. 160
 Super actum Venereu quare

diabolus magis maleficiâ exerciter. 33
 Superstitio quid sit. 314
 Suspectus de vehementi generaliter abiuret. 394
 Suspectis de maleficio nihil commodato dandum aut donandum. 312
 Suspecti de hæresi Maleficarum sunt in triplici genere. 392
 Suspicio vehemens quæ sit & quomodo tollatur. 391
 Suspicio Hæresis triplex. 389
 Sustinens excommunicationem per annum hæreticus habetur. 410

T

Taciturnitatis maleficium Haganoæ. 376
 Taciturnitas in torturis, unde proficiscatur. ibid.
 Tam difficulter quæstionatur Magus quam exorcisatur obsefus. 370
 Telonium impositum consulsibus Maleficam. 265
 Tempestates à Maleficis quomodo concitentur. 491
 Tempestates adiurationibus quomodo impedian- tur. 492
 Templum Dei vnde simus. 520
 Tentatio cui non consenti- tur

I N D E X.

tur an sit peccatum. 495
 Testes cogendi sunt in causis Ecclesiasticis. 343
 Testes pluries examinari possunt. 344
 Testes duo quando sunt concordēs quid faciendum. 342
 Testes singulares non suffi- ciunt in causa hæresi. 343
 Testes singulares qui sunt. 342
 Testes falsi quomodo puniendi. 432
 Tormenta cõtinuanda non iteranda. 373
 Tormenta nõ iterantur nisi superueniant indicia noua. ibid.
 Transformatio Sathanæ in S. Siluanum Nazarenum Episcopum. 221
 Traditur brachio seculari abiuratus de hæresi vehementer, non autem leuiter tantum. 422
 Tradendus brachio seculari prius ordine est denu- dandus. 410
 Transmutatio quotuplex. 201
 Tres species infidelitatis. 120
 Tres columnæ fidei Apostolicæ. 479
 Tres homines particulares in hominis natura. 526
 Tredecim modi, quibus Maleficæ Maleficas tra-

ducunt vel deferunt. 447
 Triâ attendat Iudex cum delatus omnia negat. 352
 Triâ genera hominum tuti à maleficijs. 144
 Triâ præcipua vitia mulierum. 70
 Triâ in rerum natura sunt quæ medium tenere ne- sciunt, Lingua, Ecclesia- sticus, & Femina. 16
 Triplex pœna Malefico ir- roganda. 362
 Triplex genus Incuborum. 274
 Triplex malum & bonum. 115
 Triplici modo punitur quis iustè ob aliena peccata. 125

V

Vbi maior culpa, ibi maior pœna. 38
 Vbi grauior est culpa maior vindicta exerceatur. 251
 Veneratio magistratus eneruat maleficia. 491
 Veritatem multi faterentur, nisi metu mortis retrahe- rentur. 372
 Verbum Dei non minus quàm corpus Christi. 297
 Veste liuida ad modum sca- pularis monachi induitur abiuratus. 414
 Vestes non exuenda sunt illis

I N D E X.

illis quæ ab Incubo ve-	Verum & Ens conuertun-
xantur. 519	tur. 81
Vetula quatuor abbates in-	Vingenta ex carnibus in-
terimens amore. 77	fantum. 174
Vetularum aspectus & col-	Voces fœminarū sunt mor-
loquia amorem excutiūt.	tiferæ. 69
412	Voluntas recipit obiectum
Vetularum aspectus vene-	suum ab intellectu sua ra-
nosus. 20	tionē boni. 84
Vilia non sunt scienda. 106	Voluntas hominis soli Deo
Vinum quomodo Maleficæ	subiacet. ibid.
comparent. 241	Voluntas regitur à Deo, si-
Vindictæ triplex. 515	cut intellectus ab Ange-
Violentia suspicio ad con-	lo. 81
demnationem sufficit, &	Voluptas carnalis effœmi-
est duplex. 389	nat. 493
Viri plus maleficiuntur quā	Voluptates inebriant men-
fœminæ. 276	tes & ideò faciunt amen-
Virtus Angeli ibi est vbi	tes. 498
operatur. 200	Vulgaris licita canonica pur-
Virgo Iohanna (quam Galli	gatio. 446
<i>Ieanne pucelle</i> vocat) exor-	Vt cinis facilè in lutum co-
ta in Episcopatu Colo-	alescit, humore perfusus,
nienfi. 510	sic homo peccatori so-
Virgo Iohanna Bohemis	ciatus facilè peccat. 521
Huffitis bellum denun-	Vtilitates ex maleficijs pul-
ciat, sed incassum. 511	sis emergentes. 492
Virtus sensitiva an sit dig-	Vxor quando propter suspi-
nior nutritiva. 83	cionē fornicationis possit
Vi crucis David cythara pul-	dimitti. 389
sans Dæmonem abegit.	Vxor Loth à Diabolo fuit
60	conuersa in statuam sa-
Vir vxorem non sustinens.	lis. 91
100	
Vis aquæ benedictæ. 104	Z
Vis salis benedictæ. 148	
Vis tituli crucis. ibid.	
Visu maleficia immittunt	Z oroastes artis Magicæ
Maleficæ. 375	& Mathematicæ pri-
Vis verbi Benedicite. 273	mus inuentor. 117

T A B V L A

T A B V L A
Q V Æ S T I O N V M
T O T I V S O P E R I S.

P R I M Æ P A R T I S.

Q V Æ S T I O 1. Afferere Maleficas esse, ita sit Catholicum, quod eius oppositum pertinaciter defendere sit hæreticum. fol. 1.

Q uæst. 2. Quod affectum maleficalem semper habet Dæmon cum Malefico concurrere, vel quod alter sine adminiculo alterius talem effectum possit producere. 13

Q uæstio 3. An Catholicum sit asserere quod effectus per Incubos & Succubos Dæmones sic procurantur, quod etiam veri homines in multiplicationem & originem Maleficorum per tales Dæmones procreantur. 27

Q uæstio 4. An Catholicum sit asserere quod actus Incuborum & Succuborum Dæmonum, tantummodo infimis spiritibus conueniat. 37

Q uæstio 5. An quoquo modo possit catholicè censeri, quod origo & multiplicatio Maleficorum operum ex influentijs procedat corporum cœlestium absque adminiculo Dæmonum, seu à substantijs separatis, vt sunt motores orbium cœlestium, seu etiam à maliciâ hominum concurrente ad voces, & verba quæcunque stellarum. 43

Q uæstio 6. Quoad Maleficas cum Dæmonibus concurrentes. 60

Cur mulieres amplius inueniantur hac hæresi infectæ quàm viri. 68. Cuiusmodi etiam mulieres præ cæteris sunt inuolutæ

INDEX QVÆSTIONVM.

- inuolutæ, declaratur per quinque sequentes quæstio-
nes. 79
- Quæstio 7. An Maleficæ virtute Dæmonum mentes ho-
minum ad odium, vel amorem inordinatum incitare
valeant 72. & de modo proponendi huiusmodi mate-
rias in sermonibus ad populum. 78
- Quæstio 8. An generatiuam potentiam seu actum Vene-
reum impedire, & maleficare possint. 84. Incidentaliter,
quæstio, cur interdum actus ille impediatur respectu
vnius, & non respectu alterius personæ. 86
- Quæstio 9. An præstigiola illusione membra virilia quasi
sint à corporibus euulsa auferre soleant, cum alijs diffi-
cultatibus annexis. 90
- Quæst. 10. An homines in bestiales formas possint trans-
mutare, cum alia incidentali quæstione. 96
- Quæst. 11. De obstetricibus Maleficis conceptus in utero,
& extra diuersimodè interimentibus. 104
- Quæstio 12. An Diuinam permissionem in operibus ma-
leficare commendare ita sit Catholicum, quòd eius op-
positum scilicet illam redarguere omnino sit hæreti-
cum. 105
- Quæstio 13. Super duas diuinas permissiones, circa casum
Diaboli, & primorum parentum, ex quibus cuncta Ma-
leficarum opera iustè permittuntur. 115
- Quæst. 14. An præmissis non obstantibus peccata Malefi-
corum grauiora sint peccatis malorum Angelorum, &
primorum parentum, & quòd grauiissimas mereantur
pœnas, etiã in præsentem. quæstio de materia tota præ-
dicabilis est. 117
- Quæstio 15. An propter peccata Maleficarum innoxij sepe
maleficientur, & interdum propter peccata propria. 124
- Quæst. 16. An hæresis Maleficarum omnes alias supersti-
tionis species excedat. 129
- Quæstio 17. Est declaratiua 14. grauitatem criminis ad
peccata quæcunque Dæmonum comparando. 133
- Quæst. 18. Contra quinque argumenta Laicorum, quòd
Deus nõ permittat tantam potestatem Diaboli, & Ma-
leficis, & annectitur hæc quæstio primum. 136

SECVN

INDEX. QVÆSTIONVM.

SECVNDÆ PARTIS.

- Quæstio 1. An quis possit per bonos Angelos ita bene-
ficiari quòd à Maleficis & Dæmonibus non possit ma-
leficiari, & continet 16. cap. 148
- Primum cap. de diuersis medijs, quibus Dæmones ad qu-
gmētum illius perfidiæ alliciunt per Maleficas innoxias
& honestas puellas. 135
2. De modo sacrilegæ professionis earum, & de homagio
Diabolo præstando. 160
3. De modo quo de loco ad locum transferuntur. 166
4. De modo quo se Incubis Dæmonibus subiiciunt. 177
- Qualiter ex ijs multiplicentur. 181
- An semper cum seminis decisione Incubus Maleficam ag-
grediatur. 184
- An potius vno quam alio tempore aut loco. 185
- An visibiliter illas spurcitas agitent cum maiori vel mino-
ri venerca delectatione. 186
- An Incubis tantummodo mulieres ex eorum spurcitijs pro-
creatas aggrediuntur. 187
5. De modo generali quo per sacramenta Ecclesiæ malefi-
cia exercetur, & de sex modis quibus omnibus creaturis
(corporibus cœlestibus exceptis) veras infirmitates,
licet non veras sanitates, virtute naturali inferre pos-
sunt. 188
6. De modo quo vim generatiuam impedire solent. 194
7. De modo quo membra virilia auferre solent per opera-
tionis modos, vt scias, quæ tacta sunt in quæst. 8. primæ
partis, potentiam faciendi tangere. 194
8. De modo quo homines in bestiales formas transmutan-
tur. 200
9. De modo quo Dæmones intra corpora, & capita sine le-
sione existunt, dum præstigiolas operantur transmuta-
tiones. 204
10. De modo quo Dæmones per Maleficarum operationes
substantialiter homines inhabitant. 212
11. De modo quo omne genus infirmitatis in generali in-
ferre possunt. 220
12. De modo in speciali quo hominibus grauiores infirmi-
tates inferunt. 226
13. De modo quo obstetrices Maleficæ præ omnibus alijs

maiora

INDEX QVAESTIONVM.

maiora damna inferunt, dum infantes, aut interimendo, aut execrando Dæmonibus offerunt.	231
14. De modo quo Maleficæ iumentis varia nocumenta inferunt.	238
14. De modo quo grandines & tēpestates concitare, ac fulgura fulminare solent.	243
16. De tribus modis quibus viri, & non mulieres maleficijs afficiuntur.	247
Quæstio 2. Vtrum sit licitum maleficia aut per alia, aut per illicita tollere, & continet 8. cap.	257
Primum caput de remedio Ecclesiastico contra Incubos & Succubos Dæmones.	270
2. De remedijs pro his, qui circa vim generatiuam maleficiantur.	276
3. De remedijs contra maleficiatos super amorem vel odiū inordinatum.	280
4. De remedijs cum præstigijs arte membra virilia auferuntur, & cum homines in bestiales formas trāsmutantur.	284
5. De remedijs contra obsessos ex maleficio.	287
6. De Exorcismis Ecclesiæ contra quascunque infirmitates à Maleficis illatas & de modo exorcisandi.	293
7. De remedijs contra grandines & fulmina & pro iumentis maleficiatis.	309
8. De remedijs contra quasdam occultas Dæmonum infestationes, & pro illis qui se Dæmonibus, intuitu alicuius commodi temporalis, totaliter denouissent.	315

TERTIÆ PARTIS.

Quæstio generalis & introductoria quis sit competens Maleficarum Iudex.	319
Quæstio 1. Quis sit modus competens Iudici ad inchoandum processum fidei contra Maleficos.	333
Quæstio 2. De numero testium.	342
Quæstio 3. Vtrum Iudex possit compellere testes ad iurandum de dicenda veritate in causa fidei & quoties possit examinari.	343
Quæstio 4. De conditionibus testium.	344
Quæstio 5. An inimici capitales ad testificandum admittantur.	344

INDEX QVAESTIONVM.

tur.	345
Quæstio 6. De continuatione processus & qualiter testes sint citandi & interrogandi.	346
Interrogatoria super testes.	348
Interrogatoria generalia super Maleficum, aut Maleficam.	349
Interrogatoria particularia super eosdem.	350
Quæstio 7. Varia declarans super præmissa interrogatoria, & responsiones negatiuas: & an delata sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi Maleficarum sit habenda.	352
Quæstio 8. De modo capiendi & incarcerandi.	354
Quæstio 9. An deponentium nomina sint ei post captionem manifestanda.	356
Quæstio 10. Qualiter defensiones sint concedendæ cum deputatione Aduocati.	358
Quæstio 11. Quid faciat Aduocatus cum sibi nomina testium non publicentur.	360
Quæstio 12. Qualiter inimicitia capitalis, inter delatum & testes inuestiganda.	364
Quæstio 13. De his quæ habet Iudex aduertere, ante locū carceris & torturæ, & ne sit facilis ad exponendum Maleficam tormentis torturæ, propter maleficium taciturnitatis.	367
Quæstio 14. De modo sententiandi delatam ad quæstiones, & quomodo prima die sit quæstionanda & an possit conseruationem vitæ compromittere.	370
Quæstio 15. De continuatione tormentorum & signis, quibus Malefica cognoscitur, quomodo sit abradenda & de varijs cautelis super maleficium taciturnitatis.	373
Quæstio 16. De tempore & secundo modo interrogandi, atque de cautelis extremis à Iudice obseruandis.	379
Qualiter processus aduersus hæresim Maleficarum sit per debitam sententiam congruo fine terminandus.	382
Quæstio 17. Super purgationem vulgarem, & præcipuè super examen candentis ferri, ad quod Maleficæ appellant.	383
Quæstio 18. De his quæ Iudex obseruare debet, tam in	383

INDEX QVAESTIONVM.

sententia interlocutoria, quàm definitiua.	386
Quaestio 19. Quot modis Iudex possit delatum habere spectum, & super quibus sententiam ferre possit.	389
Quaest. 20. Quomodo sit sententia ferenda super personam totaliter immunem.	395
Quaestio 21. De secundo modo sententiandi delatum, sed diffamatum tantummodo.	397
Quaestio 22. Super tertium modum sententiandi diffamatum, & quaestionibus exponendum.	400
Quaestio 23. Super quartum modum sententiandi suspecta de haeresi leuiter.	403
Quaest. 24. De modo sententiandi vehementer suspectam.	406
Quaestio 25. De modo sententiandi delatum violenter suspectum.	409
Quaestio 26. De modo sententiandi debite suspectum, & diffamatum.	415
Quaest. 27. De modo sententiandi confidentem haeresim, sed poenitentem & non relapsam.	418
Quaestio 28. Qualiter sententianda sit relapsa probabiliter, sed poenitens.	422
Quaestio 29. De sententia inferenda confessae, sed impoenitenti non tamen relapsae.	426
Quaest. 30. Super haeresim confessam & relapsam & impoenitentem.	428
Quaestio 31. Super conuictum & deprehensum omnia tamen negantem.	430
Quaestio 32. Super conuictum, sed fugitiuum vel se contumaciter absentantem.	435
Quaestio 33. Super delatam ab alia Malefica incinerata, vel incineranda, qualiter sit sententiandum.	441
Quaestio 34. De modo sententiandi Maleficam maleficia tollentem, & super Maleficas obstetrices & Maleficos sagittarios.	447
Quaestio 35. & vlti. Super modos sententiandi Maleficos quoscumque frivole, aut etiam iuste appellantes.	453

F I N I S.

T E N O R B V L L Æ
A P O S T O L I C Æ A D V E R -
S V S H Æ R E S I M
Maleficarum.

N NŌCĒNTIVS EPISCOPVS, SER-
VVS seruorum Dei, Ad futurā rei memoriam
Summis desiderantes affectibus, prout pasto-
ralis sollicitudinis cura requirit, vt fides Ca-
tholica nostris potissimē temporibus, vbique augeatur &
floreat, ac omnia Hæretica prauitas de sinibus fideliū pro-
cul pellatur, ea libenter declaramus, ac etiam de nouo con-
cedimus, per quā huiusmodi pium desiderium nostrum
notiuum fortiatu effectum, cunctisque propterea per no-
strum operationis ministerium, quasi per prouidi operato-
ris sarculum, erroribus extirparis, eiusdem fieri zelus, & ob-
seruantia in ipsorum corda fidelium fortius imprimatur.

SANE nuper ad nostrum non sine ingenti molestia,
peruenit aurum, q̄ in nonnullis partibus Alemaniæ su-
perioris, nec non in Maguntin. Colon. Treuerē. Saltzburg.
& Bremen-prouincijs, ciuitatibus, terris, locis, & Diocesi-
bus complures vtriusque sexus personæ, proprium salutis
immemores, & à fide Catholica deuiantes, cum Dæmoni-
bus Incubis & Succubis abuti, ac suis incantationibus, car-
minibus, & coniurationibus, aliisque nephandis supersti-
tijijs, & sortilegijs, excessibus, criminibus & delictis, mulie-
rum partus, animalium fœtus, terrę fruges, vinearum uuas,
& arborum fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pe-
cudes & alia diuerforum generum animalia, vineas quo-
que, pomeria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terrę le-
gumina, perire, suffocari, & extingui facere, & procurare,
ipsosq; homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & ani-
malia dixit tam intrinsecis, quam extrinsecis doloribus &

T E N O R B V L L Æ

formētis afficerē, & ex cruciare, ac eosdem homines nē gēnere, & mulieres nē concipere, virosq; nē vxoribus, & mulieres nē viris actus coniugales reddere valeant impedire. Fidem præterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare. Aliaq; quamplurima nefanda, excessus & cruenta, instigante humano generi inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam, ac perniciosum exemplum, ac scandalum plurimorum.

Quòdque licet dilecti filij Henrici Inquisitoris, in prædictis partibus Alemaniæ superioris, in quibus etiam prouinciar, ciuitates, terrar, dioceses, & alia loca huiusmodi comprehensa fore censetur. Nec non Iacobus Sprenger per certas partes lineæ Rheni, ordinis Prædicatorum & Theologiæ professores, Hæreticæ prauitatis Inquisitores per literas Apostolicas deputati fuerunt, prout adhuc existunt. Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quæretes plura sapere quàm oporteat, pro eo, qd in literis deputationis huiusmodi prouinciar, ciuitates, dioceses, terrar & alia loca prædicta; illarumque personar ac excessus huiusmodi nominatim & specificè expressa non fuerunt, illa sub eisdem partibus minimè contineri, & propterea præfatis Inquisitoribus in prouincijs, ciuitatibus, Diocesis, terris & locis prædictis, huiusmodi Inquisitionis officium exequi non licere, & ad personarum earundem super excessibus & criminibus antedictis, punitionem, incarcerationem & correctionem admitti nō debere, pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in prouincijs, ciuitatibus, diocesis, terris & locis prædictis, excessus, & crimina huiusmodi non sine animatum earundem euidenti iactura, & æternæ salutis dispendio remanent impunita.

Nos igitur impedimenta quolibet, per quæ ipsorum Inquisitorū officij executio, quomodolibet retardari posset, de medio submouere, & ne labe Hæreticæ prauitatis, aliorumq; excessuū, huiusmodi in perniciem aliorum innocētum sua venena diffundat, oportunis remedijs, prout nostro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelo ad hoc maximè nos impellente. Ne præterea contingat, prouincias, ciuitates, dioceses, terrar & loca prædictata, sub eisdem partibus Alemaniæ superioris, debito Inquisitionis sub officio

A P O S T O L I C Æ.

officio carerem, eisdem inquisitoribus in illis officium Inquisitionis huiusmodi exequi licere, & ad personarum earundem super excessibus & criminibus prædictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus, & per omnia, ac si in literis prædictis prouinciar, ciuitates, dioceses, terrar, & loca, ac personar, & excessus huiusmodi nominatim; & specificè expressa forent, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus.

Proque potiori cautela literas & deputationem prædictas ad prouincias, ciuitates, dioceses, terrar & loca, necnō personas, & crimina huiusmodi extendentes, præfatis Inquisitoribus, qd ipsi, & alter eorum, accessito secum dilecto filio, IOANNE GREMPER Clerico Cōstantien. diocesis, Magistro in artibus, eorum moderato, seu quotis alio Notario publico, per ipsos, & quemlibet eorum pro tempore deputando in prouincijs, ciuitatibus, diocesis, terris, & locis prædictis contra quascūque personas, cuiuscūque conditionis, & præminentiar fuerint, huiusmodi Inquisitionis officium exequi, ipsarūque personar, quas in præmissis culpabiles repererint iuxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & mulctare. Nec nō in singulis prouinciarum huiusmodi parochialibus Ecclesijs, verbū D E I fidei populo quoties expedierit, ac eis visum fuerit proponere, & prædicare, omniaque alia & singula in præmissis, & circa ea necessaria & oportuna facere, & similiter exequi liberè & licitè valeant, plenam ac liberam eadem auctoritate de nouo concedimus facultatem.

Et nihilominus venerabili fratri nostro Episcopo Argentinen. per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipse per se, vel per alium, seu alios permissa, vbi, quando, & quoties expedire cognouerit, fueritq; pro parte Inquisitorum huiusmodi seu alterius eorum legitime requisitus, solenniter publicans, non permittat eos per quoscūque super hoc contra prædictarum & præsentium literarum tenorem, quauis auctoritate molestari, seu alias quomodolibet impediri: molestatores & impediētes, & contraditores quoslibet, & rebelles, cuiuscūque dignitatis, status, gradus, præminentiar, nobilitatis, & excellentiar aut conditionis fuerint & quocūque exemptionis priuilegio sint muniti. Per excommunicationis, suspensionis & interdicti,

TENOR BVLLÆ APOSTOL.

ac alias etiam formidabiliores, de quibus sibi videbitur sententias, censuras & pœnas, omni appellatione postposita, compefcendo, & etiam legitimis super his per eum seruandis processibus, sententias ipsas quoties opus fuerit aggravare, & reaggravare autoritate nostra procuret, innocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunque. Aut si aliquibus communiter, vel diuissim ab Apostolica sit sede indultum, q̄ interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat, quomodolibet vel differri, & qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nulli ergo omnino auctoritate liceat hanc paginam nostræ declarationis, extensionis, cõcessionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis DEI ac beatorum Petri & Pauli Apost. eius se nouerit incursum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum: Anno incarnationis
Dominicæ, Millesimo, quadringentesimo & uagesimo
quarto. Non. Decembris, Pontificatus
nostri Anno primo.

*Notandum Lectori: quod sub finem huius Mallei Inquisitionis
Sprengeri, sequatur etiam Approbatio & subscriptio
Doctorum Vniuersitatis Colonienfis.*

A P O.

A P O L O G I A A V C T O - R I S I N M A L L E V M

M A L E F I C A R V M.

Vm inter ruentis sæculi calamitates, quas prohdolor, non tam legimus; quàm passim experimur, verus Oriens damno suæ ruinæ irrefragabili dissolutus, Ecclesiam, quàm nouus Oriens homo Christus Iesus aspersione sui sanguinis fecundauit, licet ab initio varijs hæresum contagionibus iacere non cessat; illo tamen præcipuè in tempore his conatur, quando mundi vespere ad occasum declinante, & malitia hominum excrecente, nouit in ira magna (vt Ioan. iii Apoc. testatur) se modicum tempus habere.

Quare & in solitam quandam hæreticam prauitatem in agro Dominico succrescere fecit, hæresim inquam Maleficarum, à principaliori in quo vigere noscitur, sexto denotando. Quæ dum innumeris machinatur insultibus, hoc tamen in singulis, quod cogitatu terribile, Deo nimium abominabile, & omnibus Christi fidelibus odibile cernitur, operibus expletur.

Ex pacto enim cum inferno, & foedere cum morte, stertidissimæ seruituti, pro earum prauis explendis spurcitijs, se subiiciunt. Præterea ea, quæ in quotidianis erumbris, hominibus, iumentis, & terræ frugibus, ab eis, DEO permitte & virtute Dæmonum concurrente, inferuntur.

Inter quæ mala nos Inquisitores, I A C O B V S S P R E N G E R, vnâ cum carissimo, ab Apostolica sede, in extremum tã pestiferæ Hæreseos, socio deputato: licet inter dinorum eloquiorum. Professores, sub prædictorum ordine militantium minimi. Pio tamè ac lugubri affectu penfantes, quid remedij, quidve solaminis mortalib⁹ ipsis, pro saluari Antidoto foret administrandum, huic operi præcunctis alijs remedijs pios submittere humeros dignū iudicauimus

APOLOGIA AVCTORIS.

edicauimus, confisi de mellifua largitate illius, qui dat hominibus affluenter, & qui calculo sumpto de altari forpic, tangit & mundat labia imperfectorum, in finem operatum cuncta perducere.

Verum cum in operibus hominum nil fiat adeo vtile & licitum, cui non possit aliqua peccatae interrogari. Ingeniola etiam nostra ad acumen non perueniunt veritatis, nisi lima alterius prauitatis plurimum fuerint abrasa. Ideo qui de nouitate operis nos redarguendo estimat, ad certamen illius confidenter accedimus.

Sciat tamen hoc ipsum opus nouum esse simul & antiquum, breue pariter & prolixum: Antiquum, certe materia & auctoritate. Nouum vero partium compilatione, earumque aggregatione. Breue propter plurimorum auctorum in breuem perstrictionem: Longum nihilominus propter immensam materiae multitudinem, & Maleficarum imperscrutabilem malitiam. Nec hoc dicimus, ceterorum auctorum scriptis praesumptuose derogando, nostrumque opus iactanter & inatiter extollendo, cum ex nostro ingenio pauca & quasi nulla sint addita. Vnde non nostrum opus, sed illorum potius censetur, quorum ex dictis ferè sunt singula contexta.

Qua simul ex causa, nec poemata condere, nec sublimes theorias cepimus extendere, sed exceptorum more procedendo ad honorem summae Trinitatis, & indiuiduae unitatis super tres partes principales, originem, progressum & finem. Maleficarum Malleum tractatum nuncupando aggredimur, recollectionem operis socio, executionem vero his quibus iudicium durissimum imminet, eo quod in vindictam malorum, laudem vero bonorum constituti censuntur à DEO, cui omnis honor & gloria in secula seculorum

Amen.

AVCTO

AVCTORES EX QUI-

BVS HOC OPVS DE-

SUMPTVM EST, ET

ab Auctore citati.

Dionysius Areopagita,
Ioan. Chrysostomus.
Ioan. Cassianus.
Ioan. Damascenus.
Heracles.
Hilarius.
Augustinus.
Gregorius Papa primus.
Isidorus Episc. Hispanensis,
Itinerarium Clementis.
Remigius.
Albertus Magnus.
Thomas Aquinas.
Bernardus Abbas.
Bonaventura Cardin.
Antonius Archiep. Florent.
Petrus de Bonaventura.
Petrus Damianus.
Nicolaus de Lyra.
Glossa ordinaria.
Paulus Burgenis.
Magister Historiarum.
Magister Sententiarum.
Vincentius Beluacensis.
Guilielmus Parisiensis.
Petrus de Palude.
Petrus de Tarantasia,
Seotus.

Guido

AVCTORES, &c.

Guido Catmelita.
Alexander de Ales,
Ioan. Nider.
Rabbi Moyfes.
Compendium Theologicæ veritatũ,
Vitæ Sanctorum Patrum.
Concilia,
Iura Canonica.
Boëtius.
Hoftienfis.
Gratianus.
Thomas Brabantinus,
Raymundus.
Vbertinus.
Goffredus.
Cæfareus.
Bernardus.
Alij etiam ſunt (amice lector) quicquid auxilij Malefico-
rum, & Dæmonis naturæ cognitionem appetentibus,
præſtare valeant: tuo calculo relinquimus diiudicandũ,
quorum nomina hæc ſunt.
Michaël Pſelus. De natura Dæmonum.
Martinus Plantſch Episc. Tubingæ. De Maleficijs.
Aſtefanus de Aſt. ord. Minorum, in ſumma de caſibus.
Bartholomæus de Spina, ord. Prædicat. De Strigibus,
Ioan. Franciſcus Pibus Mirandulanus. De Ludificatione
Dæmonum.
Constantinus Parentinus, Scruta, de Incubis & Succubis.
Paulus Girlanda de Caſtellione, de Sortilegijs & tortura
ſortileg.

Item acta & practica Inquiſitorum.

MALLEI

PRIMA PARS

MALLEI MA-
LEF-CARVM, TRIA
CONTINENS, QVÆ AD

MALEFICIVM CONCVRRVNT

vt sunt, dæmon, maleficus, &
diuina permissio.

An Maleficium sit.

QVÆSTIO PRIMA.

VTRVM asserere maleficos esse, sit adeò catho-
licum quòd eius oppositum pertinaciter asserere
omnino sit hæreticum. Et arguitur quòd non
sit catholicum quicquam de his asserere. 26. q. 5.
episcopi. Qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in me-
lius deteriusve transmutari, aut in aliam speciem, vel simili-
tudinẽ trãformari, quàm ab ipso omnium creatore, pagano &
infideli deterior est. Talia autem referuntur fieri à maleficis,
ideo talia asserere non est catholicum, sed hæreticum. Præterea
nullus effectus maleficialis est in mûdo. Probat. Quia si ef-
fer, operatione dæmonum fieret. Sed asserere quòd dæmones
possunt corporales transmutationes aut impedire, aut effice-
re, non videtur catholicum, quia sic perire possent totum
mundum. Præterea omnis alteratio corporalis, puta circa iusfir-
mitates aut sanitates procreatas reducit in motum localem.
Pater ex 7. Physic. Quorūcunque est motus cœli, Sed dæmo-
nes motum cœli variare nõ possunt. Dionys. in epi. ad Policarpum.
Mal. Malefic. a Quia

Quia hoc solius Dei est. Ergo videtur quod nullam transmutationem ad minus veram in corporibus causare possint: quod necesse sit huiusmodi transmutationes in aliquam causam occulte reducere. Præterea sicut opus Dei est fortius quam opus diaboli, ita & eius factura, Sed maleficium si esset in mundo, esset utique opus diaboli contra facturam Dei: ergo sicut illicitum est asserere facturam supersticiosam diaboli excedere opus Dei, ita illicitum est credere, ut creaturæ & opera Dei in hominibus & iumentis valeant vitari ex operibus diaboli. Præterea id quod subiaceret virtuti corporali, non habet virtutem imprimendi in corpora, sed dæmones subduntur virtutibus stellarum, quod patet, ex eo quod certi incantatores constellationes determinatas ad inuocandum dæmones obseruant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora, & sic multo minus maleficæ. Item dæmones non operantur nisi per artem. Sed ars non potest dare veram formam. Vnde in c. de mineris. dicitur, Sciant auctores alchimix species transmutare non posse, ergo & dæmones per artem operantes veras qualitates sanitatis aut infirmitatis inducere non possunt, sed si verè sunt, habent aliquam aliam causam occultam absque opere dæmonum & maleficorum. Sed contra in decret. 33. quæstion. p. Si per sortianas maleficas artes nonnunquam occulto iusto Dei iudicio permittente, & diabolo præparante. &c. Loquitur de impedimento maleficiali quo ad actus coniugales tria concurrere: scilicet maleficam, diabolum & Dei permissionem. Præterea fortius agere potest in id quod est minus forte. Sed virtus dæmonis est fortior virtute corporali. Iob. 40. Non est potestas super terram quæ ei valeat comparari, qui creatus est ut neminem timeret. Responsio. Hic impugnandi sunt tres errores hæreticales quibus reprobatis veritas patebit. Nam quidam iuxta doctrinam sancti Thomæ in 4. distinct. 24. vbi tractat de impedimento maleficiali, conati sunt asserere maleficium nihil esse in mundo nisi in opinione hominum qui naturales effectus, quorum essentia sunt occultæ, maleficijs imputabant. Alij qui maleficos concedunt, sed ad maleficiales effectus illos tantummodo imaginari, & phantasticè concurrere asserunt. Tertij qui effectus maleficiales omnino dicunt esse phantasticos & imaginarios, licet dæmon

dæmon cum malefica realiter concurrat. Horum errores sic declarantur & reprobantur. Nam primo omnino de hæresi notantur per doctores in 4. præfata distinctione præcipue per sanctum Thomam in 3. art. & in corpore quærit dicens illam opinionem esse omnino contra auctoritates sanctorum, & procedere ex radice infidelitatis. Quia auctoritas scripturæ sacræ dicit quod dæmones habent potestatem supra corporalia & supra imaginationem hominum, quando à Deo permittuntur, ut ex multis scripturæ sacræ passibus notatur. Ideo illi qui dicunt maleficiū nihil esse in mundo nisi in existimatione hominum, etiam non credunt esse dæmones, nisi in existimatione vulgi tantum, ut errores quos homo sibi ipsi facit, ex sua æstimatione imputet dæmoni. Et quod etiam ex imaginatione vehementi aliqua figuræ apparent in sensu tales quales homo cogitat, quod & tunc creduntur dæmones videri dicamus vel etiam malefici. Et quum hæc vera fides repudiat, per quam angelos de cælo cecidisse & dæmones esse credimus, ideo & fatemur ipsos ex subtilitate naturæ suæ multa posse quæ nos non possumus. Et illi qui eos ad talia inducunt faciendā, malefici vocantur, hæc ibi. Quia verò infidelitas in baptizato hæresis nominatur, ideo tales de hæresi reprehenduntur. Alij duo errores dæmones & eorum naturalem potentiam non negantes, sed inter se quo ad effectum maleficalem & ipsam maleficam dissidentes, in quantum vnus concedit maleficam realiter cooperari ad effectum, non tamen verum, sed phantasticum. Alter verò per contrarium effectum realem in læso concedens, sed maleficam phantasticè putat cooperari. Fundamentum errorum ex duobus passibus canon. qui habentur 26. quæst. v. episcopi sumpserunt, vbi primò reprehenduntur mulieres, qui credunt se cum Diana, vel Herodiade nocturnis horis equitare. Inspiciatur ibi canon. Et quia sæpè phantasticè & imaginariè talia solummodo fiunt, ideo & illi errantes, de omnibus alijs effectibus ita fieri iudicant. Secundò, quia ibi continetur quod qui credit vel asserit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius deteri vsve immutari aut transformari in aliam speciem, vel similitudinē quam à Deo omnium creatore, infidelis est, & pagano deterior. Vnde propter hoc, quod ibi dicitur deteriusve immutari, dicunt illum effectum non esse realem in maleficiato, sed tantummodo phantasticum

zasticum. Sed quod hi errores hæresim sapiant, & contra san-
ctum intellectum canonis militant, ostenditur primum tam per
legem diuinam quam etiam ecclesiasticam & civilem, & hoc in ge-
nerali, deumum in speciali verba canon. exprimendo, licet etiã
in sequenti quæstione clarius hoc deducatur. Nam lex diuina
in pleiisque locis, præcipit maleficas non solum esse vitandas,
sed etiam occidendas, cuiusmodi pœnas non imponeret si nõ
veraciter & ad reales effectus & læsiones cum dæmonibus
cõcurrerent. Mors enim corporaliter non infligitur siue cor-
porali & graui peccato, sed aliud de morte animæ quæ ex
phantastica illusionè seu etiam tentatione oriri potest. Hæc
est sententia S. Thomæ in 2. dist. 7. in quæstione, An vi auxi-
lio dæmonum sit malũ. Nam Deuter. 18. præcipitur omnes
maleficos & incantatores interfici. Leuitici etiam 19. dicitur,
Anima quæ declinauerit ad Magos & ad Ariolos & fornicata
fuerit in eis ponam faciem meam contra eam & interficiam
eam de medio populi mei. Et iterum 20. Vir vel mulier in
quibus pythonicus vel diuinus spiritus fuerit moriatur, & la-
pidibus obruent eos. Et dicuntur pythones in quibus dæmõ
operatur miros effectus. Præterea propter hoc peccatum O-
chozias infirmus mortuus fuit. 4. Regum 1. & Saul. 2. Paralip-
po. 10. Diuinorum denique eloquiorum tractatores quid ali-
ud in eorum scriptis dicunt 2. dist. 7. & 8. tradiderunt de po-
testate dæmonũ & magicis artibus. Eorum scripta inspiciantur
cuiuscunque doctoris super 2. librum sentent. inuenietur,
nullo discrepante, magos & maleficos virtute dæmonũ per-
mittente Deo, miros effectus nõ phantasticos posse produ-
cere. Taceo de varijs alijs locis, in quibus Sanctus Thomas
diffusè de huiusmodi operibus pertractat, vt in summa cõtra
genti. libr. 3. capit. 1. & 2. in prima parte. q. 114. argum. 4. Et in
secunda secundæ, q. 92. & 93. Inspiciantur denique postillato-
res & glossatores de Magis Pharaonis. Exod. 7. Inspiciantur
& dicta Augustini, 18. de ciuitate Dei, cap. 17. Et in secundo
de doctrina Christiana. Similiter aliorum doctorum quibus
omnibus contradicere valde absurdum est, nec à viçio hære-
sis excusari potest. Immo in iure hæreticus censetur quicum-
que errat in expositione sacræ scripturæ, 24. q. 1. hæresis. Et
quicumque aliter sentit de his quæ fidem concernunt, quam
Romana tenet ecclesia e. c. & q. Hæc est fides: quod denique
contra sanum intellectum canonis militant ostenditur per legem
ecclesia

Ecclesiasticam. Nam & canones doctores super e. Si per for-
tarias & maleficas artes. 24. q. 1. & extra de frigidis & malefi-
cariis, quid aliud portendunt nisi de maleficali impedimen-
to circa actus coniugales declarare quomodo dirimit cõtra-
ctum aut contrahendum matrimonium. Dicunt enim sicut
& Thõ. in 4 vbi supra, quod si maleficium superueniat ma-
trimonio ante carnalem copulam, tunc si est, perpetuum im-
pedit & dirimit matrimonium contractum, cuiusmodi sen-
tentia non datur super illusorium & phantasticum effectum,
vt de se patet. Videatur Hostien. in summa copiosa, similiter
Goffr. & Raymund qui etiã nullibi leguntur difficultate,
an talis effectus possit censi imaginarius & non realis; sed
hoc tanquam per se notum relinquere, & quomodo possit
censi perpetuus vel temporalis declarant si post triennium
duraret, nec dubitabant an imaginariè per maleficam seu il-
lusionem introuideretur. Sed quod verè & realiter potest talis
defectus proeuitari virtute dæmonis propter pactum cum eo
initum, vel etiam per ipsam dæmonem absque malefica; li-
cet hoc rarissimè fiat in ecclesia vbi sacramentum matrimo-
nij meritorium existit: sed quod inter infideles hoc con-
tingat, hoc est, quia iusto titulo illos possidere se cernit, vt Pe-
trus de Palude in suo quarto recitat, de sponso qui desponsa-
uerat idolum; & nihilominus contraxerat cum quadam iu-
uencula, quam tamen cognoscere non potuit propter dia-
bolum qui semper se in corpore assumpto interposuerat,
cum tamen in ecclesia diabolus conatur potius per male-
ficas propter suum lucrum in perdicionem animarum ta-
les effectus introumittere. & qualiter hoc facere potest, &
quibus medijs, inferius declarabitur; vbi de septem mo-
dis nocendi hominibus per conformes effectus tractabitur.
Ex alijs etiam quæstionibus quas Theologi & canonis-
tæ circa hanc materiam mouent, hoc idem patet; discuti-
fientes quomodo possit tolli; & an licitum sit per aliud ma-
leficium tollere, & quid; si malefica mortua sit, per
quam maleficium est immisum; de quo casu Goffridus in
sua summa mentionem facit, de quibus in quæstionibus
tertiæ partis parebit. Cui denique tam diligenter canoni-
stæ varias pœnas promulgassent, distinguendo de occulto
& manifesto peccato maleficorum, seu potius diuinaro-
rum, cum noxia superstitione varias habeat species; vt notat

tium sic eucharistia denegetur. Si occultum poenitentiam 40 dierum, de conse. distinct. 2. pro diacon. Item si clericus quod deponendus & in monasterio detrudendus. Si laicus, excommunicandus. 26. q. v. Non oportet. Item quod tales infames debeant censeri, & qui ad eos concurrunt, immo nec ad accusationem debet admitti. 2. q. 8. quisquis nec, sed per legem civilem hoc idem ostenditur. Nam Azo in summa super 9. li. codicis, rubrica de maleficiis. I. post cornelia. de sicarijs & homicidia. dicit. Sciedum quod omnes illi quos vulgus maleficis vocat, & etiam illi qui artem damnandi sciunt, patiuntur capitalem poenam. vt l. nemo. C. de maleficis. Item inferunt poenam. l. culpa. l. nullus. Hæc enim leges his verbis vtiuntur, Nemi nisi permittitur diuinare, alioquin supplicium capitis gladio virore feret prostratus. & subdit, Sūt & alij qui arte magica vitæ innocentium insidiantur, animos mulierum ad libidinem flectunt, & hi bestiis obiciuntur. vt e. C. l. multi. Decernunt etiam leges quod ad eorum accusationem quilibet admittatur, sicut & canon. in c. in fauorem fidei. lib. 6. de hære. vnde subditur ibidem, Ad hanc accusationem quilibet admittitur quasi in crimine læsæ maiestatis. Ipsam enim prope modum pulsant maiestatem diuinam. Item quod quaestionibus ad interrogandum subiiciantur. Subdit, & quilibet nulla dignitate obstante, quaestioni subiicitur, & qui conuincitur, vel si detegat facinus suum, sit eculeo deditus, vngulisque sulcantibus latera, perferat poenas dignas suo facinori. vt eo. C. l. si ex. &c. Nota quod olim duplici poena tales pledebantur capite & vngulis, ad dilacerationem corporis seu ad deuorandum bestiis obiciendo. Iam autem crenantur forte propter fœmineum sexum. Item prohibent participationem. Vnde subditur, sed nec permittantur tales ad limen alterius accedere, alioquin concremantur bona, nec aliquis debet eo suscipere vel consulere, alioquin deportantur in insulam, & omnia bona publicantur. Hic notatur poena exilij cum amissione omnium bonorum qui tales consulunt aut suscipiunt. Has poenas vbi predicatorès populis, & rectorib. terrarum publicant, plus aduersus maleficas, quam ex alijs scripturarum allegationibus, marcescunt. Præterea & per leges comendantur qui eorum maleficijs obstant. Vide vbi supra, l. eorum. Alij autem qui faciunt id ne labores hominum vectorum grandinisque lapidatione sternantur, non poena, sed præmio digni sunt. Qualiter autem sit licitum

talia

talia impedire inferius patebit, vt prius tactum est. Omnia autem hæc negare aut friuolè illis resistere, quomodo potest scrupulo hæretice prauitatis carere, iudicet vnusquisque, nisi fortassis eum ignorantia excusabit, sed cuiusmodi ignorantia excusat, statim inferius patebit. Concludendo ex omnibus præmissis catholicam & verissimam assertionem, quod malefici sunt, qui demonum auxilio propter pactum cum eis initum, maleficiales reales effectus, permittente Deo, procurare possunt, non excludendo quia & præstigiolosos effectus & phantasticos etiam per media præstigiola producere valeant. Sed quia præsens speculatio super maleficiales effectus versatur, qui plurimum ab alijs differunt: ideo per hoc nihil ad propositum cum tales potius sortilegi vel incantatores dicantur, quam malefici. Demum quia fundamentum sui erroris capiunt ex verbis canon. præcipue duo vltimi errores non loquendo de primo qui seipsum condemnat, dum nimium contra veritatem scripturæ exorbitat. Ideo ad sanum intellectum canonis est procedendum. Et primo contra primum errorem dicentis medium esse phantasticum, sed extrema esse realia. Vbi notandum, quod quatuordecim sunt species capitales in genere superstitionis, quas recitare causa breuitatis non expedit: quia clarè recitantur ab Isidoro, 8. Etymolog. & secunda secundæ per sanctum Tho. q. 92. Tum etiam quia inferius vbi de grauitate huius hæresis tractabitur, de ipsis mentio erit. & hoc quaestione vltima huius primæ partis. Et species sub qua huiusmodi mulieres continentur, vocatur species pythou, in quibus daemon vel loquitur vel mira operatur. Et est sæpius prima in ordine. Species autem sub qua malefici continentur vocatur species maleficiorum. Et quia inter se plurimum differant nec oportet quod qui in vna specie laborat, quod etiam sub alijs comprehendatur. Ideo sicut canon de illis mulierculis mentionem facit & non de maleficiis. Ita falsè canonem interpretatur qui huiusmodi imaginarias deductiones corporum ad totum genus superstitionis per omnes species eius reducere vult, vt sic illæ mulieres imaginariè solum, ita & omnes maleficè transferantur & per amplius canonem falsificat qui ex illo arguere veller maleficam solum modo imaginariè ad effectum maleficialem egritudinis vel morbi concurrere. Præterea tales sic errantes per amplius reprehendantur dum extrema concedunt realia, scilicet demonem operantem, & effectum

effectum morbi realem, medium autem instrumenti, scilicet personam maleficam, dicitur fantastice concurrere, cum tamen medium semper naturam participat extremorum. Nec valet si dicatur quod etiam phantasia sit quid reale, quia sicut phantasia ut talis, nil potest efficere nec concurrere ad demonis operationem nisi per pactum initum cum dæmone in quo pacto malefica se totam obrulit & astrinxit, diabolo verè & realiter & non phantastice aut imaginariè solum: ita etiam oportet quod cooperetur diabolo verè corporaliter. Nam & ad hoc sunt omnia maleficiorum opera, ubi semper aut per visum aut per locutionem alicuius malefici instrumenti repositi sub limine domus operatione sua malefica exercent, prout in sequenti quæstione parebit. Præterea si quis verba canonis diligenter inspiciet, considerabit quatuor quæ prædicatores, & sacerdotes per ecclesias sibi commissas omni cum instantia populo prædicare debent, scilicet, quod extra vnum Deum nemo arbitretur aliquid esse numinis vel diuinitatis. Secundò quod cum Diana vel Herodiade equitare est cum diabolo (qui se ita fingit & nominat) transmeare. Tertio quod talis equitatura sit tunc phantastica quando diabolus mentem per infidelitatem sibi subiectam agitat taliter ut ea quæ solo spiritu fiunt corporaliter fieri creduntur. Quartò quod tali domino habeant in omnibus obedire. Unde ad maleficiales actus hæc verba extendere est absurdum, cum sint diuersæ species. An autem malefici etiam localiter transferantur in sua specie superstitionis, vel solum imaginariè sicut pythones tractabitur de illo in cap. 2. partis cap. 3. quod utroque modo. Et sic secundus error cum primo eliditur quod ad fundamentum & sanum intellectum canonis. Tertius insuper qui ex verbis canonis effectum maleficalem asserit fantasticum ex verbis canonis etiam eliditur: nam in eo quod dicitur qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius deteriusve transmutari, aut in aliam speciem vel similitudinem transformari quam ab ipso omnium creatore, &c. infideli deterius est. Hæc tres partes si nudè intelligantur, sunt contra processum scripturæ & determinationem doctorum. Nam posse fieri aliquas creaturas à maleficiis utpote vera animalia imperfecta, inspiciatur sequens canon, nec mirum post allegatum canon. episcopi, quid Augustinus determinat de magis Pharaonis qui virgas in serpentes

serpentes verterunt, inspiciatur gloss. super illud Exod. 7. Vocauit Pharaon sapientes, Inspiciatur & alia glossa Strabi. quod dæmones discurrunt per mundum quando per incantationem malefici per eos aliquid efficere conantur & colligunt diuersas semina & ex eorum adaptione possunt prorumpere diuersas species. Inspiciatur & Albertus in lib. de animalibus. Inspiciatur & sanctus Thom. 1. parte. q. 114. artic. 4. Quorum dicta breuitatis causa omituntur. solum hoc superest ut intelligatur ibi fieri, pro creati, secundum etiam quod in melius deteriusve valeat transmutari, intelligatur solummodo à Deo auctoritate, & ad correctionem seu etiam punitionem: sæpius tamen ista ministerio dæmonum exercentur: & sicut de primo dicitur, Dominus percussit & ipse medetur, & ego occidam & ego viuere faciam. Ita de secundo dicitur immisionem per angelos malos ut supra tactum est. In præfatio denique ca. nec mirum. inspiciantur verba Aug. quæ dicunt maleficos & eorum operationes hominibus interdum non solum infirmitatem, sed etiam mortem inferre. Tertium etiam sanè intelligere expedit cum moderni malefici sæpius opere dæmonum transformantur in lupos & alias bestias. Sed canon loquitur de reali transformatione & essentiali, & non de præstigiola, quæ sæpius fit, de qua etiam Aug. xvij. de ciuitate Dei. cap. xvij. multa refert ut de famosissima maga Circe & de socijs Diomedis & de patre Præstantij. De qua materia in capitulis secundæ partis patebit. & an semper sint præsentés vel absentes malefici, & an illam formam diabolus assumit vel ipse homo per se videatur talis. capitul. 6. & 7.

An sit hæresis maleficos asserere.

SE D quia secunda pars quæstionis dixit quod his oppositum asserere pertinaciter sit hæreticum. quæritur, an tales debeant habere tanquam manifestè deprehensi in hæretica prauitate, vel solum ut de hæresi vehementer suspecti. Et videtur quod primo modo, nam Bernardus in gloss. ordinaria, in c. ad abolendam. §. præsentis. & verè deprehensi. extra de hære. Præsentis nihilominus ordinatione sancimus, ut qui cumque manifestè fuerint in hæresi deprehensi, &c. declarati quod tribus modis quis censetur manifestè deprehensus, facti videlicet euidentia, quia publicè prædicat hæresim vel legitima probatione per testes vel ex sua confessione. Et quia

tales publicè prædicant seu temerè contra præfata omnia se opponunt asserentes maleficas non esse: aut quòd nullo modo valeant hominibus nocere. ideo tanquam manifestè deprehensi in tali prauitate sub distinctione continentur. Ad eundem etiam sensum est eiusdem Bernard. gloss. in cap. excommunicamus secundo, super verbo deprehensi publicè. Ad idem etiam facit cap. super quibusdam. extra de verbo significatione. Inspiciat ibidem lector cap. & reperies veritatem. Sed contra, quia hoc nimis durum videtur, tum propter pœnam annexam quæ notatur in cap. ad abolendam. §. in præfenti. extra de hæret. vbi in clerico ponitur degradatio & quòd secularis relinquatur arbitrio potestatis secularis animaduersione debita puniendus, tum etiam propter ignorantiam & multitudinem eorum qui culpabilis in tali errore cernitur & ex multitudine tali rigor iustitiæ est temperandus. dist. xl. vt constitueretur. Responsio cum nostra sit intentio potius à vitio hæresis huiusmodi prædicatores pro posse excusare quam incusare, cum vt dicitur extra de præsum. c. literas. §. quocirca mandamus. quatenus cum propter solam suspicionem quamuis vehementem nolumus illum de tam graui crimine condemnari, &c. vbi gloss. super condemnari. Procedi potest contra talem sic vehementer suspectum, sed non debet propterea condemnari nisi adsit vt ibidem declaratur, violenta suspitio: attamen quia suspitionem excludere non possumus, & hoc propter friuolas eorum assertiones contra fidei veritatem, & cum hoc triplex sit suspitio, leuis, vehemens & violenta, de quibus in c. accusatus, & c. cum contumacia. lib. vj. de hære. & per notata per Archidiaconum, & Ioan. Andream super cap. accusatus. & verbo vehemens. & de præsump. cap. literas. De violenta etiam loquitur canon dist. xxiiij. quorundam. ideo querendum cuiusmodi suspitioni talia prædicans subiacet. Et quidem cum talia dogmatizantes, non æqualiter se ad huiusmodi errores habere noscuntur, eo quòd aliqui ex simplici ignorantia iuris diuini aliqui etiam sufficienter informati adhuc fluctuât vacillando, & plene assentire nolunt, & cum error in mente hæreticam non faciat, nisi adsit pertinaciâ voluntatis. oportet etiam dicere quòd ad suspitionem super crimen hæreseos non se æqualiter habeant, attamen quia per ignorantiam putant se posse euadere. Aduertant paululum quam grauitèr peccant

peccant qui ex huiusmodi ignorantia, delinquant. Nam licet multiplex sit ignorantia, tamen in rectoribus animarum ignorantia quæcunque sit, non potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis, secundum philosophos, quæ à Iuristis & Theologis dicitur facti. Sed ceterum in eis ignorantia vniuersalis quæ est ignorantia iuris diuini, quia est eorum quæ quis de iure ex lege diuina scire tenetur. di. 41. Nicolaus Papa, dispensatio cœlestis seminis nobis iniuncta est. Vt si non asperserimus, vè si tacuerimus. Tenetur enim habere scientiâ sacræ scripturæ, di. 36. per totum. Et hoc ad subditorum animas informandas eadè dist. c. 2. §. ecce. & §. Si quis vult licet secundum Ray. Host. Th. non requiratur quod habeat scientiam eminentem, sed quod habeant competentem, id est, sufficientem ad suum officium exequendum. Attamen pro illorum aliquali consolatione, dummodo damna præcedentia lucris sequentibus, deinceps recompensant est eis aduertendum quod hinc ignorantia iuris licet dicatur interdum affectata & supina, dicitur tamen affectata, id est voluntaria dupliciter. Quia interdum cum scientia intentionis, interdum cum ignorantia intentionis: prima in nullo excusat, sed dānar. De qua Psal. Noluit intelligere vt bene ageret. Secunda tamen diminuit voluntarium ita & peccatū. Quia fit quādo quis tenetur aliquid scire, sed nescit quid teneatur, quæ etiam fuit in Paulo primo Timoth. primo. Misericordiā consequutus sum, quia ignorās feci in incredulitate. Quia tamen dicitur affectata indirectè, quia propter alias occupationes negligit addiscere ea quæ scire tenetur, nec vult laborare in studio ad sciendum illa & excusat nō à toto, sed à tanto. Et etiā iuxta Ambr. super illud Rom. 2. An ignoras quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? dicit grauius peccas si ignoras, grauius, id est, valde periculosè. Ideo præsertim iam in temporibus ad succurrendum animarum periculis omni ignorantiam repellamus, & durissimum iudicium quod nobis imminet super strictam rationem & talentum nobis creditum semper præ oculis habeamus, ne ipsa ignorantia etiam in nobis noteret crassa vel supina per metaphorā hominis crassi vel supini, qui non videt etiam ea quæ coram ipso sunt. Dicit enim Cancellarius in floribus regularium moralium, & in secunda regula quod culpabilis ignorantia iuris diuini non cadit in facientem quod in se est. Ratio est, quia Spiritus sanctus talem hominem

minem de necessarijs ad salutem, quæ vires eius excédunt docere immediatè paratus est. Ad primum argumentum solutio patet per sanum intellectum canonis. Ad secundum dicit Pe. de Tharam. Perimeret utique ea magna sua inuidia, qua aduersus hominem agitur, si à Deo permitteretur. Quod autem Deus permittit sibi aliqua, & aliqua non, hoc cedit in maiorem ipsius diaboli contumeliam & displicentiam quod Deus in omnibus vitur eo contra suam voluntatem ad manifestationem gloriæ suæ. Ad tertium dicitur quod ante rationem ægritudinis aut alterius effectus maleficialis semper præcedit aliquis motus localis in quantum dæmon per maleficam colligit determinata actiua quæ videlicet lædere possunt, & apponit determinatis passivis ad inferendum dolorem vel nocumentum aut actum aliquem spurcissimum. Et si quaeritur an motus ille rerum à dæmone localis redicatur in motum cœlestem, dicendum est quod non. Quia non mouentur ex virtute naturali, sed mouentur ex obedientia naturali qua subiiciuntur virtuti dæmonis, qui habet hoc ex virtute naturæ suæ quod potest supra corpora. Hoc dico, non quod possit influere rebus materialibus aliquam formam vel substantialem vel accidentalem absque adminiculo alterius rei naturaliter. Sed quia potest Deo permittente res localiter mouere & ex rebus coniunctis dolorem vel aliquam qualitatem producere. Vnde effectus maleficialis non subiicitur motui cœli, sicut nec ipse dæmon, licet res illæ & infima subiiciantur. Ad quartum dicendum est, Opus Dei potest opère diaboli omnino vitari, prout ad præsens loquimur de effectu maleficiali. Sed quia hoc non potest nisi diuina permissione; ideo non sequitur quod diabolus sit Deo fortior: demum quia non vitiat opera Dei per violentiam cum sic etiam destruere possit. Ad quintum simpliciter notum est quod corpora cœlestia non habent virtutem imprimendi in dæmones, cum nihil agat ultra suam virtutem, sed quod magis aduocati sub certa constellatione veniunt, duplici ex causa hæc facere videntur. Primum quia sciunt virtutem illius constellationis iuuare ad effectum quem magis optant. Secundò faciunt vt homines inducant ad venerandum aliquod numen in stellis, ex qua veneratio-
ne etiam ante tempora ritus idololatriæ processit. Ad vltimum quantum ad terminos argumenti super aurum alchimicum,

michum, dicendum secundum sanctum Tho. in 2. dist. 6. in solutione huius argumenti, vbi declarat de virtute dæmonum in operando. Quod licet quædam formæ substantiales per artem induci possint virtute naturalis agentis, vt quando forma ignis inducitur per artem in lignum, hoc tamen non potest fieri vniuersaliter, eò quod ars non potest inuenire semper seu coniungere propria actiua proprijs passivis, potest tamen facere aliquid simile, & sic alchimistæ faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidētia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis quo vtuntur alchimistæ, sed per calorem Solis in loco determinato vbi viget virtus mineralis, & ideo tale aurum non habet operationem consequentem speciem. Et simile est de alijs eorum operationibus. Ad propositum, Dæmones operantur per artem circa effectus maleficiales, & ideo absque adminiculo alterius agentis nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, & quia non dicimus quod maleficia inferant partem absque adminiculo alterius agentis, ideo etiam cum tali adminiculo potest veras qualitates ægritudinis aut alterius passionis inducere, sed qualiter hæc adminicula seu administrationes instrumentorum habent ad effectum maleficalem cum dæmonibus concurrere, vel non, patebit per sequentia.

An dæmon cum malefico concurrat,

QUÆSTIO XI.

AN catholicum sit asserere quod ad effectum maleficalem semper habeat dæmon cum malefico concurrere, vel quod vnus sine altero, vt dæmō sine malefico, vel è conuerso talem effectum possit producere. Et arguitur primò quod dæmon sine malefico, Aug. in lib. 83. q. Omnia quæ visibilibus sunt, etiam per inferiores potestates aëris fieri posse creduntur. Sed omnia nocumenta corporalia non sunt invisibilia, sed potius sensibilia, igitur etiam à dæmonibus fieri possunt. Præterea ex scripturis nocentia Iob illata, vbi ignis de cœlo cecidit, & familiam cum gregibus pecoræ vno impetu consumpsit, & turbo domum deiiciens liberos occidit, dæmon per se absque maleficis concurrente, tantummodo diuina permissione operatus est. Ergo à simili in alijs qui maleficis ascribuntur, patet & de septem viris sacre virginis, quos

quos dæmon occidit. Præterea quicquid potest virtus inferior absque adminiculo virtutis superioris, potest & virtus superior absque adminiculo virtutis inferioris. Sed virtus inferior potest concitare grandines, & inducere infirmitates absque auxilio virtutis superioris. Dicit enim Albertus de Proprietatibus rerum, quod salvia putrefacta modis, vt ibidem ponit, si proiecta fuerit in fontem mirabiles concitabit in aëre tempestates. Præterea si dicatur quod dæmon virtutis maleficio non propter indigentiam, sed propter eius quam quærit perditionem. Contra Aristo. 3. Ethic. Milicia est quid voluntarium, quod probat per hoc quod nullus operatur iniuste, voluntariè non volens iniustum esse, & voluntariè stuprantem non velle incontinentem esse, & per hoc etiam legislatores puniunt malos quasi voluntariè mala operantes. Dæmon ergo si operatur per maleficam, operatur tanquam per instrumentum, & cum instrumentum dependet à voluntate principalis agentis, non voluntariè agit, si concurrat, & non erit ei actio imputanda, nec per consequens punienda. Sed contra quod nihil possit inficere inferior absque maleficio. Primò de generatione, Omnis actio est per contactum. Et quia non est aliquis contactus dæmonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune, ergo virtus aliquo instrumento illi insuendo virtutem lædendi per contactum. Iuxta hoc etiam quod maleficia possint fieri absque opere dæmonum. Probat per textum & glo. ad Gal. iiii. O infensati Galatæ quis vos fascino vitæ non obedire. glo. quidam habent oculos videntes qui solo aspectu inficiunt alios & maximè pueros. Est ad hoc etiam Auicena. 6. naturalium lib. 3. cap. vlt. ita dicens, Multoties autem anima operatur in corpore alieno sicut in proprio, quemadmodum est opus oculi fascinoantis & estimationis operantis. Et eandem sententiam etiam ponit Algazel. lib. 5. suo physico. c. 10. Putat etiam Auicenna, licet non teneatur in illo, quod virtus imaginatiua etiam absque visu possit extranea corpora immutare, vbi nimis extendit virtutem imaginatiuam, & capimus hic virtutem imaginatiuam non in quantum distinguitur cõtra alias virtutes sensitiuas interiores, vt est sensus cõmunis, & phantasia & æstimatio, sed in quantum includit omnes illas virtutes interiores. Est benè verum quod talis virtus imaginatiua potest transmutare corpus coniunctum, scilicet illud in

quo.

quo est, sicut homo potest ambulare supra trabem quæ est in medio viæ. Si verò posita fuerit super aquam profundam non audebit ambulare super eam, eo quod imaginabitur in eius anima forma cadendi vehementer impressa, cui obedit materia eius & virtus membrorum eius, & nõ obediunt eius contrario, scilicet ad directè ambulandum. In hoc ergo conuenit hæc immutatio cum oculo fascinoantis in quantum immutatur corpus proprium, primo scilicet non corpus alienum, de qua immutatione nunc loquimur. Præterea si dicatur quod talis immutatio causatur à corpore viuo, mediante anima in aliud corpus viuam. Cõtra. Quia ad præsentiam interfectoris manat sanguis ex vulneribus occisi. Ergo etiam absque virtute animæ, corpora possunt mirabiles effectus producere. Item homo viuens, & prope cadaver hominis occisi transiens, etiam non sentiendo illud, adhuc terrore concutitur. Præterea sicut res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest, sicut quod adamas trahit ferrum, & multa quæ Augu. enumerat 20. de ci. Dei. Ita mulieres ad immutationes faciendas in corporibus alienis certis rebus vti possunt, absque auxilio dæmonum quæ etiam nostram rationem excedunt. Et quia excedunt, non debemus propterea dæmonibus quasi ex maleficio infimum conuersantes ascribere. Præterea malefici certis virtutibus imaginibus & rebus instrumentalibus quas interdum ponunt sub limine ostij domus, aut ad certa loca vbi pecudes cõueniunt, aut etiam homines qui maleficiantur, & interdum moriuntur. Sed quia huiusmodi effectus possunt euenire imaginibus illis, in quantum habent quasdam influentias corporibus cœlestibus receptas probatur. Nam sicut corpora naturalia subduantur corporibus cœlestibus, ita & artificialia. Sed corpora naturalia possunt recipere quasdam virtutes occultas, ergo, &c. & artificij. Vnde videtur quod eorum opera possunt per tales impressiones practicari & nõ per dæmones. Præterea si vera miracula possint fieri ex potestate naturæ in eo quod operatur, ita & miranda & horribilia & stupenda opera ex virtute naturæ probatur. Nam Grego. dicit 2. dial. Sancti miracula faciunt, aliquando ex prece, aliquando ex potestate. Exemplum datur de vtroque. Petrus oratio suscitauit Thabitham mortuam, Ananiam, & Sapphiram mentientes morti, increpando tradidit absque prece. Ergo & homo per virtutem

sua

suæ animæ poterit materiam corporalem in alteram etiam transmutare, seu immutare de sanitate in infirmitatē, & cōverso. Præterea corpus humanū est nobilius quàm alia corpora inferiora, sed propter apprehensionem animæ humanæ immutatur corpus humanū ad calorem & frigus, ut patet in irascentibus & timētibus, immo etiam hæc immutatio pertingit quandoque vsque ad ægritudinem & mortem. Ergo multo magis potest sua virtute materiam corporalem immutare. Sed contra est. Substantia spiritus, non potest imprimere aliquam formam, nisi adminiculo alterius agentis, ut supra tactū est. Vnde & August. in præfato libro; Non est putandum istis transgressoribus angelis ad nutum seruire hæc visibilibus rerū materiā, sed soli Deo. Ergo multo minus homo ex potestate naturali efficere potest effectus maleficiales. Respondēo, quia non desunt errantes in hac materia, maleficus excusantes, & dæmones tantūmodo aut inculpantes, aut quibusdam naturalibus transmutationibus earum facta ascribentes. Ideo horū falsitas ostenditur, primò per descriptionem maleficarum, de qua Isid. 8. Etymo. cap. 9. Malefici dicuntur ob facinorum magnitudinem, scilicet, mala præcunctis malefactoribus efficiētia, vnde subdit, Hi elementa cōcutiunt, opere scilicet dæmonum ad grandines & tempestates concitandas. item dicit mentes hominū turbant, intellige ad amētiam, odium & amorem inordinatum. Item subdit, hac sine vllō veneni haustu, violentia tantum carminis animas interimūt. Ad idem 26. q. v. c. nec mirum, & sunt verba Augustini. in d. lib. de ci. Dei. vbi declaratur qui dicuntur magi & malefici. Magi sunt, qui vulgo dicuntur malefici, & ob facinorum magnitudinem sic nuncupantur. Hi sunt qui permissu Dei elementa concutiant, hominum turbant mentes, minus confident in Deo, ac sine vllō veneni haustu, violentia tantū carminis interimunt homines. Vnde & Lucanus, Mens hausti nulla sanie polluta veneni incāta perit, dæmonibus enim accitis audēt ventillare & quousque suos perimant malis artibus inimicos. Ex quibus patet quòd in huiusmodi operibus semper habent dæmones cum maleficijs concurrere. Secundò quia cum quadruplices effectus pœnales assignare possumus, scilicet ministeriales noxiales, maleficiales & naturales, & ministeriales dicuntur qui ministerio bonorum angelorū sicut noxiales malorum spirituum

spirituum immittuntur. Moyses enim Ægyptum in decem plagis ministerio bonorum percussit. Vbi Magi in nouem tantum per malos spiritus concurrerunt. Et triduum pestem propter peccatum Dauid circa numerationem populi commissum, & de 72. millibus hominum vna nocte prostratis per exercitum Sennacherib, utique hæc per Angelos Domini, id est, per bonos Dominum venerantes & cognoscentes peracta fuerunt. Noxiales verò effectus cum in scripturis nominantur immisiones per Angelos malos, secundum quas populus ille in deserto sæpè percussus fuit. Et maleficiales effectus dicuntur, quando Dæmon per Maleficos & per Magos operatur. Sicut & naturales, qui ex inuentijs corporum cœlestium ex istis inferioribus circa mortalitates, sterilitates terrarum & grandines, & hæc similia causantur.

Et inter hos effectus magna fit differentia. Ideò cum Iob noxiali plaga fuit à Dæmone percussus & non maleficiali, ideò nihil ad propositum. Si qui verò curiosus instaret sicut plerumque hæc materia curiosas patitur à maleficarum defensoribus instantias, semper in cortice verborū aërem verberantes, & medullam veritatis nunquam penetrantes: Cur Iob non maleficiali affectu per Dæmonem sicut noxiali percussus fuit. His curiosè etiam responderi potest, quòd Iob fuit percussus à diabolo solū, & non mediante Malefico vel Malefica. Quia hoc genus superstitionis nondum erat inuentum; Diuina tamen prouidentia voluit, ut potestas Dæmonis mudo, ad præcauendum eius insidias, pro Dei gloria innotesceret, cum nihil nisi à Deo permissus efficere potest.

Et de tempore quidem, quo primus genus superstitionis inuentum fuit: dico primum genus, quò ad Dæmonum inuocationem, non quò ad puram Idololatriam: Dicit Vincentius in Speculo Historiali, allegans plures Doctores, quòd primus inuentor artis Magicæ & Mathematicæ fuit Zoroastres, qui dicitur fuisse Cham filius Noë. Hic secundum August. de Ciuit. Dei solus risit nascendo, & hoc non nisi opere Diaboli. Hic etiam cum esset rex, superatus est à Nino filio Beli, qui ædificauit Niniuem, vel amplius, sub quo cœpit regnum Assyriorum tempore Abrahæ.

Hic etiam Ninus, ob inordinatum amorem patris fecit

Noxiales.

Maleficiales.

Naturales.

Iob plaga.

Tempore Iob
Malefica non
erant.

Magia quando
inuenta.

Cham risit
cum nascere
tur operante
Diabolo.

Origo adorationis
magicae.

b fieri

fieri imaginem patri mortuo, ad quam quicumque confu-
gebāt malefactores, liberi erant ab omni punitione debi-
ta. Et ex hoc cœperunt homines Imagines adorare, vt
Deos sed hoc post primam ætatem: quia sub illo tempore
non erat Idololatria propter recentem memoriã creatio-
nis mundi, vt dicit S. Thom. in 2. q. 95. art. 4. Vel etiam in-
cepit à Nembroth, qui cogebat hominem ignem adorare:
& sic in secunda ætate incepit Idololatria, quæ est primum
genus superstitionis, sicut Diuination secundum, & obser-
uantia tertium.

*Primum ge-
nus superstitio-
nis Idolola-
tria.
Secundum Di-
uinatione
Tertium Ob-
seruantia.
Diuinationis
tria genera.*

Maleficorum autem ritus reducitur ad secundum genus
superstitionis, scilicet ad Diuinationem, quæ fit per expres-
sam Dæmonum inuocationem: Cuius etiam sunt tria ge-
nera, scilicet Necromantia, Planetarij, seu potius Mathema-
tici, & Diuination per Somnia.

Hæc ideo posui, vt prius lector intelligat noxias illas ar-
tes non subito, sed processu temporis fuisse inuentas, nec
absonum esse asserere Maleficas tempore Iob non fuisse. Si-
cut enim per incrementa temporum, vt Gregor. in Mora-
libus dicit, creuit sciẽtia Sanctorum: ita & noxiæ artes Dæ-
moniorum: Et sicut iam repleta est terra scientia Domini,
Esa. 11. Ita iam mundi vespere ad Occasum declinante, &
malitia hominum excreſcente, & charitate refrigescente,
superabundat omnis maleficiorum iniquitas.

Ipse tamen Zoroastres cum esset intentus illis artibus,
solummodò consideratione Astrorum à Diabolo succen-
sus est. Hæc vbi supra.

*Quando Ma-
lefici incepe-
runt cum Dæ-
monibus col-
ludere.*

De tempore autem quo Malefici leguntur cum Dæmo-
nibus ad maleficia inferenda conuenisse, tactum est supra,
Et habetur Exodi lib septimo. quò ad Magos Pharaonis,
qui in plagis super Ægyptum Dæmonum assistentia, sicut
Moyles ministerio bonorum Angelorum, signa plurima
perpetrarunt.

*Conclusio su-
periorum.
Responsio ad
argumenta.*

Vnde concluditur veritas Catholica, videlicet, quòd ad
effectum maleficalem, licet non ad effectum noxiale,
semper habet maleficus cum Dæmone concurrere. Et per
hæc patet responsio ad argumenta.

Nam ad primum non negatur, quin effectus noxiales,
qui visibiliter cernuntur super homines, iumenta, terre fru-
ges, & qui etiam ex influentijs corporum cœlestium sepe
proue-

Proueniūt, etiam à Dæmonibus, Deo permittente, inferun-
tur. Dicit enim August. 4. de ciuitat. Dei Dæmonibus sub-
stant ignis & aër, quantum eis à Deo permittitur: Patet &
per glossam super illud. Immissiones per Angelos malos:
quæ dicit, Deus punit per malos Angelos. Ex quibus etiã
patet responsio ad secundum de Iob, & ex his quæ prius
tacta sunt de initio artis Magicæ. Et ad tertium, de salua
putrefacta, & in puteum proiecta dicitur, quòd licet sequa-
tur effectus noxialis absque auxilio Dæmonis, licet non
absque influencia corporis cœlestis. Loquimur autem de
effectu maleficiali: Vnde non est simile. Ad quartum dicitur
verum esse, quòd Dæmones vtuntur Maleficis tantum
modò propter eorum perditionem. Et cum inferunt, quòd
non essent puniendi, quia concurrunt tanquam instrumẽta,
quæ mouentur ad nutum non proprium, sed principalis
agentis. Respondetur, quòd sunt instrumenta animata &
liberè agentia, & licet post expressum pactum, in initio cū
Dæmonibus, non iam sint suæ libertatis, quia vt ex carum
fessionibus accepimus, & loquor de mulierculis combu-
stis, ad plurima maleficia coactè, si verbera Dæmonum
subter fugere volunt, cooperantur, prima tamen professio-
ne, qua spontè se Dæmonibus subiecerunt, manent ligatæ.

Ad alia verò argumenta, in quibus probatur, malefic a-
les effectus posse absque opere Dæmonum à vetulis pro-
curari. Dicendum, quòd ex vno particulari, cõcludere vni-
uersale est dissonum rationi. Et cum in tota (vt videtur)
Scriptura Sacra, non inuenitur tale, nisi hic vbi agitur de
fascinatione seu inuultuatione vetularum, ideo non valet
per hoc concludere, quòd semper habeat ita euenire. Insu-
per est dubium per gloss. An absque opere Dæmonum talis
fascinatio fieri possit, eò quòd ex glossis ibi elicitur,
quòd Fascinatio capitur tripliciter. Vno modo dicitur lu-
dificatio sensuum, quæ fit per artem Magicam, & sic potest
fieri ministerio Dæmonum, nisi prohibeantur à Deo, im-
mediatè mediante, vel ministerio sanctorum Angelorum.
Secundo modo potest dici inuidia, vt ibi Apostolus dixit:
Quis vos fascinauit, id est, tanto odio persecutus est. Ter-
tiò, quòd ex tali odio fiat immutatio ad malum in corpore
alicuius per oculos alterius aspicientes in eum.

Et de fascinatione hoc modo dicta cõmunitè loquitur
Doct.

*Fascinatio sive
Inuultuatio
triplex.*

Immutatio
spirituum ma-
ximè sit in o-
culis.

Quali vetu-
lari noscitur.

Doct. secundum quem modum Avicenna & Algazel, ut in argumentis deducitur, loquuti sunt. Nam & S. Thom. hanc fascinationem declarat i. par. q. i. 17. per hunc modum. Et forte inquit, imaginatione animæ immutatur spiritus corporis coniuncti, quæ quidem immutatur spirituum maximè sit in oculis, ad quos subtiliores spiritus proveniunt. Quæculi enim inficiunt aërem continuum vsque ad determinatum spacium. Per quem modum specula si sint noua & pura, contrahunt quandam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatæ. Vt Arist. dicit in lib. de som. & vigilia. Sic igitur, cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, sicut maximè vetulis contingit, efficitur secundum modum prædictum, Aspectus eius veneposus & noxius, & maximè pueris, qui habent corpus tenerum, & facile receptiuum impressiois. Subdit tamen, quod possibile est etiã quod Dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus Sortilegæ vetulæ pactum aliquod habent.

Est ergo questio super influentias corporum cælestium, in qua tres alij errores reprobantur, & est quinta in ordine. Sed pro ampliori præmissorum declaratione, etiam obuiantur quibuslibet prætextibus obiectionibus.

Queritur de Maleficorum operibus, quod ad quintuplicem causam, quatuor ex illis reprobando, ex quibus influere non possunt, quintam verò concludendo, scilicet, virtutem intellectiuam, ex qua fluere habent, quæ & licet bona sit secundum naturam, est tamen mala secundum voluntatem.

Quatuor autem causæ reprobantur contra illos, qui aut Maleficas, aut eorum opera esse negant, & sunt corporum Cælestium influentiæ, illorum corporum & orbium motores mouentia, hominum excrefcens malitia, & imaginum ac characterum & verborum efficacia. Præterea corpora Cælestia mouentur à substantijs spiritualibus, secundum Theologos & Philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris, sicut & corpora Cælestia corporibus nostris, ergo ambo insimul habent imprimere in animam & corpus hominis ad causandum quoscunque actus humanos.

Sed pro ampliori intellectu solutionum, aliqua dubia mouentur, ex quorum solutione veritas magis parebit. Videtur

Videtur enim obstare primo illud quod superius dictum est. Quod substantiæ spirituales non possunt transmutare corpora ad aliquam naturalem formam, nisi adminiculo alterius agentis. Ergo multo minus hoc poterit efficere imaginatio quantumcunque fortis in anima. Præterea est articulus condemnatus in plerisque Vniuersitatibus, præcipuè tamen Parisiensi, quod incantator aliquis proicit Camelam in foueam solo visu, eò quod sicut intelligentia superiores imprimunt inferioribus, sic anima intellectiua imprimat in aliam & etiam in animam sensitiuam. Item ad hoc est articulus condemnatus, quod materia exterior obedit substantiæ spirituali, si intelligatur simpliciter, & secundum omnem modum transmutationis. Qua sic soli Deo, ut prius patuit, obedit.

His visis fascinatione de qua loquuntur, qualiter sit possibilis, & qualiter non, declaratur. Non enim est possibile homini, quod per naturalem virtutem animæ suæ, per oculos talem virtutem emittat, quæ non mediante transmutatione proprii corporis, neque mediij, nocuumtium inferre possit corpori hominis quod aspicit, maximè cum secundum opinionem communiorem videamus intra suscipientes nihil extra mittentes. Non est etiam possibile homini, quod per virtutem naturalem animæ suæ, pro voluntate suâ transmutationem faciat, imaginando in oculis suis quæ mediante transmutatione mediij, scilicet aëris, possit corpus hominis quem aspicit in aliquam transmutare qualitatem, secundum quod sibi placuerit.

Et quia secundum hos duos modos prædictos non potest vnus homo alium fascinare: cum nulli hominum potest inesse talis virtus per naturalem virtutem animæ suæ. Ideo velle probare, quod maleficiales effectus possent prodire ex naturali aliqua virtute super ad instigendum onera maleficorum, quæ virtute Dæmonum sunt, est plurimum alienum à veritate. Quia etiam secundum hos duos modos fascinatio & maleficatio reprobantur, sicut & præfati duo articuli.

Qualiter tamen sit possibilis, licet superius tactum sit, tamen clarius sic deducitur. Potest enim contingere, quod homo vel mulier aspiciens corpus alicuius pueri moueat ipsum, mediante visu & imaginatione, vel aliqua passione sensibili.

Articuli ad-
nati in articulo
demij.

Visus trans-
mutans

Aspectus et
imaginatio
mouet eum;

sensibili. Et quia passio sensibilis est cum quadam immutatione corporali & oculi sunt tenerrimi, propter quod sunt impressionis multum receptiui. Ideo quandoque contingit quod per aliquam passionem internam transfundatur oculi in aliquam malam qualitatem, maximè cooperante ad hoc aliqua imaginatione, cuius impressio citò redundat in oculos, & propter eorum teneritudinem, & propter vicinitatem radicis sensuum particularium ad imaginationis organum. Cùm autem oculi sunt transfundati in aliquam qualitatem nociuam, contingere potest quod transfundat, ac rem sibi contiguam in aliquam qualitatem malam, & illa pars aliqua & sic vsque ad aërem contiguum, oculis pueri, qui aspiciunt: & ille aër contiguus poterit quadoque in materiam, tam dispositam quam non dispositam, cui consonat, transfundare oculos ipsius pueri in aliam qualitatem malam & mediatis oculis ipsius pueri aliquas alias partes interiores: vnde nec cibum digerere, nec in membris fortificari aut augmentari poterit. Experimentum huius rei manu ductiuum est, quia videmus hominem patientem in oculis, quandoque ex aspectu suo lædere oculos eum aspicientis, quod contingit ex hoc, quod oculi mala qualitate infecti, inficiunt aërem medium, & aër infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos, eò quod a secundum rectam lineam infectio illa deriuatur in directum ad oculos inspicientium, cooperante ad hæc multum imaginatione eius qui aspiciendo oculos infirmos imaginatur se lædi. Plura possent exempla manu ductiua adduci, quæ breuiaris causa obmittuntur.

Concordat his quædam glossa super illud Psalm. Qui timent te, videbunt me: & læ. dicens, Magna virtus oculis inest: quod in naturalibus apparet. Animal enim visum prodest Ictericis. Prior videns Lupus vocem aufert: Vel sic, Basiliscus si prior vidit, occidit, si prior videtur, occiditur. Et ratio, quare Basiliscus videndo occidit hominem, nisi quod ex aspectu & imaginatione excitatur in eius corpore materia venenosa, per quam oculi primò inficiuntur, & demùm aër contiguus. Et sic alia & alia pars aëris vsq; ad aërem homini contiguū, quem aërem per aspirationē cū homo attraxerit, intoxicatur, & moritur. Prior autē visus ab homine, vbi homo volens Basiliscum occidere, circumfuit

Oculi quomodo lasis oculis visis læduntur.

Ictericis prodest visum animal.

Basiliscus quomodo occidat visum.

se speculis ex quibus dum Basiliscus inspicit ex reuerberatione aër inficitur, & sic vsque ad Basiliscum pertingit & occiditur. Sed dubium. Cur homo occisor bestie nō moritur, & hic occultam quandam causam opinari necesse est.

Hæc sine præiudicio & temeraria assertione dicta sunt, tantum modò dictis Sanctorum inhæreates. Catholicam veritatem concludamus, quod ad maleficiales effectus, de quibus ad præsens loquimur, Maleficos cum Dæmonibus semper concurrere, & vnum sine altero nihil posse efficere.

Ad argumenta, patet responsio de fascinatione. ad primū. Ad secundum dicitur iuxta Vincen. in Spe. naturali. ca. 13. q. vulnus infectum spiritibus interficientis, ex forti imaginatione illud vulnus trahit aërem infectum, transeunte iā interfectore sanguis ebulliens extra manat. Quia ad præsentiam interfectoris aër inclusus in vulnere, sicut ab interfectore intravit, ita ad eius præsentiam commouetur ex qua commotione sanguis erumpit, sunt quidam alias causas allegantes, quasi illa ebullitio sanguinis sit eius clamor de terra super homicidam præsentem, & hoc propter maledictionem primi homicidæ Caim: ad illud de horrore dicendū, q. homo transiens propè cadaver hominis occisi horrore concutitur, licet illud non sentiat: hoc fit ex spiritu quantumcumq; infectionem recipiente, & eam animæ representante. Sed hæc nihil cōcludunt aduersus opera Maleficorum, cum omnia illa naturaliter (vt dictum est) fieri valeant.

Ad tertium, sicut dictum est supra, Maleficorum ritus deducuntur ad secundum genus superstitionis, q. dicitur Diuinatione: rebus verò superstitiosè vti in obseruatijs quibusdam reducitur ad tertium genus, ideo argumentum nō est simile; demùm etiam, quia reducuntur non ad quamlibet Diuinationem, sed ad illam, quæ fit per expressam Dæmonum inuocationem, & hoc etiam cum multis modis fieri possit, scilicet per Necromantiam, Geomantiam, & Hydromantiam, &c. Inspiciatur sese. q. art. 5.

Ideo hæc diuination Maleficorum, vbi maleficijs sunt ingenti, sicut supremum gradum in flagitijs tenet, ita & aliud iudicium de eo existit. Vnde quando arguitur, quod quia occultas rerū virtutes cognoscere nō possumus, & Malefici

Cōclusio præcedens.

Responsio ad superiora argumenta.

De mortuo sanguinem mittente.

etiam occultis rebus intendunt: Dicitur, quòd si intenderent rebus naturalibus ad aliquos effectus naturales ex naturali virtute producendos, hoc licitum foret, vt de se pater. Vel etiam concedendo, q̄ si intenderent superstitiosè rebus naturalibus, vt pote rebus huiusmodi certos characteres, vel aliqua nomina ignota inscribendo, & illis proacquirenda sanitate vel amicitia, & pro aliqua vtilitate & non pro nocimento aliquo inferendo vterentur: tunc licet absque expressa Dæmonum inuocatione, licet non absque tacita ista fieri possent & illicita iudicantur.

*De obseruan-
tis vanitatù.*

Quia tamen hæc & his similia reducentur ad tertium genus superstitionis, scilicet ad Obseruantiam vanitatù, vt dictum est, ideò nihil ad propositum super Hæresim Maleficorum fortificatur. Etiam solutio, quòd huic tertio generi quatuor assignantur species: quia vel vritur quis obseruatij ad scientiam acquirendam: vel ad coniecturas sumendas fortuniorum vel infortuniorum: vel ad suspensiones factorum verborum: vel ad corpora immutanda in melius. Vnde & notanter Sanct. Tho. in titulo illo quæstionis, vbi quærit, An obseruationes ordinatæ ad corporum immutationem sint licitæ, q. 96. in summa præfata ar. 2. addit, putæ ad sanitatem. Obseruationes ergo Maleficorum, cum hoc locum habent, sed vt dictum est sub secundo genere continentur superstitionis, ideò nihil ad propositum.

Ex his etiam ad quartum argum. responderetur quòd quia duplices in his obseruatij fieri possunt imagines Necromanticæ & Astronomicæ: & inter hæc talis est differentia, Quòd in Necromanticis semper sunt expressè inuocationes Dæmonum, propter expressa pacta cum eis inita. Inspiciatur solutio secundi argu. præfate quæstionis. In Astronomicis verò sunt pacta tacita, & ideò nulla inuocatio nisi fortassis tacita, puta propter figuratum figurata & characterum signa, quæ eis inscribuntur. Et iterù imagines Necromanticæ, vel sunt sub certis cõstellationibus, ad recipiendù certos influxus & impressiones corporù cœlestiù, etiã certis figuris & characteribus insigniti, vt in annullo, lapide, vel aliqua pretiosa materia. Vel sunt simpliciter absque obseruantia constellationum, sed indifferenter ex quacunque materia, etiã vili, ad inferendum maleficia, vbi & quando ad aliqua loca reponuntur: & de his effectibus

*Inter imagi-
nes Necroman-
ticas & A-
stronomicas
quæ differen-
tia.*

cum suis imaginibus iam sermo est, & non de alijs. Ideò argumentum non facit propositum.

Qualiter denique certæ imagines superstitiosæ, de quibus tractatum est, nullam habet efficaciam, inquantù sunt artificialia solù, licet fortè materialia in eis cõsiderata, possunt habere efficaciam, & non inquantù haberent naturalem aliquã virtutem ex impressione corporum cœlestium: Si cui placet Doctorem ibidem inspiciat. Semper tamen dicit esse illicitum imaginibus vti. Imagines verò maleficarum absque naturali aptitudine ad effectum sunt, solù modò autem ex iussu Dæmonum reponunt & applicant, vt manualiter ad effectù concurrant, in maiorem cõtumeliam creatoris, vt & per amplius irritatus, malæque fieri in flagitiorum talium vindictam amplius permittat: Vnde & sacerdotibus anni temporibus huiusmodi fieri procurant.

Ad quintum dicendum, quòd Grego. ibi intellexit potestatem gratiæ non naturæ. vnde & ibidem subdit. Qui filij Dei potestate sunt: vt Ioan. dicit quid mirum si signa ex potestate faciunt.

Ad vltimam dicendum, quòd similitudo non valet, quia alia est actio animæ circa corpus proprium, & alia circa corpus alienum. Nam quia corpori proprio vnitur anima vt forma, & appetitus sensitivus est actus alicuius organi corporalis. Ideò ad apprehensionem animæ humanæ potest commoueri appetitus sensitivus, cù aliqua immutatione corporali, calorè & frigus, vel etiam vsque ad mortem. Ad exteriora verò corpora immutando nulla apprehensio animæ humanæ sufficit, nisi mediante immutatione proprii corporis, sicut de fascinatione dictum est. Vnde & Malefici ex nulla potestate naturali, sed solummodo auxilio Dæmonum, & ipsi Dæmones adminiculo alicuius alterius rei, vt per spinas, ossa, crines, ligna, ferum, & huiusmodi, quando intromittunt aut instrumentum aliquod reponunt, vt successiue patebit, maleficiales effectus procurant.

Deinde magis in spirituali tenore Bullæ Apostolicæ inhaerendum, considerandum est de origine Maleficorum, & eorum operù multiplicatione, & primo de ipsis Maleficis, secundo de eorù operibus. Vbi notandù, quòd quia ad huiusmodi effectù tria habent cõcurrere, scilicet Dæmon, Malefica, & Diuina permissio. 23. quæst. 1. si per Sortiarias

*Imagines vel
quoad mate-
rialia, vel ar-
tificialia, effi-
caces.*

*Multiplicatio
maleficorum.*

Augustinus etiam dicit, quod ex pestifera societate hominum & Dæmonum hæc superstitiosa vanitas adinuenta est. Ideo origo & multiplicatio huius Hæresis ex pestifera hac societate sumitur, quod etiam ex alijs elicetur.

Nam attento quod hæc hæresis Maleficorū, non solum differt ab alijs hæresibus in hoc, q̄ ipsa per pacta nedū expressa, verumetiam placita ac fœderata, in omnē creatoris, ac suarum creaturarum contumeliā & nocuentū insanit: cum tamē omnes aliæ simplices hæreses per nullū pactum tacitum vel expressum, cum Dæmombus ininitum, licet non abiq; instinctu satoris omnis inuidiq; erroribus propter difficultatem credendorum assentiūt. Verumetiam differt ab omni noxia & superstitiosa arte, in hoc q̄ super omnia genera Diuinationum ipsa Maleficorum hæresis supremum obtinet gradum malitiæ, quod etiam nomen à maleficiendo seu malè de fide sentiēdo sibi vsurpat, vt prius tactum est.

*Malefica di-
ctæ à malè de
fide sentiēdo.*

Attento etiam, quod inter alios actus habent pro augmento illius perfidię quatuor exercere, videlicet fidem Catholicam in toto, vel in parte ore sacrilego abnegare, seipso in corpore & anima deuouere, infantes nondum renatos ipsi maligno offerre, spurcitijs Diabolicis per carnales actus cum Incubis & Succubis Dæmonibus insistere.

Quæ omnia vtinam aliena ab omni veritate & signēta forent dicenda, dummodò Ecclesia à tanta labe infectionis existeret immunis: Cui tamen heu obstat & Apostolicæ Sedis per Bullam determinatio, verum & experientia rerum magistra, quæ nos ex proprijs eorum passionibus ac flagitijs perperratis in tantum certificauit, quod absque dispendio propriæ salutis iam ab eorum inquisitionibus desistere nequimus. Ideo de eorum origine & multiplicatione pestifera tractaturi, quia laboriosum existit, ideò legentibus sic summa cum diligentia singula sunt perscrutanda, quod & admittenda, quæ rationi consona & scripturarum traditionibus non dissona inueniuntur.

*Partitio con-
sequentium.*

Et quia inter omnes actus ad multiplicationem eorū deservientibus, duo eorū plurima cooperantur, scilicet, Incubi & Succubi Dæmones, & infantium sacrilegæ oblationes. Ideo de ipsis specialiter tractabimus: ita tamen, vt primò de ipsis Dæmonibus, secūdo de ipsis Maleficis, & tertio

de ipsa Diuina permissione mentio habeatur. Et quia Dæmones per intellectum & voluntatem operantur, & potius sub vna constellatione quàm sub altera, ad hoc, vt semen ad proles præcreationem vigoretur: Inquirendum erit de ipsis constellationibus à Dæmonibus obseruatis.

Et ita principaliter quæruntur tria. Primò, an hæc hæresis per comparisonem ad Dæmones Incubos & Succubos possit originaliter multiplicari. Secūdo, an-ne per comparisonem ad corpora cœlestia, quæ etiam causæ sunt humanorum actuum, eorum opera possunt vigorari. Tertio, an-ne per oblationes sacrilegas infantis Dæmonibus offerentes, possit ipsa hæresis augmentari. Tamen infra secundam & tertiam tractabitur secūda quæstio principalis, scilicet, de Influentijs corporum cœlestium, & hoc propter decentem continuationem super opera Maleficorum. Circa primum tres erunt difficultates. Vna generalis de Incubis illis Dæmonibus. Altera specialis, à quibus Dæmonibus huiusmodi actus exercentur. Tertia singularis, quò ad ipsas Maleficas, Dæmonibus se subiicientibus.

*An per Dæmones Incubos & Succubos detur
hominum procreatio.*

QVÆSTIO III.

AD primum videtur, quod nõ sit Catholicum asserere, quod per Incubos & Succubos Dæmones possint homines procreari: Procreatio hominum instituta est ante peccatum à Deo, in hoc quod homini mulierem in adiutoriū de costa formauit: Quibus & dixit, Crescite & multiplicamini. Gen. 1. Et iterum Adam inspiratus dixit, Erunt duo in carnē vna. Gen. 2. Similiter & post peccatum in lege naturæ dictum est ad Noë: Crescite, & multiplicamini. Gen. 9. In tempore etiam nouę legis à Christo hæc coniunctio confirmata. Matth. 19. Non legistis, quod ab initio qui fecit homines, masculum & fœminam fecit eos. Ergo alij modi homines procreandi non debent assignari.

Si dicatur, q̄ Dæmones concurrunt, nõ vt principia naturalia, sed vt artificialia, quando studiosè cooperantur ad naturales conceptus hominum, semen recipiendo, & iterum transfundendo. Cõtra. Quia aut hoc posset Diabolus in omni

*An Catholi-
cum sit asse-
rere, per In-
cubos & Suc-
cubos veros
homines pro-
creari.*

in omni statu, videlicet, matrimoniali, & extra: Aut in vno tantum. Nō primo modo: quia tūc opus Diaboli esset fortius quā opus Dei, qui quemlibet statū instituit aut confirmavit, puta, continentiu & coniugatorum. Nec secundo modo: quia de hoc nullibi legitur in scripturis, vt ex vno statu & nō ex altero huiusmodi hominū fieret procreatio.

Dæmones opera vitæ exercere non possunt.

Præterea procreare hominem est actus viui corporis, sed Dæmones assumptis corporibus non dant vitam: quia illa tantummodo formaliter fluit ab anima, quæ est actus corporis physici organici potentia vitam habentis. 2. de anima, ergo per huiusmodi assumpta corpora opera vitæ exercere non possunt.

Si dicatur, quod assumunt corpus, non vt vitam tribuant, sed vt semen naturale retineant, & transfundant.

Contrā. In operibus Angelorum bonorum & malorum, sicut nihil est superfluum, ita nec in operibus naturæ. Sed cum Dæmon naturali virtute, qua etiā omnē virtutē corporis excedit, possit inuisibiliter & semel colligere & iterū applicare. Igitur aut ratio dabitur, quod nō possit inuisibiliter hoc facere, aut si potest, alterū erit superfluum. Fortificatur ratio. Nā in libro de causis dicitur, qd virtus intelligentiæ est infinita inferius, quāuis sit finita superius: sed omnia corporalia sūt infra intelligentias. Ergo & infinitate sue virtutis potest ea qualitercunq; vult immutare. Sed intelligentiæ sūt Angeli, siue boni, siue mali. Ergo possunt absq; hoc quod corpora assumat, transmutationes in seminibus facere.

Omnia corporalia sunt infra intelligentias.

Præterea semen recipere ab vno & transfundere in alium fieret per motū localem: Sed Dæmones non possunt corpora mouere localiter. Probat: Anima est substantia spiritalis, sicut & Dæmon: sed anima non potest localiter mouere corpus nisi a se viuificatū: Vnde si aliquod membrum mortificetur redditur immobile. Ergo & Dæmones aliquod corpus mouere localiter, nisi ab eis viuificatum non possunt. Dictum est autem, & quasi per se notū, quod Dæmones non viuificant aliquod corpus, ergo nec semen poterunt mouere localiter de loco ad locum.

Dæmones corpora non viuificant.

Præterea omnis actio est per contractum, vt dicitur primo de generatione. Non videtur autē qd possit esse aliquis contractus Dæmonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune. Cum ergo semen immittere & mouere localiter sit

quoddam

quoddā agere, videtur qd Dæmones illa facere nō possunt. Præterea Dæmones non possunt mouere corpora magis propinquiora eis in ordine naturæ, vt sunt cælestia, ergo nec alia magis distantia. Antecedens probatur. Quia cum mouens & motum sunt simul, secundo Physicorum. Sequeretur quod Dæmones mouentes corpora cælestia, essent in cælo, quod neque secundum nos, neque secundum Platonicos habet veritatem.

Sed contra Aug. 3. de trinitate. Dæmones colligunt semina, quæ adhibent ad corporales effectus: Hoc autem sine motu locali fieri nō potest: ergo Dæmones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundere. Itē glossa Strabii super illud Exod. 7. Vocabit Pharao Sapientes, &c. Item dicit, qd Dæmones discurrunt per mundum, & colligunt diuersa semina, & ex eorum adaptatione possunt prorumpere per se semina, & ex eorum adaptatione possunt prorumpere diuersa species. Videatur etiam glossa ibidē super illa verba: Vocauit Pharao. Item Genesios 6. super illud. Videntes filij Dei filias hominum, &c. glossa duo facit, primō qd, per filios Dei, filij Seth intelliguntur, & per filias hominū, filias Cain. Secundo dicit, qd non est incredibile ab hominibus, sed a quibusdam Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi huiusmodi homines, id est, Gigantes esse procreatos. De quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terrā. Quia & post diluuium corpora non solum virorum, sed etiam mulierum incredibilis pulchritudinis extiterunt.

Dæmones colligunt semina.

Gigantes a Dæmonibus procreati.

Responsio. Quia de potestate, ac operibus Diaboli circa maleficia effectus plura oportet breuitatis causa omittere, ideo pio lectori tanquam per se nota relinquuntur, vel ad minus si noscere velit in scriptis Doct. super 2. sent. d. 5. singula ad vnguem elucidata inueniet. Conspiciet enim, qd cuncta opera sua per intellectum & voluntatem Dæmones exequuntur. Item, qd hæc data naturalia non sunt immutata: Sed iuxta Dion. 4. c. de di. nō manserunt integra & splendidissima, quāuis eis vt ad bonū virtutis non valeant.

Corpora hominum post diluuium pulchra.

Inueniet etiam quantum ad intellectum, qd triplici acmine scientiæ vigent, scilicet, subtilitate naturæ, experientia temporum, & reuelatione supernorū spirituum. Inueniet etiam in quibus & qualiter condiciones, & naturales hominū impressiones, ex influentijs corporū cælestium prædominantes agnoscunt. Vnde & eliciunt, aliquos magis esse

Dona naturalia Diabolus non sunt mutata.

Dæmones triplici scientiæ vigent.

esse dispositos ad maleficia exequenda, quam alios quos etiam præ cæteris ad huiusmodi exequenda infestant.

Quantum verò ad eius voluntatem, reperiet ipsam immobiliter malo inhærere, semper peccare peccatis superbiae, inuidiæ & summæ displicentiæ: quod Deus pro sua gloria eo vitur cõtra suã voluntatem. Cognoscat qualiter ex his duobus, scilicet, intellectu & volũtate mira operantur, ita quòd non est potestas in terra, quæ eis potest comparari. Iob. 41. Non est super terram potestas, quæ ei valeat comparari, qui factus est, vt neminem timeat. Vbi glossa. Et licet neminem timeat meritis tamen Sanctorum subiacer.

*Diabolus me-
visi Sancto-
rum subiacer.*

Inueniet etiam qualiter cognoscat cogitationes cordiũ nostrorum: qualiter etiam possit transmutare corpora ad miniculo alterius agentis substantialiter & accidentaliter: qualiter etiam possit mouere corpora localiter, immutare etiam sensus exteriores & interiores ad aliquid cogitandum: qualiter etiam possit immutare hominis intellectum & voluntatem, licet indirectè.

Quæ omnia licet ad præsentè nostrã deseruiãt speculationem; volumus tamẽ ex illis solũmodo eorũ proprietates concludere, vt ad quæstionis discussionẽ procedatur.

*Diab. spiritus
sunt impuri,
sed non im-
mundi.*

Sunt autem proprietates Theologis assignatæ, quòd sunt spiritus impuri, licet non immundi ex natura. Quia in eis secũdum Dionysium inest furor naturalis, amens concupiscentia, fantasia proterua, intellige quòd ad peccata eorũ spiritualia, scilicet, superbiã, inuidiã, & iram. Vnde sunt humani generis inimici: mente rationales, absque tamen discursu intelligentes, in nequitia subtiles, nocendi cupidi, semper in fraude noui, immutat sensus, inquinãt affectus, vigilãtes turbãt, dormiẽtes per somnia inquietãt, morbos inferũt, tẽpestates cõcitãt, in lucis Angelos se trãformãt, semper infernũ secũ portant, erga Maleficos diuinum cultum sibi vsurpant, magicæ artes per eos fiunt, super bonos dominari appetunt, & amplius pro posse infestant: relectis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur.

Et licet mille nocẽdi habeant modos & artes. 16. q. 2. vt potè qui conantur à principio ruinæ suæ vnitate Ecclesiæ rescindere, charitatẽ vulnerare, sanctorũ operũ dulcedinẽ inuidiæ felle inficere, & omnibus modis humanum genus excutere & perturbare, potestas tamen eius in lumbis &

vmbi

vmbilico manet. Iob penultimo. Quia videlicet per luxuriam carnis multum dominantur hominibus: Sedes enim luxuriæ in viris est in lumbis: quia inde deciditur semen, lumbi & vmbilicus. mulieribus ab vmbilico.

*Sedes luxuria
lumbi & vmbilicus.*

His præsuppositis ad intellectum quæstionis de Incubis, & Succubis Dæmonibus, dicendũ quòd asserere per Incubos & Succubos Dæmones homines interdũ procreari in tantum est Catholicũ, quòd eius oppositum est asserere nedum dictis sanctorum, sed & traditioni Sacræ Scripturæ cõtrarium, quod sic deducitur. Nam Augustinus hãc quæstionem non quidem quo ad Maleficos, sed quãtum ad ipsas operationes Dæmonũ, & ad fabulas Poëtarum in vno loco mouet, & sub dubio relinquit. Licet postea quantum ad processum Sacræ scripturæ determinat. Nam libr. 3. de ciuit. Dei. c. 2. dicit. Vtrum poterit Venus ex concubitu Anchisis Æneam parere, in medio relinquamus. Nam penè talis quæstio in scripturis oritur, qua quæritur, vtrum præuaticatores Angeli cum filiabus hominum concubuerint.

Vnde natis gigantibus, id est, nimiũ grandibus & fortibus viris, tunc terra repleta est. Sed libr. 5. c. 2. 3. quæstionẽ determinat in hæc verba. Creberrima fama est, multiq; se expertos, vel ab eis qui experti erant, de quorũ fide dubitandum non est, se audiuisse confirmant, Siluanos & Faunos, (quos vulgus Incubos vocant) improbis extitisse mulieribus ac earum appetisse ac peregrisse cõcubitum. Et quosdam Dæmones, (quos Dusios Galli nuncupant) assidue hanc immunditiam & tentare & efficere pluries, talesq; asseuerant, vt hoc negare impudentiã videatur. Hæc ille.

*Gigantes in
S. Scriptura
ex Incubis,*

*Siluanus &
Fauni sunt
Incubi.*

*Dusij Dæmo-
nes, ab alijs*

Postea ibidem determinat secundam quæstionem, videlicet quod istud Gen. Videntes filij Dei, id est, Seth, filias hominũ, id est, Cain, nõ de Incubis solũ intelligitur. Quod autem Incubos esse non sit credible. Ad illud ibidem est gl. quæ sic dicit, vt prius tactũ est. Non est incredibile, non ab hominibus, sed ab Angelis, vel quibusdã Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi, eiusmodi homines, id est gigantes esse procreatos, de quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terram, qui & post diluuium, & c. vt supra. Ad idem est gl. Esaia 13. vbi propheta desertionem Babylonis ciuitatis prædicit. & monstra in ea habitanda. Ibi inge, habitabũt Strutiones, & pilosi, ibi saltabũt Dæmones,

*Dusij &
Trusij sine
Druidæ vo-
cantur,*

intel

Pilosi.

intellige ibi loco pilosi. Vnde dicit gloss. Pilosi sunt fluctes homines, hispidi, qui Incubones vel Satyri, certa genera Dæmonum. & Esa. 34. super illo vbi prophetat desolationem terræ Idumæorum, qui persequebantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum, & pascua struthionū, & occurrent Dæmonia. Glossa interlinearis, id est, monstra Dæmonum adinuicem, Et glo. Beati Grego. ibidem. Qui alio pilosi nomine figurantur: non hi quos Græci Paaas, Latini verò Incubos vocant.

*Incubones.**Fauni ficarij.*

Ad idem est beatus Isidorus, lib. 8. cap. vltima, sic dicens: Pilosi qui Græcè Paniti, Latine, Incubi appellantur. Vnde & Incubi dicuntur ab incubando, hoc est, stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragunt concubitū, quos Dæmones Galli Dufios nuncupant; quia assidue hæc peragunt immunditiā. Quem autem vulgò Incubonem vocant, hunc Romani Faunum ficarium dicunt. Ad quæ Horatius dixit: Faune Nimpharum fugientium amator, per meos fines & aprica rura lenis incedas.

Mulieres velantur propter sacubos.

Insuper illud Apostoli, 1. Cor. II. Mulier debet habere velamen super caput suum propter Angelos, multè Catholici exponunt, quod sequitur propter Angelos, id est Incubos. Ad idem est Beda in Historijs Angelorum. Item, Guiliel. in lib. de vniuerso, par. vltima. tractat. 6. multipliciter. Præterea hoc determinat S. Doctor prima par. q. 25. Et in secundo scripto dist. 8. Et Quolibet. 6. q. 10. atq; super Esaia cap. 13. & 14. Vnde talia negare, dicit S. Tho. imprudentiæ est. Id enim quod multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundū Philosophū, de somno & vigilia, in fine, & in 2. Ethicorū. Sileo de historijs multis & authenticis tã Catholicorū quã Ethnicorū, qui Incubos esse palā asserunt.

Cur Dæmones Incubi fiant.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, nõ delectationis est causa, cum spiritus carnem & ossa non habeat. Sed hæc est potissima, vt per luxuriæ vitium, vtriusque hominis naturam lædam, corporis videlicet & animæ, vt sic ad omnia vitia homines proniores existant. Nec dubium, quin sub certis constellationibus semina vigorare sciunt, sub quibus homines etiam concepti, semper malitijs existunt deprauati.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitijs à quibus suum populū mundam esse voluit, & quibus infideliter

deles hæretici erant, ait Leuit. 18. Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ sunt gentes, quas ego eiciã ante conspectum vestrum, & quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo. Dicit gl. super verb. gentes. Dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudent, præcipuè ramen fornicatione & Idololatria, quia in his corpus, & anima maculatur, & totus homo, qui terra dicitur. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est, qui autè fornicatur, in corpus suum peccat. Si cui liber intueri historias de Incubis & Succubis, inspiciat vt supra Bedam in historijs Angelorum, & Guilielmum Thomam, denique Brabantinum in libro qui de Apibus intitulatur.

Ad argumenta ad primum de naturali propagatione instituta à Deo, inter marem & feminam dicitur. Quod si cut Dei permissione, Sacramentum matrimonij potest opere Diaboli vitari, per maleficia, vt supra patuit. Ita à simili & fortiori, in quolibet alio actu venereo inter marem & feminam.

Sed si quaeritur, quare potius in actu & super actū venereum Diabolo permittitur maleficia exercere, quàm super alios humanos actus. Dicitur, quod multiplex causa assignatur à Doctoribus, de quibus inferius ab illa parte, vbi de permissione diuina discutitur. Ad præsens sufficit causa, quæ prius tacta est, scilicet quod potestas Dæmonis est in lumbis hominum. Quia inter omnia certamina duriora sunt prælia certaminis, vbi continua pugna, & raro victoria. Nec valet, vbi dicitur quod tunc opus Diaboli esset fortius opere Dei, cum actus matrimonialis à Deo institutus posset vitari; quia non vitiat per violentiam, imò cum nihil valeat inficere, nisi à Deo permissus: ideo magis per hoc eius impotentia concluditur.

Ad secundum verum est, quod procreare hominem est actus viui corporis. Sed cum dicitur, quod Dæmones non possunt dare vitā, quia illa fuit formaliter ab anima, verū est, sed quia materialiter descenditur à semine, & Dæmon Incubus illud committere potest, Deo permittente, per coitum, & nõ tanquā ab eo descissum, sed per semen alicuius hominis ad hoc acceptum (vt dicit Sanctus Thomas in prima parte quæst. 51. artic. 3.) vt potè quod Dæmon qui est.

Diaboli in S. Scriptura dicuntur gentes vniuersæ.

De impotentia coeundi per Maleficias.

Quomodo Incubi procreant.

*Succubi sunt
Incubi.*

*Ex Incubon-
tos cuius si-
lium.*

*Quasdam
spurcitas ab-
horret nobili-
tas certorum
Dæmonum.*

34

An per Dæmones detur proc. &c.

est Succubus ad virum, sicut Incubus ad mulierem, sicut etiã aliarum rerum semina, assumunt ad aliquarum rerum generationem, vt Augustinus dicit 3. de Trinitate.

Vnde si queritur, cuius filius sic natus existit: Patet quod non est filius Dæmonis, sed filius hominis, cuius est semen acceptum. Sed cum instatur, quod nihil est superfluum in operibus Angelorum, sicut & natura conceditur. Sed cum inferitur, quod Dæmon potest inuisibiliter semen & recipere & infundere, verum est; hoc autem potius operatur visibiliter, vt Succubus & Incubus, vt sic per talem spurcitiã inficiat corpus & animam, & in vtroque homine, mulieris scilicet & viri, vt in corpore quasi tactum est.

Præterea plura possent Dæmones inuisibiliter, qui tamē non permittuntur, etiam si vellent exercere visibiliter, permittuntur autem inuisibiliter, vel in exercitium bonorum vel in correctionem malorum. Posset denique contingere q̄ loco Dæmonis Succubi alter semen reciperet ab eo, & Incubum loco alterius Dæmonis se faceret, & hoc triplici ex causa. Puta quia Dæmō deputatus mulieri, reciperet semen ab altero Dæmone, deputato viro, vt sic vnusquisque circa sibi à principe Dæmoniorum commissum habeat maleficium exercere; cum vnique proprius deputetur Angelus, etiam à malis, vel propter fœditatem actus, quam Dæmon vnus facere abhorreret: Cum vt in sequenti quæstione patebit, certi Dæmones ex nobilitate nature certos actus & spurcitiã facere abhorrerent. Vel quod inuisibiliter loco viri seminis, suum semen, idest, quod Incubus recepit inuisibiliter, se interponendo mulieri, intromittat. Quam interpositionem facere, non est contra eius naturam aut virtutem: cum etiam in corpore assumpto inuisibiliter & incontractabiliter se interponere potest, sicut supra de illo iuvene, qui Idolum desponsauerat, patuit.

Ad tertium. Hoc quod dicitur, quod virtus Angeli est infinita respectu superiorum, hoc est, quia eius virtus comprehendit non potest ab inferioribus, quin semper super excedit eam, ita quod non limitatur ad vnum effectum tantum. Et hoc ideo, quia suprema in entibus habent virtutes maximè vniuersales. Vnde propter hoc, quod est infinita superius, non potest dici, quod possit indifferentem in omnem effectum illum ad proponendum: quia sic etiã diceretur

Par. I. Quæst. III.

35

tur infinita inferius sicut superius.

Demum quia inter agens & patiens debet esse proportio, nulla potest esse proportio inter substantiam purè spiritalem & corporalem: ideo nec ipsi Dæmones possent in aliquem effectum, nisi mediante aliquo alio principio actiuo. Inde est, quod seminibus rerum videntur ad effectus producendos, iuxta August. 3. de Trinit. Vnde hoc argumentum redundat in præcedens, nec per illud fortificatur, nisi quis veller declarationem eius habere, quate intelligentiã asseruntur habere virtutes infinitas superius & non inferius: & daretur sibi ex ordine rerum corporalium & corporum celestium, qui secundum se in plures & infinitos effectus influere possent. Hoc autem non fit propter debilitatem inferiorum. Concluditur, quod Dæmones, licet absque hoc quod corpora assumant, possint transmutationes in seminibus facere, hoc nihil arguit contra hoc, qd̄ hic inteditur de Incubis & Succubis, quorum actus exercere nõ possunt nisi in assumptis corporibus, secundum quod supra tactum est.

Ad quartum quod Dæmones non possunt mouere corpora localiter, vnde nec semen. &c. Probaturque ibi de anima per similitudinem. Dicendum, quod aliud est loqui de substantia spiritali ipsius Angeli aut Dæmonis, & aliud de ipsa anima. Hoc enim quod anima non potest mouere corpus localiter, nisi viuificatum ab ea, vel per contactum corporis ad aliud corpus non viuificatum, hoc est, quia tener infimum gradum in ordine substantiarum spiritalium: ex quo etiam contingit, quod illud corpus, quod habet mouere etiam per contactum, oportet quod sit proportionatum: nõ sic autem est de Dæmonibus, quorum virtus omnino corporalem virtutem excedit.

Ad quintum dicendum, quod contactus Dæmonis ad corpus seminis, vel cuiuscunque alterius, non est contactus corporalis, sed virtualis, & fit secundum proportionem convenientem tam mouenti, quam mobili, ita quod illud corpus, quod mouetur, nõ excedit proportionem virtutis Dæmonis, vt sunt corpora celestia, & etiã tota terra vel elementa mundi. Et quare illa excedit, dicere possumus, vt dicit S. Tho. in quæst. de malo, quæst. 10. de Dæmonibus. Quod hoc est, vel propter conditionem nature, vel propter damnationem culpæ. Est enim ordo rerum, sicut secundum na-

*Inter agēs &
patiens debet
esse proportio.*

*Cur spiritua-
lia corpora
virtutes exer-
cent in inferio-
ra, non in su-
periora.*

*Contactus
Dæmonis est
virtualis non
corporalis.*

curam ipsarum; ita & secundum motum; Et sicut superiora corpora cœlestia mouentur à superiorioribus substantiis spiritualibus, vt sunt Angeli boni, ita inferiora corpora moueri possunt à substantiis spiritualibus inferioribus, vt sunt Dæmones. Et si quidem hoc contingit eis secundum conditionem naturæ, secundum quam aliqui ponebant Dæmones non esse ex illis superioribus Angelis; Sed ex illis qui perficiuntur à Deo huic terrestri ordini, vt erat Philosophorum opinio. Vel etiam, si contingit ex pœna peccati, vt Theologorum sententia est; tunc à cœlestibus sedibus detrusi in hunc aërem; tanquam ad pœnam, non possunt ipsum aut terram commouere.

Per condēna-
tionem motus
Damonū al-
teratur.

Hæc addita sunt propter duo argumenta, quæ tacite soluantur, scilicet de corporibus cœlestibus, quod illa etiam possent mouere, si possent corpora localiter mouere, quia sunt eis magis propinqua, vt etiam vltimum argumentum præterdit. Responderetur enim, quod non valet; quia illa corpora excedunt proportionem virtutis eorum, siquidem prima opinio locum habet; Si verò non, sed secunda, tunc iterum non possunt mouere, propter pœnam peccati.

Idem motus
totius terræ,
quæ glebæ.

Est etiam ad argumentū, vbi quis obiiceret, quod idem est motus totius & partis, sicut totius terræ & glebæ, in 4. physic. Vnde si Dæmones possent mouere partem terræ, possent etiam mouere terram: Non valet, vt patet inuenta distinctione. Colligere autem semina rerum & applicare ad certos effectus, non excedit eorum virtutem naturalem, Deo eis permitte, vt de se patet.

Summarie concludatur, quod non obstante, quod quidam dicunt, Dæmones in assumptis corporibus nullo modo posse generare, & quod per filios Dei significantur filij Seth, & non Angeli Incubi, sicut & per filias hominum, illæ quæ de stirpe Cain descenderant. Quia tamen contrarium à multis, vt patuit, asseritur; & quod multis videtur, non potest omnino esse falsum, secundum Philosophum in 6. Ethicorum, & in fine de somno & vigilia. Iam etiam modernis temporibus attestantur facta & dicta Maleficarum talia verè & realiter exequentium.

Ideo dicimus tria. Primò, quod per tales Dæmones spiritissimi actus Venerei, nō delectationis, sed infectionis animæ & corporum, quibus succubūt aut incubūt causa exercentur.

centur. Secundò, quod per talem aërem completa conceptio & generatio à mulieribus fieri potest, in quantum semen humanum apponere possunt, in loco conuenienti vëtris mulieris, ad materiã proportionatam ibidem præexistētem. A simili, sicut & semina aliarum rerum colligere possunt ad complendum aliquos effectus. Tertio, quod Dæmonibus attribuitur in talium generatione, illud tantum, quod est motus localis, non autem ipsa generatio, cuius principium non est virtus Dæmonis aut corporis, ab eo sumpti: sed virtus illius cuius semen fuit, vnde & genitus non Dæmonis, sed alicuius hominis filius est.

Et per hæc patet responsio ad argumenta, vbi quis arguere vellet, quod Dæmones generare non possent, propter duo. Primò quod generatio completur per virtutem formatiua, quæ est in semine corpore viuo resoluta. Et corpus à Dæmonibus assumptum, quia non est tale, ergo & c. Patet responsio, quia Dæmon virtute seminis formatiua reponit ad locum debitum, & c. Secundò, si dicatur, quod semen non habet virtutem generandi, nisi quandiu calor animæ in eo retinetur: quem tamen exhilare necesse est per magnam distantiam delatam. Est enim responsio, quod Dæmones possunt aliqua reponere ad conseruationem seminis, ne calor vitalis euaporet. Vel etiam quia velocissimè mouentur propter victoriam mouentis super rem motam, ideo non poterit euaporari tam facilitate.

Quomodo se-
men Dæmon-
nes integritas
asportent.

A quibus Damonibus huiusmodi scilicet Incubatus & Succubatus exercentur.

Q U Æ S T I O I I I I.

V Trã Catholicū sit asserere, quod actus Incubatorum & Succuborum Dæmonum cōueniant omnibus spiritibus immūdis indifferēter & æqualiter. Et videtur quod sic: quia oppositum asserere, esset ordinem quandam bonum inter eos affirmare. Probatur. Sicut ad rationem boni pertinet modus & ordo: Augustinus in libro de Natura boni Ita ad rationem mali pertinet inordinatio. Sed in Angelis bonis nihil est inordinatū, ergo, & in malis nihil potest esse inordinatū: Vnde indifferēter huiusmodi actibus habet insistere. Inde et illud: Vbi nullus ordo, sed sempiternus

Ordo inter
Angelos.

horror inhabitat in terra, videlicet miseria & tenebrarum Iob. 10.

*Ex natura
peccant omnes
Dæmones.*

Præterea, si non omnes indifferentem his actibus insistant, hoc eis cõpetit vel ex natura, vel ex culpa, vel pœna. Nõn ex natura, quia possunt peccare omnes indifferentem, vt in præcedenti quæstione tactum est: Sunt enim natura ipsorum spiritus impuri, licet non immundi, quantum ad diminutionem naturalium bonorum, in nequitia subtiles, nocendi cupidi, per superbiam tumidi, &c. ergo compètit eis quò ad culpam vel pœnam. Tũc sic: Vbi est maior culpa, ibi maior pœna, sed superiores Angeli magis peccauerunt; ergo in eorum pœnam magis his spurcitij habent insistere, si hoc non est, dabitur ratio alia, cur non illis actibus indifferentem insistant.

Inter Dæmones nulla concordia.

Præterea vbi non est subiectio & obedientia, ibi omnes indifferentem operantur. Sed in Dæmonibus nulla est subiectio & obedientia. Probat. Quia illa sine concordia haberi non possunt: sed in Dæmonibus nulla est concordia. Prou. 13. Inter superbos semper sunt iurgia.

Præterea, sicut æqualiter omnes propter culpam, post diem iudicij in infernum detrudentur, ita & ante illud tẽpus in aẽre caliginoso propter officium eorum detinentur. Nec legitur esse æqualitas ex causa emancipationis; ergo nec æqualitas ex parte officij & tentationis.

Squama Leuiathan quid.

Sed contra glossa prima ad Cor. 15. Quandiu durat mundus, Angeli Angelis, homines hominib⁹, Dæmones Dæmonibus præsent. Item Iob 40. dicitur de squamis Leuiathan, per quas membra Diaboli significantur, quòd vna vni adhereret: ergo inter eos est diuersitas & ordinis & actionis.

Incidentaliter quæritur, An à bonis Angelis ipsi Dæmones ab huiusmodi eorum spurcitij exequendis interdum impediuntur vel non. Et dicendum, quòd quia potestates dicuntur Angeli, quorum ditiori virtutes aduersè subiecte sunt, vt Gregorius dicit, & Augustinus tertio de Trinitate. Spiritus vitæ, defensor atque peccator, regitur per spiritum vitæ, rationalẽ, pium & iustum. Et sicut illę creaturę super alias influentiam habet, quæ sunt perfectiores, & Deo propinquiores: eò quòd totus ordo prælationis, primò & originaliter est in Deo, & participatur à creaturis, secũdum quod ei magis propinquat. Ideò etiam boni Angeli, qui maximè

appro-

appropinquant Deo, propter eius fruicionem, qua Dæmones carent, super ipsos Dæmones habent prælationem, & per eos reguntur.

Et cũ instatur, quòd Dæmones præmissis medijs multa mala faciunt, aut ergo non impediuntur, quia nõ subfunt bonis Angelis, qui eos impedire possent, aut si subfunt tũc cũ ad negligentiam præsentis pertineat videntur ea quæ per subditos male fiunt, videntur quod in Angelis bonis sit aliqua negligentia. Respondetur, quòd sancti Angeli sunt ministri Diuinę sapientiæ. Vnde sicut Diuina sapientiã permittit aliqua mala fieri per malos Angelos vel homines, propter bona quæ ex eis elicit, ita & boni Angeli nõ totaliter cohibet malos à nocendo siue hoies siue Dæmones.

Ad negligentiam præsentis pertinet, quæ à subditis male fiunt.

Ordo inter Dæmones.

Responsio: Catholicum est asserere, quendam ordinem actionum interiorum & exteriorum, etiam per quandam prælationem esse in Dæmonibus. Vnde & quædam spurcitia ab aliquibus infimis perpetrantur, à quibus superiores propter nobilitatem naturæ secluduntur. Et declaratur hoc primo generaliter ex triplici congruentia, qua talia congruunt eorum naturæ, Diuinæ sapientiæ & propriæ nequitie.

Deum magis in specialiter natura quidem Nam constat quòd, à principio creationis, semper quidem alij superiores fuerunt ex natura, cũ inter se differant: Nec duo Angeli vnus speciei existant communiorem opinionem sequendo, quæ etiam dictis Philosophorum concordat: & Dionysius, qui ponit 10. c. Cœlestis Hierarchiæ, in eodem ordine esse primos medios & vltimos: cui etiam necessario oportet assentiri: tum ex immaterialitate eorũ, tum etiã ex incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta Doctoris in 2. di. 2. Et quia peccatũ naturã non tollit, & Dæmones post casum data naturalia nõ amiserunt, vt supra tactũ est, & operationes rerum sequuntur naturales earum conditiones: ideo sicut in natura, sic & in operationib⁹ sunt varij & multiplices.

Diaboli inter se differunt specie.

Congruit etiã hoc Diuinæ sapientiæ, vt ea quæ ab ipso sunt, ordinata sint. Ro. 13. quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Et quia Dæmones sunt à Deo deputati ad exercendum homines, & ad puniendum damnatos. Ideò in exercitijs eorum ab extra quæ ad homines sunt varij & multiplices.

Congruit etiam & nequitie ipsorum. Quia enim humano generi aduersentur, ideò cum ordinatè impugnant magis

c 4

magis hominibus nocere aestimant, sicut faciunt. Unde constat, quod in spurcitijs nephandissimis non aequaliter insistant.

Quod etiam magis specificatur tali ratione. Nam cum operatio sequitur naturam rei, ut dictum est, quorumcumque sint naturae subordinatae, oportet etiam quod operatione sibi inuicem subordinantur, sicut patet in rebus corporalibus. Quia enim inferiora corpora naturali ordinatione sunt infra corpora caelestia, actiones & motus eorum subduntur actionibus & motibus caelestium corporum: & quia, ut dictum est, Dæmones naturali ordine inter se differunt: Ideo etiam naturalibus actionibus intrinsicis & extrinsecis, praesertim in huiusmodi spurcitijs peragendis.

Ex quibus concluditur, quod quia huiusmodi spurcitiarum plurimum praeter nobilitatem angelicam naturam exercentur cum etiam in actibus humanis, infimi & foedissimi actus in se quidem considerando, non quantum ad officium naturae & procreationis, reputantur.

Demum, cum, de quolibet ordine aliqui cecidisse creduntur, non est inconueniens asserere, quod illi Dæmones qui de infimo choro, & iterum illi qui infimi in illo existunt, in his spurcitijs & alijs deputantur & insistant.

Hoc etiam plurimum est aduertendum, quod licet de Incubis & Succubis mulieribus infestos scriptura tradit, tamen nusquam legitur in vitijs quibuscumque contra naturam loquendo non solum de Sodomitico, sed etiam de quocumque alio peccato, extra vas debitum perperam agendo, se Incubos & Succubos, fecisse. In quo maxima illorum peccaminum enormitas ostenditur, cum indifferenter omnes Dæmones cuiuscumque ordinis illa peragere abhorrent: & verecundum aestimant. Et hoc videtur velle glossa super Ezech. 19. ubi dicitur: Dabo te in manus Palaestinarum, id est, Dæmonum, qui etiam erubescunt de via tua scelerata: vitijs contra naturam intelligere. Et intuenti patet, quod de Dæmonibus oportet auctoritate intelligere. Nulli enim peccatum tam saepe Deus reprobam morte in multis cōdenauit.

Dicunt etiam nonnulli, & veraciter creditur, quod nullus talis vitij, postquam tempus mortalis vitae Christi, quod ad annos 33. extenditur, in hoc scelere perseverans excesserit: nisi speciali gratia redemptoris poterit liberari. Quod ex

Ex omnibus
choris Ange-
lorum aliqui
eciderunt.

Inenbatus hor-
ribilior Sodo-
mia.

Per palaestinos
intelliguntur
Dæmones
Succubi.

Anni Christi
non superin-
tur à Muleji-
cis.

eo patet quod octogenarij & centenarij isto crimine inueniuntur saepe irreciti, quibus tempus Christi, quia vitae momentum disciplina fuit: ideo illo spreto, vix unquam sine difficultate permaxima ab hoc scelere continebit.

Sed & quod ordo sit inter eos, etiam ad officia exteriora, quoad impugnationes, demonstrant eorum nomina. Nam licet vnum & idem nomen scilicet Diabolus multipliciter exprimitur in scripturis, & hoc propter eorum diuersas proprietates, tamen his immundis operibus vnus praesidere in scripturis traditur, sicut etiam & certis alijs vitijs. Est enim vsus scripturae & locutionis, quemlibet immundum Spiritum nominare Diabolum, à Dia, quod est duo, & bolus quod est morsellus: quia duo occidit, scilicet corpus & animam. Et secundum etymologiam licet Graece interpretetur Diabolus clausus ergastulo: & hoc sibi conuenit, cum non permittitur sibi nocere quantum vellet. Vel Diabolus quasi defluens: quia defluxit, id est, corruit, & specialiter & localiter. Nominatur etiam Dæmon, id est sapiens super sanguinem, vel sanguineus, scilicet, super peccata, quae sitit & procurat triplici scientia, qua viget, scilicet, subtilitate naturae, experientia temporum, & reuelatione bonorum spirituum. Nominatur etiam Belial, quod interpretatur absque iugo, vel absque domino: quia pro posse pugnat contra eum, cui deberet esse subiectus. Vocatur etiam Beelzebub, quod interpretatur vir muscarum, id est, animarum peccantium, quae reliquerunt verum sponsum Christum. Item Satanas, id est, aduersarius. Unde 1. Petr. 2. Aduersarius vester Diabolus circuit, &c. Item Beliemot, id est, bestia, quia facit homines bestiales.

Ipse tamen Dæmon fornicationis, & princeps illius spurcitijs, dicitur Asmodeus quod interpretatur factura iudicij: quia propter huiusmodi vitium, factum fuit terribile iudicium super Sodomam, & quatuor alias ciuitates. Sicut & Dæmon superbiae dicitur Leuiathan, quod interpretatur additamentum eorum: quia & Lucifer tentans primos parentes, de superbia promisit eis additamentum diuinitatis. De quo & per Esaiam Dominus super Leuiathan, serpentem veterem & toruosum. Et Dæmon auaritiarum & diuitiarum dicitur Mammona, quem & Christus in Euangelio expressit. Matth. 6. Non potestis Deo seruire, &c.

Nomina Dia-
bolorum.

Diabolus, à
Dia & Bolus.

Triplex scien-
tia Dæmonis.

Incubatus &
spurcitijs prin-
ceps Dæmon
vocatur Af-
modeus.

Ethymologia
Leuiathan.

Bonum sine malo inuenitur, sed non contra.

Hic Dæmones videntur ordinari in inferno non videntur.

Vnus Dæmonum altero nocentior.

Dæmonum concordia est nequitia non amicitia.

Ad argumenta. Ad primū: quod quia bonum potest inueniri sine malo, sed malum nunquam inuenitur sine bono, quia fundatur super creaturam: quæ in se bona est, Et ideo Dæmones in quantum habent naturam bonam, ordinati sunt in naturalibus, & in eorum actionibus ad illud Iob. 10. Ad secundum potest dici quod Dæmones ad exercitiis deputati non sunt in inferno, sed in isto aëre caliginoso. Vnde hic habent ordinem inter se, quem tunc in inferno non habebunt. Vnde etiam dici potest, quod etiam omnis ordo in eis cessat, quod ad ipsam beatitudinem consequendam, cum à tali ordine irreuerabiliter ceciderint. Et dici potest, quod etiam in inferno erit inter eos ordo potestatis, & pœnarum afflictionis, in quantum aliqui ad affligendum animas deputabuntur & non alij. Sed hic ordo magis erit à Deo quam ab ipsis, sicut etiam & eorum tormenta.

Ad tertium cum dicitur, quod superiores Dæmones quia magis peccauerunt, magis puniuntur, etiam his actibus immundis, amplius deberent insistere. Respondetur. Quia culpa ordinatur per pœnam, & non per naturæ actum, seu operationem, ideo non insistant illis immunditijs propter nobilitatem naturæ, non propter eorum culpam aut pœnam. Et licet omnes sint spiritus impuri & ad nocendum cupidi, tamen vnus amplius altero, in quantum potiora naturalia sunt obrebrata.

Ad quartum dicitur: quod est concordia inter Dæmones, non amicitia, sed nequitia, ex qua homines odiunt, & Dei iustitiæ repugnant quantum possunt. Talis enim concordia inter impios reperitur, ut eis se adiungant & subiiciant ad propriam nequitiam exequendam, quos potentioribus viribus vident.

Ad quintum licet carceralis mæcipatio omnibus æqualiter deputetur, iam in aëre & post in inferno non tamen ex hoc naturalia in eis sunt æqualiter ad æquales pœnas & officia æqualia ordinata, imò quanto sunt nobiliores in natura & potiores in officio, tanto etiam grauiori subiecti tormento. Vnde Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur.

Ena

Vnde multiplicatio maleficorum operum procedat.

Q V A S T I O V.

AN possit quoquo modo catholicè cenferi, quod origo & multiplicatio maleficorum operum processerit ex influentijs corporum cœlestium, seu superabundanti malitia corporum cœlestium, & non ex spurcitijs Incuborum, & Succuborum, & non ex propria malitia. Nam Aug. in lib. 83. q. dicit, quod ad hominis voluntatem, causa deprauationis eius redit, siue aliquo, siue nullo suadente deprauata sit. Sed Maleficus deprauatur per peccatum, ergo causa illius non est Diabolus, sed voluntas humana. Ad idem dicit de libero arbit. quod quilibet est causa suæ malitiæ. Quod etiam probatur ratione. Peccatum hominis ex libero arbitrio procedit. Sed Diabolus non potest liberum arbitrium mouere, hoc enim libertati repugnet: Ergo Diabolus non potest esse causa illius, nec cuiuscunque peccati. Præterea in libro de ecclesiasticis dogmatibus, dicitur. Non omnes cogitationes nostræ malæ à Diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrii motu emergunt.

Demum quod ex influentijs corporum cœlestium possint oriri, & non à Dæmonibus, probatur. Sicut omnis multitudo reducitur ad vnum, ita omne multiforme reducitur in aliquod vniuersale principium. Sed actus humani sunt varij & multiformes, tam ad vitia, quam ad virtutes, ergo videtur, quod reducuntur in aliqua principia vniuersaliter mota & mouentia. Sed talia non possunt assignari, nisi ex motibus cœlestium, qui sunt vniuersales, ergo illa corpora sunt talium actionum causa. Præterea, si cœlestia corpora non essent humanorum actuum ad virtutes & vitia causa, Astrologi non adeo frequenter vera prædicarent de bellorum euentibus & alijs humanis actibus: sunt ergo aliquo modo causa. Præterea corpora cœlestia possunt imprimere in ipsos Dæmones ad causandum certa maleficia, ergo à fortiori, in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam certi homines qui Lunatici dicuntur, infestantur à Dæmonibus plus vno tempore quam alio, quod non facerent, sed potius omni tempore molest.

Quæstio facta per influentijs corporum cœlestium.

Quilibet est causa sua malitiæ.

Omne multiforme reducitur ad aliquod vniuersale.

Exemplum à Lunaticis.

molestaret, nisi ex certis Lunationibus etiam ipsi Dæmones inquietarentur ad infernum. Huiusmodi probatur etiam ex Necromanticis, qui certas constellationes observant, ad inuocandum Dæmones, quod non facerent, nisi scirent, illos Dæmones corporibus cælestibus esse subiectos.

Probatur etiam ex illo, quod Dæmones secundum Augustinum in 10. de ciuitate Dei, quibusdam corporibus inferioribus exercentur, scilicet, herbis, lapidibus, animantibus, & sonis quibusdam certis, & vocibus, & figurationibus. Sed cum corpora cælestia sint virtuosiora quam corpora inferiora: ideo multo magis actionibus corporum cælestium. Et iterum amplius Malefici subiiciuntur, ut eorum opera ex influentijs illorum corporum, & non ex assistentia spirituum malorum proueniant. Fortificatur argumentum ex 1. Reg. cap. 16. vbi, cum Saul vexabatur a Dæmone, alleuiabatur tum quando Dauid cytharam percutiebat coram eo, & quod recedebat spiritus malus.

Sed contra. Impossibile effectum sine causa sua producere, sed opera Maleficorum sunt talia, quod non possunt nisi opere Dæmonum fieri, patet ex descriptione operum Maleficorum, ex Isid. lib. 8. Etymo. Malefici dicuntur ob magnitudinem fascinoꝝ: hi enim elementa concutunt, mentes hominum turbant, & absque villo veneni haustu sola vi carminum animas interimunt, &c. Huiusmodi autem effectus non possunt ex influentijs corporum cælestium mediante homine causari.

Præterea Philosophus Ethic. Difficile inquit, explicare quid sit principium operationis in anima, & ostendit quod oportet esse aliquod extrinsecum. Omne enim quod incipit de nouo, habet aliquam causam. Incipit enim homo operari quod vult: Incipit autem velle, quia præcõciliatur, si autem præcõciliatur propter aliquod consiliu procedens, aut ergo est procedere in infinitu, aut oportet ponere aliquod principium extrinsecu, quod primo mouet homine ad cõciliandũ: nisi forte aliquis dicat quod hoc est a fortuna: ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos, quod est absurdum. Principium ergo in bonis ad bona dicit esse Deum, qui non est causa peccati. In malis autem, cum homo incipit agere velle, & conciliari ad peccandũ oportet quod huius etiam sit aliqua causa extrinseca, & non potest esse alia nisi Diabo-

lus,

lus, præsertim in Maleficis, ut supra patuit, quia corpus cæleste non potest ad tales actus influere: ergo patet veritas:

Præterea cuius potestati subiacet motium, eius potestati subiacet & motus, qui a motiua causatur Motium autem voluntatis est, aliquid apprehensum per sensum vel intellectum, quorum vtrunque subiacet potestati Diaboli. Dicit enim August. in lib. 83. q. Serpit hoc malum, scilicet, quod est a Diabolo per omnes aditus sensuales, dat se esse & in fallacia sermonis, odoribus se subiicit infundit saporibus, & quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentiæ. Ergo videtur quod in potestate Diaboli est, mouere voluntatem, quæ est directè causa peccati.

Demon mouet voluntatem, quæ est causa peccati.

Præterea oẽ quod se habet ad vtrumlibet, indiget aliquo determinante ad hoc ut exeat in actum. Sed liberum arbitrium hominis ad vtrumlibet se habet, scilicet ad bonum & malum: ergo ad hoc, quod exeat in actum peccati, indiget quod ab aliquo determinetur ad malum. Maxime autem hoc videtur fieri a Diabolo, præsertim in operibus Maleficorum, cum eius voluntas est determinata ad malum. Ergo videtur, quod mala voluntas Diaboli est causa male voluntatis, præcipue in Maleficis. Et potest fortificari ratio, per hoc, quod sicut bonus Angelus se habet ad bonum, sic malus Angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bonum, ergo iste ad malum. Est enim (dicit Dionysius.) lex diuinitatis immobiliter stabilita, ut ima a summis perficiatur.

Mala voluntas Dæmonis est causa mala voluntatis.

Responsio. Quia quæstio quod ad originem Maleficorum operum, fundatur super influentiam luminariũ cælestium ostenditur per reprobationem trium errorum qui hoc asserere conantur. scilicet planetariorum, genethliacorum, & fatalium ordinẽ ponentium, hoc non esse possibile quod ad primũ. Nam si quaeritur an ex impressione luminariũ cælestium causerit in hominibus vitium Maleficorum: tunc ad diuersitatem motuum attendedo, & veritatem fidei saluando, oportet sub distinctione differere, videlicet quod mores hominum a sideribus causari possunt intelligi dupliciter: Aut necessario & sufficienter, aut dispositiuè & cõtingenter. Si dicatur primo modo, tunc non solum est falsum, imò hæreticu, eod quod Christiane religioni adeo repugnat, quod etiã veritas fidei in tali errore saluari non potest, Ratio. Dum enim ponit omnia

Ima a summis perficiuntur.

Quomodo meres hominum causantur ab astris.

Dæmonibus imperant inferiora.

Animamouetur per aliquod extrinsecum.

omnia à syderibus necessario euenire, iam tollit meritum & per consequens demeritum: Tollit & gratiã, & per consequens gloriam: Tum quia honestas morum per hunc errorem præiudicium patitur, dum culpa peccantis in sydera refunditur, licentia malefaciendi sine reprehensione cõceditur & homo ad orãdum & colendum sydera incuratur.

Sydera contingenter variant mores hominum.

Si autem dicantur mores hominũ à dispositionibus syderum variari dispositiue & contingenter, sic potest habere veritatem, quia nec rationi nec fidei repugnat. Planum enim est, quod dispositio corporis variè multum facit ad variationem affectionum & morum animæ, vt plurimum enim anima complexionones corporis imitatur, vt dicitur in sex principijs. Vnde & cholericis sunt iracundi, & sanguinei sunt benigni, & melancholici sunt inuidi, & sægmatici pigri. Hoc autem non est necessarium: anima enim dominatur suo corpori, & maximè quando est adiuta per gratiam. Multos enim videmus cholericos mansuetos, & melancholicos benignos. Quum ergo virtus corporum celestium operatur admixtionem & qualitatem complexionis, hinc est, quod per consensus quodãmodo operatur ad qualitatem morũ, valde tamen de longinquo. Plus. n. facit ad qualitatem complexionis virtus naturæ inferioris quã virtus syderis.

Quæstio à S. Augustino mota contra Astrologos.

Vnde Augustinus s. de ciuitate Dei, in solutione cuiusdam quæstionis de duobus fratribus, qui simul infirmabantur, & curuabantur, cum quærebatur vnde hoc esset, magis commendat rationem Hippocratis quã Astronomi. Hippocrates enim respondit, quod hoc erat propter similitudinem complexionis. Et Astronomus respondit, quod erat propter identitatem constellationis. Melius enim respondit Physicus, quia causam reddit magis propriam, & magis propinquam. Sic ergo dicendum quod impressiones syderum aliquo modo disponunt ad malitiam Maleficorum: siquidem aliqua influentia in eorum corporibus prædominatur potius ad huiusmodi nephanda, quã ad alia opera quæcunque vitiosa seu virtuosa: quæ tamen dispositio non debet dici necessaria, proxima & sufficiens, sed remota & contingens.

An Regna per astra mutantur.

Nec valet, si quis obieceret Philosophũ libro de proprietatibus elementorũ: vbi dicit, quod regna vacua facta sunt & terra depopulata apud conjunctionem Iouis & Saturni, at

ni, arguendo quasi, quia talia ex libero arbitrio deprehendebant hominem, ergo etiam influentiæ luminarium super liberum arbitrium haberent efficaciam. Respondetur enim quod Philosophus super hoc dictum non vult innuere, quod homines illi non poterant resistere illius influentiæ constellationis, ad disensionem inclinantis, sed quia noluerunt: Quia sicut ait Prolomæus in Almagesti: Sapiens homo dominabitur astris. Quamuis enim coniunctio Iouis & Saturni, eò quod Saturnus habet influentiam melancholicam & malam, & Iupiter valde bonam, potest ad iram vel discordiam homines inclinare: illi tamen inclinationi homines per libertatem arbitrij possunt resistere, & valde faciliter cum adiutorio gratiæ Dei.

Nec iterum valet, si quis obieceret dictum Damasc. libro secundo, cap. sexto. vbi dicit: Constituuntur multoties cometæ & signa quædam mortis regũ. Respondetur enim quod etiam sequendo opinionem Damasceni, quæ fuit, vt patet in prædicto libro, contrariæ opinionis via: Philosophicæ: siue non, nihil per hoc cõcluditur, quod ad necessitatem actuum humanorum. Opinatur enim Damascenus, quod Cometa, nec naturaliter generatur, nec est vna de stellis in firmamento positus, vnde nec eius signatio est naturalis, nec influentia. Dicit enim quod cometæ non sunt ex his, quæ à principio genita sunt astra, sed Diuina iussione secundum ipsum tempus constituuntur & rursus dissoluntur. Hæc Damascenus. Prænucciat autem Deus per tale signum, magis mortem Regis, quã aliorum, tum quia est persona communis, tum quia potest ex hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitatur Angelus, propter comune bonũ, quorũ etiã ministerio & generantur & dissoluntur.

Sed hæc Philosophorum opinio obstat, qui dicunt, quod stella cometa sit impressio calida & sicca, generata in superiore parte aëris prope ignem, ex cuius vapore calido & sicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus stelle. Partes autem illius vaporis discontinuæ circa illum globum & longum protenosæ in suis extremitatibus illi globo coniunctæ, sunt quasi eius comites: & secundum hanc positionem, significat & causat non per se, sed per accidens mortalitatem prouenientem ex infirmitatibus calidis & siccis. Et quia vt plurimum diuites nutriuntur calidis & sic-

De Cometis sententia Damasceni.

Opinio philosophorum de Cometis.

Angelico operantur Cometis.

cis: Ideò illo tempore multi diuites moriuntur: inter quos mors regum & principum est magis notabilis. Et hæc positio nec distat à positione Damasceni, si quis bene considerat, nisi quò ad operationem, & cooperationem Angeli, quam nec Philosophi excludere possunt. Imò vbi vapores nunquam in sua siccitate & caliditate ad generandum cometam currerent, adhuc operatione Angeli sæpè concurrere habent, causis prædictis.

Stella præcæsit mortem S. Doctoris Thoma.

Sicut & stella, quæ sancti Thomæ Doctoris transitum indicauit, quæ utique non ex superis in firmamento posita profiliit, sed operatione Angeli, ex materia aliqua præiacente formata, & officio peracto, iterum resoluta fuit.

Cur Astronomi interdum vera prædicunt.

Vnde videmus, quòd secundum quancunque istarum opinionum, nullum penitus habent cæli luminaria dominium super liberum arbitrium. Vnde nec consequenter super malitiam & mores hominum.

Nota insuper, quare Astronomi, vt sæpiùs vera prædicunt, & quòd eorum iudicia vt plurimum super vnâ pronunciam, aut gentem vnus terræ eueniunt. Huius ratio est: quia sua iudicia sumunt ex astris, quæ etiam habent maiorem influentiam, capiendò probabiliorè, non necessitatem in actibus tam naturæ quàm voluntatis, & in actibus hominum generalibus, sicut vnus gentis vel provinciar, quàm in particularibus vnus personæ. Quia maior effectus stellarum imprimitur in totam vnâ gentem, quàm in vnum hominem, & quia maior pars gentis vnus, magis sequitur affectus naturales corporis, quàm vnus singularis homo, idèò, &c. Sed hoc incidentaliter est tactum.

Contra Genethliacos.

Fortunam colunt Mathematici.

Secunda via per quam præfata nostra Catholica assertio declaratur, est per reprobationem errorum Genethliacorum, & Deam fortunæ colentium Mathematicorum. De quibus Isid. 8. Etymo. cap. 9. Genethliaci dicuntur propter natalium considerationem syderum, qui vulgò Mathematici dicuntur. Fortuna verò vt ibidem dicit cap. 2. à fortuitis nomen habere dicitur, quasi Deam quandam, res humanas varijs casibus & fortuitis illudentem. Vnde & cæcam appellant, eò quòd passim in quoslibet incurrens, sine vilo examine meritòrum: & ad bonos, & ad malos venit. Hæc Isid. Sed talè Deam credere, aut quòd læsiones in corporibus, & creaturis, quæ ex Maleficorum operibus inferuntur, non ab ipsis

ma

maleficis, sed ad ipsa Dea Fortunæ proueniunt, sicut est Idololatria, ita & asserere Maleficas ipsas ad hoc esse natas, vt talia per eas in mundo exerceri possint, similiter à fide alienum existit: Imò & à communi Philosophorum traditione. Si cui placet, inspiciat Doctorem Sanctum li. 3. Summæ fidei contra gentiles. q. 87. & seq. & inueniet plura. Licet hoc vnicum propter eos, qui fortassis copiam librorum non habent, non videtur omittendum: quòd quia in homine tria sunt consideranda, vt ibi notatur, quæ à tribus cælestibus causis diriguntur: Voluntatis actus, intellectus actus & corporis actus, quorum principium à Deo tantum & immediate, secundum ab Angelo, & tertium à cælesti corpore dirigitur. Nam electiones & voluntates immediate à Deo in bonis operibus diriguntur, dicente Scriptura, Pro. 1. Cor. regis, supple quod maiori potètia videtur posse resistere, eo minus alij nõ possunt, quia in manu Domini, & quocunque voluerit inclinabit illud. Et Apostolus, Deus qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.

Cognitio verò humana intellectiua à Deo mediantibus Angelis ordinatur. Ea verò quæ ad corporalia peruenit, siue sint exteriora siue interiora, in usum hominis venientia, à Deo mediantibus Angelis & cælestibus corporibus dispensantur. Dicit enim Beatus Dionysius 4. de Diu. nom. quòd corpora cælestia sunt causa eorum, quæ in hoc mundo fiunt, non tamen necessitatem inferentia.

Et cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus cælestibus, secundum intellectum verò sub Angelis, secundum voluntatem autem sub Deo, potest contingere, quòd homo spreta inspiratione Dei ad bonũ, & illuminatione boni Angeli, ducatur affectiue corporali ad ea quæ influentia luminari cæli ineluant. vt & sic, tam voluntas quàm intellectus malitia & erroribus inuoluantur.

Non est autem possibile huiusmodi erroribus, quibus Malefici tri eriti sunt ex influentijs luminarium cæli inuolui, licet ad fundendum sanguinem, vel furca, aut latrocinia, vel etiam incontinentias pessimas perpetrandas possit quis ex illis inclinari, sicut etiam à lia quedam naturalia.

Etiam, vt Gulielmus in De vniuerso dicit, quòd per experientiam habetur, si meretrix nititur plantare oliuam, non fert fructum.

d non

Tria in homine, quæ a tribus cælestibus causis diriguntur.

Voluntas.

Intellectus. Actus corporis.

Angeli possident intellectum in homine Deum voluntatem: Astra corpus

Oliua à meretrice plantata non fert fructum.

nō efficitur fructifera, quæ tamen per castam plantata, fructifera efficitur. Et aliquis etiam Medicus in sanando, & agricola in plantando, & miles in expugnando, aliqua ex impressione cœlesti corporis efficiunt, quæ alij etiam eadem artes habentes efficere non possunt.

Fatum improbat.

Tertia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuum Vbi notandum, quōd Fatum esse aliquod vno modo Catholicè asseritur. Alio modo asserere, est omninō hæreticū. Si enim Fatum æstimeretur esse secundum æstimationem quorundam Gentilium, & quorundam Mathematicorum, qui putabāt, quōd ex vi positionis syderum causaretur infallibiliter diuersitas morum, ita quōd talis efficeretur necessariō Maleficus vel virtuosus in moribus, qui talem esse causaret vis, quæ in dispositione syderum, sub qua talis vel conceptus vel natus esse comprehenderetur. Et istā vim vocauerunt nomine Fati.

Sed quia ista opinio non tantum est falsa imō hæretica & omnino detestanda propter inconuenientia quæ necessariō sequerentur, vt supra tactum est circa reprobationem primi erroris, quia videlicet tolleretur ratio meriti & demeriti, imō gratia & gloria, & quōd Deus malorum nostrorum auctor esset, & plura alia. Ideo Fatum sic omninō refutatur, quia nihil est: Secundum quam acceptionem etiam Gregorius dicit in Homil. Epiphaniæ, Absit à Fidei lium cordibus, vt fatum aliquod esse dicant.

Et licet hæc opinio videatur eadem esse cum prima, quæ est Planetariorum, & hoc propter eadem inconuenientia, quæ vtrouque cernuntur, tamen sunt diuersæ quantum inter se diuersificantur vis syderum & influxus generalis septem Planetarum.

Si autem æstimeretur, Fatum esse secundum quandam dispositionem, siue ordinationem causarum secundarum ad producendum effectus diuinitus prouisos. Hoc modo Fatum verè est aliquid: eo quōd prouidentia Dei per causas medias exequitur suos effectus: In illis videlicet, quæ secundis causis subduntur, licet in alijs non, vt est creatio animarum, glorificatio & gratiæ collatio.

Licet etiam Angeli ad Gratiæ infusionem cooperari possint intellectum & voluntatis capacitatem, illuminando & disponendo, & sic quardam ordinatio effectuum vna

Angeli cooperantur ad gratiam.

& eadem dicitur prouidentia & etiam Fatum. Sic enim consideratur vt est in Deo, sic dicitur prouidentia, si autem secūdū quod est in causis medijs ordinatis à Deo ad effectus aliquos producendos, sic habet rationem Fati. Et hoc modo Boëtius loquens de Fato 4. de consol. dicit: Fatum est rebus mobilibus inhærens dispositio, per quam prouidentia suis quæque necit ordinibus.

Definitio Fati.

Sed tamen Sancti Doctores hoc nomine vti recusauerunt, propter eos qui illud ad vim positionis syderū retorquebant. Vnde Aug. c. 5. De Ciuit. Dei. dicit: Si propterea S. Augustini quisquam res humanas Fato tribuit, quia ipsam Dei voluntatem vel potestatem Fatum vocat, sententiam teneat Fato. & linguam corrigat.

Paret etiam ex præmissis tacita responsio ad quæstionē: An omnia Fato subdantur, & an etiam Maleficorum opera illi subdantur. Quia si Fatum dicitur ordinatio causarum secundarum ad effectus diuinitus prouisos, id est, vbi Deus disposuit per causas secundas producere effectus tales: sic in quantum subduntur Fato, id est, subduntur causis secundis à Deo ordinatis, vt sunt influxuæ corporum cœlestiū. Ea verò quæ à Deo immediate fiunt, vt est creatio rerū, glorificatio substantialium spiritualium, & alia huiusmodi non subduntur. Et hoc est, quod dicit Boëtius vbi supra, quōd ea quæ sunt primæ Deitati propinqua, fatalis ordinis mobilitatem excedunt. Vnde Maleficorum opera, quia nō subduntur secundis causis: eūm talia præter cursum communem & ordinem naturæ eueniunt: Ideo nec Fato, sed causis alijs, quoad eorum originem necessario subduntur.

Excedentia Fatum.

An motoribus orbium maleficia non causantur.

Consequenter, quōd nec huiusmodi Maleficorum opera possunt oriri, aut causari à substantijs separatis quæ sunt motores orbium, seu corporū, cœlestium: Cuius opinionis fuit Auicenna, & sui sequaces: hac ratione moti, quia enim substantiæ illæ separatae, altioris sunt virtutis animab⁹ nostris, & ab ipsa anima interdum, cum fuerit in sua imaginatione, ad solam quardam apprehensionem interiorem circa aliquod extrinsecū immutatur corpus propriū, interdum etiam alienum seu extrinsecum. Verbi gratia: Aliquis

Substantia separata sunt motores orbium.

De vi imaginationis.

d 2 ambu-

ambulans super trabem in alto positam cadit de facili, quia imaginatur: c. a sum ex timore, non autem caderet si esset trabs illa posita super terram, vbi casum timere non posset. Item ad solam apprehensionem animæ incalcescit corpus, vt in concupiscentibus vel iratis, aut etiam infrigidatur, sicut in timentibus. Potest etiam immutari ad aliquam ægritudinem puta febrem vel lepram, ex forti imaginatione & apprehensione ad tales ægritudines. Et sicut circa corpus proprium, ita circa alienum, vt illud immutetur ad sanitatem vel ægritudinem, & hic ponit causam etiam fascinationis, de qua superius tactum est.

*Imaginatio
alieno corpori
noxam datus.*

Et quia secundum illam positionem effectus Maleficarum haberent reduci ad motores orbium, licet non præcisè ad ipsa corpora cœlestia: Idèd vltra illa, quæ ibi tacta sunt, dicamus adhuc, quòd talia sic contingere est impossibile. Quia cum motores orbium sint substantiæ intellectuales & bonæ, non tam secundum naturam quam secundum voluntatem, quòd patet ex earum operationibus ad bonum totius vniuersi. Illa autem creatura, cuius ope magicæ operationes fiunt, vt si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem. Idèd non potest idem iudicium de ambabus substantiis.

*Natura bona,
creatura ma-
li secundum
voluntatem.*

Et quòd non potest esse bona secundum voluntatem, probatur. Nam præstare patrociniū aliquibus in his, quæ fiunt contrariè virtuti, non est alicuius intellectus bene dispositi: talia autem fiunt in huiusmodi operationibus Maleficorum: Fiunt enim, vt in secunda parte operis patebit, plurima homicidia, fornicationes, puerorum & iumentorum occisiones, & alia maleficia procurantur. Vnde videntes his artibus Malefici à malefaciendo vocantur. Non est ergo bene disposita secundum virtutem talis intellectua-

*Non est intel-
lectus bene di-
positus, familia-
rem esse sceleratis*

*Motores or-
bium inclināt
semper ad bo-
na.*

lis natura eius auxilio huiusmodi artes Maleficarum inniuntur, licet sit bona secundum naturam, quia habet esse, & illud omnia apperit, vt cuiuslibet intuenti patet. Item nō est intellectus bene dispositi, familiaritatem esse sceleratis, & eis patrociniū exhibere, & non quibusdam virtuosis. Huius autem operibus Maleficorum vtuntur homines scelerati, quia à fructibus eorum cognoscuntur.

Auxilio autem substantiarum, orbis mouentium, in bonum quælibet creatura inclinatur à natura, licet corrup-

patur per accidens sæpè: ergo illæ substantiæ non possunt esse originalis causa Maleficarum.

Præterea intellectus bene dispositi, est reducere homines in ea quæ sunt homini propria bona, quæ quidem sunt bona rationis, abducere ergo, ab istis, & pertrahere ad alia minima bona, est intellectus indecenter dispositi. Per huius autem artes non adipiscuntur homines aliquem profectum in bonis rationis, quæ sunt scientiæ & virtutes, sed in quibusdam minimis, vt sunt deprehensiones & exercitia latronum, & mille nocentorum, ergo origo nō est à substantiis separatis, sed ab aliqua virtute non bene disposita secundum virtutem.

*Maleficia in-
uertunt pro-
pria hominis*

Præterea non est bene dispositus secundum intellectus, qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxiliū alicui ferendū. Hoc aut fit in istis artibus Maleficorū. Nā vt patebit in executione harū fidē abnegat, innocentes pueros occidit. Substantiæ enim separata, quæ sunt orbū motores propter suā bonitatē non his maleficijs auxiliū præstant.

Concludendo ergo quòd huiusmodi artes, sicut non possunt à corporibus cœlestibus, ita nec ab eorum motoribus oriri: & cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creaturæ collata, & illa etiam non potest esse bona secundum voluntatem, licet sit bona secundum naturam & huiusmodi creaturæ sint ipsi Demones: relinquunt quòd eorum virtute huiusmodi fiant.

Nil fortassis adhuc obstat friuola æstimatio, quòd ex hominum malitia concurrente super Maleficorum verba cōminatoria, & imagines repositas ad certum locum, virtute quadam stellarū sequerentur. Vt verbis gratia: Quando Maleficus diceret imaginem aliquam reponēdo, faciam te cecam, aut claudam, & hoc eueniret, Tunc idèd eueniret, quòd talis à sua natiuitate ex virtute stellarū sortiretur præ cæteris hominibus talem virtutem, quantumcunque alij talia verba proferrent, & essent instructi per disciplinam ad proferendum, adhuc tamen efficaces in huiusmodi operibus esse non possent. Ad quæ singula respondendo declarabitur. Primò, quòd ex malitia hominum huiusmodi effectus causari nō possunt. Secundò, quòd nec ex vocibus quorūcūque hominum, cōcurrente quacunque cōstellatione, etiam ad quascunque imagines.

*De malitia
hominum per
verba vel res
efficaci.*

*Ex malitia humana maleficia non oriuntur.**Malitia habitualis.**Actualis.**Nemo qui novit malum, operatur illud.**Fascinatio.*

DE primo, q̄ non ex malitia quantumcunque humana possint oriri huiusmodi Maleficorum opera, sic declaratur. Nam malitia hominis, siue sit habitualis, in quantum ex frequentatis actibus acquirit habitum inclinationem ad perpetrandum peccata non ex ignorantia, nec ex infirmitate: unde censetur peccare ex malitia. Vel sit actualis malitia, quæ dicitur ipsa mali electio, quæ etiã ponitur peccatum in Spiritum sanctum, nunquã potest circa ipsum maleficium tantum efficere, q̄ talia opera, vt sunt immutationes elementorum, & læsiones circa corpora, indifferenter hominum & iumentorum, absque assistentiã alicuius altioris virtutis proueniãt, quod declaratur primò ex parte causæ, secundò ex parte effectus maleficialis.

Nam hoc, quod non potest homo efficere absq; malitia, puta per sua naturalia immutata, minus potest per ipsa naturalia iam diminuta. Patet, cum sit virtus actiua etiam diminuta. Sed homo per peccata qualitercunque per malitiam commissa, diminuitur in bonis naturalibus. Probatur auctoritate & ratione. Nam Dionysius. 4. c. de Diui. nomi. dicit: Malum est effectus naturalis habitudinis: & loquitur de malo culpæ. Unde & nemo noscens malum, operatur illud, quod si operatur, ex defectu operatur.

Respondeo sic: Sicut se habet bonum gratiæ ad malum naturæ, ita se habet malum culpæ ad bonum naturæ. Sed per gratiam diminuitur malum naturæ, vt formæ qui est inclinatio ad culpam, ergo per culpam, à fortiori diminuitur bonum naturæ. Nec obstat, si dicatur de fascinatio, quæ interdum procuratur ex inspectione alicuius verulæ, malitiosè puerum aspicietis, unde puer immutatur & fasciatur. Quia sicut supra tactum est, hoc tantummodò contingere potest circa pueros, propter teneram complexionem. Hic autem loquimur de corporum quorumcunque hominum, & iumentorum ac etiam elementorum ad gradibus immutationes. Siquis velit latius intelligere, inspiciet Doctorem sanctum in quæstionibus de malo: Vtrum peccatum possit corrumpere totum bonum naturæ, &c.

Ex parte denique effectuum maleficialium declaratur, Nam

Nam ex effectibus deuenitur in cognitionem causæ. Unde sicut illi effectus, quò ad nos, qui sunt præter ordinem naturæ creaturæ nobis notæ, per virtutem creatæ nobis ignotæ, licet non sint propriè miracula, sicut illa, quæ sũt præter ordinem totius naturæ creatæ: qualia secundũ potestatem operatur ille, qui est supra omnem ordinem totius naturæ creatæ, qui est Deus benedictus: Secundum quam acceptationem dicitur: Tu es qui facis mirabilia magna solus. Ita & maleficiales effectus dicuntur miraculosi, in quantum sũt ab aliqua causã nobis ignota, & præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ. Ex quibus elicitur, q̄ virtus corporalis hominis ad huiusmodi opera causanda non se extendere potest, quæ semper hoc habet, vt causa cum suo effectu naturaliter nota sit naturaliter absque admiratione.

Et quòd effectus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula, in quantum notitiam humanam excedunt, patet ex seipsis, cum naturaliter nõ sũt. Patet, & per omnes Doctores, præsertim Aug. in li. 83. q. vbi dicit: Quòd Magicis artibus sũt miracula plerumque similia illis miraculis, quæ sũnt per seruos Dei. Et iterũ in eodem dicit: Magi faciunt miracula per priuatos contractus, boni Christiani per publicam iustitiã, mali Christiani per signa publicæ iustitiæ. Quæ omnia sic declarantur. Nã iustitia diuina est in toto vniuerso, sicut lex publica in ciuitate. Virtus autem creaturæ cuiuslibet in virtuoso se habet, vt virtus alicuius priuatæ personæ in ciuitate. Ideò boni Christiani in quantum per diuinam iustitiã miracula faciunt, dicuntur facere miracula per publicam iustitiã. Magus autem quia operatur ex pacto inito cum Demone, dicitur operari per priuatum contractum: quia operatur per Dæmonem, qui sua naturali virtute potest facere aliquid præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem creaturæ nobis ignotæ: & est miraculum quò ad nos, sed nos simpliciter, quia non potest operari præter ordinem totius naturæ creatæ, & per omnes virtutes creaturarum nobis ignoratum. Sic enim solus Deus dicitur facere miracula. Iuxta illud: Tu es Deus qui facis mirabilia magna solus. Mali autem Christiani faciunt per signa publicæ iustitiæ: sicut inuocando nomen Christi, vel exhibendo aliqua sacramenta. Si cui placet, inspiciat S. Thomam in prima parte quæstionum, I I. artic.

*Quomodo maleficiales effectus sũt miracula.**Christi morte miracula quomodo fiant.*

4. Potest etiam attendere ea quæ in 2. parte operis, cap. 6. deducuntur inferius.

Quod nec per voces & verba, concurrente virtute stellarum, maleficia fiant.

Necesse est intelligentem Phantasmata speculari.

Demum quod nec ex vocibus quoruncumque hominū, concurrente quacunque constellatione, super quacunque imagines. Nam cum intellectus hominis huius dispositionis est, quod eius cognitio ex rebus causarum intelligentem necesse sit Phantasmata speculari. Non est eius conditio, quod ex sua conceptione seu intellectuali operatione intrinseca, ubi illam solam per verba exprimeret, res ab extra habeat causare: aut quod conceptio intellectus expressa per verba haberent corpora immutare. Tales enim homines qui talē haberent virtutem, non essent nobiscum vnius speciei, sed æquiuocē dicerentur homines.

Præterea si dicatur, quod illa efficiunt per verba, concurrente virtute stellarum à natiuitate: Vnde contingit quod præ ceteris hominibus dum proferunt verba, quod per illa aliquid efficiunt, cum tamen alij etiam proferentes eadē, non possent aliquam transmutationem efficere, quia virtus stellarum à natiuitate eis non deseruit. Pater ex precedentibus illa esse falsa, ex reprobatione trium errorum, Planetariorum, Genethliacorum & Fatalem ordinem ponentium.

Corpora celestia non possunt imprimere intellectui.

Præterea cum verba exprimunt mentis conceptum, & corpora celestia non possunt imprimere intellectum, nec etiam eorum motores nisi per se, absque motione corporum celestium intellectum vellent illuminare: & hoc solummodo fieret ad opera bona, quia ad mala perpetranda non illuminatur intellectus, sed obumbratur, quod non est officium bonorum spirituum, sed malorum. Ideo pater, quod si verba eorum aliquid efficiunt, hoc non est vigore alicuius corporis celestis, sed assistentia alicuius, virtutis intellectuali: quæ etiam & si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem, in quantum semper ad malum machinatur, & talis erit Dæmon, ut supra ostensum est.

Imagines constellationum.

Et quod nec per imagines possunt talia efficere, quasi corpora celestia super ipsas aliquid influerent: quia huiusmodi

modi imagines, quantumcunque characteribus & figuris sunt insignitæ, sunt effectus hominis operantis per artem. Cœlestia autem corpora effectus causant naturales: cuiusmodi non sunt effectus Maleficorum, qui dicuntur Maleficiales, utpote in malum creaturarum, præter consuetum ordinem naturæ proficientes, vnde nihil ad propositum.

Præterea supra ostensum est etiam, quod duplices sunt imagines, Astrologicæ, & Magicæ, quæ etiam ad bonum aliquod priuatum obrinendum, & non ad corruptionem ordinantur. Maleficorum autem imagines sunt omnino alterius, cum semper ad nocumentum creaturarū, & ex Dæmonum iussu, ad aliquem locum occulte reponuntur, ut desuper ambulantes, aut dormientes lædantur, ut ipse Maleficus fatentur: Vnde & ab ipsis Dæmonibus efficiunt quicquid causant, & non ex corporum celestium influentijs.

Differentia imaginum Astrologicarū, Magicarū, & Maleficarum.

Ad argumenta. Ad primum dictum Augustini est intelligendum, quod causa deprauationis hominis redit ab hominis voluntate, sicut ad causam effectum perficientem, quæ proprie dicitur esse causa. Non sic autem est causa effectum permittentem, vel disponentem, vel consiliantem, aut percipientem, quibus modis scilicet consiliatiuè, dispositiuè, & præceptiuè, Diabolus dicitur causa peccati & deprauationis: Deus autem solummodo permissione, qui mala permittit propter bona. Iuxta August. in Ench. Diabolus autem disponit interius suggerendo, persuadet interius & exterius acrius stimulando. Præcipit autem his qui ei se totaliter subdiderunt, ut sunt Malefici, quibus non est opus interius instigari, sed tantum exterius, &c.

Causa deprauationis hominis.

Et per hoc etiam ad secundum, quod quilibet est causa suæ malitiæ, directe intelligendo, & ad probationes pater eadem responsio, quia licet repugnet libero arbitrio, moueri per modum præcipientis, non autem per modum disponentis.

Ad tertium. Motus ad virtutes aut ad vitia dispositiuè possunt causari ab influentijs corporum celestium, & capitur motus pro quadam naturali inclinatione ad virtutes humanas & vitia: Opera autem Maleficorum, quia excedunt communem ordinem naturæ, ideo illis influentijs subiacere non possunt.

Ad quartum idem patet, quia sunt causæ humanorum actuum.

actuum corpora cœlestia, sed illa opera non sunt humatili-
tus adiuuenta.

Ad quintum, q̄ motores orbium possint imprimere in
animas, si intelligatur immediatè sic imprimant illuminā-
dum ad bonum & non ad Malefica, vt supra tactum est. Si
autem intelligatur mediata: tunc iuxta influentiam corpo-
rum cœlestium imprimunt indirectè & dispositiue.

Ad sextum, hoc q̄ Dæmones ad certa augmenta Lunæ
homines vexant, contingit propter duo. Primò quidem ad
hoc, vt infament creaturam Dei, scilicet Lunam, vt Hiero-
nymus & Chryostomus dicunt. Secundò quia nō possunt
operari nisi mediantibus naturalibus virtutibus, vt supra
dictum est. Ideò considerant corporum aptitudines ad ef-
fectum inducēdos, & quia cerebrum est humidissimū om-
nium partium corporis, vt Aristoteles dicit, & naturales
omnes. Ideò maximè subiicitur operatiōi Lunæ, quæ ex
sua proprietate habet mouere humores. In cerebro autem
perficiuntur vires animales, & ideò Dæmones secundum
certa augmenta Lunæ perturbant hominis Phantasiā,
quando considerat cerebrum ad hoc dispositum.

Cur vocati Dæmones in
certis constel-
lationibus ad-
ueniant.

Ad aliud, q̄ Dæmones aduocati incertis constellatio-
nibus adueniunt, faciunt propter duo. Primò, vt homines
in hunc errorem inducant, quòd credunt aliquod numen
esse in stellis. Secundò, quia considerant, secundum aliquas
constellationes materiam corporalem magis esse dispo-
sitam ad effectus pro quibus aduocantur.

Quomodo
Dæmones alli-
ciantur car-
minibus, Mu-
sica, herbis.

Ad tertium, q̄ sicut dicit Aug. 36. de ciuit. Dei. Per varia
genera lapidū, herbarum, lignorū, animalium, carminū &
instrumentorum musicorū Dæmones alliciuntur, non vt
animalia cibus, sed & spiritus signis, inquātū, scilicet hæc eis
exhibetur in signū Diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi.
Tamen quia sepe obicitur, q̄ Dæmones possunt impe-
diri per herbas & harmonias à vexatione hominū: vt in
argumento allegatur de Saül per harmoniam cytharæ. Vn-
de nituntur defendere, q̄ aliqui possent effectus maleficia-
les producere per certas herbas & occultas causas, absque
auxilio Dæmonum, tantummodo ex influentia corpo-
rum cœlestium, quæ plus possunt imprimere in huiusmo-
di res corporales ad effectus corporales, quā in ipsos Dæ-
mones, ad producendum huiusmodi effectus maleficiales.

Ideò latius cum sit respondendum, est aduertendum
quòd herbe vel harmoniæ non possunt sua naturali virtu-
te totaliter excludere vexationē, qua Diabolus possit ho-
minem vexare, si sibi permitteretur à Deo, vel Angelis bo-
nis: possunt tamen illam vexationem mitigare, & ita par-
ua possit esse vexatio illa, quòd possent eam penitus ex-
cludere: sed hoc facerent non agendo in ipsum Dæmonē,
cum sit spiritus separatus, in quem non potest naturaliter
agere quodcunque corpus, sed agendo in ipsum vexatum
à Dæmone. Omnis enim causa limitata: virtutis, produ-
cere potest effectum intensiorem in materiam dispositam,
quam non dispositam, cui & consonat illud Philo. 2. de
anima. Actus actiuorum sunt in patiente prædisposito. Dæ-
mon autem est agens limitata: virtutis, ergo vexationem
intensiorem facere potest Diabolus in homine disposito
ad illam vexationem, siue ad illud ad quod Diabolus in-
tendit adducere quā in homine dispositionis contrariæ.
Puta Diabolus, potest vexare intensius passione melan-
cholica hominem dispositum ad illam, quam hominem
contrariæ dispositionis.

Certum est autem quòd herbe & harmoniæ multum
possunt immutare dispositionē corporis, & ex consequen-
ti motus sensualitatis. Hoc patet de herbis, cum quædam
inclinant ad lætitiā, quædam ad tristitiā, & sic de alijs.
Hoc etiam patet de Harmoniis per Philo. op. 8. polit. vbi
vult, quòd diuersæ harmoniæ habent prouocare diuersas
passiones in hominē. Hoc etiam refert Boëtius in Musica
sua, & author de ortu scientiarum, vbi loquens de vtilitate
Musice, dicit, quòd valet ad curandum vel alleviandum
diuersas infirmitates, & ita patere potest quòd cæteris pa-
ribus sit vexatio debilior.

Non autem video, quomodo herbe vel harmoniæ pos-
sint in homine dispositionē aliquam causare, propter quā
homo nullo modo possit à Dæmone vexari: si tamen per-
mitteretur, quia Diabolus mouēdo solum motu locali va-
pori & ipso spiritus inordinato motu possit hominē mul-
tum vexare. Herbe autē vel harmoniæ nullam dispositio-
nem causare possent in homine sua naturali virtute, per
quā prohibetur Dæmon prædictā cōmotionē facere. Con-
tingit tamē quandoq; q̄ Diabolo nō permittitur hominē
vexate

Quomodo vñ
tigitur Mi. s. in
ca Damon.

Dæmon est lū-
mitata virtus.
116a

vexare, nisi vexatione ita parua, quod per aliquam fortem dispositionem ad contrarium tolleretur totaliter, & tunc aliqua herbæ vel harmoniæ possent corpus hominis ita ad contrarium disponere, quod illa vexatio totaliter amoueretur, verbi gratia. Diabolus quâdoque posset hominem vexare vexatione tristitiæ, ita debiliter, quod per aliquas herbas vel harmonias, quæ haberent causare dilationem & diffusionem spirituum, qui sunt motus contrarij tristitiæ, totaliter amoueretur illa tristitia.

De Ligaturis.

Quod autem August. lib. 2. de doctrina Christiana, condemnat ligaturas & quædam alia, de quibus ibi diffusius scribit, hoc attribuens arti magicæ, hoc est quantum ad illud quod non possunt sua naturali virtute. Quod patet ex hoc, quod dicit sic. Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ atque remedia, quæ Medicorū condemnat disciplina. In quo satis patet, quod illa condemnat quantum ad vsum, respectu cuius nō habent aliquam efficaciam ex sua naturali virtute.

De Saule sono cythara mitigato.

Quantum autem ad illud quod 1. Regum cap. 6. habetur. Quod Saul, qui vexabatur à Dæmone, alleuiabatur quando David cytharam percutiebat coram eo, & quod spiritus malus recedebat, &c. Sciendum quod bene verum est, quod per tactum cytharæ, virtute naturali illius harmoniæ, alleuiabatur aliquantulum afflictio Saulis, in quantum illa harmonia aliquantulum dulcorabat appetitum eius per auditum: per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam vexationem. Sed quod spiritus malus recederet quando David cytharizabat, hoc erat propter vim crucis, quod satis expresse dicitur in glossa, vbi sic dicitur. Erat David in canticis musicis eruditus, diuersorum sonorum rationabilis, moderatusque concertus. Vnitatem essentia significat, quæ varijs modis quotidie resonat. David malignum spiritum in cythara compefcuit, non quia tanta esset vis in cythara: sed in signo crucis, qui in ligno crucis, & eordarum extensione, id est, venarum gerebatur, quæ ima tunc Dæmones effugabat.

Quo ad ipsas maleficas, Dæmonibus se subiicientibus.

QVÆSTIO VI.

PRO tertia & annexa difficultate, quod ad ipsas Maleficas Dæmonibus se subiicientibus, plura super modum aggic

Vi crucis David cytharam pulsans Dæmonem abegit.

aggrediendi huiusmodi spurcitas possunt difficultari. Primo ex parte Dæmonis, & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus, an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte temporis & loci, an potius in vno tempore, quam in altero exerceat. Quarto an visibiliter quod ad circumstantias se agitat. Ex parte mulierum, an tantummodo illæ quæ ex huiusmodi spurcitijs procreantur, à Dæmonibus frequenterantur. Secundo, an illæ quæ ab obstetricibus tempore partus Dæmonibus offeruntur. Tertio an remissior sit in talibus ipsa Venerea delectatio. Ad quæ omnia ad præsens cū non sit respondendum, eò quod tantummodo generalitati studemus, & in secunda parte operis illa singula per eorum opera explanatur: vt patebit in quarto capitulo, vbi de singulis modis fiet mentio. Ideo ad secundum principale tendamus. Et primo, cur in tam fragili sexu hoc genus perfidia inuenitur amplius quam in viris. Et erit quæstio prima generalis quod ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiosæ, & Maleficæ. Tertia singularis quod ad ipsas obstetrices, quæ omnes alias in malitia excedunt.

Cur magis femina superstitiosa reperiantur.

QVÒ ad primū, cur in sexu tam fragili mulierum, maior multitudo Maleficarum reperitur quam inter viros. Et quidem in contrarium argumenta deducere nō expedit, cum ipsa experientia, præter verborum & fide dignorum testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despiciendo, in quo Deus semper magna fecit, fortia vt cōfunderet, quod diuersæ à diuersis super hæc assignantur rationes. Semper tamen in principali concordantes. Vnde & pro mulierū admonitione ipsa materia bene est prædicabilis, affectantque audire, vt experientia sæpè docuit, dummodo discretè proponatur.

Nam aliqui Doctores hanc rationem tradunt. Dicunt *Tria, quæ modum in reu natura, Lingua, Ecclesiasticus, & Fœdium in malitia tenere nesciunt.* sed vbi limites suæ conditionis excedit, ibi quendam apicem & supremū gradū in bonitate aut malitia vendicāt. In bonitate

Difficultates in quæstione de Suceubis.

bonitate quidem quando à bono reguntur spiritu, vnde & optima sunt. In malitia verò, quando à malo spiritu reguntur, vnde & pessima efficiuntur.

De lingua enim patet, cum eius ministerio plurima regna fidei Christianæ sunt subiugata, vnde & Apostolis Christi in igneis linguis Spiritus sanctus visus est. Patet & in alijs sapientibus. Prædicatoribus quodidie lingua canis, vulnera & vlcera languentis Lazari lingentes. Iuxta illud; Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes.

Vnde & dux & pater Prædicatorum ordinis, in figura catuli latrantis, & accensam faculam in ore gestantis præmonstratus est, vt suo latratu vsque ad præsens habeat lupos hæreticos arcere à gregibus ouium Christi.

Patet & ex quotidiana experientia, quod vnus viri prudentis lingua interdum infinitorum hominum strages præpeditur, propter quæ non immerito in eius commedationem Salo. Proverb. 10. plura cecinit. In labijs sapientis inuenitur sapientia. Et iterum: Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo. Iterum Labia iusti erudunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Cuius causa ibidem 16. subditur, quia hominis est preparare animum, & Dei gubernare linguam.

De mala verò lingua inuenies Eccles. 28. Lingua tertia multos commouit & disperdit illos à gente in gentem, ciuitates munitas destruxit, & domos magnorum effodit. Et dicitur lingua tertia eorum qui inter duas partes contrarias incaute vel maculose loquitur.

De secundo scilicet Ecclesiasticis, intellige clericos & religiosos in vtroq; sexu. Chrylost. super illud: Eiecit vendentes & ementes de templo. Sicut omne bonum à sacerdotio, ita omne malum ab eo egreditur. Hieronymus in epistola ad Nepotianum: Negociatorem clericum, ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuga. Et beatus Bernardus homilia 23. super Cant. loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus hereticus, mitteretur foras & arefceret, si violentus inimicus, absconderent se foras ab eo boni. Nunc verò quomodo abiiciunt, aut quomodo abscondent se. Omnes amici & tamen omnes inimici, omnes domestici, & nulli pacifici, omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quarunt.

Et

Lingua bonitas.

Prædicatoribus habent linguas canum.

S. Dominicus per canem figuratus.

Homo præparat animum, sed Deus gubernat linguam.

Malitia lingua. Quid tertia lingua.

A sacerdotio omne bonum & omne malum egreditur.

Clericus negotiator quasi pestis fugiens.

Et alibi Nostri Prælati facti sunt Pilati, nostri pastores facti sunt rōsores. Et loquitur etiam de Prælatibus religiosorum, qui onera grauius inferioribus imponunt, digito autem suo minimo non tangerent. Et Greg. in pasto. dicit: Nemo amplius in Ecclesia nocet, quam qui peruersè agens, nomē vel ordinem sanctitatis habet, delinquentem namq; hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerētia ordinis peccator honoratur. De religiosis etiam dicit B. August. ad Vincetium Donatistam: Simpliciter fateor charitari vestræ coram domino Deo nostro, qui testis est super animā meam ex quo Deo seruire cœpi, quantum difficile expertus sum, peiores, sicut & meliores non posse inueniri, quam qui in monasterijs defecerunt, aut profecerunt.

De mulierum verò malitia dicitur Ecclesiast. 25. Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & draconi plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Et inter plura, quæ sequuntur & præcedunt ibidē de muliere nequam, concludit. Breuis est omnis malitia super malitiā mulieris. Hinc Chryl. super Matt. 19. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitia inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, malum naturæ bono colore depicta. Ergo si dimittere illam peccatum est, cum oportet tenere, iam verò tormentum necessarium est, vt aut dimittentem adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius de iug. 2. Rhetoricæ dicit: Viros ad vnumquodq; maleficium singularē, id est, plures cupiditates impellunt, mulieres ad omnia. Maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrum enim vitiorum omnium fundamentum est auaritia. Et Seneca in suis Traged. Aut amat aut odit mulier, nisi tertium dedisse est: flere foemnam est mendacium. Duo genera lachrymarum habentur in oculis foeminarum veri doloris vnum, insidiarum aliud. Mulier cum sola cogitat, mala cogitat.

De bonis autem mulieribus tāta laus est, vt etiam beatificasse viros leguntur, & saluasse gentes, terras & vites: Patet de Iudith: Delbora, & Hester. Hinc Apost. 1. Cor. 7. Si qua mulier habet virum, & hic cōsentit habitare cum illa

Prælati facti Pilati: Pastores facti rōsores.

Pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De malitia mulierum.

Mulier necessarium malum.

Muliebrum vitiorum fundamentum est auaritia.

De bonis mulieribus.

non dimittat virum: sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem. Ideò Eccles. 26. dicitur: Mulieris bonæ, beatus vir, numerus enim annorum duplex. Multa ibi narrat laudabilissima per totam ferè capitulum de excellentia bonarum. Et Prou. vii. de muliere forti.

Quæ omnia etiam in Nouo Testamento in fœminis clauentur, vt in virginibus, & alijs sanctis fœminis, quæ per fidem gentes & regna ab Idololatriæ cultu ad Christianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Vincen. in spe. histor. lib. 26. cap. 9. de regno Vngariæ per Giliam Christianissimam. Et de regno Fræcorum per Clorildem virginem, & Clodoueo desponsatam inspicat, & mira inueniet. Vnde quæcunq; vituperationes leguntur, in concupiscentiam carnis interpretari possunt, vt semper mulier pro carnis concupiscentia intelligatur. Iuxta illud: Inueni amatiorem morte mulierem, & bona mulier subiecta carnis concupiscentia.

Sunt & alij alias rationes assignantes, cur in maiore multitudine reperiantur fœminæ superstitiosæ quàm viri. Prima est, quia pronæ sunt ad credendum: & quia principaliter Dæmon quærit corrumpere fidem, ideo potius eas aggreditur. Vnde & Eccle. 19. Qui citò credit, leuis est corde, & minorabitur. Secunda causa est, quia à natura propter fluxibilitatem complexionis facillioris sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionem separatorum spirituum: qua complexionione etiam, cum bene vtuntur, multæ bonæ sunt, cum malæ, peiores sunt.

Tertia causa, quia lubricam habent linguam: & ea quæ mala arte sciunt, eis comparibus fœminis vix celare possunt, seque occulte, cum vires non habeant, per maleficia vindicare quærunt facilliter. Vnde Eccles. vt supra: Comemorari leoni & draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Item potest & addi illa, cum fluxibiles sunt, sicut & faciunt.

Sunt & tertij alias rationes assignantes, quas prædicatores cautè debent proponere: & dicere quòd licet in veteri testamento, scripture vt plurimum mala loquatur de mulieribus, & hoc propter primam præuaticricem mulierem, scilicet, Euam, & imitatrices eius, tamen & post in nouo testamen

Vituperationes mulierum vt intelligende.

Mulieres sunt incontinentes lingua.

testamento, propter mutationem nominis, vt Eua in Aue (vt ait Hieron. Torum quod intulit maledictio Eue, totū abstulit benedictio Mariæ. Vnde plurima & semper laudabilia sunt de ipsis prædicanda.

Sed quia adhuc modernis temporibus hæc perfidia amplius in mulieribus, quàm in viris inuenitur, vt ipsa experientia docet, curiosus causam inuestigando, vltra præmissa dicere possumus, quòd in omnibus viribus, tam animæ, quàm corporis, cum sint defectuosæ, non mirum, si plura maleficia in eos quos æmulantur fieri procurant.

Quantum enim ad intellectum, seu ad intelligendum spiritualia alterius videntur esse speciei à viris cui auctoritas & ratio cum varijs scripturæ exemplis alludit. Terentius ait: Mulieres ferè vt pueri leui sententia sunt. Et Lactantius, 3. Institutionum. Numquit aliquam mulierem philosophiam scuisse nisi Temesten. Et Prouerb. ii. quasi describens mulierem dicit: est circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua.

Ratio naturalis est, quia plus carnalis viro existit, vt patet in multis carnalibus spurcitijs: Qui etiam defectus notatur in formatione primæ mulieris, cum de costa curva formata fuit, id est, de costa pectoris, quæ est torta, & quasi contraria viro. Ex quo defectu etiam procedit, quòd cum sit animal imperfectum semper decipit. Nam dicit Cato: Instruit insidias lachrymis dum fœmina plorat. Et illud: Dum fœmina plorat decipere laborat. Patet in vxore Samsonis, quæ multum infestans eum, ad declarandum sibi problema propositum sodalibus, ab eo expositum eis reuelauit, & sic decepit. Patet in prima muliere, quod ex natura minorem habet fidem, cum dixit serpenti interroganti, quare non ederent de omni ligno paradisi. Respondit de omni &c. ne fortè moriamur: in quo ostendit se dubitare, & fidem non habere ad verba Dei, quæ omnia etiam Erymologia nominis demonstrat. Dicitur enim Fœmina à Fe, & minus: quia semper minorem habet & seruat fidem: Et hoc ex natura, quòd ad fidelitatem: licet ex gratia & natura fides in beatissima virgine nunquam defecerit, cum tamen in omnibus viris defecisset tempore Passionis Christi.

Enaim Aue.

Mulieres minus valent intelligendo bona quam viri.

Ex forma costæ mulier contraria viro.

Eua non credit Deo, quia dixit Fortè.

Fœmina dista à Fe & Minus.

e Mala

Mala ergo mulier ex natura cum citius in fide dubitat, etiam citius fidem abnegat, quod est fundamentum in maleficis.

Mulieris pro-
clivitas ad
gētia.

Quantum denique ad aliam potentiam animæ scilicet voluntatem ex natura, cum odit aliquem, quem prius amat, tunc æstuat per iram & impatientiam, & sicut maris æstus semper bullit & currit, sic talis est tota impatientis. Aludit huic rationi, auctoritas diuersa Eccles. 25. Non est ira super iram mulieris. Et Senec. Trag. 8.

Nulla vis flamma timidior venit
Tanta nec teli metuenda torti,
Quanta cum coniunx viduata tædis

Ardet & odit.

Paret in muliere quæ falsè accusauit Ioseph, & incarcerationem fecit, quia noluit sibi in scelus consentire adulterij, Gen. 30. Et reuera potissima causa deseruiens in augmentum Maleficarum, est dolorosum duellum inter maritatus & non maritatus foeminas & viros: immò & inter ipsas foeminas sanctas, quid tunc de cæteris? Vides enim in Genesi quanta fuit impatientia & inuidia Saræ ad Hagar postquam cõcepit Gen. 21. Quanta Rachel ad Liam propter filios, quos non habebat Rachel. Gen. 30. Quanta Annæ ad Phenennam fecundam, ipsa sterili existente. 1. Reg. 1. Quanta Mariæ ad Moysen. Num. 12. Vnde murmurauit & detraxit Moysi, propter quod & lepra percussa. Quanta Marthæ ad Magdalenam, ipsa sedente, & Martha ministrante. Luc. 10. Vnde & Eccles. 37. Tracta cum muliere de his quæ æmulatur: quasi dicat non est tractandum cum ea, quia semper æmulatio, id est, inuidia est in mala muliere. Et quæ inter se sic agitatur, quæto magis aduersus viros,

Æmulatio &
impatientia
mulierum.

Felix per se
felicissimus
si cælebs.

Sine vxore so-
litud, cū v-
xore sollicitu-
do.

Quare etiã vt narrat Valerius Phoroneus rex Græcorum, die quã mortuus est, dixit Leontio fratri suo, ad summam felicitatem nihil mihi deesset, si mihi semper vxor defuisset. Cui Leontius, Et quomodo vxor obstat felicitati? Et ille, Mariti hoc omnes sciunt. Et Socrates Philosophus interrogatus, si ducenda esset vxor. Respondit. Si non capies, solitudo arbitrans excipiet hinc generis interius, hinc hæres alienus. Sed si caperis illã, perperua sollicitudo, cõquestus quæularum, dotis exprobratio, affiniu graue supercilium,

gar

garrula socrus lingua, successor alieni matrimonij, incertus liberorum euentus. Hæc dixit vt expertus. Nam vt ait Hiero. cõtra Iouinianum. Hic Socrates duas habuit vxores, quas ingenti patientia sustineas, non potuit tamen ab earum contumelijs, clamoribus & vituperationibus liberari. Vnde quadam die ipsis querulantibus contra eum ipse, domum egressus, vt earum molestias euitaret, cum ante domum sederet, proiecerunt illæ mulieres super eum aquam imundam: Super quo ipse non perturbatus, quia Philosophus, ait, Sciebam quod post tonitrua pluiæ sequerentur.

Et de quodam legitur, cuius submersa erat in fluuio, quod cum quæreret cadauer eius ad educendum de aqua, ibat per fluuium contra aquam, & interrogatus causam: cum res graues descendant infra & non supra, quare quæreret cõtra aquã, Respondit: Mulier ista in vita semper fuit contraria dictis & factis siue mandatis meis, ideo quæro contrario modo, si forè etiam mortua contrariam voluntatem vltra consuetum tenuisset.

Et quidam sicut ex primo defectu intelligentiæ abnegationem fidei facilius incurran: ita ex secundo, scilicet inordinatis affectionibus & passionibus varias vindictas quærent, excogitant, & infligunt, siue per Maleficarum, siue alij quibuscunque modis. Vnde non mirum tantam multitudinem maleficarum in hoc genere existere.

Quantum insuper defectum in memoratiua potentia, cum hoc sit in eis ex natura virum, nolle regi sed suos sequi imperus, siue quacumque pietate: ad hoc studet, & cuncta memoria disponit. Vnde Theophrastus: Si totam domum ei commiseris ad serpiendum, & si aliquid tuo arbitrio referuaueris etiam minimu vel magnam fidem sibi adhiberi non putabit, & iurgia concitabit; nisi cito consulueris, parat venena, aruspices & ariolos consulit: ecce maleficia.

Sed quale sit dominium mulierum, audi Tullium in paradoxo. Numquid ille liber est cui mulier imperat, leges imponit, præscribit, iubet, vetat quod ei videtur, nec illi imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum nõ modò seruum, sed nequissimum seruorum appellandũ puto, licet amplissima familia natus sit. Vnde & Seneca in persona furiosæ Medææ. Quid ammōdo cessas, sequere felicitè imperũ, pars ista vltionis qua gaudes quora est &c. Vbi

De vxore sub-
mersa quæsitã
aduerso flumi-
ne.

Muliere sunt
vindicabiles.

Natura sunt
mul. res im-
morigera.

De Gyneco-
cratia iudicium
Ciceronis.

e 2 multa

multa ponit, ostendens quod mulier non vult regi, sed suo impetu procedere etiam in damnum suum: Sicut de multis legitur mulieribus quæ vel ob amorem, vel dolorem: quia vindictas facere non potuerunt seipsas occiderunt.

De Laodice
et Berenice
reginis Syriae. Sicut & Laodice narrat Hieronymus super Danielem: quæ existens vxor regis Antiochi regis Syriae, zelans ne plus amaret Berenicem, quam etiam habebat vxorem, Berenicem & filiam eius ex dicto Antiocho prius fecit occidi, & post seipsam veneno occidit. Vnde: Quia non vult regi, sed suo impetu procedere. Ideo Chrysostr. non immerito dicit: O malum omni malo peius, mulier mala, siue illa pauper sit, siue diues. Si enim vxor diuitis sit, non cessat nocte & die virum calidis stimulare sermonibus, blanda nequiter, & importuna violenter. Si vero pauperem virum habet, ipsum quoque ad iracundiam & rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per semetipsam omnes despiciat passim, & ad omnem audaciam spiritu superbiæ inflammatur.

Aut blandi-
tis aut impor-
tunitate insti-
gant viros mu-
lieres.

Omnia ferè
mundi Reg-
na propter mu-
lieres euersa.

Queramus, inueniemus ferè, omnia mundi Regna propter mulieres fuisse euersa. Primum enim quod fuit regnum felix, scilicet Troiæ, propter raptum vnus fœminæ, scilicet Helenæ, destructum est multis millibus Græcorum occisis, Regnum Iudæorum multa mala & exterminia habuit propter pessimam Iezabel, & filiam eius Athaliam, reginam in regno Iudæ, quæ occidit fecerat filios filij, vt eo mortuo ipsa regnaret; sed vtraque occisa. Regnum Romanorum multa mala sustinuit propter Cleopatram reginam Aegypti, pessimam mulierem. Et sic de alijs. Vnde non mirum, si mundus iam patitur ob multam mulierum.

Mundus sine
mulieribus esset
conuersatio
Deorum.

Mulierem esse
Chimeram.

Demum inspiciendo corporis ipsius carnalia desideria; vnde innumera nocuenta vitæ humanæ contingunt: Vt merito cum Catone Yricen. dicere possimus. Si absque fœmina possit esse mundus, conuersatio nostra non esset absque Dijs. Cum reuera, si mulierum non essent nequitia, etiam tacendo de maleficijs, adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exornatus. Valerius ad Rufinum. Chimeram mulierem esse nescis, sed scire debes: quod monstrum illud trifforme insigni venustetur facie leonis olentis, maculetur ventre capræ, virulenta cauda viperæ armetur, vult diceret: Quod aspectus eius pulcher, tactus foetidus, conseruatio mortifera.

Audia

Audiamus, & aliam proprietatem per vocem. Nam sicut est mendax in natura, sic & in loquela, nam pungit, & tamen delectat. Vnde & eorum vox cantui Syrenarum assimilatur, quæ dulci melodia transeuntes, attrahunt, & tandem occidit. Occidunt quidè, quia ex maris pro euacuante, vires auferunt, & Deum perdere cogunt. Iterum Valerius ad Rufinum: Hæc loquens placet delectatio: & pungit delictum; flos veneris rosa est, quæ sub eius putputa multæ latitant aculei. Proverb. 5. Nitidius oleo guttur eius, idest, locutio nouissima eius amara quasi absinthium.

Audiamus & aliam in eius incessu, statu & habitu, ibi est vanitas vanitatum. Non est homo in mundo, qui tantum studeat placere Deo benigno, quantum mulier etiam mediocris, suis vanitatibus studet hominibus placere. De quo exemplum in vita Pelagiæ, quando dedita mundo discitebat per Antiochiam ornata nimis: quam Sanctus patet Nominus nomine, vidēs, flere cepit, & dixit socijs: quod toto tempore vitæ suæ tantam diligentiam nunquam adhibuerat Deo placere, & cætera. quæ demum orationibus eius conuersa est.

Hæc est de qua Ecc. 7. & de qua iam Ecclesia lamentatur propter ingentem multitudinem Maleficarum. Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, sagena cor eius, vincula sunt manus eius, qui placet Deo, fugiet illam, qui autè peccator est, capietur ab ea. Amarior est morte, id est, Diabolo: Apoc. 6. Nomen illi mors: Nam licet Diabolus duxit Euam ad peccandū, Eva tamen seduxit Adam. Et sicut peccatū Eux nō induxisset nobis mortē animæ & corporis, nisi subsequuta fuisset culpa in Adā, ad quā induxit Eva, & non Diabolus, idèo amarior morte.

Iterum amarior morte, quia hæc naturalis, & interimit tantum corpus, sed peccatum à muliere inchoatum occidit animam, priuando gratia, & corpus similiter in peccatam peccati.

Iterum amarior morte, quia mors corporalis, est inimicus et manifestus & terribilis, sed mulier inimicus blaudus & occultus.

Et idèo amarior & periculosior laqueus iam non dicitur venatorum, sed Dæmonum. Quia iam capiuntur homines non solum per carnalia desideria, eas videndo, aut

Voces fœminarum
mortifera.

De incessu &
habitu mulierum.
De S. Pelagiæ.

Cur mulier
amarior morte.

Eua peccatū
non induxisset
mortem,
nisi culpa Adam
accessisset.

Mulierum fa-
cies est ventris
vrens.

Sagena cor
mulieru, ma-
nus sunt vin-
cula.

Quatuor in-
satiabilia.

Dicendum ha-
resis Malefi-
caru, no Ma-
lesicorum.

Privilegium
viri a Male-
ficio.

diendo cum caru facies sit ventus vrens, & vox serpentis
sibilus. Iuxta Bern. Veru etiã innumeris maleficiendo ho-
mines, & iumeta. Sagena dicitur cor eius, id est, inscurabi-
lis malitia quæ in cordib⁹ caru regnat. Et manus sunt vin-
cula ad detinendũ, vbi manũ ad maleficiendũ creaturã ap-
ponũt, tũc diabolo cooperãte, hoc efficiũt quod prætedunt.

Concludamus. Omnia per carnalem concupiscentiã, quæ
ga in eis est insatiabilis. Proverb. penultimo, Tria sunt in-
satiabilia, &c. & quartũ quod nunquam dicit, Sufficit, scilicet
os vuluæ. Vnde & cum Daemonibus, causa explendæ le-
bidinis, se agitãt. Plura hæc deduci possent, sed intelligẽti-
bus satis apparet, non mirum quod plures reperiuntur in-
fectæ hæresi maleficorum mulieres quã viri. Vnde & cõ-
sequenter hæresi dicenda est non maleficorum, sed
maleficarum, vt à potiori fiat denominatio. Et benedictus
altissimus, qui virilem speciem à tanto flagitio vsque in
præfens præseruat: in quo vtique cum sic pro nobis nasci,
& pati voluit, idẽo & ipsum privilegiauit.

Cuiusmodi mulieres præ ceteris inveniuntur
superstitiosæ, & malefica.

Quod ad secundum, cuiusmodi mulieres præ ceteris
inveniuntur superstitiosæ & maleficijs infectæ. Dicẽ-
dum, quod ex præcedenti quæstione patuit, quod quia tria
generalia vitia, scilicet, infidelitas, ambitio & luxuria:
præcipuẽ in malis mulieribus, regnare videntur. Idẽo illæ
præ ceteris maleficijs intendunt, quæ præ ceteris illis vi-
tijijs deditæ sunt. Iterum quia inter illa tria vltimum am-
plius prædominatur, idẽo quia insatiabile &c. Idẽo & illæ
inter ambitiosas amplius infectæ sunt, quæ pro explendis
suis prauis concupiscentiis amplius inardescunt, vt sunt
adulteræ, fornicariæ, & magnatorum concubinae.

Et hoc ex septemplici maleficio, vt in bulla tangitur.
Venereum actum & conceptus in vtero varijs insciendo
Maleficijs. Primõ, mères hominum ad inordinatam amo-
rem &c. immutãdo. Secundõ, vim generatiuam impediẽ-
do. Tertio, membra illi actui accommoda auferẽdo. Quar-
to; homines præstigiõsa arte in bestiales formas mutãdo.
Quintõ, vim generatiuam, quo ad femellas destruendo.
Sextõ,

Tria præcipua
vitia multu-
rum.

Magnatorum
concubinae.

Septem male-
ficia ad actum
Venereu perti-
nentia.

Sexto, abortum procurando. Septimõ, infantes Daemoni-
bus offerendo, absque alijs animalibus & terræ frugibus,
quibus varia nocumenta inferunt: de quibus in sequenti-
bus tractabitur. Sed ad præfens, de nocumentis hominum
demus rationes.

Et prima conclusio, super eos, quos maleficiunt ad amo-
rem vel odium inordinatum. Et post eadem materia pro
maiori intelligentia sub difficultate est discutienda. Con-
clusio autem hæc est. Nam sanctus Thomas in 4. dist. 34.
de impedimento maleficiali pertractãt, sicut ostendit qua-
re permittitur Diabolo à Deo maior potestas maleficij
super actus Venereos hominis, quã super alios: rationes
assignando. Ita dicere à simili oportet; quod hæ mulieres
amplius infestantur, quæ his actibus amplius deseruiunt.

Dicit enim, quod quia corruptio peccati prima, per quã
homo factus est seruus diaboli, in nos per actum generati-
tem deuenit: Idẽo maleficij potestas permittitur diabolo
à Deo in hoc actu magis quã in alijs. Sicut etiam in ser-
pentibus magis ostenditur virtus Maleficorum, vt dicitur
quã in alijs animalibus, quia per serpentem Diabolus tã
quam per suum instrumentum mulierem tentauit. Vnde
etiam, vt postea subdit, licet matrimonium sit opus Dei,
tãquam ab eo institutum, adhuc p̄t opera diaboli inter-
dum destruitur. Non quidem per violentiam, quia cenfe-
retur sic fortior Deo: sed ex Diuina permissione, procuran-
do impedimentum actus conjugalis, vel temporale, vel
perpetuum.

Ex quibus hoc quod experientia docet dicamus, quod
propter huiusmodi spurcitas explendas, tam erga se, quã
& seculi potentes, cuiuscunque etiam status & conditionis,
innumera Maleficia pertractant, eorum animos ad amorẽ
illicitum, vel Philocaptionem adẽo immutãdo, vt nulla
confusione, aut persuasione ab eis desistere valeant. Ex
quibus etiam & exterminium fidei, seu periculum intolerã-
bile quotidie imminet, quod eorum animos immutare ta-
liter sciunt, quod eis nullum nocumentum siue per se, siue
ab alijs fieri permittant, sicque quotidie crescunt. Et vtiã
experientia nos minimẽ edocuisse, imõ & odia talia etiam
a Sacramento matrimonij coniunctis suscitata per ma-
eicia, & similes per infrigidationes generatiuæ poten-
tia,

Quare Da-
mon plus mali
potest in acti-
bus Venereis.

Cur circa Ser-
pentes magis
vris Maleficio-
rum versetur.

Philocaptio.

tiae, vt nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant. Sed quia amor, & odium in anima existunt, quam etiam Dæmon intrare nequit, ne alicui hæc quasi incredibilia videantur; sub quaestione sunt discutienda: cum etiam opposita iuxta se posita magis elucescunt.

An malefici mentes hominum ad amorem, vel odium valeant immutare.

Q U Æ S T I O V I I.

Varietur an Dæmones per ipsas maleficas, mentes hominum ad amorem, vel odium inordinatum mutare, & incitare valeant, & arguitur, quod non, secundum præmissa. Tria sunt in homine, voluntas, intellectus, & corpus. Primum Deus sicut habet per se regere (quia cor regis in manu Domini,) ita secundum per angelum illustrare, & ipsum corpus per influxum celestium corporum dirigere. Præterea intra corpora Dæmones non possunt esse illa immutando, ergo minus intra animam, eius potentis odium vel amorem immittendo. Patet consequentia: quia ex natura maiorem habet potestatem supra corporalia, quam supra spiritualia. Et quidem quod non possunt immutare, supra patet in plerisque locis: Quia nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, nisi adminiculo alicuius alterius agentis, sicut etiam quilibet alius artifex. Est etiam ad idem cā p. 26. quaestione quinta, episto. in fine. Qui credit aliquam creaturam posse transmutari in melius, vel in deterius nisi ab ipso omnium creatore, infideli & pagano deterior est.

Præterea omne agens ex proposito, cognoscit suum effectum. Si igitur Diabolus posset mentes hominum immutare ad odium, vel amorem, posset internas cogitationes animæ videre, quod est contra illud, quod in libro de Ecclesiasticis dogmatibus dicitur: Diabolus internas cogitationes non potest videre. Et iterum ibidem: Non omnes cogitationes nostræ malæ à Diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrij motu emergunt.

Præterea

Diabolus non est scrutator cordium.

Præterea amor & odium, sunt circa voluntatem, quæ radicatur in anima, ergo non possunt causari à Diabolo quacunquæ arte. Tenet consequentia: quia illabi anime, (vt dicit Aug.) illi soli est possibile, qui eam creauit.

Præterea si dicatur, quod potest mouere sensitivas interiores, & sic consequenter voluntatem, non valet: Quia vis sensitua est dignior, quam vis nutritua. Sed Diabolus non potest formare actum virtutis nutritiue, vt formet carnem aut os, ergo etiam non potest causare aliquem actum interiorum virtutum animæ.

Sed contra. Diabolus non solum visibiliter, sed etiam invisibiliter homines tentare dicitur: hoc autem falsum esset, nisi interius circa animam, & eius potentiam aliquid causare posset. Præterea Damasc. in suis sententijs: Omnis malitia & omnis immunditia à Diabolo excogitata sunt. Et Dionys. 4. cap. de Diui. nom. Multitudo Dæmonum, causa omnium malorum, & sibi & alijs.

Responsio: hic primo danda est distinctio de causa: & secundo qualiter potest interiores potentias animæ immutare, dicuntur Sensitiuæ interiores: & sic tertio concluditur propositum. Quo ad primum, considerandum est, quod causa alicuius potest aliquid dici dupliciter. Vno modo directe, alio modo indirecte. Indirecte quidem, sicut cum aliquid agens, causat aliquam dispositionem ad aliquem effectum, dicitur esse occasionaliter & indirecte causa illius effectus. Sicut si dicatur, quod ille, qui secat ligna est occasio combustionis ipsorum: Et hoc modo dicere possumus, quod Diabolus est causa omnium peccatorum nostrorum: quia ipse instigauit primum hominem ad peccandum: ex cuius peccato consequuta est in toto genere humano, quedam pronitas ad omnia peccata. Et sic intelligenda sunt verba Damasceni & Dionysij.

Directe autem dicitur aliquid esse causa alicuius, in quantum operatur directe ad illud, & hoc modo Diabolus non est causa omnis peccati. Non enim omnia peccata committuntur Diabolo instigante, sed quedam ex libertate arbitrij, & carnis corruptione. Quia vt Origenes dicit: Etiam si Diabolus non esset, homines haberent appetitum cibi, & Venereorum & huiusmodi. Circa quæ inordinationes multæ contingunt, nisi per rationem talis appetitus refrenetur.

c f Refre-

Nemo illabitur anime, nisi eius creator.

Diabolus causat etiam circa animam.

Causa alicuius dicitur dupliciter.

Et si Diabolus non esset, Venereorum & huiusmodi.

Refrenare autem in ordine huiusmodi appetitum, subiacet libero arbitrio; super quem etiam Diabolus minus habet potestatem.

Sed quia per hanc distinctionem non possumus discernere, qualiter interdum amor illicitus, seu philocaptio procurari potest, est ulterius aduertendum, quod Diabolus, licet non possit esse causa illius inordinati amoris, directè cogendo hominis voluntatem, potest tamen esse per modum persuadentis. Et hoc iterum dupliciter, scilicet visibiliter & inuisibiliter. Visibiliter, sicut cum in alia specie hominis sensibilibiter etiam apparet ipsis Maleficis, & cis sensibilibiter loquitur, & persuadet peccatum. Sicut tentauit primos parentes in Paradiso in specie serpentis, Christum in deserto in aliqua specie ei visibiliter apparens.

Et quia non est putandum, quod solum sic persuadeat hominem, quia sequeretur, quod nulla alia peccata fierent ex instructione Diaboli, nisi quæ Diabolus visibiliter apparet persuaderet. Ideo dicendum est, quod etiam inuisibiliter instigat hominem ad peccandum. Quod quidem fit dupliciter, per modum persuasionis, & per modum dispositionis. Per modum persuasionis, sicut cum proponitur aliquid virtuti cognitiuæ ut bonum. Et hoc potest fieri tripliciter. Quia vel proponitur quantum ad intellectum, vel quantum ad sensum interiorem, vel exteriorem. Quantum ad intellectum quidem: quia intellectus humanus potest adiuuari ab Angelico intellectu bono; vel aliquid cognoscendum per modum illuminationis cuiusdam, ut Dionysius dicit: Ratio, quia sicut intelligere, secundum Philosophum, est quoddam pati: Ideo potest imprimere in intellectu aliquam speciem, unde actus intelligendi elicetur.

Et si dicatur, quod Diabolus etiam hoc facere possit sua virtute naturali, quæ non est diminuta, ut patet ex præcedente. Dicendum, quod non potest per modum illuminationis, sed per modum persuasionis. Ratio, quia intellectus hominis, est istius conditionis, quod quanto magis illuminatur, tanto magis cognoscit verum, tanto magis potest sibi cauere à deceptione. Et quia hanc deceptionem Diabolus finaliter intendit, ideo quæcunque eius persuasio non potest dici illuminatio, licet possit dici reuelatio, in quantum per impressionem quandam in vires sensitivas interiores, aut

extensio-

exteriore, ubi visibiliter persuaderet, aliquid imprimeret: unde intellectualis cognitio persuaderetur ad aliquem actum exercendum.

Quod qualiter fieri potest, videlicet, ut in vires interiores aliquid imprimere possit. Aduertendum est, quod quia corporalis natura nata est naturaliter mouere localiter à spiritali. Patet hoc in corporibus nostris, quæ ab animabus mouentur: Similiter in corporibus cælestibus. Non est autem apta natura, formari ab ea immediate, & loquimur præcipue de formis à foris manendo, non ab informando. Unde oportet, quod concurrat aliquid corporale agens, ut probatur in 7. metaph. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo Angelo ad motum localem: Quo stante, quia Dæmones sic per motum localem femina colligere possunt, & coniungere, seu adhibere aliquibus effectibus mirabiliter faciendis: Ut de Magis Pharaonis contigit, ubi produxerunt serpentes, & vera animalia: ubi debita actiua debitis passiuis coniungebant: Ideo quæcunque ex motu locali materiæ corporali accidere possunt, nihil prohibet per Dæmones fieri, nisi diuinitus impediatur.

Quo iterum statuto, si volumus intelligere, quomodo potest phantasia hominis & interiores potentias sensitivas incitare ad apparitiones & impetuosos actus per motum localem. Notandum, quod sicut Philosophus in libro de somno & vigilia, assignat causam apparitionis somniorum per motum localem: ex eo quod cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad principia sensituum, simul descendunt motus siue impressiones, reliquæ ex sensibilibus motionibus præteritis, & quæ conseruata fuerunt in spiritibus siue virtutibus sensibilibus interioribus, quæ sunt Phantasia seu imaginatio: quæ idem sunt, secundum sanctum Thomam, ut patebit.

Est enim Phantasia seu imaginatio quasi thesaurus quidam formarum per sensus acceptarum. Unde contingit, quod ita mouent principium apprehensuum, id est, potentiam conseruationem specierum, quod apparet in Phantasii ita recenter, ac si tunc principium sensituum à rebus ipsis exterioribus recenter immutaretur.

Verum est, quod non omnes hæc intelligunt, sed si quis se occupare vellet, considerare haberet numerum & officium sensuum

Per modum
persuadentis
cogit Diaboli
voluntatem.

Intelligere est
aliquid pati.

Persuasio Dia-
boli dicitur
Reuelatio non
illuminatio.

Magi Pharaonis
veros serpentes
produxerunt.

De Apparitionibus

Phantasia
quidam

*Quinque of-
ficia sensuum.*

sensuum interiorum : qui secundum Avicennam in lib. de anima, licet dicas esse quinque, scilicet, Sensum cōmunem, Phantasiam, Imaginariam, Estimatiuam, Memoriam. Tamen secundum B. Thom. in primā parte quæst. 79. dicit, esse quatuor tantum, eō quod potentiam imaginariam, & phantasiam ponit vnam. Timetur prolixitas, idē obmittitur declaratio, eō quod etiam quia in plerisque locis de his pertractatur.

*Memoria est
thesaurus in-
tentionum.*

Tantummodō hoc quod dictum est, phantasiam esse thesaurum formarum, & alicui videretur memoratiuam esse huiusmodi, distingue, quia phantasia est thesaurus, seu conseruatorium formarum per sensum acceptatum, memoria autem thesaurus intentionum, quæ per sensum non accipiuntur. Quis enim vidēs Lupū, fugit nō propter indecentiā coloris, aut figuræ : quæ sunt formæ receptæ à sensibus exterioribus, & repositæ in Phantasias, sed fugit quia inimicus naturæ. Et hoc habet per quandam intentionem, & apprehensionem, ex estimatiua, quæ apprehendit vt nocuum, & canem vt amicum. Sed conseruatorium illarum intentionū est memoria: quia recipere & retinere, in corporalibus reducuntur ad diuersa principia: nam humida bene recipiunt, & male retinent, eō contratio autē est de siccis.

*Somniorum
apparitiones.*

Ad propositum. Hoc quod contingit in dormientibus de apparitionibus somniorum ex spirituum, id est, specierum in conseruatorijs repositarum, & hoc ex naturali motu locali propter commotionem sanguinis & humorum, ad principia illa, id est, ad virtutes sensitivas interiores: & dicimus motu locali intrinseco in capite & in cellulis capitis.

Hoc etiam potest accidere ex consimili motu locali per Dæmones procreato. Et non tantum in dormientibus, sed & vigilantibus: in quibus Dæmones possunt admouere & commouere interiores spiritus & humores, vt species conseruatæ in conseruatorijs educantur de thesauris ad principia sensitiva, id est, ad virtutes illas Imaginariam & Phantasticam, vt res aliquas habeat talis imaginariæ: & talis dicitur interior tentatio.

Et non mirum, qd Dæmon hoc possit sua naturali virtute, cum quilibet homo per se vigilas, & vsus rationis habens, vel voluntariam commotionem specierum conseruatoriū educere potest de suis thesauris, scilicet conseruatorijs

h: v: d: f:

huiusmodi species, vt res aliquas ad suū placitū imaginetur: quo stante, iā clarē intelligitur materia de amore illicito.

Nam quia Dæmones, vt dictum est, commouere possunt huiusmodi species, & c. faciunt ista dupliciter. Aliquando absque ligamine vsus rationis, vt de tēratione dictum est, & per exemplum de voluntaria adhesionē, quæ interdum fit. Aliquando autē quod totaliter vsus rationis ligetur. Et hoc etiam possumus exemplificare per naturales quosdam defectus: vt in phreneticis, & ebrijs: ergo nō mirum, quod Dæmones sic ligare possunt, Deo permittēte, vsus rationis: & tales dicuntur Arreptici: & inde Arreptus, ab arripio, arripis, quia arreptus à Dæmone. Et hoc dupliciter, vel absque Malefica & maleficio, vel cum ea absque maleficio. Quia vt Philosophus in præfato libro dicit, quod aliquis in passione existens, à modica similitudine mouetur, sicut amans ex modica similitudine amari, & sic odiū habenti. Ideo Dæmones, qui per actus hominū experiuntur. quibus passionibus magis subduntur, illos ad huiusmodi amorem vel odium inordinatum instigant eo fortius, in eorum imaginationē & efficacius imprimendo hoc, quod contendunt, quanto etiam id facilius possunt. Facilius autem possunt, quanto etiam amans facilius speciem referuatam ad principium sensituum, id est, imaginationem educit, & in eius cogitatione delectabilius, moratur.

Cum maleficio vero, quando talia per Maleficas, & ad Maleficarum instantiam propter pactum initum cum eis procurat: de quibus enumerare præ multitudinē tam in spiritualibus quam in secularibus non est possibile. Quod enim adulteri pulcherrimas vxores dimittentes in scēdissimas alias inardescunt.

Novimus vetulam, tres successiue Abbates, vt publica omnium fratrum fama in illo monasterio etiā in hodiernum diem refert, non solum in his maleficiasse, sed & interemisse, quartum iam simili modo demeruisse. Quod & ipsa publica voce facetur: nec veretur dicere, feci & facio, nec desistere à meo amore porgerunt, quia tantum de meis sterconibus comederunt, quantitatē per extensum brachium demonstrando. Fateor autem, quia nobis non aderat vlciscendi & inquirendi super eam facultas, idē adhuc superest.

*Ligatio ratio-
nis à Dæmo-
nibus.*

Arreptus.

*Quomodo
odium vel
amor per Dæ-
mones excite-
tur.*

*De vetula
quatuor Ab-
bates interi-
mens amore.*

*Esus sterco-
rum amorem
operatur.*

Et

*Diab. instigat
inuisibiliter
per modum
dispositionis.*

Et quia dictum fuit in principio distinctionis, quòd inuisibiliter instigat Diabolus hominem ad peccandum, nõ solum per modum perstrationis, vt dictum est, imò etiam per modum dispositionis licet nõ deseruit ad propositum, tamen sic declaratur. Per cõsimilem enim admonitionem spirituum & humorum facit aliquos magis dispositos ad irascendum vel concupiscendum, vel ad aliud huiusmodi. Manifestum est enim, quòd corpore aequaliter disposito, est homo magis pronus ad concupiscentiam, & iram, & huiusmodi passiones: quibus insurgentibus, homo disponitur ad consensum. Sed quia præcedentia difficile est predicare, ideò faciliiori modo pro populi anisamento sunt declaranda. Et quibus remedijs possint tales maleficiari liberari, tractatur in tertia parte.

*Modus proponendi præmissa de amore illicito
in sermonibus ad populum.*

*An Malefica
valeant ad
amorem cor-
dis succendere.*

Prædicator de supra dictis sic mouet quæstionem, An Catholicũ sit allerere, quòd Maleficæ valeant ad amorem alienarum sceminarum inordinatum mentes hominum immutare, & eorum corda sic succendere, vt nulla confusione, plagis, verbis aut factis, ad desistendum valeant cogi: & similiter ad odium inter matrimonialiter coniunctos incitare, vt nec redditionis, nec exactionis debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant: quinimò interdum eos oportet currere ad amasias, intempestiuæ noctis silentio, per multa terrarum spacia.

Super quæ, si voluerit, argumenta aliqua ex præcedenti quæstione sumat. Si non dicat tantummodo, quòd quæstiones istæ patiuntur difficultates propter amorem & odium: qui cum fundantur in voluntate, quæ in suo actu semper libera est, nec cogi potest per aliquam creaturam, nisi à Deo, qui eam regere potest, vnde nec Dæmon, vel Malefica eius virtute ad amorem vel odium voluntatem cogere videtur. Item, quia volũtas, sicut & intellectus, subiectiuè existunt in anima, & illabi animæ illi soli est possibile qui eam creauit, ideò difficultatem patitur quæstio, quòd ad veritates enucleandas in suis partibus.

His tamen non obstantibus. Decendum est primò super Philocaptionem & odium, secundò super Maleficium gene-

laturæ

laturæ potetia. De primo, quòd licet in intellectum & voluntatem hominis immediatè Dæmon nequeat operari, tamen secundum omnes Doctores Theologos in 2. sentent. de virtute Dæmonis in operando in corpus, & in potentias corporis, siue corpori alligatas, siue sint sensus interiores, siue exteriores, permittente Deo agere valent. Hoc probatur auctoritate & ratione ex præcedenti quæstione, si placet inuenit, si non dicat auctoritatem & rationem. Iob. 2. Dæmoni dixit Deus: Ecce in manu tua, id est, potestate est Iob. Et hoc erat quòd ad corpus, quod patet, quia in animam noluit dare. Vnde dicit: Veruntamen: animam eius serua, id est, illæsam serua. Ratio quia enim dedit corpus, dedit etiam super omnes potentias corpori alligatas, vt sunt quinque exteriores & quatuor interiores, scilicet sensus communis, phantasia siue imaginatiua, estimatiua & memoratiua.

Si non potest aliter declarari, detur de porcis & ouibus exemplum: vbi porci per memoratiuam redire sciunt, & oues lupum & canem discernunt ex naturali imaginatione, vnum tanquam inimicum, alterum tanquam amicum suæ naturæ.

Consequenter cum omnis nostra cognitio intellectiua ortum habet à sensu (cũ intelligenti, iuxta Philosophum in 2. de anima, necesse sit phantasmata speculari.) Ideò licet Dæmon potest interiorem phantasiam immutare, sic etiam intellectum obtenebrare. Et hoc quidem non erit immediatè agere in animam, sed mediantibus phantasmatis. Item, quia nihil amatur nisi cognitum.

Detur exempla ad placitum de Auro, quod amat avarus, quia intelligit eius virtutem, &c. Ideò obtenebrato intellectu, obtenebratur & sua voluntas in suis affectionibus, Hoc autem potest facere Dæmon absque Malefica & cum Malefica, imò & accidere possunt ex sola incautela oculorum. Et de singulis trademus exempla. Nã vt Iac. i. dicitur. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum cõceperit, parit peccatum, peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem. Sic Sichem cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea,

Genes.

*De Philoca-
ptione.*

*Deus dedit
potestatem
Diabolo in
corpus Iob,
non in animã.*

*Per memoria-
tiuam porci
redire sciunt &*

*Necessario
intelligens
phantasias
speculariur.*

*Concupiscentia
mater
peccati.*

Gencl. 34. & secundum gloss. Infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis proprijs vt Dina negotia aliena curat, deducitur cōsuetudine, & fit vna vnitare sensus cum illi-
citis.

De secundo, quod etiam absque maleficiis oritur interdum & tēratione Dæmonum principaliter; sic declaratur. Nam Ammon sororem spā Thamar speciosissimam adamauit, & deperierat in eam valde, ita vt propter eius amorem ægotaret, 2. Reg. 13. Non enim in tantum facinus stupri quis profliret, nisi in toto corruptus, & à Diabolo grauius tentatus. Vnde glossa ibidē. Hoc monet nos, & ideo Deus permisit, vt semper cautē agamus, ne vitia in nobis dominantur, & princeps peccati, qui falsam pacem periclitantibus spōdet, nos paratos inueniēs improuisē trucidet.

Sancti etiam amore mulierum tentati.

Stimulus carnis S. Pauli fuit amor mulierum, Tentatio cui non consentitur, non est peccatum.

Quomodo discernendum, an amor ex Diabolo vel maleficio procedat.

De hoc secundo genere amoris refertus est liber sanctorum Patrum, qui fert, quod licet omnem tentationem carnalis concupiscentiæ sibi subtraxissent, tamen ultra quam credi potest, tentabatur aliquoties amore mulierum. Vnde & 2. Corinth. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet, vbi glossa Tentando per libidinem datus est mihi. Tentatio autem, cui non consentitur, non est peccatum, sed materia excedendi virtutem. Et hoc intelligitur, de tentatione, quæ ab hoste, non à carne, quæ semper est ad minus peccatum veniale, etiam si ei non consentiatur. Poterit prædicator aliqua exempla deducere si placuerit.

De tertio quod amor illicitus proueniat ex maleficijs Dæmonum, discussum est supra, & de hac loquimur tentatione.

Et si quis diceret, quomodo posset discerni, quod nõ ex Diabolo, sed solum ex maleficio talis amor inordinatus procedit. Dicendum quod ex multis. Primo, si taliter tentatus pulchram & honestam habeat uxorem, & oppositum constat de altera, &c. Secundo, si iudicium rationis omnino ligatur, quod nullis plagis, seu verbis, aut factis, aut etiam confusionibus ad desistendum ab ea induci valeat. Et tertio potissimè, quando se continere non potest, quin interdum inopinatè se etiam per longum spacium, non obstante asperitate itineris (prout ex talium cōfessione quisque sentire potest) se transferre habeat, siue
siue

sue de nocte. Nam sicut dixit Chrysost. super Matth. 20. ad Asina quam Christus equi tauit: quod cum Dæmon. voluntatem hominis peccato possidet, quasi ad libitum trahit quod placet. Exemplum dās de nauis in mari perditio gubernaculo, quæ ad libitum venti proiicitur: & sicut qui equo potenter insidet, & Rex Tyranni habens possessionē. Quarto discernitur in eo, quod inopinatè & subito vehuntur, & immutantur interdum, vt nihil eis obstare possit. Elicitur etiam ex ipsius personæ infamia. Et antequam ad vitiorum quæstionem de maleficijs, circa potentiam generatiuam procedamus, quæ etiam annexa est: Primo soluenda sunt argumenta,

Sequitur solutiones argumentorum

Ad argumenta autem respondendo. Ad primum, quod Voluntas hominis regatur à Deo, sicut intellectus ab Angelo bono. Paret solutio. Intellectus enim sicut tantummodo illustratur ab Angelo bono ad cognitionē veri: vnde sequitur amor boni: quia Verum & Ens conuertuntur. Ita & intellectus potest à malo obtenebrari in cognitionē veri apparentis: & hoc per cōfusionem specierū, principijs sensitiuis. i. virtutibus & potētis sensitiuis inuentionibus representatis: vnde sequitur amor inordinatus apparentis boni: puta corporalis delectationis, quam & tales quærunt.

Voluntas regitur à Deo, sicut intellectus ab Angelo. Verum & Ens conuertuntur.

Ad secundum argumentū, quod intra corpora non possunt esse illa immutando, partim est verū, & partim non, & hoc quod ad triplicem immutationem. Non enim possunt illa immutare, quantum ad educationem alicuius formæ, siue substantialis, siue accidentalis: Quæ etiam potius dicenda est productio quam immutatio, sine adminiculo alicuius alterius agentis, aut etiam sine Diuina permissione. Si autem loquamur de immutatione qualificatiua, vt de sanitate & infirmitate, sicut ex præcedentibus patet, possunt varias infirmitates etiam vsque ad ligamē rationis immittere, & sic odium & amorem inordinatum procurare.

Quomodo Dæmones mutationes in corporibus operantur.

Potest etiam addi tertia immutatio, quæ fit, quando Angelus bonus vel malus illabatur corpori, sicut dicimus, quod Deus tantummodo illabatur animæ, id est essentiæ animæ. Sed vbi dicimus, quod Ang. illabatur corpori, præcipue malus,
f vt in

Quomodo
Diabolus illa
obatur bjes-
sis.

Diab. est ubi
operatur.

vt in obsessis, ibi non illabatur infra terminos essentia corporis, quia sic ille solummodo q̄ dat esse, scilicet Deus creator illabi potest, & continetur tanquam qui habet intrinsicam operationem animæ. Dicitur tamen illabi corpori, quando aliquid operatur circa corpus: Quia ibi est ubi operatur vt dicit Damasc. & tunc operatur infra terminos corporalis quantitatis: & infra terminos essentia corporis.

Vnde elicitur quod corpus habet terminos duplicis rationis, quantitatis & essentia. Et est distinctum sicut inter suppositum & naturam. Vnde sicut corpori illabi possunt, ita & potentia affixis organis corporalibus, & per consequens, possunt impressiones facere in potentias: Vnde per accidens talis operatio & impressio resultat in intellectum, cum eius obiectum sit phantasma, sicut color visus, vt dicitur in 3, de anima. Et consequenter per accidens vsque ad voluntatem, Quia voluntas suum obiectum recipit ab intellectu sub ratione boni, secundum quod intellectus apprehendit aliquid in ratione boni, veri & apparentis.

De cogitatione
in us cognoscenda.

Ad tertium argumentum, cognoscere cogitationes cordis est dupliciter, vel in suo effectu, vel vt sunt in intellectu. Primo modo non solum Angelus, sed & homo cognoscere potest: licet Angelus subtilius vt patebit. Nam interdum cogitatio cognoscitur, non solum per actum exteriorem, sed etiam per immutationem vultus. Et etiam Medici aliquas affectiones animi per pulsum cognoscere possunt. Vnde Augustinus in libro de Diuino Dæmon dicit: quod aliquando hominum dispositiones, non solum voce prolatas, sed etiam cogitatione conceptas, signa quædam ex animo, exprimitur in corpore, tota facilitate perdiscunt. Quamuis in libro Retractionis hoc dicat non esse asserendum, quomodo hoc fiat, existimo quod retractat, si quis diceret eum sensisse, quod cogitationes Dæmon cognosceret in intellectu.

Alio modo possunt cognosci cogitationes, prout sunt in intellectu, & affectiones prout sunt in voluntate, & sic solus Deus cogitationes cordium & affectiones voluntatum cognoscere potest. Cuius ratio est: quia voluntas creaturæ rationalis soli Deo subiacet, & ipse in eam solus operari potest, qui est principale eius obiectum & vltimus finis. Et ideo ea, quæ in voluntate sunt, vel ex voluntate sola dependet, soli Deo sunt nota. Manifestum est autem quod ex sola voluntate dependet

Voluntas hominis sibi Deo subiacet.

dependet, quod actu aliquis aliqua consideret. Quia cum aliquis habet habitum scientia, vel species intelligibiles in eo existentes, vtitur eis cum vult.

Probatum etiam ex his quæ dicta sunt, quia Angelus non potest illabi animæ, ergo non potest per naturam videre ea quæ sunt in anima, & quamdiu sunt in intimo animæ. Vnde quando arguitur, Dæmon non potest videre cogitationes cordium, ergo non potest corda seu mentes hominum ad amorem vel odium incitare. Dicitur, quod sicut cognoscit, scilicet per effectus & subtiliori modo homo, ita etiam subtiliori modo potest immutare ad odium vel amorem commouendo phantasmas & intellectum obrebrando.

Est etiam aliquid timorosis conscientijs & virtuosis pro eorum consolatione aduertendum: quod immutatio sensibilis exterior, & corporalis, quæ committitur cogitationes hominis, quandoque est ita exilis & indeterminata, quod Diabolus per eam in certam cognitionem cogitationis venire non potest, præsertim quando studijs, aut bonis operibus vacant interpellatim, & tales tunc in somnis plus vexantur: experientia hoc docet. Quandoque est ita fortis & determinata, quod per illam potest cognoscere cogitationem, quantum ad speciem: vt quod cogitat de inuidia, vel de luxuria. Sed an per eam possit certitudinaliter cognoscere quantum ad omnes circumstantias, vt videlicet super talem, vel talem, sub dubio dimittamus, sicut & reperimus. Nisi quod verum est, quod tales circumstantias ex actibus postmodum cognoscere potest.

Ad quartum, quia licet illabi animæ tantum conueniat Deo, tamen illabi corpori, & per consequens potentijs affixis corpori modo supra tacto, hæc potest conuenire Angelo siue bono siue malo: vnde amor & odium in tali homine accusari possunt. Ad aliud quod virus sensitua sit dignior quam nutritua, quæ tamen non potest immutari ab eo: Dicendum, quod imò super vim nutrituam etiam possit, ita vt aliquid citius vel tardius dirigatur in os vel in carnem: sed ad illud non cooperatur, sicut ad impediendum vel agitandum vires sensitivas interiores, vel exteriores, & hoc propter suum lucrum quod ex sensuum deceptione & intellectus illusionem plurimum procurat.

Angelus non cognoscit ea quæ sunt anime.

Consolatio pro metuculosjs.

Diab. vexat pios in somnis

Sensitua dignior nutritua.

An generatiuam potentiam, seu actum Venereum Malefici impedire possint: quod Maleficium in bulla continetur

QUESTIO OCTAUA.

ECVNDO, eadem veritas, scilicet, quod adultera, fornicariæ, &c. amplius existunt malefici, ostenditur per impedimentum maleficiale super actum generatiuæ potentia. Et vt veritas magis elucescat, arguitur primò

An per Maleficia impediantur res Venereæ.

quòd non sit possibile. Quia si tale maleficium esset possibile, posset etiam maritatis contingere: quod si cõceditur, tunc cum matrimonio sit opus Dei, & maleficium opus Diaboli, fortius erit opus Diaboli opere Dei. Si verò conceditur, quòd tantum modo fornicarijs & non maritatis, tunc redibit opinio, quòd maleficium nihil sit in re, sed tantum in opinione hominũ: cuius oppositum in prima quæstione tactum est. Aut dabitur ratio cur istis & non illis contingere possunt: & cum nõ videbitur subesse alia ratio, nisi quia opus Dei Matrimonium existit. Et ista ratio secundum Theologos nõ concludit, vt patet in 4. dist. 34. de impedimento maleficiale, manet adhuc argumentum, quòd opus Diaboli erit fortius opere Dei: Et cum hoc sit inconueniens asserere, ergo etiam inconueniens est asserere per maleficium posse impediri actum Venereum.

Item Diabolus non potest impedire actus aliarũ virium naturalium, vt comedendi, ambulãdi, erigendi, quod videtur esse verũ ex eo, quia interficere possent totum mundũ.

Prgterea cum actus Venereus equaliter se habet ad omnem mulierem si impeditur: impeditur etiam ad omnem mulierem, sed hoc est falsum, ergo & primum. Quòd falsum sit docet experientia, cum tales qui dicunt se maleficarios sunt potentes ad alias, licet non ad illas quas cognoscere nõ potest: quia videlicet non vult, vnde nihil potest in re.

In Contrarium & pro veritate est cap. Si per sortitarias, 33. q. 8. Item omnium Theologorum & Canonistarum sententia, vbi tractat de maleficiale impedimento matrimonij.

Itẽ ratio alludit, cum maior sit potestas Dæmonis quam hominis: & homo impedire potest potestiam generatiuã, siue per herbas frigidissimas, siue per alia impedimenta, &c. vt quisque imaginari potest: ergo & Dæmo, qui accu-

tioris

tioris scientiæ existit facere per amplius potest.

Responsio: ex duobus quæ supra tacta sunt, veritas satis patere potest, licet modus impediendi non sit speculatiue declaratus. Nam tactum est, quòd maleficium non est solum opinione hominum, quã nihil in re, imò effectus innumerĩ maleficiales accidere possunt verè & realiter Deo permittente. Ostensum est etiam quòd Deus amplius permittit, super vim generatiuam propter maiorem eius corruptionẽ, quã super alios actus humanos. Sed de modo, quo tale impedimentum procuratur, est aduertendũ, quòd non procurat solum circa vim generatiuam, sed etiam circa vim imaginatiuam seu phantasiã.

Quinque modi impediendi Venereum.

Et super hoc notat Petrus de Palude in suo 3. dist. 34. quinque modos; Dicit enim, quòd quia Dæmon, ex hoc quòd est spiritus, habet potestatem super creaturam corporalem, ad motum localem prohibendum vel faciendum. Ideò potest corpora impedire ne sibi appropinquent directè vel indirectè, interponendo se quandoque in corpore assumpto. Sicut accidit sponso, qui desponsauerat Idolum, & nihilominus cõtraxerat cum iuuenula, nec propter hoc poterat eam cognoscere. Secundo modo hominem infirmare ad actum illum, vel etiam refrigerare ab actu illo adhibendo, occulte virtutes rerum, quas optimè nouit ad hoc validas. Tertio modo turbãdo altimationem & imaginationem, qua reddit mulierem exosam. Quia potest, vt dictũ est, in imaginationem imprimere. Quarto reprimendo directè rigorem membri fructificationi congruenti, sicut etiam motum localem reprimere potest. Quinto prohiberi missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descãdat, vel ne ab eis recedat, vel ne excidat, vel emitatur, & multis alijs modis.

Desponsus Idolum.

Et subdit de hoc quòd supra tactum est ab alijs Doctõribus, concordando dicens. Plus enim permittit Deus super hunc actum, per quẽ primum peccatum diffunditur, quã super alios actus humanos: Sicut & super Serpentes, qui magis incantationibus deseruiunt, quã alia animalia. Et post pauca dicit: Idem etiam de muliere est, quia potest imaginationem eius sic dementare, vt exosum habeat virum, quòd pro toto mundo non permittit se cognosci.

Serpentes magis incantationibus obnoxii.

f 2 Post

Quod homo potest, Diabolus subditur potest.

Cur in Venereis magis maleficiuntur viri quam femina.

Pōst vult dare rationem, quare plus maleficiuntur viri circa talem actum, quam mulieres: & dicit, quod quia tale impedimentum fit interdum per obstructionem vasis, vel etiam per motum localem, reprimendo rigorem membri, quæ potius & facilius in visis cōtingere possunt, ideò plures viri maleficiuntur, quàm mulieres. Posset etiam quis dicere, quod ideò, quia plures mulieres superstitiosæ sunt quàm viri, & potius allicere cupiunt viros quàm mulieres. Vel etiam in disjunctum hoc faciunt mulieris coniunctæ, ut utrobique faciant occasionem ad alterandū, dum vir alias cognoscere potest, & non proprium & similiter vxor etiā alios habebat quærere amores.

Addit etiam, quod Deus permittit amplius seuire in peccatores quàm in iustos. Vnde Angelus dixit Tobia, In illos qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem. Sed etiam aliquando in iustos, sicut in Iob: Sed non circa vim generatiuam, propter quæ debent facere confessiones & alia bona, Ne feiro manente in vulnere, frustra sit medicinam apponere. Hæc Petrus. Sed de amotione talis effectus patebit in tertia parte operis.

Incidentaliter aliqua dubia, in questione de impedimento cohabitationis matrimonialis, declarantur.

Actus carnalis cur respectu vnius, & non alterius mulieris impeditur. Modi impediendi vim generatiuam.

Incidentaliter verò si quæritur. Quare actus ille aliquando impeditur respectu vnius mulieris, & non respectu alterius. Responso secundum Bonauen. hæc est: Vel quia Sortilegus, seu Malefica ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolum immutauit: vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet impedire non permittit. Occultum enim Dei iudicium hic latet, ut patet in vxore Tobia. Et addit.

Si quæritur, quomodo Diabulus hoc facit, dicendum quod impedit generatiuam vim non impedimento intrinseco, lædendo organum, sed extrinseco, impediendo vsum, vnde quia est impedimentum artificiale, non naturale, ideò potest impedire ad vnam, quod non ad alias: Vel tollendo excitationem concupiscentiæ ad illam & non aduersus aliam, & hoc per virtutem propriam, vel herbam, vel lapidem, vel per aliquam naturam occultam. Et hæc conueniunt cum dictis Petri de Palude.

Præterea

Præterea cum impotentia talis actus quandoque ex frigiditate naturæ seu naturali defectu contingit. Si quæritur, quomodo potest discerni, quod ex maleficio vel non maleficio contigerit. Respondit Host. in Summa (licet hoc nō sit prædicandum publice) quando virga nullatenus mouetur, & nunquam potuit cognoscere, & hoc est signum frigiditatis. Sed quando mouetur & erigitur, perficere autem non potest, est signum maleficij.

Notandum insuper quod non solum fit maleficium, ne quis actum illum exercere valeat, sed etiam aliquando fit ne mulier concipiat, vel ut abortum faciat.

Sed nota secundum Canonum sanctiones, quod quique propter vindictæ libidinem explendam, vel propter odium aliquid fecerit viro vel mulieri propter quod non posset generare vel concipere, reputatur homicida. Extra: de homicid. Si aliquis. Et nota, quod communiter loquitur Canon de amatoribus seculi, qui suis amarijs per pocula, ne confusionem incurrant, talia procurant: vel etiam per certas herbas, naturam nimium infrigidantes, absque auxilio Dæmonum. Vnde pœnitentes sicut homicidæ sunt puniendi. Maleficæ autem, per maleficia talia procurantes, sunt secundum leges vltimo supplicio puniendæ, ut supra in prima quæstione tactum est.

Et pro solutione argumentorū, vbi difficultatur, an matrimonialiter coniunctis talia contingere possint. Est vltimè aduertendum, quod licet ex his quæ tacta sunt, non pateat super hoc veritas, tamen verè & realiter illis in matrimonio, sicut & extra contingere possunt. Et prudens lector, qui copiā librorum habet inueniet tam apud Theologos, quam Canonistas, præcipuè Extra: & in materia de frigidis & maleficiatis & in 4. dist. 34. mutuo concordantes, & duos errores reprobantes: præsertim circa matrimonialiter coniunctos qui sentire videbantur, quod tale maleficium non posset contingere inter matrimonialiter coniunctos, moti illis rationibus, quod Diabulus non posset opera Dei destruere.

Et primus error, qui ab eis reprobatur, est contra illos, qui dicebant, maleficiū nihil esse in mundo, sed tantum esse in opinione hominum, qui ex ignorantias causarū occultarum, & quas etiā nullus hominū scire potest: aliquos

¶ 4

effectus

Quomodo frigiditas naturæ à Maleficio dignoscatur.

Impotenter facientes sunt homicidæ.

An maritalis possit impotentia machinari.

Maleficium esse reuera, nō in opinione.

effectus naturales maleficijs imputabant, quasi illos efficerent non occultæ causæ, sed Dæmones per se vel maleficos. Hic error, licet ab omnibus alijs Doctoribus sub simplici falsitate reprobetur, tamen à Sancto Thoma acrius impugnatur, vbi ipsum tanquam hæresim condemnat, dicens qd hic error ex radice infidelitatis procedit: Et quia infidelitas in Christiano hæresis dicitur, ideò tales vt Hæretici merito suspecti sunt. De qua tamen materia etiam in 1. quæstio. tactum est, licet ibi non taliter sit declaratum. Nam si quis alia dicta Doctoris Sancti in alijs locis considerat, rationes inuenit, quare asserit talem errorem extra radicem infidelitatis procedere.

Peripateticorum opinio de Dæmonibus.

Nam in quæstionibus de malo, vbi tractat de Dæmonibus, & in quæst. prima, An Dæmones habeant corpora naturaliter sibi vnita: Inter alia quæ ibi recitantur, mentio de illis, qui singulos effectus referebant ad virtutes cælestiū corporum; quibus & subesse dicebant occultas causas effectuum inferiorum: dicens. Considerandum est qd Peripatetici, Aristotelis sectatores, non posuerunt Dæmones esse, sed ea quæ attribuuntur Dæmonibus, dicebant provenire ex virtute cælestium corporum & aëriarum naturalium rerum. Vnde Aug. dicit. 10. de ciuit. Dei. Porphirium visum fuisse qd herbis, & lapidibus, & animantibus, ac sonis certis ac vocibus, ac figurationibus atque figmentis quibusdam, etiam obseruatis in cæli cōuersione moribus syderum, fabricari in terra ab hominibus potestates syderum idoneas, varijs effectibus exequēdas. Ex quibus apparet error, quòd omnia reducebant in causas occultas syderum, & Dæmones tantum modò fabricarentur ex opinione hominum.

Sed quòd hæc positio sit falsa, manifestè probat S. Thomas, ex hoc ibidem, qd reperiuntur aliqua operationes Dæmonum, quæ nullo modo possunt ex aliqua naturali causa procedere, puta quòd aliquis obsessus à Dæmone loquatur linguam ignotam: & multa alia inueniuntur opera Dæmonum, tam in Arreptitijs quàm Necromanticis artibus, quæ nullo modo possunt, nisi ex aliquo intellectu procedere, ad minus bona secundum naturam, licet mala secundum voluntatē. Et ideò coacti fuerunt propter inconuenientia tacta alijs Philosophi ponere Dæmones esse. Licet post in varijs erroribus incidit, alijs putantibus animas hominum à cor -

à corporibus exeuntes Dæmones fieri. Vnde & multi Aurspices pueros occiderunt, vt animas eorum suos cooperatores haberent, & plures alijs errores recitantur.

Animas hominum Dæmones fieri.

Vnde patet, qd non immeritò Doctor Sanctus dicit, talem opinionem ex radice infidelitatis procedere. Sicui placet, legat Aug. in 8. & 9. de ciu. Dei, super varios errores infidelium, circa naturam Dæmonum. Quare etiam cōmunis ratio omnium Doctorum, quæ in præfata distinctione allegatur, contra huiusmodi errantes, scilicet, maleficiū aliquid esse negantes, magnæ est efficacix in sententia, licet breuis sit in verbis: vbi dicunt, qd qui maleficium nihil esse in mundo asserunt, contrariantur omnium Doctorum sententijs, & sacræ scripturæ, declarantes Dæmones esse, & Dæmones habere potestatem supra corpora & supra imaginationes hominum, Deo permittente: Vnde & per eos Malefici ipsorum Dæmonum instrumenta, & ad quorum instantiam Dæmones interdum ad creaturam nocentem operantur, Malefici dicuntur.

Et quidem quòd per reprobationem huius primi erroris à Doctoribus, non fit mentio de matrimonialiter coniunctis, tamen per reprobationē secundi erroris hoc patet. Dicunt enim, qd aliorum error erat, quòd licet maleficium esset & abundaret in mundo, etiam contra carnalem copulam, tamen quia nullum tale maleficium potest censeri perpetuum, ideò nunquam diuineret matrimonium iam contractum. Ecce quòd mentio fit de matrimonialiter cōiunctis. Improbando autem hunc errorem, (licet declarare hoc non deseruiat ad propositum, tamen propter eos qui copiam librorum non habent) norandum quòd improbatur per hoc, quòd talia asserere dicunt esse contra experientiam, & contra iura antiqua & noua.

Quando maleficiata impotentia matrimonium dirimat.

Vnde dant talem Catholici Doctores distinctionem, qd impotentia ex maleficio procreata, aut est temporalis, aut perpetua. Si temporalis, tunc non impedit. Tunc autē præsumitur esse temporalis, quando infra spacium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si verò non sanentur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua: Et tunc aut præcedit matrimonij contractionem & consummationem, & sic impedit

Impotentia temporalis vel perpetua.

*Coniugium
confirmatur
officio.*

matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum. Aut sequitur matrimonij contractionem; sed non consummationem: & sic etiam, vt dicunt aliqui, dirimit matrimonium iam contractum. (Dicitur enim 33. q. 1. capit. 1. quod coniugium confirmatur officio, scilicet, carnis, vt dicit gl.) Aut sequitur matrimonium consummatum, & tunc vinculum matrimoniale non dirimit. Plura ibi notantur: Extra, de frigid. & c. per Host. & Godfred. & Doct. etiã Theologos, vbi supra.

Ad argumenta. Ad primum satis patet ex his quæ dicta sunt. Nam primò, q̄ Dei opera possunt destrui per opera Diaboli, si maleficium posset inter coniugatos contingere, non valet instantia, imò oppositum patet, eum nihil possit Diabolus nisi Deo permittente. Item quia non per violentiam destruit vt tyrannus, sed per quandam artem extrinsecam, vt supra patuit. ad secundum patuit supra, quare potius Deus permittit super hunc actum Venereum quàm super alios actus. Potest etiam super alios quando Deus permittit. Vnde non valet quòd perimat mundum. Ad tertium similiter patet ex dictis.

An Maleficæ prestigiosa illusione operentur circa membra virilia quasi illa omnino sint à corporibus euulsa.

Q V A S T I O I X.

Et id, eadem veritas declaratur per Diabolicas operationes, circa membrum virile, cuius rei veritas vt magis elucescat, quaeritur. An maleficæ valeant membra virilia virtute Dæmonū verè & realiter, vel solummodo prestigiosa apparitione auferre: & arguitur quòd verè & realiter, per argumentum à fortiori. Maiora possunt Dæmones, vt homines occidere, vel localiter trāsferre, vt supra patuit de Iob, & Tobia 7. viris occisis: ergo etiam possunt membra hominis verè & realiter auferre.

Præterea glossa super illud Psal. Immissiones per Angelos malos: Deus punit per malos Angelos, sicut populum israheliticū sæpe punituit varijs languoribus, verè & realiter

*An malefica
reuera aufer-
rant virilia.*

corporebus immissis: Ergo & huiusmodi infirmitates circa membrum tale immittere potest.

Si dicatur quòd potest Diuina permissione, tunc sic in præcedentibus dictum est, quòd Deus amplius permittit vim generatiuam maleficiati, propter primam corruptione peccati, quæ per actum generantem in nos deuenit, ergo etiam amplius permittit super membra illius potentia generatiua, vt ipsum totaliter auferat.

Præterea maior fuit conuersio vxoris Loth in statuam salis. Gen. 19. quàm auferre membrum virile, sed illa fuit vera & realis, & non apparens conuersio, (quia adhuc visibiliter, vt dicitur, superest illa statua.) Et factum fuit per malum Angelum, vt coacti à bonis, qui prius cæcitate eos percusserant, vt ostium domus inuenire non possent. Sic etiam alię punitiones Gomorreorū. Quia & glossa ibidē asserit, ipsam etiã illo vitio infectā: ergo, & ista facere possunt.

Præterea, quicumq; potest inducere formam naturalem, potest & illam auferre. Sed Dæmones formas naturales pluries induxerūt, vt patet de Magis Pharaonis, qui virtute Dæmonum ranas & serpentes fecerunt. Item Aug. in li. 37. q. dicit quòd omnia quæ visibiliter sunt etiam per inferiores potestates aëris, hæc non absurdè fieri posse creduntur: Sed hoc possunt facere homines, vt aliqua arte vel incisione membrum auferatur, ergo & Dæmones ista facere inuisibiliter quod alij visibiliter possunt.

Sed contra Aug. 18. de ciuit. Dei. Non est credendum, etiam hominis corpus Dæmonum arte vel potestate in bestialia lineamenta posse conuertere: ergo etiam à simili, non potest auferre hoc quod ad veritatem corporis humani deseruit. Item 3. de trin. dicit: Non est putandum, istis transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc visibilium rerum materiam, sed soli Deo.

Responsio. Nulli dubium, quin maleficæ quædam membra operentur circa membra virilia, vt ex visis & auditis plurimorum, imò & ex ipsa publica fama constat de hoc quòd per sensum visus aut tactus veritas illius membri cognoscebatur. Quod qualiter fieri potest, dicendum: quòd licet dupliciter fieri possit, scilicet, verè & realiter, vt argumenta prima tetigerunt, & prestigiosa operatione. Ea tamen, quæ à maleficis sunt circa huiusmodi, non sunt nisi

*Quomodo
membrum virile plane auferatur.*

præstigiola illusione: quæ tamen illusio non habet locum in imaginatione patientis: Quia imaginatio eius potest verè & realiter æstimare aliquam rem non esse præsentem, licet per nullam operationem sensus exterioris, scilicet, visum, aut tactum percipit esse præsentem.

Vnde potest dici vera ablatio membri ex parte imaginationis patientis, licet non ex parte rei. quod qualiter fiat, sunt plura notanda. Primò duo modi quibus ista fieri possunt. Non mirum, quod Diabolus sensus humanos exteriores decipere potest, qui interiores, de quibus supra tactum est, illudere potest, formas reseruatatas educendo ad principalia sua sensitiva. Decipit autem eos in sua naturali operatione ut quod visibile est sit illi inuisibile, tangibile intangibile, audibile inaudibile, & sic de alijs. Hæc autè veritas ita nihil ponit ex parte rei, quod omnia fiunt ex immutatione organorum destruentium, ad visum, auditum, &c. ut sunt oculi & manus, quibus immutatio iam fallitur sensus iudicium.

Possumus ista ex naturalibus quibusdam demonstrare, nam sicut vinum dulce, propter infectionem linguæ in febricitante, videtur amarum, vnde gustus decipitur, non ex parte rei, sed ex parte humorum. Ita & ibi nulla deceptio ex parte rei, quin ibi sit virga adhærens, sed deceptio ex parte organi sensus.

Iterum, sicut supra dictum est de vi generatiua, illam impediendo per impositionem alicuius alterius corporis eiusdem coloris & apparentiæ, ita & aliquod corpus planum figuratum colore carneo interponere possunt inter visum aut tactum oculorum & manuum, & inter ipsum verum corpus patientis; ita quod suo iudicio nihil valeat videre & sentire, nisi corpus planum, & nullo membro interruptum. Videatur dicta S. Tho. in 2. dist. 8. art. 5. de præstigiolis illusionibus, & similiter secunda secundæ. q. 91. & in quæstionibus, de malo. Frequenter allegans illud Augustini, in lib. 83. q. Serpit hoc malum Dæmonis per omnes additus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subiicit, infundit se saporibus.

Præterea alludit ratio, quod non solum per interpositionem alicuius corporis plani, non membrati talis illusio præstigiola in vidente & tangente fiat, inio & per modum quo certi spiritus seu species reseruatati educuntur ad sua

principia

De illusionem
satanae.

principia sensitiva interiora, scilicet ad imaginationem & phantasiam, vnde contingit aliquid imaginari, ac si primò eliciatur ex sensu interiori. Nam ut in præcedenti quæstione tactum est, Dæmones virtute propria possunt localiter corpora mutare: Ex transmutatione autem spirituum & humorum, etiam secundum naturam operationem, contingunt. Aliqua secundum imaginationem vel sensum videri naturaliter dico; quia & Philosophus in de som. & vi. assignans causam apparitionis somniorum dicit, quod cum animal dormierit descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum, simul descendunt motus siue impressiones, relictæ ex sensibilibus motionibus quæ in spiritibus sensibilibus conseruantur. Termini fuerunt superius declarati: ita quod tunc aliqua appareant ac si tunc primò à rebus exterioribus sensus immutarentur. Et quia hoc natura facere potest, à fortiori Diabolus formas seu species corporis plani, & non membro virili organato, educere potest ad vim phantasticam & imaginatiuam, ut in se sensus iudicent, ac si in rerum veritate ita esset. Per hunc etiam modum, ut patebit inferius, homines videntur animalia, cum tamen non sint in rerum veritate.

Secundò notandi sunt alij modi faciliores ad intelligentiam & prædicandum. Nam quia præstigiolum nihil aliud est secundum Isid. 8. Ethy. cap. 9. quam sensum quædam delusio & præsertim oculorum. Vnde & dicitur à præstringo, quia aciena oculorum præstringit ut res videantur aliter esse quam sint. Et ut Alexander de Alexandro dicit, Par. 2. Præstigiolum propriè sumptum, est illusio Dæmonis, quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodo ex parte cognoscentis qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Vnde in genere loquedo, etiam de humana præstigiola arte dicamus. Tribus modis potest fieri. Vna absque Dæmonibus, & illa potius dicitur delusio, quia artificialiter sic agitatione hominum, ostendentium vel occultantium aliquas res sicut fit in traiectionibus per Ioculatores vel per Mimos. Alius modus fit etiam sine virtute Dæmonum, ut potè naturaliter virtute corporum naturalium, vel etiam mineralium, quæ qui habent, possunt secundum quandam virtutem, huiusmodi rebus inditam rem ostendere, vel facere

appæ

Causa apparitionis somniorum.

Præstigiolum quid.

Triplex ars præstigiola.

Ioculatores.

apparere non sic vt est. Vnde Thom. 1. par. q. 114. ar. 4. & fecundum alios plures, quædam herba succensa, seu accensa fumigans, facit trabes apparere serpentes.

Trabes apparent serpentes.

Tertius modus delusionis est, qui fit per Dæmones, Deo tamen permittente. Habent enim Dæmones ex natura, vt patuit, quandam potestatem super quasdam res inferiores, quas possunt exercere circa illas, quando Deus sinit, vt tūc etiam res appareant aliter quam sint.

Pro quo notandum tertio, q̄ Dæmon potest quinque modis illudere aliquē, vt iudicet rem aliter quam est. Primo artificiali traiectione, vt dictum est: quia quicquid homo scit per artem, ipse melius scire potest. Secundo modo naturali applicatione alicuius rei, prout dictum est, per interpositionem alicuius corporis, vt alterum occultetur, vel etiam ex phantasijs hominum illas perturbando. Tertio modo, vt quando in assumpto corpore offendit se esse aliquam rem quæ non est, sicut Gregorius in primo Dialogo, narrat, de Moniali, quæ comedit lactucam, quæ tamen, vt ipse Dæmon factus fuerat, non lactuca, sed Dæmō in lactucæ specie, aut in ista lactuca erat. Vel etiam contigit Antonio, in massa auri, quæ in deserto reperit. Vel etiam quando hominem verum regit, & facit vt brutū animal videatur, prout iam dicitur. Quarto modo, vt quādo turbat organū visus, vt videatur res nubilosa quæ est clara, vel è cōuerso vt vetula videatur iuuenula. Nam & post stetum apparet aliter lumen quā ante. Quinto modo, vt in imaginatiuā potentiam operādo, & transmutationem specierum sensibilium, per commotionem humorum, vt supra tactum est, faciēdo, vt tūc quasi recentes, & nouæ apparitiones in ipsis potētij sensitiuis causentur. Et sic tribus vltimis modis Dæmon illudere potest, præstigiōsa arte sensus hominis: ac etiam secūdo modo. Vnde nulla difficultas, quin membrum virile occultare præstigiōsa arte velit. Euidens indicium siue experimētum, quod nobis in officio Inquisitionis existentibus reuelatum fuit, infra ponetur, vbi de his & alijs factis plura recitantur in secunda parte tractatus.

Quomodo maleficium à defectu naturali potest discerni.

Incidentalitatis quæstio, cū certis alijs difficultatibus: quod sequitur. Petro ablatum est membrum, ignorat autē an

Monialis lactucam pro Dæmone comedit.

S. Antonius in massa auri reperit Dæmonem.

Post stetum aliter apparet lumen.

per maleficium, seu aliās Diuina permissione, per Dæmonis potentiam sit ablatum? Sūntne modi cognoscendi, & discernendi inter ista? Responderi potest quod sic. Primo quōd tales, quibus accidunt vt plurimū sunt adulteri, seu alias fornicarij. Vnde dum amasijs non ad natum seruiūt, seu eas relinquere volunt, alijs adhaerendo, tunc in vindictam talia procurant, aut aliās potentiam illius membri amputant. Secundo, cognoscitur per hoc, quōd non est durable. Nam si non sit ex maleficio, tunc non est durable, sed quandoque redibit.

Sed hic iterum suboritur dubitatio, an hoc sit ex natura maleficij, quod non sit durable. Respondetur, quōd potest esse perpetuum, & durare vsque ad mortem, sicut etiam de impedimento maleficiali in matrimonio iudicant Canonistæ & Theologi, quōd reperitur temporale perpetuum. Nam dicit Godfre. in Summa Maleficium non potest solui semper per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit delere ipsum, vel quia maleficium est perditum. Vnde à simili dicere possumus, quōd maleficium Petro illatum erit perpetuum, vel quia illa malefica quæ fecit non potest eum sanare.

Sunt enim maleficæ in triplici genere. Nam quædam sanant & lædunt: quædam lædunt, sed sanare nequeunt. Quædam tantummodo sanare videntur, id est, læsiones amouere, vt inferius patebit. Sic enim nobis contigit, Nam duæ maleficæ mutuo rixantes, dum vna alteri improperaret, vna dixit: Non sum tam pessima sicut tu, quia quos lædo, sanare scio. Vel etiam durabit, vbi ante eius sanationem malefica discederet, vel locū mutando, vel ab hac vita discedendo. Nam & S. Tho. dicit: Maleficium quodlibet ita potest esse perpetuum, quōd non potest habere humanum remediū: quia & si habet remediū, non est tamen hoc homini notū, vel licitū: licet Deus possit præstare remediū per S. Angelū, vel per Dæmonē, licet nō maleficā cogēdo.

Veruntamen summum remediū cōtra maleficium est Pœnitentiæ sacramentum. Extrā de frigi. Nam & infirmitas corporalis sæpè prouenit ex peccato, Extra de pœnit. est remediū cum infirmitas. Qualiter etiam maleficia sint auferenda, contra maleficia alia differentia tanguntur.

Solu.

An impotentia non durable sit ex maleficio.

Maleficia tolluntur ab his qui fecerunt.

Maleficæ triplices.

Sunt quædam malefica que sanare iterum possunt.

Pœnitentiæ sacramentum est remediū contra maleficia.

*Vxoris Loth
conversio ve-
ra fuit, non
præstigiola.*

Patet ad primum: quod nulli dubium, quin sicut Deo per-
mittente occidere possunt homines, ita ut membrum
illud seu alia auferre possint verè & realiter. Sed tunc Dæ-
mones non operantur per maleficas, de quibus iam men-
tio habetur. Et per hæc etiam ad secundum patet solutio.
Sed ad illud: quod quia Deus amplius permittit vim generati-
uam maleficari propter, &c. ergo etiam permittitur ut il-
lud membrum verè & realiter auferatur. Nō valet ut sem-
per hoc fiat. Quia non esset per modum maleficij hoc fie-
ri: nec etiam Malefica hoc affectant, dum talia operantur,
quod non habeant potestatem restituendi membrum quādo
volunt & sciunt. Ex quo patet, quod non verè, sed præsti-
giola arte auferitur. Ad tertium de cōuersione vxoris Loth,
dicimus, vera fuit & non præstigiola arte: nunc autem lo-
quimur de arte præstigiola. Ad quartum quod Dæmones pos-
sunt inducere aliquas formas substantiales, ergo etiam au-
ferre. Dicitur quantum ad magos Pharaonis, quod fecerunt
veros serpentes, & possunt Dæmones circa aliquas imper-
fectas creaturas, adminiculo alicuius alterius agentis, ali-
quos effectus producere, quæ non possunt circa homines,
de quibus Deo magis est cura, iuxta illud; Nunquid Deo
cura est de bobus? Possunt tamen semper, ut dictum est,
Deo permittente, hominibus etiam nocere verè & reali-
ter, aut etiam præstigiola arte, & per hæc etiam patet so-
lutio ad vltimum argumentum.

*An malefica operantur circa homines, in bestiales formas
præstigiola arte illos transmutando.*

QVÆSTIO X.

*An homines
transformen-
tur in bestias.*

Quarto ipsa veritas declaratur: vel etiam ho-
mines transformant in bestias, quod qua-
liter fiat, arguitur quod non sit possibile
hoc fieri. 26. q. 5. Episcopi, ex Concilio Ac-
quirensi. Quisquis credit posse fieri ali-
quam creaturam, aut in melius, aut deterius immutari, aut
transformari in aliam speciem vel in aliam similitudi-
nem, nisi ab ipso creatore qui omnia fecit, & per quem
omnia

omnia facta sunt, pculdubio infidelis est & pagano deterior.

Et vtamur argumentis S Thom. in 2. sen. dist. 8. An Dæ-
mones possunt imprimere in sensus corporales, præstigijs
deludendo. Vbi primò arguitur quod non. Nam illa forma
bestiæ, quæ videtur, oportet quod sit alicubi: sed nō potest
esse tantum in sensu: quia sensus non habet aliquam speciem
nisi à rebus acceptam, & ibi non est vera bestia: Per aucto-
ritatem Gen. allegatam. Nec iterum potest esse in re quæ
videtur, sicut quod mulier videatur bestia: quæ duæ formæ sub-
stantiales non possunt esse in eodem simul & semel: Ergo
tūm illa forma bestiæ, quæ videtur, nullibi possit esse, ideo
nulla præstigiola illusio in oculo videntis fieri potest: cum
visio per aliquam formam necessariò habeat terminari.

Præterea si dicatur, quod forma illa sit in aëre circum-
stante, hoc non potest esse: tum quia aër non est suscepti-
uus alicuius formæ seu figuræ, tum etiam quia non semper
vnus & idem aër circa illam personam propter fluxibilita-
tem manere potest, præcipue quando mouetur: Tū etiam
quia sic videretur ab omnibus talis transformatio, quod
tamen non fit: quia Dæmones non videntur ad minus san-
ctorum virorum visiones decipere.

Præterea sensus, visus, seu potentia visua est potentia
passiua: sed omne passiuum mouetur ab actiua sibi propor-
tionato: Actiuum autem proportio natum sensui est du-
plex. Vnum quasi originans actum, scilicet obiectū. Aliud
autem quasi deferens, sicut medium: Sed forma illa quæ vi-
detur non potest esse obiectū sensus, neque etiam medium
quasi deferens. De primo, scilicet, quod non potest esse ob-
iectum, quia à nulla re sumi potest: ut in præcedenti argu-
mento tactum est, cum non sit in sensu à re accepta, nec in
ipsa re, nec & etiam in ipso aëre quasi in medio differente,
ut prius tactum est in tertio argumento.

Præterea, si Dæmon mouet vim cognitiuam interiorē,
aut hoc facit se obiciendo virtuti cognitiuæ, aut hoc facit
immutando ipsam: Non autem hoc facit se ei obiciendo:
quia oporteret quod vel assumeret corpus, & sic non posset
interius ingredi ad organū imaginationis: Cū duo cor-
pora non sint similiter in eodem loco: neque in assumen-
do phantasma, quod etiam esse non potest: quia phantasma
non est sine quantitate.

*Aër non est
susceptiuus a-
licuius figuræ.*

*Dæmones san-
ctorum viro-
rum oculos nō
decipiunt.*

*Phantasma
non est sine
quantitate.*

Similiter

Similiter etiam non potest hoc facere immutatio. Quia, aut immutaret alterando, quod videtur non posse facere, quia omnis alteratio fit per qualitates activas, quibus demones carent: Aut immutaret transmutando siue localiter movendo, quod videtur esse inconueniens, duabus rationibus. Primo quidem, quia transmutatio organi non potest fieri siue sensu doloris. Secundo, quia secundum hoc Dæmon non ostenderet huiusmodi nisi nota cum tamen August. dicat, quod ostendit huiusmodi formas & notas & ignoras. Ergo videtur, quod Dæmones nullo modo possunt imaginationem vel sensum hominis decipere.

Apparet so-
lum homines
bestias suos.
Sed contra Aug. 18. de Civ. Dei, dicit, quod transmutationes hominum in animalia brutia, quæ dicuntur arte Deum factæ, non fuerunt secundum veritatem, sed solum secundum apparentiam. Hoc autem fieri non posset, si Dæmones humanos sensus transmutare non possent. Præterea alludit & auctoritas Aug. in lib. 83. q. quæ est prius allegata fuit: Serpit hoc malum Dæmonis per oes additio sensuales, &c.

Responsio. Si lector voluerit super modum transmutandi inspicere, inueniet in 2. part. operis. c. 6. varios modos. Ad præsens tantummodo scolasticè præcedendo, dicamus triuni Doctorum sententias concordantes, in eo quod Diabolus potest phantasiâ hominis decipere, vt homo verè animal videatur. Inter quas etiam yltima subtilior cæteris, quæ S. Tho. est, & prima est domini Antonini 1. par. summæ tit. 5. c. 5. declarantis: quod Diabolus phantasiâ hominis ad decipiendum quandoque operatur: & præcipuè circa illusionem sensuum, & declarat naturali ratione, canonis auctoritate, & experimentorum multiplicitate.

Primum sic: Corpora naturaliter subduntur & obediunt naturæ Angelicæ quantum ad motum localem. Angeli autem mali, etiam si amiserunt gratiam, non tamen virtutem naturalem, vt sapius supra tactum est. Cum autem potentia phantastica, siue imaginatiua sit corporalis, id est, affixa organo corporeo, naturaliter subditur etiâ malis, vt possint eam transmutare, cauendo varias phantasias, ex disensionibus humorum & spirituum, ad principium sensitiuum procurata ab eis. Hæc ille: & subdit: Patet & ex hoc Canone. 26. q. 5. Episcopi. Illud non est omittendum, quod quædam sceleratæ mulieres post Satam retro conuersæ, Dæmonum illusionibus

Diabolus phantasiam hominis operari.

illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitentur, cum Diana horis nocturnis. Dea paganorum, vel cum Herodiade, & cum innumera mulierum multitudine equitare, super quasdam bestias, & multa terrarum spatia, in tempeste noctis silentio pertransire: & infra. Quapropter sacerdotes prædicare debent populo Dei, vt nouerint omnino hæc falsa esse, & non à Diuino, sed à maligno spiritu alia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Si quidem ipse Satanas transformatur in diuersarum personarum species atque similitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in somnis deludendo per deum quæque deducit.

Et quidem intellectus huius Canonis in 1. questione tactus est, quod ad quatuor quæ prædicanda sunt. Sed quod non valeant etiam vehi, vbi hoc affectant & non impediuntur Diuina virtute, sic non esset verus intellectus: quia sapientissimè homines inuiti & non malefici per multa terrarum spatia corporaliter transferantur.

Sed quia utroque modo potest fieri, sequitur in præfata summa, & in c. nec mirum, ea. q. Aug. narrat quod in libris Gentiliū legitur de quadam maga dicta Circe quæ socios Vlyssis mutauerat in bestias: quod magicis præstigijs potius fingebatur, quam in rerum veritate completeretur, alterando phantasias hominum, vt patet hoc etiam per plura exempla.

Legitur enim in Vita Patrū, quod quedam iuuenula, quia assentiri noluit cuidam iuueni, de turpitudine eam sollicitanti, ipse iuuenis turbatus ex hoc, à quodam Iudæo procurauit maleficium fieri contra illam, quo peracto mulier conuersa est in equam. Quæ conuersio non fuit secundum rei veritatem, sed secundum ludificationem Dæmonis immutatam phantasiâ & sensum ipsius mulieris, & aspiciendum eam, vt videretur equa, quæ erat vera mulier. Vnde ducta ad beatum Machariū, non potuit Diabolus ita operari, quod illuderet sensus eius sicut aliorum, propter suam sanctitatem; nam sibi videbatur mulier vera, non equa: cuius tandem oratione liberata est ab illa illusionem: dicens hoc sibi accidisse, quia non vacabat dignis, nec frequentabat sacramenta, vt dicebat: ideo Diabolus potestatem habuerat super eam, & si aliàs esset honesta.

Potest igitur Diabolus per commotionem interiorum spirituum & humorum, operari ad immutandum actum & potentiam, nutritiuam, sensitiuam & appetitiuam, & cuiuscun-

Circe non reuera mutauit socios Vlyssis.

S. Macharius curat virginem visum equam.

quæ potentia corporalis organo ventis: secundum B. Th. 1. par. q. 91. Sicut credi potest fuisse gestum super Simonem Magum in incantationibus suis, quæ de eo narratur. Sed nihil horum potest Diabolus facere, nisi Deo permittente, qui cum Angelis suis bonis frequenter reprimit malitiam eius, decipere nos & nocere quærentis. Unde dicit August. loquens de Maleficis. Hi sunt, qui permisso Dei elementa concutunt, hominum mentes perturbant minus confidentiam in Deo. 26. q. 5. nec mirum.

*Vir vxorē non
videre susti-
pens.*

*Peccatum non
consistit ima-
ginatione sed
voluntate.*

Horum etiam operatione per maleficam artem sit quædoque, vt vir non possit videre vxorem, & è cõuerso: Et hoc per immutationem phantasiæ, representando ei talem, vt rem odibilem & horribilem. Ipse etiam Diabolus vigilanti- bus, & dormientibus, suggerit representationes rurpium phantasiæ, ad decipiendum & inducendum ad malum. Verum quia peccatum non consistit in imaginatione, sed in voluntate, idè ex huiusmodi phantasijs per Diabolū suggestis, & alterationibus varijs, homo non peccat, nisi voluntate propria peccato assentiatur.

Secunda sententia ad idem modernorū Doct. declarantes, primò quid sit præstigiū, & quorū modis Dæmon potest huiusmodi illusiones cauere. Hic nota q̄ Anto. allegat ea quæ in præc. q. 9. tracta sunt, vnde nõ est opus ea renouare.

Tertia sententia est S. Th. & est respõsum super argumētum, quo quæritur, vbi sit illa forma bestia quæ videtur, aut in sensu, aut in re, aut in aere: circumstante: & est talis, quod illa forma bestia, quæ videtur, non est nisi in sensu primo interiori, & per fortè imaginationē resultat in sensum exteriorē quodammodo. Et quod ibi sit, potest per Dæmonis operationem contingere dupliciter.

Vno modo, vt species animalium dicamus, quæ sunt in thesauro imaginationis reseruata. fluant operatione Dæmonū ad organa sensuum interiorum: Sic etiam in somno contingit, prout supra declaratum est. Et idè quādo illæ species contingunt organa sensus exterioris, puta visus videntur ac si essent res presentes extra, & actu sentirentur.

*Sensus reci-
piendo.*

Aliud modus potest esse ex immutatione organorū interiorum, quibus mutatis, fallitur sensus iudicium, sicut apparet in eo qui habet gustum corruptū, cui omnia dulcia videntur amara, & parum differt à primo. Hoc autè facere possunt

possunt etiam homines virtute quarundam rerum naturalium, sicut ad vaporatorem cuiusdam fumi trabes domus videntur serpentes, & multa experimenta huius inueniuntur, vt supra tactum est.

Solutiones argumentorum.

AD argumenta patet ad primum, quod textus ille scèpe allegatur, & malè intelligitur. Nam quod ad hoc, quod loquitur de transformatione in aliam speciem vel similitudinem; declaratum est qualiter hoc fieri potest præstigiōsa arte. Sed quod ad hoc quod dicit, quod non possit fieri aliqua creatura virtute Dæmonis, si capitur Fieri pro Creati, manifestū est. Quod si verò non capitur fieri pro naturali productione, sic certum est quod non possunt facere aliquas creaturas imperfectas. Quod qualiter sit, declarat Sanctus Thomas vbi supra. Nā dicit, q̄ omnes transmutationes corporaliū rerum, quæ possunt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent semina, quæ in elementis huius mundi inueniuntur, puta in terra, vel aquis; sicut relinquunt sua semina serpentes & ranæ, & his similia possunt fieri per operationes Dæmonum, huiusmodi seminibus adhibitis. Sicut cum aliqua res transmutatur in serpentes, vel ranas, quæ per putrefactionem generari possunt.

*Fiant à Dæ-
monib. creatu-
re, at non cre-
antur.*

*Ex seminibus
creat Diaboli:*

Illæ verò transmutationes corporaliū rerum, quæ non possunt virtute naturæ fieri, nullo modo operatione Dæmonum, secundum rei veritatem, perfici possunt: Sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestia, aut quod corpus mortui reuiuiscat. Quod si fieri videatur; apparentia est præstigiōsa, aut Diabolus in assumpto corpore se agit at coram hominibus.

*Quæ natura
transmutare
potest; eadem
etiam Diaboli
lms.*

Fortificatur ista. Nam Albertus in libr. de animal. vbi quærit: An Dæmones, seu etiam dicamus Malefici, possint facere verè animalia. Respondit quod sic, Deo permittente; & hoc quod ad imperfecta animalia. Sed non possunt in instanti, sicut Deus facere, sed motu quodam, licet subitò, sicut patet de Maleficis Exod. 7. super ista: Vocauit Pharaō sapientes: dicit. Dæmones discurrunt per mundum & colligunt diuersa semina, & eorum adaptatione possunt procurare diuersas species. Et gl. ibidè sic dicit: Dū per incantatione Dæmonū malefici aliquid efficere conatur, discurrunt per mundū, & semina subitò eorum, de quibus hoc agitāt,

§ 3 afferunt;

afferunt, & sic ex illis permittente Deo nouas species producunt. Hæc etiam superius tacta sunt.

An Diaboli facta miraculosa dicantur.

At ubi difficultas suboritur: An talia facta Dæmonum essent opera miraculosa dicenda. Responso patuit ex præcedentibus, quod etiam Dæmones aliqua vera miracula facere possunt, ad quæ virtus naturæ particularis se extendere potest. Et licet talia sint vera, non tamen ad veri cognitionem ab eo sunt: secundum quem sensum opera Antichristi possunt dici signa mendacia, quia ad seductionem hominum fiunt.

Antichristi miracula quæ lia.

Pater & solutio ad aliud argumentum de subiecto formæ dicamus. Bestiæ forma, quæ videtur, non est in aëre, nec in ipsa re, ut patuit, sed in ipso sensu, prout ex sententia S. Tho. ut superius declaratum est.

Ad illud, quod omne passuum mouetur ab actiuo sibi proportionato, conceditur. Et quando infertur, quod forma illa, quæ videtur, non potest esse obiectum originans actum, sensibilis, eo quod a nulla re sumatur: Dicitur quod imò a re: quia a specie sensibili in imaginatione referuata, quam educere potest, & imaginationi, seu etiam sensitiuæ potentie offerre potest, ut dictum est supra.

Ad vltimum dicendum, quod Dæmon non immutat potentiam sensitiuam & imaginatiuam, se ei obiciendo, ut ostensum est, sed eam transmutando, non quidem alterando, nisi quantum ad motum localem: Quia non potest de se imprimere nouas species, ut dictum est. Immutat autem transmutando, id est, localiter mouendo: Et hoc iterum facit non substantiam organi diuidendo, ut sic consequatur sensus doloris: sed mouendo spiritus & humores.

Novum dupliciter dicitur.

Quod autem vltius obicitur, quod sequeretur, quod secundum hoc Dæmon non possit aliquid noui homini demonstrare, secundum imaginatiuam visionem. Dicendum est, quod nouum aliquod potest intelligi dupliciter. Vno modo totaliter nouum, & secundum se, & secundum sua principia, & secundum hoc dæmon non potest aliquid nouum homini secundum visionem imaginariam demonstrare: Non enim potest facere, quod cæcus natus imaginetur colores, vel quod surdus natus imaginetur sonos. Alio modo dicitur aliquid nouum, secundum speciem totius, puta si dicamus esse nouum, in imaginatione, quod aliquis imaginetur montes aureos quos nunquam vidit, quia tamen vidit

Aureos montes imaginantes.

vidit & aurum & montem, potest naturali motu imaginari phantasmata aurei montis: & hoc modo potest Dæmon aliquid noui imaginationi offerre.

Quid de lupis interdum homines & pueros ex cunabulis rapientes & comedentes sentiendum sit, an etiam prestigiosa arte per maleficas fiat.

Incidentaliter quæstio de lupis, interdum homines & pueros à domibus rapientes & comedentes, & cum magna astutia discurreres, ita ut neque aliqua arte aut potentia lædi aut capi valeant. Dicendum est, quod hoc interdum habet naturalem causam, interdum verò prestigiosam artem, dum per maleficas contingunt. De primo Albertus de animalibus dicit, quod ex quinque causis provenire potest. Aliquando propter famis augmentum, sicut & cerui aliquando & alia bestia hominibus appropinquant. Aliquando propter ferocitatem virum, & hoc in regionibus frigidis, & etiam quando habent catulos. Sed quia de his nihil ad propositum, dicimus, quod Dæmonum illusionem sunt, quando Deus propter peccata punit aliquem populum, iuxta illud Leuit. 16. Si non feceritis mandata mea, mittam in vos bestias agri quæ consumant vos, & pecora vestra, & Deut. 32. Dentem bestiarum immittam in eos cum furore, &c.

Ex quinque causis continent animalia infesta esse hominibus.

Animalium noxæ sunt partem diuina.

Per quem autem modum. An sint veri lupi, vel Dæmones in formis sic apparentibus: dicitur quod sunt veri lupi, sed obsidentur à Dæmonibus: Vel agitantur duplici modo. Vno modo absque maleficorum operatione, sicut quadraginta duobus pueris contigit, à duobus viris de sylua excubibus, quos iugulauerunt, propter irrisionem factam Helixo prophete dicendo, ascende Calue. &c. Et de leone, quis Prophetam Dei iustum non implentem occidit. 3. Reg. 13. Et historia de Episcopo Viennensi, qui Litania minores instituerat ante Ascensionem Domini, eo quod lupi ciuitatem intrantes homines vorauerunt publice.

Litania in statu Viennæ contra lupos.

Alio modo & maleficorum illusionem. Sicut Guil. ubi supra, narrat de quodam viro, qui se conuerti putabat in lupum, certis temporibus quibus in antris latitabat. Ille enim certo tempore iuit, & sibi interim cum fixis maneret videbatur quod lupus ipse factus, circumiret pueros deuotissimo, & eum illud realiter solus Dæmon quædam lupum possidens, faceret

Exemplum de Lycanthropo.

faceret putabat falsò se somnians circumire. Et sic tamdiu dementatus fuit, quousque inuentus est iacere in sylua raptus. Delectatur in his Dæmon, vt paganorū errore qui homines & vetulas in bestias mutari credebant, inducat. Vnde discernitur q̄ ex singulari Dei permissione, & Dæmonum opere talia eueniunt, & non ex naturali aliquo defectu, quando nulla arte, aut potentia lædi aut capi possunt. Sicut etiam Vincen. in specul. hist. lib. 6. ca. 40. narrat: In Gallia, inquit, ante Christi incarnationem, & ante bellum Punicum lupus Vigilibus vagina gladium abstulit.

*Lupus vigilibus
vagina gladium
surripuit.*

*Quod obstetrices Maleficæ, conceptus in vtero diuersis modis
interimunt, abortum procurant, & vbi hoc non faciunt;
Dæmonibus natos infantes offerunt.*

QVÆSTIO XI.

Vinto, sexto, & septimo in simul veritas supra dicta probatur per quatuor horrendos actus, quos, circa infantes in vtero & ex vtero matris exercent. Quæ cum per mulieres Dæmones exercere habent, & non per viros, idè potius mulieres quam viros sibi associare ille homicida satagit, & sunt huiusmodi opera.

Nam Canonistæ plus quam Theologi de maleficiali impedimento tractantes, vbi supra, dicunt q̄ maleficium fit, non solum ne quis actum carnalem exercere valeat, de quo supra dictum est, sed etiam fir, ne mulier concipiat, vel si concipit q̄ tunc abortum faciat. Et additur tertius modus cum quarto, quòd tunc abortum non procurant, q̄ tunc infantem consumunt vel Dæmoni offerunt.

De primis duobus modis non est dubium cum per naturalia homo absque Dæmonum auxilio, vt per herbas, vel alia impedimenta procurare possit, q̄ mulier non possit generare, vel concipere, vt supra tactum est. Sed de alijs duobus: quòd etiam à Maleficis procurantur, discernendum est: nec opus est argumenta deducere, vbi euidentissima iudicia & experientia hæc reddunt credibilia.

Et de primo quòd certè Maleficæ contra humanæ naturæ inclinatione, imò aduersus omnium bestiarum conditiones, propria, dumtaxat specie excepta infantes deuorare, & comedere

medere solent: Est Inquisitor Cumanus, de quo supra mentione habita est, qui hæc nobis retulit, quòd ea de causa ab incolis Comitatus Burbiæ vocatus ad inquisitionem faciendam, eò videlicet, q̄ quidam cum puerum ex cuius amississet, & explorando conuentionem mulierum nocturno tempore, vidisset & perpendisset infantem occidi, & liquore ebibito deuorare. Ideò, vt prius tactum est, vnico anno, qui & fuit annus proximè elapsus, quadraginta & vnam Maleficam igni tradidit, certis alijs ad Dominum Archiducem Austria Sigismundum fugam captiuitibus. Ad sunt pro confirmatione huius scripta quædam Io. Nider in suo Formicario cuius utique & eorum quæ scripsit recens memoria superest, vnde non incredibilia, sicut apparent, existunt. Sed & hoc, quòd maiora dæmna in his omnibus obstetrices Maleficæ procurant, prout Maleficæ poenitentes nobis & alijs sæpius, retulerunt: dicentes, Nemo fidei catholicæ amplius nocet, quam obstetrices: Vbi enim pueros non interimunt, tunc quasi aliquid acturæ foris extra cameram infantes deferunt, & sursum in aëre eleuantes, Dæmonibus offerunt. Modus autem in huiusmodi flagitij qui obseruatur, in secunda iam parte patebit, & cap. 7. quam & aggredi necesse est prius vnica dumtaxat decisionem quæstionis de permissione Diuina præmissa. Dictum est enim à principio, tria necessariò ad maleficalem effectum concurrere. Dæmonem cum Malefica & Diuinam permissionem.

*Exempla mulierum infantes
vorare.*

XL I. Malefica combusta.

Io. Nider fornicarum.

Obstetrices Malefissimæ.

An Dei permissio concurrat ad maleficam.

QVÆSTIO XII.

Einde considerandum est de ipsa permissione Diuina, circa quam quatuor quærentur. Primò an necessarium sit ipsam permissionem ad maleficalem effectum concurrere. Secundò, quòd Deus iuste permittit creaturam ex natura peccabilem, etiã actum maleficalem & alia horrenda flagitia perpetrare, alijs duabus permissionibus præsuppositis. Tertio, quòd maleficiorum flagitia, cuncta mala, quæ Deus fieri permittit, excedunt. Quarto, qualiter hæc materia sit populo publicanda.

Circa tertium principale huius primæ partis tangens Diuinam permissionem, quæritur, An Diuinam permissionem

missionem in his operibus maleficorum commēdare ita sūt Catholicum, q̄ eius oppositum, scilicet redarguere illam omnino sūt hæreticum. Et arguitur quōd non sūt hæreticū, asserere, quōd Deus tantam potestatem nō permittat Diabolo in huiusmodi maleficijs. Refutare enim illa, quæ in contumeliam creatoris possunt credere, est Catholicum & non Hæreticum. Sed asserere, quōd Diabolo non permittatur talis potestas nocendi hominibus, est Catholicum, probatur, quia oppositum asserere, videtur cedere in contumeliam creatoris. Nam sequeretur q̄ nō omnia sūt subiecta Diuinæ prouidentiae, eō q̄ omnis sapiens prouisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit. Cum autem ea, quæ per maleficia fiunt, si à Deo permittuntur, ab eo non excluduntur: & si ab eo non excluduntur, non erit sapiens prouisor ipse Deus, & sic non sūt omnia sūt prouidentiae, quod quia falsum est, ideo hoc falsum quōd Deus permittat.

Præterea ille aliquid permittit fieri, quod posset impedire, si vellet, aut quod non potest impedire etiā si vellet, sed neutrum illorum Deo potest conuenire. Non primum quia talis iudicatur inuidus, non secundum, quia talis iudicatur impotens. Tunc queritur incidētaliter. Hoc maleficiū Petro accidit, & Deus potuit impedire, & nō fecit, ergo Deus est inuidus, seu nō habet curā de oībus. Si verō nō potuit impedire et si vellet, tūc nō est omnipotēs: Quæ oīa sicut incōueniens est asserere, s. Deū non habere curā oīm, &c. ergo & hoc q̄ maleficia ex Dei permissione cōtingūt.

Præterea quicūque dimittitur sibi, & est dominus actū suorum, non subest permissioni aut prouidentiae alicuius gubernantis. Sed homines sibiipsis dimittuntur à Deo, secundum illud Eccl. 1. Deus ab initio constituit hominē, & reliquit eum in manu consilij sui. Speciahter etiā malū in suis operibus relinquuntur, secundum illud: Dimisit eos secundum desideria cordis eorum. Igitur non omnia mala diuinæ permissionis subduntur.

Præterea Aug. dicit in Enchiridio, sicut etiā Philoso. in nono meta. Melius est quædā nescire quam scire, vt vilia, sed omne quod est melius, est Deo attribuendū. Ergo Deus non impedit se de illis vilissimis maleficiorū operibus, vt illa permittat vel nō. Ad idem Apostolus 2. Corinth. 9.

c. Non

An Deus sinat hominem suo arbitrio viuere.

Vilia non sunt scienda.

ē. Non est Deo cura de bobus. Et eadem ratione de alijs irrationalibus creaturis. Vnde quando maleficientur vel non est Deo cura, nec etiā eius permissioni, quæ ex eius prouidentia procedit, subduntur.

Præterea quæ ex necessitate contingūt, prouidā permissionem non requirunt, sicut nec prudentiam. Patet hoc per Phi. 2. Ech. Prudentia est recta ratio cōtingentium, de quibus est consilium & electio, Sed plures effectus maleficiles ex necessitate contingunt. Puta quando ex aliqua causa & influentia corporum cœlestium accidunt infirmitates, vel aliqua alia quæ nos indicamus maleficia: vnde non semper subduntur diuinæ permissioni.

Præterea si permissione Diuina homines maleficiantur, tūc queritur: Cur potius saper vnū quam super aliū. Si dicatur q̄ propter peccata, quæ magis abundāt in vno quam in altero, hoc videtur esse falsum, quia tūc maiores peccatores amplius maleficerentur, cuius contrariū dum apparet, eō q̄ minus in mūdo puniūtur. Iuxta illud: Bene est omnibus qui præuaricantur: ita etiā maleficiantur. Patet denique ex eo, q̄ innocentes pueri & alij iusti amplius maleficientur.

Sed cōtrā, Deus permittit, licet nō velit malū fieri, & hoc propter perfectionē vniuersi. Dion. 3. c. de diu. nom. Exit malū ad omnes, id est perfectionē vniuersi cōferens. Et Aug. in Ench. Ex omnibus bonis & malis cōstitit vniuersitatis admirabilis pulchritudo. In quantum etiā illud quod malū dicitur, bene ordinatū, & in loco suo positū, emittit cōmēdāt bona, vt illa magis placeāt, & laudabiliora sūt, dum cōparantur malis. Itē S. Tho. improbat opinionē illorum, quōd licet Deus non velit mala, quia neq; creatura aliqua appetit malum, siue appetitu naturali, siue animali, siue intellectuāli, quæ est voluntas cuius obiectū est bonū, vult tamen mala esse, vel fieri, hoc dicit esse falsum. Quia De⁹ neq; vult mala fieri, neq; vult mala non fieri, sed vult permittere mala fieri, & hoc est bonū propter perfectionē vniuersi.

Quare autem sit erroneū dicere, Deus vult mala esse, vel fieri, propter bonum vniuersi, dicit. Quia nihil est iudicandū bonū, nisi secundum id quod cōpetit ei per se, & nō per accidens: Sicut virtuosus iudicatur bonus in intellectuāli creatura & nō animali. Malum autē non ordinatur ad bonum per se, sed per accidēs: quia præter intentionem eorum

Non est Deo cura de bobus. Necessitas non requirit prudentiam.

Bene est impis.

Deus permittit.

Mala non vult.

Bona cōmēdantur, pulchritudinem cōstitunt.

Mala fieri est bonum propter perfectionem vniuersi.

quā

qui malum operatur, resultat bonum: sicut preter intentionem maleficorum, aut preter intentionem tyrannorum, fuit quoddam ex eorum persecutione claresceret patientia martyrum.

Responsio. Quæstio quæto utilior ad prædicandū tantō etiam difficilior ad intelligendū existit. Est enim inter argumenta hoc principium non tam Laicorum, quam & quorundam Sapientum: Maleficia tam hōrreda, ut superius tacta sunt non permitti à Deo: causas Diuinæ permissionis huius ignorantes. Ex qua etiam ignorantia, quia Maleficia non suppriuntur per vltionem debitam, iam totam Christianitatem depopulare videntur. Ut ergo ad vtramq; viam, iuxta Theologorum sententiā, docto & indocto satisfiat, per discussiones duarum difficultatum est respondendum: & primò. Quòd mundus Diuinæ prouidentie ita subiaceret, & ipse immediatè omnibus prouideret. Secundo, quòd vniuersitatem malorum, quæ fiunt siue in malis culpæ, siue pœnæ, siue damni ex duabus primis permissionibus, circa casum Angelorum, & p̄morum parentum, iuste permittit. Vnde & patebit, quòd in his desistere pertinaciter hæresim sapit: cum erroribus infidelium talis se implicat.

Quòd ad primū notandum, q̄ presupposito illo, q̄ prouidentia Deo conueniat, iuxta illud Sapient. 14. Tu autē pater, gubernas omnia prouidentia: oportet etiam asserere, q̄ omnia sunt ita subiecta suæ prouidentie, q̄ etiam omnibus immediatè prouideat. Quod ut pateat, ostendimus primò per reprobationē cuiusdam contrarij erroris. Nam super illud Iob 22. Nubes latibulum eius, & circa cardines cœli perambulat, nec nostra considerat: Quidam opinati fuerunt iuxta doctrinā S. Tho. 1. par. q. 22. ponere tantūmodò incorruptibilia subiacere Diuinæ prouidentie, prout sunt substantiæ separatæ, & corpora cœlestia, cum speciebus rerum inferiorum, quæ etiam sunt incorruptibilia: Individua verò specierum, quia sunt corruptibilia, dicebant non subiacere. Vnde sic Diuinæ prouidentie dicebāt subiacere omnia inferiora, quæ in mundo aguntur, in vniuersali tantū, & nō in particulari seu singulari. Sed quia hoc alijs videbatur inconueniens, ut de hominē non esset amplior Deo cura quàm de alijs animalibus, ideo Rabbi Moses, volēs mediū tenere, dixit, concordando cum primis: Corruptibilia omnia hæc sunt individua rerum, omninò non subiacere Diuinæ gubernati

Incorruptibilia solum subiacere Diuinæ prouidentie mutant.

Rabbi Moses mala opinio de prouidentia.

gubernationi, sed tantūmodò vniuersalia, & alia quæ tacta sunt. Hominem verò ab illa generalitate corruptibilium exceptit: & hoc propter splendorem intellectus quo participat cum substantijs separatīs. Et sic secundum istam opinionem, quidquid hominibus accideret in maleficijs, esset ex permissione Dei: non autem quicquid animalibus, aut alijs terræ frugibus eueniret.

Et hæc opinio, licet veritati propinquior, quàm illa quæ omnino prouidentiam Dei de rebus mundi negabat, asserens mundum casu esse factum: sicut fuerunt Democritus & Epicurei: Tamen nō caret magna falsitate eò q̄ necesse est dicere, omnia Diuinæ prouidentie subiacere, non in vniuersali tantum, sed in particulari, q̄ non solum maleficio hominum, sed & iumentorum, & terræ frugum, ex Diuina & prouida permissione eueniunt. Quod sic patet. Ad tantum se extendit prouidentia & ordinatio rerū in finem, quantum ipsa causalitas se extendit: Sicut à simili in rebus alicuius dominio subiectis, quæ in tantum subiacent eius prouidentie, in quantum sibi existunt subiecta. Cum autem causalitas Dei, quæ est primū agens, extendit se ad omnia entia, non solum quantum ad principia speciei, sed etiam quantum ad principia indiuidualia, & non solum incorruptibilia. Idèd sicut omnia habent esse à Deo, ita omnia sunt prouisa ab eo, id est, ad aliquem finem ordinata.

Et hoc tangit Apostolus ad Rom. 13. Quæ à Deo sunt, ordinata sunt: quasi dicat, Sicut omnia à Deo sunt, ita etiā omnia ab ipso ordinata sunt, & per consequens prouidentie eius subiecta. Quia prouidentia Dei nihil aliud noscitur, quam ratio, id est causa ordinis rerū in finem. Omnia ergo in quantum participant de esse, in tantum etiam subduntur Diuinæ prouidentie. Item Deus omnia cognoscit, non solum in vniuersali seu vniuersalia, imò & in particulari seu particularia. Et cum Dei cognitio comparatur ad res creatas, sicut cognitio artis ad artificata: Ideo sicut omnia artificata subduntur ordini & prouidentie artis, ita omnia subduntur & ordini & prouidentie Dei.

Sed quia per hoc nō satisfiat, ut intelligatur, q̄ Deus iuste permittat mala fieri, & maleficia in mūdo, licet intelligamus hoc, q̄ ipse sit prouisor, omnia gubernās, quod quia eceditur, ideo etiā deberet omne malum ab his, quorum curam

Prouidentia est ordinatio ad finem aliquem.

Omnia creata sunt ordinata.

carā gerit, excludere. Inter homines enim videmus ita fieri, q̄ sapiens prouisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit: Ideo ad intelligendum ista, cur non omnia mala Deus excludit: Notandum, q̄ aliud est loqui de prouisore particulari, & aliud de prouisore vniuersali. Prouisor enim particularis necesse habet malum excludere quantum potest, quia non potest ex malo elicere bonum. Deus autem cum sit vniuersalis prouisor totius mundi, & potest ex particularibus malis plurima bona elicere, sicut ex persecutione Tyrannorum patientiam martyrum, & ex operibus malefactorum purgationem seu probationem fidei iustorum, vt patebit, Ideo non habet Deus omnia mala impedire, ne multa bona deesse contingat vniuerso. Vnde Aug. in Ench. Adeo misericors est omnipotens Deus, quod non sineret aliquod malum esse in operibus suis nisi adeo esset omnipotens & bonus, vnde beneficeret etiam de malo.

Et huius exemplum etiam habemus in actionibus rerum naturalium. Nam corruptiones & defectus qui accidunt in rebus naturalibus, licet sint contra intentionem naturae particularis illius, videlicet, cui talis corruptio contingit, vt q̄ fur suspendatur, vel q̄ animalia in cibum hominis occidantur: sunt tamen de intentione naturae vniuersalis, vt videlicet conseruentur homines in vita & in bonis: vt sic bonum vniuersi conseruetur. Vt enim species rerum conseruentur oportet vt corruptio vnius sit conseruatio alterius. Occisiones enim animalium conseruant vitam leonum.

Declaratur super permissionem diuinam, quod Deus non potuit conferre creaturae, vt ex natura esset impeccabilis.

Quo ad secundum, q̄ vniuersitatem malorum, siue in culpis, siue in peccatis iuste Deus permittat & praesertim iam refrigerante, & mundo ad occasum declinante, declaratur ex duabus propositionibus necessario praesupponendis. Quarum prima, quod Deus non potest facere (siue melius, vt cum timore Dei loquamur) non est possibile, vt natura creata, vt est Homo vel Angelus, haberet hoc, quod ex conditione suae naturae peccare non posset. Secunda, quod Deus iuste permisit hominem peccare, vel tetar.

Quibus

Deus potest ex malis particularibus bona plurima elicere.

Et species rerum conseruentur oportet vt corruptio vnius sit conseruatio alterius.

Deus non potest facere creaturam ex sui natura impeccabilem.

Quibus stantibus cum ad Diuinam prouidentiam pertineret, vt vnaquaeque creatura in sua natura relinquatur dicere, oportet ex praemissis impossibile esse, quod Deus non permittat maleficia fieri virtute Daemonum.

Et primam quidem, q̄ non fuit possibile creaturae communicare quod peccare non posset ex conditione naturae, ostenditur a Doctore sancto in 2. dist. 13. art. 1. Quia si hoc fuisset communicabile alicui creaturae, Deus utiq; communicasset: eo q̄ omnes aliae comunicabiles bonitates & perfectiones creaturarum sunt comunicatae, saltem in genere. Vt vno personalis duarum naturarum in Christo, maternitatis & virginitatis in Maria, vno gratuita in viatoribus, vno beatifica in electis, & sic de alijs. Curego non legimus hoc alicui creaturae communicatum: Quia nec homini nec Angelo: Iuxta illud: Et in Angelis suis reperit prauitatem. Certum est quia homini a Deo non potest comunicari hoc q̄ ex natura sit impeccabilis, licet hoc per gratiam inueniat.

Secundo ad idem, quod si esset communicabile, & non communicaretur, vniuersum non esset perfectum. Cuius perfectio in hoc consistit, vt omnes bonitates creaturarum comunicabiles in genere sint comunicatae.

Nec valet argumentum, q̄ Deus, cum sit summus potes, & ad suam similitudinem homines & Angelos creauit, q̄ etiam hoc conferre poterit q̄ creatura ex conditione suae naturae haberet, q̄ peccare non posset. Vel etiam quod faceret, vt habitus ille gratiae qui confirmationem in bono causat esset pars essentialis naturae Angeli vel hominis, vt sic secundum naturale suum principium & naturalem conditionem haberet confirmationem in bono, vt peccare non posset.

Nam primum argumentum non concludit, quia licet Deus sit summus potes, sicut, & summus bonus, non tamen hoc conferre potest: Non ex imperfectione suae potentiae, sed ex imperfectione creaturae. Quae imperfectio consideratur primo, q̄ hoc recipere non potest, nec potuit homo vel Angelus. Ratio, quia cum sit creatura, esse suum dependet a creatore, sicut causatum a causa sui esse: Et creare est aliquid ex nihilo facere, ideo si sibi relinquitur, deficit, conseruatur autem quandiu causae influentiae recipit. Exemplum, si vis, de candela, quae tamdiu lucet quandiu habet ceram. Quo stante, notum est, quod Deus creauit hominem, & reliquit eum

in ma

Omnes comunicabiles perfectiones creaturarum Deus communicauit.

Non derogare potentiae Dei ipsum quoad non posse.

Liberum arbitrium est peccabile.

in manu consilij sui Ecclesi. 17. Et similiter Angelus à principio creationis. Et hoc factum est per liberum arbitrium, cuius sicut proprium est facere, vel obmittere, ita proprium est à suo casu recedere & non recedere. Et quia hoc est posse peccare, posse ex libertate arbitrij à Deo recedere, ideo non potuit hoc homo vel Angelus recipere, nec ei potuit à Deo communicari, vt ex natura haberet libertatem arbitrij, & etiam ex natura haberet non posse peccare.

Alia imperfectio, ex qua hoc non potuit homini vel Angelo communicari, est, quia implicat contradictionem: quæ quia in se non sunt factibilia, dicimus, Deus non potest illa facere. Sed potius dicendum, quod creaturæ non possunt ista recipere, vt videlicet aliquid sit viuum, & mortuum simul & semel. Ita etiam implicat, vt aliquis habeat liberum arbitrium, ex quo possit causa sue inhærere, & quod possit non peccare: quasi si non potest peccare, non potest causæ suæ inhærere: Cum peccatum sit, spreto in commutabili bono rebus mutabilibus inhærere. Sprenere autem, vel non spernere, est ex libertate arbitrij.

Peccare est mutare commutabilia mutabilibus.

Secundum etiam argumentum non valet, puta si gratia confirmationis vteretur creatura in naturam, ita quod ex principijs essentialibus haberet non posse peccare, tunc non haberet ex aliquo dono accidentali & gratia, ad posse deficere & peccare, sed haberet hoc per naturam, & tunc esset Deus, quod esset absurdum. Hanc solutionem tangit S. Tho. vbi supra, in solutione vltimi argumenti, cum dicit, quod quodcumque alieni creaturæ conuenit aliquod accidens, quod ex influenza superioris tantummodo inest non potest inferior natura illud accidens per se habere, nisi efficeretur naturæ superioris. Sicut si aer illuminatur in actu per ignem non potest esse, quod sit de natura sua lucidus in actu, nisi fiat ignis.

Gratia est quoddam spirituale lumen & similitudo increati luminis.

Dico ergo, quod cum confirmatio inest creaturæ rationali solum per gratiam, quæ est quoddam spirituale lumen, & similitudo increati luminis, non potest esse, quod aliqua creatura ex natura sua confirmationem habeat vel gratiam nisi efficeretur Diuinæ naturæ per esse, dicamus eiusdem naturæ, quod est omnino impossibile. Concludamus, quod non posse peccare, per naturam Deo tantummodo conuenit, eo quod sicut abesse deficere non potest, cum dat omnibus

nibus esse, ita nec à rectitudine bonitatis deficere, cum hoc ei conueniat per conditionem suæ naturæ: Omnibus autem alijs, qui hoc habent, vt peccare non possint, confertur ex hoc, quod confirmantur per gratiam in bono: ex quo filij Dei efficiuntur, & quodammodo Diuinæ naturæ consortes.

Declaratur questio super duas permissiones Diuinas, quas Deus iuste permisit, videlicet, Diabolum auctorem omnium mali peccare, simul, & primos parentes cadere ex quibus Maleficorum opera iuste permittuntur.

QUESTIO XIII.

SECONDÆ quæstio simul & propositio, *De Angelorum & hominum lapsu.* quod Deus iuste permisit quasdam creaturas Angelicas, quas aliter condere non potuit, nisi quod peccare possent, etiam actu peccare. Et quasdam simili modo creatas, per gratiam præseruare, & hoc absque præuia tentatione. Hominem verò iuste permittit & tentare & peccare, quæ omnia sic declarantur. Nam ad prouidentiam Diuinam pertinet, vt vnum quoque in sua natura relinquatur, & in suis naturalibus operibus non omnino impediatur, quia vt Dion. dicit 4. ca. de diuin. no. Prouidentia non est corruptiua naturæ, sed saluatiua. Quo stante, cum manifestum sit, quod sicut bonum gentis diuinius est quam bonum vnius. 1. Ethic. Ita & bonum vniuersi excedit bonum particulare cuiuscunque naturæ creati in particulari. Ideo etiã attendere oportet, quod si peccatum hominum impediretur, per hoc multi gradus tollerentur perfectionis: Tolleretur enim natura illa, quæ potest peccare & non peccare: Quod si dicatur, tamen habuisset homo ex conditione naturæ, vt prius tactum est.

Respondetur, si nullum peccatum fuisset subsecutum in actu, sed statim confirmatio, tunc semper lateret quid gratiæ deberetur in bonis erga Deum, & quid potestas peccandi potuisset, & plura alia, quibus ablatis vtiq; vniuerso multum detraheretur. Dequit etiã, vt nullo suggerente ab extra peccaret, nempe occasione peccandi ex seipso susciperet, quod & fecit, vbi Deo æqualis esse voluit. Quod est intelligendum non

Nisi peccatum venisset, lateret gratia.

Quomodo
Angeli lapsi
voluerint
Deo aequales
esse.

Diabolus vo-
luit sub Deo
esse, sed ipse
superioribus
Dei esse.

Primi Ange-
li peccatum,
aliorum An-
gelorum excep-
sit.

non similiter & directè, nec indirectè, sed solum secu-
dum quid & hoc declaratur propter auctoritatem Esaiæ
14. In caelo ascendam, & simili ero altissimo. Non enim
simpliciter & directè, quia sic habuisset intellectum ligatū
& erroneum; appetendo aliquid quod sibi erat impossibile.
Cognouit enim se esse creaturam, & à Deo creatam, & i-
deo æqualem fieri creatori, cognouit hoc sibi esse impos-
sibile. Nec etiā indirectè, quia, cum totū bonum Angeli &
creaturæ est in hoc, quod Deo subest: sicut tota claritas
aëris est in hoc, quod subiicitur radijs solis; ideo hoc ab
Angelo non potuit apperi, quia appetiisset contra bonum
naturæ; Sed appetijt Dei æqualitatem non absolute, sed se-
cundum quid: Hoc scilicet est, cum Deus habet per naturam
ipsam omnem creaturæ beatitudo & bonitas transfunditur. Vi-
dens Angelus dignitatem naturæ suæ, quæ à creaturis cun-
ctis præminebat, voluit & appetijt à se in omnia inferiora
beatitudinē & bonitatem detruari. Et hoc per suam natura-
liam, ita quod ipse primò illa ex natura haberet, & sic alie
creaturæ, ex nobilitate suæ naturæ acciperent. Et quod e-
tiam illa appetijt à Deo, & sub Deo volens esse, dummodò
ista haberet: Et ideo nec etiā quantum ad modū habendi
Deo æquiparari voluit, sed tantummodò secundum quid.

Nota insuper, quod quia suum desiderium attentauit vt
ad actum perduceret, ideo subito suum desiderium alijs ex-
posuit: Et quia subito etiam fuit aliorum Angelorum visio
desiderij, & consensus peruersus sui desiderij. Ideo peccatū
primi Angeli aliorum peccata excessit & præcessit quanti-
tate culpæ, & causalitate, non tamē duratione. Ita quod il-
lud Apocal. 12. Draco de caelo cadens, traxit tertiam partē
stellarū. Et in figura Leviathan habetur. Ipse est rex super
omnes filios superbiz. Et rex secundum Philosophū 5. Me-
ta dicitur principium, in quantum mouet per suam volun-
tatem & imperium sibi subiectos. Ideo & suum peccatum
aliorum occasio peccandi fuit, ita quod ipse primus, à nul-
lo extrinseco tentatus, alios extrinseco tentauit.

Et quidē quod dictū est, quod instātanea operatio in omni-
bus illis fuit, explicatur hoc ex sensibilitate. Nam simul re-
pōse sunt illuminatio aëris, visio coloris, & discretio rei visæ.
Hæc ad longum posui, vt considerando tam stupendam
permissio-

permissioem Diuinam super nobilissimas creaturas, pro-
pter vnū duntaxat peccatum ambitionis, quomodo non
particulares permissiones super Maleficorū opera, propter
maiora peccata, quantum ad aliquas circūstantias admit-
teret: Nam Maleficorum peccata in varijs circūstantijs pec-
catum Angeli, & primorum parentum excedunt, vt in se-
cunda quaestione patebit.

Sed & hoc quod prouidentia Dei iustè permisit primū
hominem tentari & peccare, ex his quæ dicta sunt de trā-
gressoribus Angelis satis patere potest. Sicut enim ad eun-
dem finem homo & Angelus creati fuerunt, & in libertate
arbitrij relictī; propterea vt beatitudinis præmium non ab-
que merito perciperent. Ideo sicut Angelus à casu non
fuit præseruatus, vt potestas peccandi ex vno & potestas
gratiæ confirmationis ex altero ad decorem vniuersi pate-
sceret, ita & circa hominem seruari oportuit.

Vnde & sanctus Thomas in secūda distinctione vige-
simatercia, art. 2. Illud ex quo Deus apparet laudabilis nō de-
bet penitus impediri, sed in peccato etiam Deus apparet
laudabilis, cum per misericordiā parcat, & per iustitiā punit,
vñ nō debuit peccatū impedire. Tātūmodò breuiter & re-
capitulando ad propositum redeamus, dicamus quod in ius-
ta Dei prouidentia homo in his permissus est multis ratio-
nibus. Prima, vt ostendatur Dei potentia, qui solus inuer-
tibilis est, omnis autē creatura mutabilis. Secunda autē ra-
tio, vt declaretur Dei sapientia qui ex malo scit elicere bo-
nū, quod nō potuit fieri nisi Deus creaturam peccare per-
misisset. Tertia, vt manifestetur Dei clemētia, in qua Chri-
stus per mortem suā hominē perditū liberauit. Quarta, vt
ostēdatur Dei iustitia, quæ nō solum reddit bonis præmia,
sed & malis supplicia. Quinta, vt homo non sit peioris cō-
ditionis quā alie creaturæ, quas omnes sic Deus admini-
strat, vt eas agere proprijs moribus sinat. Vnde & hominē
proprio arbitrio relinquere debuit. Sexta est laus humana,
laus enim viri iusti, quod potuit, & non est transgressus. Se-
ptima est decor vniuersi, quia sicut triplex malum culpæ,
pœnæ, & damni inueniuntur, ita ex opposito triplex bonū,
scilicet, honestū bonum, delectabile, & vtile decoratur. Nā
culpa decoratur honestas, per pœnā delectabilitas, per dā-
nū summa vtilitas. Et per hæc patet responsio ad argumenta,

Maleficorum
peccata primo
parentū
peccata exce-
dunt.

De lapsu An-
gelorum.

In peccato
Deus appa-
ret laudabi-
lis.

Iustè à Deo
hominem in
peccato per-
missum esse.

Triplex malū
& bonum.

Solutioes argumentorum.

Iam ad primum, ubi dicitur, asserere quod Diabolo permitatur potestas nocendi hominibus sit hæreticum, Oppositum potius patet, quia sicut asserere quod Deus nō permittat hominem ex libertate arbitrij peccare quando vult, est hæreticum. Ita asserere, quod Deus peccatum dimittat inultum. Hoc autem sit per potestatem nocendi hominibus in vindictam malorum, & decorem vniuersi. Iuxta illud Aug. in lib. Soliloquiorum. Iussisti Domine & ita est, vt nunquam dedecus culpæ sit sine decore vindictæ.

Nūquam dedecus culpæ est sine decore vindictæ.

Probatio denique argumenti non valet de sapiente prouisore, qui excludit defectum & malum quantum potest, Quia aliud est de Deo, qui habet curam particularem, & de prouisore vniuersali. Nam prius ex malo non potest elicere bonum, sicut vniuersalis prouisor facit, vt per præcedentia patuit.

Ad secundum patuit, quod tam potentia quam bonitas & iustitia Diuina patescunt in hoc, quod mala permittit, Vnde quando dicitur: Aut Deus potest mala impedire aut non, dicitur quod potest impedire, sed non debuit rationibus præactis.

Deus permittit mala fieri propter perfectionem vniuersi.

Neque valet instantia, si dicatur, ergo vult mala fieri, cum potest impedire, & non vult, quia vt in argumentis pro veritate tactum est. Deus non potest velle mala, neq; vult mala fieri, neque vult malum non fieri, sed vult permittere malum fieri, & hoc propter perfectionem vniuersi.

Ad tertium Aug. & Philosoph. loquuntur de cognitione humana cui melius est nō cognoscere mala & vilia, duplici de causa. Primò, quia per ea impeditur interdum a consideratione malorum, & hoc contingit, quia non possumus simul multa intelligere. Etiam & ea de causa, quod cogitatio malorum peruertit interdum voluntatem in malum, Hæc autem in Deo locum non habent, qui intelligit omnia opera hominum & Maleficorum absq; ali quo defectu.

Ad quartum: Apostolus curam Dei a bobus remouit, vt ostēdat, q̄ quia creatura rationalis habet per liberum arbitrij dominium sui actus: vt dictum est: ideo vt ei impuretur aliquid ad culpam, vel ad meritum, & reddatur ei iuxta hoc pœna vel præmium, habet Deus specialem de eo prouidentiam, secundum que irrationabilia non prouidentur.

Velle

Velle autem asserere, quod indiuidua irrationabilia creaturarum ex illa auctoritate non pertinerent ad Diuinam prouidentiam, esset hæreticum: quia esset asserere, quod non omnia subiecta essent Diuinæ prouidentia, contra Scripturæ sacræ commendationem super Diuinam sapientiam, quæ attingit a fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, & esset error Rabbi Moïsis, vt in argumentis pro veritate patuit.

Ad quintum, quia homo non est institutus naturæ, sed vitetur naturalibus operibus artis & virtutis ad suum usum. Ideo prouidentia humana non se extendit ad necessaria, quæ ex natura proueniunt, vt quod cras Sol oriatur. Ad quæ tamen se extendit prouidentia Dei, eò quod ipse est actor naturæ. Vnde & defectus naturales, etiam si ex cursu rerum naturalium prouenirent, adhuc Diuinæ prouidentia subiacerent. Quare & Democritus, & alij Philosophi naturales errauerunt, attribuentes soli necessitati materię, quicquid inferioribus accideret.

Ad vltimum licet omnis pœna infligitur a Deo propter peccata, nō tamē semper maioribus peccatoribus maleficia infliguntur, vel quia Diabolus non vult vt illos affligat & tentet, quos iusto titulo possidere se cernit, vel ideo vt non ad Deum accelerent. Iuxta illud: Multiplicatę sunt infirmitates, postea accelerauerunt, &c. Et q̄ omnis pœna infligitur a Deo, propter peccata, patet ex sequentibus, quia iuxta Hieronymum: Quicquid patimur, peccatis nostris meremur.

Nunc declaratur, quod peccata maleficorum grauiora sunt peccatis malorum Angelorum & primorum parentum. Vnde sicut innocentes puniuntur ex culpis parentum, ita etiam plures innoxij damnificantur, & maleficiuntur propter peccata Maleficorum.

Enormitas Maleficorum consideratur, & est tota materia prædicabilis.

QUESTIO XIII.

Sed super enormitatem criminum queritur, an Maleficorum flagitia cuncta mala, que Deus fieri sinit, & vsque in præsens a principio mundi fieri permisit, tam in culpis, quam in pœnis & damnis excedant. Et videretur q̄ non, præcipue

h 1

præcipue

Necessitas materia attribueri prouidentiam.

An maioribus peccatoribus maiora maleficia infligantur.

præcipue quò ad culpam. Nam peccatum quod quis contra mittit, quòd faciliter vitare potuisset, excedit peccatū, quòd alter committit, quòd ita faciliter vitare non potuit. Patet per August. in li. de ciuit. Dei. Magna est in peccando iniquitas, vbi est tanta in non peccando facilitas. Sed Adā & plures qui ex aliquo statu perfectionis, seu etiam gratiæ peccauerunt, facilius propter assistentiā gratiæ, peccata vitare potuissent, præsertim Adā qui in gratia creatus fuerat, quā plures Maleficæ, quæ huiusmodi dona non perceperunt, Ergo illorū peccata omnia Maleficorum flagitia excedūt.

Præterea quò ad pœnam, maiori culpæ maior pœna debetur, sed peccatum Adæ grauissimè punitum fuit, in hoc, quòd, vt patet, in omnes posteros eius pœna cum culpa ostenditur in trāsfusionē originalis peccati, Ergo eius peccatum grauius est omnibus alijs peccatis.

Præterea quò ad damnū. Nam iuxta August. Ex hoc aliquid est malū, quia adimit bonū, ergo vbi plus de bono amittitur, ibi maior culpa præcessit. Sed peccatum primi parentis maius damnū tam in naturalibus, quā in gratuitis intulit, vbi nos innocentia & immortalitate priuauit, quòd nullum aliorum sequentium peccata intulit, ergo, &c.

Probat̄ Maleficorum peccata, Adā peccato enormiora.

Sed e contra, id quod plures rationes mali includit, magis est malū, sed peccata Maleficarum sunt huiusmodi, Nā omnia mala in bonis naturæ & formæ procurare possunt, Deo permittente, vt ex Bulla Papæ deducitur. Præterea Adam peccauit solummodo faciendo, illud quòd est vtroque modo malū, quia prohibitum, & quod nō erat malū secundū se: Sed Malefici, & alij peccatores peccant faciendo, illud quòd est vtroque modo malū, & secundū se, & prohibitum, vt homicidia & alia multa prohibita. Vnde eorum peccata grauiora sunt alijs peccatis.

Innuat, ac si Adam ignorantia peccauit.

Præterea peccatū quòd fit ex certa malitia, est graui⁹ peccato quòd est p ignorantia. Sed Maleficæ ex magna malitia continent fidē & sacramētā fidei, prout plures cōfess. sunt.

Responsio, quòd mala quæ à modernis Maleficis perpetrantur cuncta alia mala, quæ Deus vnquam fieri permisit, secundū quod in titulo quæstionis tangitur, excedunt. Et hoc quò ad peccata, quæ contingunt in peruersitate morum, licet secus sit de peccatis, quæ opponuntur alijs virtutibus

virtutibus Theologicis. Potest ostendi triplici via. Primò in generali, comparando eorū opera indifferenter ad quæcunque flagitia mundi. Secundò in speciali, comparando ad species superstitionis, ex quocunque pacto cum Demonibus inito. Tertiò, comparando illa ad peccata malorum Angelorum, aut etiam primorum parentum.

Primum sic. Nam cum triplex sit malū, videlicet culpa, pœnæ, damni: eò quòd triplex sit bonū, cui illa opponuntur, scilicet honestum, delectabile, & vile. Et culpæ opponitur honestum, pœnæ delectabile, damno vile.

Bona & mala triplicia.

Quòd culpa Maleficarum excedit cuncta alia peccata, sic apparet. Nā iuxta doctrinam sancti Th. in 2. di. 22. ar. 2. Licet in peccato multa possint considerari ex quibus peccati grauitas, vel etiam leuitas trahi potest. Vnde & coringit, quòd idem peccatum, quòd secundū vnū eorū est grauius, secundū aliud leuius inueniatur: prout dicere possumus, In fornicatione iuuenis peccat, senex infant. Tamen illa simpliciter grauiora sunt, quæ plures & pœnitiores habent, non dico circumstantias solum, sed in specie & quantitate peccati essentiali peccati grauitatem.

In fornicatione iuuenis peccat, senex infant.

Et sic dicere possumus, quod licet peccatū Adæ, quantum ad aliquas circumstantias grauius sit omnibus alijs peccatis, quantum ad hoc quòd minori tentatione pulsatus cecidit, quia videlicet tantum ab intrinseco. Et etiam quia facilius resistere potuisset, propter originale iustitiam in qua creatus erat? Tamen quantum ad speciem & quantitatem peccati, & etiam quantum ad alias circumstantias, quæ peccatum magis aggrauant, sicut multa grauiora peccata sunt secuta, ita & inter illa omnia Maleficorum excedūt: quòd etiam clarus ex duobus deducitur.

Maleficorum peccata grauiora originali peccato.

Nam sicut vnū peccatū dicitur maius altero, Vel causalitate, vt peccatum Luciferi: Vel generalitate, vt peccatum Adæ. Vel deformitate, vt peccatum Iudæ: Vel difficultate remittendi, vt peccatum in Spiritum sanctum: Vel periculo, vt peccatum ignorantie: Vel inseparabilitate. Vt peccatum cupiditatis: Vel pronitate vt peccatum carnis. Vel Diuine maiestatis offensione, vt peccatum Idololatriæ & infidelitatis: Vel expugnandi difficultate, vt superbia: Vel metris cæcitate, vt ira. Ita & post peccatū Luciferi, oīa alia peccata, Maleficorum opera excedunt, tam in deformitate,

Quot modis peccatum dicitur maius altero.

Post peccatum Luciferi nullū maius Maleficorum peccato.

crucifixum abnegantes, quam & pronitate, spurcitas carnis cum Dæmonibus exercentes, ac mentis cæcitate, in omne nocendum, tum animarum quam corporum, hominum & iumentorum, toto malignitatis spiritu debacchantes, prout ex supradictis patuit.

Quod etiam secundum Isidorum nomen ostendit. Dicuntur enim Malefici ob facinorum magnitudinem, &c. ut supra patuit.

Quid sit peccatum.

Deducitur & ex isto. Nam duo sunt in peccato, auersio, & conuersio, iuxta illud, August. Peccatum est, spreto incommutabili bono, rebus mutabilibus inhærete. Et ipsa etiam auersio à Deo fit tanquam formale, sicut ipsa conuersio tanquam materiale. Ideo tanto aliud quod peccatum est grauius, quanto magis homo per ipsū à Deo separatur. Et quia per infidelitatem homo maxime à Deo elongatur, ideo & maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur per nomen Hæresis, quod est etiā Apostasia à fide simul, & quæ tota earum vita peccatum est.

De primo: nam cum peccatum infidelitatis consistit in renitendo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri, vel quia renittitur fidei nondum susceptæ, aut susceptæ. Si primo modo, tunc est infidelitas Pagatorum seu Gentilium. Si secundo modo, tunc iterum dupliciter, quia aut renittitur Christianæ fidei susceptæ in figura, aut in ipsa manifestatione veritatis. Primo modo est infidelitas Iudæorum. Secundo modo infidelitas Hæreticorum.

Vnde patet, quod hæresis Maleficarum inter tres species infidelitatis grauius existit, quod etiam ratione & auctoritate comprobatur. Nam 2. Pet. 2. dicitur, Melius erat illis viam veritatis non cognoscere, quam post cognitam, retrorsum conuerti. Ratio. Nam sicut grauius peccat, qui non implet quod promisit, quam ille qui non implet hoc quod nunquam promisit. Ideo infidelitas Hæreticorum, qui profitentur fidem Euangelij, & tamen ei reuertuntur corumpentes ipsam, grauius peccant quam Iudæi & Pagani.

Et iterum, Iudæi grauius peccant quam Pagani, quia susceperunt fidei Christianæ figuram in Veteri Lege, quam male interpretantes conspiciunt, quod Pagani non faciunt: ideo etiā eorum infidelitas est grauius peccatum, quam infidelitas Gentilium, qui nunquam fidem Euangelij susceperunt. De secundo

Quomodo Malefica fide abnegent. Tres species infidelitatis.

secundo quod & Apostata nuncupantur. Nam secundum Th. secunda secundæ, q. 12. Apostasia importat quandam retrocessionem à Deo & religione, quæ fit per diuersos modos, quibus homo coniungitur Deo vel per fidem, vel per subiectam ad obediendum voluntatem, vel per religionem & clericatum. Secundum quod dicit Raymun. & Hostien. quod Apostasia est temerarius à fidei statu, vel obedientiæ vel religionis excessus. Et cum remoto priori, remouetur posterius, sed non est conuersio. Ideo & prima alias duas excidit, scilicet, Apostasia à fide, præcedit à religione, de qua 48. dist. quantumlibet. & 16. q. 1. legi non debet.

Tamen secundum Raymundum non iudicatur Apostata seu fugitiuus, etiam si ad longinqua diu euagetur, nisi postquam sic viuit, quod animū redeundi se deposuisse ostendit. ff. de re milit. desertorem. Et hoc fieret si vxorē duceret, vel simile tale. Similiter & Apostasiam inobedienciæ, ubi quis sponte contemnit præcepta Ecclesiæ, & Prælatorū. de qua 3. q. 4. alieni. Qui etiam infamis efficitur, repellitur à testimonio, & debet excommunicari, 11. q. 3. Si autē.

Vnde & Apostasia, de qua loquimur super Apostasiam Maleficarū, dicitur Apostasia perfidiæ, quæ & tanto grauior quanto & cum inimico fidei rationis salutis per pactum expressum peragitur. Hoc enim habent facere Malefici & hoc inimicus ille exegit in toto vel in parte. Repertæ sunt enim per nos Inquisitores, quæ omnes fidei articulos abnegauerant, quosdam verò certos in numero, semper tamē confessionem veram & sacramentalem habebant abnegare. Vnde & Iuliani Apostatæ perfidia non videtur tanta fuisse, licet in alijs aduersus Ecclesiam maiora exercuisset, de qua & secundo. q. 7. non potest.

Si quis verò incidetaliter quæreret: Quid si mēte & corde fidem tenerent, quorum scrutator solum Deus est, & non quæcūq; Angelica creatura, ut supra patuit: faceret tamē reuerentiam & obedientiam Diabolo per actus exteriores. Dicendum videtur, quod cum Apostasia perfidiæ dupliciter potest fieri, per actus infidelitatis exteriores, absq; expresso pacto cum Dæmone inito, sicut qui in terris infidelium Mahumeticam vitam assumoret: aut in terris Christianorum cum expresso pacto, &c. Primi, ubi mente renitent fidem: actu tamē exteriori negant, licet non sint Apostatæ nec

Apostata multiplex.

Quis Apostata seu fugitiuus habendus.

Clericus vxorem ducens Apostata est.

Apostasia per fidei Maleficarum.

Iuliani Apostata perfidia minor Apostasia Maleficarum.

Hypocrite non sunt. Apostata. e. Salomon fuit Hypocrite.

Hæretici, tamen mortaliter peccant. Sic enim Salomō Dīis suarum vxorum reuerentiam exhibuit. Nec enim aliquis excusatur, si ex metu hoc faceret, quia secundum Aug. Satisfacius est mori fame, quam vesci idolatricis, (aliqui habent satius) 33. q. 3. Sarius. Malefici autem quantumcūq; ad se retinent corde, & abnegant ore. Apostatae tamen iudicantur eo qd fœdus cum morte, & pactum cum inferno pepigerunt. Vnde & S. Tho. in 2. dist. 4. art. vit. Loquens de similibus operibus magicis. Et qui quocūq; modo auxilium petunt à Dæmonibus, dicuntur omnibus esse apostasia à fide, propter pactum inīturū cum Dæmonē, vel verbotenus si inuocatio interfuit, vel factō aliquo, etiam si sacrificia desint. Non enim potest homo duobus dominis seruire.

Malefici pactum cum inferno pangūt.

Virum magi & astronomi sint apostata.

Ad idem Albertus vbi supra dist. 8. vbi quaeritur: Virum Magicis, & Mathematicis intendere sit peccatum & apostasia à fide. Ita respondit: In talibus est semper apostasia verbi vel operis. Si enim inuocatioes fiant tunc apertum pactum initur cum Dæmonē, & tunc est aperta apostasia verborum. Si autem non sit nisi opere simpliciter, tūc est apostasia operis. Et quia in his omnibus semper est fidei contumelia, quia expectatur à Dæmonē quod expectandum est à Deo, ideo semper apostasia iudicatur. Ecce quā clare duplicem apostasiam ponunt, tertiam subintelligentes, scilicet, cordis: quæ si desit tamen Maleficæ verbis & operibus apostatrices iudicatur. Pœnis ergo, vt patet, & Hæreticorum & Apostatarum subiaccere debent.

Quando expectatur à Deo, quod expectandum à Deo, est apostasia.

Et est tertia criminis enormitas præ cunctis alijs hæresibus in eis. Nā si iuxta Aug. omnis infidelium vita peccatū est. 18. q. 1. §. 2. & est glossa super illud Roman. 14. Omne qd non est ex fide peccatum est: Quid iudicandum est de tota vita, id est, de omnibus alijs operibus Maleficatum, quæ tamen non ad complacentiam Dæmonum fiant, sicut ieiunare, Ecclesias frequentare, communicare, & sic de alijs. In omnibus enim peccant mortaliter, qd sic declaratur, Tanta est enim labe huius peccati, qd facultatem resurgendi licet non ex toto amputant, eō qd peccatū non corrumpit totū bonū naturæ, & lumen naturale in eis remanet. Tame propter præstitum homagium, nisi ab illo absoluat, omnia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de genere malorum, quod in alijs infidelibus non cernitur.

Peccatum non corrumpit totum bonum natura.

Nam

Nam secundum Thomam secunda secundæ, quæst. 10. An omnis actio infidelis sit peccatum? dicit qd quamuis opera infidelium, quæ sunt de genere bonorū, vt ieiunia, elemosynæ & huiusmodi non sint eis meritoria, propter infidelitatem, quæ est grauissimum peccatum: tamen quia peccatum non corrumpit totū bonum nature, sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorū est mortale peccatum, sed actus procedens ex ipsa infidelitate, vel relatus ad ipsam, etiam si sit de genere bonorum: puta, Saracenus ieiunat, vt seruet legem Mahumeti de ieiunio mandantem. Iudæus seruat suas festiuitates, & huiusmodi: in his est mortale. Et sic intelligitur illud Augustini supra allegatum Omnis infidelium vita peccatum est.

Quod Malefica grauissimas merentur pœnas vltra omnes flagitiosos mundi.

Denique Maleficorum flagitia, euncta aliorum peccata excedunt: quantum ad demeritum pœnæ, declaratur. Primo quod ad pœnam Hæreticis infligendam. Secundō, quod ad pœnam Apostatis inferendam. Nam Hæretici duplici pœna puniuntur, secundum Raymun. scilicet excommunicatione, depositione, rerum ablatione & corporali morte. De quibus omnibus lector inueniet super primum de sent. excommunic. Nouerit. & super secundum. 24. q. 1. Qui contra pacem, & tertium, dist. 8. quo iure, 23. q. 7. c. 1. & seq. super 4. eod. tit. scilicet de Hæreticis, Excommunicamus. 1. & 2. Imo & grauissimas incurunt pœnas credentes, receptatores, fautores & defensores. Nam vltra pœnam excommunicationis illis infligunt, Hæretici cum fautoribus & defensoribus suis, & receptatoribus, & ipsorum filijs, vsque ad secundam generationem per lineam paternam, per lineam verò maternam, & vsque ad primum gradum, ad nullum beneficium, vel officium Ecclesiasticum admittuntur: vt eodem tit. quicumque, & c. statutum. lib. 6. Sed super tertiam pœnam, si Hæretici habent filios Catholicos, priuantur paterna hereditate in detestatione criminis, & super quartam pœnam, si post deprehensionem erroris continuò non velint reueri, & heresim abiurare, subito debet comburi, si laicus est. Falsarij. n. pecunie rationem

Hæreticorum pœna multiplex.

Pœna hereticorum in hęc redes vagat.

Processus ad ignem.

statim morti traduntur, quanto magis falsarij Fidei. Si vero clericus: post solennem degradationem relinquitur curiæ seculari occidendus. Si autem reuertatur ad fidem, detrudi debet in perpetuum carcerem: de hæreticis. Excommunicamus, primo, & secundo, & hoc de rigore juris. Mitius tamen agitur cum eis post abiterationem, quam ad arbitrium Episcopi & Inquisitoris facere debent, prout in tertia parte operis patebit, ubi de varijs modis sententiarum tales tractatur, quis etiam dicatur deprehensus & conuictus, seu etiam relapsus.

Malefica auferius quam Hæretici puniendæ.

His autem modis multare maleficas non videtur sufficere, cum non sint simplices hæreticæ, sed apostatæ, & ultra hoc quod in ipsa apostasia non hominibus propter metum, aut carnis oblectamenta fidem abnegant, vt supra tactum est: Sed ipsis Dæmonib. vltra abnegationem, hominibus, corpora, & animas offerendo præstant. Ex quibus satis probabile videtur, quod quantum eoque pœniteant, & ad fidem reuertantur, non debent sicut alij hæretici carceribus perpetuis mancipari, sed vltimo supplicio puniri: & hoc etiam propter damna temporalia, hominibus & iumentis varijs modis illata leges imperant, vt patet C. de maleficijs. l. nullus. l. nemo. & l. culpa. Et est similis culpa prohibita discere & docere. Et loquuntur leges super sortilegos: quanto magis super maleficos: ubi dicunt, quod pœna illorum est boorum publicatio & decapitatio. Et si quis tali arte mulierem ad luxuriam prouocauerit, vel è conuerso, bestijs exponitur, vt dicitur ibidem. l. multi. Et de his in prima quæstione tactum est.

Declaratur, quod propter peccata Maleficarum innoxij sæpè maleficantur, etiam interdum propter peccata propria.

QUÆSTIO XV.

Ed hoc, quod Diuina permissione plures innoxij damnificantur & puniuntur in præmissis nocuentis, propter aliena peccata Maleficarum, & non propter culpas proprias. Nec alij cui hoc videatur inconueniens, ostendit S. Tho. secunda secundæ, q. c. 8. Hoc fieri iuste à Deo: loquendo de pœnis præsentis vitæ triplici ratione. Primò quidem, quod vnus homo

homo est res alterius, & sicut quis punitur in rebus, ita & in pœnam alterius aliquis puniri potest. Nam filij secundum corpus, sunt quædam res patris, & serui & animalia, res dominorum, & sic filij puniuntur quandoque pro patribus. Sicut filius natus ex adulterio Dauid mortuus fuit quam citius: Et animalia Amalechitarum iussa sunt interfici. Quamuis & in huiusmodi sit ratio mystica, vt habetur 1. q. 4. §. paruulos.

Secundò, quia peccatum vnus deriuatur in alterum, & hoc dupliciter. Per imitationem, sicut filij imitantur peccata parentum, & serui & subditi peccata dominorum, vt audacius peccent: vt sit in rebus male acquisitis, in quibus filij succedunt, serui in latrocinijs & guerris iniustis: vnde sæpius interficiuntur. Et subditi Prælatorum audacius peccant, dum eos peccare cernunt: etiam si eadem peccata non committunt, vnde & iuste puniuntur.

Deriuatur etiam peccatum vnus in alterum per modum meriti, vt subditorum in malum prælatum, id est, quod peccata subditorum merentur peccatorem prælatum, secundum illud Iob. Regnare facit Hypocritam propter peccata populi.

Deriuatur etiam peccatum, & consequenter pœna per aliquem consensum vel dissimulationem. Hoc est, quando superiores peccata non redarguunt, tunc sæpius boni cum malis puniuntur, vt dicit Aug. in primo de ciui. Dei. Exemplum: ubi inter nos Inquisitores vnus reperit quoddam opidum mortalitate hominum quasi destitutum, & ubi fama volabat, quod quædam mulier sepulta, linteam, in quo sepulta erat, successiue deglutiret, & quod pestis cessare non posset, nisi ex integro linteamen deglutendo ad ventrem consumpsisset. Habito consilio de super, Sculterus cum præfecto ciuitatis sepulchrum effodientes, inuenerunt quasi dimidiatam linteaminis per os & collum vsque in ventrem immisam & consumptam. Quo viso, motus Scultetus, gladium extraxit, & caput amputando extra foueam proiecit, sicque subito pestis cessauit. Ex quibus utique, diuina permissione, peccata illius vetulæ super innoxios, propter dissimulationem præcedentium punita fuerunt. Nam præhabita inquisitione repertum fuit, ipsam longo tempore vitæ suæ sortilegam & magam fuisse. Exemplum etiam de punitione Dauid in enumeratione populi per pestem.

Triplix modo punitur quis iuste ob aliena peccata.

Peccatores imitantur cum imitatoribus.

De muliere mortua, qua linteamen deglutendo, pestem procurauit.

Tertio

*Deus punit
vt meritum
cumuletur
per exercitiū
patientia.*

Secundò, ſi primum deſit, immittitur tamen vt meritum cumuletur per exercitiū patientiæ, ac etiam vt virtus latēs intus, alijs manifeſtetur. Exemplū in Iob 1. & Tobia 2. Tertio, vt virtus conſeruetur per humiliatiōem flagellorum. Exemplū in Paulo, qui de ſe dicit 2. Cor. 12. Ne magnitudo reuelatiōnū extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis mee, Angelus Satanæ: Qui ſtimulus, ſecundū Remi. fuit hæc infirmitas corporalis. Hæc ſunt cauſæ ſine culpa.

Quartò, vt æterna damnatiō hic inchoetur, vt ſcilicet aliquo modo ſtetur, quid in inferno patietur. Exemplum in Herode, Act. 12. & in Antiocho, 2. Macha. 9.

Quintò, vt homo purificetur, vel per expulſionem culpæ, cum ſcilicet, ea flagellis conteritur. Exemplum de Maria ſore ſore Aaron, Num. 13. lepra infecta, & Iſraëlitis proſtratis in deſerto, ſecundū Hieron. 23. q. 4. quid ergo. Vel ad ſatiſfactionem pœnæ. Exemplum in David, qui poſt remiſſionem adulteriij commiſſi, quò ad culpam in pœnam fuit expulſus de regno, vt patet in 2. Regum. Quod notat Grego. de pœn. diſt. 1. ſi peccatum David, Poſſet etiam dici, omnem pœnam quam patimur procedere ex culpa noſtra, ſaltem originali, cum qua naſcimur, quia ipſa eſt cauſa omnium cauſalitatum. ar. diſt. 5. ad eius.

*Originale eſt
cauſa omnium
cauſalitatum.*

Sed & tertia pœna, quæ & damni, loquendo de illa quò ad æternam damnationem, quam in futuro ſuſtinebunt, nemo ambigat quin ſuper omnes damnatos in pœnis ſuper ſenſibilibus cruciabuntur. Sicut enim gratiæ viſio in patria ita mortali culpæ pœna in inferno ſuccedit. Et ſicut gradus beatitudinis in patria commenſurantur iuxta gradus charitatis, & gratiæ in via, ita & menſura ſuppliciorum in inferno iuxta menſuram criminum in via. Hoc eſt, quòd Deutero. 25. dicitur: Pro menſura peccati, erit & plagarum modus. Et ſic hoc in alijs peccatis omnibus, tamen in ſpeciali Maleficiis hoc conuenit, quòd ad Heb. 10. tangitur: Quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui ſilium Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamenti polluta duxerit, in quo ſanctificatus eſt. Hæc ſunt propria Maleficarum, ſidem abnegantiū, & per diuiniſſimum ſacramentum plurima maleficia, vt iam in ſecunda parte patebit exercitium.

Declara

*Declaratur in ſpeciali veritas præmiſſa, comparando
opera Maleficarum ad alias ſuperſtitio-
nis ſpecies.*

QVÆSTIO XVI.

R

RAEMISSA denique veritas, quò ad enormitatem criminū in maleficijs, probatur per comparationem ad alia opera Magorum & Diuinatorum. Nam cum quatuordecim ſint ſpecies circa opera ſuperſtitioſa, ex triplici genere Diuinationum. Quorum primum ſit per manifeſtā Damonum inuocationem. Secundum per tacitam ſolam cōſiderationem diſpoſitionis, vel motus alicuius rei, vt ſy- derum, dierum, horarum & huiusmodi. Tertium, per cō- ſiderationem alicuius actus humani ad inquirendum ali- quid occultum, quæ Sortium nomen habent.

Et ſpecies primi generis diuinationis, quæ ſit per expreſ- ſam Damonum inuocationem, ſunt Præſtigiū, Diuina- tio ſomniorum, Necromantia, Diuinatione pythonica, Geo- mantia, Hydromantia, Aeromantia, Piromantia, & Aro- lorum cultus. Thom. ſecunda ſecundæ, q. 95. & 26. & q. 5. ſi- gur. & q. 5. nec mirum. Species denique ſecundi generis Ge- nethiaci, Aruſpices, Augures, Omen obſervantes, Chiro- mantia, & Spatulamantia.

Species enim tertij generis variantur, ſecundum omnia illa quæ Sortium nomen habent, ad inquirendum aliquid occultum, ſcilicet, per cōſiderationem punctorum, feſtu- carum, figurarum in plumbō liquefactarum. Et de his Th. ubi ſupra, & 26. quaſt. 2. & q. 4. per totum.

Tamen hæc omnia crimina Maleficarum flagitia exce- dunt, quòd de præſtantiōibus ſpeciebus deducitur: Vnde & de minoribus non difficultatur.

Nam in prima ſpecie, ubi aliqui præſtigioſi quibuſdam apparitionibus ſenſus humanos decipiunt, vt res corpora- lis aliter ſentiantur per ſenſum viſus aut tactus, vt in præce- dentiōibus tactum eſt de modo præſtringendi. Maleficiæ his non contentæ circa membra generatiuæ parentiæ, illa in- terdū præſtigioſa apparitione auferendo, licet nō in rerum veritate, etiam ipſam generatiuā potentiā pluries auferunt, ne mulier

*Species expreſ-
ſe inuocatio-
nis Damonū.*

*Spatulaman-
tia.*

*Figure in plū-
bo liquefacta.*

*Quòd Male-
fici etiam ſine
Præſtigiato-
res.*

ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat, etiam remanere membro: absque præstigiola illusione potest, & ceptum, etiam abortum procurant, sæpeque procurant cum innumertis alijs malis: in diuersis etiam formis bestiarum apparent, vt in superioribus paruit.

*Maleficos esse
Necroman-
tuos.*

In secunda denique specie, quæ & Necromantia dicitur, & fit per mortuorum apparitionem, vel locutionem, cum vt dicitur 7. libr. Ethi. Nekros Græcè, mors dicitur Latine, mantia verò diuinitio. Faciunt autem talia per sanguinem hominis, aut alicuius animalis, super quibusdam caracte-ribus, scientes Dæmonem sanguinem amare, id est, eius effusionem, & peccata. Vnde fit, vt vbi mortuos ab inferis se vocare putant, ad respondendum ad interrogata, Demones in eorum similitudinibus apparentes, talia exercent. Et huiusmodi artis erat illa magna Pythonissa, de qua 1. Reg. 18. ique ad instantiam Saulis Samuelem suscitauit.

*De Pythonis-
sa Saulis.*

Nec ex hoc putet, quis talia esse licita, quod scriptura commemorat animam iusti Prophetæ ab inferis vocatam, Sauli euentum futurum belli, etiam per mulierem Pythonissam apparuisse. Quia vt Aug. dicit ad Simplicianum. Non est absurdum credere aliqua dispensatione permissum fuisse, vt non dominante arte magica, vel potentia, sed dispensatione occulta, quæ Pythonissam & Saulem iarebat, iusti spiritus ostenderet regis aspectibus, diuina eum sententia percussurus. Vel non verè spiritus Samuelis à sua requie est excitatus, sed aliquod phantasma, & illusio Dæmonum imaginaria Diaboli machinationibus est facta, quæ appellat Samuelè scriptura, sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Hæc ex responsione cuiusdam argumenti super questione, An diuinitio quæ fit inuocatione Dæmonum, sit illicita. 2. secundum 95. art. 4. Ad secundum. Sed si lectori placet, videat responsionem super ultimū argumentū questionis; An gradus prophetiæ, sint in beatis in eadē summa, quæ 7. Inspeciat etiam dictum Augustini. 26. q. 5. Nec mirū. Sed hæc parum ad Maleficarum opera, quæ nullam in se retinent speciem pietatis, vt inuenti eorum opera parit sanguinem innocentem fundere non cessantes, occulta quæque Diabolicis instructionibus manifestata res, nec viuis aut mortuis parcunt, vbi animas cum corporibus interimunt.

*Mal. fi. as
etiam esse Sor-
didas.*

In tertia denique specie, quæ & somniorum diuinitio dicitur

dicitur, dupliciter obseruatur. Primò, quando quis vitur somnijs, vt valeat aliquid occultū inuestigare ex reuelatione malorum spirituum, cū quibus habentur pacta expressa, quādo scilicet ad hoc inuocatur. Secūdo verò quādo quis vitur somnijs ad cognoscendum futura, secūdo quod somnia procedunt ex reuelatione diuina, vel ex causa naturali intrinseca, vel extrinseca, quantum potest se extendere talis virtus, non erit illicita diuinitio. Hæc Thomas, vbi supra.

*Angelica re-
uelationes.*

Pro cuius intelligentia, vt Predicatores nucleum ad minus habeant, notandum ad primum de Angelis quod cum Angelus sit limitata virtutis, efficacius reuelare potest aliquid futurorum animæ dispositæ quā indispositæ. Dispositio aut fit post sedationem moruum exteriorū & interiorū, vt quando silentes sunt noctes, & sedari sunt motus simoniaci, & hoc fit circa auroram, quādo digestio est completa: & hoc dico de nobis peccatoribus similibus quibus Angeli ex diuina pietate ad prosecutionem officij aliqua reuelant aut tempore studij in aurora intellectum de occultis scripturarum informante. Presidet enim Angelus bonus intellectui, sicut Deus voluntati, & corpora cœlestia nostris corporibus, alijs autē perfectioribus quibuscunque potest & quacunque hora reuelare vigilando & dormiendo. Quāuis & iuxta Philosophum in lib. de som. & vigil. sunt magis apte recipere reuelationes, vt dictum est, vno tempore, quā aliter prout cæteri Magi facere consueverunt.

*De anima di-
sposita ad re-
uelationes.*

Ad secundum nota, quod naturali sollicitudine naturæ de regimine corporis contingit, quod quadam futura habent causam naturalem in homine somniante: & tunc illa somnia seu visiones, sunt tantummodò signa, & non causæ sicut ex parte Angeli dictum est. & hoc accidit, futurorū in homine, vt sanitatis, vel ægritudinis, vel periculi, &c. Et hæc est sententia Arist. vbi 5. Quia natura representat in somnijs animæ aliquas dispositiones, quæ sunt in corderex quibus postea cōtingit infirmitas, vel aliud, vt si quis somniat de occupationibus igneis, signū est quod in eo prædominatur cholera: si de aeris, vt de volatu & huiusmodi, signū est sanguinis: si aque, vel alterius liquoris aquei, signū est phlegmatis: si de terrenis signū est melancholiæ. Et ideo per somnia quandoque iuuantur Medici, ad cognoscendum dispositiones corporis: (vt etiam dicit Philosophus in eodē libr.)

*Naturales re-
uelationes.*

*Somnia secū-
dum comple-
xiones.*

Somnia Maleficarum.

Sed hæc iterum leuia sunt, per comparationem ad somnia à Maleficis superstitiosè obseruata. Nam si corporalis ter, vt sup. tactum est, nolunt transferre, sed tantum imaginariè cernere, quæ à consodalibus Maleficis perpetrantur, reponere se habent ad sinistrum latus in nomine sui Diaboli & omnium Dæmoniorum. Vnde fit, vt eis singula imaginaria visione repræsententur à simili. Si aliqua occulta scire pro se vel alijs hominibus volunt à Dæmonibus per somnia instruantur, non per tacita, sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcunque pactum, quocunque modò per aliquod sacrificiū alicuius animalis, seu sacrilegæ deprecationis, aut cultus etiam lauitæ exhibitionis, sed se ipsas in anima, & corpore Dæmonibus offerentes, fidem penitus sacrilego ore abnegantes. Nec his contentæ, etiam proprios aut alienos infantes Dæmonibus offerunt, aut interimunt, de quibus supra habitum est.

Oracula.

In quarta denique specie quæ per Pythones, à Python, Apolline, iuxta Isidorum, qui auctor diuinandi dicitur fuisse, exercetur, non per somnia, aut per mortuorum allocutionem, sed per viuos, vt in arreptitijs, qui sic arrepti à Dæmonibus, vel voluntariè, au. uoluntariè, ad prædicandū tantum modò futura, & non ad alta flagitia perpetranda agitantur, qualis fuit illa puella de qua Acto. 16. clamado post

Pythonissa in Actis Apostolorum.

Apostolos, quod essent veri serui Dei. Vnde indignatus Paulus imperauit spiritui exire ab ea: Pater quod modica sit comparatio per respectum ad Maleficas & eorū opera, quæ utiq; sic ob magnitudinem facinorum, & enormitatē criminum, iuxta Isidor. vt supra habitum est, nuncupatur. Vnde causa breuitatis de alijs minoribus speciebus diuinationum hæc probare non expedit, vbi maiores excedere noscuntur. Nam vbi prædicatori placet applicare alias species, potest, vt Geomantiam, quæ fit circa corpus terrestrè, vt in ferro vel lapide polito. Hydromantiam, quæ fit in aqua vel crystallo. Aeromantiam, quæ fit in aëre. Pyromantiam, quæ fit in igne. Ariolorum, quæ fit in visceribus animalium immolatorū in aris Dæmonū. Licet hæc omnes per expressam Dæmonū inuocationē fiant, nulla tamen est comparatio ad maleficia Maleficarum, cum ad nullum nocumentū hominū, iumentorum & terræ frugum tendūt directè, sed ad futurorum præcognitionem. De alijs etiam specie

*Geomantia.
Hydromantia
Aeromantia.
Pyromantia.
Arioli.*

speciebus diuinationum, quæ cum tacita inuocatione, & etiam per tacitum, vt si pactum erga Dæmones practicatur, vt sunt Genethliaci, seu Astrologi, sic dicti propter naturalium cōsiderationes. Aurtspices, qui dies & horas obseruant. Augures, qui gustus & garritus auium, & Omen, quod verba hominum obseruant. Et Chyromantici, qui ex lineamenta manuum aut spatulis animalium diuinant. Si cui placet, inspicat præceptorem Nideri, circa secundum præceptum, & plura inueniet, quomodo sint licita, & quomodo non. Maleficatum verò operā nunquam sunt licita.

*Genethliaci.
Aurtspices.
Augures.
Omnia:
Chyromantici.*

Declaratiua quartadecima, grauitatem criminis ad peccata quæcunque Dæmonum comparando.

Q V A S T I O X V I I.

S

ed & tanta est earum facinorum magnitudo, quod etiam malorum Angelorum peccata & ruinas excedunt. Et si in culpis quomodo non & in infernalibus supplicijs. Et hoc quidem ad culpas demonstrare, non est difficile varijs rationibus. Primo: nam licet eorū peccatum sit irremissibile, hoc tamen non est propter magnitudinē criminis, habendo respectum ad eorum naturalia & præcipuè secundum opinionem illorum, qui dicunt, eos tantum in naturalibus & nunquam in gratuitis fuisse creatos. Et quia bonum gratiæ, excedit bonum naturæ, idè illorum peccata, qui à statu gratiæ cadunt, prout Maleficæ fidem susceptam in baptismo abnegantes existunt, eorum vitio peccata excedūt. Si verò dicamus eos in gratia fuisse creatos, licet non confirmatos, sic etiam Maleficæ, licet non creatæ in gratia, tamen à gratia sponte ceciderunt, sicut & illi volentes peccauerunt.

Maleficæ peccato, Diabolis pares.

Diabolos solum in naturalibus, non in gratuitis fuisse creatos.

Secundò demonstratur, nam licet eorum peccatum sit irremissibile varijs de causis alijs, puta secundum Aug. quia nullo suggerente peccauerunt, idè nullo reparante redire debēt. Vel secundum Damasc. contra Dei formā intellectum peccauerunt: & cognitio, quantò est nobilior, tantò peior est error. Seruus enim sciens voluntatem domini sui, &c.

Cuius Diabolus peccatum irremissibile.

*Diabolus se-
mel tantum
vortibilis.*

Vel iterum secundum eundem Damas. quia Angelus malus non est susceptibilis poenitentiae, ideo nec veniæ, & hoc ex natura sua, quæ quia spiritualis, tantummodo semel est vortibilis, eò qd se totam conuertit quod in homine non fit, vbi caro semper repugnat spiritui. Vel iterum, quia ex celso loco peccauit, vt in cælo, homo autem in terra.

*Diabolus nul-
lo metu pena
peccauit.*

His tamen non obstantibus eius culpa in multis alijs minoratur comparatiuè ad Maleficarum flagitia. Primo in hoc, quod ille iuxta Anselmum, in quadam oratione, nulla præcedente delicti vindicta superbiens peccauit. Maleficæ verò post tantas poenas sepe multis alijs Maleficis inflicta, imò & post poenas, quas percipiunt in Ecclesia, Diabolo occasione suæ ruinæ inflicta, omnia hæc contemunt, & non ad minima peccata mortalia, vt cæteri peccatores, qui ex infirmitate aut malitia absque habitu malitiæ peccant, sed ex profunda cordis malitia ad horrenda flagitia properant.

Secundo, quia licet triplex sit status mali Angeli, innocentia, culpæ, & miseris seu poenæ, ipse tamè sic ab innocentia semel tantum cecidit, vt ad illam nunquam restitutus fuit. Peccator autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum profundatur. Et super omnes ipsæ Maleficæ, vt earum flagitia demonstrat.

*Satan nõ pec-
cauit in redẽ-
ptionem.*

Tertiò ille contra creatorem, nos autem, & super omnes ipsæ Maleficæ contra creatorem & redemptorem, &c.

Quartò ille dereliquit Deum permittentem, videlicet eum peccare, & non pietate eum prosequentem, nos autem, & super omnes ipsæ Maleficæ, peccatis elongamur, à Deo permittente, & ex pietate nos continuo prosequente, & beneficijs plurimis nos præueniente.

Quintò, ille præstat in malitia Deo reprobanse, & suam gratiam non apponente, nos miseri currimus in illâ malitiam, Deo continuè reuocante.

Sextò, ille manet obduratus ad punientem nos obdurati ad blandientem. Et si ambo contra Deum, tamen ille contra se requirentem, nos contra pro nobis morientem, quem vt præmisimus, super omnes Maleficæ de honestantibus offendunt.

Solutiones

*Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem
per comparationem.*

AD argumenta. Ad primum patet responsio per ea, quæ in principio quæstionis tacta sunt. Vnde videlicet aliud quod peccatum debet censeri grauius altero, & quomodo peccata Maleficarum grauiora cunctis, quò ad culpam existunt. Et aliud quò ad poenam. Dicendum, qd sicut culpa Adæ, ita & eius poena dupliciter consideratur. Vel quò ad personam, vel quò ad naturam totam, videlicet posteritatem ex eo sequutam: Primo modo sicut maiora peccata fuerunt post eum perpetrata, quia videlicet ipse solum modo peccauit, faciendo illud quod erat malum, non secundum se, sed quia prohibitum. Fornicationes verò, adulteria, & homicidia, utroque modo mala sunt. scilicet secundum se, & quia prohibita, ideo etiam grauior poena eis debetur.

*Cur Adæ pec-
catum maxi-
mum.*

Secundo verò modo, licet maxima poena primum peccatū sequuta est, hoc tamè est per indirectū, inquam videlicet per eum tota posteritas originali peccato fuit infecta, eò qd ipse primus parens omnium, pro quibus omnibus solus filius Dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo autem personali medietate diuina gratia poenituit, & saluatus per solutionem factā per Christum. Incomparabiliter autè peccata Maleficarum excedunt in grauitate, non cõrentæ de suis personalibus peccatis, & perditionibus, cum etiam innumeras alias post se continuè trahunt.

Ad tertium dicendum ex præhabitis, qd hoc fuit per accidens in peccato Adæ, qd maiorem lesionem intulit: hoc videlicet, qd naturam integram inuenit, & qd corruptā necessariò nõ voluntariè transfundere habuit, vnde non sequitur, qd ipsius peccatum simpliciter grauius cæteris fuit. Tum etiam, quia hæc idem etiam sequentia peccata fecissent, si talem naturam inuenissent: sicut & secundum mortale peccatum non grauat gratiam, eò qd illam nõ inuenit, priuaret autem si illam inueniret. Hæc est solutio S. Tho. in 2. dist. 21. art. 2. in solutione secundi argumenti, quam solutionem si quis ad plenū vult intelligere, habet considerare, qd Adā originale iustitiam si præstitisset, non transfudisset in posteros, prout Ansel. opinabatur: quia et aliq. post eum peccare potuissent. Videantur dicta Doct. di. 20. An post eum nati, fuissent in gratia confirmati. Item quod. 101.

*Adæ peccatū
nõ excedit
Maleficarum
crimen.*

*Adam si non
peccasset, an
qui nati sal-
uantur, si sua-
re fuissent.*

An iidem qui nunc saluantur homines, saluati fuissent si Adam non peccasset.

Sequitur modus Prædicandi, contra quinque argumenta laicorum, quibus probare videntur sparsim quod Deus non permittat tantam potestatem Diabolo & Maleficis, circa huiusmodi maleficia inferenda.

Q V A S T I O X V I I I .

Sit denique prædicator prouidus super certa argumenta laicorum, vel etiam peritorum quorundam, qui in tantum Maleficas esse negant quod licet malitiam & potentiam Dæmonis, ad inferendum ex suo desiderio huiusmodi mala, concedant, diuinam tamen permissionem sibi condescendentem negant, nec volunt quod Deus tanta fieri permittat. Et licet modum arguendi non habeant, & in tenebris sicut cæci palpitant, iam vnum, iam alterum medium tangendo, opus tamen est eorum assertiones ad quinque argumenta reducere. Ex quibus vtrique omnes eorum cauillationes procedere possunt. Et primò, quod Deus non permittat Diabolo sub tanta potestate seruire in homines.

Vtrum ad maleficalem effectum à Dæmone per Maleficam procurandum, semper habet concurrere diuina permissio. Et arguitur quinque argumentis quod Deus non permittit, vnde etiam Maleficium nihil est in mundo. Et primum sumitur ex parte Dei, Secundum ex parte Diaboli, Tertium ex parte Maleficæ, Quartum ex parte morbi, Quintum ex parte Prædicatorum & Iudicum, quod qui talia contra eas prædicant & iudicant, vtrique nunquam securi essent.

Impossibilitas ex parte Dei. Primò sic, Deus punire potest hominem propter peccata, & punit gladio, fame, & mortalitate. Item diuersis alijs infirmitatibus varijs & innumeris, quibus humana conditio subiacet, vnde quia opus ei non est adiungere alias punitiones, ideo non permittit.

Ex parte Satana. Secundò sic. Ex parte Diaboli, si vera essent quæ prædicantur, quod videlicet vim generatiuum impedire posset, vel videlicet mulier non concipiat, vel si concipiat, quod abortum

sum faciat, vel si non abortum, quod etià post natos interficiant, vtiq; sic perimere possent totum mundum, & iterum posset dici, quod opera Diaboli essent fortiora operibus Dei, scilicet sacramento matrimonij quod est opus Dei.

Tertiò ex parte hominis, nã videmus si maleficiū debet esse aliquid mundo, tunc aliquid homines plus alijs maleficietur. De quo si quaeritur, vtiq; dicitur, hoc esse propter punitionem peccatorum, sed hoc est falsum, ergo & illud quod maleficia sint in mundo. Falsitas autem probatur ex eo, quia tunc maiores peccatores amplius punirentur, hoc est falsum, cum minus puniatur quam alij interdum iusti: quod etià cernitur in pueris innocentibus: qui asseruntur maleficiari.

Quartò potest addi & aliud argumentum ex parte Dei, hoc, quod quis impedire posset, & non impedit, sed fieri permittit, vtrique iudicatur ex sua voluntate processisse. Sed Deus cum sit summè bonus non potest velle malum, ergo non potest permittere vt fiat malum, quod ipse impedire potest.

Item ex parte morbi: defectus & infirmitates quæ dicuntur maleficiales, similes etiam sunt defectibus & infirmitatibus naturalibus, id est, quæ ex naturæ defectu procedunt. Quod enim aliquis claudicat, excæcatur, vel ratione perdit, vel etiam moritur, ex defectu naturæ contingere possunt. Vnde non possunt securè Maleficis ascribi.

Vltimò ex parte iudicum & prædicatorum, qui cum talia aduersus Maleficas prædicant & practican, vtiq; propter ingens odium à Maleficis contra eos conceptum, nunquam essent securi.

Sed contra argumenta sumantur ex quaestione prima, super tertium principale primæ partis tractatus, & proponantur illa quæ sunt magis ad populū, quomodo videlicet Deus permittit mala fieri, licet non velit malum fieri, permittit autem propter admirabile perfectionē vniuersi, quæ consideratur in hoc, quod bona commendatur eminentius & magis placent, & sunt laudabiliora, dum comparatur malis: habetur ibi auctoritates. Item, profunda Dei diuinæ sapientiæ, iustitiæ & bonitatis relucet, quæ alijs essent occulta.

Breuiter pro decisione quaestionis possunt colligi ex his, quæ ibi tãguntur varia documenta, pro informatione populi, videlicet, quod Deus iuste duos casus permittit, scilicet, Angelorum, & primorum parentum: qui cum sint maiores

i 5 omni.

Ex parte Malefica.

Ex parte maleficiorum.

Ex parte iudicum & prædicatorum.

Quomodo Deus sinat malum fieri.

Deus iuste permittit Angelos & primum hominē cadere.

omnibus alijs casibus, non mirum si alij minores permittantur. Qualiter autem sint maiores, quoad causalitatem, non quod ad alias circūstantias, secundum quas peccata Maleficarū, vt in quæstione tãgitur, & malorum Angelorum & primorum parentum peccata excedunt, & quare Deus iuste permittit illos primos casus, tangitur in 2. q. ex quibus plura colligere & dilatare potest ad suum placitum.

Sed ad respondendum super argumenta. Nā ad primum cum dicitur: Deus sufficienter punit per naturales infirmitates mortales, gladio & fame. Respondetur ex tribus. Primo, q̄ Deus non limitatur suam virtutem ad naturalem processum, aut etiã ad influentias corporum cœlestium, vt videlicet præter illa agere non possit, ideò & præter illa sepius egit in punitionem peccaminum, mortalitates & alia inferendo, præter omnem influentiam corporum, sicut in punitione peccati superbię in Dauid super mortalitatem inflictam populo, propter populi numerationem, &c.

Secundò hoc vtiq̄e cõgruit diuinæ sapientiæ, quæ cum rebus omnibus sic administrat, vt eas proprijs motibus agere sinat. Ideò, sicut non cõuenit malitiã Dæmonis omninò impedire, sed potius decet ipsam permittere, vt agat quantum ad bonum vniuersi spectare potest, licet cõtinuò etiam refrenatur per bonos Angelos, vt non tantum nocent, quantum nocere vellet. Ita etiam non cõuenit malitiam humanam refrenare super ea, ad quæ ex libertate arbitrij potest, vt est fidem abnegare, & seipsum Dæmoni deuouere, quæ vtiq̄ facere in potestate sunt voluntatis humanæ. Ex quibus etiã duobus, cum Deus maximè offenditur, iuste permittit ea quæ à Malefica desiderantur, & propter quæ fidem abnegauit, & ad quæ Diaboli potestria se extendit, vt est hominib⁹ iumentis & terrę frugib⁹ posse nocere.

Etiam malis Diabolus torquetur.

Tertiò Deus iuste permittit illa mala fieri, per quæ Diabolus etiam per indirectum maximè torquetur, & summā recipit displicentiam; Sed per illa mala, quæ à Maleficis virtute Dæmonum sunt per indirectū, Diabolus maximè torquetur, dum contra suā voluntatem Deus omnibus malis ad gloriam sui nominis, ad fidei commédationem, ad electorum purgationem, & cumulum meritorum vitur. Certus est enim, q̄ inter omnes displicentias, quas Diabolus ex superbia, quæ semper contra Deum exigit, iuxta illud, Super-

bia eorum qui te oderūt ascendit semper, hæc præcipua est, quia sibi displicet, q̄ Deus oīa sua machinamenta in sui gloriam, &c. conuertit. Iuste ergo Deus cuncta permittit.

Ad secundum superius responsum est: & debet respondere ad duo, quæ includuntur in argumento, scilicet, q̄ non dicitur Diabolus fortior Deo, nec eius factura, imò cernitur quod minimæ virtutis existit, cum nihil possit nisi permissione diuina, vnde eius virtus potest dici minima, comparando ad diuinam permissionem, licet sit maxima comparando ad virtutes corporales, quas naturaliter excedit, iuxta illud sepe allegatum. Non est potestas super terram, quæ ei valeat comparari. Iob. 41.

Alterum ad quod respondendū. Cur videlicet Deus potius super vim generatiuam permittit maleficia fieri quam super alios actus humanos. De quibus etiam supra tactum est in materia de permissione diuina, sub titulo, Quomodo Maleficæ vim generatiuam, & actum Venerem impedire possunt. Est enim hoc propter foeditatem illius actus. Et quia originale peccatum inflictum ex culpa primorū parentum, per illum actum transfunditur: & exemplificatur etiam de serpente, qui primū instrumentū Diaboli fuit, &c.

Ad tertium dicendum, quod sicut intentio & appetitus Diaboli maior est ad tentandum bonos quam malos, licet ex parte tentati, magis tentat malos quam bonos, id est, q̄ amplior habilitas est in malis, ad recipiendum tentationem Dæmonis, quam sit in bonis. Ita etiam plus affectat lædere bonos, quam malos, licet maiorem habilitatem lædendi inueniret in malis quam in bonis. Et huius est ratio, quia secundum Greg. quārò crebrius quis Diabolo se subiicit, rãtò intollerabiliorem sibi facit, vt ei reluctari nõ possit. Sed cum mali crebrius se subiiciant Diabolo, eis sit tẽtatio magis intolerabilis & frequentior, cum non habeant scutum fidei formatæ, quo se tueantur. De quo scuto Apost. Eph. 6. In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte, magis possideat & acrius impugnat bonos quam malos. Et ratio, quia cum iam possideat malos, nõ autem bonos, ideò magis conatur per tribulationem trahere ad sui dominium iustos, quos non habebat, quam peccatores possessos: sicut aliquis princeps terrenus magis insurgit, contra

Cur generatiua vim Deo permittat impedire.

Cur Diabolus plus affectat lædere bonos quam malos.

Scutum fidei formatæ.

contra illum, qui plus aufert de iure suo, vel qui plus nocet regno, quam contra illos, qui non sibi contrariantur:

*Quomodo
Deus nolit
& permittat
mala.*

Ad quartum, quod Deus permittit mala fieri, non vult tamen mala fieri, vltima promissa, quae tacta sunt: Praedicator declarare potest per quinque signa voluntas diuinam, quae sunt, praecipuum, prohibitio, consilium, operatio, & permissio. Vide S. Tho. praecipuum in prima parte, quia ibi plura declaratur. q. 19. ar. 12. Nam licet vna sit voluntas in Deo, quae est ipse Deus, sicut & vna eius essentia: tamen per respectum ad eius opera, iudicatur & significatur nobis eius voluntas multipliciter, secundum quod Psalmus dicit: Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Vnde voluntas in Deo distinguitur non ex parte rei, sed ex parte suorum effectuum, ita ut voluntas proprie dicta, dicatur voluntas beneplaciti: & voluntas metaphorice dicta, dicatur voluntas signi: in quantum videlicet per signa & metaphora iudicatur nobis Deum hoc velle.

In Deo voluntas beneplaciti & signi.

A simili. Sicut paterfamilias vnā habens in se voluntatem, demonstrat illam quinque modis, scilicet per se, & per alium. Per se dupliciter, directe, & indirecte. Directe, cum aliud operatur, & tunc est operatio. Indirecte autē, quādo non impedit operantem, sicut & in 4. Physic. dicitur. Remouens & prohibens, est mouens per accidens. Et quantum ad hoc, dicitur signum permissio. Per alium autem declarat se paterfamilias aliquid velle tripliciter. Vel in quantum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessarium, & prohibendo contrarium, & sic sunt praecipuum in praecipuis, & prohibitio in affirmatiuis & negatiuis praecipuis. Vel in quantum ordinat aliquem persuasue, ad aliqua consiliatiue, & hoc pertinet ad consilium. Et sicut voluntas humana manifestatur per haec quinque, sic & ipsius Dei. Quod n. praecipuum prohibitio & consilium dicatur voluntas Dei, patet per illud Matth. 6. Fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra, id est, ut in terra impleamus eius praecipua, vitemus prohibita, & impleamus pro posse consilia. Et similiter quod permissio & operatio dicatur Dei voluntas. Patet per Aug. qui dicit in Ench. Nihil fit nisi omnipotens Deus fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel faciendo.

Ad propositum, cum dicitur illud, quod quis impedire possit, & non impedit, iudicatur ex sua voluntate processisse,

V. C. R. U. S.

verum est; Sed cum inferatur, Deus est summus bonus, ergo non potest velle mala fieri: verum est, voluntate beneplaciti, & per quatuor signa huius voluntatis, quia non potest operari mala, nec percipere mala, nec ut non prohibeat mala, & persuadeat bona supererogationis, potest autem velle permittere mala fieri.

Ad aliud, quomodo cernuntur infirmitates ab iniuriam, ut vna sit maleficialis, altera naturalis, puta ex defectu naturae. Respondetur quod varijs modis. Primo medicorum iudicio. 26. q. 3. Non licet. & q. 2. c. illud, ubi verba Aug. ex secundo de doctrina Christi. Ad hoc genus superstitionis, pertinet omnes ligaturae & remedia, quae medicorum disciplina contemnat, in quibus scilicet rebus suspēdendis atque ligandis. A simili: ubi medici ex circumstantijs, videlicet aetate, complexionē sana, & subito quasi in actu oculi immutata, & quod non ex defectu sanguinis, stomachi, aut lae, infirmitas acciderit. Indicat illa non ex defectu naturae, sed ab extrinseco accidisse. Erat intrinseco, ubi non ex vena sola infectione, quia sic sanguis & stomachus malis humoribus esset repletus, tunc ex sufficiens diuisione iudicatur effectum esse maleficialem. Item secundo, cum eis existit incurabilis, ut nullis medicaminibus aeger potest relinari, in id potius ceruicis apertum aggravari. Tertio, quia sic subito interdum accidit, quod iudicium infirmi super hoc contingit.

Res gesta vni ex nobis innotuit. Nam quidam de optimatibus ciuitatis Spirensis, nimis ceruicosa voluntatis, & corē habuit intantum, ut cum ipse libes in omnibus complacere studeret, tamē in cūctis ferē suis affectionibus ei recalcitrabat, & verbis contumeliosis semper ipsum molestare satagebat. Accidit inde ut domū ingressus quadā die cum mulier solito more contra se iuranti verbis opprobriosis, & inde locum dare, & domo exire volebat, ipsa ostium per quod exire habebat, cursu veloci anticipando obserauit, & rogerado cōtestabatur, quod nisi eāerberaret, nulla probitas aut honestas sibi inesset. Ad quae verba graui, ille manum non animo laedēdi extendit, & ipsam expāsis digitis super spatulam leuiter tangendo, subito ad terram collisus, omnem sensum perdidit, & per plures septimanas in lecto decubēs grauiissima infirmitate detentus fuit: Quia in re videri potest, illam infirmitatē non ex naturali defectu, sed per maleficialium

*Quomodo
diagnoscantur
morbi maleficialis & naturales.*

*Medicorum
iudicia.*

*Alias habens
Briam.*

lesicium mulieris sibi accidisse. Plura imò quasi innumera consimilia acta sunt, & multis innotuerunt.

Practica cognosci morbos maleficiales.

Sunt quidam qui per certam practicam experientiam rei eapiunt per huc modum. Nam plumbum liquefactum super infirmum tenent, & in scutellam plenam aquæ infundunt; & si imago aliqua condensata cernitur, tunc infirmitatem ex maleficio accidisse iudicant. Et quidam an talis imago opere Dæmonum an naturali virtute erumpat vbi interrogantur talia practicant, respondere solent quod virtute Saturni super plumbum, quia aliàs malus existit, sicut Sol super aurum maleficio sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendum sit, an videlicet practica licita sit an nò, circa tertium principale huius tractatus tractabitur; Canonistis enim videtur licitum, vt vana vanis confundantur, licet Theologis omninò contrarium videatur, cum non sint facienda mala, vt eueniant bona.

Ad vltimum vbi diuersa quærentur. Primò cur Maleficæ non ditantur. Secundo, cur principibus eis fauentibus, ad perniciem omnium inimicorum ipsorum non cooperantur. Tertio, cur Prædicatoribus & alijs eos persequentibus non nocere valeant. Ad primum dicendum quòd ideò vt plurimum Maleficæ non ditantur, vt iuxta complacentiam Dæmonis, in contumeliam creatoris, quantum possibile est, pro vilissimo pretio emantur. Et secundo ne in diuitijs notentur.

Cur Maleficæ non ditentur.

Ad secundum cur principibus non nocent, causa est manifesta, quia quantum in ipsis est, hoc fit, vt ipsos in amicitia retineant. Et si quæritur, cur eorum inimicis non nocent. Respondetur, quia bonus Angelus ex altera parte hoc maleficio impedit. Iuxta illud Danielis: Princeps Persarum restitit mihi viginti vna diebus. Vide Doctorem in secundo sententiarum, An inter bonos Angelos sit pugna & qualiter. Ad tertiu dicitur quòd ideò nec Inquisitoribus, aut alijs officialibus nocere possunt, quia publica iustitia vtuntur. Exempla varia ad hoc possunt adduci, sed temporis prolixitas non patitur.

Cur Maleficæ principibus non nocent.

SECVN

SECUNDA PARS

MALLEI MALEFICARVM, MODVM IN MALEFICIIS INFERENDIS, ATQVE AMOVENDIS FOELICITER PERTRACTANS,

RENDIS, ATQVE AMOVENDIS FOELICITER PERTRACTANS,

* * *

Duabus solùm questionibus, multis tamen capitibus diuisis, absolutæ.

QVÆSTIO I.

Quibus Maleficum nocere non potest.

Secunda pars principalis huius operis, quia est de modo procedendi, qui à Maleficis pro maleficijs inferendis obseruatur. Et per decem & octo capitula distinguuntur: cum duabus duntaxat difficultatibus: Quarum vna in principio super remedia practiciatua, vt videlicet quis maleficari non possit, altera in fine super remedia mouentia maleficia, & per quæ maleficiæ curari possunt. Cum secundum Philosophum in 4. Physic. remouens & prohibens coincidunt, & sunt causæ per accidens, ideò vt per hæc totale fundamentum huius horrendæ hæresis habeatur.

Partitio subsequentis secundæ huius partis.

Circa duo principaliter insistendum erit. Primò circa introitum earum, & professionem sacrilegam. Secundo, circa progressum in modum operandi, & horrendam obseruantiam. Tertio, impedimenta salubria, contra earum maleficia, & remedia præseruatua. Et quia in morali iam laboramus materia, vnde argumentis varijs & declarationibus

bus vbique insistere opus nō est, cū ea quæ per capitula sequuntur, sint per præcedentes quæstiones, sufficēter discussa. Ideo præcamur in Deo lectorem, ne demonstrationē in omnibus quærat, vbi accommodata sufficit probabilitas, ea deducendo, quæ constant, aut visus vel auditus propria experientia, aut fide dignorum relatibus esse vera.

Circa primū autem duo principaliter tanguntur. Primò diuersi modi ipsius Dæmonis alliciendi. Secundò diuersi modi ipsarum hæresim profrendi. Circa secundū verò sex per ordinem tanguntur, quò ad modum procedendi & curadi. Quia primò de his, quæ à Maleficis pro se & suis corporibus præcantur. Secundò de his quæ erga alios homines operantur. Tertio de his quæ erga bestias. Et quartò de his quibus terræ frugibus nocent. Quintò de maleficio tantummodo virorum, quibus videlicet maleficijs tantummodo viri, & nō mulieres insunt. Sextò de quæstione sup maleficia amouenda, & quib⁹ modis curantur maleficiati. Est ergo prima quæstio, per decē & octo capitula distincta, cū toridem modis in suis ritibus variantur & multiplicantur.

Vtrum quis possit per Bonos Angelos ita beneficiari, q̄ à Maleficis per quoscunque infra scriptos modos non valeant maleficiari. Et videtur q̄ non, eò q̄ per præcedentia declaratū est, etiam innocios & innocentes, & iustos, plures à Dæmonibus affligi, vt Job, & plures pueri innocētes, qui cernuntur maleficiari, cum alijs multis iustis, licet non æqualiter vt peccatores, eò q̄ non in perditionem suarum animarū quamuis bonis fortunæ, & corporum affligantur. In contrariū est Maleficarū falsio, q̄ videlicet non omnes lædere valeant, sed tantummodo illos, quos cernunt ex informatione Dæmonū, diuino auxilio destitutos. Responso.

Tria sunt genera hominum beneficiari à Deo, quibus illud pessimum genus suis maleficijs nocere non potest. Et primi sunt, qui publicam contra eos iustitiam exercent, aut officio aliquo publico aduersus eos insunt. Secundū, qui de ritibus Ecclesie sanctis & veneratis, vt per aquæ benedictæ aspersionem, per salis consecrari sumpcionem, per candelabrum in die purificationis, & frondium in die palmarum obsecratorum, vsū licitum, cum ad hoc talia Ecclesie exorcizat, vt vires Dæmonis imminuat, seruantur, de quibus modis patebit. Tertij sunt, qui per sanctos Ange

De custodia Angelorum.

Tria genera hominum iusti à maleficijs.

Ceremonias Ecclesie obseruantes iusti.

los varijs & infinitis modis beneficiantur.

De primis ratio datur, & per varia acta & gesta comprobatur, quia enim omnis potestas à Deo est, & gladium iuxta Apostolum, in vindictam malorum & retributionem bonorum, non mirum, quod tunc Angelica potestate Dæmones arcētur, quando iustitia in vindictam illius horre di criminis exercetur.

Notant ad idem Doctores, quòd quia potestas Dæmonis quinque modis impeditur, in toto vel in parte. Primò per terminum suæ potestatis à Deo impositū, de quo Job. 1. & 2. tangitur. Et de illo, de quo in Formic. Nider legitur, q̄ Indici falsus fuerat, q̄ dum quidā ipsum inuocasset, vt inimicum suum vita priuaret, aut in corpore læderet, vel ictu fulminis interimeret, cum vocassem Dæmonem, ait, vt eius auxilio talia perpetrare: Respondit mihi, q̄ neutrum facere posset, habet, inquit, fidem bonam, & diligenter se signo crucis munit, idcirco non in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo; si liber ei nocere possum.

Secundò impeditur per impedimentum exterius adhibitum, vt in Asina Balaā. Num. 22. Tertio per miraculum possibilitatis exterius factum. Et sunt q̄ ex singulari priuilegio beneficiantur: De quo tertiu⁹ genus hominum, qd̄ & maleficiari nō pot, iā inferius patebit. Quartò per Dei iudicium singulariter disponentis per obstaculū boni Angeli, vt de Afmodeo interficiente sp̄s Saræ virginis nō autē Tobijā.

Quintò interdum per cautelam sui ipsius; quia non vult interdum Diabolus lædere, vt peius inde sequatur, vt cum excommunicatos vexare posset, sicut & Corinthum, quem vexauit excommunicatum. 1. Cor. 5. tamen non facit, vt fidem Ecclesie in clauium potestate enervet. Ideò à simili etiam dicere possumus, quòd etiam si diuina virtute non arcerentur; quando publica iustitia exercetur, adhuc tamē sepe manum seu protectionem à Maleficis voluntariè retrahit, quia vel timent eorum conuersionem, vel quia desiderant & accelerant eorum damnationem.

Actis deniq; & gestis hæc cōprobatur. Nā & præfatus Doct̄r refert q̄ Malefici verbo & experientia testimonium dederūt, quòd eò ipso, quo per Reipublicæ iustitiæ officiales capiuntur, statim omnis Maleficorum enervatur potestas. Vnde & quidā Iudex Petrus nomine, de quo & supra

Cur magistratus à maleficijs tutus.

Præfixa potestas Diaboli.

Fide muniti, sunt signo crucis muniti.

Maleficarum artes enervantur, quam primum à magistratu capiuntur.

mentio facta est, cum quendam Maleficum Staldin nomine, per suos famulos capere voluisset, tantus tremor eorum manibus incussus fuit & nartibus tam malus fœtor illapsus, vt ferè desperarent an Maleficum inuadere auderent. Quibus dum Iudex imperasset securè miserum inuadere, quia publica tactus iustitia, omnes vires perdet suæ nequitia: & ita rei probauit euentus: nã captus & incineratus fuit propter plurima ab eo perpetrata maleficia, quæ partim hinc inde posita sunt & accommodata diuersis materijs.

*Inquisitorib.
Malifici non
possunt nocere*

Sed & plura, quæ nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerunt, si recitare expediret, vtique animum lectoris in admirationem verterent. Sed quia laus in ore proprio sordescit, potiùs expedit silentio præterire quàm notã inanis gloriæ incurrere: illis dũtaxat exceptis, quæ ad eò in lucem prodierunt, quod celari nõ possunt.

In oppido nempe Rauensburg, dum à consulibus Maleficæ incinerandæ interrogarentur, cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia, sicut alijs hominibus non intralissent. Responderunt: Licet pluries hoc facere attentassent, non tamen potuerunt. Et de causa inquirentibus, respondebant se nescire, nisi quòd à Dæmonibus informati fuissent. Quoties enim nocturnis & diurnis temporibus nobis infesti fuerunt, enarrate non sufficimus, iam vt simiæ, cum iam vt canes, aut capræ suis clamoribus & insultibus nos inquietarēt de nocte, ad orationes, licet indeuotas, surgentibus, extra fenestram loci, quæ tamen in tanta altitudine erat, quæ nisi per longissimas scalas quis adire potuisset: ictu validissimo quasi ad caput de directo percutiebat, acus linteo, quo caput tegebatur inferentes; sic etiã à nobis surgentibus reperiebatur, quasi illos capiti nostro immittere voluissent. Sed laus altissimo, quæ sua pietate, absque meritis nostris, nos tãquam publico iustitiæ fidei indignos famulos præseruauit.

De secundis verò, ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizantur ab Ecclesia, & omnino sunt efficacissima remedia ad præseruandum se ab insultibus Maleficarum.

Quod si queritur per quem modum quis se munire debeat, dicendũ primò de his quæ absq; allegationibus sacrorum verborum fuerint, & demũ de ipsiis sacris carminibus. Nam de primis licitum est aqua benedicta, etiam quæcunque honesta loca hominum & iumentorum cum inuocatione

oratione Sanctissimæ Trinitatis, & Oratione Dominica, in saluationem hominum & iumentorum aspergere. Sic enim in Exorcismo dicitur, vt vbiunque aspersa fuerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa, non illic resideat spiritus pestilens, &c. Homines enim & iumeta saluat Dominus, iuxta Prophetam, vnumquodque pro modulo suo.

Secundò, sicut primum de necessitate, ita hoc secundũ, licet cereum benedictum accèdere est de cõgruitate aspergere, videlicet cum tali cereo loca inhabitata. Tertio herbas cõsecratas adiungere, vel fumigare, cum illis habitaculis in aliquo loco occulto coniungere plurimum expedit.

Sic enim in ciuitate Spirensi, anno eodem, quo hic liber est inchoatus, contigit; quòd dum quædam deuota mulier, cum quadam suspecta Malefica verba habuisset, iuxta morem muliercularum mutuo rixantium rixosa, de nocte tamẽ, cum paruulum lactantem cuius imponere voluisset, & mente reuoluens ea quæ de die cũ suspecta Malefica peregrisset, timens de periculo pueri, herbas benedictas puero supposuit, aqua simili aspersit, sal exorcizatum ori parum immisit, eumque signo crucis munivit, & cunabulum diligenter alligauit. Et ecce circa medium noctis vagientem puerum audiuit, & dum iuxta morem puerum cõtractare, & cunabulum in altum prope lectum positum mouere voluisset, cunabulum quidem mouit, sed puerum cõtractare, quia aberat, non potuit: tremens pauperula, & de pueri amissione vehementer dolens; lumine accenso, paruulum vagientem sub lectica & in angulo, sine tamẽ læsione reperit.

Qua in re perpendi potest, quanta insit exorcizans Ecclesie aduersus insidias Diaboli virtus. Liquet insuper omnipotentis Dei clementia & sapientia, quæ attingit à fine vsque ad finem, fortiter disponit etiã istorum pessimum hominum & Dæmonũ maleficia suauiter, vt vbi quærun fidem imminuere & infirmare, eandem in multorum eordibus firmet, & radient validius. Utilitates enim plurimæ fidelibus ex huiusmodi malis proueniunt: vbi sic fides roboratur, Dæmonis malitia inspicitur, Dei misericordia, & potestas manifestatur, homines ad sui custodiam ætuantur, & ad reuerendum Christi passionem, & cæremõnias Ecclesie accenduntur.

Illis etiã diebus Scultetus cuiusdam villæ *Viesenthal*,
k 2 dum

Aqua benedicta ad quid ordinetur.

Cereum benedictum.

Herba cõsecrata.

Vis salis be-
nedicta.

dū grauiſſimis doloribus & torſionibus corporis eſſet ma-
leſiciatus, & quod per maleſicia ſibi contigiffet, non tam
ab alijs Maleſicis, quantum & per experientiam edoctus
fuit. Dixit enim quod ſingulis Dominicis diebus ſe muni-
re cum ſumptione ſalis, & aquæ benedictæ ſolebat, & quia
vno die propter cuiuſdam celebrandas obmiſſerat nuptias,
eodem etiam die maleſiciatus fuit.

Stubam hypo-
cauſtum intel-
ligit.

Quid denique de illo in Rauensburg, cum à Diabolo in
forma vniuſ mulieris ad carnalem actum ſollicitaretur, ille
plurimum anxius. dum deſiſtere nollet Diabolus, illi pau-
peri, in mentem venit, vt ſumptione ſalis prout in prædi-
catione audierat, ſe munire deberet: ynde cum ad introi-
tum ſtabæ ſal benedictum ſumpſiſſet mulier toruo vultu
eum inſpexit: & quiſ Diabolorum ipſum de hoc docuiſſet
improperando, ſubito diſparuit. Vbi Diabolus per ſe in ef-
figie Maleſicæ, aut cum præſentia corporali Maleſicæ affue-
rat, tam vtrunque facere, Deo permittente, poteſt.

Sed & illi tres ſocij per viam ambulâtes, quo eorum icſtu
fulminis percuffi fuerant, & tertius territus, cum voces in
aëre clamantes auდიſſet. Percutiamus & illum, altera vox
cum reſpondiſſet, Non poſſumus, quia hodie Verbum caro
factum eſt auდიit: intellexerat quod ea de cauſa, quod
Miſſam audierat, & in fine Miſſæ, Euangelium Ioan. In
principio erat Verbu, &c. auდიuiſſet ideo præſeruatũ fuiſſet.

Miſſæ opera-
tio.

Sed & per ſacra verba corpori alligata, quod miro modo
ſunt præſeruatũ, dũ modo ſeptẽ cõditiones in ipſis ſerue-
tur. De quib⁹ & in vltima quæſtione huius ſecũde partis me-
tio fiet: eo q̄ ibi de remedijs ſanatiuis, ſicut hĩc de remedijs
præſeruatũ tractabitur. Et illa ſacra verba non ſolum ad
præſeruandum, ſed etiã ad curandum maleſicatos tendãt.

Vis tituli cru-
cis.

Plurimum autem ſunt præſeruatũ locorum hominum
& iumentorum, verba tituli triumphalis noſtri Saluatoris,
dum ſcilicet per quatuor partes loci, in modum crucis in-
ſcribuntur: Ieſus ꝑ Nazarenus ꝑ, Rex ꝑ Iudæorum ꝑ, vel et-
tiam iungendo nomen virginis Mariæ, aut Euangelista-
rum, aut verba Ioannis, Verbum caro factum eſt.

Cuſtoditi ab
Angelis.

Tertũ verò genus quod à Maleſicis lædi non poteſt, eſt
ſingulariſſimũ, vt pote præcipua angelica cuſtodia munitũ
interius & exterius. Interius, per gratiæ inſuſionem, exte-
rius per cœleſtium virtutum, id eſt, per motores orbium
cœleſtium

cœleſtium protectionem: Et hoc quidem genus in duabus
ſpeciebus electorũ diuerſificatur: quia vel miniuitur contra
oĩa genera Maleficorũ, itaq; in nullo lædi poſſũt, vel q̄ præ-
cipue circa generatiuã potentiã, ita caſtifiẽtur ab ipſis bo-
nis Angelis, ſicut mali ſpĩritus quofdã malos homines vel
inſtãt ar circa vnã vel inſigidat circa aliã, p ſua maleſicia.

Primum de interiori & exteriori protectione quod ad gra-
tiam & quod ad influentias corporum cœleſtium ſic decla-
ratur: Nam licet Deus per ſe gratiam inſundat inenti no-
ſtrã, ita quod nulli creaturæ poteſtas ad talem inſuſionem
ſe extendere poteſt, iuxta illud: Gratiam & gloriam dabit
Dõminũs. tamẽ diſpoſitiuẽ, vt tradit S. Th. in quodã loco,
per terrum ſent. quando Deus aliquem notabilem gratiã
vult inſundere. Angelus bonus cooperatur.

Angeli coopẽ-
rantur ad gra-
tia inſuſionẽ.

Et hoc eſt id quod Dionyſius prærendit, 4. c. de Diuinis
nõminibus. Hæc eſt lex Diuinitatis immutabiliter ſtabili-
ta, vt ima à ſummis per media p̄ficiantur, ita quod qui-
quid bonũ, à fonte totius bonitatis in nos emanat, totum
per miniſteriũ bonorũ Angelorũ. Habemus exempla cum
rationibus. Nam licet ad verbi Dei cõceptionem, in virgi-
ne beatiffima, per quã Deus hominõ factus eſt, ſola diuina
virtus efficienter affuerit, tamen Angelico miniſterio mēs

Angelus præ-
diſpoſuit S.
Mariam in cõ-
ceptionẽ Chriſti
ſi.

virginis per ſalutationem, & per intellectus conformatio-
nem & inſormationem multũ excitata, & ad bonũ
prædiſpoſita fuit. Ratio: nam & præfati Doctoris ſenten-
tia eſt, q̄ in homine ſunt tria, vt v. demus, vt ſcilicet, volũ-
tas, intellectus, & potentiã aliã interiores & exteriores af-
fixæ mēbris & organis corporalibus. In primum ſolus
Deus agere valẽt: quia cor Regis in manu Dõmĩni: diſpo-
ſitione Angel⁹ bonus, in quãtũ intellectũ ad veri & bo-
ni agnitionẽ amplius illuminat, ita q̄ in ſecũdũ & Deus &
Angelus bonus agere poſſunt illuminãdo. Et in tertium ſi-
militer bonus Angelus ad bonũ, & malus Angelus licet
Deo permittente, inmiſſiones malaſ imprimere poteſt.
Tamen in poteſtate humanæ voluntatis eſt, tales inmiſ-
ſiones factas acceptare, vel reſutare, quas etiam ſemper ho-
mo cum Dei inuocata gratia poteſt propulſare.

De exteriori etiam cuſtodia, quẽ per morores orbium à
Deo comunicatur, eſt cõmunis traditio, & magis conſona
tam ſacrę paginæ, quã Philoſophiæ naturali, q̄ omnia cor-
tam

Quid sint
motores orbium
& virtutes
caelorum.

pora caelestia mouetur virtute Angelica, & dicitur motores orbium à Christo, & ab Ecclesia Virtutes caelorum vocantur, & consequenter à caelestibus influentijs, omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Phil. i. Metaph. Quare & dicere possumus, cum Deus singularem habet prouidentiam de suis electis, licet quosdam malis huius vitæ. scilicet pœnalitatibus subiicit, quosdam tamen ita præseruat, quod in nullo lædi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab Angelis bonis, ipsis ad custodiam à Deo deputatis, vel ex influentijs caelestium corporum, seu à motoribus ipsorum orbium.

Castificati ab
Angelis.

Insuper notandum, quod licet aliqui contra omnia maleficia muniatur, aliqui verò contra aliqua, & non contra omnia, sunt tamen aliqui, qui singulariter à bonis Angelis super vim generatiuam ita castificantur, quod nullo modo à malis maleficiari circa illam poteriam possunt: Sed de his scribere videtur in parte superfluum, licet in parte foret necessarium, propter hoc, quod isti qui circa potentiam generatiuam maleficiuntur, ideo destituuntur Angelica custodia, quod vel semper sunt in mortali peccato, vel nimis libidinoso affectu illis spurcitijs insistant. Vnde etiam in prima parte operis tactum est, quod Deus amplius permittit potentiam illam maleficiari, nedum propter eius turpitudinem, quantum etiam propter hoc, quod corruptio primi parentis, sub originali contagione, in totum genus humanum traducitur.

De S. Sereno
ab Angelo
castificato.

Dicamus tamen pauca, qualiter bonus angelus interdum viros iustos & sanctos beneficiet, & præcipue circa vim generatiuam. Nam ita factum est de S. Sereno abbate, de quo refert Cassianus in collatione patrum, collatione abbatis Sereni prima. Hic, inquit, pro interna cordis atque anime castitate, nocturnis diurnisque precibus, ieiunijs quoque atque vigilijs infatigabiliter insistens, cunctos æstus carnalis concupiscentiæ, tandem per diuinam gratiam, se extinxisse percepit. Deinde, maiori zelo castitatis succensus, præfatis visus tamedijs, à Deo Optimo Maximo petijt, nimirum, ut interis hominis castitas in suum corpus redidaret, Dei dono. Postremo autem veniens ad eum Angelus Domini, in visione nocturna, eiusque velut aperiens ventrem, quandam ignitam carnalem strumam de eius visceribus euellens, suisque omnia ut fuerant locis intestina restituens. Ecce, inquit, incennua carnis tuæ abscissa sunt, & obrinuisse te noueris hodierna die perpetuam

tuam corporis puritatem, iuxta votum, quo poposcisti, ut ne ipse quidem naturali motu, qui etiam in paruulis atque lactentibus excitatur, ulterius pungaris.

Sic etiam de beato Equitio abbate, dicit beatus Greg. i. De S. Equitio lib. dialog. Hunc, inquit, cum iuuentutis suæ tempore ac recertamen carnis incennua fatigaret, ipsum suæ tentationis angustie, ad orationis studium solertiore fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium conuenis precibus quaereret, nocte quadam adistente Angelo eunuchari se vidit, eiusque visione apparuit, quod omnem motum ex genitalibus membris abscinderet: atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Ecce, quale beneficium castificationis, qua virtute fretus, ex Dei omnipotentis auxilio, ut viris ante præcærit: ita cepit postmodum sceminas præesse.

Ita in vitis patrum eorum, quos S. Heraclides vir religiosissimus collegit, in libro suo quæ Paradisum nominat, meminit cuiusdam S. Paris, & monachi quem Heliam vocat, hic misericordia motus, trecentas sceminas in monasterium collegit, & regere cepit. Transacto autem biennio, iam triginta annos habens vitæ, tentatus à carne in eremum fugit, ubi biduo ieiunus orans, ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vespere igitur somnus ei irrepit, & tres Angelos ad se venire vidit, quibus, quaerentibus, cur à monasterio virginum fugisset, nec ille præ verecundia respondere auderet, dixerunt Angeli. Si liberaberis, num redibis curam sceminarum gerendo? Respondit ille quod lubens. Tunc illi iuramentum ab eo excipientes quod exegerant, eum eunucharunt. Nam vnus manus, alter pedes, tertius nouacula, resticulos eius visus est abscindere: non quod ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, quaerentibusque an remedium sentiret, respondit ille se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugentes sceminas redijt, & per quadraginta annos quibus superuixit, nec pristinae tentationis deinceps scintillam sensit.

Non minus beneficiū collatum esse legitur beato Thomæ Doctori nostri ordinis, qui à contanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, ut per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quæ per consanguineos immensa veste & ornatu copiosissimo, cum Doctor eam intuius fuisset;

S. Heraclidis
Paradisus.

Abbas trecentarum monasterium castitatis ab Angelis.

S. Thomas Doctor, cruciatus ab Angelis induitur.

ad materiale ignem concurrat, titione ignitum arripuit & suggestricem ignitæ libidinis è carcere fugauit, & oratione statim pro castitatis dono prostratus, obdormiuit, vbi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei ex parte te cingimus cingulo castitatis, quod nulla possit de cetero impugnatione dissolui, & quod humana virtute meritis nõ acquiritur, ex parte Dei cõferatur ex dono: Sensit igitur cincturam, scilicet, tactus cincturæ, & exclamando euigilauit. Deincepsq; tanto munere castitatis se dotatum sensijt, vt ab eodem tempore omnem abhorretet luxuriam, vt nec sine necessitate foeminis colloqui posset, sed perfecta castitate polleret. Hæc ex Formicario Nider.

Distributio eorum qua sequentur:

His igitur tribus generibus hominum redemptis nemo securus à Maleficis: quin ex decem & octo modis infra scriptis, aut maleficiatur, aut ad maleficium tentatur & incitatur, de quibus per ordinem primò est disferendum, vt post clarus, quibus remedijs maleficiari possint releuari discutiat, & vt eò clarius pateat ipsi decem & octo modi, per totidem capitula deducuntur: vt primò circa Maleficatum introitum pateant diuersi modi, per quos ipse Maleficæ innoxias iuenculas in augmentum illius perfidie attrahunt. Secundò, de modo sacrilegæ professionis earum, vbi & quædã declaratio homagij præstadi ipsi diabolo inducitur. Tertiò, de modo quo localiter transferuntur in corpore, vel in spiritu. Et quartò quomodo se Incubis Dæmonibus subiiciunt. Quintò de modo generali prout per Sacramenta Ecclesiæ sua maleficia exercent, & in speciali de modo, quo demptis corporibus cœlestibus, quascũque creaturas, Deo permitte, inficere solent. Sextò, de modo quo vim generatiuam impedire solent. Septimò, super modum, quo mēbra vitiosa auferre præstigiola arte solent. Octauò, super modum quo homines in bestiales formas transmutare solent. Nonò, super modum quo Dæmones intra capita sine lesione existunt, quando præstigiolas apparitiones operantur. Decimò, super modum quo Dæmones operatione Maleficarum, homines interdum substantialiter inhabitant. Vndecimò, q̄ omne genus infirmitatis inferre solent, & hoc in generali. Duodecimò, de quibusdam infirmitatibus in speciali. Decimotertio, super modum quo obstetrices Maleficæ, maiora dāna inferunt, dum infantes aut interimunt, aut Dæmonibus execran-

execrando offerunt. Decimoquartò, super modum quo iumentis varia nocumenta inferunt. Decimoquinto super modum quo grandines & fulgura fulminare super homines, & iumenta solent. Decimosexto, decimosseptimò, & decimo octauò, super tres modos quo tantum viri, & non mulieres maleficijs sunt intenti. Post hæc sequetur quæstio super modos tollendi huiusmodi maleficia.

Nec æstimat, quis funditus horum notitiam capere, pro eò q̄ varij modi super varia maleficia inferenda recitantur. Hoc enim & modicum vtile, imò fortassis & nocere possit: neque enim prohiberi libri Necromantiæ hic inferunt, cum hoc genus superstitionis, non libris aut à doctis, sed omninò ab imperitis practicentur: vnum habens fundamentum, dum illud nõ exprimitur, aut practicaur, impossibile sit aliquem maleficijs vt Maleficum insistere.

Recitantur autem hic modi in superficie, vt eorum operatio non incredibilia videantur, sicut hucusque in magnam fidem contumeliam, & ipsorum maleficorum augmentum actum est. Quod si aliquis ex præhabitis, cum dictum est, aliquos præseruari per influentias corporum cœlestium, vt maleficiari nullo modo possint, velit hoc etiã attribueret illis influentijs, dum aliqui maleficiantur, quasi quædã necessitas ibi sit, siue ad præseruandum à maleficijs, siue ad inferendum ab illis, talis non recte mentem Doctorum saperet varijs respectibus.

Primò, quia enim tria sunt, quæ à tribus cœlestibus causis dirigi possunt, scilicet, voluntatis actus, intellectus actus, & corporalia. Et primum, vt supra tactum est, à solo Deo, & immediatè dirigitur. Secundum verò ab Angelo. Tertium à cœlesti corpore, licet dirigitur, non tamen necessitatur.

Secundò, quia ex dictis manifestum est, q̄ electiones & voluntates immediatè à Deo diriguntur, iuxta Apostolũ: Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere, pro bona voluntate: & cognitio humana intellectiua, à Deo, mediãtibus Angelis ordinatur. Ideo etiã corporalia quæcũque, siue sint interiora, vt virtutes & scientiæ acquisite per corporales potetias interiores siue sint exteriores, vt sanitates & ægri tudines à cœlestib⁹ corporibus, mediãtibus Angelis dispelatur: Quod Dionysius tãgit in quarto capite de diuinitatibus, q̄ corpora cœlestia sunt causæ eorũ, quæ in hoc mundo

Libri Necromantici.

An influentia astrorum præseruent à maleficijs.

mūdo fiunt, tamen hæc sunt intelligenda quod ad sanitates, & ægritudines naturales. Hæc autem ægritudines, cum sint supernaturales, propter Dæmonis potentia, quæ illas Deo permittente infert, ideo non possumus dicere, quod ex influentijs corporum cœlestium contingat, quod aliquis maleficiatur, sicut bene dici potest, quod ex influentijs corporum cœlestium est, quod aliquis maleficiari non potest.

Et si dicitur, quod opposita habent fieri circa idem, & sicut propositum in proposito, ita oppositum in opposito. Respondetur quod ubi aliquis præservatur virtute corporum cœlestium ab infirmitatibus his supernaturalibus, hoc non fit virtute corporum cœlestium immediate, sed virtute Angelica, quæ illam influentiam confortare potest, ut inimicis suis maleficijs non possit super eam prævalere: & virtus illa angelica potest derivari, vel à motore orbis cœlestis: ut si iam in puncto quis mori deberet, super periodo naturali, Deus sua potentia, qui semper per medias causas huiusmodi operatur, hoc immutare potest, virtutem conservativam pro defectiva naturæ immittendo, & eius influentiæ: Ita & dicere possumus de eo qui maleficiari posset, quod etiam tali modo à maleficijs præservatur, vel fit talis præservatio ab Angelo ad custodiendum deputato, quæ etiam præcipua est inter omnes custodias.

*Inferus sterilis
quis?*

Et quod dicitur Hier. 22. Scribe virum iustum sterilem, qui in diebus suis non prosperatur. Hoc intelligitur quantum ad electiones voluntatis, in quibus homo unus prosperatur, alius non: quod etiam contingere potest ex influentijs corporum cœlestium. Verbi gratia, aliquis inclinatur ex impressione corporum cœlestium ad aliquas electiones vitales, ut de ingressu religionis vel huius. Et cum ex lumine illuminatur eius intellectus ad eadem agenda, & ex divina operatione inclinatur eius voluntas ad hoc prosequendum, talis dicitur bene prosperari: vel etiam quando quis inclinatur ad aliquam artem, vel ad aliquid vitale practicandum. E contra dicitur male fortunatus, quando ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur.

De quibus sententijs & multis alijs loquitur sanctus Thomas, in sum. contra Genti. libro tertio, & in plerisque alijs locis, quomodo differt dicere aliquem esse bene, vel male natum, bene vel male fortunatum, bene vel male gubernatum & custo-

custoditum. Quia ex dispositione relicta à corpore cœlesti, dicitur aliquis bene vel male natus, & sic etiam fortunatus, secū dum verò quod ab Angelo illuminatur, dicitur bene custoditum, & non male, ubi sequuntur illuminationes. Sed secundum quod à Deo in bonum, & illud prosequitur, dicitur bene gubernatus. Quæ tamen electiones hic non habent locum, quia de ipsis non intendimus, sicut de præservatione à maleficijs inferendis. De qua ad præsens sufficiat, aggrediendo earum cæremonialia, quæ ab eis practicantur, & primò quibus modis innoxios ad earum perfidiam alliciunt.

De diversis modis, quibus Dæmones attrahunt & alliciunt innoxios per Maleficas ad augmentum illius perfidie.

C A P. I.

Vnt autem tres modi præ cæteris quibus Dæmones per Maleficas innoxios subvertunt. Et ex quibus continuè illa perfidia augmentatur. Et primus est per tædium ex importuna temporalium damnificatione. Nam sicut S. Gregorius dicit Diabolus frequenter tentat, ut saltem tædium vincat. Intelligas hoc tamen infra vires tentari. Ut super divinam permissionem, declara quod Deus permittit ne homines ignavia torpeant. In cuius figura Iudicum 2. Has gentes non deleuit Deus ut erudiret Israël in eis, & loquitur de finitimis nationibus Chananæorum, Iebusæis & alijs. Et iam Hussitas, & alij Hæretici permittuntur, ut deleri non valeant: Ita & Dæmones per Maleficas tantis afficiunt damnis in temporalibus, viciuos & innoxios, ut quasi coacti, Maleficarum suffragia primò habeant implorare, & demum earum consilijs se submittere, experientia sæpè nos edocuit.

Nouimus in diocesi Augustensi hospitem, cui infra annum 44. Equi successivè dum fuissent maleficiati, vxor tædio affecta, Maleficas consuluit, & iuxta eorum consilia, vtrique non salubria, alios quos ex post emerat, quia vector erat, à maleficijs præservavit.

Quantæ denique mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conquestæ fuerūt, quod dum propter damna vac-

*Tædio damna
accepti sunt
quadam Ma-
lefica.*

*Hussita Cha-
nanæis com-
parati.*

cis,

etis, ex priuatione lactis, & alijs iumentis illata, suspectas Maleficas cōsulissent, etiam remedia oblata percepissent, dummodò aliquid vni spiritui promittere voluissent, & illis inquirentibus, quidnam promittendum foret, respondebant patum hoc esse, dummodò informationibus illius magistri assentirent, super certas obseruantias, tempore diuinorum in Ecclesia, aut in confessionibus faciendas Sacerdotibus aliqua subterfendo assentirent.

Vbi notandum, quòd vt supra tactum est: ille artifex, à minimis & paucis inchoat, vt quòd tempore eleuationis corporis Christi, in terram spuant aut oculos claudant, q̄ aliqua verba inutilia proferant, sicut & nouimus eam, quæ adhuc superest, seculari brachio defensa, quãdo infra Misseratum sollempnia, sacerdos populum salutat, dicendo, Dominus vobiscum, ita semper subiungit, vulgari sermone; *Kehr mir die zunge im arß vmb.* Aut quòd in confessione post absolutionem factam etiam similia proferant aut quòd nunquam ex integro confiteantur, præcipue mortalia peccata, sicq; ad omnimodam fidei abnegationem, & sacrilegam professionem paulatim perducuntur.

Et hic modus, seu etiam quicumque consimilis obseruatur à Maleficis, erga honestas matronas, vitijs carnalibus minus deditas, magis autem terrenis commodis inhiantibus. Sed erga iuueniculas, ambitioni & voluptatibus corporis magis deditas alium modum obseruant, scilicet, per carnalia desideria, & voluptates corporis.

Vbi notandum, quòd sicut intentio & appetitus Diaboli maior est ad tentandũ bonos quàm malos, licet ex parte tentatorum magis tentat malos quàm bonos, id est, quòd amplior habilitas reperitur in malis, ad recipiendum tentationem Demionis quàm sit in bonis. Ita & Diabolus sanctiores qualque virgines & puellas, magis seducere conatur: cui experientia superest, & etiam ratio.

Nam cum malos iam possideat, non autem bonos, ideo magis conatur seducere ad sui dominium iustos quos non habet, quàm possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit cōtra illum, qui plus aufert de iure suo, quàm cōnta quosuis alios, qui non sibi contrariantur.

Experientia. Nam in oppido Rauenspurg, ex duabus incineratis, prout etiam inferius patebit, vbi de modo quem

*Dominus vobiscum.
Kehr mir die zunge im arß vmb.*

Bonus Diabolus magis insidatur.

obseruant, concitando tempestates tangetur, vna illa balnearix inter alia, quæ facta fuerat, hoc etiam recitauit, se multas à Diabolo fuisse perpeffas iniprias, ea de causa, quòd virginem quandam deuotam, & filiam cuiusdam prædiuitis, (quem nominare non opus est, cum & ipsa iam defuncta sit, disponente diuina clementia, ne malitia deprauaret cor eius,) seducere deberet, taliter vt ipsam festiuo aliquo die inuiteret, vt ipse Demon in specie iuuenis, cum ea sua colloquia habere posset. Addiderat etiam, quòd licet sæpissime hoc facere attentasset, semper tamen vbi iuuenulam fuisset alloquta, illa signo sanctæ crucis se munivit, Et hoc vtiq; ex instinctu sancti Angelii, ad effugandum opera Diaboli processisse nemo dubitat.

Est & alia virgo in diocesi Argentinensi constituta, quæ vni ex nostris confessa, asseruit, quòd die quadam Dominica dum solitaria in domo paterna incederet, vetula quedam illius oppidi ipsam visitandi gratia accessit, & inter alia scurrilia verba quæ prorulerat, hæc vltimam subiulit, vt eam si placeret, ad locum vbi iuuenes omnibus hominibus oppidi incogniti morarentur, deduceret. Et dum, ait virgo, assensum præbuissem, & ipsam subsequuta ad domum venissem, vetula subiulit, Ecce per gradus ad cameram superiorem ascendimus, vbi iuuenes morantur, sed caueas ne signo crucis te munias, quòd dum me facturam asseruissem, illa præcedente, ego per gradus sequendo, occulte me signo crucis muniui. Vnde contigit, quòd in summitate graduum, & ante cameram pariter constituta, illa vetula horribili vultu, & stomachato animo se vertendo, & me aspiciendo dixit: En maledicaris, cur signo crucis te signasti? ab hinc, in nomine Diaboli recedas: sicq; ad propria redij illæsa.

Quæ ex re colligitur, quantis versutijs antiquus ille hostis in seductionem animarum debaccharur. Præfata denique balnearix incinerata, per hunc modum asseruit, ab aliqua quadam vetula se seductam, cum tamen eius consodalis differenti modo: quia videlicet Demionem in via in specie humana inuenisset, cum & ipsa intentionis fuisset, amasium suũ fornicationis causa visitare: & vbi à Demone Incubo cognita fuisset, & interrogata, an eam agnosceret, & ipsa se eum minimè agnoscere assereret. Ille respondit.

*De Balnearix Rauen-
spurgensi seductrice filia-
rum.*

spondit. Demon sum, & si volueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus, nec in quibuscunque necessitatibus te deseram. Ad quæ illa dum annuisset, decem & octo annis vsque videlicet ad vltimum vitæ, spurcitijs illis diabolicis inferniuit, cum fidei tamen omnimoda abnegatione.

*Modus alii-
ciedi per ma-
sticiã & pau-
peritatem.*

Et est tertius modus alliciendi per viam mæstitiæ, & paupertatis. Nam corruptis iuueniculis, & spreis ab amatoribus, quibus se nubendi gratia, ad eorum promissa impudicitie copulauerant, vt iam omni frustrantur confidentia, & se vndique infamatas considerant, etiam ad quæcunque diabolica præsidia se cõuertunt, aut ratione vindictæ, illum maleficiando amatorem, seu illam, cui se coniunxit, aut alias omniibus spurcitijs se submitiendo machinantur. Et sicut talium iuuenularum non est numerus, vt heu experientia docet: ita nec numerus Maleficarum, ex eis insurgentiam. Pauca ex multis referamus.

Est locus in diocesi Brixin, vbi iuuenis super vxorẽ sibi maleficatam, talem casum deposuit. Me enim tempore iuuentutis, quandam ait adamando, dum ipsa iugiter instaret, vt eam matrimonio copularem, & ego eam spernẽdo, aliam ex alio dominio duxissem in vxorem, volens tamen amicitie gratia ei complacere, ipsam ad nuptias inuitabã. Qua veniente, dum alix mulieres honestæ suas propinas, seu oblationes præsentaret, illa quæ inuitata fuerat, manũ eleuans, cæteris mulieribus, quæ circumstabant audientibus, dixit: Paucos dies sanos post hãc diẽ habebis. Et spõsa territa, cum eam non cognosceret, eo, vt præmissum est, qd ex alio dominio copulata fuerat, dũ interrogaret circumstantes, quænam esset, quæ ei huiusmodi minas intulisset. Alix ipsam vagam, & dissolutam mulierem existere affirmabant: non minus tamen ea quæ prædixit, & eo ordine subsequuta fuerit. Nam post paucos dies adeo maleficata fuit, & omnibus membris destituta, quod etiam vsque in præsens, vltra annos decẽ, in suo corpore maleficia cernatur. Si ea quæ in vno dñtaxat oppido illius diocesis reperita sunt, inferenda essent, liber integer foret consiciendus, conscripta autẽ & reposita sunt apud eundẽ Episcopũ Brixin. & vtrique stupenda & inaudita, vt testis idem existit. Nec silentio prætereundum putamus rem stupendam & inauditam. Nam Comes quidam præclarus genere, Vvestra

*De Comite in
Vvesterich
maleficato &
p̄st triñnium
sanato.*

Vvestrasiensis territorij in confinibus Argentinensis diocesis iuuenulam simili genere præclaram, duxit vxorem, quam tamen post celebratas nuptias, vsque ad tertium annum, carnaliter cognoscere non poterat, maleficiali impedimento, vt rei probauit eustus præpeditus: anxius, & quid agere ignorãs, & Sanctos Dei iugiter interpellans. Accidit vt ad ciuitatem Metensem, ob negotiosũ quorundam expeditionẽ applicaret: In qua dum per vicos & plateas, seruis & familia vallatus incederet, quandam mulierem, quæ ante illos annos cõcubina sua fuerat, obuiam haberet, qua visã, dum super maleficia sibi illata minimẽ cogitaret, improuisẽ eam blandẽ ex antiqua amicitia cõtracta alloquitur, & qualiter se haberet, vt valeret inuestigat. At illa cernens Comitẽ pietatẽ, vice versã Comitẽ de valetudine sui corporis & status, diligenter inuestigauit, quo respondente qd benẽ, & prospera cancta sibi succederẽt: Illa attonita paululum siluit. Et Comes cernens eam attonitã, amplius verbis blandis eam aggreditur, ad collationẽ inuitãdo. At illa de statu vxoris inuestigando, simile responsum accipit, qd benẽ in omnibus se haberet. Tũc illa an ne pæros generasset inquisit. Et Comes: trẽs mihi, ait, sunt pũeti masculi, quolibet anno vnum genuit. Tunc amplius illa stupefacta paululum siluit. Et Comes, rogo te charissima, cur tam diligenter inquisis indica, nec enim dubito, quin meæ felicitati congratuleris. Tunc illa. Verẽ congratulor, sed maledicatur illa vetula, quæ obtulit se corpus vestrum velle maleficiare, vt carnalẽ actum cũ vxore vestra exerce minimẽ haberetis. In cuius signũ, puteus qui est in medio curiæ vestræ, continet in fundo ollã, certas res maleficiales continentem, quæ ea de causa ibidem posita fuit, vt quãdiu ibidẽ contineretur, tãdiu cõeundi impotentia vobis adesset, sed ecce omnia vana sunt de quibus gaudeo, &c. Nec Comes diu distulit, ad domũ regressus, puteũ exhauriti fecit, ollã reperit, & cuncta cõcremãdo, potentia illã perditã subito recuperauit. Vnde Comitissa denuo nobiles quosq; ad nuptias nouas inuitauit, affirmãs se iã dominã illius castri & dominiũ, quæ tãto tẽpore virgo permanisset. Castrũ & dominiũ, ppter honorẽ Comitẽ nõ expedit nominatim exprimere, hoc. n. ipsum recta ratio p̄suadet, & vt substantia facti in detestationẽ tãti criminis detegatur

Ex

Ex quibus patent varij modi à Maleficis vsitati, in augmentum suæ perfidiæ. Præfata enim mulier, quia ab vxore Comitris expulsa, hoc maleficium Comiti ex alterius Maleficæ informatione tulerat ; qua de causa innumeri effectus maleficiales sequuntur.

Sequitur de modo sacrilegæ professionis.

E A P. I I.

odus autem sacrilegæ professionis, super expressum pactum fidelitatis cum Dæmonibus varius existit, vt potè cum & ipsæ Maleficæ varijs exercitijs circa maleficia inferenda insunt. Pro cuius intellectu est primò aduertendum, quòd sicut in genere triplices apparent Maleficæ, vt in 1. par. tractatus tactum est, scilicet lædentes, sed curare non valentes. Curantes & ex aliquo singulari pacto cum Dæmone inito non lædentes, lædentes & curantes. Ita & inter lædentes vnus genus existit supremum, in quo genere existentes, omnia alia maleficia, quæ aliæ sparsim exercent perpetrare valent. Vnde profitendi vbi describitur, satis declarat de alijs speciebus. Sunt autem hæ, quæ contra humanæ naturæ inclinationem, imò omnium ferarum, propriæ speciei. infantes vorant, & comedere solent.

Et hæc est suprema species in maleficijs exercendis: sunt enim quæ ad innumera nocumetra alia tendunt. Hæ enim grandines & auras læsivas cū fulminibus exagitant, sterilitatem in hominibus & iumentis procurant. Infantes quos non deuorant, Dæmonibus (vt supra paruit) offerunt, aut aliàs occidunt. Sed hoc circa infantes non renatos fonte baptismatis, quos autem deuorant renati sunt vt patebit, sed non nisi Deo permittente. Sciunt & infantes, prope aquas ambulantes, in ipsas, nullo vidente, in aspectu parètum, proicere: equos sub infessoribus freneticos facere, de loco ad locum per aëra, vel corporaliter, vel imaginariè transmeare, Iudicium & Præsidièrium animos ne eis nocere valeant immutare, taciturnitatè sibi & alijs in tormentis procurare, in se capièrium manus & animos tremorem magnum incutere, occulta alijs manifestare, & quædã futura,

Triplices Malefica.

Summa Malefica & earum opera.

Baptizati infantes non vorantur.

Malefica animos immutant.

gura ex Dæmonum informatione, quæ videlicet aliquam causam possunt habere naturalem prædicere. Vide quæstionem, an Dæmones valeat futura præcognoscere, in 2. sen. dist. 12. absentia velut presentia conspiciere, ad amorem vel odium inordinatum mentes hominum immutare, ictu fulminis nonnunquã quæ volunt, seu etiam aliquos homines & iumenta interimere: vim generatiuam, aut etiam potètiã coëundi auferre, abortum procurare, infantes in vtero matris solum exteriore tactu interimere, solo etiã visu absque tactu interdum homines & iumenta maleficari, & mortem inferre, proprios infantes Dæmonibus dedicare, & breuiter omnia vt præmissum est, pestifera, quæ aliæ Maleficæ sparsim procurare sciunt, quando Dei iustitia talia fieri permittit. Hæc in illo genere supremo existentes perpetrare sciunt, non autem è conuerso.

Hoc tamè commune omnium, spurcicias carnales cum Dæmonibus exercere, idè & ex illorum modo profitèdi, qui in supremo genere existunt, aliarum Maleficarum modum faciliè qui capere potest.

Fuerunt autem tales, dudum, ante triginta annos in consubiis Subaudiæ, versus dominium Bernensium, vt recitat Nider in suo Formicario: Nunc autem in confinibus Lombardiæ, versus dominium ducis Austria: vbi & inquisitor Cumanus, vt in præcedète parte tactu est, vno anno quadraginta & vnã Maleficam incinerari fecit, & fuit anno domini, 1485. qui etiã adhuc continuè inquirendo laborat.

Modus autem profitendi duplex est. Vnus solennis per simile ad votum solenne. Alius priuatus, qui seorsim Dæmoni quacumq; hora fieri pot. Solennis inter eos fit, vbi Maleficæ in certâ concione statuto die veniunt: & Dæmonè in assumpta effigie vident hominis, qui, dū super seruandã sibi fidelitatè, cum temporalium prosperitate, & longitudine vitæ hortatur, illè quæ assunt nouitiam suscipiendam sibi commendant. Et Dæmon si de abneganda fide, & cultu Christianissimo, & de extèla muliere, (sic enim & beatissimam virginem Mariam nuncupant,) & si de sacramentis nunquam venerandis; in generit nouitiam seu discipulum voluntarium, tunc Dæmon manum extendit, & vice versa discipulus seu nouitia, stipulata manu illa seruate promittit: & Dæmon habitis præmissis, statim subiungit hæc

Ar. Maleficæ incinerata.

Modus profitendi duplex.

Extensam manum vocant Mariam.

non

non sufficere: & ubi discipulus quænam alterius sint facienda inquiri. Dæmon hominibus petit, quod continet, ut in anima & corpore, sibi æternaliter pertineat, & pro posse alios quoscumque vtriusque sexus sibi associare velit. Adiungit denique, ut certa unguenta ex ossibus & membris puerorum, & præcipue renatorum fonte baptismatis, sibi conficiant, per quæ cunctas suas voluntates, explere cum sua assistentia poterunt.

Hunc modum nos inquisitores (experientia teste) percepimus in oppido Brisaco Basiliensis diœcesis, plenam informationem capiendo ab vna iuencula Malefica, sed conuersa, cuius & matertera in diœcesi Argentinensi incinerata fuerat, quæ etiam addiderat, quod per modum, quo eius matertera ipsam primitus seducere retasset, talis erat,

Quadam enim die secum per gradus ascendere iubebat, & eius iussu cameram intrare, ubi cum vidisset quindecim iuvenes in vestimentis viridis coloris, ad modum quo Reutheri incendere solent, matertera sibi dixit: Elige ex his iuuenibus, & eum quem volueris, tibi tradam, & ipse te sibi in sponsam assumet: & cum illa nullum se velle habere asseruisset, grauitur vulnerata tandem acquieuit, modum exprimens præmissum. Afferuit etiam quod sæpius per longa terrarum spatia, de nocte secum translata fuerat, etiam ab Argentinâ vsque Coloniam.

Hæc est illa, cuius occasione in prima quæstione præmissa est, nos velle declarare, an Maleficæ verè & corporaliter à Dæmonibus transferantur de loco ad locum: & hoc propter verba Canonis. 6. q. 5. Episcopi: ubi textus sentit quod solummodo imaginariè, cum tamen interdum etiam verè & corporaliter transferantur.

Interrogata enim an solum imaginariè & phantasticè sic incederent per Dæmones illud. Respondit quod vtroque modo: prout etiam veritas se habet, ut inferius de modo transferendi localiter declarabitur. Afferuit et quod maiora damna ab obstetricibus inferuntur, quia ut plurimum infantes, aut habent interimere, aut Dæmonibus offerre, ab ipsa etiam matertera asseruit se grauitur fuisse verberatam, eo quod ollam quandam occultatam discooperiendo plurimorum infantium capita reperisset. Et plura alia reculit prius præsturo pro dicenda veri tate iuramento, ut dequit.

Eius

Eius denique verbis super modum profitèdi fides indubia accomodat, etiã per ea quæ in suo Formicario præfatus Ioã. Nider Doctor præcipuus, qui etiam nostris temporibus miris claruit scripturis recitat, hoc ex relatu Inquisitoris Eduensis Diœcesis, qui etiam in ipsa Diœcesi mulros de Maleficijs reos inquiserat & incinerari fecerat.

Dicit enim, præfato Inquisitore mihi referente, percepit quod in Lausaniensi ducatu quidam Malefici proprios natos infantes coxerant, & comederant. Modus autem discendi talem artem fuit, ut dixit, quod Malefici in certam concionem venerunt, & opere eorum verisimiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis, cui discipulus habebat necessario dare fidem de abnegando Christianismo & de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcædo super crucem ibi latentè valeret.

Sequitur aliud exemplum ab eodem. Fuit insuper fama communis Petro Iudice in Bøltigem referente, quod in terra Bernensi tredecim infantes deuorati essent à Maleficis: quomobrem etiam publica iustitia satis durè exercetur in tales parricidias. Cum autem Petrus quæsiuisset à quadam capta Malefica, per quem modum infantes comederent, illa respondit, Modus iste est: nam infantibus nondum baptizatis præcipue insidiamur, vel etiam baptizatis, præsertim quò signo crucis non muniuntur & orationibus (Lector aduerte, quò ideo non baptizatis præcipue insidiantur instinctu Diaboli, ut non baptizati) hos in cunabulis, vel ad latera iacentes parentum, cæremonijs nostris occidimus: quos postquò putantur oppressi esse, vel aliunde mortui, & de tumulo clam furto recipimus, & in caldari decoquimus, quousque euulsis ossibus tora caro efficitur bene potabilis, de solidiore materia unguentum facimus, nostris voluntatibus & artibus, ac tranfuectionibus accommodis: de liquidiore verò humore flasconem ut vitem replemus: de quo is qui potatus fuerit, additis paucis cæremonijs, statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ.

Sequitur ad idè modus alius magis distinctus & clarus. Nam iuuenis quidam cum vxore Malefica captus, in Bernensi iudicio, seorsim ab eadè & in distincta turri repositus, dixit: Si meorum facinorù veniã consequi possem, omnia quæ de maleficijs scio, libens patefacerè, mori enim viderè

Formicarium
Doctoris Nider.

Insidiantur
Malefica in-
fantibus.

Alij habent
Bøltigem.

Esset infan-
tiu qualis a-
pud Malefici-
cas.

Equites Ger-
mani.

Anreuera
Malefica de
loco ad locum
transferantur.

Olla plena
piti infan-
tium.

ma

*Vix rana be-
pedita.*

*Diabolus vo-
catur magiste-
rulus.*

me oportebit. Cumque per literatos circumstantes audisset omnimodam posse consequi veniam, si verè poeniteret, rugè se morte obruit, & modos primæ infectionis deseruit. Ordo inquit, talis est, quo etiã seductus sum. Oportet primò vt Dominico die antequam aqua benedicta cõsecratur, discipulum futurum cum magistris Ecclesiam introire, & ibidem abnegare coram eis Christum, eius fidem, baptisina & vniuersalem Ecclesiam. Deinde homagiũ præstare magisterulo, id est, paruo magistro, ita enim Dæmonem & non aliter vocant. Vbi notandum, qd iste modus cũ alijs recitatis concordat. Nec obstat, qd Dæmon interdum præsens est, vbi homagiũ sibi præstatur, interdũ verò non: dolosè n. tũc operatur, cernens dispositionẽ futuri discipuli, quem forsatis ob suam præsentiam tanquam nouitium retraheret timoris causa; cũ tamen aliàs per sibi notos & familiares facilius æstimat eum assentire. Ideo quæ eum & tunc magisterulum vocant, cũ absens est, vt minore terrore, ex parua æstimatione magistri edocuiatur. Sequitur postremo: de vitæ bibit supradicto, quo facto, statim se in interioribus sentit imagines nostræ artis cõcipere & retinere super principales ritus huius sectæ. In hunc modum ait, seductus sum & vxor mea: quam tantæ pertinaciæ esse credo, vt potius incẽdium sustineat, quam minimã fateri velit veritatem; sed heu ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis, ita veritas per omnia reperta est, nã præconfessus iuuenis in magna contritione morti visus est. Vxor verò testibus conuicta, nihil veritatis, nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte; sed incendio præparato per lictorẽ, eidem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata fuit. Ex quibus liquet modus profitendi earum solemniss.

*Præparatus mo-
dus proficien-
di Malefica-
rum.*

Alius verò modus priuatus sit diuersis medijs. Interdum enim viris aut mulieribus, aut aliqua aliã corporali seu temporali afflictione inuolutus Dæmon astat, interdum visibiliter, interdum per medias alloquitur personas: & si secundum sua consilia agere velint, omnia profutura pollicetur ad nutum: à paruis tamen, vt in primo capitulo tactum est inchoando, vt ad maiora paulatim perducatur. Varia possent adhuc deduci acta & gesta, per nos in inquisitione reperta: sed quia difficultatem hæc materia non patitur breuitati studendum est cum vltiori declaratione.

*Pro declaratione homagij præstandi aliqua sunt
aduertenda.*

Verum super hoc, quod Diabolus homagiũ recipit, aliqua sũt aduertenda, qua videlicet de causa, & quã differenter hoc faciat, & primò. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorem offensionem Diuinæ maiestatis, creaturam ei dicatam sibi vsurpando, & ob maiorem certitudinem futuræ damnationis, quam summè affectat. Tamen sæpè repertum est à nobis, tale homagiũ ad certos accepisse annos simul cum professione. Interdum professionẽ tantum & homagiũ ad certos annos distulisse.

*Dæmõ differt
homagiũ*

Et dicamus professionem consistere in fide totali, aut partiali abnegatione. Totali, vt supra tactum est, cũ fides ex integro abnegatur: Partiali, cum ex pacto inito, habet cõfessionalia quædam contra statuta Ecclesiæ obseruare, vt Dominicis diebus seiuare, aut sextis ferijs carnibus vesci, aut certa crimina in confessione celare, vel aliquid simile perpetrare. Homagiũ verò dicimus consistere in corporis & animæ traditione.

*Dominica dis-
seiuare est
diabolicum.*

Qua de causa autem talia practicantur, possumus assignare quatuor causas ex parte Dæmonis. Cũ enim, vt supra in prima parte tractatus declaratur, circa secundũ principale: An Dæmones ad odium vel amorem, mentes hominũ possint immutare, patuit, quod intima cordis non possint penetrare, cũ hoc soli Deo conueniat: Ex coniecturis tamẽ in illorum cognitionẽ deuenit, vt etiã ista inferius patebit. Ideo versutus ille hostis, si considerabit noitiã in aggressu difficilem ad consensum, tunc blãdè eã aggreditur, pauca exigens, vt paulatim ad maiora perducatur.

*1.
Causa cur
Dæmõ præ-
fessionis iuræ-
mentum dif-
ferat.*

Secundã causa, nam cũ inter abnegantes fidem, diuersitas credenda est, cũ quædam ore, sed non corde, quædã ore & corde: Diabolus experiri volens an corde sicut ore sibi profiteantur, certos annos deputat, vt eo in tempore ex operibus & conuersatione mentem eorum inuestiget.

2.

Tertiã causa, nam si per tantum temporis spatium, cognosceret ipsam ad quæcunq; exequenda minus voluntariã, & quod iam ore, & non corde sibi adhæreat: præsumit quæ diuinã misericordiã ei propter Angeli boni cultodiã, quam Dæmon in multis experiri potest profuturam: tunc ipsam abire, & se potius afflictionibus exponere cõstat.

vel sic veliex desperatione eius lucrum habere valeat.

Cur quadam in tormentis nihil fateantur. Huius veritas patet: nā si causa quaeritur, vnde est, quod certae Maleficæ, sub quibuscunque tormentis etiam maximis, nec minimam veritatem fateri volunt, vbi tamen alia facilliter ad quaerendum interrogata, sua crimina fatentur. Item vnde hoc, quod sibi ipsi, postquam factæ sunt, vitam auferre suspensio conatur. Reuera enim dici potest, quod vbi diuina coactio per sanctum Angelum ad hoc non concurret, vt Malefica cogatur fateri veritatem, & maleficiū taciturnitatis abscedere, quod tunc opere Dæmonum fit quodcunque euenit, siue taciturnitas, siue criminum confessio. Primum fit super illas, quas ore & corde nouit fidem abnegasse, & simili modo homagium prestitisse: de quarum etiam perseverantia certus est, vbi per oppositum alias relinquet non tuendo, eò quod nouit illas sibi minimè proficuas.

Laqueo gulam frangentes.

Experientia nos sæpè docuit, cum omnes quas incinerari fecimus ex earum confessionibus patuit, ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferenda. Nec hoc sub spe euadendi dicebant, cum ex plagis & verberibus eis à Dæmonibus illatis, vbi ad eorum nutum nō seruibāt, veritas constabat, sæpissimè visæ cū faciebus tumidis & liuidis. Et similiter, quod post confessionem criminum sub tortura, semper se ipsas vita priuare laqueo satagunt: veritas ex nostra practica habetur: tū semp post criminū confessionē, custodes deputantur singulis horis, sup talia attendens: vbi etiā ex negligentia interdum custodum ad corrigias vel pepla reperiebantur suspensæ: inimico utique, vt dictum est, hoc procurante, nē per contritionem, aut sacramentalem confessionem veniam consequerentur. Et quas corde allicere nunquam poterat, quo etiam facillimè gratiam apud Deū inuenissent: iam vltimò per temporalem confessionem & horribilem mortem, in desperationem deducere conatur. Quamuis & per Dei gratiam maiorem, vt piè est credendum, veniā per veram contritionem, & puram confessionem cōsequuta sit, vbi non voluitariè illis spurcitijs inhererūt.

Quomodo Malefica taciturnitatem procurant.

Patent ex his quæ per dioceses Argentinensem, Cōstantiensem, & oppidū Haganoræ & Rauenspurg acta sunt, vix annis tribus evolutis. In primo nāque oppido, vna vili pepla & fragili se suspēdit. Altera nomine Vualpurgis, de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata, alias mulier-
culas

culas informando, qualiter talem taciturnitatem per puerum masculum, & primogenitum, in fornace decoctum, procurare deberent. Acta & gesta adhuc præ manibus habentur: & similiter de alijs in serundo oppido incineratis, sparsim hinc inde deducuntur.

Et est quarta causa, cur Dæmones homagium recipere super certas differunt, super alias verò minimè, eo videlicet quod cum periodum hominis cognoscere subtilius, quam Astronomi possunt, facilius eis terminum vitæ vel præfigere, vel terminum naturalem per casualem, modo quo dictum est, præuenire potest.

Hæc breuiter per acta & gesta Maleficarū declarantur. Primò Dæmonis astutiā in talibus deducendo. Nam quia secundum Aug. in lib. de na. Dæm. assignantur V II. causæ, vnde etiam probabilius coniecturant futura cōingentia, non quod illa scire certitudinaliter valeant. Prima est, quia vident subtilitate naturali, quò ad operationem intellectus ipsorum: vnde & sine discursu, qui necessarius est in nobis, rationis, intelligunt. Secunda quia propter experientiam temporum, & reuelationem supernorum spirituum plura sciunt quam nos. vnde ex Iliad. allegatur sæpius à Doctoribus triplici acumine scire vigēt Dæmones, Subtilitate naturæ, Experientia temporum, & Reuelatione supernorum spirituum. Tertia est propter celeritatem motus, vnde quæ in Oriente fieri habent, præcedere possunt mira celeritate ad Occidentē. Quarta, quia sicut sua potentia, cum Deus permittit, possunt inducere morbos, aërē inficere, & famē inducere, ita possunt & illa prædicere. Quinta, quia per signa possunt subtilius prædicere mortē, quam Medicus vidēdo vrinā & pulsū. Nā sicut ille per signa videt aliqua in infirmo, quæ simplex nō considerat, ita & Dæmō ea quæ nullus homo videt naturaliter. Sexta, quia ex signis, quæ præcedit ab animo hominis, cōiecturāt ea quæ sunt, vel erūt in anima, astutius prudētī viro. Sciūt. magis instinctus sunt verisimiliter secuturi, & cōsequenter cuiusmodi opera. Septima, quia acta Prophetarū, & scripta noscunt melius quam homines, & ex illis multa futura dependēt, idē ex illis multa futura prædicere possunt. Hæc etiā tanguntur. 26. q. 4. scilicet dum. vnde non mirum si periodum hominis scire potest natura, licet secus sit de termino casuali, qui fieret per incinerationem,

Causæ vnde futura sciunt Dæmones.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Dæmones etc Prophetis prædicere possunt futura.

rioriorem, quam Dæmon finaliter procurat, quando ut dictū est, ipsas inuoluntariās reperit, timens de earum reditu & conuersione: cum tamen alias, quas nouit voluntarias, etiā ad naturalem, & sic vsque ad mortem defendit.

Demus ex utraque parte exempla, quæ à nobis reperta sunt, & acta. Nam in Basiliensi diocesi, villa super Rhenū situata, nomine *Vberrueiler* plebanum cōuersatione honestum habuit, illius tamen opinionis seu potiùs erroris, maleficium nihil esse in mundo, sed tantū in opinione hominum, qui eiusmodi effectus mulierculis attribuebant, quē taliter à suo errore Deus purgare voluit, quod etiā & alia Dæmonum super præfigendis terminis vitæ Maleficis cōmercia patefierent. Nam dum festinè potētem, ob cuiusdam negotij expeditiōem pertransire veller, obuiā sibi importunitate quandam vetulam habuit, cui dum in pontis accessu locū ut præiret dare noluisset, sed importunè incederet; casū vetulam luto intrusit, vnde indignata, in verba contumeliosa prorupit, eiq; dixit *Pfaff* impune non transibis. Sed ille licet verba parum aduiceret, de nocte infra cingulum, vbi surgere è lecto volebat, se maleficiatum sensit, ita ut brachijs hominum aliorum sustentari semper habuit, vbi Ecclesiā visitare volebat, sicque per triennium mansit sub cura tamen domestica matris carnalis. Quibus expletis, dum vetula illa ægrotaret, quam etiam propter verba contumeliosa, quibus minata fuerat, semper suspectam de maleficio sibi illato habuerat, accidit tamen, vt pro confessionis audientia, infirmata ad eum mitteret. Et sacerdos licet importunè diceret: confiteatur Diabolo, suo magistro: ad instantiam tamen matris per duos villanos sustentatus inter brachia domum accessit, & ad caput lecti in qua Malefica iacebat, sedit. Duo illi villani ab extra auscultare volebant prope fenestram, sic enim stuba in plano erat situata, an maleficium illatum plebano confiteretur: vnde contigit, vt licet intra confessionem mentionem nullam de maleficio illato fecisset, ipsa tamen confessione peracta, dixit: Scis ne tu *Pfaff* quis te maleficiavit? Et dum blandè ille responderet, se nescire, illa subintulit: Tu habes me suspectam, & bene, scias me tibi intulisse tali de causa, vt supra tactum est. Et dum ille pro sua liberatione instaret, dixit: Ecce tempus statutum aduenit, & mori habeo, sed ita disponam,

pōnānt, vt paucis diebus euolutis, post mortem meam scieris, ita & euenit. Nam illa iuxta statutum à Dæmone terminum obiit, & infra 30. dies quadam nocte sacerdos ex integro se sanum reperit. Nomen sacerdotis dicitur *Pfaff Hasslun*, iam in diocesi Argentinē.

Simile in diocesi Basiliensi, villa *Buchel* prope oppidum *Gersyhl* contingit. Mulier quædam capta & tandem incinerata, sex annis Incubum Dæmonem habuerat, etiam in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana sabbatis, quintis & tertijs ferijs, aut alijs noctibus sacratoriibus. Tale autem homagium præstiterat Diabolo, vt post septimum annum, in corpore & anima, perpetuò sibi dedicata esset. Pie tamen dispensauit Deus. Nam in sexto capta, & igni adiudicata, verè & integrè confessā, veniā creditur à Deo percepisse. Plurimū enim voluntaria ad mortem exitit, asserens, quod & si liberari posset, mortem tamen amplius præcligeret dummodò potestatem Dæmonis euaderet.

De modis, quo localiter transferuntur de loco ad locum.

C A P. I I I.

Nunc autem aggrediendum est de earum cæremonijs, & quibus in suis operibus procedunt modis. Et primò de his quæ erga se & proprias personas operantur. Et quia transferri de loco ad locum corporaliter, est de præcipuis earum actionibus, carnalibus etiam spurcitijs cum Incubis Dæmonibus insistere. De singulis aliqua deducemus, & primo de earum corporali transuersione. Vbi notandum est, quod hæc transuersione patitur difficultatem, vt sæpius tactū est, ex vno duntaxat processu scripturæ, puta 26. q. 5. Episcopi, vbi dicitur, ex consilio acquirendi. Illud non est admittendum, quod quedam sceleratæ mulieres post Satan retrò conuersæ, Dæmonum illusionibus, & phantasmatis seductæ, credunt se & profitentur cum Diana horis nocturnis, Dea paganorum, vel, cum Herodiade & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia in tempestate noctis silentio pertransire, eiq; tanquā Dominæ

Contra trās-
uersionē Ma-
leficarū, quod
sit impossibi-
le.

minæ in omnibus obedire, &c. Quapropter sacerdotes Dei prædicare debent populo, vt nouerint omninò hæc esse falsa, & non à Diuino, sed maligno Spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem ipse Satanas transformat se in diuersarum personarum species atque similitudines: Et mentem quam captiuam, in somnis deludendo, per deuia quæque deducit, &c.

Et ad hoc prædicantur interdum à quibusdam exemplâ publicè de S. Germano, & de quodam alio, qui filiam suam super hoc obseruauit, quasi omninò hæc sint impossibilia fieri: Et indiscretè applicantur ad Maleficas & earû opera, tanquam vt & singula earum facta in læsionibus hominû, iumentorum, terræ frugum, non sint eis applicanda, eò qd sicut phantasticè in transuersionibus, ita & circa creaturarum læsiones illudantur.

Quæ quidem opinio, cum in prima quæstione tâquam hæretica sit reprobata: vt potè contra Diuinam permissionem super Diaboli potentiam, quæ ad maiora vt sic se extendere potest: militans similiter, & contra sacra scripturæ intentionem, & ad Ecclesiæ sanctæ intollerabile damnum, vbi iam multis annis impune ex hac pestifera opinione permanferunt, seculari brachio puniendo facultatem amputando. Vnde & in immensum sic creuerunt, vt iam non sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector, ea quæ ibi posita sunt in destructionem illius opinionis considerabit, & ad præsens qualiter transferantur, & quibus modis hoc sit possibile aduertet, cum responsionibus super exemplâ quæ ab eis in medium deducuntur.

Quòd igitur corporaliter possint transferri, varijs modis ostenditur. Et primò ex alijs magorum operationibus. Nam si non possent transferri, hoc esset, vel quia Deus nõ permitteret, aut quòd Diabolus hoc facere non posset, eò quòd creaturæ repugnaret. Non primum, quia vbi maiora, vtique & minora Dei permissione fieri possunt: Sed maiora tam in pueris quàm in hominibus sæpissimè facta sunt, vt potè iustis & in gratia constitutis patet.

Nam vbi quærent: An campiones puerorû opere Dæmonû fieri possint, & an Dæmon localiter possit transferre aliquem hominem de loco ad locû, etiam inuitum. Ad primum respondet qd sic, nam & Guilielmus Parisiësis in vltima

Probatur qd possint Malef. corporaliter transferri. Campiones intelligit per mutationes. Dic Mechfeltinder.

tima parte de vniuerso dicit: Campiones puerorum fieri possunt, ita qd Deo permittente, Dæmò vicem infantis gerere potest, vel etiam translatione facere: Tales enim pueri semper sunt miseri euilantes. Et licet quatuor aut quinque matres vix sufficerent ad lactandum, nunquam tamen impinguntur, sed vltra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter nimium terrorem, quem cõcipere possent, nec affirmanda sunt nec neganda, instruendæ sunt vt literatorû iudicia quærant. Permittit. n. Deus propter peccata parentû, cû interdû viri impregnâtibus vxoribus maledicût: Vellè, inquiètes, vt Diabolû portares, vel similia. Et similiter impatientes mulieres sepe similia proferût: De alijs etiã hominibus, interdû iustis, exëpla plurima reperiuntur.

Nam Vincen. in spec. hist. lib. 26. c. 43. ex recitatione Petri Damiani, refert de puero quinquennij cuiusdam nobilissimi viri, qui puer pro tunc monachus factus, à monasterio nocte illatus est pistrino clauso, vbi manè reperiens, & interrogatus, dixit se per quosdam ad magnum conuiuium delatum, & vt comederet iustum: Et post per superiora pistrino immissum.

Quid denique de his magis qui vîtato vocabulo à nobis Necromantici nuncupantur, & per gëra sæpè à Dæmonibus ad longinqua terrarum spatia quandoque vehuntur. Qui etiam alijs interdum hoc idem suadentes eos secum super caballum, qui vtique non verus equus, sed Dæmon in tali forma existit, vehunt, & vt loquuntur nec vt signo crucis se muniant, hortantur.

Et licet duo simus hunc tractatum scribentes, vnus tamen ex nostris sæpissimè tales vidit & reperit. Nam scholaris quidam pfo tunc, nunc sacerdos Frisingensis diocesis adhuc superesse creditur, qui & referre solitus est semel, se corporaliter à Dæmone fuisse per aëra subuectû, & ad remotas partes illatum.

Superest sacerdos alius Puerdorff oppido prope Lantzburâ, qui pro tûc consodalis illius existens, oculis proprijs illam subuectionem vidit: Et qualiter extensis brachijs in altum clamando, & non euilando trãsatus fuit. Causa autè vt idem retulit, hæc erat: Nam conuenientibus quadâ die multis scholaribus, in potagijs ceruicæ, oës in hoc cõsenserant vt ille, qui ceruicam afferret, nil exponere haberet:

& sic

Magi caballa per aëra equitantes.

Scholaris ex potagio ceruicæ appor-

& sic vnus ex socijs dum pro ceruisia apportada exire videretur, ostium aperiendo, nebula densam ante ostium intuitus fuit, vnde territus redijt, & q̄ potu adferre nollet causam aperiendo, eis insinuat. Tunc idē qui illatus fuerat, indignatus dixit: Et si Diabolus adesset potu apportabo. Et sic exiit, alijs omnibus tūc vidētibus, per aera subuectus fuit:

Verum quidem, q̄ nō solum vigilātibz, sed dormiētibz talia accidere possint; fateri necesse est: vt videlicet dormiendo per aera, localiter & corporaliter transferatur. ¶ Patet & de quibusdam, qui super regulas domorum & aedificia altissima somniando incedunt: nec quicquam eis obstarē potest ad eorum transitum, tam in altum, quam in profundum: Et si proprijs nominibus ab alijs circumstantibus vocantur, statim ad terram quasi collisi ruunt.

Hæc utiq; operē Dæmonum fieri plures arbitrantur, & non absque ratione. Nam cum Dæmones sunt in multiplici differentia: Aliqui de inferiori choro Angelorum, qui etiam exiguis pœnis vltra pœnam damni, quam æternaliter patientur, tanquam pro paruis delictis cruciantur: qui etiam neminem possunt lædere, saltem grauiter, sed solum principaliter ioculationes exercere. Vbi etiam alij Incubi sunt vel Succabi, punientes nocturno tempore homines, vel pœccato luxuriæ coinquinantes eos: Non mitum, si etiam his trufis insistant.

Potest deduci veritas ex dictis Cassiani. colla. i. vbi dicit, tot esse immundos spiritus, quot in hominibus studia, non dubitē comprobatur. Nam nonnullos eorū quos etiam Paganos vulgus appellat, nos verò *Trollen*: & abundant in regno Noruegiæ, aut *Schretel*, ita seductores & ioculatores esse manifestum est, vt certa quæq; loca, vias iugiter obsidentes, nequaquam tormentis prætereuntes lædere possunt derisu tantummodo & illusione contenti, fatigare eos potius studeant, quam nocere. Quosdam verò solummodo innocuis incubationibus hominum pernoscere. Alios ita esse furori ac truculentæ deditos, vt non sint contenti illorum tantummodo corpora, quos suppleuerint, atoci dilatione vexare, sed etiam istuere supereminus transeuntes, atque affligere illos læuissima cæde festinent. Vult dicere, quod non tantum obsident, imò etiam horribiliter cruciant, quales illi in Euangelio Matth. 8. deferuntur.

Es

Ex quibus concludere possumus primum quod non est dicendum Maleficas nō transferri localiter, eò quod Deus non permittat. Si enim super iustos & innocentes, aut etiā super Magos permittit, quomodo non super illas ex toto se Diabolo deuquentes? Et vt cū timore loquamur: Nōne Diabolus Saluatorem nostrum sustulit, & duxit & statuit hinc inde, vt Euangelium testatur.

Nec etiam secundum suffragatur aduersarijs quasi Diabolus hoc facere nō possit; cui, vt in supradictis patuit, tanta inest virtus naturalis, omnia corporalia excedens, quod nulla virtus terrena ei comparari potest. Iuxta illud; Non est potestas super terram, &c. Imò ipsi Lucifero tanta naturalis inest potestas seu virtus, qua maior etiam inter Angelos in naturalibus excessit: & naturalia per casum non sunt imminata, sed tantummodo gratuita, ideo adhuc in eo remanent; licet obfuscata & ligata. Vnde glossa ibidem super illud: Non est potestas super terram, &c. Et si omnia superat, meritis tamen sanctorum subiacet.

Nec valet si quis duo obiiceret. Primo, quod anima hominis possit resistere, & q̄ textus videtur sentire de vno in singulari, scilicet, Lucifero, cum in singulari loquatur. Et quia hic fuit, qui Christum in deserto tentauit, & primum hominem seduxit, iam autē religatus sit, & alij Angeli non sint tantæ virtutis, cum ipse omnes excedat. Ideo alij malos homines trāsferre localiter per aera nō possunt.

Non valent instantiæ. Primo dicamus de Angelis. Nam minimus Angelus omnem humanā virtutem incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primo, quia virtus spiritualis fortior virtute corporali, sicut virtus Angeli, aut etiā animæ superior quā virtus corporalis. Secundo quod ad animam: Quia cum omnis forma corporalis est forma indiuidua per materiam, & determinata per hęc, & nunc prout iam anima nostra existit, formę autem immateriales sunt absolutæ & intelligibiles. Vnde etiā potestatem habent absolutam & vniuersaliozem. Ideo anima cōiuncta non potest ita subito trāsferre corpus suum localiter, nec in altum eleuare. Bene autem faceret, cum esset separata, Deo permittente: quę omnia a fortiori potest spiritus omnino immaterialis: prout est Angelus ita bonus quā malus.

Dormientes etiam transferuntur.

Qui in somno recta scandunt.

Diaboli est inferiori choro.

Ioculatores Dæmones.

Schretel vel Trollen in Norduegia quas alias Paganos vocant.

Christus a Diabolo in pinnam templi sublatu.

Luciferi potestas aequalis potestati bonorum Angelorum.

Diabolus meritis sanctorum subiacet.

*Translatio
Abachuc.*

malus. Sicut etiam Angelus bonus transtulit Abachuc in momento a Iudæa in Chaldæam. Et ex hac ratione etiam concluditur, quod illi qui de nocte in somnis per alta edificia vehuntur, non feruntur à proprijs animalibus, nec ex influentijs corporum cœlestium, sed ab aliqua excellentiori virtute, vt supra patuit.

Tertio, quod sicut natura corporalis, nata est moueri immediate natura spiritali, secundum locum: tum quia motus localis est primus motuum. 8. Physic. tum quia perfectior est inter omnes motus corporeos, vt ibidem probat Philosophus ea ratione, quia mobile secundum locum, non est in potentia ad aliquid extrinsecum, in quantum huius, sed solum ad aliquid extrinsecum.

*Corpora cœ-
lestia mouen-
tur ab intel-
ligentijs.*

Vnde etiam non tam à Doctoribus sanctis, quam à Philosophis concluditur, quod suprema corpora, supple cœlestia, mouentur à substantijs spiritalibus, & separatis bonis, & secundum naturam & voluntatem. Tum etiam quia videmus quod anima primo & principaliter mouet corpus motu locali.

Ideo dicere oportet, quod ratio corporis humani, nec quantum ad ipsum corpus, nec quantum ad ipsam animam obtinere potest, quin vtrunque moueri possit subito, Deo permitte, de loco ad locum à spiritali substantia bona secundum voluntatem & naturam, quando boni & in gratia constituti transferuntur, aut bona secundum naturam, non autem secundum voluntatem, quando mali transferuntur. Si cui placet videre S. Tho. in 1. part. q. 90. per tres ibidem articulos, aut etiam q. de malo, seu etiam in 2. sent. dist. 7. de potestate Dæmonum super effectus corporales.

*Vnguentum ad
transferendum
preparatum.*

Modus autem transferendi talis est: Nā vt ex præcedentibus patuit, vnguentum ex mēbris puerorum, præcipue intereptorum ab eis ante baptismum, cōficere habet ad Dæmonis instructionem, sedile aliquod, aut lignum inungere, quo facto, statim in aëra feruntur, & hoc siue de die, siue de nocte, visibiliter, seu etiā, si id volunt, inuisibiliter, secundum quod Dæmō & obstaculum alicuius corporis, alterum corpus occultare potest, vt in prima parte tractatus, de prestigiosa apparitione operum Dæmonum patuit. Verū licet Dæmō per tale vnguentum vt plurimum huiusmodi practicat, in fine, vt baptismi gratia inantes priuet & saluatione, tamē & absque his pluris efficere

ficere visus est, vbi per animalia, quæ vtique non animalia vera, sed Dæmones sub formis illis existētes, ipsas transfecerunt: aut etiā aliquo sine exteriori adminiculo, solummodo Dæmonis virtute visibiliter operante interdum transferuntur.

Res gesta de visibili & diurna transfessione: In oppido *Exemplum de*
Vnaldshut super flumen Rhenum, Cōstantiensis diocesis, *Vnaldshutēsi*
Malefica quædam oppidanis cum esset plurimum odiosa, & *Venefica, quæ*
ad quædam celebrandas nuptias non fuisset inuitata, cum *visibiliter*
tamē bene omnes oppidani illis interessent, ipsa indigna- *translat. fuit.*
ta, vindicare se æstimās, Dæmonem aduocat, & suæ tristitiæ causam aperit, vt grandinē excitare vellet, & cunctos de chorea dispergere petit: quo annuente, ipsam subleauit, & per aëra ad montem prope oppidum, videntibus certis pastoribus transfexit, & vt postmodum falsa fuerat, cum aqua sibi decesserit ad fundendum in foueam, (quem modum, vt patebit, vbi grandines excitant, obseruant,) ipsa in foueam, quam paruum fecerat, vrinam loco aque immisit, & cum digito, more suo, astante Dæmone mouit, & Dæmon subito illum humorem sursum eleuans grandinem vehementem in lapidibus super chorizantes tantummodo & oppidanos immisit. Vnde ipsis dispersis, & de causa illius mutuo conferentibus, Malefica oppidum postea ingreditur, vnde suspicio magis aggrauatur. At verò, cum pastores ea quæ viderant recitassent, suspicio vehemens in violentam creuit. Vnde capta, & falsa, quod ea de causa, nimirum quia inuitata non fuerat, talia perpetrasset: ob multa etiam alia maleficia ab ea perpetrata, incinerata fuit.

Et quia publica fama de huiusmodi transfessionibus, etiā apud vulgares continuè volat, non expedit plura ad hoc probandum de his hic inferere. Tantummodo hæc sufficiat aduersus illos, qui huiusmodi corporales transfessiones aut omnino negant, aut quod solummodo imaginariè & phantasticè fiant, affirmare conantur. Qui vtique in suo errore si relinquerentur, parum esset, imò nec aduertendum, dummodo in fidei contumeliam ipsorum error non vergeret. Artento autem, quod illo errore non contenti, etiam alios inferere & publicare in Maleficarum augmentationem, & fidei detrimentum non verentur: dum asserunt quod omnia maleficia, quæ eis iustè, tanquam instrumentis Dæmonum, verè & realiter imputantur, eis tantummodo imaginariè

imaginariè & illuforiè, tanquam innoxijs effe imputanda, ficuti & ipfa tranfuectio phantaffica. Vnde & pluries impuncè in magnam creatoris contumeliam, & grauiffimum iam ipforam argumentum remanferunt.

*Trãfformatio
in deterius.*

Nec argumenta etiam à principio adducta eis fuffragari poffunt. Nam primum cum allegant capitulũ Epifcopi. 26. q. 5. Vbi afferitur, q̄ tantum phantafficè & imaginariè transferantur, quis tam infipiens, qui velit concludere, q̄ non poffint etiam corporaliter transferre. Sicut enim ex fine illius capituli, vbi ponitur, q̄ qui credit poffe hominem in melius vel in deterius tranfmutari, aut in aliam fpeciem transformari, infideli & pagano deterior fit cefendus: quis poffit cõcludere quod nõ poffint homines in bestias præftigiofa illufione transformari, aut etiam de fanitate in infirmitates tanquam meliori in deterius tranfmutari. Iam talis, qui fic in cõrtice verborum canonis laboraret, vtique contra mentem omnium Doctorum Sanctorum, imò & contra Scripturæ Sacræ processum sentiret.

Ex quibus multipliciter oppofitum apparet, vt ex fupradictis in plerisque locis circa primam partem tractatus deductum est. Oportet ergo ad nucleum verborum attendere. Iuxta quod in prima quæftione primæ partis tractatus tactum est hoc circa folutionem fecundi erroris inter tres, qui ibi reprobantur: quod quatuor iniunguntur prædicatoribus populo ad prædicandum, transferuntur enim & corporaliter, & phantafficè. Iuxta quod ex eorum proprijs confessionibus patet, non tam illarum, quæ incineratæ fuerunt, quam etiam aliarum, quæ ad fidem & pœnitentiam redierunt.

*Vtroque modo
& illuforiè
& verè tranf-
feruntur.*

Inter quas & illa in oppido Briffaco interrogata à nobis, an ne phantafficè & illuforiè aut corporaliter poffent transferri; refpondit quod vtroque modo. Si enim casu aliquo nollet corporaliter transferri, fcire tamen vellet omnia quæ in concione illa ab earum confodalibus agerentur, tunc talis ab eis feruaretur modus, vt illa in nomine omnium Diabolorum ad latus finiftrum fe reponeret ad cubitum: ex tunc quasi vapor quidam glaucus ex eius ore procederet. Vnde fingula quæ ibi agerentur perlucidè confiderarent, fi verò corporaliter transferri vellet, modum fupradictum feruare necesse effer.

Præ

Præterea in casu, quo Canon ille nudè absque omni declaratione intelligendus effer, quis tam stolidus, vt propter ea omnia eorum maleficia & nocumenta effer phantaffica & imaginaria affirmaret, cum ad sensum omnibus appareat contrarium? Eo præcipuè, quod plures sint superstitionum fpecies: vt pote quatuordecim: Inter quas Maleficarum fpecies, fupremum in maleficijs & nocumentis continet gradum: & fpecies Pythonum, ad quæ reduci poffunt, qui phantafficè vehuntur minimum gradum.

Demum nec exempla ex Legenda Sancti Germani, aut aliorum quorumcunque eis fuffragantur. Vtique quia poffibile erat Dæmonibus, vt feipfo ad larera, viri dormientis, tempore intermedio, quo fcritinium de vxoribus fiebat, applicarent, quasi viris condormirent: quod tamen factum fuiffe propter honorem Sancti non afferitur; casus tamen ponitur, vt non credatur effer impoffibile: oppofitum illius quod in Legenda ponitur.

A fimili responderi potest ad quascunque alias obiectiones, quia ficut inueniuntur, quod quædam tantum modò imaginariè, ita etiam reperiuntur in fcriptis Doctorum, plures fuiffe corporaliter tranfatas. Si cui placet, Thomam Brabantinum in libro fuo de Apibus infpicere, mira inueniet, tam de imaginaria, quam etiam corporali hominum tranfæctione.

*Legenda S.
Germani.*

*Tho. Brabantini
Apianus.*

*Sequitur de modo, quo se Incubis Dæmonibus
subiiciunt.*

C A P. IIII.

Ep quantum ad modum, quo Maleficæ Dæmonibus Incubis se subiciunt, sex sunt videntia. Aliqua ex parte, Dæmonis & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento fit illud formatum. Secundò ex parte actus, an femp̄ cum infufione feminis ab altero recepto. Tertiò, ex parte temporis & loci, an potius vno quam altero tempore se exerceat. Quarto, an vifibiliter se ageret ex parte mulieris, & an rãtũ modo illa, quæ ex huiusmodi spurcitijs procreantur à Dæmonibus frequenter. Quintò, an illa quæ ab obfetricibus

m f m

tempore partus Dæmonib. inferatur. Sexto, an remissior vel intentior sit in talibus ipsa Venerea delectatio: & primo super assumpti corporis materia & qualitate.

Dicendum quod æreum corpus assumit, & quod aliquo modo est terrestre, in quantum habet terræ proprietatem per condensationē, q. sic declaratur. Nā quia ær in se non est figurabilis, nisi secundū figuratiōē corporis alterius in quo includitur: vnde etiā minimē suis terminis terminatur, sed tantūmodo alienis, & vna pars æris alteri continuatur. Ideo simpliciter, vt sic nō pōt corp' æreū assumere.

Attento autē, quod ær est maximē transmutabilis & veribilis in quocunq; cuius signum est, quod quidam nitentes corpus à Dæmone assumptum scindere gladio, vel perfodere, id efficiere non valuerūt: quia partes æris diuisi statim continuantur de nouo: Ex quo patet, quod in se ær bene est competens materia, sed quia non potest figurari, nisi aliquid aliud terrestre sibi adiungatur, ideo oportet q. ær ille sit aliquo modo inspissatus, & ad proprietatem terræ accedens, seruata tamen æris veritate. Et hanc condensationem facere possunt Dæmones & animæ separatæ per vapores grossos ex terra eleuatos, & per eorum motum localem eos congregando & figurando, in quibus manent tanquam motores tantū, & non vt infamatōres, vitā illi corpori formaliter influentes, quia sic fluit ab anima in corpus coniunctum. Sunt autem in suis sic assumptis & figuratis corporibus, sicut naua in nauī, quem ventus mouit.

Vnde quando quæritur, quale sit corpus? Quantum ad materiam à Dæmone assumptam. Dicendum, quod de ea aliud est loqui quantum ad principium assumptionis, & aliud quantum ad terminum. Quia quod ad principium, sic est aër, quantum ad terminum, est ær inspissatus, ad proprietatē terræ accedēs. Hæc autē omnia possunt Dæmones, Deo permittere, ex natura, cum naturā spiritualis sit superior natura corporali. Vnde & necesse habet sibi obedire, quod ad motum localem, non autem quod ad formarum naturalium, tam accidentalium quam & substantialium subceptionem, nisi in aliquibus paruis creaturis: & hoc adminiculo alicuius alterius agentis, vt supra tactum est. Per motum autem localem, nulla forma ponitur in re mota: vnde, sic ad nutum mouere possunt cum alijs circumstantijs.

Ex qui-

Ex quo elom
tu in ubi par
manur.

Nitentes Dæ
mones vulne
rare.

Quia est ve
quata in na
tu.

Ex quibus tamen si quis incidentaliter quæreret, quid sentiendum vbi Angelus bonus vel malus aliqua opera vitæ exerceret per corpora vera naturalia, & non aërea, sicut in asina Balaam, per quam Angelus loquebatur & vbi Dæmones in obsessis corporibus agitantur. Dicendum, quod illa corpora nō dicuntur esse assumpta, licet tamen occupata. Inspiciantur dicta Doctoris in 2. distinctio 8. An Angeli, corpora assumant. Sed maneamus in proposito.

Dæmones in assumptis corporibus, cum Maleficis loquuntur, vident, audiunt, comedunt & generant, quomodo hæc sunt intelligenda: & hæc est secunda pars huius primæ difficultatis.

Dicendum ad primum, quod ad veram locutionem tria requiruntur, scilicet pulmo cum retractione aëris, quæ non solum propter vocem, sed propter refrigerium est cordis, vnde & muri habent attractionem necessariam.

Secundo requiritur, quod formetur ex percussione corporis in aëre, cum quis ligno percussit in aëre, vel cāpana sonum facit magnum vel paruum: quia materia in se sonorabilis, cum percussit cum sonabili instrumento, redditur sonus secundum quantitatem corporis & recipitur in aëre & multiplicatur vsque ad aures audientis, qui si est remotus post spatium, vt videtur præuenire habet.

Tertio requiritur vox: & dici potest, quod sonus in corporibus inanimatis, dicitur vox in animatis corporibus: & ibi est lingua, quæ aërem respirati & iterum emissum percussit in instrumento & vase fuso à Deo & viuo naturaliter, quod nō est cāpana: Ideo quæ ibi sonus, hic vox dicitur. Et hoc tertium potest explicari per secundum, vt patet, & hæc ideo posui, vt prædicatores habeant modum tradendi populo.

Quarto requiritur, vt ille qui vocem format, conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere, vt ipse intelligat, ideo illā vocē organizat, id est, distinguit successiuē in ore per linguam dentes percussendo, & per labia claudendo & aperiendo, percussum aërem in ore ad aërem extrinsecum emittendo, vt sic multiplicando successiuē vsque ad aures audientis, qui tunc intelligit conceptum mentis.

Ad propositum. Dæmones carent pulmone & lingua, quæ tamē artificiatā ostendere possunt, iuxta corporis conditionem, sicut & dentes & labia: vnde non verè & proprie loqui

De corpori-
bus Angelorum
assumptis
naturali-
ter.

Ad vocē quæ
requiritur.

Quomodo
Dæmones lo-
qui possunt.

loqui possunt. Sed quia intelligunt, & intellectum mentis ubi exprimere volunt, tunc non per voces, sed per sonos, qui habent quandam similitudinem vocum, aërem non respiratum, & attractum, ut in hominibus, sed inclusum in corpore assumpto percutiunt, & ad aërem extrinsecum articulatim emittunt usque ad aures audientis. Et quod ab aëre attracto & non respirato possit fieri vocis similitudo, patet per cetera animalia non respirantia, quæ dicuntur vocare, certa alia instrumenta, ut dicit Philof. in 2. de Anima. Hæc enim dum capitur, extra aquam subito vocem emittit, & moritur.

Hæc.

Experientia contrarium perhibet.

Dæmones in obsessis quomodo loquantur.

Quomodo Angeli & Dæmones videntur.

Angolorum oculi sunt oculi picti.

Cur Angeli impijs appa-
reant.

Possunt hæc applicari ad ea quæ sequuntur usque ad vim generatiuam, exclusiue tamen ad bonos Angelos: Si quis velit ulterius speculâri de locutione Dæmonum in obsessis corporibus: Ibi enim videntur corporalibus instrumentis veri corporis obsessi: quia illis illabuntur sic intelligendo infra terminos corporalis quantitatis, & non infra terminos essentiae, neque corporis, neque animæ. Da differentiam inter substantiam, & quantitatem, seu accidens: sed de his nihil ad propositum. Si cui autem placet, inspiciat Sanctum Tho. in 2. senten. dist. 8. art. 5.

Consequenter autem qualiter vident & audiunt: dicendum: quod quia duplex est visio, Spirituales & Corporales. Et prima in infinitum excedit alterâ, tunc quia penetrat, tum quia per distantiâ non impeditur, iuxta luminis facultatē quod sibi deseruit. Ideo dicendum, quod nullo modo videt Angelus, siue bonus, siue malus per oculos corporis assumpti, nec aliquid corporale sibi deseruit, sicut tamen in locutione deseruit sibi aër, & percussio aëris ad sonum procuradum, & ulterius ad multiplicandum usque ad aures audientis: Vnde oculi eorum sunt oculi depicti. Libenter autem sub his similitudinibus hominibus se offerunt, ut eis eorum proprietates, quas naturaliter habent, & loqui spiritualiter per huiusmodi opera manifestent.

Ideo enim & Patribus sancti Angeli sæpè apparuerunt ex Dei ordinatione, & eius permissione. Malis hominibus sese manifestant, ut homines eorum proprietates cognoscantes, illis se associant, hic in culpis & alibi in pœnis.

Vnde Dionysius Cœlestis Hierarchie in fine dicit: Ex omnibus partibus humani corporis docet Angelus suas proprietates considerare: concludendo, quod corporalis visio, cum

fit

sit operatio corporis virtutis per organum corporale, quibus Dæmones in se carent, ideo in assumptis corporibus, sicut similitudines membrorum habent, ita & similitudines operationum.

Et similiter dicere possumus de eius auditu, qui multum nobilior corporali, eo quod conceptum mentis & animæ locutionem subtilius cognoscere potest quam homo, audiendo conceptum mentis per verba corporalia expressum. Vide Sanctum Thomam in 2. senten. distinctione 8. Si enim in vultu hominis legitur secreta eius voluntas, & ex motu cordis & qualitate pulsus, à Medicis passiones animæ cognoscuntur, à fortiori per Dæmones.

Auditus Angelorum.

Sed quod ad comestionem dicamus, quod completa ratio comestionis quatuor debet. Distributionem cibi in ore, & traiectionem in corpus, virtus corporis potentis digerere: & quartum, conuertere necessarium nutrimentum, & superfluum eiecere. Angeli, quicumque prima duo in assumptis corporibus comedendo faciunt, tertium & quartum non possunt, sed loco virtutis digestiue & eiecitiue, adest eis virtus alia, quæ cibis dissoluitur subito in præiacentem materiam. In Christo etiam fuit vera comestio in omnibus, quia habuit virtutem nutritiuam & conuersiuam, non autem conuertendo in suum corpus: quia illæ virtutes fuerunt glorificatiue, sicut & corpus: unde etiam resoluebatur cibus in corpore subito, sicut qui aquam in ignem proieceret.

Comestio Angelorum qualis.

Christus quomodo comederit.

Quomodo modernis temporibus Malefica actus carnales cum Incubis Dæmonibus exercent, & qualiter ex his multiplicantur.

Sed quod ad actus carnales de quibus principaliter intenditur, quos etiam cum Maleficis tanquam Incubi, in assumptis corporibus exercent, nulla subest difficultas ex præmissis, nisi fortassis quis dubitaret, An præsentis Maleficæ huiusmodi spurcitijs intenderent & an originem Maleficæ ex his spurcitijs sumplerunt.

Ad has duas dubitationes respondendo: dicamus ad primam quicquid de præcedentibus Maleficis ante annos incarnationis Dominicæ, mille & quadringentos, vel citius actum sit. An videlicet his spurcitijs inseruebant sicut ab illo tempore modernæ Maleficæ hoc ignoratur, eo quod

Vetis factio Maleficarum.

utquam

nusquam hoc, quod experientia iam edocuit, historia dis-
feruit. Maleficos enim semper fuisse, & ex eorum pravis
operibus plurima nocumenta hominibus, iumentis, & ter-
ræ frugibus euenisse, sicut & Incubos & Succubos Demo-
nes, nemo qui historias peragrare dubitare potest, cum tra-
ditiones Canonum & Sacrorum Doctorum plurima & mul-
tis centenis annorum de ipsis in posterum reliquerunt &
tradiderunt. Licet in hoc sit differentia, quod Incubi Dæ-
mones in retroactis temporibus infesti fuerunt muliercu-
lis contra ipsarum voluntatem, prout Nider in suo Formi-
cario, & in libro de vniuersali bono, siue de Apibus Tho-
mas Brabantinus plurima recitat.

*Thomas Bra-
bantinus de
apibus.*

Huic autem positioni, quæ asseritur, præsentis Malefi-
cas huiusmodi spurcitijs Diabolicis esse infectas, non no-
stra sententia intantum adhæret, quantum ipsarum Male-
ficarum experta testimonia, quæ cuncta illa reddiderunt
credibilia, non iam, vt hæcenus inuitis animis, sed sponte
pro voluntate feridissima miserabili seruituti se subiici-
tes. Quotquot enim à nobis seculari brachio ad puniendum
relictæ fuerunt in varijs Diocæsis, præcipue in Constân-
tensi, & in oppido Rauenspurg, multis annis his inhæse-
runt spurcitijs certis sub vigesimo, alijs sub duodecimo, aut
sub trigésimo anno, & semper cum fidei abnegatione, in
toto vel in parte testes sunt ibidem omnes incolæ. Depris-
enim secretè poenitentibus, & ad fidem reuersis, nõ minus
quàm quadraginta & octo in quinque annis igni traditæ
fuerunt: nec tamen illis accommodata fides, quantum spon-
te reuersis ad poenitentiam, credulitas adhibita fuit: omni-
bus in hoc concordantibus, quod huiusmodi spurcitijs in aug-
mentum huius perfidiæ habent insistere. De quibus etiam
sigillatim in secunda parte operis, vbi eorum particularia
opera describentur, tractabitur, obmittendo ea, quæ & so-
cius noster, inquisitor Cumanus in comitatu Buriæ pere-
git, qui & in spatio vnus anni, qui fuit Millesimus qua-
dringentesimus octuagesimus quintus, quadraginta & vnâ
maleficam comburi fecit: Et omnibus publicè asserentibus,
vt dictum est, illis spurcitijs Diabolicis inhæsisse. Constât
ergo omnia, aut visus vel auditus propria experientia, aut
fide dignorum relatibus.

Quo ad secundum, vbi difficultatur, an ipsi Malefici ex his
spur-

*48. Malefica
combusta.*

*In confirma-
tionem perf-
diæ concubunt
Malefica cum
Dæmonibus.*

*49. Malefica
combusta.*

*An Malefici
ex Incubis &
Succubis sint.*

spurcitijs originem sumpserunt. Dicamus secundum Au-
gustinum, hoc vtique verum esse, omnes supersticiosas ar-
tes ex pestifera societate hominum & Dæmonum origi-
nem sumpsisse. Sic enim dicit lib. 1. de doctr. Christ. & ha-
betur. 2. 6. q. 2. illud quod est. Omnes artes huiusmodi, vel nu-
gatoriæ vel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera so-
cietate hominum & Dæmonum, quasi pacta infidelis &
dolosæ amicitia constituta, penitus sunt repudiandæ. Illo
attento, manifestum est, quod sicut diuersæ sunt species super-
stitionis, seu magicæ artis, ita & diuersæ sunt eorum socie-
tates: & sicut species Maleficorum inter quatuordecim il-
lius artis species pessima existit, quia non per pactum taci-
tum, sed expressum, vltra hoc, quod cultum latia per fidei
abnegationem ipsis Dæmonibus habent exhibere: Ideo &
pessimam cum ipsis conuersando retinent societate: iuxta
mulierum, quæ semper vanis delectantur, conditiones. At-
tento in super iuxta Doct. S. Tho. in 2. sent. dist. 4. art. 4. in
soluione vnus argumenti, vbi quærit.

An geniti ex huiusmodi Dæmonibus modis peractis,
sint maioris virtutis quàm alij homines? Respondet hoc
verum esse, non solùm ex textu scripturæ, Gene. 6. Isti sunt
potentes à seculo, &c. Sed etiam ea ratione, quod Dæmones
possunt scire virtutem seminis decisi. Primum, ex dispositio-
ne eius à quo decisum est: Secundò, mulierem proportio-
natam ad seminis illius susceptionem.

*Geniti ex Dæ-
monibus sunt
potentes.*

Tertiò, constellationem iuuantem ad effectum corpora-
lem. Et quartum addere possumus, etiam ex suis verbis. I.
ipius geniti complexionem optimam, ad effectus illi pro-
portionatos. Ex quibus omnibus sic concurrentibus con-
cluditur, quod tales sit geniti, sunt fortes & magni corpore.

Ideò ad propositum, cum quæritur: An Malefici ex his
spurcitijs originem sumpserunt, dicamus. Originem sumpse-
runt vtique ex pestifera munda societate, vt ex primo nota-
bili patuit. Multiplicationem verò nõ sumpsisse ex illis spur-
citijs, nemo negare potest ex secundo notabili, cum non de-
lectationis, sed corruptionis causa illius Dæmones intèdit.
Erit ergo talis ordo, quod Succubus Dæmon si ab homine sec-
lerato semel decidat, qui est proprius illi homini deputatus,
& noluerit se Incubum facere ad Maleficam, tradit illud semen
Dæmoni mulieri seu Maleficæ deputatus: & ille sub certa co-
n-

*Multiplicatio
ex Incubo na-
turum.*

ni 4 stellatione.

stellatione sibi deseruente, vt talis genitus vel genita fortis viribus ad peragenda maleficia persistit, se Incubum Maleficæ faciet.

Nec obstat quòd illi, de quibus textus loquitur, non fuerunt Malefici, sed tantummodò gigantes, & viri famosi & potentes, quia, vt superius dictum est, maleficia non fuerunt perpetrata tempore legis naturæ, & hoc propter recentem memoriam creationis mundi. Vnde Idolatria locum habere non potuit. Jam autem malitia hominum excrefcente, Diabolus maiorem ad seminandum hoc genus perfidiæ reperit opportunitatem. Sed neque illi termini in bonum virtutis intelligi possunt, vbi illi asseruntur, fuisse vim famosi dicebantur.

Non fuerunt
Malefici ante
Noam.

An semper cum decisione seminis Incubus Damon
Maleficam aggreditur.

AD illud etiam vbi quaeritur. An semper cum infusione seminis, &c. Respondetur cum mille nocendi habeat modos & artes, vt potè quia principio ruinæ suæ conatur Ecclesiæ vnitatem rescindere, & humanum genus omnibus modis auertere. 16. q. secunda. Ideò de istis regula infallibilis non potest dari, sed probabilis distinctio: videlicet, quòd aut Malefica annosa est, & sterilis, aut non. Si sic tunc vtiq; absque seminis decisione, cum ad nihil valeret, & Dæmò in suis operibus etiam quatum potest superfluitatem subterfugit, sicut & natura Maleficam aggreditur. Vel etiam si sterilis non sit, tamen delectationis causa, ex parte Maleficæ cauandæ ipsam aggreditur. Si verò ad impregnationem disposita, tunc si commodè semen à viro decisum habere potest, cum illo ipsam aggredi ob infectionem prolis non differt.

Differt semen
emissum &
semen deci-
sum.

Verum si quis quaereret: An semen emissum per nocturnam pollutionem, ita colligere possit, sicut decisum per actum carnalem. Ad hoc probabilis potest dari ratio, quòd non licet alijs videri potest oppositum. Nam attento quòd Dæmones, vt præmissum est virtutem seminis generatiuam attendunt, & talis vis in semine per actum carnalem amplius effunditur & conseruatur, scinditur semina per pollutionem nocturnam, emissam tantummodò ex superfluo humore & non

& non cum tanta vi generatiua discinditur. Ideò cum eo se minus exercere ad generationem prolis creditur, nisi fortassis vim illam adesse semini intelligeret.

Sed & hoc omnino negare non possumus, quòd Malefica maritata, & per maritum impregnata, etiam per commixtionem alterius seminis Incubus Dæmon conceptum inficere potest.

Dæmones facti
in vtero
insciunt.

An potius vno tempore quàm altero Incubus se exercet: & similiter de loco.

AD illud, an obseruet tempora & loca. Dicendum quòd ultra obseruantiam temporum, quò ad constellationes quas obseruat, quado ad prolis infectionem operatur. Obseruat etiam certa tempora, quado non infectionis, sed veneræ voluptatis causa, ex parte Maleficæ exercere agitur: & sunt sacratoria totius anni tempora: vt natalis Christi, Paschatis, & Pètecostes solènitatibus & alijs festiuis diebus.

Et hoc faciunt triplici ex causa. Primò, vt sic Malefici, non solum perfidi per apostasiam à fide, verum etiam Sacrilegi vitium incurrant, in quibus ipsi Dæmones vt ipse creator amplius offendatur, & grauius in proprijs animabus Maleficæ condemnentur.

Cur Satan ad
execranda sua
maleficia sa-
cratos festos
dies eligat.

Secunda causa, quòd cum Deus sic grauius offenditur, eis maiorem potestatem læuendi in homines & puniendi illos, siue in rebus, siue in corporibus, etiam innocios relinquat. Quòd enim dicitur: Filius non portabit iniquitatem patris, &c. intelligitur quòd ad æternam punitionem, temporalis autem sapissime innocij propter aliorum facinora afflictione puniuntur. Vnde & alibi Deus clamat: Ego Deus fortis & zelotes, visitans peccata parentum in tertiam & quartam generationem. Talis puniatio paruit in filijs Sodomitarum submersis, propter parentum scelera.

Quomodo si-
lices portet ini-
quitatem pa-
tris.

Tertia causa, vt maiori opportunitate plures ruere faciant, præsertim iuenculas, quæ festiuis diebus orio & curio sitatibus dum amplius insistant, eò facilius à Maleficis vetulis seducantur: Prout in terra natiuitatis vnus ex his instructoribus, (cum duo simus hoc opus colligentes) cõtingit.

Festiui dies ad
otiosam curio-
sitate con-
ducunt.

Nam iuencula quædam & virgo deuota sollicitate festiua die ab vna vetula, vt secum per gradus ad cameram

ascenderet, eò q̄ certi iuuenes pulcherrimi ibidem essent inclusi; & dum illa annueret, ascendentibus simul; vetula præcedente, iniunxit iuenculæ, ne se signo crucis muneret. Et licet illa annuisset, occultè tamen signo illo munivit: qua ex se contigit, vt dum ascendissent & virgo neminem conspexisset, eò q̄ Dæmones ibidem existentes suam præsentiam in assumptis corporibus illi virgini nequibant ostendere. Vetula maledicendo virgini dixit: Vadas in nomine omnium diabolorum; cur te signasti? Hæc ex confessione puta illius virginis oblegi.

Potest & addi quarta causa, vt sic facilius homines seducant; qui dum sic considerant, q̄ talia à Deo sacrationibus temporibus fieri permittuntur, non æstiment illa tam graua esse sicut si illis temporibus nequirent facere.

De loco exercitij Incubi.

De loco verò, an plus in locis certis se exercent, dicendum, q̄ ex verbis factisque Maleficarum constat, q̄ spurcitas illas omninò in locis sacris exercere nò possunt. Quia in re perpenditur efficacia Angelicæ custodiæ, ob reuerentiam illius loci. Et quod amplius est, asserunt se nunquam habere pacem, nisi tempore diuinorum, cum præsentibus fuerint in Ecclesia; & ideo citius & tardius ingrediuntur & egrediuntur. Licet alia pessima certa cæremonialia habent ad instructionem Dæmonum obseruare, scilicet tempore

Malefica tardius egreditur templo. eleuationis in terram spuere, seu cogitationes nephândissimas per verba, aut sine verbis proponere: vt vtinam esses in tali, vel tali loco, prout iam in secunda parte tangetur.

An visibiliter, sicut ex parte Malefica; ita etiam quò ad circumstantes se mutuo agitant Incubi & Succubi.

AD illud, an visibiliter vel inuisibiliter huiusmodi spurcitas agant mutuo: dicendum quantum experientia hos edocuit, quòd licet semper visibiliter ex parte Maleficæ Dæmon Incubus operetur, ita q̄ non est necessarium inuisibiliter propter foderatū pactū expressum ei appropinquare. Tamen quò ad circumstantes, sæpius ipsæ Maleficæ supinæ iacentes in agris seu syluis visæ sunt, & denudatæ supra umbilicū, & iuxta dispositionem illius spurcitiæ coaptatis membris, tibijs & cruribus se agitantes. Dæmonibus Incubis inuisibiliter ibidem quò ad circumstantes cooperantibus;

perantibus: licet in fine actus, vapor nigerimus in longitudine hominis sursum à Malefica in aëre eleuabitur, sed hoc rarissimè. Et qua de causa nouit ille artifex, vt iuencularum circumstantiam, vel aliorum hominum mentes valeat aut allicere, aut immutare. De quibus gestis & qualiter in plerisque locis, tam in oppido *Rauensburg*, quam etiam in dominio Nobilium de *Rappolstein*, & certis alijs terris talia sunt peracta, in secunda parte patebit.

Sed & hoc contigisse certum est, q̄ maritis visibiliter interdum cernentibus Incubos Dæmones, quos tamè non Dæmones, sed viros putabant, cum eorum vxoribus talia peragere dum arma arriperent, & transfodere volebant, subito Dæmon disparuit, se inuisibilem faciendò: Vnde & mulieribus manus & brachia obficientibus, licet interdum læsi fuissent, ipsos tamen viros obiurgantes, an ne oculos haberent, aut si à Dæmonibus obfessi forent, deridebant.

Quòd non solum Dæmones Incubi mulieres ex eorum spurcitijs procreatas, aut eas obstetricibus oblatas infestant, sed quasunque indifferenter cum maiori vel minori venerea delectatione.

Finaliter verò concludendo, dici potest ipsos Dæmones Incubos, nò tantum mulieribus ex eorum spurcitijs progeneris, aut eis ab obstetricibus oblatas fore infestos, sed totò conatu in quasunque sanctiores virgines illius terræ, aut oppidi, per ipsas Maleficas seductrices aut copultrices anhelare. Hoc enim experientia, rerū magistra, edocuit: vbi in oppido *Rauensburg*, certæ combustæ ante finalem sententiam huic simile, asseruerunt, q̄ eis ab earum magistris iniunctum fuisset, omni conatu debere in subuersionem sanctarum virginum & viduarum laborare.

Et de venerea delectatione, an maior sit vel minor cum Incubis Dæmonibus in corpore assumptis, quam cæteris paribus cum viris in corpore vero: dicendum. Videtur, q̄ licet naturalis ordo hoc minus excuset quam maior sit, vbi simile suo simili alludit, tamen ille artifex vbi debita actua debitis passiuis, licet non in natura, tamen sub quantitatibus in calore vel temperamento aliquo coniungit vtiq̄ non minorem excitare videtur concupiscentiam, sed de his

An maior est coitu Dæmonis quam viri Malefica sit voluptas.

in sequentibus latius quò ad conditionem sexus fœmine declarabitur.

De modo generali; quo per Sacramenta Ecclesia sua maleficia Malefica exercent. Et de modo quo vim generatiuam impedire solent, seu etiam alios defectus super quas cunquẽ creaturas, demptis corporibus celestibus.

¶ A P. V.

Nunc autem, qualiter alias creaturas in vtroque sexu & terræ fruges inficiant, plures sunt super modos agendi aduertenda. Et primò qualiter homines, deinde qualiter bestias. Tertio, qualiter terræ fruges. Ex parte hominis; primò qualiter vim generatiuam, seu etiam actum Venereum, ne mulier concipere, aut vir actum exercere valeat, maleficijs impediunt. Secundò, qualiter actus ille impeditur respectu vnus mulieris interdum & non alterius. Tertio, qualiter membra vitilia auferuntur, quasi omninò sint à corporibus euulsa. Quarto, quomodo; si aliquid præmissorum contingeret potentia Dæmonis inferente per se: non per Maleficam posset discerni. Quintò; quomodo Maleficæ, homines vtriusque sexus in bestias prestigiosa arte transmutant. Sextò, quomodo obstetrices Maleficæ conceptus in vtero matris diuersis modis interimiunt, & vbi hoc non faciunt Dæmonibus infantes offerunt. Et tunc hæc quasi incredibilia putarentur, ideo in prima parte operis per quæstiones & argumentorum solutiones sunt decisa, ad quas, si opus sit, dubius lector pro inuestiganda veritate recurrere potest.

Ad præsens tantummodò acta & gesta per nos reperta, siue etiam ab alijs conscripta in detestationem tanti criminis sunt deducenda ad priores quæstiones, si fortassis alicui difficiles ad intelligendum fuerint. Ex his quæ in hac secunda parte traduntur fidem capiat, & ab errore resiliat, quo nullam Maleficam esse, aut nullum maleficium posse fieri in mundo æstimauit.

Vnde primò notandum, quò cum sex modis lædere possunt absq; modis, quibus alias creaturas lædunt. Et vnus sit, quo amorem

amorem malum ingerunt viro alicui ad mulierem, vel mulieri ad virum. Alius est, quo odium vel inuidiam, in aliquo seminare procurant. Tertius in his, qui maleficiati dicuntur ne vi generatiua vti valeant ad fœminam: vel viceversa fœmellæ ad virum: vel etiam alijs modis abortum procurando, vt supra tactum est. Quartus, cum in membro aliquo hominem ægrotare faciunt. Quintus, cum vitam priuant. Sextus, cum vsum rationis auferunt.

Et fateri cum hoc oportet, quòd in omni genere rerum demptis corporibus celestibus, veros defectus & veras infirmitates ex virtute naturali inferre possunt, & hoc ex potenti virtute naturali & spirituali, qua corporali quacunq; eminent virtute. Nulla etiam infirmitas cum altera concordat, seu etiam defectus naturalis, vbi infirmitas desit: ideo diuersis modis vtrique ad diuersas infirmitates & defectus procedunt. De quibus aliqua, quantum necessitas postulat, in medium producamus.

Prius tamen, ne animus lectoris maneat suspensus, cur supra corpora celestia aliquam immutationem facere non possint, dicemus triplicem esse causam. Prima, quia super eas, etiam quò ad locum pœnalem, existunt: qui locus est aer caliginosus: & hoc propter ipsorum officium eis deputatus. Vide supra in prima parte tractatus in quæstio. 2. vbi dicitur de Incubis & Succubis Dæmonibus.

Secunda causa, quia corpora celestia mouentur à bonis Angelis. Vide in plerisque locis de motoribus orbium, præcipue S. Tho. in prima parte, q. 90. In quo concordant Philosophi cum Theologis.

Tertia causa, propter vniuersale regimen & commune bonum vniuersi, cui detraheretur in generali si malis permitteretur spiritibus in illa corpora celestia aliquas immutationes causare. Vnde & illæ immutationes miraculose factæ in veteri aut in nouo Testamento, à Deo per eorum motores seu Angelos bonos factæ sunt, vt in statione Solis sub Iosue, retrogradatione sub Ezechia, obscuratione innaturali in passione Christi. In omnibus autè ex post elementis & elementatis sua Maleficia Deo penitente, & per se absque Maleficijs & cum Maleficijs exercere possunt, & de facto exercere non cessant, vt patebit.

Secundo notandù, quòd in omnibus modis maleficiadi, vt plg

Cur corpora celestia immutari non possint.

Miraculose immutationes.

Abusus sacramentorum ad maleficia.

vt plurimum semper Maleficas informant, vt instrumenta suæ maleficiæ per Sacramenta seu sacramentalia Ecclesiæ, vel per quæcunque diuina seu Deo consecrata efficiant: Vt quando imaginem ceream sub palla altaris ad tempus ponunt, vel per Christina sacrum filium trahunt, vel ex quibuscunque rebus consecratis & hoc quidē triplici ratione,

Abusus festorum sacramentorum ad maleficia.

Sicut etiam quod sanctoribus anni temporibus, & præcipue circa aduentum domini, & festa natalia sua maleficia exercere solent. Primo, vt non solum homines per talia perfidei fiant, sed etiam sacrilegi, diuina quantum in eis est contaminando, & vt sic plus Deum creatorem suum offendant intemius, animas proprias condemnent, & plures in peccata ruerē faciant,

Secundo, vt Deus sic graniter per homines offensus, Dæmoni maiorem potestatem in homines sciendi relinquat, Sic etiam Gregorius dicit, quod malis interdum iuxta eorum desideria & petitiones concedit iratus, quæ alijs denegat propitius. Tertio, vt sic sub specie boni apparentis plures simplices facilius decipiat quando peccatis diuinis rebus putant aliquid numinis à Deo obtinuisse, vbi solum peccata maiora sunt commissa.

Potest & addi quarta ratio super sacratiora tempora & principium anni. Nam quia festa plus franguntur peccatis mortalibus quam mœchanicis operibus, iuxta August. in lib. de decem cordis. Superstitio autem & maleficia de maximis feruilibus operibus Dæmonis est contra diuinam reuerentiam. Ideo, vt dictum est, homines profundius cadere facit, & creator amplius offenditur.

Ethnica ceremonie in nouo anno.

Et super principium anni dicere possumus, iuxta Isido. lib. 8. Erym. c. 2. quod sicut Ianus, à quo Ianuarius mensis dictus est, qui & in die circumcissionis incipit, Idolum fuit diuersis faciebus constructum, vna tanquam esset finis anni præcedentis, & alia tanquam esset principium futuri, & imminentis anni esset protector, & fortunatus auctor, in eius reuerentiam, sed potius Dæmonis, in Idolo faciebant pagani varias commotiones luxuriosas & strenuas, & iocula sibi mutuò tradiderunt, choreas varias duxerunt, mensas præparauerunt: de quibus mentio fit per B. August. in multis locis, & ferè per totum recitantur. 26. q. varijs.

Et sicut iam mali Christiani has corruptelas imitantur, licet;

licet, quò ad lasciuiam sint trāsata ab eis ad tempora carnalium quando cū laruis, & ludis & alijs superstitionibus discurrunt, ita & nunc Maleficæ his persuasionibus à Dæmonibus, in ipsorum complacentiam circa principium anni, quò ad diuinum officium & cultum, vt festum Andree & festa natalia Christi existunt, sua maleficia exercent.

Et quidē iam in speciali qualiter per sacramenta primo. *Quomodo* Demū qualiter per sacramentalia talia exercet aliqua nouiter facta, & à nobis per inquisitionem reperta referamus. *per sacramentalia maleficia fiunt.*

Oppidum, quod nominare non expedit, quia ordo charitatis & rationis imperat & suadet: vbi Malefica corpus Dominicū sumpsit, & declinās subito, vt detestabilis modus est mulierū, pepulum ori adhibuit, & in panniculū Dominicum corpus extrahendo inuoluit, & in olla, in qua stabulū prope horreum domus suæ occultauit cū alijs plurimis rebus adiunctis, ex quibus sua maleficia exercere habuisset; Sed assistente diuina pietate, tantum facinus detestum ad lucem peruenit. Nam sequenti die, mercenario quodam, causa sui laboris, prope stabulum iter faciente, vocem quasi cuiusdā infantis euulantis audiuit & quādo propius accessit, vsq; dum ad pavementū sub quo olla abscondita erat, peruenisset, tanto clarius audiuit, & æstimans infantem aliquē à muliere subtrahatū, Scultetū seu Præfidentem accessit, & rem gestā, sua æstimatione à parricida perpetrata narrauit, qui citò missis seruatoribus ita esse vt ille narrauerat, repertum est. Exhumare autem puerum nolebant, sed potius vt custodes à remotis positos, si qua mulier accederet, sano vsi consilio, attendere haberent. Nec enim Dominicum corpus ibi absconditum esse nouerant: vnde & contigit, vt eadem Malefica locum accederet, & sub pallio alijs occultè cernentibus ollam abscondit. Vnde capta & quæstionibus exposita facinus detexit, asserens Dominicum corpus cum bufone fuisse in olla absconditum, vt ex his palueribus sua ad libitum nocumenta hominibus seu alijs creaturis inferre posset.

Insuper aduertendum, quod hanc obseruant Maleficæ *Malefica communicantes consuetudinē, vt, si absque nota efficere possunt Dominicum corpus sub lingua: & non supra recipiant rationibus his, vt æstimari potest, vt abnegationis sua occultat.* fidei

Vnde Bacchanalia Christianorum.

Quomodo per sacramentalia maleficia fiunt.

De Dominicō corpore in olla cum bufone incluso. quod vt in fons euulantis.

Malefica communicantes consuetudinē, vt, si absque nota efficere possunt Dominicum corpus sub lingua: & non supra recipiant rationibus his, vt æstimari potest, vt abnegationis sua occultat. fidei

fidei remedium nunquam percipere velint: nec per confessionem, nec per Sacramenti Eucharistiae perceptionem. Secundò, vt eò facilius ex ore Dominicum corpus accipiat, pro earum, vt dictum est, vsibus applicandam, in maiorem creatoris offensam.

Quare & omnium Ecclesiae rectoribus & populū communicantibus semper iniungitur summam adhibere diligentiam, vt plurimum aperto ore, & lingua bene extensa, cum amotione pepli, mulieres communicent. Et quanto maior adhibetur diligentia, tanto plures Maleficæ per hūc modum notantur.

De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercent superstitiones. Interdum imagines cereas, quandoque res aromaticas sub palla altari, vt supra tactum est, ponentes, sub limine domus occultant, vt per transitum illic, pro quo positum est, maleficiatur. Innumera possent deduci, sed hæc minima per maiora maleficia approbantur.

De modo, quo vim generatiuam impedire solent.

C A P V T V I.

DE modo autem, quo vim generatiuam impedire solent, tam in hominibus quam iumentis, etiam in vtroque sexu potest lector ex his quæ supra tacta sunt scire in quaestione, An Dæmones per ipsas Maleficas mentes hominum ad amorem vel odium immutare valeant. Vbi post solutiones argumentorum specialiter fit declaratio de modo quo vim generatiuam impedire valeant, Deo permittente.

Vbi tamen notandum, quod tale impedimentum ab intrinseco & extrinseco practicitur. Intrinseco autē fit ab eis dupliciter: Primò, vbi rigorem membri pro fructificatione accommoda, directè reprimunt. Nec hoc videtur impossibile, cum & motum aliàs naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundò, vbi missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiua, prohibent, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descendat, vel

Duplex intrinsecum & extrinsecum impedimentum.

dat, vel ne excidatur, vel emittatur.

Extrinseco procurat interdum per imagines, vel ex herbarum comestitionibus: interdum per alias res exteriores, puta ex gallosum testiculis. Non tamen credendum est, quòd virtute illarum rerum vir impotens reddatur, sed occulta virtute Dæmonum, illudentium huiusmodi Maleficæ, per huiusmodi vim generatiuam: ne videlicet vir coire aut mulier concipere valeat, maleficare possunt.

Et huius ratio est, quòd plus permittit Deus super hunc actum, per quem prius peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos. Sic & super serpentes, qui magis incantationibus deseruiunt, quam alia animalia. Vnde & pluries à nobis, & ab alijs inquisitoribus repertū est, quod serpentes aut per huiusmodi impedimenta intulerunt.

Nam quidam caprus Maleficus falsus fuerat, quòd multis annis sterilitatem tam in hominibus quam iumentis quandam domum inhabitantibus per maleficium intulisset. Nider in super vbi supra refert, quædam Maleficum nomine Stadlin, in diocesi Lausapensi captum, qui & falsus fuerat, quòd in certa domo vbi vir & vxor simul permabant, per sua maleficia successiue, in vtero vxoris vir septē infantes occidisset, ita vt semper abortum fecerit foemina annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus & iumentis foetosis, quorum nullum vquam partum edidit in eisdem annis. Et cum Maleficus quaestionaretur qualiter talia procurasset, aut quomodo reus esse posset, facinus aperuit, dicens: Subter lumen ostij domus serpentem posui, qui si amouebitur, foecunditas in habitantibus restitueretur, & sicut prædixit, ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus, quia in puluerem redactus, terram tamen omnino asportabat, & eodem anno vxori & omnibus iumentis foecunditas restituta fuit.

Aliud denique factū in Rychshofen paucis & vix quatuor annis elapsis contigit. Famossissima quædam Malefica erat, vt potè quæ solo tactu, & omni hora maleficare & abortum procurare sciebat. In quo dum vxor cuiusdam potentis impregnata esset, & ob sui custodiam quandam obstetricè ad se recepisset, monitaq; ab eadē obstetricè fuisset ne castrum exiret, & quod præcipue à colloquio & conuersatione illius Maleficæ supradictæ se cauere. Post aliquas septima-

Cur Venereus actus facilius maleficatur.

Cur serpentibus facilius incantetur.

Procuratio abortuum.

nas inmemor illius monitionis, castrū exiēs, quāsdā mulieres congregatas in quodam cōuiuio visitandi gratia accessit, vbi cum paululum refedisset: Malefica superuenit, & ipsam dominā quasi salutationis gratia super ventrem ambabus manibus tetigit, & subito puerū se dolorosē mouentem percipit. Vnde territa, vbi ad propria pedijt, & rem gestam obstetrici narrauit. Heu, inquiens, iam puerum perdidisti exclamauit: & vt praedixit in partu contigit. Nam nec abortū integrum, sed paulatim frustra iam capitis, iā, que pedum & manuum peperit. Magna utique ex Diuina permissione castigatio in poenā eius, videlicet mariti, qui tales Maleficas punire, & iniurias creatoris vlcisci deberet.

Fuit & in oppido *Mersburg* Cōstantiensis diocesis quidam iuuenis intantum maleficiatus, quod nullum actum carnalem cum aliqua, dempta vna, exercere poterat. Multis etiam audientibus rerulit, quod sepius dum eam declinare, & alias terras inhabitare, & fugam capere volebat: adhuc interdum nocturno tempore assurgere, & festinē cursu velocissimo, iam per terram: iam per aërem quasi volando redire volebat.

De modo quo membra virilia auferre solent.

C A P. VII.

SED & hoc, quod membra virilia auferre solent, non quidem in rerum veritate corpora humana illis spoliando, sed praestigiosa arte occultando, vt supra in quaestione desuper tracta declaratum est, aliqua gesta in medium producamus.

In oppido namque *Rauensburg*, iuuenis quidam iuuenulae adhaesit, qua relinquere volens, membrū virile perdidit, praestigiosa utique arte: vt nihil videre aut tangere praeter planum corpus posset. Anxius inde, cellariū quoddam adiit, vt vinū emeret: & paululum residēs mulieri cui alteri superuenienti causam tristitia suae apertendo singula enarrauit, & ita esse in corpore demonstrabat. Astuta illa, an ne aliquam suspectam haberet, inquisiuit. Et ille utique: tale ipsam denominando, & rem gestam narrando manifestauit.

Et illa

Et illa. Expediit vt per violentiam aliquam vbi benevolentia tibi non suffragatur, pro acquirenda sanitate ipsam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis, viam, qua transire Malefica solebat, obseruauit, & ipsam reperiens, dum pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret. Et illa, se innoxiam, nec quicquam scire assereret, ipsam inuadendo maanergū quoddam ad collū fortiter cōprimendo, strinxit: & dixit: Nisi mihi sanitatem restituas, ē manibus meis peribis. Vnde illa, quia clamare non poterat, & iam facies tumefacta nigrescebat. Sine, inquit, me liberam, & te sanabo. Et iuuenis dum nodum & stricturam laxasset, Malefica manu ipsam inter se mora seu coxas tetigit, dicens: iam habes quod desideras. Et iuuenis, vt postmodum referebat, notabiliter persenserat, antequam visu aut tactu seipsum certificasset, membrum sibi ex tactu dūtaxat Maleficae fuisse restitutum.

Spirensis sacerdos consulit maleficiato in membro virili.

Simile venerandus quidam pater, honestae vitae & scientia praeclarus in ordine, ē conuentu Spirensi referre solebat. Quadam, inquit, die, dum confessionis audientia inlata rem, iuuenis quidam accessit, & inter verba confessionis, librum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit. Admirans ego pater, & verbis suis faciliter credere nolens, eō quod leuis corde qui facile credit, à sapiente iudicatur. Experientia didici per visum, nihil cernendo, dum iuuenis locum, vestes detegendo, demonstrasset, meo sanoque usus est consilio. An-ne aliquā haberet suspectam, quae ei tale maleficiū intulisset, inquisiuit: Et iuuenis, vnam se habere suspectam, sed absentem, & in *Vormantia* residentem asseruit. Tunc ego, hoc tibi iniungo, quanto citius ipsam accedas, & promissionibus ac blandis verbis pro posse ipsam emoliri studeas, quod & fecit. Nam post paucos dies reuersus est, gratias mihi referens, se sanum & cuncta recuperasse asseruit, & sic verbis credidi, experientia tamen & visu certificatus denuo.

Sunt tamen & hic aliqua notanda, ad intelligendum clarius quae supra de eadem materia tracta sunt. Primo, quod nullo modo credendum est, talia membra euelli aut segregari corporibus, sed arte praestigiosa, per Demonē, vt nec videri aut trāgi valeant, occultari. Et hoc auctoritate & ratione: licet supra tactum sit: vbi Alexander de Ales parte secunda dicit. Praestigium proprie sumptū, est illa illusio Daemonis,

quae

Violentia vel benevolentia vincitur Malefica.

Spirensis sacerdos consulit maleficiato in membro virili.

Membra occultari non segregari.

quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodo ex parte cognoscentis, qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Super hæc tamen verba notandum, quod hic illuduntur duo sensus exteriores, scilicet, visus & tactus, & non interiores, vt sunt, sensus communis, phantasia imaginatiua, extimatiua & memoria. Licet Sanctus Thomas tantummodo ponat quatuor, vt supra tactum est, eo quod phantasiam & imaginatiuam ponit vnam: & bene: pauca enim differentia est inter imaginari & phantasiari. S. Thom. in prima parte, quæst. 79. Et hi sensus immutantur, & non exteriores solum, quando nihil occultatur vel manifestatur, vel vigilando, vel dormiendo.

Vigilando, vel dum res aliter videtur quam in se sit, vt cum quis videt aliquem equum cum assessore deuorantem, aut in bestiam esse hominem transformatum, aut seipsum bestiam esse, & cum bestiis debere incedere æstimantem: tunc enim sensus exteriores deluduntur, & occupantur per interiores. Quia virtute Dæmonum species sensibiles dum referuntur in thesauro specierum sensibilibus, vt est memoria, non illa intellectiua, in qua species intelligibiles conseruantur, sed memoria, quæ est conseruatix specierum sensibilibus, quæ etiam est in posteriori parte capitis, educuntur virtute Dæmonum, Deo interdum permittente, ad sensum commune imaginatiuam. Et tam fortiter imprimuntur, & sicut necesse habet imaginare equum vel bestiam per impetuofum actum, quo Dæmon educit de memoria speciem equi vel bestiæ: ita necesse habet æstimare, se videre per oculos exteriores tantum talem bestiam, quæ in re ab extra non est bestia: sed per impetuofam Dæmonis operationem, medianribus illis speciebus, sic videtur.

Nec mirum videatur, quod Dæmones hoc possint, cum & natura hoc facere potest etiam defectuofa, vt patet in phreneticis, melancholicis, maniacis, & ebrijs, aliquibus, qui non possunt discernere. Et Phrenetici putant se mira vidisse, & videre bestias, & alia horrenda, cum tamen nihil videant in rerum veritate. Vide supra in quæstione: An Maleficæ mentes hominum ad amorem vel odium possunt immutare, vbi plura notantur.

Est demum & ratio in se clara. Nam cum Dæmon habeat quandam

Imaginari & phantasiari idem sunt. Sensus quomodo præstigiatur.

Memoriam etiam Dæmon corrumpit.

quandam potestatem super quasdam res inferiores; excipiendo tantummodo animam. Idco potest & circa ista res aliquas inimitationes facere, quando Deus finit, vt res appareant aliter quàm snt. Et hoc; vt dixit aut illudendo organum visus, vt res clara videatur nubilosa. Sicut etiã post lectum propter humores collectos; lumen aliter apparet quàm antè. Vel operando in imaginatiuam potentiam per transmutationem specierum sensibilibus; vt dictum est. Vel humore variis mouendo, vt appareat ignea vel aquea, quæ sunt terrestria vel sicca: Vt quidam faciunt; quod omnes in habitatione aliqua habent se vestimentis exuere & denudare, putantes se in aquis natate.

Vt etiam super modum præfatum si queritur, An huiusmodi illusiones indifferenter bonis & malis accidere possint: sicut, vt inferius patebit, corporales alia: infirmitates etiam in gratia existentibus inferri à Maleficis possunt. Super quo in hærendo verbis Cassiani col. 2. Abbatis Sireni; dicendum est, quod non. Vnde omnes isti qui sic illuduntur, præsumuntur in peccatis mortalibus esse. Dicit enim, vt ex verbis Antonij patet; Dæmon non nullatenus posse mentem cuiuscunque vel corpus inuadere, nec habere facultatem aliquam in cuiuslibet animam penitus irruendi; nisi eam primò destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spiritali cõtemplatione vacuã nudamque reddiderit.

Concordat cum eo, quod Philo. 1. de cõn. ad Boetium tangit: Talia tibi contuleramus arma; quæ nisi prior abieceris, iniuncta te firmitate tuerentur.

Vnde Cassia: ibidem refert de duobus Maleficis paganis qui differentes in malitia, successiue per sua maleficia Dæmones miserunt ad cellam B. Antonij, vt eum temptationibus exinde fugarent, odio viri sancti infecti, eo quod multitudo populi ad eum quotidie confluebat. Qui Dæmones licet amarissimis cogitationum stimulis eum pulsarint, illos tamen repulit signo crucis, fronti & pectori impresso, & orationum incubationibus insistendo.

Ita dicere possumus, quod omnes, qui sic à Dæmonibus ludificantur, absque alijs infirmitatibus corporalibus; vtiq; diuina gratia inhabitate caret. Vnde & illud Tobie 6. Qui libidini deseruiunt, in eos Diabolus accepit potestatem.

Concordat & illud, quod supra circa primam partem

tractatus;

Variâ præstigia.

An pœtiam præstigiatur;

Munitio contra præstigia.

De S. Antonio.

De S. Macha-
rio.

tractatus, in quaestione, An maleficæ operentur circa ho-
mines in bestiales formas illos transmutando, tactum est;
vbi iuencula conuersa fuit in equam, sua æstimatione, &
omnium eam aspicientium, dempto S. Machario, cuius sen-
sus Diabolus illudere non poterat, ad quæ ducta pro sani-
tate, cum iam veram mulierem & non equam aspiceret, &
econuerso omnes alij acclamaret quod equa eis videretur, ipse
sanctus suis orationibus eam & alios à tali illusionem libe-
rauit, asserens hoc ei accidisse, quia diuinis non vacasset, nec
sacramenta ut decebat sanctæ confessionis & Eucharistiæ
frequentasset. Vnde iuuenis qui eam de turpitudine solli-
citauerat, licet renuisset ex honestate, tamen Iudæus Ma-
leficus, quæ iuuenis ea de causa, ut iuenculam maleficaret,
accesserat, virtute Dæmonis eam in equam conuerterat.

A simili de
lesione bono-
rum fortuna.

Summariè concludamus, quod in bonis fortunæ, sicut
sunt res exteriores, ut bona temporalia, fama & sanitas cor-
poris, licet boni per Dæmones & sua membra lædi possint
in eorum meritum & probationem, sicut de beato Iob pa-
ruit, qui in talibus per Dæmonem læsus fuit: Tamen eis
inuitis, sicut in nullum peccatum per maleficæ trahi pos-
sunt aut violentari, licet ab intra & in carne ab extra va-
leant tentari: Ita etiam nec huiusmodi illusiones phanta-
sticæ actiue & passiue inferre possunt.

Actiue, ut eorum sensus haberent Dæmones illudere, si-
cut aliorum in charitate non existentium. Passiue, ut eis
eorum membra præstigiola illusionem haberet auferre. Hæc
enim duo, beato Iob nunquam Diabolus inferre potuisset:
præsertim passiuum nocumentum, super actum Veneris,
qui tantæ continentie erat, ut dicere posset: Pepigi fœdus
cum oculis meis, ne quidem cogitarem de virgine, à for-
tiori, de muliere aliena: cum tamen super peccatores Dæ-
mon magnam noscitur (ex verbis Euangelij, Lucæ 11. Cum
fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia
quæ possidet) habere potentiam.

Verum ex his si quis quereretur, circa illusiones membri vi-
rilis, quod licet illam illusionem non posset Dæmon existenti in
gratia inferre passiue, an ne posset actiue: ut scilicet existens in
gratia illuderetur in suo visu, quia videret membrum annexum,
cum tamen ille, qui sibi existimaret ablatum, non videret
annexum, nec etiam alij circumstantes. Quod si conceditur,
videretur

videretur esse contra prædicta. Potest dici, quod quia non tanta
vis existit in damno actiue sicut passiuo: capiendo actiuum
non qui actiue intulit, sed qui damnum ab extra videt, ut
de se patet. Ideo existens in gratia, licet posset videre dam-
num alterius, & in illo Dæmon sensus eius illuderet: non
tamen posset sibi ipsi tale damnum inferre passiue, ut. si suo
membro priuaretur, cum libidini non deseruit, sicut per
oppositum, ut Angelus dixit Tobie: Qui libidini vacant,
dæmonium accipit potestatem super eos.

Quid denique sentiendum super eas Maleficas, quæ hu-
iusmodi membra in copioso interdum numero, ut viginti
vel triginta membra insimul ad nidum auium, vel ad aliquod
serenium includunt, vbi & quasi ad viuentia membra se mo-
uent, ad aueniam vel pabulum consumenda, prout à multis
visa sunt, & communis fama refert. Dicendum, quod Dia-
bolica operatione & illusionem cuncta exercentur, sic enim
sensus videntium illuduntur, modis supra tactis. Retulit enim
quidam, quod dum membrum perdidisset, & quandam Maleficam
causa recuperandæ suæ sanitatis accessisset. Illa, ut quandam
arborem ascenderet, infirmo inuinxit, & ut de nido, in quo
plurima erant membra, si quid vellent, accipere posset, indulsit.
Et cum ille magnum quoddam accipere attentallet, non ait Malefi-
ca, illud accipias: & quia vni ex plebanis artiteret, subitit.

Hæc omnia vtrique præstigiola illusionem fieri à Dæmoni-
bus modis supra tactis, organum visus per transmutationem
specierum sensibilium in imaginatiuam potentiam turbando.
Nec enim oportet asserere, quod Dæmones sint in assum-
ptis sic membris ostendentes, quemadmodum solent in as-
sumptis corporibus ex aere, Maleficis, & interdum homi-
nibus apparere, & cum eis conuersari. Ratio est, quia faci-
liori modo, videlicet per motum interiorum localem spe-
cierum sensibilium ex conseruatoria seu memoratiua po-
tentia ad imaginatiuam ista facere possunt.

Et si quis dicere vellent, quod etiam simili modo facere pos-
sent, vbi in assumptis corporibus asseruntur Maleficis aut
alijs hominibus conuersari, ut videlicet tales Apparitiones
facerentur per transmutationem specierum sensibilium in im-
aginatiuam potentiam: ut homines dum putarent Dæmones
in assumptis corporibus esse præsertim, tunc non essent nisi tales
specierum sensibilium in interioribus potestatis immutationes.

Virilia membra
aucta sagitta
ta.

Plebanum mem-
brum. max-
imum.

Obiectio.

Responsio.

Dicendum, quod si nil altius Dæmon ostendere velit, nisi tantummodò humana effigie præsentationem, tunc vitæ opus non esset ei in assumpto corpore apparere, cum sufficenter per præfatam transmutationem hoc efficere posset. Non autem, quia altiora habet exercere, pura loqui, contesci, & alijs spurcitijs intendere: Ideò & ipsum præsentem esse oportet, ab extra visum realiter in assumpto corpore se obiciendo: Quia virtus Angeli ibi est, vbi operatur, secundum Doctorem.

Virtus Angeli sibi est vbi operatur.

In quæstione verò, quæ quæritur, quid si Dæmon per se absque Malefica membrum virile alicui auferret, an aliqua sit differentia inter vnam ablationem & alteram. Dicitur potest ultra illa quæ taguntur in prima parte tractatus in quæstione: an Maleficæ membra virilia possint auferri: quod vbi Dæmon per se membrum auferret, tunc verè & realiter auferret, & verè & realiter restitueret, quoadcunque restituere haberet. In secundo, sicut non absque læsione, ita non absque dolore auferret. Tertiò, quod nunquam nisi coactus per bonum Angelum hoc faceret, eò quod materiam sui lucrum amputare haberet, nouit enim plura maleficiæ super illum actum exercere, quam super alios humanos actus. Sicut. n. Deus plus permittit illum actum maleficari, quam alios humanos actus, vt supra tactum est: quæ singula locum non habent vbi per Maleficam, Deo permittente, operatur.

Quid si Dæmon per se sine Maleficæ membrum auferat.

Et si dubitatur, an Dæmon plus affectet homines & creaturas per se ipsum lædere quam per Maleficam, dicitur potest quod nulla est comparatio. In infinitum enim plus affectat per Maleficam lædere. Tum quia maiorem infert Deo contumeliam, creaturam sibi dicatam vsurpando. Secundo, quia cum Deus amplius offenditur, amplius sibi nocendi hominibus potestas permittitur. Tertiò propter sui lucrum, quod in peiditionem statuit animatum.

Cum Deus amplius offenditur, amplius Dæmoni nocendi potestas datur. Lucrum Dæmonis quid sit.

De modo, quo homines in bestiales formas transformant.

C A P: V I I I:

Et hoc, quod Maleficæ homines in bestiales formas virtute Dæmonum: quia talia principaliter operatur transformans. Licet in i. pat. operis quæst. 10. an talia Maleficæ valeant efficere, satis sit declaratum: Quia tamen aliquibus illa quæstio

stio sub suis argumentis & solutionibus nimis posset esse obscura: præsertim cum acta & gesta super hæc non sunt deducta. Modus etiam, quo seipsas sic transformant non est expressus; ideò præfens addenda est declaratio per solutiones plurimorum dubiorum.

Et primò quod Canon ille 26. q. 5. Episcopi, non est sic nudè intelligendus circa hanc materiam, prout plures etiã docti, sed vtinam benè docti, decipiuntur, & qui publicè in eorum sermonibus asserere non verentur, huiusmodi transmutationes præstigiolas nullo modo etiam virtute Dæmonum posse fieri. Et hoc vitæ in magnum fidei detrimentum, vt sæpè tactum est, Maleficarum confortatione, quæ & multum de talibus congaudent sermonibus.

De Cans. Episcopi.

Contigit autem hoc huiusmodi Prædicatoribus, eo quod in cortice & non in medulla verborum Canonis laborant, vt supra tactum est. Cum enim dicit: Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius transmutari, aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, proculdubio infidelis est.

Hic prius lector attendat ad duo principalia. Primò super verbum fieri. Secundo super verba, in aliam similitudinem couerti. Super primū sit resolutus, quod fieri capitur dupliciter, videlicet, pro creati, & pro naturali productione alicuius rei. Primo modo soli Deo conuenit, vt notum est, qui sua infinita potentia aliquid ex nihilo creare potest.

Fieri dupliciter sumitur.

Secundo modo distinguendum est de creaturis: quia aut sunt creaturæ perfectæ, vt homo, & asinus, &c. aut sunt imperfectæ, vt serpentes, ranæ, mures, &c. quæ ideò dicuntur imperfectæ, quia ex putrefactione generari etiam possunt. Licet enim semper de primis loquitur Canon, non de secundis quod potest patere, eò quod Alberus in libro de animalibus, vbi quærit: An Dæmones possint facere vera animalia. Et respondit quod sic, sed hoc quod ad imperfecta animalia: Etiam cum ea differentia, quod non in instari, sicut Deus operatur, sed motu quodam licet subito, sicut patet de Maleficis. Exo. 7. Si placet vide aliqua quæ in notata quæstione taguntur: circa primam partem operis, & in solutione primi argumēti.

Perfecta & imperfecta creatura.

An Dæmon vera animalia faciat.

Super secundum vbi tangitur, quod non possunt aliquam creaturam transmutare. Dicitur, quod est duplex transmutatio, substantia

n 5 substantia

substantialis & accidentalis: & hæc accidentalis, iterum duplex, quia per formam naturalem & inherente[m] rei quæ videtur, vel per formam non inherente[m] rei quæ videtur, sed inherente[m] organis & potentijs ipsius videntis. De primis loquitur Canon, & præcipue de formali seu quidditativa transmutatione, prout vna substantia in alia transmutatur, cuiusmodi solus Deus, qui talium quidditativam creator existit, facere potest. Loquitur etiam & de secunda, licet illam Dæmon efficere possit, in quantum per infirmitates Divina permissione immittas, aliqua forma accidentali corpori inducitur. Ut vbi leprosa facies apparet, vel huius simile.

Sed quia proprie de his non loquitur, sed de præstigiola apparitione, secundum quam videntur res transmutari in alias similitudines: Dicimus, quod has transmutationes allegatum ca. excludere non potest: quod auctoritate, ratione, & experientia insimul, ex his quæ supra certa experimenta quæ Aug. lib. 18. c. 17. de civit. Dei, refert deducuntur, & per varias quæstiones illa etiam declarando. Nam inter alias præstigiolas transformationes refert, quod famosissima Maga Circe mutaverit socijs Vlyssis in bestias. Et quod quedam stabularia[m] mulieres conuerterissent hospites suos in iumenta onera portantia. Refert etiam socios Diomedis in aues conuersos & quod postea longo tempore circa templum Diomedis volassent. Et quod præstarius narraffet de patre suo veraciter: quod ipse pater dixisset se caballum fuisse, & annonam cum alijs animalibus baiulasse.

De primo namque quod socij Vlyssis fuisset in bestias mutati, vbi utique sola apparatus fuit & oculorum deceptio, ita quod forma illa bestialis educta fuit de cõseruatorio seu memoria specierum ad ipsam vim imaginatiuam: vnde & visio imaginaria causabatur, & consequenter ex forti impressione in potestias alias, & organa videns æstimabat se bestiam videre, modo quo supra in præcedenti ca. tactum est. Sed quomodo ista fieri possint virtute Dæmonis sine læsione infra patebit.

De secundo verò, vbi hospites in iumenta, onera portantia a stabularijs conuertebantur: & similiter hoc quod Præstantij pater se equum fuisse & bladum portasse narratur. Notandum, quod ibi tres fuerunt deceptiones.

Prima, quod illi homines præstigiola arte videbantur conuert-

Quidam Metamorphoses & Apuleia.

De socijs Vlyssis mutatis.

conuersi in iumenta, quæ conuersio facta fuit modo supra tacto. Secunda, quod illa onera, vbi excedebant vires portantiu[m], Dæmones inuisibiliter illa attulerunt. Tertia, quod illi, qui alijs videbantur transmutati in species, sibi ipsi etiam videbantur se in bestias conuersos, sicut Nabuchodonosor contigit, vbi septem tempora super eum fuerunt immutata, ut fœnum quasi bos comederet.

De illo autem quod socij Diomedis fuissent in aues conuersi, & circa templum volasse: dicendum, quod ille Diomedes, quia in exitu Græcorum circa obsidionem ciuitatis Troie fuerat, vbi ad propria redire volebat, in mari cum socijs submersus fuit. Ideo cum suggestione cuiusdam Idoli, templum sibi, quasi inter Deos annumeratus esset, constructum fuerat: Dæmones in confirmationem erroris longo tempore tanquam aues loco eorum volabant: quare & illud genus superstitionis a prædictis præstigijs ibi fuit: quia videlicet non per reductionem specierum sensibilium ad vim imaginatiuam, sed in assumptis corporibus tanquam aues volantes se oculis aspicientium ingerebant.

Quod si quaeritur, An etiam prædicto modo per reductionem specierum sensibilium aspicientes illudere potuissent, ut Dæmones, non in assumptis corporibus ex aere, tanquam volantes aues se ingessissent. Dicendum quod sic.

Nam & opinio quorundam fuit, (ut recitat S. Tho. in 2. sentent. dist. 8. ar. 2.) quod Angeli quicumque, siue boni siue mali, nunquam assumerent corpora, sed quod omnia, quæ de eorum apparitionibus leguntur in scripturis facta fuerint in præstigijs, vel secundum visionem imaginariam.

In quibus verbis notatur a Doctore sancto differentia inter præstigijs & imaginariam visionem. Quia præstigijs potest habere rem ab extra corporali visui se obiectentem, licet aliter videatur quam sit. Imaginaria autem visio non hoc necessariò requirit, ut videlicet res ab extra obiciatur, sed potest fieri absque illa exteriori obiectione, tantummodo per illas interiores species sensibiles, vbi ad vim imaginariam reducuntur.

Vnde illorum opinionem sequendo, socij Diomedis non fuerunt representati per Dæmones in assumptis corporibus & similitudinibus auium, sed tantummodo phantastica & imaginaria visione, per illarum videlicet specierum sensibi-

Nabuchodonosori conuersio.

De socijs Diomedis conuersis.

Angeli nunquam assumerunt corpora.

Differentia inter præstigijs & imaginariam visionem.

sensibiliū reductionem, &c. vt supra.

Sed quia Doctor sanctus opinionem illam vt errorem; & non vt opinionem simplicem reprobat (licet non vt heresim forte, vt pie creditur) cum etiam tales apparitiones imaginarię interdum a bonis & a malis Angelis fuerint absque corporibus assumptis vřitata. Ideo, vt ibidem dicit, cum sancti communiter dicunt, Angelos etiam corporali visione apparuisse: & talis apparitio sit in assumptis corporibus. Textus etiam Scripturę sacrę super tales corporales apparitiones plus concordat, quam super imaginarietas aut prestigiosas. Ideo ex his ad presens dicere possumus etiam super quaslibet visiones consimiles illis de socijs Diomedis: quod licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent opere Dęmonum videri modo quod dictum est; tamen potius presuntur, quod per Dęmones in assumptis corporibus ex elemento aeris, tanquam aures volantes fuerint visi: aut quod alie aures naturales; a Dęmonibus agitatz illos representauerint.

Qualiter Dęmones intra corpora & capita existunt sine læsione, quando prestigiosas operantur transmutationes:

C A P. I X:

Uod si vltimus super modum prestigiosę transmutationis queritur: An intra corpora & capita tunc existant; & an tales sint tanquam obsessi a Dęmonibus estimandi: & qualiter fieri possit, vt absque læsione potentiarum & virium interiorum possit species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censeri miraculosum factum, aut non.

Ad primū oportet distinguere de prestigiosa illusione; eodē q; vt dictum est, illa illusio sit interdū super sensus exteriores, interdū super interiores, vsq; ad sensum exteriorē.

Prima ergo licet possit fieri absque hoc quod Dęmones intrent potentias exteriores illas occupando, sed tantum exterius deludēdo, vbi corpus aliquod occultare velit, per interpositionem alicuius alterius corporis, vel alio quocunq; modo, aut vbi per se corpus assumeret & se vři obiceret.

Secunda tamen non potest fieri, nisi ipsum caput & potestias

sentias principaliter occupet. Et hoc ostenditur auctoritate & ratione.

Nec ob stare potest, quod duo spiritus creati, non possunt esse in vno & eodē loco, & anima sit in qualibet parte corporis. Est autē auctoritas super hoc Damasceni. Angelus ibi est, vbi operatur. Ratio S. Tho. 2. sent. dist. 7. ar. 5. Omnes Angeli boni & mali; ex virtute naturali, qua prestantior vřique est quacunque corporali, habent potestatem transmutandi corpora nostra.

Pater hoc nedum propter prestantiam & nobilitatem naturę, sed & ideo, quia tota machina mundi & creatura corporalis administratur per Angelos Grego. 4. Dialog. In hunc mundum visibilē nihil nisi per creaturam inuisibilem disponi potest: Vnde omnia corporalia reguntur per Angelos, sicut & motores orbium asserunt, non solum a Doctoribus sanctis, sed etiam a Philosophis omnibus. Pater, & ex eo, q; omnia corpora humana mouentur ab animabus, sicut omnia alia per corpora celestia & per ipsorum motores. Si cui placet, videat S. Tho. in 1. par. q. 90. art. 1.

Ex quo concluditur, quod quia Dęmones vbi operantur ibi sunt, ideo quando phantasias & interiores potentias perturbant, tunc etiam ibi existunt.

Itē, licet illabi animę illi sit tantum possibile, qui eā creant, tamē Dęmones etiam illabi possunt, Deo permittente, corporibus nostris. Et quia pro tunc possunt impressiones facere in potentias interiores affixas organo corporali. Ideo & per illas impressiones, sicut immutatur organa, ita immutantur operationes potentiarum modo quo dictum est: quod educere possunt species reseruatatas in vna potentia affixa organo: sicut ex memoria, que est in vltima parte capitis, educit species equi localiter mouēdo illud phantasma vsque ad mediā partem capitis, vbi est cellula virtutis imaginatiuę, & dęmum consequenter vsq; ad sensum eōdem, cui residētia est in anteriori parte capitis. Et omnia subitō sic immutare & perturbare possunt, vt formę tales necessario estimetur, ac si exteriori visui obiceretur. Exēplū patuit ex naturali defectu in phreneticis & alijs maniacis.

Quod si queritur, quomodo hoc absque dolore capitis efficere possit? Facilis est responsio. Primō, quia enim organa non diuidit, nec immutat quod ad ipsorum subiectum, sed tantum

Duo spiritus non possunt esse in vno & eodē loco.

Tota machina mundi, & eius contenta reguntur per Angelos.

Dęmones anima illabuntur.

Quomodo sine dolore capitis spiritus caput iniret.

1.

tum

tum modo species mouet. Item secundò, quia non alterat
 2. immittendo aliquam qualitatem actiuam, vnde necessariò,
 passio sequatur, cum & ipse in se Dæmon omni qualitate
 5. corporali careat, ideo sine alio talia operari potest. Itē ter-
 tidò, quia vt dictū est, tantum modo facit transmutationes
 per modū localem, ab vno organo ad aliud, & nō per alios
 motus, ex quibus alterationes læsiuæ interdū cauſantur.

Illud ergo quod difficultatē facit, q̄ quia duo spiritus nō
 possunt esse in eodē loco, puta diffinitiuè, & anima existit
 in capite, quō tunc Dæmones ibidē existere possunt. Dicē-
 dū, q̄ res idētia animæ assignatur centro cordis, in quo vitā
 infundēdo omnibus membris cōmunicat. Exemplum datur
 de aranea in medio telæ, quæ sentit tactū ex omni parte.

Tamen quia dictum Augustini in libro de spiritu & ani-
 ma, quod est tota in toto, & tota in qualibet parte corpo-
 ris. Ideò dato, quòd sit in capite, adhuc Dæmon ibi opera-
 ri potest: quia alia est eius operatio ab operatione animæ:
 cum operatio animæ in corpore est, vt informet & vitam
 infuset: vnde est ibi sicut forma in materia, non sicut in lo-
 co. Dæmon autem sicut in tali parte corporis, & tali loco,
 immutando & operādo circa species sensibiles. Vnde quia
 nulla confusio operationum est inter eos: Ideò vt rumpat
 simul in eadem parte corporis esse possunt.

Ad illud. An tales sint tanquam obsessi & arreptitij, id
 est, à Dæmonibus arrepti æstimandi: quia specialem hoc
 vult habere declarationem: an videlicet hoc possibile sit,
 vt opere Maleficorum aliquis vt obsessus à Dæmone, id
 est, quòd Dæmon eum possideat verè & corporaliter. Ideò
 de tali materia specialis tractabitur modus in capitulo, se-
 quenti, habet enim & hoc specialem difficultatem: An ope-
 ribus Maleficorum id fieri valeat.

Ad illud tantum modo, An temporalia opera Malefica-
 rum & Dæmonum sint ad modū miraculorum operum
 censenda: ita quod debeant opera miraculosa estimari. Di-
 cendum, quòd sic, in quantum sunt præter ordinem natu-
 ræ creatæ nobis notæ per creaturam nobis ignoram: licet
 non sint propriè miracula, sicut illa quæ sunt præter ordi-
 nem totius naturæ creatæ, qualia sunt miracula Dei & san-
 ctorum. Vide quæ in prima parte operis, sub quinta quæ-
 stione & reprobatione tertij erroris, tacta sunt.

Vltra

Vltra quæ addenda sunt, hæc propter eos, qui huiusmo-
 di opera impugnare possent, quali non debeant censeri *Finis miracu-*
 opera miraculosa, sed simpliciter opera Diabolica, eò quòd *lorum.*
 cum miracula sint data in confirmationem fidei, non de-
 bent concedi fidei aduersariis. Tum etiam, quia signa An-
 tichristi dicuntur ab Apostolo signa mendacia.

Sed dicendum ad primum, quòd miracula facere, est do-
 num gratiæ gratis datæ. Vnde sicut per malos possunt fieri
 homines, ita & per malos spiritus, in his videlicet, ad quæ
 eorum virtus extendere se potest.

Vnde etiam discernuntur miracula per bonos facta ab *Differentia*
 illis, quæ per malos sūt ad minus tripliciter. Primò, ex ef- *inter bonorū*
 ficacia virtutis operantis, quia signa facta per bonos diu- *& malorum*
 ina virtute fiunt, in illis etiam, ad quæ virtus actiuæ nature *miracula:*
 se nullo modo extendit, sicut suscitare mortuos, & huius-
 modi, quæ Dæmones secundum veritatem facere nō pos-
 sunt, sed in præstigijs tantum: vt Simō Magus de mortuo,
 cuius caput agitabat, quæ diu durare non possunt. Secūdo
 ex vtilitate signorum, quia signa per bonos facta sunt de
 rebus vtilibus, vt in curationibus infirmitatum, & huius-
 modi. Signa autem per Maleficas facta, sunt de rebus no-
 ciuis vel vanis: sicut quòd volant in aère, vel reddāt mem-
 bra hominum stupida & huiusmodi. Et hæc differentiam
 assignat Beatus Petrus in itineraio Clementis.

Tertia differentia est, quantum ad fidem: quia signa bo-
 norum ordinantur ad ædificationem fidei & honorū mo-
 rum. Sed signa malorum sunt in manifestum nocumen-
 tum fidei & honestatis.

Etiam quantum ad modum operandi differunt, quia bo-
 ni operantur mirabilia per inuocationem Diuini nominis
 piè & reuerenter. Sed Malefici & mali quibusdam delira-
 mentis, & Dæmonum inuocationibus.

Aliud etiā non obstat, q̄ videlicet Apostolus opera Dia-
 boli & Antichristi nominat signa mēdacia: quia tūc mira- *Antichristus*
 bilia, quæ fiunt ab eo, diuina permissione sunt vera, & etiā *facit etiam*
 falsa diuersis respectibus. Vera in illis, quæ sūt virtute Dæ- *vera miracu-*
 monis, ad quæ eius virtus se extendere potest. Falsa, quan- *la.*
 do faciet ea, ad quæ sua virtus se non potest extendere, vt
 suscitare mortuos, illuminare cæcos. Quia in primò, vbi
 facere attentabit, aut intrabit corpus defuncti, aut illud
 amouebit,

S. Petrus in
itineraio
Clementis.

Vt arcanea
in medio tela,
sic anima in
corde.

An Dæmon
mutādo phā-
vasias in ho-
mine eos obsi-
deat.

An mira ope-
ra Dæmonum
& Malefico-
rum habeant
pro mira-
culis.

Antichristus
facit etiam
vera miracu-
la.

amouebit, & loco illius, ipse in assumpto corpore ex aëre se presentabit, & sic in secundo præstigiola arte visum auferret, aut infirmitates alias & subito sanabit à læsione cessando, non qualitates interiores testificando, sicut in legenda Bartholomæi ponitur. Possunt etiam omnia mirabilia opera Antichristi & Maleficarum dici signa mendacia, in quantum solummodo ad decipiendum fiunt: iam & tunc operabitur Antichristus. Hæc Thomas dist. 8. de virtute Dæmonum in operando.

*Compendium
Theologiæ ve-
ritatis.*

*Differentia
inter mirum
& miracu-
lum.*

Possent etiam hic adduci differentia miraculorum, quæ ponitur in compendio Theologiæ veritatis: & inter mirum & miraculum, quia cum miraculum propriè quatuor requirat, scilicet quod sit à Deo, & quod sit præter existentiam naturæ, contra cuius ordinem fit: & tertio quod sit euidentis: & quarto quod ad fidei corroborationem: quia ergo in operibus Maleficarum primum & vltimum ad minus deficiunt, idedò mira opera, non autem miracula dici possunt.

Et etiam ratione, quia etsi aliquo modo miracula dici possunt, quia tamen quædam sunt supra naturam, quædã contra naturam, quædam præter naturam. Et supra naturam sunt illa, in quibus non est simile in natura nec eius potentia, vt virginem parere. Contra naturam, vt quæ sũt vltu contratio naturæ: terminatur autem ad conforme naturæ, vt cæci illuminatio. Et præter naturam, vt quæ sũnt ordine simili naturæ, vt in mutatione virgarum in serpentes, quod natura facere potuisset per longam putrefactionem propter rationes seminales, sic etiam opera Magorum dicuntur mirabilia.

*Virga natu-
raliter mu-
tantur in ser-
pentes.*

*Res gesta mi-
ra de mulieri-
bus sub felici
figura verbe-
ratis.*

Rem gestam narrare expedit, & paululumeius declarationi insisteret. Est oppidum in diocesi Argentiniensi, cuius nomen occultare ordo charitatis & honestatis postulat. In quo laborator quadam die, dum ligna ad comburendum duntaxat in domo secaret, catus quidam non parua quantitatis ipsum molestare ei importunè se obiciendo visus est, quem abigendo, ecce alius maioris quantitatis simul cum priori acius ipsum aggrediuntur, quos iterum vbi repellere volebat, ecce tres pariter, & iam versus vltimum saliendo, iamque inter tibias moribus lacerando, ipsum aggrediuntur. Perterritus inde, & vt retulit, maiori anxie-

tate

tate nunquam perplexus, signo crucis se muniendo, & opus præmittendo, per incisa ligna caros infestos, & modo ad faciem, modo ad guttur denuò saltantes, iam vna mulierem ad caput, iam alter ad pedes, aut super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post horæ spatium, dum iterum suo operi insisteret, duo famuli oppidi consulunt, tanquam malefactorè ipsum capientes, ad presentiam Baliui seu Iudicis ducere volebãt: qui Iudex à longè ipsum aspiciens, nec audientiam sibi præstare volens, imperat vt ad profundum cuiusdã turris seu carceris, vbi plectendi includebãtur ad mortè, proiceretur. Euians ille, & cur talia pateret, cum in nullo crimine se cõsciũ agnosceret, per triduum custodib. carceris querulosè lamentabatur. Et hi quidem quanto pro audientia sibi præstanda amplius instarent, tãtò acius Iudex ira sauebat, verbis contumeliosis asserens, qualiter & quomodo tantus malefactor adhuc reatu suum non agnosceret, aut quomodo se innocentem proclamaret, cum euidentia facti eius flagitia horrenda demonstrarent. Et cum nihil proficerent, tamen suasu aliorum consulunt Iudex inductus audientiam sibi præstare habuit. Eductus, itaque de carcere, cum ante Iudicem staret, & Iudex ipsum intueri renueret, pauper genibus aliorũ circumsedentium prouolutus, petijt vt causa suæ calamitatis sibi aperiretur: sicque Iudex in hæc verba prorupit. Tu scelestissimus hominum, quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali die, & tali hora, tres matronas p̄cipuas huius ciuitatis vulnerasti, vt in lectis decubètes, nec surgere aut mouere se valeat. Reforcillatus pauper, & de die & hora, ac de euentu rei apud se ruminãs, dixit: En diebus vitæ meæ mulierẽ nõquã percussit aut verberaui, & quod tali die & hora sectioni lignorũ institi, testiũ legitima productione probabo. Sed & vestri familiares sequenti hora huc operi me insistentem cõpererũt. Tunc iterũ furibundus Iudex. Ecce, ait, quomodo scelera sua palliare nititur. Mulieres verbera deplãgunt, demonstrant, & quod eas percusserit, publicè testantur. Tunc pauper amplius super euentum rei ruminans illa, inquit, hora creaturas me percussisse recolo, non autem mulieres. Attoniti circumsedentes, cuiusmodi creaturas percussisset referari cupiunt. Tunc ille rem gestam (& prout supra tactũ est,) omnibus stupentibus recitauit. Et intelli-

gentes

Quomodo Maleficia in catos inueniuntur.

gentes opus Dæmonis fuisse, pauperem solum & illesum abire, & quod negotium nulli reuelaret præcipiunt. Sed nec a fide zelatoribus qui interfuerant, euentus occultari potuit.

Super quem modum aliqua differendo. An ne Dæmones in assumptis sic effigij absque præsentia Maleficarum apparuerint, aut earum corporalis præsentia præstigioso artificio in bestiales illas formas transmutata fuerit. Respondedo cõcludere oportet; quod licet utriusque virtute Dæmonum fieri possit, ipsum tamen secundum factum fuisse amplius præsumitur. Nam per motum localem, vbi Dæmones in effigij carorum laboratorem inuaserunt, etiam laboratoris ictus & verbera caris illata, mulieribus in domo residentibus subito, & per aërem inferre potuisse, & hoc propter pactum mutuo dudum inritum, nemo dubitat. Sic enim & læsione, vel puncturâ, quâ inferre volunt, fiunt aliqua imagine depicta vel fusa, vbi aliquem maleficari volunt, quod non illam imaginem, sed illum quem præsentare habet, iuxta puncturas super imagines factas lædunt. Varia super hunc modum gesta deduci possent.

Nec valet instantia si quis obiiceret, illas mulieres sic læsas fortassis fuisse innocentes, eo quod & per exempla tacta sunt læsiones etiam innocentibus posse contingere patet. Dum aliquis ignoranter per imaginem artificialem a malefica læditur: Instantia non valet, quia aliud est a Dæmone per Maleficam lædi, & aliud per ipsum Dæmonem abique Malefica: quia Dæmon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit; quando alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius consensu, ad talem apparitionem sub tali forma & modo se ingressit. Vnde sic tãtummodo noxijs, & sibi per pactum coniunctis nocere potest, & nullo modo innocentibus. Per Maleficas autem, vbi Dæmones lædere querant, tunc etiam innocentes permissione Diuina in vtrionem tanti criminis sæpe affligunt.

Manachi Prædicatores comitantur canes, Hæretici cati.

Verum quod etiam Dæmones per se interdum (Deo permittente,) & innocentes lædunt, & dudum Iob sanctissimum modi præstigiosis apparitionibus, prout in tali facto & per tale phantasma cati, quod animal perfidorum est appropriatum signum, sicut canis Prædicatorum in scripturis. Vnde semper mutuo sibi insidiantur. Et ordo Prædicatorum sub figura

figura catuli latrantis in primo fundatore aduersus hæreses præmonstratus fuit.

Præsumitur autem, quod per secundum modum Maleficæ illæ tres laboratorem inuaserunt, tum quod primus modus non tantum eis placuisset, tum quia secundus earum curiositati magis congruit.

In quo etiam talis ordo circa tria seruatus fuit. Primo, quod ad Dæmonum instantiam sollicitatæ super hoc fuerunt, & non Dæmones ad instantiam Maleficarum. Sic enim sæpissimè ex earum falsionibus repertum est à nobis quod ad instantiam Dæmonum, eas continuè ad mala perpetranda infestantes, plura habet facere, & verisimile, quod de se non cogitassent, pauperem molestare.

Causa autem quare Dæmones ad hoc sollicitabant, sine dubio, extitit, quod quia benè noscunt, vbi crimina manifesta impunita remanent, amplius Deus offenditur, fides catholica dehonestatur, & ipsarum numerus amplius augmentatur. Secundo, habito earum consensu, Dæmones earum corpora localiter transfulerunt, ea facilitate, qua & spiritalis virtus præstantior corporali existit. Tertio, quod præstigiosa apparitione modo quo supra tactum est, in formas illas bestiales conuersæ ipsum laboratorem, inuadere habuerunt, nec defensæ à verberibus, sicut utriusque ea facilitate qua translata fuerant, eas defendere potuissent, sed verberari & verberatorem manifestari permiserunt, scientes illa flagitia per effæminatios viros, nullum zelum fidei habentis, remanere ob causas præactas impunita.

Alludit quod legitur de quodam sancto viro, qui dum semel prædicantem Diabolum in forma sacerdotis deuoti in Ecclesia reperisset, & per spiritum ipsum Dæmonem agnouisset, esse verba sua obseruauit: & an benè vel malè populum informare attēdebat: Et dñi ipsum irreprehensibile, & potius criminum obiurgatorem perpendisset, finito sermone accersito, dum causam super his quæreret, respondit: Ecce veritatē dico, sciens qd dum auditores sint verbi & non factores, amplius Deus offenditur, & lucrū meū augmentatur.

De modo, quo Dæmones per Maleficarum operationes homines interdum substantialiter inhabitant.

C A P. X.

VI A in præcedenti capitulo factum est, qualiter Dæmones etiam capita hominum, aut alias partes corporis occupare & intrare & species interiores de loco ad locum movere possunt. Dubitare quis posset, An ne ex toto homines ad instantiam Maleficarum obsidere possent. Et de diversis modis obsidendi absque Maleficarum instantia. Unde pro harum declaratione tria sunt declaranda.

Primo de diversis modis possidendi. Secundo; quod ad instantiam Maleficarum divina permissione Dæmones interdum omnibus illis modis possident. Tertio, acta & gesta super hæc sunt deducenda.

De obsessis à Diabolo ob peccata.

Quò ad primum secluso illo generali modo, quo Diabolus in homine, cum quolibet peccato mortali habitat, De quo modo S. Thomas quolib. 3. quæst. 3. sub dubio. An Diabolus semper substantialiter habitat in homine quando cumque peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit, quòd cum Spiritus Sanctus semper habitat in homine cum gratia, iuxta illud, 1. ad Corinth. 3. Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis, & gratiæ opponitur culpa, & opposita habent fieri circa idem.

Diabolus non potest illabi in animam.

Vbi etià declarat, quòd quia habitare in homine potest intelligi dupliciter. Vel quantum ad animam, vel quantum ad corpus. Et primo modo, cum non est Diabolo possibile habitare in anima, eò quòd solus Deus méri illabitur. Nec iterum Diabolus ita est causa culpæ, sicut Spiritus Sanctus efficit in anima per se operando, id eò similitudo non valet.

Impiorum mens est sicut navis sine gubernatore.

Quantum verò ad corpus, dicere possumus, quòd dupliciter Diabolus potest habitare in homine, sicut etiam dupliciter homines reperiuntur, vel in peccato, vel in gratia existentes. Primo modo, dicere oportet, quòd quia ex quolibet peccato mortali homo servituti Diaboli addicitur, in quantum Diabolus interdum exterus suggestit peccatum, vel quantum ad sensum, vel quantum ad imaginationem, id eò dicitur inhabitare affectum hominis, cum ad quolibet motum rationis movetur, sicut navis in mari sine gubernatore, Potest

De arreptitijs

Potest etiam Diabolus in homine substantialiter habitare, sicut patet in Arreptitijs: Et quia hoc magis perrihet ad rationem peccati quam culpæ, ut parebit, & peccata corporales non semper consequuntur culpam, sed quandoque peccantibus, & non peccantibus inferuntur. Ideò & in gratia & extra gratiam existentes, secundum altitudinem incomprehensibilium iudiciorum Dei inhabitare substantialiter possunt: & hic modus possidendi licet non sit nostre speculationis, ponitur tamen, ne alicui impossibile videatur, quòd etiam (Dei permissione,) homines à Dæmonibus ad instantiam Maleficarum substantialiter interdum inhabitantur.

Possumus ergo dicere, quòd sicut quinque modis, Dæmones per se absque Maleficis homines ledere & possidere possunt, ita & omnibus illis modis ad instantiam Maleficarum, cum ex tunc, sicut amplius Deus offenditur, ita & maior servandi in homines per Maleficas Dæmoni permittitur facultas. Et modi perfunctorie recitando hi sunt, semper eo quòd vexant aliquando in bonis fortunæ exterioribus; quòd aliquando etiam aliquos in proprijs lædunt tantummodo corporibus; aliquando in corporibus simul, & in potentijs interioribus. Aliquando solum tentant intrus & extra. Alios vsu rationis ad tempus priuant. Alios velut bestias irracionales reddunt. De singulis dicamus.

Sed prius quinque causas, propter quas Deus permittit homines possideri præmittamus, quia ordinem servate, materia postulat. Nam aliquando quis possidetur pro maiori suo merito. Aliquando pro alieno leui delicto, aliquando pro suo veniali peccato, aliquando pro gravi peccato alieno; aliquando pro magno facinore proprio. Et his omnibus de causis nulli dubium, quia & Deus ad instantiam Maleficarum per Dæmones etiam similia interdum permittit: & singula ex scripturis, & non per nova gesta tantum probate expedit: cum semper nova per antiqua robotantur.

Nam de primo patet in Dialogo Sæteri, beati Martini charissimi discipuli, ubi fertur, quendam Patrem sanctissimæ vitæ raro dotatum in gratia expellendi Dæmones, ut hi nedum verbis proprijs fugarentur, sed etiam eiusdem Patris epistolis & cilicio, & cum coram mundo Pater esset celeberrimus, se tentari sensit vana gloria, cui vitio licet vitiliter resisteret, tamen ut humiliaretur amplius, totis præcor-

Quinque causæ scilicet homines à Dæmonibus obsiderentur.

Dæmones per epistolam & cilicium vincunt. S. pater orat Deum ut à Diabolo possidentur.

dij

dijs Deū precabatur, quatenus quinque mēſibus à Dæmone poſſideretur, quod & factum eſt. Nam cum ſtatim poſſeſſum vinculari oportebat, & omnia applicare ſibi Dæmoni acis cōmunia. Finito autem quinto mēſe, proſus & ab omni vana gloria, & à Dæmone liberatus eſt. Sed quod hac de cauſa quis p̄ maleficiū alterius poſſet à Dæmone poſſideri, ſicut factum fuiſſe nō legitur, ita nec ad præſens affirmatur licet, vt p̄miſſū eſt, incōprehēſibilia ſint Dei iudicia.

De ſecūdo autē, quod ex alieno leui delicto, aliquis poſſidetur, ponit exemplum beatus Gregorius de Beato Eleutherio abbate, viro ſimpliciſſimo, qui eum prope monaſterium virginum pernoctaret, & ignorantia ordinauerunt ad ſuam cellam poni parvulum puerum, qui omni nocte vexabatur à Dæmone. Sed eadem nocte Dæmone liberatus eſt ad patris præſentiam. Hic cum rem didiciſſet geſtā, & puer nā poſitus eſſet in monaſterio ſancti viri & tranſactis multis diebus paulo immoderate lætus de liberatione poſſedit, ad confratres ſuos, Diabolus ſibi cum illis ſororibus iocabatur. Sed vbi ad ſeruos Dei venit, puerum hunc accedere nō præſuipſit. Et ecce ſtatim Diabolus puerum vexare cepit. Et per lachrymas & ieiunia ſancti viri, & confratrum difficulter, ſed eodē die liberatus fuit. Et quidem vbi ex alieno & leui delicto, quis innocens poſſidetur, nō mirum ſi propter veniale proprium, aut propter gratiæ alienum peccatum, aut etiam propter proprium facinus, aliqui etiam ad Maleficarum iſtantiā, per Dæmones poſſidentur.

Nū & de proprio veniali peccato patet per Caſianum cōſolatione abbatis Sereni prima, dicentem de Moſe. Moſes, inquit, in eremo, cum ſingularis & incomparabilis vir eſſet, ob reprehēſionem vnius ſermonis, quem contra abbatem Macharium diſputans, paulo durius protulit, quādam ſcilicet opinione præuenus, diro conſeſſim, traditus eſt Dæmoni, vt humanas egeſtiones ori ſuo ab eo ſupplicatus ingereret. Quod flagellum purgationis gratia Dominus intuliſſe videtur, ne ſcilicet in eo vel momentanei delicti macula reſideret, patulit ex miraculoſa curatione. Nam continuo abbate Machario in oratione ſubmiſſa, citius nequam ſpiritus ab eo fugatus abſceſſit.

Simile videtur huic, quod Gregorius primo Dial. refert de moniali, quæ lactucam comedit, non prius ſigno crucis ſe muniens.

Ob ſuperbia
S. Eleutherij
alium pleſſi-
107.

Monialis non
ſignans ſe cruci
in eſu lactu-
cæ, à Diabolo
poſſidetur.

ſe muniens, & per beatum Equitium patrem liberata.

De quarto etiam, videlicet pro alieno graui peccato aliquem poſſideri, ibidem refert beatus Gregorius de beato Fortunato Epifcopo, qui dum Diabolum ab obſeſſo homine propuliſſet, ſerò idē Dæmō in ſpecie peregrini per plateas ciuitatis clamare cepit: O virum ſanctū Fortunatum Epifcopum, Ecce de hoſpicio me peregrinum proiecit, nec vbi quietam inuenio. Tunc quidam cum vxore ſua & filio ſedēs, peregrinū inuitauit ad ſuum hoſpitiū, & querendo cauſā expulſionis, eſt gauifus ſuper derogatione ſancti viri, quā à peregrino ſicte audiuit. Exinde autem Diabolus puerum inuaſit & prunis iniecit: ac animā eius excuſſit. Sicq; pater miſer primū quē recepiffet hoſpitiū intellexit.

Et de quinta cauſa proprii facinoris & magni, cōmuniter tam in ſacra ſcriptura, quā in ſanctorum paſſionibus legimus. Nam & ſic i. Regum 13. Saūl inobediēs Deo poſſeſſus eſt. Quæ omnia (vt diximus) tacta ſunt, ne impoſſibile cuiquam videatur, ne ob facinorum Maleficatum, vt aliqui etiam ad earum iſtantiā poſſideantur. Super quo vt diuerſos modos poſſidendi intelligere valeamus, quod ad ſecundum rem geſtam in medium producamus.

Tempore ſiquidem Pij Papæ ſecūdi, ante inuictum inquisitionis officiū, vni ē duobus Inquiſitoribus talis accidit caſus. Bohemus quidam de Dachōno oppido, filium vnicū & ſacerdotem ſeculare ob liberationis gratiā, quia obſeſſus erat, Romam vſque perduxit. A caſu autem, dum ego vnus ex Inquiſitoribus, hoſpitiū reſectionis gratia intraſſem, cōgigit, vt tanquam commenſalis idem ſacerdos cum parte ad tabulā pariter mecum conſederent. Conuenientes autē, & mutuo (vt moris ſoꛛenſium eſt) conſerētes, idē pater pluries ſuſpirans, & q̄ proſperum iter compleuiſſet à Deo omnipotentī oprabat: cui ex intimis cōpatiendo, quænam ſui icineris & cauſa triftitiæ eſſet, inquirere cepi. Tūc ille, filio audiente, qui & mihi collateralis in mēſa erat, reſpōdit. Heu filiū habeo à Dæmone obſeſſum, quē ob liberationis gratiā, magnis laboribus & impenſis hucusq; perduxit. Et ego: Vbi nā filius eſſet, dū inquirere, q̄ mihi collateralis eſſet, indicauit. At territus ego paululū, & diligenter ipſum inuens, quod cum tanta modeſtia cibum ſumeret, & ad quæque ininterrogata piē reſponderet, hæſitare animo,

Gaudens de
tractionibus
poſſidetur à
Dæmone.

Res geſta de
maleficato
obſeſſo.

ēpi, q̄ obfessus non eſſet, ſed infirmitatis cauſa ſibi aliquid accidiſſe obieci. Tunc filius rem geſtam per ſe nartans, & qualiter, quātoque tempore obfessus fuiſſet, indicauit. Mu- lier, inquit, quædam Malefica haec mihi infirmitatem cō- tulit, rixanti enim contra eam ratione cuiuſdam diſciplinæ circa regimē curiæ, cum eam durius inetepaſſem, quia cer- uicolæ voluntatis erat, dixit, quòd poſt paucos dies habe- rem intendere his quæ mihi contingerent. Sed & Dæmon in me habitans hoc idē refert, quòd maleficium ſub qua- dam arbore poſitum ſit à Malefica, quod niſi amoueat, non potero liberari, ſed nec arborem vult indicare. At ego nec minimā ſuis dictis fidem adhibuiſſem, niſi experientia me protinus edocuiſſet. Nam interrogatus à me de inter- uallo temporis, vt præter conſuetum modum obſeſſorum tantæ ſuę rationis eſſet capaciſſis: Reſpondit: Vſu rationis tantummodò prius, quando diuinis aut vacare aut ſacra loca viſitare voluero: Præcipuè autem Dæmon ex ſuis ver- bis per me prolatis dixit. Quòd ſicut maiorem diſplicen- tiam haectenus in ſermonibus ad populum ſibi feciſſet, ita vt nullo modo me prædicare ſineret. Gratiouſus enim ex re- latu patris prædicator exiit, & omnibus amabilis. At ego Inquiſitor cum de ſingulis certificare volēbā per quindena & vltra ad varia ſanctorum lumina ipſum deducere decre- ui. Præcipuè autem ad Eccleſiam Sanctę Praxedis virginis, vbi pars ſtatue marmoreæ, cui in ſua flagellatione ſaluator noſter alligatus fuerat, & ad locum in quo Petrus Apoſto- lus crucifixus fuerat, in quibus locis horribiles eiulatus, dū exorcizabatur, emittebat, iam aſſerens ſe velle exire, poſt paululum verò minimè. Et vt præmiſſum eſt, in omnibus moribus manſit ſacerdos compoſitus, & ſine omni nota, niſi dum exorcismiſi incipiebant, & illis finitis, dum ſtolā de collo amouebatur, ex tunc iterum nec minimum irratio- nabilem, aut inhoneſtum motum demonſtrabat. Hoc de- pto, dum Eccleſiam aliquam pertranſeundo genua pro ſa- lutatione virginis glorioſe ſtectebat, tūc Diabolus eius lin- guam in longū extra os ſuū emittebat: Et interrogatus, an non ab illo poſſet contineri: reſpondit, hoc facere minimè valeo: ſic enim vicitur oibus membris & organis, collo, lin- gua, pulmone, ad loquendū vel eiulandū, dum ei placet: au- dio quidē verba, quæ ſic per me & ex mebris meis loqui- tur,

tur, ſed reſiſtere omninò nō valeo, & quādo deuotiùs ora- tioni alicui inſiſtere affecto acriùs me impugnat, linguam emittendo. Et quoniā colūna in Eccleſia ſancti Petri ex re- plo Salomonis circūlata exiſtit, per cuius virtutē plures li- cet à Dæmonibus obſeſſi, liberātur, eò q̄ & Chriſtus prædi- cādo in templo illi ſe appodraſſet, hic tamen occulto Dei iudicio liberari nō potuit, alium modū pro ſua liberatione ſibi diſponendo. Licet enim per integrum diem & noctē circa columnā incluſus manſiſſet, tamen ſequēti die, poſt varios exorcismos (ſuper eum perlectos, dum circumſtaret populus, & magnus fieret concurſus: interrogatus, in qua parte columnę ſe Chriſtus appodraſſet, tūc dentibus mor- dendo columnā, locum demonſtrabat eiulans, Hic ſtetit, hic ſtetit. Vltimam tamē dixit: Nolo exire. Et cum inre- togaretur, qua de cauſa? reſpondit, Propter Lombardos: Et interrogatus denuo, cur propter Lombardos egredi nollet? Tunc reſpondit in Italica lingua, (cum autem infirmus ſa- cerdos illud idioma ignoraret,) dicens: Omnes faciunt ſic & ſic, nominando peſſimum vitium luxuriæ. At ſacerdos poſt hoc me interrogando dixit: Pater, quid ſibi volūt hæc verba Italica, quæ ex ore meo protuli? cui, cum indicaiſſem, reſpondit: verba quidem audiui, ſed intelligere nō potui. Et quia, vt rei probauit euentus, hoc dæmonium erat de genere illo, de quo Saluator in Euangelio. Hoc genus dæ- moniorum non eiicitur niſi in oratione & ieiunio: Ideò quidam venerabilis Epiſcopus per Turcas, vt fertur, à ſede expulſus, piè illi compatiens, per totam quadrageſimale tempus in pane & aqua, ieiunij & orationibus, & exorcismis quotidie inſiſtens, ipſum per Dei gratiam tandem li- berauit, & ad propria cum gaudio remiſit.

Super quo licet ſine miraculo nullus in hac vita poſſit ſufficienter diſſerere, quibus & quot modis Dæmon homi- nes poſſideat, vel etiā lædat: poſſumus tamē dicere, q̄ quin- que modis, deſpto eo q̄ in rebus fortunæ exterioribus ali- quando tamē lædit. Nam aliqui in proptijs tantummodò vexantur corporibus, aliqui in corpore ſinul, & in potētijſ interioribus, aliqui in potētijſ tantummodò interioribus, ali- qui caſtigacione corū ad tēpus tantummodò vſu rationis pri- uantur, aliqui verò velut beſtiæ irrationabiles redduntur. Præſatum ſacerdotē quarto modo poſſeſſum fuiſſe decla-

Columna Sa-
lomonis Ro-
ma.

Diabolus mō-
ſtrat locum
vbi Chriſtus
acclinauerit
docendo.
Propter Lom-
bardos Dia-
bolus non vult
exire.

Quot modis
Dæmo homi-
nes poſſidendo
vexet.

ratur. Nam nec in rebus fortunæ nec in proprio vexatus corpore fuit, prout contigit Beato Iob, ubi Deus Dæmonem licentiasse manifestè scriptura super hoc tradit, dicēs ad Satan; Ecce, vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eū ne extendas manū tuā, & hoc in res exteriores. In corpus verò postmodum ait: Ecce in manu tua est: veniuntamē animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas.

Iob etiam in anima à Satana affligebatur.

Potest etiam dici quod tertio modo. scilicet in potentijs animæ interioribus simul & corpore vexatus fuit, cum dicebat, vt Iob 2. habetur: Ad Dominum si dicitur, consolabitur me terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties: Dæmone. scilicet procurante, secundum Lyram & secundum Thomam. Terrebis me per somnia quæ. scilicet dormienti apparent, & per visiones, quæ. scilicet apparenti vigilanti ab vsu exteriorum sensuum alienato. Solent enim phantasmata, informata diurnis cogitationibus, esse in terrorem dormientiū. Et hæc reprobat in eo ex infirmitate corporis. Vnde sic consolatione vndique seclusa, nil remedij videbatur Iob euadendi tot angustias nisi per mortem: horrore inquit concutiens. Quibus modis & Maleficas homines laderet per Dæmones nemo dubitat, prout in sequentibus patebit, qualiter per grandines in rebus fortunæ, & in corpora animalium & hominum læsiones inferunt.

Et tertius etiam modus lædendi est in corpore, & in interiorib⁹ potentijs, absq; priuatione vsus rationis. Paret ex earū operationibus, vbi, vt supra tactū est, adeo mētes hominū ad illicitas affectiones incedūt, quod necessariò etiam nocturno tempore ad amasias per longa tertatum spatia currere habent, visco carnalis amoris nimis illaqueati.

Vbi Dæmon lateat, quando Dæmoniacus prabetur sacramentum.

Potest adduci & illud quod in Hassia oppido Marburg, eōrigisse dicitur de quodam oblesso etiam sacerdote, dum in exorcismis Dæmon interrogaretur, quanto tempore sacerdotem inhabitasset, Respondisse fertur, septem annis: Et cum exorcista obiiceret: cum vix per tres menses eum vexasset, reliquo tempore vbi eras? Respondit: In corpore suo me occultabam. Et ille, In qua parte corporis, vbi inquirebat, respondit, vt plurimum in capite. Et denuò, vbi nā fuisset quando diuina celebrasset, & sacramentum iumpisset, requisitus, dixit: Sub lingua eius me occultavi. Et ille

misit

misit: qua temeritate ad præsentiam creatoris tui non aufigisti? Tunc Dæmon: Nunquid sub ponte se vnquam quis occultare potest, donec desuper vix sanctus pertransibit, dummodò gressus non fixerit. Diuina tamen cooperante gratia liberatus fuit, siue verum siue fictitium protulerit cum mendax sit, & pater eius.

Quartus modus applicatur ad præfatum possessum Romæ liberatum, sub hac declaratione, quod Dæmon possit illabi corpori, licet non animæ, cum hoc soli Deo sit possibile: illa etiam corpori, non tamen infra terminos essentia corporis: hoc in quâ, declarat terminos essentia corporis.

Solus Deus potest animam illabi.

Hoc in quâ declarando, habetur modus quo Dæmones substantialiter interdū in homine habitāt, & ad tēpus tantum vsu rationis priuāt. Et quod hoc si declaratur. Nā dicere possumus, quod corpus habet terminos duplicis rationis. scilicet quantitatis & essentia. Vnde quando Angelus quicumque bonus vel malus operatur infra terminos corporalis quantitatis, & sic illabitur corpori, operādo circa potētias quantitatis, sic etiā boni Angeli etiā imaginarias in bonis visiones operātur. Nūquā autē dicitur illabi essentia corporis, quia nō possunt illabi vt pars, neq; sicut virtus. Non sicut pars, quia alia & alia est essentia vtrouque. Nō sicut virtus, quasi dās esse, quia suū esse hēt per creationē à Deo. Vnde & ipse solus habet intrinsecā essentia operationē & cōseruationē, quādiu placitum fuerit suæ pietati cōseruando.

Vnde concluditur, quod alia omnes perfectiones seu defectus loquendo de bonis, quod ad perfectiones, de malis quod ad defectus, quando operatur, si operatur circa corpus & partes eius, vt circa caput illabuntur tali corpori super terminos, videlicet quantitatis & quantitatis potentias.

Si verò circa animam tūc iterum vterq; extrinsecè operatur, sed modis diuersis. Et dicitur operari circa animā, phantasmata illa seu species intellectui representādo, & nō solum ad iudicium sensus cōmunis & sensuum exteriorū. Ex quibus operationibus sequūtur tērationes à malis Angelis, & affectiones & cogitationes malæ, per indirectum operādo versus intellectū. A bonis autē Angelis sequūtur illustrationes phantasmatum ad cognoscendum reuelādo ab eis: vnde & talis diuersitas est, quod boni Angeli etiā directè possunt imprimere in intellectū phantasmata illustrādo,

Quomodo boni & mali spiritus animam illabuntur aut circa eam operentur.

do. Mali autem neque illustrare dicuntur phantasmata, sed prius obfuscare. Item nec directe imprimere possunt, sed tantummodo indirecte, in quantum intelligentem necesse est phantasmata speculari.

Per hæc tamen etiam Angelus bonus non dicitur illabi animæ, licet eam illuminet: sicut nec dicitur superior Angelus illabi in inferiorē, licet eam illuminet: sed tantummodo extrinsecè operatur, & cooperatur modo, quod dictum est: unde multo minus malus illabi potest.

*Judicium de
prioro obsesso
sacerdote.*

Et per hunc modum Dæmon sacerdoti corpus in tribus occupavit. Primò, quòd sicut illabi suo corpori potuit, infra videlicet terminos corporalis quantitatis, ita caput suum occupavit substantialiter illud inhabitando. Secundò, quòd circa animam eius extrinsecè operari potuit, obfuscando intellectum, ut rationis usum perderet. Ita etiam potuit sine intermissione, vel etiam interpellanti eum, quòd ad amissionem rationis, vexare. Licet etiam dici potest, quòd ex dono Dei hõc habuerit sacerdos, ut non sine intermissione à Dæmone vexaretur. Terriò, quòd licet omnibus membris organis ad loquendum & voces ad fornicandum privaretur, semper tamen ad verba, licet non ad sententiam verborum aduertentiam habuit. Qui modus obsidendi plurimum ab alijs obsidendi modis differt, cum communiter obsessi leguntur sine intermissione à Dæmonibus affligi, ut patet in Evangelio; tam de lunaticò, cuius pater dixerat ad Iesum: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur. Matth. 17. quam etiam de muliere illa, quam Satanas alligauerat 18. annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum aspicerè, Lucæ 13. quibus etiam modis indubiè Dæmones diuinà permissione ad instantiam Maleficarum vexare possunt.

De modo, quo omne genus infirmitatis inferre possunt,

hæc in generali de grauioribus;

C A P U T X I.

Ed & hoc, quòd non sit aliqua infirmitas corporalis, quæ à Maleficis) Deo permittente) inferri non possit etiam si ad lepram vel epilepsiam se extēdere habeat: Probati potest, per hoc, quod per Doctores nullam genus infirmitatis excipi-

tur. Nam diligenter ea quæ superius tacta sunt, tam de virtute Dæmonū, quam ad malitiā Maleficarū consideratur, nullam patitur hoc difficultatē. Nam & Nider, tam in suo præceptorio, quam etiam Formicario, vbi quærit: An Malefici possint veraciter suis maleficijs homines lædere.

Et est quæstio absque exceptione alicuius infirmiaris, etiam quantumcunque incurabilis. Et vbi respondet quòd sic, quærit consequenter, quibus modis, & quibus rebus.

Et quòd ad primum respondet, ut supra ex prima quæstione primæ partis tractatus patuit. Probatur etiam per I. fid. describentem Maleficarū operationes. 8. Ety. cap. 9. Malefici dicuntur ob facinorū magnitudinem, hi enim elementa concutunt, scilicet opere Dæmonū ad respestates concitadas, mētes hominū turbāt, modis videlicet supra tactis, vsu rationis, vel omnino impediēdo, aut grauius obfuscando. Subdit, & absque vllò veneni haustu, violentiā tantū carminis animas interimunt, vitam videlicet auferēdo.

Probatur etiā per S. Th. in 2. sen. circa dist. 7. & 8. Et in 4. dist. 34. Et cōmuniter per omnes Theologos ibidē scribentes, quod Malefici omnibus modis possunt procurare lēiones in hominibus & eorū rebus, cooperatē Dæmone, in quibus Dæmon potest solum lædere vel decipere, videlicet in rebus, fama, corpore, vsu rationis & in vita: vult dicere, quod in illis, in quibus Dæmon per se absque Malefica possit lædere, possit etiā cū Malefica: imò ampliori facilitate ppter maiorem Diuinæ maiestatis offensionē, ut supra tactum est.

De rebus nāq; patet Iob. 1. & 2. ut supra patuit. De fama patet in Legēda B. Hieronymi, ut refert Io. And. in Hieronymiano, quod Diabolus se transformauit in formā S. Siluani Episcopi in Nazareth, amatoris Hieronymi. Qui Dæmon primò feminā nubile nocte in lecto procare & prouocare cepit ad luxuriā verbis, & deinde factis sollicitauit ad malū: quæ cū clamaret, Dæmon sub specie Sacti Episcopi sub lecto feminæ se abscondit, vbi requisitus & inuētus per luxuriosā verba se mētuit esse Episcopū Siluanū. In crastinum ergo sanctus vir, dispartēte Diabolo, diffamatus est grauius: quæ diffamiā tandē circa sepulchrū San. Hieronymi fatente Diabolo in obsesso corpore pugata est.

De corpore patet in Beato Iob, qui percussus fuit à Dæmone vlcere pessimo, quod exponitur de lepra. Refert etiā

*Satan se trans-
formauit in S.
Siluanū Na-
zarenū Epi-
scopum.*

*Iob fuit le-
prosus.*

Sigif

Sigisbertus & Vincen. in spe. histo. li. 1. c. 37. q. tēpore Ludouici secundi Imperatoris, in parochia Maguntina quidā Dēmō primō sepe lapides iecit, & quasi malleo ad domos percussit. Et deinde publicē loquēdo, furta prodēdo, & discordias seminādo plures inquietauit: deinde omnes cōtra vnum irritauit, cuius hospitium vbicunque manebat incedit: & ob illius peccata omnes pati affirmauit. Vnde tandē agros pro hospitio habere oportuit: propter quod cum presbyteri litanias celebrarent, multos iactibus lapidum Dæmon vsque ad cruentationem læsit, aliquando quicuit, aliquando læuit, & per triennium ista continuauit quousque omnia ædificia ibi incendio consumpta sunt.

Item de nocumento vsu rationis, & vexatione interiorū sensuū, probatur ex possessis & arreptiis per Euangelicas etiā historias. Item de morte, & q. de vita etiā quosdam priuat. Patet Tobiz 6. de septem viris Saræ virginis occisis, qui propter luxuriosum affectum, & effrenem appetitū in virginē Saram eiusdē non erant digni matrimonio. Quare cōcluditur, q. sicut per se, ita & amplius per Maleficās, in omnibus nihil dempto hominibus nocere possunt.

Verum vbi quæritur, an huiusmodi læsiones sint potius Dæmonibus aut Maleficis imputandæ: Respondetur, q. sicut propria & immediata actione Dæmones operantur, infirmitates immittēdo, ita & ipsis principaliter sunt imputandæ: sed quia in cōtempitū & offensam creatoris simul & in perditionem animarū quærunt huiusmodi per Maleficas exercere, scientes q. per talem modum, sicut Deus amplius irritatur, ita & amplius permittit eis potestatem læuendi. Quia & de facto innumera maleficia perpetrantur, quæ non permitterentur Diabolo inferre hominibus, si per se solūm affectaret homines lædere: quæ tamen permittuntur, iusto & occulto Dei iudicio per Maleficas propter earum perfidiam & Catholicæ fidei abnegationem.

Vnde & eis iusto iudicio talia imputantur secundariō, quantumcūque Diabolus sit actor principalis. Scopa ergo, quā mulier intingit aquæ vt pluat, & sursum in aërē aquā spargendo, licet in se non causet pluuiā, nec posset mulier inde reprehendi, quia tamen ex pacto cum Dæmone iusto, vbi iam vt Malefica talia facit, licet Dæmon sit qui pluuiam causat, ipsa tamen meritō inculpatur, eō quod mala

fide

fide & opere Diabolo seruit, eius obsequijs se tradendo.

Sic etiā quādo imaginē ceream, vel simile ad maleficandū aliquem Maleficās facit: vel quando maleficō alicuius in aqua vel plumbo imago apparet, quicquid molestiē infertur tali imagini, cū tale experitur fieri imaginato, id est, homini maleficiato, puta punctura vel alia læsura quacūq; licet læsio realiter inferatur imagini per Maleficā, vel aliū hominē, & inuisibiliter Dēmō maleficiatū hominē eodē modo lædit, meritō tamen Maleficæ imputatur: quia sine ea Deus nunquā læsionem inferre Diabolo permittēret, nec Diabolus per se lædere ipsum attentasset.

Sed quia dictum est de fama, in qua Dæmones per se homines lædere possunt, absque Maleficarum cooperatione: posset in dubium verti, An etiam Dæmones per se possent honestas mulieres infamare, vt tanquam Maleficæ reputarentur, cum in earum effigie ad maleficandū aliquem apparerent, vnde contingeret talem innocenter infamari.

Responsio: aliqua sunt præmittēda. Primō, quia dictum est; Dæmonē nihil posse efficere absq; Diuina permissione, vt in 1. par. operis, circa vltimā quæstionē paruit: etiam tactū est, q. non est tāta permissio super iustos, & in charitate existentes, sicut super peccatores, in quos vtique, sicut maiore habeat potestatem, iuxta illud: Cū fortis armatus, &c. ita vtique plura permittuntur a Deo in cōrum afflictionem quā super iustos. Dēmō licet iustos in rebus exterioribus, vt fama & sanitate corporis, lædere possunt, Deo permittente, quia tamē sciunt hoc eis cedere in augmentum meritōrum, ideo minus eos lædere affectant.

Ex quibus dici potest, q. in hac difficultate respectus potest haberi ad diuersa. Primō, ad diuinā permissionē. Secūdo, ad hominē, qui censetur honestus, cū tales non semper sunt in charitate existentes, sicut sunt sub honestate reputati. Terriō, ad facinus, in quo innocens debet infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mundi excedit. Ideo dicendū, licet ex Diuina permissione, quique innocēs, siue in gratia cōstitutus, siue lædi nō possit in rebus fortunæ & familia: habēdo tamē respectū ad ipsum facinus & grauitatē criminis, (cū Malefici sic nūcupantur ob facinorum magnitudinem iuxta Isid. sepe allegatum) dici potest, quod hoc vt aliquis innocens prædicto modo a Dæmone infamatur,

Quomodo
Dæmones famam hominum ledant.

Nemo innocēs infamatur.

An læsiones
Satana, vel
Maleficis ministris eius
sint ascribendæ.

Scopa aquam
spargere excusat pluuiam.

tur, fieri non est benè possibile, iterum multis respectibus, Primò, quia cum infamare in vitijs, quæ absque peccato expressio vel tacito inito cum Dæmone perpetrantur, vt sunt furta, latrocinia, & actus carnales. Aliud fit ab infamia super vitia, quæ nullo modo possunt homini imputari, aut ab eo perpetrari, nisi super actum expressum cum Dæmone inito; qualia sunt opera Maleficarum: quæ nisi virtute Dæmonum à Maleficis perpetrantur, vt vbi homines, iumenta, aut terræ fruges maleficiantur, vnde & eis aliter imputari non possunt. Ideò licet Dæmon possit hominem de alijs vitijs infamare, de tali tamen vitio infamare, quod sine eo non potest perpetrari, non videtur benè possibile.

Non de vano
infamat Dia-
bolus aliquē
de maleficio.

Canonica pur-
gatio.

Præterea luculq; nunquam actum est, nec repertum, vt aliquis innocens sit per Dæmonem taliter infamatus, & sic propter talem infamiam morti fuisset adiudicatus. Imò vbi tantummodo infamia laborat, talis nulla poena punitur, nisi q; Canonica purgatio sibi indicitur, vt in tertia parte operis circa secundū modum sententiæ Maleficis patebit.

Et licet ibi contineatur, quòd in casu, dum in purgatione deficeret, pro reo esset habendus, adhuc tamē adiuratio sibi indiceretur antequam vltius super poenam relapsis debitam procederetur. Sed quia circa contingētia laboramus, quæ actu nunquam fuerunt perpetrata, nulli dubium quin & in posterum Diuina permissio fieri non permittat.

Præterea & à fortiori, propter angelicam custodiam, quæ non permittit infantes in alijs criminibus minoribus infamari, vt in latrocinijs & huiusmodi, minus periret, imò fortius suæ custodiæ deputatum ab infamia talium flagitiorum præseruabit.

Nec valet, si quis acta per Sanctum Germanum obiiceret, quādo Dæmones in assumptis corporibus, & ad mensam confedentibus alias mulieres viris suis condormiētibus, repræsentabant, hospitem illudentes, quasi illæ mulieres in proprijs corporibus semper edentes & bibentes aduentarent, de qua etiam supra mentio habita est. Quia nec ibi illæ mulieres excusantur, quasi innocentes omnino, sed quòd talia mulieribus sæpè accidunt; quòd iuxta cap. 26. q. 2. Episcopum notatur. Vbi reprehenduntur tales, quòd dum in imaginaria solūmodo illusionē transferantur, putant se veraciter & corporaliter transferti, licet (vt supra

tactum

tactum est) etiā interdum corporaliter à Dæmonibus vehuntur.

Sed q; corporales infirmitates alias omnes nulla dempra Diuina permissione inferre possunt, de illo est præfens speculatio. Concludendo ex prænotatis, quòd sic; cum nulla fiat à Doctoribus exceptio, cui & rationem assentire oportet; cum alijs Dæmones sua naturali virtute cuncta corporalia excedūt, vt sæpè tactū est. Acta denique & gesta per nos reperta hæc affirmat. Nam licet maior difficultas fortassis

circa leprā aut epilepsiam oriri possit, an videlicet talia inferre possent, eò quòd huiusmodi tantummodò ex diuturnis præiis interiorū dispositionibus & defectibus soleant oriri, nihilominus per maleficia interdum esse illata reperum est. Nam in Diocesi Basiliensi in conspectibus partium Lotharingæ & Alsatiæ, cum quidam honestus laborator quædam verba dura contra rixosam quandam mulierem protulisset, illa indignata minas adiecit, quòd in breui se de eo vindicare vellet. Et ille licet parui pendisset, eadē tamen nocte sibi pustulam collo acceperisse sensit, fricando tamen paululum & tangens totam faciem inflatam & tumefactā eum collo persensit, intantū vt horribilis specie lepræ etiā per totū appareret corpus, qui nō distulit, sed quāto citius amicis & consilibus accersitis, rem gestam super comminatoria verba mulieris narravit, & quòd sic mori ea fide & suspitione vellet, quòd illa sibi arte magica eadem Malefica intulisset. Quid plura? mulier capitur, quæstionib. exponitur, & crimen fatetur. At Iudex de modo & causa diligentius inquirens, respondit: Cum me verbis opprobriosis homo ille aggressus fuisset, ego ita successa, cum ad domū venissem, malignus spiritus causam tristitiæ meæ inquirere cepit, cui cum singula enarrauē, & vt me vindicare possem eidē insinuando instare. Ille inquisit, dicens: Quid ergo vis, vt ei faciā? At ego respondi: Vellem vt inflatā faciem semper retineret: & sic ille abscessit, & illam infirmitatem vltra quā petij homini intulit: ego enim quòd tali lepræ eum percuteret, minime sperassem; vnde & incinerata fuit.

In diocesi deniq; Constantiensi, inter Brihacum & Irenburg leprosa quædam mulier multis referre solebat, nisi debitum vniuersæ carnis iam ab annis duobus perfoluerit, q; simili de causa controuersa, quæ inter ipsam & quandam

p

aliam

Lepram & epilepsiam à Maleficis inferri.

Diabolus plus mali perpetrat quàm Malefica inferant.

aliā mulierē mota fuisset, cum de nocte domū egressa ante ostium quid operis agere tentasset, ventus quidam calidus à domo alterius mulieris, quæ ex opposito domus suæ fuerat eius faciem repentē inflauit, vnde & subito in leprā quam gestabat se incidisse asseruit.

Sufflando in faciem Maleficæ lepra lictore impiecit.

In diocesi denique eadem & territorio Nigræ syluæ Malefica dum per lictorem super struem lignorum pro incendio sibi parato à terra eleuaretur, dixit: Dabo tibi mercedē; & sic insufflando in eius vultum, statim lepra horribili per totum corpus percussus, paucis ex post superuixit diebus. Horrenda eius facinora breuitatis causa obmittuntur sicut & alia quasi innumera, super hæc recitari possent. Epileptiam namque seu caducum morbum certis infixisse per oia cum mortuorum corporibus subtrumulata, præcipuè ex earum secta ex inhumatis, cum alijs earum ceremonijs, quæ recitanda nō sunt: vbi in potu, vel cibo, alicui præbuerunt, sæpius à nobis repperim est,

Oua cum mortuis tumulata,

Super modum, quo alias confirmiles infirmitates in speciali hominibus inferre solent.

C A P. XII.

ALIAS denique infirmitates infixisse, vt cæcitatem, vel acutissimos dolores & torsiones in corporibus hominum, quis enumerare potest? Tamen ex his, quæ oculis nostris perspeximus, & quæ vni ex inquisitoribus innotuerunt, aliqua in medium producamus.

Eo in tempore, quo in oppido *Issburg* inquisitio super Maleficas fieret, hic inter alios deductus fuit casus. Nam honesta quædam persona, & vni ex familiaribus Archiducis matrimonio copulata in præsentia notarij, &c. secundum formam iuris deposuit: & cū tempore suæ virginittatis cuiusdam ex ciuibus famularetur, accidit vt vxor illius graui dolore capitis langueret, pro cuius curatione cum quædam mulier accessisset, & suis carminibus & certis practicis mitigare dolorem haberet: Ego, inquit, eius practicam diligenter obseruabā, perspexiq; qd cōtra naturā aquæ fuscæ in scutellā quandā, ipsa aqua in ollam aliam ascendisset, cum alijs

capit

ceremonijs quæ recitare opus non est, consideransq; qd ex illis dolor capitis in domina nō mitigaretur, aliquid indignata, hæc verba ad Maleficam protulit, Nescio quid agitis, vos non facitis nisi superstitiosa, & hoc propter comodum vestrum. Tunc Malefica statim subiunxit, an sim superstitiosa vel non, tertia die rescries: quod rei probauit euentus Nam tertia die manē me sedente, & fufum apprehendente, tantus dolor subito corpus meum inuasit: Primum in interioribus, vt non esset pars corporis, in qua non punitiones horribiles sentiret: Secundō nō aliter mihi videbatur, nisi qd cōtinuè igniti carbones capiti meo superfunderentur. Tertio in cute corporis, à vertice vsque ad plantas pedū, nō fuisset spaciū ad punctū acus, vbi non fuisset pustula alba sanie repleta, sicque in his doloribus eiulando, & tantūmodō mortē optando vsque ad diē quartum restiti. Tandem maritus domine meæ, vt stabulum quoddam intrare mihi iniunxit. At ego paulatim incedendo, eo præcedente, dum ante ostium stabuli eram, Ecce, inquit ad me, pecia panni albi super ostium stabuli. At ego: Video. Tunc ille: Quantum potes, remoue quia fortē melius habebis. Tunc ego quantum potui vno brachio me ad ostium tenente, cū altero peciam apprehendi. Aperias (inquit dominus) & considera diligenter ibi reposita. Tunc vbi peciam solui, plura ibidem inclusa reperi, præcipuè autem grana quædam alba, ad modum quo pustulæ inerant corpori meo, semina quoque & legumina, quorum similia nec edere poterā aut intueri cum ossibus serpentum, & aliorum animalium inruita sum. Et sic stupefacta, dum inquirerem à domino, quidnam agendum foret, vt in ignem cuncta proicerem iniunxit, Proteet. Et ecce subito non post horæ spatium aut quartale, sed in momento, vt in ignem res illæ fuerant proiectæ, omnem sanitatem pristinam recuperavi. Et quia plura contra vxorem illius cui famulabatur fuerāt deposita, per quæ suspecta non tam leuiter quam & vehementer fui habita, & præcipuè propter magnam familiaritatem cum Maleficis habitam. Vnde præsumitur, quod conscia de maleficio reposito, hoc viro indicauit, & deinceps modo præmissis, publicarum sanitatem ancilla recuperauit.

Insuper aliud maleficium cuiusdam persone, etiam mulieris, illarum in eodē oppido referre in derestationem tati

P 2 criminis

Alia res ge-
 sta: criminis expedit. Mulier quædam maritata, & honesta ac-
 cessit, & iuxta iuris formam vt supra depoluit. Retrò domum,
 inquit, habeo viridarij (est & illi hortus contiguus vi cinæ
 meæ) Vnde cum quadam die transitu fieri ex horto vicinæ
 ad viridarij meum, non absque damno perspexissem, stans
 in ostio viridarij, & apud me ipsam conquirendo, & queru-
 lando, tam de transitu quam & de damno, vicina subito su-
 peruenit, & an suspectam haberem, inquisiuit. At ego terri-
 ra propter malam eius famam, nil aliud nisi hæc verba pro-
 tuli. Gressus in graminibus damna demonstrant. Tunc illa
 indignata, quia ad eius fortassis beneplacitum me litigiosis
 verbis cum ea implicare volebam, abscessit cum murmu-
 re, & verba quæ profulit licet audirem, tamè intelligere nõ
 potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit
 cum doloribus ventris & acutissimis torsionibus à latere
 sinistro versus dextrum, & viceversa, quasi duo gladij aut
 cultri essent pectori infixi, & sic die noctuque clamoribus
 omnes vicinos alios inquietavi: & consuetibus hinc inde
 pro consolatione, accidit vt lutifigulus, præfatam vicinam &
 maleficam adulterio flagitio habens in amantiam, simili
 modo visitationis gratia accedens, & infirmitati meæ com-
 patiens, post verba consolatoria abscessit. Sequenti tamen
 die festine redijt, & inter alia consolatoria subiungit. Ex-
 perimentum capiam, an ex maleficio hæc vobis infirmitas
 acciderit, quod si sic repererum fuerit, sanitatem vobis recu-
 perabo. Accepto ergo plumbo liquefacto, & me in lecto
 decumbente, plumbum in scutella aqua plenâ super corpus
 meum appodiado infudit, & vbi quedam imago & figure diuer-
 sarum rerum ex plumbis congelato apparuissent: Ecce, inquit, ex ma-
 leficio hæc vobis conigit infirmitas; Et super limem quibus do-
 mus vna pars instrumentorum maleficij continetur: Accedamus
 ergo, & illis amoris melius sentietis. Sicq; maritus meus cu
 eo pariter ad tollendū maleficiū accedunt: & lutifigulus limen
 elevans marito iniunxit, vt manū in foueam, quæ apparuerat,
 mitteret: & quæcunque inueniret, extraheret: quod & fecit.
 Nam primò imaginem quandam ceream in longitudine
 vnus palmæ vndique perforatam, habentem duos acus ex
 aduerso per latera, ad modum quo ipsa punctiones à sini-
 stro latere vsque ad dextrum, & conuerso persenserat ex-
 traxit. Demum perias panniculorum diuersas ac plurimas,

Quomodo
 præbetur
 aliqua sit ma-
 leficia.

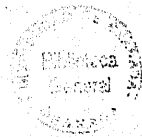
tam in granis quam in feminibus & ovisibus continentibus;
 sicque illis in ignem proiectis, ego quidem conualui; sed
 non ex toto. Nam licet torturæ & punctiones cessassent;
 appetitusque comedendi redijset ex integro, tamen pristina
 satietati vsque in præsens minimè sum testitura. Vnde
 hoc, qd pristina satietas non rediret, Respondit: Sunt & alia
 instrumenta alibi abscondita, quæ inuenite non valeb. Et
 qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset, dunt
 inquirerem. Respondit: ex amore quo amicus amico te de-
 lare solet; hæc cognouit: vnde dum adultetam procabat, &
 mihi vicinam agnouit; ideo argumentum super eam cepi
 suspitionis: hæc ægrota recitabat:

Sed si singula, quæ in illo duntaxat oppido reperta sunt;
 recitare vellem, liber vtique foret conficiendus. Quanti e-
 nim cæci, claudi, aridi & diuersis interiti infirmitatibus; iux-
 ta formam iuris, ex vehementi suspitione super Maleficas eis
 huiusmodi infirmitates, in genere vel in specie prædicen-
 tes; & quod talia in bene sentire haberent, vel ad dies vite;
 vel ad mortem statim percipiendam. Et quod secundum
 eorum dicta & auspicata cuncta accidissent; vel ad speci-
 ficatam infirmitatem, vel ad mortem aliorum. Quia enim
 terra illa vasallis & armigeris abundat, & ortia dant vitia:
 vbi interdum mulieres procabant, dum illas procatas abii-
 cere, & alias honestas matrimonio sibi copulare disposue-
 runt, ratò sine vindicta super maleficiū inferendum; aut
 viro aut vxori, dum se ipetas cernebant: thorus conjugalis
 perseuetabar, non autem vitis tantum, quantum mulieribus:
 eo vt pie estimari potest illis intemptis, aut arefa-
 ctis, priores amantias procate haberent.

Nam & cocus quidam Archiducis, dum iuuenulam ho-
 nestam & alienigenam duxisset, Malefica eius amantia in pu-
 blica via alijs honestis personis audientibus, iuuenule male-
 ficiū & mortem prædixit, extensa manū dicens: Non
 diu de tuo matro gaudebis. Statimque sequenti die lecto
 decubuit, & post paucos dies debitum vniuersæ carnis per-
 soluit; in extremis contestando: En sic morior, quod illa
 suis maleficijs, Deo permittente, me interdidit, & vtique
 pro meliori Deo sibi alias nuptias in cælo disponente.

Si deniq; p maleficia miles quidam, vt publica fama testa-
 tur, interepus fuit, sic & alij plures, quos recitate obmittit.

Nobiles Titu-
 lense l'at'at:

Inter quos & domicellus quidam, dum ad nutum amantissimum secum pernoctare volebat, & per famulum suum, quod ea nocte secum certis negotiis præpediret, pernoctare non posset, ei indicasset. Illa indignata famulo iniunxit. Dicas domicello, non diu me vexabit: sicque & sequenti die infirmatus, post paucos dies sepultus.

Oculi Maleficarum Iudices corrumpunt.

Sunt & tales Maleficæ, quæ Iudices solo aspectu & oculorum intuitu maleficare sciunt, quod etiam nullam molestantiam eis inferre publicè se iactantes: sed ut quibuscunque pro criminalibus causis detentis, & grauissimis tormentis pro dicenda veritate expositis, taciturnitatem inferre sciunt, quod nunquam eorum fascino detegere poterunt.

Sunt & quæ imaginem crucifixi flagellis & cultris impingendo, ob maleficia perpetranda, cum turpissimis verbis, contra gloriosissimam virginis Mariæ puritatem, & nostri saluatoris ex eius intemerato utero natiuitatem dehonestauerunt. Verba illa, & singulos actus recitare non expedit, cum nimis sint piorum aurium offensiuæ, in scriptis tamen redacta & reposita sunt: prout baptizata quædam Iudæa & alias puenculas induxerat, quarum vna Vualburgis nomine eodem anno in extremis posita, dum à circumstantibus ad confessionem peccaminum hortaretur, exclamauit: Corpus & animam tradidi Diabolo, nec spes mihi adest veniæ, & sic defuncta.

Protestatio authoris.

Singula hæc non ad ignominiam, sed ad laudem & gloriam illustrissimi Archiducis conscripta sunt, cum reuera uti Catholicus princeps & præcipuus zelator in exterminium earum cum assistentiâ reuerendissimi Ordinarij Brixiensis non mediocriter laborauit. Recitata autem potius in detestationem & odium tanti criminis, ut quæ iniurias hominum vlcisci non desistunt: quomodo iniurias creatoris & fidei contumelias, etiam non habendo ad temporalia damna respectum, sufferre possunt. Omnium enim eorum hoc præcipuum fundamentum fidei videlicet abnegatio extitit.

Super

Super modum, quo obstetrices Malefica maiora damna inferunt, dum infantes aut interimunt, aut Dæmonibus execrando offerunt.

C A P. X I I I.

Ec prætereundum est de nocuentis à Maleficis obstetricibus pueris illatis. Et primo, quomodo interimunt. Secundo, quomodo Dæmonibus offerendo execrant. In diocesi namque Argentinenſi & oppido Zabernio mulier quædam honesta, ac beatissimam virginem Mariam plurimum deuota, hinc casum referre sibi accidisse, singulis eius hospitium, quod publicè tenet, nigram habens Aquilam pro intersigno, frequentantibus commemorat; A viro, inquit, legitimo, sed iam defuncto impregnata, vbi dies pariedi appropinquarent, mulier quædam obstetrix, ut ipsam ad obstetricandum puerum acceptarem, importunè instabat. At ego conscia de eius infamia, licet aliâ mihi assumere decreuissem, verbis tamen pacificis, quasi suis annuere vellem petitionibus, me simulabam. Adueniente autem tempore partus, cum aliam obstetricem conduxissem, illa prior indignata, quadam nocte cameram meam, euolutis vix octo diebus: cum duabus alijs mulieribus ingreditur, & lecto appropinquantes, in quo iacebam, cum matrum meum, qui in altera dormiebat camera vocare voluissem, singulis membris, & lingua ita remansit viribus destituta, quod dempto visu cum auditu, nec pedicam mouere potuissem. In medio ergo illatum duarum stans Malefica, hæc verba protulit: Ecce, hæc pessima mulier, quia in obstetricem me recipere noluit, impune non transibit. Et cum aliæ duæ à latere stantes, pro ea supplicarent, dicentes: tamen nunquã alicui ex nostris nocuit: Malefica subiunxit: Hæc mihi quia displicentiam fecit, suis intestinis aliqua immittere volo, sic tamen; quod infra diuidium annum nullos propter vos dolores sentiret, sed illo euoluto satis cruciabatur: accessit ergo, & ventrem cum manu tetigit, mihiq; videbatur quasi intestinis extractis, certas res, quas tamen videre non potui, intromitteret. Illis ergo abeuntibus, cum vires ad clamandum recuperassem, matrum quãtocius vocavi, & rem gestam denudavi. Cum autem

Res gesta Tabernus Alsatia.

ille causam puerperio assignare vellet, dicēs: Vos puerperæ plurimis illusionibus & phantasijs laboratis: nec quoquo modo dictis meis fidem adhibere volebat, adiunxi, Ecce spatium pro anno dimidio mihi donauit, quo elapsō, si nulli cruciatus superuenient, dictis tuis fidē adhibebo. Confamilia denique verba filio clerico, qui & pro tūc Archidiaconus ruralis erat, prouulit, cum, & ipse uisitationis gratia illo die eam frequentasset. Quid plura: sex mensibus ad puerum euolutis, internorum viscerum toritura subito ipsam tam dira inuasit, vt nec diebus nec noctibus, à clamoribus omnes inquietando abstinere potuisset. Et quia (vt præmissum est) deuotissima virgini & reginæ misericordie extitit: in pane & aqua, singulis Sabbatinis diebus ieiunando, & ideo & per ipsius suffragia credidit se liberari. Vnde & quadam die, ubi opus naturæ perficere volebat, tunc omnis illa inuuiditia à corpore prorupit, & aduocans maritum cum filio, dixit: Sunt ne res istæ phantasticæ? nonne dixi, post dimidij anni spatium ueritas cognoscetur? Aut quis uidit unquam spinas, ossa, simul etiam ligna comedisse? Erant enim spinæ rosarum, in longitudine ueniūs palmarum, cum alijs varijs innumeris rebus immixtæ.

Insuper (vt in prima parte operis) ex illius famulæ redictæ ad præsentiam in Brisia confessione patuit, maiora damna fidei circa hanc hæresim Maleficarum ab obstetricibus inferri, quæ etiam quarundam confessio, quæ postmodum incineratæ fuerunt, luce claritas demonstrauit.

Nam in diocesi Basiliensi, & oppido *Damm* quædam incineratæ falsa fuerat, ultra quadraginta pueros necasse, per modum talem, vt quando ex utero egrediebantur, acū capitis eorum per verticem usque in cerebrum infingeret.

Alteræ denique in diocesi Argentinensi, pueros absque numero, puta quia de numero nō constabat, se intermisisse falsa fuerat: taliter autem fuit deprehensa. Nam ubi ex vno oppido in aliud, causâ obstetricandi mulierem quædam uocata fuisset, officio suo completo, dum ad propria redire uolebat, ubi portam oppidi exiuit, casu brachium pueri recenter nati ex linteo, quo præcincta erat, cui & inuolutum brachium fuerat, ad terram cecidit, quo viso ab his qui infra portam sedebant, dum illa præterisset, leuata è terra, vt putabatur, petiâ carnis, cautius intruebantur, & cum non periam car-

nis,

his, sed brachium pueri per articulos membrorum agnouissent, consilio cum præsentibus habito, & inuento, quæstio bra-

Malefica ob-
stetricæ bra-
chia natis in-
fantibus au-
ferit.

infans ante baptismum decesserat, brachioque caretet, Malefica capitur, quæstionibus exponitur, & crimen detegitur, sicque ut prædictum est, absque eius numero, se infantibus interemisse cognouit.

Qua autem de causa utique præsumendum quod ad instantiam malignorum spirituum etiam eis interdum inuitis talia facere coguntur. Nouit enim Diabolus quod ab introitu regni cælestis propter poenam damni, aut originale peccatum tales pueri sequestrantur. Vnde etiam diutius finale iudicium protrahitur, sub quo æternis cruciatibus deputantur, cum eo tardius numerus electorum completur, quo completo mundus consummabitur: & ut in præmissis tractatum est, inuoluuntur ex huiusmodi membris vnguentis, earum visibus accommodata, conficere habent.

Infantes non
baptizati se-
questrantur à
regno cælorū.
Cur extremū
iudicium pro-
trahatur.

Sed & hoc horrendum facinus silentio prætereundum in detestationem tanti criminis non est. Nam ubi infantes non interimunt, tamen illos Dæmonibus execrando per hunc modum offerunt. Nato enim infante, obstetricis, ubi puerpera Malefica per se non existit, tunc quasi quid operis pro infantis refocillatione actura, ipsum extra cameram deportat, & sursum eleuans principi Dæmoniorum, scilicet Luciferi & omnibus Dæmonibus immolant: & hoc in loco coquina super ignem.

Unguenta ex
carnibus in-
fantum.
Quomodo
Malefica in-
fantibus offerat
Diabolo.

Et (vt quidam retulit) cum perpendisset uxorem suam tempore partus, præter consuetum modum puerperarum nullam ad se ingredi mulierem permittere, nisi duntaxat filiam propriam, quæ obstetricandi officium gerebat, causam huiusmodi experiri uolens, latenter se illo in tempore in domo occultabat. Vnde & ordinem sacrilegij & Diabolicæ immolationis, modo prædicto perpetratum eo quod, ut sibi videbatur, per appendiculi instrumentum, in quo ollæ suspenduntur, infans non sulcus humano auxilio, sed Dæmonū, sursum uehebatur. Vnde mente cōsternatus, cum & horrenda verba per Dæmonū inuocationē, & alios ritus nephandissimos pensuisset, subito ut infans baptizaretur acius instiruit, & cum ad aliam villam, in qua parochialis erat Ecclesia, deferendus esset, & per pontem super flumen quoddam pertransire haberet, ille euaginato gladio super

p s filiam

Malefica figet
acūs in capita
infantum.

filiam, quæ infantem gerebat, irruit, dicens, alijs duobus sibi adiunctis audientibus: Nolo ut infantem per pontem deferas, quia aut per se pontem gradietur, aut tu in flumine submergeris. Quæ perterrita, cum alijs quæ aderant mulieribus, & an ne compos esset rationis inquiretes, (res enim gesta cunctos alios latebat, demptis duobus viris sibi coniunctis.) Tunc ille: Pessima mulierum, arte tua magica scendere pendiculum infantem fecisti, fac & iam, ut nullo deferente pontem pertranseat, aut in flumine te submergam. Sic quæ coacta, puerum super porem posuit: & arte sua Demonem inuocans, subito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptizato ergo puero, & ad propria rediens cum iam per testes filiam de maleficio convincere poterat, prout plurimum facinus oblationis minimè probare potuisset, eò quod ipse vnicus illi sacrilego ritui interfuisset, apud Iudicem post tempus purgationis, filiam cum matre accusat, & pariter incineratur, & facinus de sacrilega oblatione, quod per obstetrices fieri solet, detegitur.

Cur Malefica offerant infantes Diabolo.

Sed hæc dubium oritur. Quid ne operis aut efficacie talis sacrilega oblatio in huiusmodi pueris efficere valeat. Ad quod dici potest, quod sicut triplici ex causa Dæmones efficiunt, ita & ad tria nephandissima hæc ei deseruiunt. Nam primò ex superbia eorum, quæ quia semper ascendit, iuxta illud, Superbia eorum qui te oderunt ascendit, semper querunt quantum possunt, diuinis rebus & caeremonijs se conformare, ut sic sub specie boni apparentis facilius decipiatur. Sic enim & virgines, pueros, mares vel fœminas experunt à Magis, ubi in speculis vel vnguibus Maleficorum furta sublata, vel alia occulta habent manifestare, licet per corruptos idem ostendere valerent, sed tamè ut fingat, se falsè castitatem amare, quam tamen odit. Cum castissimam virginem summè odit, eò quod caput eius contriuit. Gen. 3. Unde sic animas Maleficorum & eius credentium per infidelitatis vitium, sub specie virtutis decipiunt. Tertio, ut ipsa perfidia Maleficarum amplius in sui augmentum crescat, dum à cunabulis sibi dicaris Maleficas seruant.

Cur Satã odio habeat virginitatem.

Ex his efficit hæc sacrilega oblatio tria in puero. Primò, quòd sicut exterior oblatio fit in rebus sensibilibus Deo, puta in vino, pane, terræ frugibus, & hoc in signum debite subiectionis & honoris, iuxta illud Eccl. 2. Non apparebis

in conspectu Domini Dei tui vacuus. Quæ etiam res alijs postmodum prophanis vsibus nullo modo applicari debent, nec possunt. Vnde & 10. q. 1. Damas. Papa. dist. Oblationes quæ intra Ecclesiam offeruntur, sacerdotibus tantummodo pertinere, sic tamen ut non solum eas in suos vsus conuertant, sed ut fideliter dispenfent, partim ad ea, quæ ad cultum diuinum pertinent, & partim etiam in vsus pauperum conuertant. Ita & talem puerum Diabolo in signum subiectionis & honoris oblatum, Diuinis vsibus applicari, dignæ & fructuosæ subiectionis causa, tam pro se quam pro alijs, quomodo est possibile hoc à Catholicis fieri.

Quis enim dicere potest, materna scelera seu aliena peccata, quò ad punitionem, non redundare in filios. Fortassis ille, qui dictum propheticum attendit: Filius non portabit iniquitatem patris. Sed quod de illo passu. Exod. 10. Ego Dominus zelotes, visitans peccata patrum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem? Est enim hæc vtriusque sententia, ut prima intelligatur de pœna spiritali in iudicio poli sue Dei, & non in iudicio fori. Et est pœna, quæ principaliter tangit animam, siue sit pœna damni, ut priuatio gloriæ, siue pœna sensus, id est, cruciationis ignis infernalis. His enim pœnis nunquam punitur aliquis sine culpa propria, vel contracta, quantum ad originale, vel commissum quantum ad actuale peccatum.

Secunda verò auctoritas, quia intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum, ut Gratianus exponit. r. q. 4. §. quibus. Vbi etiam dat alias expositiones, ideò alijs pœnis quibuscumque in iudicio Dei punitur quis, non solum pro culpa sua commissa, vel committenda, ut scilicet euitetur, sed etiam pro culpa alterius.

Nec valet si dicatur, quod tunc punitur sine causa & sine culpa, quæ debet esse causa pœnæ. Quia iuxta regulam iuris sine culpa, nisi sub sit causa, non aliquis puniendus. Vnde & dicere possumus, semper quod superest causa etiã iustissima, licet nobis ignota. 2. 4. q. 4. Aug. Et si super actione facti profunditate iudiciorum Dei penetrare non possumus, veritamen verum scimus esse, quod dixit, & iustum esse quod fecit.

Est tamen distinctio in pueris oblati, eò quod loquedo de innocētibus, qui non per matres Maleficas, sed per obstetrices Demonibus offeruntur, & rapiuntur occulte, ut dictum est supra

Quomodo libers portent peccata patrum.

suprà, ab amplexibus & vtero honestæ matris, quod tales innocentes non adeo deferuntur, vt imitatores efficiantur tantorum scelerum, sed imitatores patetiatum vitium, hoc pie credendum est:

Secundam quod efficit hæc, sacrilega oblatio est, quod sicut in oblatione, qua homo seipsum Deo offert in sacrificium, recognoscit Deum suum principium & finem: quod quidem sacrificium dignius est omnibus sacrificijs alijs exterioribus ab eo impensis, iuxta illud: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. Et hoc quod ad principium creatio- nis & finem glorificationis. Ita & ipsa Malefica puerum offerens Diabolo, eius animam & corpus, tãquam suo principio & fini damnationis æternæ committat, vnde & non nisi miraculosè à solutione tanti debiti liberati poterit:

Solet & quædam historia, imò & plures recitari, de pueris ex matris vtero Dæmonibus improprie, ex aliqua passione & commotione mentis à matribus oblati, & qualiter cum maxima difficultate in adulta ætate à Dæmonum iurisdictione, quam Diuina permissione sibi usurpant, liberati poterunt, de quibus liber exemplorum beatissimæ virginis Mariæ refertur noscitur. Specialiter & de illo, qui per summum Pontificem, dum liberati à vexationibus Dæmonum non poterat, missus tandem ad quendam vitum sanctum in Orientalibus partibus degentem, cum magna adhuc difficultate per intercessionem ipsius gloriosissimæ virginis, ab illa iurisdictione ereptus fuit.

Vnde si in vltionem vnius improprie non dico oblationis, sed exhibitionis, vbi mater ex indignatione duntaxat, super copulam carnalem viro exhibendam, cum dixisset maritum, spero inde fructum prouenturum, & illa replicas: Sic fructus ille Diabolo datus, tanta ferocitate diuinæ punitionis patuit: quanta creditur sauire: vbi tanta Diuinæ maiestatis cernitur offensa.

Tertium quod hæc sacrilega oblatio efficit, est habitua- lis inclinatio ad huiusmodi maleficia hominibus, iumentis, & terræ frugibus inferenda. Huius ratio assignari potest ex his, quæ secundum Tho. in 2. q. 108. super punitione temporalem, qua aliqui propter alienas culpas puniuntur, deducuntur: Dicitur enim quod quia filij sunt secundum corpus, res quædam patris, & ferti & animalia, res dominorum. Et cum

Quomodo
oblato, Dæ-
monibus, li-
berentur.
Liber exem-
plorum Beata
Maria:

aliquis sit pueriendus in rebus suis omnibus, ideo & filij pluries pro parentibus.

Et differt hæc ratio ab illa, quæ supra tacta fuit de peccatis parum: quia Deus visitat in filios vsque in tertiam & quartam generationem: quia (vt ibi tactum est) hoc intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum. Hæc autem ratio concludit de punitione filiorum pro parentibus, vbi non imitantur patrum scelera in actu per mala opera, sed tantum in habitu. Sic enim & filius, hæc ex adulterio Dauid, mortuus fuit quam citius. Et animalia Amalechitarum ipsa sunt interfici. Quamuis & huiusmodi sit ratio mystica, vt habetur 1. par. q. 4. §. parvulos.

Ex quibus omnibus non inconuenienter dicitur, quod huiusmodi pueri semper ad maleficia perpetranda vsque in finem vitæ inclinantur. Sicut enim Deus suam oblationem sanctificat, vt sanctorum gesta demonstrant, vbi parentes soboles ex eis procreanda Deo dicassent, vtique & Diabolus suam oblationem inficere non cessat: Ex veteri & nouo Testamento quasi innumera possent gesta deduci. Sic enim plures Patriarchæ & Prophetæ, vt Isaac, Samuel, Samson. Sic etiam Alexius, Nicolaus, & alij innumeri, gratijs plurimis ad sanctitatem vitæ fuerunt prouenti.

Experientia denique demonstrat, semper filias Maleficarum cum consimilibus, tãquam imitatrices maternorum scelerum esse diffamatas: imò & totam quasi progeniem esse infestam. Et huius quidem & omnium præcedentium ratio, quia superstitie semper habent relinquere, & in augmentum illius perfidie summis conatibus ex pacto cum Dæmone inito tendere. Vnde enim contingere possit, quod sæpissime reperit est, puellas impuberes, octo vel decem annorum, tepestates & grandines cocitasse, nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega Diabolo per matrem Maleficam infantem exgrasse. Nec enim per se pueri talia ex fidei abnegatione, prout adultæ Maleficæ principio facere habent, & efficere possent: cum nec alicuius fidei articuli fortassis notitiam habent. Ex quibus gestis aliqua in medium producamus.

In partibus enim Sueviæ, dum quidam villanus segetes in campis cum filia paruula, vix octo annorum conspicere decreuisset, & propter siccitatem terræ pluuiam apud se summanans & conferens optasset, dicens: Heu quando veniet pluuiam

Cur filij pro
parentibus
puniantur.

De oblatione
huiusmodi pueri
in finem vitæ
inclinantur. Sicut
enim Deus suam
oblationem sancti-
ficat, vt sanctorum
gesta demonstrant,
vbi parentes
soboles ex eis
procreanda Deo
dicassent, vtique
& Diabolus suam
oblationem inficere
non cessat: Ex
veteri & nouo
Testamento quasi
innumera possent
gesta deduci. Sic
enim plures Patri-
archæ & Prophetæ,
vt Isaac, Samuel,
Samson. Sic etiam
Alexius, Nicolaus,
& alij innumeri,
gratijs plurimis
ad sanctitatem vitæ
fuerunt prouenti.

Malefica to-
tam progeniem
inficit.

De puella octo
annorum, sciente
pluuiam &
grandines.

pluvia? Puella audiens verba patris, ex simplicitate animi dixit: Pater, si pluuiam desideras, faciam quod citò veniet. At pater: Vnde hæc tibi, noscitur ne pluuiam procurare? Respondit puella: vtiq̄ue, & nedum pluuiam, sed & gradines, & tempestates cōcitare scio. Et pater: Quisnam te docuit? Respondit: mater mea, verum quod mihi inhiuit ne alicui indicarem. Tunc iterum pater. Et quomodo te docuit? Respondit: me misit vni magistro, quem omni hora, ad quacunq̄ue perita habere possum. At pater, Vidisti ne illum? Respondit, vidi interdum viros introeuntes & exeuntes ad matrem, & cum interrogassem, quinā essent: respondit, Sunt nostri magistri, quibus & te tradidi & commisi, magni fautores & diuites. Territus pater, an-ne illa hora gradinem excitare posset, inquisiuit. Et puella, Vtiq̄ue si in diem aquę habuero, faciam. Tunc pater puellam per manum ad torrentem deduxit. Fac, inquit, sed tantummodo super agrum nostrum: Tunc puella manum in aquam misit, & in nomine sui magistri, iuxta doctrinam matris mouit: Et ecce tantummodo pluuia agrum illum perfudit, quod cernens pater, fac, inquit, & gradinem, sed tantummodo super vnum ex agris nostris. Quod cum iterū puella fecisset, pater de experientia certificatus, vxorem apud Iudicē accusauit, quæ capta & cōiuncta, incinerata fuit, & filia reconciliata & Deo dicata, amplius illa efficere nō potuit.

*Sequitur super modum quo iumentis Maleficæ
varia nocumenta inferunt.*

C A P. XIII.

*Nunquid
Deo cura de
bobus.*

Vtiq̄ue à fortiori, cum Apostolus dicat, Nunquid Deo cura est de bobus, volens per hoc innuere, quod licet omnia subsint diuinæ providentiæ, tam homines, quam iumenta, vtrōsq̄ue iuxta modulum suum seruans, vt Plalait, Filij tamen hominum sub regimine & protectione alarum amplius gubernantur. Si inquam, homines Diuina permissione, per Maleficos affliguntur, innocentes, iusti, & peccatores, parentes denique in filijs, quæ res sunt pertinentes ad eos. Cum etiã iumeta terræq̄; fruges, similiter de rebus hominum existant, vtiq̄ue & super illos varia nocumenta posse
à Malc

à Maleficis inferre nemo dubitare Diuina permissione cōcurrente præsumat. Sic enim Iob à Diabolo percussus cūcta iumenta perdidit. Sic denique nec minima reperitur villula, vbi mulieres mutuo vaccas inficere, lacte eas priuare, & sapissimè interimete non cessant.

A minimo autem nocumēto inchoando, quod de priuatione lactis æstimari potest. Si de modo, quo id efficere valeat, queritur. Responderi potest q̄; quia secundū Albertū, de animal. Lac de natura sit menstrui in quolibet animali; sicut etiã fluxus alius in fœmina, vbi non restringitur talis fluxus absq̄ua infirmitate, tunc restringitur aut fertur interdum maleficiali opere. Ex conditione autē naturali lac restringitur post cōceptum fœtū. Ex infirmitate verò accidentali, sicut pluries ex cōmestione alicuius herbe quæ ex natura lac restringere habet & vaccā alterare.

Ex maleficio autem talia procurant varijs modis. Quædam enim nocturnis tēporibus & sacratoribus, vtiq̄ue ex inductione Diaboli, ob maiore offensam diuinæ maiestatis, in quocunq̄ue angulo domus suæ se collocant, vtrum inter ciura habentes, & dum cultrum vel aliquod instrumentum in parietem aut columnam insigunt, & manus ad mulgendum apponunt, tunc suum Diabolum, qui semper eis ad omnia cooperatur, inuocant, & quod de tali vacca, ea tali domo, quæ sanior, & quæ magis in lacte abundat, mulgere affectat, proponit, tunc subito Diabolus ex Mamillis illius vaccæ lac recipit, & ad locum vbi Malefica residet, & quasi de illo instrumento fluat reponit.

Hæc quidē populo prædicando, nemo propterea ex eis informatur: quia quantūcunq̄ue quis Dæmonē inuocare, & per nudā inuocationē hæc se posse efficere æstimaret, seipsum deciperet, quia caret fundamento illius perfidias, quia scilicet homagiū non præstitit, & fidē nō abnegauit. Hæc ideo posui, cum plures hæc & alia, quæ posita sunt, estimat populo nō esse proponēda, propter periculū informationis cū sit impossibile, aliq̄ue per prædicatorem posse informari ratione tacta. Potius autem sunt in detestationē tanti criminis, & vt Iudices in vltionem tanti sceleris. s. fidei abnegationis, amplius inardescant sunt prædicanda: Licet non semper plus etiã ponderant seculares huiusmodi temporalia damna, cum magis terrenis implicantur affectio

*Quomodo
Malefica lac
elo priuent.*

*Ex culuro lac
mulgere.*

affectionib. quàm spiritualibus, vnde & cum eis talia posse fieri affirmantur, in punitionem ipsorum amplius sequunt, sed tamen astutiam Diaboli quis explicare potest?

*Butyrum
Maicum ex
aqua forma-
re.*

Novi illos in quadam civitate constitutos, qui dū tempore Maij butyrum Maicum comedere affectarent, eis in itinere existentibus & in prato circa torrentē confedentibus, vnus ex eis, quo pacto cum Dæmone per antea siue tacito siue expresso inito, dixit. Ego optimum butyrum Maicum procurabo. Et statim deponitis vestimentis & torrentem intrans non stādo, sed sedendo contra aquæ fluxum dorsum vertebar, & ceteris conspicientibus, ipse dum certa verba protulisset, & aquam manibus post tergum mouisset, post paululum butyrum formatum ad modum quo villanæ tempore Maij vendere in foro solent, in magna quantitate apportauit, & alijs gustantibus, optimum fuisse butyrum affirmarunt.

Qua ex re colligitur, primò hunc de sua practica fuisse certum, vel quia merè Maleficus per expressum pactum cum Dæmone initum, vel quia per tacitum pactum nouerat sibi Diabolum ad vota assumptum. Siquidem primum tunc non indiget discussione, quin verus Maleficus fuerit, Si autem secundum tunc vsus suffragio Diaboli fuit, cō q̄ sibi oblatum & exequatus à matre vel obstetrice fuerit.

Quòd si quis obiiceret, Diabolum fortasse apportasse butyrum sine aliquo pacto tacito vel expresso, ac etiā absque oblatione aliqua. Respondetur, quòd nunquam aliquis vti tur suffragio Diaboli in consimilibus operibus sine eius inuocatione: quia ipso facto, cum quis Dæmonis auxilium petit, contra fidem vt Apostata agit. Iuxta determinationem Doctoris in 2. senten. distin. 8. super difficultatem: Vtrum auxilio Dæmonum vti, sit apostasia à fide. Nam licet cum alijs Doctoribus Albertus Magnus concordet, tamen magis expressè dicit, quòd semper in talibus est Apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes, coniuurationes, fumigationes, & adorationes fiant, tunc apertū pactum initur cum Dæmone, absque hoc videlicet, quòd aliquis corpus & animam cum fidei abnegatione, in toto vel in parte tradat. Quia per hoc quòd ipsum inuocat, iam committit apostasiam verborum apertam. Si autem non fit inuocatio verborum, sed solummodò sit opere simpli-

*Apostata
etiam quis si-
ne homagio
efficitur.*

*Apostasia
verbi & op-
eris.*

si, quia scilicet tale opus facit, quòd non nisi Dæmonum auxilio effectum sortiri potest. Tunc siue faciat illud inchoando in nomine Diaboli, siue per alia verba ignota, siue absque omni verbo, illa tamen intentione, vt dictum est: tunc subdit Albertus, est apostasia operis: quia illud opus expectatur à Dæmone. Cum autem expectare aliquid à Dæmone, vel aliquid percipere per ipsum, semper est fidei contumelia, & ideo apostasia.

Vnde & hinc concluditur, quòd quocunque modo præfatus Magus hoc procurauit, vti que per pactum tacitum vel expressum procurauit. Et verisimiliter, si absque pacto expresso, quòd tunc vt Maleficæ facere solent, per tacitum & occultum pactum, vel ex se, vel à matre, aut obstetrice initum talia effecit. Et dico ex se, quia tantummodò opus exercuit, effectum à Diabolo expectans.

Secundum quod colligitur ex illa vel consimili practica est, quòd quia Diabolus nouas rerum species condere non potest: Ideò vbi tam subito naturale butyrum ex aqua prorupit, hoc virtute Dæmonum, non aquam in lac mutando, sed vel butyrum alibi ex loco reposito accepit, & illi ad manū tradidit: Vel ex lacte naturali, hoc est, ex naturali vacca recipiendo, & subito sic coagulando in naturam butyri. Quia quòd ars mulierum per spatium temporis efficit butyrum formando, hoc ipse in breuissimo tempore efficere nouit, & tunc sibi obtulit.

Ad idem reducitur modus, quo aliqui superstitiosi vinū aut talia necessaria non habentes, nocturnis temporibus tantummodò flaconem aut aliud vasculum recipiunt, & dum per vicum aliquem incedunt, subito vas vino impletum reperiunt. Tunc enim Diabolus vinum naturale, ex aliquo vase recipiendo, illi flaconem impleuit.

Super modum autem, quo animalia & iumēta Malefici interimunt, dicere oportet quòd sicut homines, ita & iumēta vel tactu & visu, vel visu tantum, vel vbi subter limen ostij ipsius stabuli, vel vbi solent aduari, maleficium aliquod, seu instrumentum maleficij reponunt.

Sic enim & iste in Rauespurg incineratē de quibus & infra parebit, semper ad instantiam Dæmonum, vbi meliores equi, aut pinguiora iumenta erant, maleficari habebant. Et dum interrogatæ fuissent, per quem modum talia effice-

*Vinum quo-
modo compa-
ret Malefica.*

*Quomodo
Malefici ani-
malia interimi-
mant.*

gens respondit vna nomine Agnes, quod subter limen ostij ipsius stabuli certas res occultaret. Et interrogata cuiusmo. di res respondit: Diuersarum specierum animalium ossa. Et vltimus. In cuius nomine hoc facerent, interrogata, respon. dit, In nomine Diaboli & omnium aliorum Dæmoniorum. Sed & altera nomine Anna, quæ dum vni ex ciuibus suc.

Viginti tres
equos vna Ma
lefica intri
mit.

cessiue viginti tres equos maleficiasset, quia vector erat, vl. timatum dum vigintiunquartum emisset, & ad iam extre. mam paupertatem deuenisset, vector itans in ostio stabu. li, dixit ad Maleficam, quæ in ostio domus suæ stabat: Ec. ce iam emi equum, promitto Deo & suæ matri, si equus il. le moritur, q̄ ego manibus meis proprijs te interficiam: sic. que territa, Malefica equum sibi intactum reliquit. Dum au. tē capta & interrogata fuisset, per quæ modum talia effe. cisset, respondit se nil aliud nisi foueam fecisse, qua facta, Dia. bolus certas res imposuisset sibi ignotas. Qua ex re colligi. tur, quod tantummodo aut manū, vel visū apponere habent: & hoc vt quoquo modo Malefica cooperetur. Alias enim Dia. bolo seruiendi in creaturas facultas non permitteretur, vbi Malefica non concurreret, vt prius tactum est, & hoc con. tingit propter maiorem offensam Diuinæ maiestatis.

Diabolus so
lum per me
dium iant.

Sæpius etiam à pastoribus visum est, quod certa ani. malia in campis, dum tres aut quatuor saltus in aërem fe. cissent, subito in terram collapsa interierunt. Et hoc vtique Dæmoniam ad instantiam Maleficatum virtute.

Quadragin
ta iumenta
maleficijs inte
rupta.

In diocesi Argentineasi inter oppidum Friesen & mon. tem Ferrerium, quidam prædices asseruit, sibi & alijs vltra quadraginta iumenta in bobus & vaccis, in Alpibus fuisse maleficiata, & hoc intra anni spacium, nō peste aut aliqua infirmitate præcedente. Et pro interfigno dixit, quod peste aut alia casuali infirmitate moriuntur non subito, sed pau. latim, & successiue deficiunt. Illud autem maleficium subit. o abstulit omnem vigorem, ita quod ab omnibus iudica. bantur illa maleficijs fuisse interempta. Verum talem an. noram numerum: æstimo tamen quod ampliosem expres. sit: Hoc tamen verissimum, quod in partibus & præcipue in Alpibus plurimum iumenta asseruntur maleficiari: quod genus etiam maleficij vndique diffusum noscitur. Aliqua similia infra in capitulo de remedijs adhibendis contra ma. leficia iumentorum discutientur.

Super

Super modum quo grandines & tempestates concitare
ac etiam fulgura super homines, & iumenta ful
minare solent.

C A P. XV.

DENIQUE q̄ Dæmones & sui discipuli talia maleficia in fulminibus, & grandinibus & tem. pestatibus concitare possunt: & hoc accepta po. testate à Deo, quod ad Dæmones: seu eius per. missionem, quod ad ipsius discipulos, sacra scriptura Iob. 1. & 2. testatur. vbi accepta potestate à Deo statim Dæmon pro. curauit, vt Sabæi quinquaginta iuga bouum, & quingentas asinas auferrent, & deinde ignis de cælo descendens septē millia camelorum consumeret, tandem etiam septem filij, & tres filia per vehementem ventum, & lapsum domus oc. cumberent, & insuper pueri, id est, famuli multi, vno qui nunciaret, dempto, interierunt: denique vlcere pessimo sancti viri corpus percuteretur, & vxor & tres amici eius vt ip. sum vexarent, grauiter procurauit.

Vbi & S. Tho. in postilla sua super Iob ita loquitur: Necesse est confiteri, quod Deo permittente, Dæmones possunt perturbationem aëris inducere, ventos concitare, & facere vt ignis de cælo cadat. Quamuis enim natura corporalis nō obediat ad nutū Angelis, neque bonis neque malis ad susceptionē formarum: sed soli Deo creatori: tamen ad mo. tum localem natura corporalis nata est spiritali naturæ obedire. Cuius iudicium in homine apparet: nam ad solum imperium voluntatis, quæ subiectiue est in anima, mouen. tur mēbra, vt opus à volūtate dispositū, prosequatur. Que. cunque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per natu. rale virtutem, non solum boni, sed etiam mali facere pos. sunt, nisi diuinitus prohibeantur. Veni autem & pluuia, & alia huiusmodi aëris perturbationes, solo motu vaporum resolutorum ex terra & aqua fieri possunt, vnde ad huius. modi procreāda, naturalis virtus Dæmonis sufficit. Hæc Th.

Natura corpo
ralis non obe
dit Angelis,
nisi quod admo
tum localem.

Mala. n. quæ nostris peccatis exigebus in mūdo sunt, Deus velut per suos tortores iuste per Dæmones solet infli gere, vnde & gl. sup illud Psal. 104. Vocauit famē super ter. rā, & omne firmamentū panis contriuit, dicit sic: Hæc mala sunt tortores.

q̄ 2 permittit

*Angelus fami
propositus.*

permittit Deus per Angelos malos qui talibus propositi sunt. Vocat ergo famem, id est Angelum fami propositum. Possent & illa, quæ supra notata sunt circa quæstionem. An semper Malefici circa maleficia inferenda habent concurrere cum Dæmonibus, ubi de triplici nocumēto, & quomodo interdum Dæmones sine Maleficis mala nocumēta inferūt. Cum Maleficis autē Dæmones plus affectat hominibus nocere, eo cum Deus amplius per hoc irascatur, vnde eis maior facultas puniendi & affligendi conceditur. Deserunt & illa, quæ Doctores super 2. sentent. distin. 6.

*Qualis locus
Dæmonum na-
tura & culpe
conueniat.*

An locus sit conuenienter deputatus ipsi Angelis in aëre caliginoso, mouent. Quia cum tria considerantur in Dæmonibus, natura, officium & culpa. Sicut natura correspondet cælium empyreum, culpa verò inferius ita eorum officio, cum tortores sint & ministri, vt supra tactum est, in punitionem malorum, & exercitium bonorum, competit aër caliginosus, ne videlicet nimis nos infestarent si in mundo inferiori circa nos habitarent, vnde & in aëre, & circa spheram ignis actiua passiuus coniungere sciunt, ubi à Deo permittuntur, & ignem de cælo cadere: seu fulgura fulminare procurant.

*Modo scien-
darum tempe-
statum.*

Narratur in Formicario de quodam capto per Iudicem, dum interrogaretur quomodo ad gradines & tempestates concitandas procederent, & an facile hoc eis foret procurare? respondit: Facilliter gradines procuramus, sed ad libitū lædere non valeamus, propter custodiam bonorum Angelos. Vnde addidit: Eos tantummodò lædere possumus, qui Dei destituti sunt auxilio; Et qui signo crucis se muniunt, illos lædere non possumus. Est autem hic noster modus. Primò verbis certis, in capis, principē omnium Dæmonium imploramus, vt ex suis mittat aliquā, q. à nobis designatum percutiat. Deinde veniente certo Dæmone, eidem in bipio pullum nigrum immolamus, eundem in alto proiiciedo in aëra, quo à Dæmone supro obedit, & statim aërem cõcitat, atque nō semper in loca destinata à nobis, sed iuxta Dei vultus permissionem gradines & fulmina proiicit.

*Magus Staufus in mure
sefe mutare
potest.*

Narratur etiam ibidem de quodam auctore seu hæresiarum Maleficorum, Staufus dictus, qui in Bernensiu territorio & locis adiacentibus cõstitutus, publicè de hoc gloriai audebat, quod quandoque veller, ipse se in omnium æmulorum

æmulorum oculis velut mortem facere veller, & dilabi tribus inimicorum suorum lætaliū; & ita etiam capitulum suorum inimicorum manibus læptus euasisse. Diuinitatem iustitia, cum terminum suæ malitiæ facere voluit, per hostes suos in stuba quadam prope fenestram quandam sedere dum cautius explorabatur à sibi insidiantibus, gladijs & hastis inopinatè transfixus, ob sua facinora miserabiliter obiit: superstitem tamen discipulum, qui Hoppe vocabatur, reliquit, qui & supradictum Staldin, de quo in capitulo sexto mentio fit, magistrum fecit.

Sciuerunt hi duo, quando eis placuit, tertiam partem frummi fœni vel frumenti, aut cuiuscunque rei, de vicino agro, nemine vidente, ad proprium agrum deferre, grandines vitacissimas & auras lætuas cum fulminibus, procurare, in aspectu parentum infantem prope aquam ambulantes in ipsam nullo vidente proiicere, sterilitatem in hominibus & iumentis efficere, oeculia alijs manifestare, in rebus & corporibus modis quibuscunque lædere, ictu fulminis nonnisi quam vellent interimere, & multa alia pestifera procurare, ubi & quando Dei iustitia hæc fieri permisit.

Ad ea tamen, quæ per nos reperta sunt, expedit discurre. In diocesi namque Cõstantiensi, ab oppido Rauensburg viginti octo miliaria Teutonica versus Staltzburga, gradus læuissimus excitatus, cunctas fruges, segetes & vinetas adeo in latitudine vnus miliaris contriuerat, quod tertius annus vix iudicabatur frugiferus in vinetis. Vnde res gesta cum per Notarium inquisitionis innotuisset: & quod propter clamorem populi inquisitione opus esset, dum ceteri per maleficia, imò omnes penè oppidatæ talia cõtigisse iudicarent. Quare consulibus ad id consentientibus, p. quinde-nā iuxta iuris formā, super hæresim dūtaxat Maleficarum à nobis inquitur, non ad duas dūtaxat personas præ alijs, quæ tamen in paruo numero non erant, diffamatas peruenitur: nomen vnus Agnetis Balneatricis: alterius Anna de Mindelheym: quibus captis, & seorsim ad distinctos carceres positis, ignoratè penitus vna de altera, sequenti mane Balneatrix quæstionibus leuissimis à rectore seu ciuium magistro, fidei zelatore, Gelte cognominato, & ab alijs ex consulibus sibi adiuctis in presentia Notarij exponitur: & licet maleficium taciturnitatis indubie penes se habuisset, de quo

*Maleficium
taciturnitatis*

de quo & semper iudicibus timendum est, eò q̄ in primo aggressu, non iam muliebri, sed virili animo se innoxia affirmabat, diuina tamē fauente clementia, ne tantū facinus impune transiret, subito liberè & à vinculis absoluta, licet in læto torturæ, cuncta flagitia ab ea perpetrata detexit. Nam à Notario inquisitionis interrogata super articulos & depositione testium, circa nocuenta hominibus & iumentis illata, ex quibus iam violenter reddebatur tanquam Malefica suspecta, cum nemo testis de fidei abnegatione ac carnali spurcicia cū Dæmone Incubo aduersus eam deposuisset, eò q̄ illa secretissima. Atramen vbi post nocuenta animalibus & hominibus illata vti ea respondisset, cætera omnia de fidei abnegatione, & spurcitijs Diabolicis cum Incubo Dæmone peractis, interrogata publicè fatebatur: afferens se vltra decem & octo annos illi Incubo cum omnimoda fidei abnegatione succubuisse.

Quibus expletis, vbi super gradinẽ præfatã, an ne aliquid de illo sciret, inquireretur? Respondit q̄ sic. Et interrogata quomodo & qualiter? Respondit, In domo eram & hora meridiei Dæmon me accersuit, & vt super campum seu planiciem *Ruppel* (sic enim nominatur) paululum aquę mecum deferendo, me transferrem iniunxit: & dum interrogassem, quidnam operis in aqua explere vellet, pluuiam se velle causare respondit: portam ergo ciuitatis exiens, ipsum Dæmonem sub arbore stantem reperi. Interrogata autem à Iudice sub qua arbore? Respondit: Sub illa ex opposita illius turris: ipsam denotando. Et interrogata quid sub arbore egisset? respondit, Dẽmõ vt foueã parvã foderem, & illi aquam infunderem iniunxit. Et interrogata, an ne pariter confedissent? Respondit: me sedẽte ipse Dæmon stabat. interrogata demum quibusne verbis aut modis aquã mouisset? respondit, digito quidem moui, sed in nomine ipsius Diaboli, & omnium Dæmoniorum. Et rursum Iudex, quid actum fuisset de aqua? Respondit: disparuit, & sursum in aetra Diabolus duxit. Et demum, an ne aliquam haberet sociam interrogata? respondit, ex opposito sub tali arbore aliã captam maleficã Annã videlicet Mindelheyma nominando, confodã habui, quid autẽ egerit ignoro. Et finaliter interrogata balneatrix de interuallo temporis ab aquã assumptione vsque ad gradinẽ, respondit: Tanta dilatio

Dua Malefica eodem tempore opera dixerunt Deamoniorum super eundem locum grandinẽ inuehit.

latio fuit, quousque ad domum peruenissem.

Sed & hoc mirabile, cum sequenti die altera questionibus leuissimis exposita primò fuisset, vt potè digito vix à terra eleuata, potè liberè soluta, præfata omnia, non discrepando in minimo, nec quò ad locum, prout altera facta fuerat, quia videlicet sub tali arbore, & alteram sub alia nec quò ad tempus, quia hora meridiei, nec quò ad modum, quia per motionẽ aquę in foueã immisissẽ, in nomine Diaboli & omnium Dæmoniorum, nec quò ad interuallũ temporis, quia dũ eius Diabolus aquã accepisset, in sublime eleuãdo regressa ad domũ, superuenisse gradinẽ affirmabat, singula detexit. Sicque tertia die incineratur: & balneatrix corripita & confessa, plurimum se Deo cõmendauit, afferens se libet animo mori, vt Dæmonis iniurias possit euadere, crucem in manibus tenẽdo & amplexãdo: quam tamen altera spernebat: quæ etiã vltra viginti annos Incubũ Dæmonem eũ omnimoda fidei abnegatione habuerat, primã in multis maleficijs, hominibus, iumentis, & terræ frugib⁹ illatis excedens, vt processus ad consularum repositus demonstrat.

Sufficiant ista, cum reuera quasi innumera circa huiusmodi maleficia illata recitari possent: Sed & de ictu fulminis, q̄ sapissimè aut homines solũ, aut cum bestijs, aut cum Dæmonibus & horreis consumplerint, licet occultiorum & magis ambiguam videatur habere causam, eò q̄ talia diuina permissione, sæpè contingat absq; Maleficarũ videlicet cooperatione, tamen vbi spontè ex earum fastionibus talia eas fecisse seu procurasse repertum est, super quæ etiam varia acta & gesta, præter ea quæ supra tacta sunt deduci possent, ratio etiã suffragatur cum ea facilitate qua grandines, sit & fulmina procurare possunt in mari etiam tempestates, idẽ omnis ambiguitas tollitur.

Super tres modos, quo viri & non mulieres reperuntur maleficijs insecti, per tria capitula, & primò de sagittarijs Maleficijs.

C A P. X V I.

Ultimum ad præsens genus maleficij, quo viri inficiuntur in tribus speciebus. Notandum est primò de granitate criminis, quò ad Maleficos sagittarios, in septem horreidis maleficijs. Nam primò sacratioxi die Dominicæ passionis, sexta

Fulmina & grandines eadem habent causam.

De sagittarijs Maleficijs.

Sex fines cur
Malefici tela
in ligna crucis
dirigant.

videlicet feria Parasceus, vt fertur, infra missarum solemniam, habent sacratissimam crucifixi imaginem, tela quasi ad metam sagittando. O quanta crudelitas & iniuria Saluatoris? Secundo licet sub dubio veritur, an aliam apostasiam verbo, vltra illam apostasiam operis habent cum Dæmonibus inire, tamen quocunque modo fiat, maior contumelia non potest à Christiano irrogari fidei: cum certum sit, quod si infideles consimilia perpetrarent, nullius forent efficaciz: in nullo etiam tanto complacere aduersario salutis opere potest. Vnde miseri talis fidei Catholicæ veritatem, & efficaciam potius perpendere deberent: qua etiam de causa Deus huiusmodi flagitia iuste permittit.

Tertio, quod tres aut quatuor iactus totidem tela habent inficere, & ex consequenti tot secundum eundem numerum homines qualibet die poterit interimere. Quarto quod sic de præmissis certificentur à Dæmonibus: quod tamen corporali visu illum occidendum prius habent conspiciere, & cordis voluntatem, vbi ex integro illum ad interimendum stent, talis quocunque loco inclusus se tueri non poterit, quin tela emissã ferantur & per Diabolum ei infixantur.

Quinto, quod sub tali certitudine sagittam emittere valent, vt in casum, quo denarium à capite per sagittam deponere, absque capitis læsione voluerint, hoc ipsum efficere valeant: simili modo & per bombardam quantumcunque magnam. Sexto, quod super hæc efficienda, homagium tale cum corporis & animæ perditione Diabolo præstare habent: super quibus aliqua gesta in medium producimus.

Nam princeps quidam Rheui, Barbarus cognominatus, eò quod barbam nutrebat, cum ante annos sexaginta, adiunctis sibi terris Imperialibus, quoddam castrum *Lendenbrunnen* propter rapinas, quas Castrenses inde faciebant, obsidendo circumualasset, habuit in suo Comitatu quendam huiusmodi maleficum, *Puncker* nomine, qui in tantum Castrenses molestabat, quod vno dempto, omnes successiuè sagittis interimit. Talemque modum seruauit, vt cum quæ intuitus fuisset, quocunque se diuertisset per emissam sagittam lethaliter vulneraret, & occideret, talesque tractus quolibet die tres duntaxat in sua potestate habebat, eò videlicet quod tres sagittas imagini Saluatoris infixerat. Cur autem Diabolus ternarium numerum præ alijs eligit, æstimari potest,

Intelligit de
Eberhardo
Barbato, primo
Duce Viri-
tenbergensi.
De Punckero,
sagittario
Malefico.

test, quod in abnegationem sanctissimæ trinitatis hoc efficit. Illis autem tribus emissis tractibus, non nisi in sortem vt cæteri sagittas emittebat. Accidit demum, vt cum quidam ex castrensis deridendo ad ipsum clamasset *Puncker* nonne circulum in porta pendentem illæsum permittes? & respondente illo ab extra nocturno tempore: non, sed ipsum die captionis castri auferã: hoc idem quod prædixit adimpleuit. Nam omnibus, vt præmissum est, dempto vno, interemptis, castrum capitur: & ipse circulum domui suæ in *Rorbach* Vormatiensis diocesis appendit, & sic appensum in hodiernum diem cernitur: qui etiam post à rusticis, quibus plurimum molestus erat, quodã sero cum fossorij eorum instrumentis occiditur, & in peccatis suis moritur.

Fertur denique de ipso, quod quidam de optimatibus, dum artis suæ experientiam certam capere voluisset, eidem proprium filium paruulum ad metam posuit, & pro signo super biretum pueri denarium, ipsique mandauit, vt denarium sine bireto per sagittam amoueret. Cum autem Maleficus id se facturum, sed cum difficultate, assereret, libentius abstineret, ne per Diabolum seduceretur in sui interitum: verbis tamen principis inductus, sagittam vnã collari suo circa collum immisit, & alteram balistæ supponens, denarium bireto pueri sine omni nocimento excussit. Quo viso, dum ille Maleficum interrogasset, cur sagittam collati imposuisset: respondit, Si deceptus, per Diabolum puerum occidisset, cum me mori necesse fuisset, subito cum sagitta altera vos transfixissem, vt vel sic mortem meam vindicasset.

Et quidem licet diuina permissione mala huiusmodi in probationem & castigationem fidelium fieri sinit: ex aduerso tamen in confortationem & gloriam fidei potiora miracula clementia Saluatoris operatur.

Nam in dicecesi Cõstantiensi, prope castrum *Hohemzorn* ac Monasterium monialium, Ecclesia quædam iam de nouo cernitur constructa, in qua huiusmodi imago Saluatoris cum sagitta infixã, ac cruore effuso cernitur, cuius miraculi veritas tali ordine patuit. Miser enim quidam, dum iuxta ordinem prænotatum, super tres aut quatuor tractus balistæ ad interitum aliorum à Diabolo certificari cuperet, in biuio quodam imaginem crucifixi sagitta petit, & modo quo vsque in præsens cernitur, transfixit: & dum cruor mi-

Punckeri circulus in Rorbach.

Hoc vergit in ignominiam Vrnhelmi Tell, Heluetici ca. libertatis assertori, quãsi quoque Magus fuisset.

Imago Saluatoris cruore missa.

raculosus eriperet, miser immobiliter diuina virtute gressu percussus igitur. Et vbi a praterente quodam, cur ibi fixus maneret interrogaretur, miser caput agitabat, brachiisque ac manibus, quibus balistam tenebat, ac toto corpore tremens nil respondere poterat: & alter hinc inde circumspiciens, dum imaginem crucifixi intueretur, & sagittam cum cruore effuso specularat. Pessime, inquit, nequam, imaginem Domini nostri transfixisti: & alios conuocans, attendite, inquit, ne fugam capiat: dum tamen ut premissum est, se de loco mouere non poterat: ad castrum cucurrit, & rem gestam narravit, qui concitate descendunt, & miserum in eodem loco persistente reperunt, & inquirentibus de casu, dum crimen factus fuisset, ex contactu publicae iustitiae de ideo mouetur, & dignam pro commissis ultionem per miserabilem mortem recipit.

Magici sagittarum & sclopatori in aulis principum fouentur.

Receptatores & fautores Maleficorum puniendosse.

Sed heu, quod cogitatu horribile existit, nec his humana peruersitas terretur, ut a similibus flagitijs se contineat. Nam in curijs optimatum vidique ut ferrur, tales sustentantur de suis flagitijs publice in contemptum fidei, & graue offensionem Diuinam maiestatis, & contumeliam nostri redemptoris, gloriant, & se iactari de talibus permittuntur.

Vnde & tales utique & receptatores, defensores, & fautores nedom Haereticorum, sed Apostatarum a fide iudicandi sunt, & poenis plectendi subseriptis: & hoc est septimum. Nam primo ipso iure excommunicati sunt, & fauētes clerici, ab omni officio & beneficio deponuntur, & priuantur, nec ad illa restituntur absque speciali Apostolicae sedis indulto. Item praefati receptatores, postquam fuerint publicati, si in excommunicatione steterint per annum animo pertinaci, velut Haeretici sunt condemnandi.

Quae singula sic probatur. Nam in Can. ut inquisitionis, §. prohibemus. libr. 6. tangitur de non impediendo directe vel indirecte processum, iudicium diocesanoꝝ & inquisitionum in causis fidei: vbi tangitur praedicta poena in flagitiosa post annum. Nam dicitur primo, Prohibemus districtius potestatibus, dominis temporalibus, & rectoribus, eorundem Officialibus, &c. si cui placet capitulum perlegat.

Denique quod & ipsi Malefici, eorum receptatoribus, sint ipso iure excommunicati, patet de ipsis haereticis Maleficis in c. ad abolendam, in prin. & in Can. excommunicamus, primo. Et praesertim breuius in can. excommunicamus.

de haeresi. vbi sic dicitur: Excommunicamus & anathematizamus vniuersos haereticos, catharos, paterinos, & infra, & alios, quibuscunque nominibus censentur, &c. Et nota super quibuscunque nominibus de credentibus, aut & receptoribus, & caeteris supradictis, habetur in c. excommunicamus. i. §. credentes. vbi sic dicitur: Credentes praeterea, receptatores, defensores, & fautores talium excommunicationi decernimus subiacere, &c. & in cap. excommunicamus.

Tanguntur plures poena, quas incurrunt infra annum cum ipsis clericis, vbi sic dicitur: receptatores, fautores & defensores, excommunicationi decernimus subiacere, ut postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit, infra annum ex tunc ipso iure sit infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittantur, sint etiam intestabiles, ut nec testandi liberam habeant facultatem, nec ad haereditatis successionem accedant, nullus praeterea ipsis super quocunque negotio respondere cogatur. Quod si forte Iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causa aliqua ad eius audientiam proferantur. Si fuerit Aduocatus, nullatenus eius patrocinium admittatur: si tabellio, instrumenta confecta nullius sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur, & in similibus idem praecipimus obseruari. Si vero clericus, fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, ut in quo grauior est culpa, maior exerceatur vindicta. Si qui tales, aut postquam ab Ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicationis sententia vsque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica Sacramenta, nec eos Christianae praesumant tradere sepulturae, nec elemosinas aut oblationes eorum recipiant, alioquin suo priuentur officio, ad quod nequaquam restituantur, absque indulto sedis Apostolicae speciali.

Sunt denique & aliae poenae quamplures super praedictos, etiam si non persistant per annum animo pertinaci, super eorum videlicet filios & nepotes: quia ab Episcopo & Inquisitione possunt priuari, seu priuatos denudare dignitatibus, personatibus, & omnibus honoribus ac beneficijs ecclesiasticis, & officijs publicis quibuscunque iuxta Can. ut commisi.

Pena irrogata de iure Canonico receptoribus Maleficorum.

missi. §. priuandi. de hæret. lib. 6. intelligitur tamē si impo-
nitentur extiterit, vt in cap. statutum felici. eodem libr. &
titu. Item q̄ etiam ipsorum filij vsque ad secundam gene-
rationem, sunt priuati omni beneficio ecclesiastico, & offi-
cij publicis, vt in cap. quæcunque. §. hæretici. eodem libr.
Intelligendum tamen qui per paternam & non maternam
lineam descendere, & etiā de impœnitentibus, vt in illo
c. statutum. Item quod illis, supple credentibus, receptato-
ribus, defensoribus, & fautoribus eorum sit appellacionis
& proclamationis beneficium interdictum, patet in capit.
vt inquisitionis: eodem libro. Vbi tamen Archidiaconus
super capit. eod. intelligit, vt postquam per sententiam ef-
fecte tales sunt declarati, tunc non possunt ante sententiam,
si in aliquibus aggravantur, seu indebitè fatigantur, appella-
re, plura alia possent deduci, sed ista sufficiant.

Pro ampliori tamen præmissorum intelligentiā, aliqua
sunt discutenda. Primò, quid si princeps vel secularis pote-
stas, iuxta prænotata gesta, ad deuastationē alicuius castri
iusto bello aliquē huiusmodi Maleficum secum recipiat,
& eius assistentiā tyrannidem malorum complectat, nuz-
quid totus exercitus vt fautores, & receptatores talium sunt
iudicandi, & prædictis pœnis multandi? Respondendum
videtur, quod quia propter multitudinem rigor iustitię est
temperandus, dist. 40. constitueretur. Ideò licet principalis,
& eius assessores, & consiliarij talia fouentes, omnino sint
ipso iure pœnis præfatis innodati, vbi moniti ab eorū or-
dinarijs non destiterint, cum iam vt receptatores, fautores
iudicatur, vnde & ipsis pœnis subiciuntur: reliquis tamen
exercitus, cum absque eorum consilio & fauore talia fiant,
imò pro defensione Reipublicę sua corpora exponere sunt
parati, licet fortassis in factis Maleficis complacitiam ha-
beant, tamen censuram illā excommunicationis etudant,
licet reatum illum in eorū confessione agnoscere habeant,
debita cautione accepta super omnimoda huiusmodi de-
restatione in perpetuum à confessore absolui, & quantum in
ipsis est, ab eorum finibus huiusmodi Maleficos expellere.

Si verò queritur, à quibus possint præsidentes, vbi resi-
piscat, absolui, an ab eorum ordinarijs, aut inquisitoribus.
Respondetur: vtique absolui possunt, & ab ordinarijs, ac alijs
inquisitoribus si resipiscant. Habetur in cap. vt officium, in
princip.

In iusto bello
an liceat Ma-
licorum opera
viti.

princip. de hæresi. lib. 6. vbi sic dicitur vt officium: & infra,
contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & de-
fensores eorum, nec non contra infamatos de hæresi vel
suspectos, secundum sanctiones canonicas, hominum me-
tu, diuino timore postposito procedatis. Si verò aliquis ex
prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire voluerit
ad Ecclesię vnitatem, iuxta formam ecclesiasticę absolu-
tionis beneficium impendatis.

Sic denique instatur, quando dicitur, princeps vel alius
respicere. Respondetur: quando Maleficum propter iniu-
riam creatori illatam puniendum tradit, vnde & vt ipsum
à dominio tantummodo expellat, nō est Malefici seu Hæ-
retici manifestè deprehensi in hæretica prauitate, vt supra
parebit pœna debita, & vt de præteritis doceat, & tales nū-
quam de cætero fouere, vt Catholicum decet principem
firmiter in animo suo statuare.

Quod si queritur, cui tradendus, & quo ordine puniendus,
& an vt manifestè deprehensus in hæresi sit indicandus. Ad
primum specialis tãgetur difficultas in principio tertię par-
tisan videlicet eorum punitio tantummodo ad Iudicem
secularem & nō ecclesiasticum pertineat. Manifestum est
enim per c. vt inquisitionis. §. prohibemus, libr. 6. q̄ pote-
statibus & dominis temporalibus interdicitur, ne de crimi-
ne hæresis quoquo modo iudicent absque Episcopo seu
Inquisitorum, aut saltem alterius eorundem licentiā. Sed
quia ratio, quæ ibi assignatur circa Maleficos non videtur
habere locum, quia dicitur ibi, q̄ ideo non debent iudica-
re, eò q̄ crimen hæresis est merè ecclesiasticum, Malefico-
rum autè crimen non videtur merè ecclesiasticum, sed etiam
ciuile, propter damna temporalia: quicquid autè sit, vt in-
fra patebit, licet Iudicis ecclesiastici sit cognoscere & iudi-
care, tamen Iudicis secularis est exequi & punire, vt patet
extra de hære. capit. ad abolendum, & cap. vrgentis, & cap.
excommunicamus vtrique. Vnde & Iudex secularis si tra-
dat talem Ordinario ad iudicandum, habet tamen per se
sundè punire, postquam ab Episcopo sibi traditur aut re-
linquitur, vel etiam ex consensu Episcopi secularis Iudex
vtrunque facere potest, scilicet iudicare & punire.

Nec valet si dicatur, q̄ tales Malefici non sunt Hæreti-
ci, sed potius Apostata, quia cum vtrumque cōtingat cir-
ca

Quando Prin-
ceps dicitur
respicere.

An Iudicibus
secularibus
iure conceda-
tur Hæreticos
& Maleficos
punire.

Maleficos non
esse Hæreticos
sed Apostata-
rum.

*Fides est vita
anima.*

ca fidem; tamen sicut hæreticus circa illam tantummodo dubitat, & hoc in toto vel in parte: & Apostata Malefici ratio etiam per se distat. Cum enim grauius est corrumperé fidem, per quem est animæ vita, quam falsare pecuniã, per quam vitæ corporali subuenitur. Vnde si falsari pecuniã, vel alij malefactores, statim per seculares potestates iuste morti traduntur; multo magis tales hæretici & Apostatæ statim quãdo cõuincuntur possunt iuste occidi. Vnde & per hæc est responsio ad secundum, quo scilicet ordine, & à quo Iudice sit puniendus: sed clarius de illo tractabitur in tertia parte operis circa modos sententiandi, qualiter deprehensus manifestè in hæresi sit sententiandus circa 8. & 12. modum, & super dubium, quid si pœniteret, an adhuc esset occidendus.

*An hæreticus
vel Maleficus
conuersus occi-
dendus sit.*

Reuera enim, si hæreticus simplex relapsus quantũcun- que pœnitet, est occidendus in ea ad abolendam allegato; & hoc rationabiliter secundum Thomam; cum per hoc prouideatur bono communi: quia si hæretici reuersi sæpè recipiuntur, vt in vita conseruentur, & alijs temporalibus bonis, posset hoc esse in præiudicium salutis aliorum, quia si relaberentur alios inficerent: tum etiam, quia si sine pœna euaderent, alij securius in hæresim relaberentur: ex relapsu etiam ipsorum presumitur de inconstantia eorum circa fidem, & ideo iuste occidendus. Quare & hîc dicere oportet, qd si propter suspicionem solã inconstantia dicitur ecclesiasticus Iudex relapsum habet tradere curiæ seculari ad occidendam, à forti oritur si non velit tradere Apostatã aut Maleficam quamcunq; curiæ seculari propter pœnitentiam, & eius conuersionem, tamen relinquere habet talem & non impedire, cum Iudex secularis propter damna temporalia ipsorum Maleficum vult occidere secundum leges: licet ecclesiasticus Iudex prius habeat pœnitentem Maleficum absolueré ab excommunicatione, quam propter hæresim Maleficarũ incurrat: cum & hæreticus sit excommunicatus, iuxta ca. excommunicamus. 1. & 2. & ad gremium Ecclesiæ recipere, vt spiritus saluus fiat, vt dicitur 1. r. q. 3. audi. Aliæ rationes assignantur inferius circa questionem primam tertiæ partis, sufficiant ista ad præsens: tantummodo aduertant animum rectores quã dura & districta exigetur ab eis ratio à tremendo Iudice, cum

*Iudicium durissimum ijs
qui præsumunt.*

cum tæuera iudicium durissimum ijs qui præsumunt, ac vbi tales in iniuriam creatoris viuere permittunt.

Sequitur de duobus alijs Maleficorum generibus: nam ad idem genus maleficij reducuntur & illi qui per incantationes & carmina sacrilega arma quæcunq; incantare sciunt, vt eis nullo modo nocere valeant, vnde nec etiam vulnerari possunt, hi enim diuersificantur: Nam aliqui sunt qui cum prædictis sagittarijs Maleficis concordant, in eo quod etiam circa imaginem crucifixi & contumelia ei illata, talia addiscunt: Gratia exempli: qui vult vt non valeat laedi in capite aliquo ferro aut ictu, habet caput imaginis auferre, qui circa collum, auferat collum, qui circa brachium auferat seu comminuat brachium, & sit continenter. Interdum supra cingulum, aut infra interdum ex toto comminuant. Et in huius signum vix inter decem imagines in binio aut in campis repositas vna integra reperitur.

Aliqui verò sunt qui extra brachia secum deferunt, aliqui verbis incantatum sacris, aut etiam ignotis talia procurant: inter quæ hæc æstimatur diuersitas. Nam primi licet in contumeliam fidei circa dehonorationem imaginis Salvatoris cum præfatis Maleficis sagittarijs concordant, vnde & veri apostatæ reputandi & iudicandi, vbi fuerint deprehensi: alio tamen respectu sagittariorum, nec etiam in malum proximi manifestum, prout in tuitionem proprii corporis supra cingulum vel infra, aut etiam totius corporis seruire videntur: ideo tanquam Hæretici pœnitentes & non relapsi vbi sunt Malefici conuicti & pœnitent, sunt iudicandi, & iuxta octauum modum pœnitendi, cum adiuratione & inclusione, vt in tertia parte operis tangetur.

Pro scissis verò, qui per carmina arma incantare nituntur, & super illa nudis plantis incedere & similia exercere, (Incantatores enim dicuntur iuxta Isidorum 8. Etym. qui artem aliquam verbis peragunt,) distinguendum, quia interdum incantationes fiunt per verba sacra, aut per carmina scripta super infirmos & hæc quidem incantationes licite fieri possunt septem conditionibus seruatis, vt inferius patet circa modos curandi Maleficiatos infirmos. Incantationes autè quæ fiunt super arma per aliqua verba, aut vbi talia carmina scripta deferuntur, hoc Iudicibus attendendum quod sibi sunt nomina incognita. Item caracteres & signatu

*De Incantato-
ribus armo-
rum & telo-
rum.*

*Cur tot ima-
gines crucifi-
xi repositan-
tur ruptæ.*

*Incantatores
sunt, qui artem
aliquam verbis
peragunt.*

signaturæ aliz præter signaculū crucis, tunc alia sunt omnino refutanda & attendendi sunt homines piē à talium crudelitate. Quòd si desistere nōllent, tunc tanquam leuiter suspecti sunt iudicandi: de quibus in secūdo modo sententiandi inferius patebit. Non enim tunc carent scrupulo hæreticæ prauitatis: imo quia talia omnino opere & auxilio Dæmonum habent fieri, cuius, vt supra patuit, qui auxilio vitur, Apostata à fide iudicatur: licet etiam propter ignorantiam & emendationis gratiam, mitius quam cum sagittarijs Maleficis sit agendum.

Quomodo incantationes & benedictiones ad nō vulnerandū sunt probandæ.

Signacula cruciā concedit auctor gestanda ad prohibitionem vulnertum.

Et quia plurimum commune cernitur apud clientes & mercatores secum deferre huiusmodi carmina & benedictiones, quæ incantationis speciem habere videntur, expedit omnino siue in foro pœnitentiæ per confessores, siue in foro contentioso per ecclesiasticum Iudicem huiusmodi eliminare: cum tacitum pactum propter verba ignota, & characteres signati cū Dæmone inuitur, & Dæmon occulte se ingerit, & optata procurat, vt tandē ad peiora alliciat. Vnde vbi in foro cōtentioso talis debet adiurare iuxta secundum modū sententiandi: vbi in foro conscientię confessor debet carmina inspicere, & si nolit omnino proiicere, debet tamē nomina ignota & characteres delere, reliqua verò, vt Euangelica verba, & signacula crucis permittere.

Super quibus omnibus, & præcipue super Maleficos sagittarios notandum, quia supra tactum est, an vt manifestè deprehensū in hæretica prauitate iudicandi sint, de qua materia etiam prius tactū est in prima quæstione primæ partis. Et quidem quòd sic patet ibidem. Nam vt dicit Bernardus in glo. ordinaria in c. abolendam. §. præsentī. & ver. deprehensi. Tribus modis de iure quis pro manifestè deprehensū in hæretica prauitate habetur, puta facti euidentia, vt in simplici hæresi, quando publicè prædicant hæresim. ff. de ritu nup. palam. §. vlti. vel legitima probatione per testes, vel ex sua confessione. Et eiusdem Bern. gloss. in cap. excommunicamus, 2. super verba deprehensū publicè, ita quòd notorium sit illis etiam, quia condemnati sunt. Ad idem viderur facere super cap. super quibusdam. extra de verbo. sign. prout patuit in prima quæstione primæ partis huius operis.

Ex quibus patet, quòd Malefici sagittarij, similiter & alia

lia arma incantantes, pro manifestè deprehensū in hæretica prauitate per aliquod pactum expressum cum Dæmone iniurum propter manifesta ipsorum opera, quæ nō nisi diabolica virtute fieri possunt, habendi sunt.

Patet & secundo, quia eorum fautores, receptatores, & defensores, vt manifestè tales pro talibus habendi sunt, & pœnis præscriptis manifestè subiacere, ita quòd non iam sub dubio, aut tanquam suspecti reptatores, leui aut graui, vel violenta suspiciōe iudicandi, prout plures alij existere possunt. Vnde & semper grauissimè contra fidem delinquunt, & semper mala morte à Deo percutiuntur.

Nam vt fertur quidam princeps, cum consimiles foueret Maleficos, & cum his quandam ciuitatem in certis negotijs indebitè aggrauaret, dum hoc sibi à quodam familiarī obiiceretur, ille omni timore Dei postposito respondit: Det Deus, quòd in hoc loco moriar, si iniuste à me illi aggrauentur. Ad quæ verba subito diuina vltio subsecuta, subitanea morte expirauit, reuera in vindictam nō tam iniuste aggrauationis, quantum & fautorū hæresis.

Patet & tertio, quòd Prælati quicumque & Rectores, vbi huiusmodi sagitijs, & eorum auctoribus & fautoribus, iuxta omnem possibilitatem non resistunt, etiam tanquam manifesti fautores, & quòd præscriptis pœnis manifestè subiacere debeant iudicantur.

MODI TOLLENDI ET CVRANDI maleficia.

QVÆSTIO SECVNDV PRINCIPALIS, Secundæ partis præmittendo difficultatem.

Trum licitum sit maleficia per alia maleficia, vel per aliqua illicita tollere. Et arguitur quòd non: Quia vt auxilio Dæmonum non est licitum, vt supra patuit in 2. senten. dist. octaua, à Doctoribus communiter determinatur: quia videlicet est apostasia à fide. Et quidem quòd sine auxilio Dæmone non possit dissolui: Probatur, quia aut dissoluitur humano artificio, aut diabolica, aut diuina potestate. Non primum: quia inferior potestas nō potest infringere

Exemplum pœna iniuste mortis bellum

Solum Dæmonum auxilio tolli maleficia

illud durat. Et sic destructio illius signi, imponet finem tali vexationi: Vnde & dicit, quod est meritorium opera Diaboli delere. Et quia loquitur de signis, ponamus exemplū.

Sunt quedam mulieres, quę tali signo notant Maleficas, vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur, tunc vrcę lactis super ignem appendunt, & certis verbis superstitiosis insistendo vrcę cum baculo percutiunt; & licet fasciculum mulier percutiat, tamen omnia verbera Diabolus ad dorsum Maleficę defert: per quę sic Diabolus cum Malefica fatigatur. Facit tamen illa Diabolus vt percutiēt Catholicam ad peiora alliceat: vnde periculosum non existit, aliis non videretur opinio tanti Doctoris habere difficultatem: possunt & alia exempla adduci.

Maleficia relegantur ad Medicos.

Hostiensis ad idem in summa copiosa de frigidis & malef. & tit. de impotentia communj in gl. super c. literę. §. mulierem autem. dicit, quod in hoc defectu recurrendum est ad remedia medicorum. Et licet quedam remedia contra hæc scripta vana seu superstitiosa videantur: tamen cuiuslibet auctori in sua arte credendum est, Sed & satis tollerare potest Ecclesia retundere vana vana,

Vbertinus denique in suo quarto præfata distinctione ijs vtitur verbis. Possunt maleficia aut per orationes, aut per artem per quam facta sunt destrui.

Ad idem Goffre, in summa sub eod. titu, Maleficium nõ potest solui semper per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit delere ipsum, vel quia maleficium est perditum; Si autem sciretur, licitè posset soluere. Et loquitur contra illos, qui dicebant, quod per maleficia non posset copulæ carnali præstari impedimentū: eo quod nullum tale esset perpetuum, vnde non dirimeret matrimonium iam contractum.

Præterea illi, qui fuerunt moti asserere, quod nullum maleficium sit perpetuum, mouebantur his rationibus, quia putabāt omne maleficiū posse moueri, vel per aliud maleficiū, vel per exorcismos Ecclesię, qui sunt ordinati ad reprimendū vim Dæmonis, vel per veram poenitentia, cum Diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores. Vnde quod ad primū cõcordabāt cū opinione aliorū, quod ad minus per superstitiosa possint tolli. Contrarię autem opinionis est S. Th. in suo 4. præfata dist. sic inquitis: Quod si maleficium

non

nõn possit reuocari nisi per aliquid illicitum, vt per Dæmonis auxilium, vel huius: etiam si sciretur posse sic reuocari, nihilominus perpetuum iudicatur: quia remedium non est licitum.

Ad idem Bonauentura, Petrus, Albertus, & cõmmuniter omnes Theologi: vbi cum breuiter tangunt Dæmonis auxilium tacitè vel expressè inuocandum, videntur sentire, quod per nihil aliud nisi per licitos exorcismos, vel per veram poenitentiam, vt in Can. Si per fortiaras, allegatur, tangitur, remoueri debeant, moti, vt apparet, rationibus in principio quæstionis annotatis.

Et quia tantos Doctores in eorum dictis, quantum possibile est expedit concordate, & hoc vnica distinctione fieri potest: idè notandum, quod maleficium aut tollitur per aliud Maleficium simul, & per aliud maleficium: aut tollitur non quidem per Maleficium, sed per maleficiales ritus & illicitos. Et hoc iterum dupliciter: Quia vel per illicitos & vana ritus infimus, vel per vana & non illicitos.

Primum remedium est omninõ illicitum, tam ex parte auctoris, quàm & ipsius remedij. Sed tamen quia fit dupliciter, quia aut cum nocumento illius qui maleficium intulit, aut sine nocumento, fit tamen per maleficiales ritus & illicitos, tunc cõprehenditur sub secundo modo, videlicet, vbi maleficium tollitur, non per Maleficium aliud, sed per maleficiales ritus & illicitos, tunc iterum illicitum iudicatur, licet non tantum sicut primum.

Vnde summatim dicere possumus, quod per tria & tribus modis remedia redduntur illicita: quando scilicet tollitur per Maleficium aliud, & per maleficia alia, videlicet virtute Dæmonis alicuius. Secundò, quando non per Maleficium, sed honestam personam tollitur, sic tamen, quod superstitiosis remedijs maleficium, quod vni personę aufertur, alteri infertur, & hoc iterum illicitum. Tertio, quando aufertur sine eo quod alteri infertur, vtitur tamen Dæmonum inuocatione expressa vel tacita, tunc iterum illicitum.

Et secūdū hos modos dicit à Theologis, quod prius moris sit præligenda, quàm in talia consentire: Alijs verò duobus modis vltimis tollere maleficium potest esse vel licitum, vel non vanū, secūdū Canonistas: & quod tolerari possunt, vbi remedia Ecclesię prius attentata sunt, vt sunt cū exorcismis

De maleficio tollendo cõu cordata bpi= mones.

Ecclesię

Ecclesie, suffragia sanctorum implorata, aut vera penitētia nihil effecissent. Et ut clarior habeatur intellectus de singulis sunt aliqua gesta & acta per nos reperta recitanda.

De Episcopo maleficiato à concubina sua

Romæ tempore Nicolai Papæ, Episcopus quidam ex Alemaniæ partibus certa expediturus negotia aduenerat, cuius nomen occultare ordo charitatis postulat, licet iam uenerisæ carnis debitum persoluerit. Hic quandam iuuenulam adamando, & ipsam ad suam dioccesim destinare, cum duobus famulis ac rebus alijs, & clenodijs disposuisset, iuuenula auiditate sceminea, super clenodia quæ pretiosa erant decepta, modum excogitare cepit, ut ea in itinere existēte, Episcopus maleficijs interret, iāq; habebat in sua clenodia possessione. Et ecce sequenti nocte Episcopus subito infirmabatur: & ne fortassis veneno intoxicatus esset, à medicis percūctatur, & à famulis dolēter dubitatur: tã ingēs enim calor inerat pectori, ut non nisi gargarismis per aquã frigidam continē haberet refocillari. Tertia igitur die cum iã nulla spes vitæ haberetur, vetula quadam ingressum ad Episcopum instanter petijt, & quod causa suæ sanitatis aduenisset, aperuit. Ingressa igitur Episcopum alloquit, & sanitatē promittit, dumodò suis acquiescere suasionib⁹ velit. Episcopus verò quidnã foret, cui acquiescere recuperada sanitare, quàm summè affectabat, ubi inquiri, vetula respōdit: Ecce hæc infirmitas maleficio vobis accidit, & nō nisi per aliud maleficio liberari poteritis, ut videlicet ipsa Malefica, quæ vobis intulit, moriatur, & eadē vestra infirmitate inficiatur. Stupefactus Episcopus, & quod alio modo liberari non posset ubi persensit, nil tamē temerè volens agere, Papam consulere per supplicationē decrevit. At Pontifex cum eum tenerrimè diligeret, & quod nō nisi per mortē Maleficæ liberari posset, cum didicisset, annuit, ut inter duo mala minus permittetur, & super hoc supplicationē signavit. Vnde denuò vetula accersita, & quo modo tam ipse, quàm summus Pontifex in mortē Maleficæ cōsērent, dumodò pristinæ sanitati restitueretur, disseruit: sicq; quod vetula abscessit, & quod sequenti nocte liberaretur promissit. Et ecce circa medium noctis, ubi se sanum & ab omni infirmitate liberandū persensisset, nuncio missō, quidnam de iuuenula foret, perscrutatur: & ecce aderat, quæ ipsam circa mediam noctem in latere matris dormiē-

Pontifex dispensat super maleficio, maleficio pellēdo.

rcm

tem infirmatam fuisse subito affirmabat. Quia in re datur intelligi, quod eadem hora & momento infirmitas Episcopum relinquendo, Maleficam iuuenulam per aliam Maleficam vetulam inuasit, & sic spiritus malignus à læsione Episcopi cessando, ipsum sanitati per accidens restituere videbatur: cum tamen propriè sanitatem non immitteret, quã tamen occupare Deo permittere poterat, & propter pactum cū Malefica altera inritum, quæ fortunę alterius inuidebat, ipse Dæmon magistrã iuuenulã inficere habebat. Et benè æstimari potest, illa duo maleficia nō per vnum Dæmonē duabus personis, sed à duobus Dæmonibus duabus Maleficijs seruentibus, fuisse inficta, ne in perditionē animarū quàm summè & cōcorditer affectant, singula opereretur. Episcopus denique cum pietatis causa ipsam visitare proponeret, cameram ingrediens, horribilibus maledictionibus susceptus fuit, exclamando: Tu cum tua, quæ te talia docuit, & te liberavit, maledicamini in æternū. Et Episcopus emollire eius animum ad penitentiã, & quod omnem offensam ei remisisset ubi tentabat, illa vultum auertendo, clamabat: Ex eas malediste, hic nulla spes veniæ, sed animã meam omnibus Dæmonibus commendo, & miserabiliter interijt: & Episcopus cum gaudio ad propria remeavit.

Vbi etiam notandum, quod quia priuilegium vniuersi non facit legem communem, ideo dispensatio Papæ in hoc casu non arguit omnibus sic licere.

Ad idem refert Nider in suo Formicario, dicit enim Modus tollendi maleficio, aut se vindicandi in maleficio talis practicarur interdū modus. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis, ad Maleficã sciscitans scire malefactorē, tunc Malefica plūbum liquefactū aliquoties fundebat in aqua, quousque opere Dæmonis in plūbō imago aliqua videretur. Qua visa, Malefica quæsiuit ab exploratē, in qua parte vis lædi Maleficū tuum, & in eodē vulnere eum agnoscere? cumq; explorator locum eligeret, statim Malefica in eadē parte imaginis, quæ in plumbo relucebat fixuram vel vulnus per cultrum posuit, & locum, ubi reū inueniret, indicauit, nomen tanten nullatenus manifestauit, sed experientia teste Maleficus per omnia lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea demonstrabat. Hæc inquam remedia, &

Malefica Maleficam necat

Sanctus Episcopi gaudet

Aliud signum dignoscendi maleficium

4

similia

*De Maleficiis,
ex pacto cum
Daemonibus
maleficia tola-
lentes.*

similia iudicantur illicita, quamuis humana fragilitas sub spe veniæ consequenda à Deo, sæpius his inuoluitur, plus æstians pro sanitate corporis quam animæ.

Secundum verò remedium, de ipsis Maleficiis, maleficia dissoluentes sub expresso pacto cum Dæmone inuito, absq; nocimento personæ, & quidem de eis quid agendū sit, & qualiter cognoscuntur, infra se in sexdecimo modo sententiandi patebit. Hæ enim quàm plures existunt, & semper infra vnum aut duo miliaria Teutonicalia reperiuntur, in quo spatio, quicquid aliæ Maleficæ lædūt, hoc illæ curare videntur: Quas etiam curationes aliquæ simpliciter, quò ad omnè tempus: aliquæ verò tantum à proxima angaria læsos maleficijs curare se iactitāt: aliquæ verò non nisi in consensum Maleficæ quæ maleficiū intulit, curare possunt.

*Malefica ijs
quos curant,
etiam sacras
peregrinationes
iniungunt.*

Et hæ notantur super expressum pactum cum Dæmone inuiti, propter hoc q̄ occulta manifestate soleat illis qui causa sanitatis recuperandæ ipsas accedunt: Ipsis enim causas suæ calamitatis subito manifestant, dicentes, q̄ propter rixas cum vicina, vel alia muliere, aut viro habitas, læsa fuerit in se vel in suis atinentibus. Quæ etiam ad occultandum sua flagitia, interdum peregrinationes vel alia pietatis opera iniungunt. Quas quidem accedere pro recuperanda sanitate, tantò perniciosius existit, quantò præ illis, qui solum per pactum tacitum curare videntur, in contumeliâ fidei amplius delinquunt.

*Consulentes
Maleficos de
sanitate ac-
cesserunt sibi
mortem.*

Hi enim dum ex vna parte sanitatem corporalem Deo præponunt, ex altera parte sibi ipsis in vindictam criminis vitam Deo percutiente abreuiant. Sic enim in Sauti diuina læuit vltio, cum primò Magos & Ariolos abstulisset de terra, postea consuluit: vnde & in bello occisus cum filijs fuit, 1. Reg. 28. & culpa tangitur, 1. Paralip. 10. Propter hoc etiam Ochofias infirmus moti habuit, 4. Reg. 1.

Tales etiam visitatores Maleficarum sunt infames: vnde nec ad accusationem debet admitti, secundo quæstionum, octauo. Quisquis nec, &c. Item tales secundum leges debet pœna capitis plecti, vt in prima quæstione operis tactū est.

*Exorcismi
olim irriti.*

Sed heu Domine Deus, cum omnia iudicia tua iusta sint, quis liberabit pauperes maleficiatos, & in continuis doloribus eiulantes, peccatis nostris exigetibus, inimicus nimis præualuit, vbi sunt qui licitis exorcismis illa opera Diaboli dissoluere

dissoluere valeant: Hoc vnicum ergo superesse videtur remedium, vt Iudices eorum insultus ad minus refrenet varijs pœnis auctrices Maleficas castigando: vnde & infirmis facultas visitandi Maleficas amputabitur. Sed heu nemo percipit corde, omnes quæ sua, non quæ Iesu Christi sunt quærentes.

Illæ enim Malefica in *Richshofen* de qua supra mentio facta est, adeò assiduis frequentabatur pro recuperanda sanitate maleficiatis, quòd Comes castri *Telonei* lucrū habere voluit, ita quòd quilibet maleficiatus in se, vel in sibi atinentibus, denarium vnum introitu portæ soluere habebat. Vnde & magnum exinde se habuisse prouentum asseruit.

*Telonium im-
positum con-
sulentibus
Maleficam.*

Tæste etiam experientia didicimus plurimas tales Maleficas per dioccesim Constantiensem existere: non q̄ ipsa præ alijs dioccesibus sit infecta, cum hoc genus infidiæ serpat per omnes diocceses, & heu totum mundum infecisse videtur: sed quia ipsa diocesis amplius elaborata fuit: Et quidam *Hengst* nomine repertus, qui maiorem concursum & quotidianum à maleficiatis pauperculis habere cernitur: quem etiam concursum sic oculis nostris perspeximus in villa quadam *Emngen*: quod sine dubio ad quæcunque loca Beatissime virginis, siue Aquisgrani siue ad Eremitas tatus pauperum concursus non exilit, sicut ad eundem superstitionum hominem. Nam hyemali & frigidissimo tempore, dum præ abundantia niuium omnis via regia & publica obstruitur, adhuc à circumiacetibus terris ad duo vel tria milliaria, cum magnis hominū fatigationibus frequentatur, quibusdā remedia percipientibus, alijs verò minimè: vt reor q̄ non æquè omnia maleficia dissolui propter varia, vt supra tactum est, obstacula possunt. Et hi quidem sub expressa Dæmonum inuocatione maleficia dissolutes, quò ad secundum remedium illicitum, non tamen sicut primū.

*Exemplum
concursum ma-
leficatorum
ad Maleficiū.*

Tertium verò remedium, quod quibusdā cœremonijs superstitionis practatur: non tamen in nocimentum aliquius personæ, aut per manifestos Maleficos agitur, experientia teste per hunc modum.

*Remedia su-
perstitionibus
constantia cō-
tra maleficia.*

In ciuitate Spirensi mercator quidam forensis hunc casum sibi accidisse proposuit. In partibus, inquit, Sueviæ, in castro quodam nobilium me degente quadā die: dū pera-

Etiā non timentes Maleficas maleficiuntur.

cto, prandio, associatus duobus domicellis, solatij causa super pratum incederem, quædam mulier obuiando, dum à remotis adhuc incederet, & à duobus domicellis agnita fuisset, vnus eorum ad me hæc verba protulit, munias te cito signo crucis, & similiter ad idem aliud ab alio latere hortabatur. At ego causam huius timoris inquirens, responderunt. En peior Malefica totius prouinciæ tam nobis obuia sit, ipsa enim solo visu maleficare homines nouit. Tunc ego stomachando, nunquam tales timuisse me iactitabam ecce vix verba compleui, & me grauius in pede sinistro læsum perferens, ita vt sine graui dolore de loco figere pedem non potui aut gressum: vnde & alij concito è castro per nuncium mihi equum destinandum ad illud reducant, doloribus autem per triduum augmentatis.

Præfati incolæ, intelligentes maleficium me infectum, quendam rusticum ad spatium vnus milliarij accedunt, & casum proponunt, quem nouerant per artem quandam malefica tollere. Qui concito veniens, & pedes prospiciens, si, inquit, ex vobis contigit naturali defectu, experimentum capiam, & si quidem ex maleficio accidit, cum Dei adiutorio curabo, sin autem remedijs naturalibus opus erit insistere. At ego: Si absque superstitione & cum Dei adiutorio curari potero, libes acceptabo: quoniam cum Demone nihil commune habere volo, nec eius adiutorium affecto. Ad idem & ipse villanus respondit, se non velle nisi licita remedia, & cum Dei adiutorio adhibere & curare, dummodo experientia didicisset, hoc per maleficium mihi contigisse: Ad quæ duo assensit: Ille plumbum, vt supra de alia malefica tactum est, liquefactum in cochleari ferreo supra pedem tenuit, & in scutella aqua plenam fudit, & subito diuersarum rerum species proruperunt, ac si spinæ, vel pili, aut ossa & similia fuissent intromissa. Tam, inquit, video, quod infirmitas hæc non ex naturali defectu, sed maleficio vobis contigit. At ego, quomodo talia ex plumbo liquefacto scire possit, dum inquirerem. Ecce, septem sunt metalla, ex septem Planetis, & quia Saturnus dominatur plumbo, eius proprietates est, vt si plumbum super maleficium aliquod fustum fuerit, per suum influxum maleficium demonstrabit: & bene, inquit, actum est, vt cito remedium adhibeatur, quod tot diebus vos visitare habeo, quot sub maleficio stetitis.

Quæ de causa plumbum liquefactum, quod supra maleficium adhibetur prodat maleficium.

stetitis. Et interroganti quot dies elapsi fuissent, iam tri-duo fassus sum: Vnde & ipse singulis diebus per triduum me visitando, & pedem inspiciendo solum & tangendo, & cuncta verba penes se ruminando integræ sanitati fugato maleficio me restituit.

Hic certe modus actorem nõ monstrat Maleficum, sed modum superstitiosum. In eo enim quod Dei adiutorio & non opere Diaboli sanitatem promisit, & hoc, quod Saturni influxum super plumbum tanquam ex eius dominio causatum, allegauit, irreprensibilis extitit, & potius commendandus fuit. Sed qua virtute maleficium fugatur, & species rerum in plũbo causauit, sub dubio relinquatur. Nam cum maleficium nulla virtute naturali possit amoueri, licet mitigari valeat, vt inferius de obsessorum remedijs patebit, potius videtur quod per aliquod pactum, ad minus tacitum, cum Demone initũ, hoc practicauerit. Et dicitur hoc pactum tacitum, quando ad minus auctor tacite in assistentiam Diaboli consentit. Per quæ modum innumera superstitiosa opera practantur: licet differenter quo ad diuinam offensam, cum in vno opere maior sit creatoris offensa quam in altero. In eo enim quod de sanitate procuranda certus fuit, & in eo, quod tot diebus quot sub infirmitate extiterat, ipsum visitare habuit, nec aliquibus medicamentis naturalibus usus fuit, & tamen iuxta præmissa crogrotum sanitati restituit, non tam suspectus, quam vt manifeste deprehensus, ad minus licet non super expressum initium cum Demone pactum, tamen iudicatur, & tanquam pro conuicto haberi, & pœnis ad minus in secundo modo sententiandi infra contentis, sed puniri debet cum adiuratione solenni: nisi leges, quæ in contrarium sentire videntur, ipsum sustentarent: in quo casu quod ordinariũ sit faciendum, in solutione argumentorum patebit postea.

Quantum verò remediũ tollerandũ, & de quo Canonistæ ad minus incidunt cũ certis Theologis, dicitur vanũ *Vanum remedium tollatur.* sub aliquo pacto expresso, vel tacito, ex intentione & proposito practicantis operatũ. Et dico ad minus: quia fortassis si velint etiam tertium remedium huic quarto adiungere, potius videntur nobis eorum assertioni cedere, quam contentionibus deservire: Et hoc quidem remediũ vanum super-

Quid significet pactum tacitum.

superius exemplificatum de mulieribus quæ vrceolum sit per ignem positum percutiunt, in finem, ȳt erat Malefica quæ vaccam vbertate lactis priuauit verberetur, licet fortassis talia in nomine Diaboli facere habebant aut fortassis sine eius expressione.

*Bracca viri,
cornibus vac-
ca malefica
re imposta,
prodit Male-
ficam.*

Ad idem possunt & alia earū gesta adduci. Nā interdū vbi vacca huiusmodi læsas ad pascua emittere volūt, explorare etiā ipsam Maleficā nituntur, tūc braccā viri, vel aliud immundum super caput, aut dorsum vaccæ ponētes: & hoc potius festiuis diebus & sacratoribus ipsam vaccā cum baculo fortassis iterum sub tali, vt supra expressione percutiendo expellunt, & tunc vacca recto tramite ad domum Maleficæ properat, & cornua in eius ostium vibrat cum magno euulatu, continuo pulsando: & hæc vniq; Diabolus in vacca operatur tādū, q̄ per alia maleficia sedatur.

Reuera & secundū præfatos Doctores talia sunt tolleranda, non tamen meritoria vt quidam asserere conantur existunt. Cum enim iuxta Apostolum omnia quæ in verbo aut opere facimus, in nomine Domini nostri Iesu Christi facere præcipimur: licet ibi non sit expressa Dæmonis inuocatio, & tamen eius nominis expressio: & iterum licet ibi non sit intentio per actum aliquod tacitū vel expressum talia facere, quia fortassis dicit, volo hoc facere siue Diabolus intromittat se, siue non, ipsa temeritas qua diuinum timorem postponit, Deū offendit, vnde & Diabolo potest talia faciendi permittit. Inducendi ergo tales sunt ad penitentiam, & hortandi, vt potius desistant, & ad remedia infra scripta, vt superius etiam in parte tacta, per vsum delicti aquæ benedictæ & salis exorcizat, &c. recurrant.

*Intestina ca-
daverum in-
cestina Ma-
leficarum af-
figuntur.*

Simili modo iudicandum de illis, quibus, dum aliquod iumentum maleficio inserimur, & explorare Maleficum, aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptū, vbi nituntur ad loca, vbi cadauera bestiarum exorcizantur propter, & intestina cadaveris super terram trahendo vsque ad domum deferunt non autem intrō domum per ostium super, sed sub limine domus ad coquinam trahunt, & igne facto super cratē intestina ponunt, & tunc vt ex relatu talia practicatū sæpissimè informati sumus, sicut intestina calescūt & ardēt, ita intestina Maleficæ calore & doloribus crucientur: aduertunt ergo exploratores, vt ostium

ostium domus optimè sit obstrusum, cō q̄ præ doloribus Malefica ad introitum habebit carbonem de igne auferre, & tunc omnis cruciatus effugatur. Resertum denique sepius nouimus, vbi introitum habere non poterant ex tunc densissimis tenebris domū intus & extra vallabāt, cū commotione tam horribili & strepitu, vt ex ruina domus omnes se tandem interimi putarent, nisi ostium aperiretur.

Ad idem etiam certa experimenta reducuntur. Nā certi volentes è multitudine mulierum in Ecclesia existentium experiri Maleficas, quæ etiā sine eorum cōsensu Ecclesiam diuinis peractis exire nō valeāt, tali experimēto insistūt. Nā die Dominica Sotularia iuuenis assungia, seu pinguedine porci, vt moris est, pro restauratione fieri, perungunt, & sic vbi Ecclesiam intrant, tandiu Maleficæ exire Ecclesiam non poterunt quō ad vsque exploratores aut exeunt aut illis licentiā sub expressione, vt supra ex eūdi cōcedant.

*Puerorū per-
uulsi calces
inducant Ma-
leficam.*

Simile sit etiā per certa verba, quæ annotare non expedit, ne quis per Diabolum seducatur. Nam nec Iudices aut Præsidentes his infallibilem fidem aut opinionem accommodare debent, nisi talis persona alias plurimum esset diffamata, cum sub tali prætextu ille mille artifex etiā innocias infamare posset. Vnde potius auertendi sunt homines à talibus experientis, & salutares poenitentiae iungendæ, licet interdum tollerentur.

Per hoc patet responsio ad argumenta, quæ concludunt maleficia nō esse tollenda, quia primis duobus modis omninō illicitum est tollere tertium remedium secundum leges, & si toleratur, tamen non parua super hoc ecclesiasticus Iudex debet habere aduertentiam. Nam quōd leges videntur tolerare, patet. C. de Maleficis, l. eorum. vbi sic habetur. Alij autē qui faciunt id ne labores hominū ventorum grandinisq; lapidatione sternantur, non poena, sed præmio digni sunt. Et Antonius in summa de legibus, in quibus ius Canonieum & Civile discrepāt hoc idem allegat. Ex quo videtur, q̄ concedunt leges pro cōseruatione frugū & iumentorū, & in omnē euentum posse certos homines talia practicantes non solum tolerare, sed & præmiare. Erig ergo Ecclesiastici Iudicis aduertere, si tantummodo iuxta mentem legis contra grandines & aëris temperiem modis eon gruis, vt inferius patebit, aut etiam quibusdam superstitiosis

*Leges civiles
tollerant ma-
leficia malefi-
cis pelli.*

stitiosis procedit. Et tunc, dum inde nullum sequitur fidei scandalum etiam tolerare: sed reuera hoc non erit iuxta tertium, sed quartum modum & quintum, de quo confiter tractandum erit de ecclesiasticis & licitis remedijs inferendo, interdum de superstitiosis ad quartum modum pertinentibus & hoc per capitula sequentia.

Remedium Ecclesiasticum contra Incubos
& Succubos Demones.

C A P. I.

Via verò in præcedentibus capitulis primæ quæstionis super modos maleficiandi homines, iumenta & terræ fruges, tacta sunt ante omnia ea, quæ ipsæ Maleficæ erga proprias personas praticant, qualiter videlicet innoxias iuenculas in augmentum suæ perfidiæ alligunt, qualis etiam modus sit profitendi earum & homagij præstandi, qualiter etiam infantes proprios aut alienos Dæmonibus offerunt, & quomodo localiter transferantur. Hæc inquam & similia remediare, quia non est possibile, nisi vt per suos Iudices de medio tollantur aut ad minus in exemplum omnium futurorum puniantur, ideo de huiusmodi remedijs non ad præsens, sed in vltima parte operis, vbi viginti modi procedendi & sententiandi contra & super Maleficarum personas deducuntur tractabitur.

Ad præsens tantum super remedia contra earum maleficiales effectus tendere oportet, & primò qualiter homines maleficiati remediantur, demum qualiter bestiarum, & vltimò qualiter fruges terræ conseruantur. De hominibus verò maleficiatis, quò ad Incubos Dæmones vel Succubos, quia sunt in triplici genere, scilicet, earum quæ se voluntariè Dæmonibus Incubis subiiciunt, vt sunt Maleficæ, quia de Succubis quò ad viros non ira voluntariè praticatio reperitur, cum ex naturali vigore rationis quo viri mulieribus præminent talia plus abhorrent.

Est & eorum qui à Maleficis cum Incubis aut Succubis cõtra eorum voluntatē inuaduntur, & est tertium genus ad hoc præcipuè virginum quarundam quæ cõtra earum omninò voluntatem ab Incubis Dæmonibus molestatur, de qui

Que remediari in Maleficis nõ possint.

Triplex genus Incuborum.

de quibus etiam sæpè præsumitur quòd à Maleficis sic maleficiantur, puta quia Dæmones ad instantiam Maleficarum, sicut sepius alias infirmitates immittere solent, ita & Incubos illis personis se facere habent, vt vel sic eos ad suam perfidiam allicere valeant: demus exempla.

Est in ciuitate Confluentiæ pauper quidam sic maleficiatus, quòd in præsentia vxoris omnem actum Venerem prout viri cum mulieribus agere solent, etiã repetitis vicibus per se exercet, nec ab illis ad instantiam & eiulatum mulieris auerti potest, quia vno aut tribus actibus expletis, verba replicat, volumus iterum de nouo inchoare, cum tamen nulla persona corporali visu cernatur ei succumbere, sitq; vt post diutinas huiusmodi vexationes, pauper ille collisus in terram omnibus viribus destituitur, & dũ post aliquarum virium recuperationem interrogatur quomodo & qualiter ista sibi contingant, & an ne personam succubantem habuerit. Respondere solet, se nihil videre, sed ita mente captiuatum, vt omninò abstinere non valeat. Et quidem super hoc maleficium mulier quædam plurimum habetur suspecta, quod ei intulerit, eò qd illi pauperi minata fuerit per verba contumeliosa, quòd ipsum propter displicentiam sibi factam expedire vellet.

Sed leges & executores iustitiæ non adsunt qui saltem super diffamiam & grauem suspitionē in vindictam tanti criminis procederent: putantes neminem debere condemnari, nisi qui confessione propria, aut trium testium productione legitima conuincatur, quasi indicia facti, aut euidentia super graues aut violentas suspiciones nullas mereantur pœnas: de quibus tamen modis sententiandi inferius vt præmissum est patebit.

De secundo verò genere, quo puellæ ab Incubis Dæmonibus molestatur, etiam nostris temporibus, referunt nimis longum foret, cum historiæ ceteræ de similibus existunt referat. Sed cum quanta difficultate talia remediari possint, patere potest ex ijs, quæ Tho. Brabantinus circa finē operis sui de apibus de quadam in hunc modum refert.

Vidi, inquit, & ex confessione audiui virginē quandã in religioso habitu quæ primò dixit se nunquam in concubium consensisse, per hoc tamen dat intelligere se cognitam fuisse: at ego non credens arctari tam rationibus & duris commi

Succubi ex maleficio immissi.

Quomodo hi, qui ab Incubis vexantur curentur.

comminationibus, sub periculo animæ suæ: tandem cū lachrymis confessa est se prius corruptam mente, quàm corpore, & cū postea doleret, quasi ad mortem, confiteretur omni die cum lachrymis, non potuit tamen ingenio, studio vel arte ab Incubo Dæmone liberari, nec signo crucis, nec aqua benedicta, quæ tamen specialiter ad fugandos Dæmones ordinantur, nec etiam sacramento Christi corporis, ipsi quoque Angelis terrifico, donec post plures annos oratione & ieiunio pie peractis fugaretur.

Est est credibile (saluo meliori iudicio) quod postquam de peccato suo dolens confitebatur, potius ei concubitus Dæmonis pœna culpæ quàm culpa fuit.

Hæc etiam cū in vigilia Pentecostes querularetur apud Christianam in valle Ducissæ Brabantiæ, monialem deuotam, quæ mihi hoc reulit, quod nō auderet communicare propter Dæmonis importunam vexationem compatiens dixit ei, Christina; Vade quiesce secura, comunicatura cras Dominico corpori, in me enim recipiam pœnam tuā. Recedens illa, gaudens dormit in pace, ad orationem de nocte surgit mane, cum omni tranquillitate sacramentā suscepit. Christina autem susceptam in se pœnā non ponderans, vespere quieti se dans, audit in statu suo quasi procellā commouentem se, & inquietius agitatem, nec suspicans Dæmonē, arrepto collo fugare nititur quicquid esset: decumbit iterū, sed pauida vexata surrexit, & hoc plures randē sensit: & vidit euersis ferè straminibus, quod Dæmonis nequitia vexaretur. Dimisso ergo lecto noctē ducit in somnium, & orare volens, Dæmonis cruciatur insultu, & vt dixit, nunquā talia passa fuerat. Vnde prædictæ mulieri manē, Renuncio, inquit, renūcio pœnæ tuæ: vix enim sine vitæ discrimine, violentiam tentatoris pessimi euasi. Qua ex te perpenditur, difficile esse huiusmodi remediare, siue maleficio siue absque eo contingat.

Sunt tamen adhuc aliqua per quæ fortassis ipsi Dæmones fugantur, de quibus & Nider in suo Fornicario, Licet enim, vt ibi fertur, quinque modis valeant puellæ & viri liberari, videlicet per sacramentalem confessionem & sanctam exercitationem in crucis consignatione, vel Angelica salutatione, tertio per exorcismorum applicationem, quarto per certi loci mutationem & per cautā sanctorum

excom

excommunicationem. Et ex præmissis patuit, quod prima duo moniali non profuerunt, non tamen propterea omitenda sunt, quod enim vni est remedium, non propter hoc sequitur quod & alteri, ita est conuictio. Nam & Incubos sæpè per orationē Dominicam, aut aquæ aspersionem, vel etiā per Angelicā salutationē fuisse repullos historię tradit.

Refert enim Cæsarius in dialogo suo, quod sacerdos quidam postquam se suspenderat, eius concubina Monasteriū intravit, & per Incubum ad luxuriam procata est, quem tamen per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ aspersionē, licet statim postea redijt. Quādo autē Angelicam salutationē dicebat, iogē velut sagitta disparuit & recessit, sed interdū redijt, licet prope eā accedere nō auderet.

Item de tertio, videlicet per sacramentalem confessionē, patet per eundem Cæsarium, qui dicit, quod concubina au redicta, cum iam confessa esset pure, in toto derelicta est ab Incubo. Refert idē, quod quidam vir in Leodio passus Incubum, confessione sacramentali finita totaliter liberatus est.

Ponit insuper exemplum de quadam inclusa, quam Incubus nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quin eius lectum ascenderet, sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret, Benedicite, statim eam Demon reliquit.

De quarto videlicet loci mutatione, dicit qui prius, quod filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubum, & facta ex dolore phrenetica, trans Rhenumque elongata, ab Incubo dimissa est, sed pater eius, quia à loco filiam disposuerat, à Dæmone percussus est, adeo vt moreretur in triduo.

Fit & mentio de quadam, quæ per Incubū crebro in lecto vexata proprio, consociam deuotam petijt, vt loco vexata iaceret, quod cum fecisset, tota nocte quasdam inquietudines granissimas sensit, & prior ruc quiesca fuit. Notatur etiam à Guilhelmo, quod Incubi plus vexare videntur mulieres, & puellas pulchros crines habentes, ideo quia aut curæ aut ornatui crinium incumbunt huiusmodi, aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel cōsueuerunt, aut quia in eis inaniter gloriantur, aut quia diuina bonitas hoc permittit, vt terreantur mulieres viros inflammare per ea, quæ etiam Dæmones inflammari viros volunt.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquādo eadem

Incubi pelluntur Angelica salutatione.

Vix verbis Benedicite.

Mutatio loci mutat Incubos.

Puella pulchros crines habentes magis sentit Incubos.

eadem est exorcizationi, patet in legenda sancti Bernardi, In Aquitania si quidem, mulier ab Incubo sex annis incredibili abusu libidini vexata audivit sibi Incubū, ne ad virum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret minante, Nihil, inquit, tibi proficiet: sed eo recedente, tuus crudelissimus epy psequor, qui haecenus tuus amator extitit. Quo cum virū sanctum Bernardū invocaret, respondit. Tolle meū baculū, & lecto tuo insige, & faciat malignus, quod potest. Hoc cum fecisset. Dæmō camera fœminæ nō est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimē, se eam velle persequi, Bernardo recedente. Quo per fœminam audito, convocat populū B. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum viiuerto, qui aderat cœtu, excommunicavit, ac ne ad illam, vel aliam deinceps accessum habeat, interdixit, & ita ab illa pœna liberata est.

*De potestate
clauium Petri
que sonat su-
per terram,*

Veram hęc notandum, quōd potestas clauium concessa Petro & suis successoribus, quia sonat super terram, & tantum pro viatoribus hęc iurisdictionis potestas, sit in remedium Ecclesiæ concessa, mirum videtur, quōd & aëreæ potestates hęc iurisdictione valeant arceri. Sed dici potest, quōd quia personæ quæ à Dæmonib. molestantur sunt sub iurisdictione Papæ & clauium, non mirum, si per indirectū huiusmodi potestates vigore clauium atreantur, sicut etiā indirecta animas potestate clauium à pœnis purgatorij ignis absolueret potest: non obstante quōd potestas illa sonat super terram, & animæ sunt sub terra.

De potestate etiam clauium concessa capiti Ecclesiæ, scilicet vicario Christi, non est tutum disputare, cum notum sit, quōd tanta potestas sit à Christo Ecclesiæ & eius vicario concessa, quanta puro homini concedi à Deo potuit, & hoc in vilitatem Ecclesiæ.

Piè etiam æstimari potest, quōd si ægritudines à Maleficis virtute Dæmonum inflicte excommunicarentur cum ipsis Maleficis auctoribus, & Dæmonibus, non adeo in ipsos infirmos læuirent, & quōd citius liberarentur adhibitis super hoc & alijs exorcismis licitis.

*Locusta arcō-
tur excommu-
nicatione.*

In partibus denique Athiss vulgaris est narratio simul & alijs in locis, quōd dum diuina permissione locustæ volantes cum ingenti multitudine vinetas, frontes, segetes, & cūta virentia eradicarent, huiusmodi excommunicatione & maledictione

maledictione fugata, & subito interemptæ fuerunt. Quōd si sanctificato viro quis ascribere velit, & non virtuti clauium, sit in nomine domini: vnum pro certo habemus, quōd nec virtus miraculorum, nec potestas clauium gratiam gratum facientem de ne cessitate præsupponit: cum vtrum que ex gratia gratis data procedat.

Est & iterum notandum, quōd vbi nullum prædictorum remediorum iuuat, quōd nunc ad exorcismos licitos sit recurrendum: de quibus inferius patebit. Quia etsi hi ad fugandum Dæmonis nequitiam non sufficiant, tunc reuera talis vexatio Dæmonis est pœna pro peccatis satisfactoria, si prout oportet sustineatur in charitate, sicut & alia mala huiusmodi, quæ nos hęc premunt, ad Deum ire compellant.

Verum etiam aduertendum, quōd interdum aliquæ in veritate per Incubum non vexantur, sed tantummodò ita se vexari putant: & hoc quōd mulieribus præcipuè, & non viris, cum alijs sint timidæ, & mirabilium formarum in imaginatione susceptiuæ.

Vnde & Guilielmus sæpè allegatus, Multæ, inquit, de apparitionibus phantasticis, ex morbo melancholico in multis fiunt, & in mulieribus maximè, sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est, vt norunt Medici, ipsa natura muliebrium animarum, eò q̄ longè facilioris & lenioris impressionis sunt, q̄ animæ viriles: Et subdit ibidem, Scio me vidisse mulierem, quæ credebatur se agnosci ab intus à Diabolo, & talia incredibilia se sentire dicebat.

Nunquam etiam impregnata sibi videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum, & cum partus tempus aduenerit, sola emissionem multæ ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum in potu sumptis, incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generant hominis. Similiter de granis catapuciæ, & de granis arboris, quæ dicitur nigra pinus, consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare. Hęc addita sunt, vt non facillimè quis mulierculis fidem adhibeat, sed illis duntaxat, super quibus experimenta fidem fecerūt, vt de illis, qui dixerunt in proprijs lectis, vel alio modo condormientibus per experientiam talia vera esse.

*Mulieres mi-
rabilia imagi-
nantur.*

*Oua formica-
rum faciunt
intumescere
aluum.*

Remedia pro illis qui circa vim generatiuam
maleficiuntur.

C A P. II.

*Viri plus ma-
lesciuntur
quam femi-
ne.*

ICO ET mulieres in maiori numero sint Maleficiæ quam viri, vt in prima parte operis ostensum est: tamen viri plus maleficiuntur; & huius ratio est: quia cum Deus plus permittit super actum Venereum, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos; sicut & per serpentes, quæ magis incantationibus deseruiunt quam alia animalia, eò quod fuerit Diaboli primum instrumentum; & cum actus ille Venereus plus & faciliori modo potest maleficari in viris quam in muliere: ideo. Et quidem patet quod tactum est, Nempe cum quinque modis Dæmon in generatiuam potestatem possit agere, & illi modi citius procurantur in viris,

Remedia adhibenda super vnumquæque modum iuxta possibilitatem sunt deducenda; & ille, qui vitiatum est in tali potentia, attendat sub quo modo suum maleficium contineatur. Sunt autem quinque modi iuxta Petrum de Palude in suo 4. distin. 34. in processu huius maleficii,

Nam Dæmon ex hoc, quod est spiritus, habet potestatem super creaturam corporalem, Deo permittente, & ex conditione nature sue: præcipue ad motum localem, vt illum prohibeat, vel vt promoueat; Vnde per hanc potestatem possunt corpora viri & mulieris impedire, ne sibi appropinquent, & hoc directe vel indirecte. Directe quando vnum elongaret ab altero, vel non sineret ad alterum appropinquare. Indirecte, quando aliquod impedimentum procuraret, vel quando se interponeret in corpore assumpto: sicut quidam iuueni pagano acciderat, qui Idolum desponsauerat, & nihilominus contraxerat cum quadam iuencula, nec propter hoc poterat eam cognoscere, vt supra patet.

Secundo modo, vbi hominem inflammaret erga vnam, refrigeraret erga aliam, & hoc posset occulte procurare per applicationem quâdam herbarum aut aliarum rerum, quas optime nouit ad hoc validas,

Tertio modo, vbi æstimationem viri aut mulieris turberet, qua redderet vnam personam alteri exosam, quia vt supra patuit in prima parte operis, potest imaginationem imprimere,

Quarto

Quarto modo, reprimendo vigorem membri, qui ad fructificationem necessariò requiritur, sicut & motum localem cuiuscunque organi reprimere potest.

Quinto prohibendo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa generationis descendant, vel ne ab illis vis recedat, vel ne excidatur, vel emittatur.

Quod si quis dicat, nescio sub quo modo maleficiū mihi illatum contineatur, vnum se o, quod generatiua potentia erga vxorem meam careo. Responderi potest, si potens est ad alias mulieres, non autem ad propriam, tunc sub secundo modo: quia de primo modo certificaretur Sticcubus Dæmonem, id est, quod per Dæmones Incubos & Succubos deluderetur. Item si vxorem non habet exosam, & tamen non potest ipsam agnoscere, sed bene alias, tunc iterum manet sub secundo modo, si autem habet exosam, & non potest agnoscere, tunc sub secundo & tertio modo continetur. Itē si nō habet exosam, veller aures cognoscere, sed non habet vigorem membri, tunc sub quarto modo. Si verò habet vigorem membri, sed non haberet excisionē seminis, tunc sub quinto modo. Modus ergo curandi patebit, vbi declaratur, si æqualiter in charitate & extra charitatem existētes, his maleficiati valeant: & quidem quod non dēpro quarto modo: qui tantē enim rarissimē: Accidere enim potest, qui in gratia & charitate existit sic declaratur, tamē lectōni præsupponitur, quod loquimur de actu coniugali inter matrimonialiter coniunctos, quia aliis implicaretur: cum omnis actus Venereus extra matrimoniū est peccatum mortale & non nisi ab his, qui extra charitatem existunt exercetur.

Nam cum asserere oporteat ex totius scripturæ sacre traditione, quod Dæmones magis permittuntur a Deo sequi in peccatores quam in iustos. Licet legatur ipsum iustissimū Iob fuisse perculsum, hoc tamen non fuit singulariter super potentia generatiua, nec etiā directe: ideo dicere oportet quod quibuscunque: alia maleficia inter matrimonialiter coniunctos contingūt, signū est, quod vel ambæ personæ, vel altera extra charitatem existat, & quidem fundamentum huius ex scripturis deducitur, auctoritate & ratione. Nam Angelus dixit Tobie: In illos, qui libidini vacant accipit dæmonium potestatem: Effectus demonstrauit, vbi scriptura

¶ 3

vires

*Quomodo
potentia coëst
di interposita
da.*

*Cōtra libidin-
inos accipit
Diabolus po-
testatem.*

*Quidam de
sponsat idolū.*

viros virginis Saræ occiderat.

Item Cassianus collat. patrum diffinit Beatus Antonius, nullatenus posse Dæmonem mentem cuiusque vel corpus inuadere; nisi eam prius destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spiritali contemplatione vacuum nudamq; reddiderit. Hæc verba ut que applicari possunt super maleficium corporis, vniuersaliter super totum corpus: cum Iob tali maleficio peccatus, non tamen nudus diuina gratia fuit, sed particulariter quando videlicet particulare maleficium ratione alicuius peccati accidit corpori: Et hoc quidem non potest esse, nisi peccatum incontinentiæ. Ratio. Nam ut dictum est, propter sceditatem illius actus, & quia per ipsum primum peccatum diffunditur: Deus plus permittit super ipsum, quam super alios humanos actus: ergo & inter matrimonialiter coniunctos, vbi diuino auxilio propter peccatum destituuntur, amplius circa illam vim generatiuam maleficiari à Deo permittuntur.

Quod si queritur, cuiusmodi sint illa peccata, dici potest, qd peccata incontinentiæ quæ inter cognatos cum varia sint, iuxta illud Hieronymi, & habetur in textu: Adulter est in propriam amator ardentior, simul & huiusmodi amatores amplius in prædictis maleficiuntur.

Remedia ergo Ecclesiastica sunt duplicia: Vnum in foro contentioso, alterum in foro conscientie practicatur. Primum, si in iudicio allegatur impotentia ex maleficio illata, tunc distinguendum est: quia talis impotentia, aut est temporalis, aut est perpetua. Si temporalis, non impedit. Tunc autem præsumitur esse temporalis, quando infra spatium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si verò non sanetur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua.

Item aut præcedit matrimonij contractionem & consumptionem, & sic impedit contrahendum, & dirimit iam contractum, & sequitur matrimonij contractionem, sed non consumptionem. Est est cõmunis modus maleficiandi viros, quando spernunt amasias: tunc enim quia sperabant se matrimonialiter copulare & defraudantur, inferunt maleficiam viris, & ne alijs cõmisceri valeat. In tali enim casu, vt aliqui dicunt, dirimitur matrimonium iam contractum, nisi sub

Impotentia aut est temporalis aut perpetua.

Qua impotentia matrimonium dirimit.

continentia cohabitare, velint, vt Maria & Ioseph. Et habent pro se Can. dicitur enim. 23. q. 1. q. conjugium confirmatur officio. sc. carnis, vt dicit gl. Et parum post dicitur, antequam confirmetur impossibilitas officij soluit vinculum coniugij. Aut sequitur matrimonium confirmatum; & tunc vinculum matrimoniale non dirimit: Plura alia à Doctõribus notantur, sed quia non præcisè sunt præsentis speculationis (notatur autem in varijs scriptis Doctõrum, vbi de inaleficiali impedimento tractant, ideo hic est supersedendum.

Tantummodo, si quis difficultaret, quomodo actus ille possit impediri respectu illius mulieris, & non respectu alterius. Respondit Bonauen. hoc est, vel quia fortilegus ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolus inuitauit, vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet impedire non permittit. Occultum iudicium Dei hic latet, vt in vxore Tobie. Qualiter autem Diabolus hoc facere possit, patet ex præmissis. Dicit tamen hic Bonauen. qd impedit generatiuam, non impedimento intrinseco lædendo organum, sed extrinseco impediendo vsu: & est impedimentum artificiale & non naturale: & ita potest impedire ad vnam, & non ad alias; vel tollendo exercitationem concupiscentiæ ad illam vel aliam: & hoc per virtutem propriam, vel per herbam, vel per lapidem, vel per aliquam creaturam occultam, & satis concordat cum dictis Petri.

Remediũ verò ecclesiasticũ in foro cõscientiæ traditur Ecclesiasticũ 33. q. 8. Si per fornicariis: vbi sic dicitur; Si per fornicariis atq; maleficas artes nonnunquã occulto iusto Dei iudicio permittente; & Diabolo preparante concubitus sequitur, horrandi sunt, quibus ista eueniunt vt corde scõrito & spiritu humiliato, Deo & sacerdoti de omnibus peccatis suis puram cõfessionem faciãt & profusis lachrymis, & largioribus elemosynis & orationibus atq; ieiunijs Domino satisfaciãt.

In quibus verbis notatur qd tantummodo propter peccata & extra charitatem existentibus talia contingunt. Sequitur & per exorcismos ac cætera Ecclesiasticæ medicinæ munimina ministri Ecclesiæ, tales quantum annuerit dominus, qui Abimelech & domum eius Abrahamæ orationibus sanauit, sanare procurer.

Vnde summarie dicere possumus, qd quinque sunt remedia, quæ talibus sic maleficiatis licitè applicari possunt, vt

Abrahamæ præcatio sanat impotentiam

Regis Abimelech

lactis delicti

delicet sanctorum aliquorum licita peregrinatio, & ibidem peccatorum suorum cum contritione vera confessio, signi crucis, orationis deuotæ multiplicatio, per verba sobria licita exorcizatio, quæ qualiter fieri debent, inferius patebit. Et cauta maleficii oblatio facit ad hoc, quod supra de Coniure tactum est, qui per triennium sibi matrimonialiter copulatam virginem cognoscere non potuit.

Remedia contra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum.

C A P. I I I.

Sicut maleficiū in potentia generatiua, ita & philocaptio & odium, in voluntate causantur. Expediit primò de eius causa, & tandem quantum possibile est, de eius remedijs transcurrere.

De Philocaptione.

Philocaptio igitur seu amor inordinatus vnius ad alterum, triplici ex causa oriri potest. Aliquando ex sola incautela oculorum, aliquando ex tentatione Dæmonū solum, aliquando ex maleficio Necromantiæ, & Maleficiū simul & Dæmonum.

1. Concupiscentia est mater peccati.

De primo dicitur Iacob. i. Vnusquisque tentatur, à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem. Sic Sichem, cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis illius, admauit eam, & rapuit, & dormiuit cum ea, & cõglutinata est anima eius cū ea. Et Gen. 34. secundū gl. infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis proprijs aliena negotia curat, se ducitur cõsuetudine, & fit vna vnitare cõsensus cū illicitis.

2. De eodem idem verbis supra pag. 117.

De secundo quod oriatur ex tentatione Dæmonum principaliter. Sic Amon fororem Thamar speciosissimam adamauerat, & deperierat in ea validè, ita vt propter amoris eius ægrotaret. 2. Reg. 14. Non enim in toto tam corruptus esse potuit mēte, vt in tantum facinus stupri prostraret si non grauius à Diabolo tentatus fuisset. De hoc etiam genere amoris referuntur sancti Patrum, qui refert, omnem tentationem etiam carnalis amoris sibi in eremis subtra-

subtraxisse. Quidam tamen, vltra quàm credi potest, amore mulierum tentabantur aliquoties, vnde & 2. Cor. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet. vbi gl. tentando per libidinem, datus est mihi stimulus.

S. Paulus libidinibus stimulatur.

Aiunt quidam, tentatio autem cui non consentitur, non est peccatum, sed materia exercendæ virtutis, hoc intelligitur de tētatione, quæ ab hoste non à carne: quia peccatum est veniale, etiam si ei non consentiatur. De his varia exempla leguntur in varijs locis.

De tercio, quod amor inordinatus proueniat ex maleficijs Dæmonum & Maleficarum, possibilitas huius maleficii supra in questionibus primæ partis, an Dæmones per Maleficas mentes hominū ad amorē vel odium immutare, & incitare valeant, ad longum deducitur, per varia etiam gesta, & acta à nobis reperta comprobatur: imo inter omnia maleficia nimium propter sui generalitatem reputatur.

3. Amor hæretic vnde proueniat. Per Hæreticos graecum vocabulum Epus intelligunt, quod amore defignat. De insanis amoribus.

Quòd si queritur: Pertus philocaptus amoris talis, & c. nescitur an primo, secundo aut tertio modo. Respondetur, odium inter coniugatos cum crimine adulterij, et si operatione Dæmonū fieri possit, vbi tamen visco carnalis concupiscentiæ amoris quis adeò inuoluitur & succeditur, vt nulla confusione, verbis, plagis, aut factis, ad desistendum cogi valeat. Item vbi quis sæpè pulchriorem dimittit vxorem & turpissimam adhæret. Item vbi nocturno tempore nec quiescere valent, sed ita dementantur, vt per deuia quæque incedere habeant. Optimates, prelati, & alij diuites sæpissimè his miserijs inuoluntur. Et quidem hoc tempus muliebre, de quo Hildegardus (vt Vincen. in spec. histor. refert) prædixit, quod non tantū durabit, quantum hucusque perstitit: cum iam mundus plenus sit adulterij præcipue in optimatibus. Et quid opus scribere de remedijs, qui remedia abhorrent? Tamen vt pro lectori satisfiat aliqua breuiter tangamus super philocaptionem sine maleficio.

Hodiernum seculum ferunt muliebre.

Auicenna septem remedia ponit, quando videlicet personam ægrotare facit, sed parum ista nostræ speculationi, nisi quantum mysticè animæ languenti deseruiunt. Dicit enim li. 3. quod ex variatione pulsus, & ad nominationem amati, cum ibi radix ægrotationis haberetur, tunc si lex sustinet, fiet copula per matrimonium: quia sic sanatur cum obeditur naturæ,

Remedia contra amores non proueniunt esse ex maleficio.

naturæ. Aut fiat applicatio medicinaliū, de quibus ibidem tractat & docet. Aut vt ægrotus amorē suum de dilecto per licita remedia ad aliud diligendum conuertat, q̄ prior præeligere debet, & ita fugere præsentiam, quia sic distrahitur animus. Aut etiam si corrigibilis est tribuletur & dehorretur: q̄ opus amoris est maxima miseria. Vel dirigantur ad ipsum, qui quantum cum vicitate & Deo possunt; vituperent corpus & dispositionem dilecti; & mores cum transfiguratione faciem turpi seu difformi. Vel saltem vltimò vt occupentur in rebus arduis, & distractiuis officijs.

Reuera sicut animalis homo per huiusmodi remedia sanatur, ad spiritualem singula capiendò interiorē hominē reformabunt: obediatur legi mentis potius quàm naturæ; conuertat amorē suum ad certas delicias, recordetur; quàm inomētrancum sit q̄ delectat, & æternum q̄ cruciat, quærat delicias in illa vita, vbi sic inchoantur q̄ nunquam finiuntur, cuius qui amator est voluerit, & istam perdet, & illā modo inueniet, & æternis ignibus deputabitur, ecce tria damna irrecuperabilia ex amore infano prouenientia.

*Amorē capi
sunt exorci-
zandi.*

Super philocaptionē verò ex maleficio remedia in præcedenti capitulo tacta, non inconuenienter & hic applicari possunt: præcipuè autē exorcizatio per sacra verba, quæ sibi ipsi facere taliter maleficiatus potest. Quotidiè autem Angelum sanctum sibi ad custodiā à Deo deputatum inuocet, puta confessione, sanctorum limina, præcipuè autem beatissimæ virginis frequenter, & sine dubio liberabitur.

*Virtutum ar-
mis illiciti
amores sunt
debellandi.*

Sed quam vituperabile, vt barbari homines douis naturalibus, & virtutum armis abiectis, se ipsos tueri renunt: cum puellulæ sapissimè itruicta infirmitate huiusmodi maleficia his armis propulerunt: in quorum commendationem vnum è multis in medium producamus.

Fuit in rurali villa quadam prope Lindauliam Constantiæ diocesis, virgo adulta, facie pulchra, & elegatior moribus; in huius aspectu captus quidam vir leuis moribus, clericus ferè solo nomine, vtrinam non sacerdos, qui vulnus suæ mentis ultra celare non valens, venit ad laboratoriuū dictæ virginis, & honestis verbis se rete Dæmonis exhibēs, primò tandè ad amorē sui virginē ausus est verbis dumtaxat prouocare animam, q̄ illa diuino instinctu percipiens, intacta mēte & corpore, respōdit viriliter: Domine cū verbis talibus

*Exemplum
sacerdotis, qui
virginem fru-
stra maleficijs
ad amorē
propellit.*

talibus donauit meā nolite frequētare, alioquin repullam sustinebitis, verecundia mediāte. Cui ille: Et si me diligere modo renuis verbis dulcibus monita, nunc post modicum coacta operibus me amabis, tibi promitto. Erat vir ille suspectus incantator, & de maleficio. Sed verba hæc virgo pro vento habuit, nec scintillam amoris carnalis ad virum in se sensit pro tunc, sed evoluta non multo tēpore, imaginationes amorosās de viro illo prædicto cepit habere. Quod illa percipiens, diuinitus inspirata, ad matrē misericordiarū confugit, & pro auxilio à filio impetrando deuotissimè implorauit, & statim honestā societatem requirens, peregrinari cepit ad locum Eremitarum, sic enim nominatur Ecclesia in honorem ipsius genitricis miraculosè consecrata in præfata diocesi. In qua sacramentaliter cōfessa, ne in ea aliquid inuenire posset malignus spiritus, & ad ipsam matrē pietatis precibus fufis, protinus omnis cessauit hostis machinatio, ita vt eam postmodum nunquam tægeret.

Superiunt tamen adhuc & barbari viri, à Maleficijs Mulierculis importunè super huiusmodi sollicitati, quasi nequaquā à philocaptione earum se continere possent, qui tamen viriliter resistentes, quantum se vitro pullare illecebris imaginationibus sentirent, tamen etiam per prædicta præmissa cuncta machinamenta Diaboli superarent.

Et verè speculum huius pugne quidam iuuenis prædixit in oppido *Isbrug* qui quantum à maleficijs pulsatus fuit, nec calamo exarare quis posset, semper virilem animum gerens, per præfata remedia intactus euasit: Quare & merito concluditur, præfata remedia contra huiusmodi morbum esse certissima, ita q̄ certissimè liberentur, quicumque his armis vtuntur.

*Exemplum
constantis ca-
stris iuuenis.*

Et quòd de amore inordinato, hoc & de odio inordinato, eum oppositorum eadem sit disciplina, intelligendū est: Licet æqualis in modo maleficiandi cum sit differentia, etiam aliud remedium illa persona, quæ odio habetur requirere debet. Ipse enim qui odio habet & in corde desert, non de facili, si adulter est, ad amorē vxoris, etiam per quascunq̄ peregrinationes flectitur.

Et quia relatu Maleficarum compertum est, quòd per serpentes huiusmodi maleficia ad odiū procurantur, eò quòd dum primum instrumentum erat Diaboli, & in sui talibus

*Malefici pro-
curant odiū
per serpentes.*

maledictionem recepit inimicitiam inter ipsum & mulierem: ideo & tales inimicitias ex ipsis procurare satagunt, ponendo pellem aut caput serpentis sub limine hostij camerae, aut domus, unde & omnes anguli domus sunt perquirendi & innouandi, quod ad inhabitationes, quantum possibile est, vel alienas inhabitare domos.

Et quidem cum dictum sit, quod seipsum maleficiari exorcizare valeat, intelligitur quod verba sacra, benedictiones & carmina, securi deferre in collo poterunt, siquidem legere, aut seipsum benedicere, nescirent, quae tamen qualiter facienda sint, in sequentibus patebit.

Remedia super eos, quibus virilia membra praestigiōsa arte auferuntur, & ubi interdum in bestiales formas homines transmutantur.

¶ A. F. IIII.

Super eos, qui praestigiōsa arte illudunt, & se virili membro carere, aut in bestiales formas transmutatos esse putant, quibus remedijs subleuari valeant, ex praemissis satis euidenter elicitur. Nam cum tales omnino diuina gratia destituantur, quod principium in maleficiatis existit fundamentum, non possibile, ut ferro manente in vulnere, emplastrum cutarium apponatur: Expediit ergo ut per veram confessionem Deo ante omnia reconciliantur. Demum quia, ut supra, in secunda parte operis, in capitulo septimo tactum est, talia membra nunquam in veritate euelli, aut segregari a corporibus, sed tantummodo praestigiōsa arte occultari ad sensum tactus & visus. Patuit etiam, quod huiusmodi illusiones in gratia constitutis, non ita facilliter, nec actiue, nec passiuē contingunt, ut videlicet eis membra auferantur, aut quod in eorum visita potentia, quasi alijs sicut ablata deludantur: ideo & remedium in eodem capitulo exprimitur cum ipso morbo, ut videlicet quantum possibile sit, cum ipsa Malefica amice se componant.

De transmutatione hominum in bestias

Super eos denique, qui in bestiales formas se transmutatos esse putant, sciendum quod hoc genus maleficii, non ita in occidentalibus sicut orientalibus regnis practicitur: intellige

tellige quod ad secundas personas, licet quod ad proprias Maleficarum personas, hoc saepius apud nos visum fuerit: ipsas videlicet Maleficas in effigijs animalium oculis inuentum se obieciisse, ut supra capitulo octavo deductum, quare & remedia quae in tertia parte operis deducuntur, super extermiū videlicet Maleficarum per seculare brahū forent applicanda.

Et quidam quomodo orientales huiusmodi illusiones remediare solent, sic deducit. Nam ex militarib. fratribus ordinis sancti Iohannis Hierosolymitani in Rhodis veridica relatione plura de his percepiimus. Praecipue autē quod in ciuitate Salamina regni Cypri talis casus accidit. Nam cum ibi portus sit maris, & nauis quaedam onusta mercimonijs applicatio peregrinis nauim exeuntibus, ut quisque victualibus mulieris extra ciuitatem supra litus maris situata accessit, & an oua haberet ad vendendū a muliere sciscitabatur. At mulier cernens iuuenē robustū, forensē & alienū a patria, unde minor de eo suspitio apud intraneos super eius perditione moriri possit: expecta, inquit, paululum, & iuxta oportata singula recipies. Et dum morā faceret, clausa in interiori parte domus, iuuenis ab extra, ut eum quantotius expediret, ne nauem cum negligere contingeret, clamare cepit: tūc mulier aliqua oua attulit, iuueni tradidit, & in casu quo nauem neglexisset, ad eā rediret, ipsi inuinxit. Veloci igitur cursu ad nauē quae in littore maris erat, properauit, & ante ingressum eō, quod necdum alij socij omnes conuenerāt, oua comedere & seipsū rescicere studuit. Et ecce post horā murus effectus, & quasi mēte destitutus: ut post ipse referte solitus erat, de seipso admirans, quidnā sibi accidisset, conicere non poterat: Volens ergo nauim intrare ab immorantibus baculis verberatus repellitur, cunctis acclamantibus: Ecce, ecce, quidnā in asino: maledicaris bestia, num & tu nauim intrabis? Repulsus sic iuuenis, & verba illorū, qui ipsum asinū affirmabāt, intelligens, apud se ruminabat, & quod maleficio mulieris infectus esset cogitare cepit, praecipue in eō quod nullū verbū formare poterat, cum tamē ipse omnes intelligebat. Et dū rursū nauim ascendere tentaret grauioribus casus verberibus, ipsum amaro corde remanere, & recessum nauis conspiceret opus erat,

Hic

Quomodo mutari in bestias se saluēt in oriente.

Mira res gesta, de homine in asinum mutato.

Huc illucq; discurrens cum omnes ipsum asinum aestimabant, necesse erat vt tanquã bestia ab omnibus tractaretur. Compulsus igitur ad domũ mulieris redijt, cui ad placitũ pro conseruatione vitæ suæ vltra triennũ seruiuit, nil operis faciẽs manibus, nisi necessaria domus in lignis & bladis apportans: etiam quæ exportanda erant tanquã iumentum deportabat, hoc consolationis relicto, vt licet ab omnibus alijs iumentum reputaretur, ab ipsis tamen Maleficis coniunctum vel diuisum morantibus, vt verus homo humanitus conuersando in incessu, statu & habitu agnoscebatur.

*Quomodo
hominibus in
iumenta con-
uersis onera
imponantur.*

Quod si queritur, quomodo onera ipsi tanquã inmento imponebantur. Dicendum quod sicut narat Augustinus de mulieribus stabularijs quæ hospites conuertebant in iumenta onera portantia lib. decimo octauo, cap. 17. de ciuitate Dei: & de patre Præstantij qui se caballum seu equum fuisse & annonam cum alijs animalibus baiulasse narauit, vtiq; ex illis actis de præsentij iudicamus: ita quod triplex deceptio præstigiola arte fiebat.

Prima quod ad homines iuuenem non, vt hominem, sed vt asinũ inuentes. Quod qualiter Dæmones faciliter procurare possint, supra 8. cap. patuit. Secundo quod illa onera nõ fuerunt illusoria, sed vbi vires iuuenis excedebant, Dæmon inuisibiliter deserebat. Tertiõ quod sibi ipsi dum inter alios conuersabatur, iuuenis etiam iumentum videbatur in imagine duntaxat & æstimatiua potentia, quæ sunt affixæ organis corporalibus: non autem in ratione quæ non adeo erat ligata quin se hominem sciebat, sed arte magica delusum, vt tanquam bestia æstimaretur: sicut & de Nabuchodonosor ibidem exemplificatur.

*Missæ conspe-
ctio immutat
Asinum in
hominem.*

Triennio igitur sic elapso, in quarto, scilicet, dum quodã die ante meridiem ciuitatem præfatã intrasset, & mulier à longe sequeretur, contigit quãdam Ecclesiam, in qua diuina celebrabantur, iuuenem sic maleficiatũ præterire audies nolam campanæ, (cum more Latinorum & non Græcorũ in illo regno diuina peragantur) pro eleuatione corporis Christi ad Ecclesiam se conuertit & intrare dum propter verbera & expulsionem non auderet à foris genua & crura posteriora in terram fixit, & anteriores pedes, id est manus, simul iunctas eleuans ex capite asinino, vt putabatur, sacramentũ in eleuatione intueretur. Quod prodigium dum ceteri

ceteri Ianuenses mercatores conspexissent, mirantes asinum sequentur, & inter se de miro opere conferentes, ecce Malefica cum baculo asinum insequitur. Et quia, vt præmissum est, huiusmodi maleficia illis in partibus plurimum practicantur, ad instantiam mercatorum per Iudicem asinus cum Malefica capitur: interrogata & quæstionibus exposita, crimen fateretur, & vt ad domum redire valeat, iuuenem restituere suæ formæ promisit, dimissa igitur ad domum regressa, iuuenis ad pristinam formam reducit, & ipsa denuo capta debitam vltionem pro commissis suscipit, & iuuenis ad propria cum gaudio remeauit.

*Hoc est Ge-
nuenses.*

Remedia contra obsessos ex maleficio,

CAPVT V.

Quod interdũ ex maleficio Dæmones quosdam homines substantialiter inhabitant, supra c. 9. satis patuit: quibus etiam de causis: quia non solum pro grauib; criminibus proprijs, imò interdum pro proprio suo maiori merito: aliquando pro alieno leui delicto: aliquando pro suo veniali peccato: aliquando pro graui alieno peccato, & aliquando pro alieno facinore proprio pro quibus etiam diuersè diuersimodè possidentur, quidam plus, alij minus, vt etiam Nider in suo Formicario recitat. Non mirum si maleficio, seu ad instantiam Maleficæ Dæmon Deo permittente, hominem substantialiter, modo quo ibi declaratur, quod videlicet per substantiam sit intelligendum inhabitet.

Quibus autem remedijs liberari possint, quod videlicet per exorcismos Ecclesiæ, & cum hoc vera contritione, vel etiam confessione, vbi pro mortali quis esset obsessus, patuit ex ibidem deductis & ex illius sacerdotis Bohemi liberatione. Sed quod vltra hæc duo remedia etiam tria alia valeant suffragari, videlicet Eucharistiæ sacra communio, sanctorum locorum applicatio, vel honorum oratio & excommunicationis absolutio, præfati Doctoris discursu, quem etiam deducere expedit, cum non omnes necessariorum tractatum copiam habent.

*Sacram com-
munionẽ sal-
uare obsessos
à maleficio,*

Nam de ipsa sacra communione, Cassianus colla. abba prima

prima, loquitur in hæc verba: Communionem sacrosanctam, nequitæ spiritibus traditam, à senioribus nostris, nunquam meminimus interdictam: Quinimo etiã, si posset eis quoridie impartiri eam etiam debere censebatur: quæ ad purgationem ac tutelam corporis animæq; peruenire credenda est, & quæ ab homine percepta, eum qui in membris eius insidet spiritum seu in ipsis latitare conatur quodam exurens fugat incendio. Hoc namque modo curatum Abbatem Andronicum nuper aspeximus: insultabit offenso cum eum à cœlesti medicina viderit segregatum: tanto enim durius & frequentius attentabit affligere, quanto eum à spiritali remedio senserit longius abdicatum. Hæc Cassianus.

Et iterum de eisdem ibidem dicitur: Duo hæc credere immobiliter oportet. Primo, quod sine Dei permisso nullus ab his spiritibus omnino tentetur, Secundo quod omnia, quæ nobis à Deo inferuntur siue tristitia ad præsens, siue læta videantur, velut à pijsimo patre, clementissimoque Medico pro nostris utilitatibus irrogentur. Et idcirco eos velut Pædagogos traditos humilitatis vt decedentes ab hoc mundo, vel purgationes ad vitam aliam transferantur, vel pœnali rigore plectantur, qui secundum Apostolum traditi sunt in præsentem, Satanæ, in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi.

Sed hæc oritur dubitatio: cum Apostolus dicat: probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, quomodo possunt obsessi, non habentes usum rationis, communicare? Respondet S. Tho. de hoc in 3. par. q. 80. sic distinguendum de omnibus amentibus. Aliqui, inquit dicuntur, non habere usum rationis dupliciter. Vno modo quia habent debilem usum rationis, sicut dicitur non videns, qui male videt. Et quia tales possunt aliquam deuotionem concipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramentum denegandum.

Alio modo dicuntur aliqui non habere usum rationis, quia sic à p̄tuitate permanserunt & sic talibus non est hoc sacramentum adhibendum, quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio.

Aur non semper caruerunt vsu rationis, & tunc si prius quando erant suæ mentis compotes apparuit in eis huius sacramenti deuotio, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi forte timeatur periculum quominus

vel ex

vel ex p̄tuitationis.

Vnde legitur ex Concilio Carthaginensi, & habetur 26. q. 6. Is qui in infirmitate pœnitentiæ petit, si casu, dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmurrat, vel in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis, qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadem ratio & de alijs amentibus. Hæc Th. Addit tamen in 4. distin. 9. quod dæmoniacis non est deneganda cōmunio, nisi certum sit, pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit: In hoc casu p̄ excommunicandis sunt habendi, q̄ traditi sunt Satanæ.

Ex quibus liquet, quod si aliqui sunt possessi à Dæmone etiam propter sua crimina, habentes tamen lucida interualia, & rationis usum, postea conteruntur de peccatis suis, vel debite confitentur: tales cum sint absoluti coram Deo, nullatenus sunt à cōmunionem diuinissimi sacramenti Eucharistiæ sequestrandi.

De sanctorum applicatione, vel deuota oratione, quomodo per hæc obsessi etiam potenter liberentur, legendæ sanctorum refertæ, sunt, Merita enim sanctorum martyrum, confessorum, virginum, exigunt vt hi spiritus nequam, sanctorum in patria existentium, oratione & intercessione vincantur, quos sancti in via vicerunt.

Similiter viatorum deuota orationes liberationem obsessorum obtinuisse sæpe leguntur. Vnde ad hoc hortatur Cassia, vt supra, si inquit, haberemus hæc sententiam, imò fidem, quam superius comprehendimus, & vt omnia per dominum fieri pro utilitate animarum & dispensari vniuersa, non solum nequaquam despiciemus eos: sed etiam pro eis, tanquam pro membris nostris incessanter orabimus, eisque totis visceribus ac pleno compatiemur affectu.

[De vltimo modo absoluedi aliquem ab excommunicatione, sciendum, quod nec iste communis est, nec forte licitus, nisi habenti auctoritatem & specialem reuelationem, vel probabilitatem, quod possessus quis sit propter excommunicationem Ecclesiæ, sicut Apostolus, r. ad Corinth. excommunicatum à se à plebe Corinthum fornicarium tradidit Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret in die Domini

Sanctorum merito abigunt Dæmones.

De excommunicatione.

Diaboli sunt pedagogi humilitatis.

Quibus obsessis sacramentum non sit dandum.

mini nostri Iesu Christi, id est, ut gl. dicit, usque ad illuminationem gratiæ contritionis, vel ad iudicium.

Et pseudodoctores, qui fidem perdididerant, videlicet Himerium & Alexandrum tradidit Satanæ, ut discerent non blasphemare. 1. Tim. 1. Tantæ enim potestatis erat Apostolus (dicit glo.) tantamque gratiam habebat, ut recederes à fide solo verbo traderet Diabolo.

Vnde S. Thom. in 4. dist. 8. ubi magister tres effectus excommunicationis tradit: eisdem sic declarat idem Doctor. Ex hoc ipso, inquit, quod aliquis suffragijs Ecclesiæ priuatur, triplex incommodum incurrit: per tria quæ quis ex suffragijs consequitur. Valet enim ad augmentum gratiæ, eis qui habent, vel ad merendum ei; qui non habet. Et quantum ad hoc, magister dicit, quod gratia subtrahitur per excommunicationem, valet etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc, dicit quod profectio subtrahitur; non quominus à Dei prouidentia excludantur, sed ab illa quæ filios ecclesiæ specialiori modo custodit. Valent etiam ad defendendum ab hoste, quantum ad hoc dicit, quod Diabolo maior potestas sæuendi in ipsū datur & corporaliter & spiritualiter.

Vnde in primitiua Ecclesia quando oportebat per signa homines ad fidem inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestatur, ita excommunicatus corporali vexationi à Diabolo innotescebat. Nec est inconueniens, si ille, qui non est desperatus, hosti datur, quia non datur ei quasi dampnandus, sed quasi corrigendus; cum in potestate Ecclesiæ sit, ex eius manu ipsum eripere cum voluerit. Hæc Th. Vbi tamen Exorcista ad cautelam obsessum absoluat, non videretur inconueniens.

Caute pro Exorcista.

Sed subdit Nider, quod cauendum est valde Exorcistæ, ne de suis viribus facilliter præsumat, aut iocum & ludum serio Deo operi intermiscet, aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiciat, Alioquin pœnam vix euadet; ut declaratur per exempla.

Nam de primo refert B. Greg. 1. dialogo de quadam; quo contra conscientiam suam à marito petente obtinere debiti redditionem in vigilia dedicationis Ecclesiæ S. Sebastiani; & quia contra conscientiam Ecclesiæ processioni se immiscuit, possessa est, & publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdem Ecclesiæ, de altari syndonem tulit, eamque cooperuit, sed & hunc

hunc sacerdotem repente Diabolus simul inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quis esset. Hæc Greg.

De secundo, ut nullus de officio exorcistatus sanctum ordinem concernens iocum faciat. Refert Nider se vidisse in conuentu Colonienfi fratrem verbis satis iocolum, sed in gratia expellendi Dæmones famosum. Hic cum in terminis conuentus Colonienfis Dæmonem in obsesso corpore arctaret, iam Dæmon petiuit à fratre locum recedendi: quo gauisus frater, ait in ioco: In cloacam meam vadas. Exijt igitur Dæmon nocte, cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon eum tam dire torfit prope cloacam, ut vitam cum difficultate saluaret.

Sed & hoc præcipue cauendum, ut obsessi etiam per Maleficia, ad prælidia Maleficarum non ducantur: Vnde & de præfata femina Grego. infert: Cum, inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendum salutis remedium Maleficis tradidissent, & per eas ad fluuium ducta, & in aquam merfa multis incantationibus agitata fuisset: dum vnus Dæmon expelli debuit, legio subintravit, & eorum distinctis vocibus iam clamare cepit: vnde de consanguinei tandem confitentes, & de hoc dolentes eam præsentarunt sancto Episcopo Fortunato, qui diuturnis orationibus & ieiunijs, eam ex integro sanauit.

Sed quia dictum est, debere Exorcistas cauere, ne superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiciant, dubitare Exorcista posset, An certas herbas & petras, etiã non benedictas adhibere posset? Responso. Si benedictæ sunt herbe, tantò melius, si verò non, ut herba quædam, quæ alias nominatur Fuga Dæmonis, vel etiam naturas lapidum, si quis adhibeat, non erit superstitiosum: dummodò credat, quod non directè de sui natura Dæmones compellunt, quia tunc incideret in errorem, quod simili modo alijs herbis aut verbis posset cogi, ut errore Necromanticorum fateatur, purantes se efficere per naturales & inuitas talium virtutes.

Vnde sanctus Th. in 4. dist. 7. ar. vi. Non est, inquit, credendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones subiacere, & ideo non coguntur inuocationibus & factis quibusdam Maleficis, nisi in quantum per hoc factus cum eis inuitus. Secus quod dicitur Esaiæ 18. Percussimus factus cum morte, &

Ioculares Exorcista.

Dæmoniaco non ad Maleficos ducendi.

An Exorcista benedictas herba vel petras adhibenda.

*Lacus Iabi ex
plicatus.*

cum inferno fecimus pactum. Et illud Job. 40. An extraheretur poteris. Leviathan hamo, &c. & ſequentia verba ſic ſignificanter exponit ſuper Job dicens: Si quis recte conſiderat omnia præmiſſa, videtur pertinere ad præſumptionem Necromanticor ſiconſuetudina, qui nituntur cum Dæmonibus pactum inire, ac eos ſibi iniicere, vel qualiterque cōſtringere.

Oſtenſo ergo, quod homo nō poteſt ſua virtute Diabolum ſuperare, concludit dicens. Pone ſuper eum manum tuam: ſubaudi ſi poteris, ſuperatur tamen virtute diuina. Unde ſubdit memento beſſi, quo ſcilicet, ego pugno contra eum, & poteſt dici, quod ponitur præſens pro futuro, ſcilicet, pugnabo in cryce, vbi capietur Leviathan per hamum, ſcilicet, per diuinitatem occultatam ſub eſca humanitatis: æſtimans ſalvatorem purum hominem; Unde etiam poſtea 41. dicitur, Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ ei poſſit comparari. Per hoc inquit ſignatur, quod nulla virtus corporalis, poteſt adæquari poteſtati Dæmonis, quæ eſt poteſtas puræ ſpirituales. Hæc Thomas:

*Melodis fuga
aur Damon.*

Sed quia indirecte à Dæmone obſeſſus, poteſt virtute melodiæ, vt Saul per cytharā Dauid, vel herbar, vel corporalis rei alterius ſibi à naturali proprietate in exiſtenti reuari: Ideo applicari poſſunt. Quod quidem poſſe fieri autoritatibus & rationibus deducitur. Nam 26. quaſtio. 7. dæmonium ſuſtinenti dicitur, licet petras vel herbas habere ſine incantatione; & ſunt Hieronymi verba.

*Tobiæ hiſto-
ria comproba-
tur applica-
tione herbarum.*

Item magiſter in hiſto. tractans illud Tobię, Cordis particulam, ſcilicet, de piſce quem cepiſti, ſi ſuper carbones ponas, fumus eius exterret omne genus Dæmoniorum, ſue à viro ſue à muliere, ita vt vltra non accedat, ad eos, dicit. Nec ſuper hoc mirari debemus cum furus cuiuſdam arboris aduſta eandem vim habere videatur quamuis etiam ſpiritualem in ſe contineat ſenſum, ſcilicet, de futuro ſpirituales orationis.

*Quomodo
Dæmones in-
nuentur corpo-
ralia.*

Ad idem Albert. ſuper Lucam 9. & Nicolaus de Lyra. 1. Reg. 16. imò & Paulus Burdegalenſis ſuper 1. Reg. 16. hanc cōcluſionem tenet, quod non ſolum cōcedendum videtur, quod per aliqua ſenſibilia poſſunt afflicti à Dæmonibus reuari, ſed etiam per ſenſibilia aliqua poſſunt totaliter libera-ri. Sed hoc intellige; quando non atrociter affliguntur, & probat per rationem. Nam cum Dæmones non poſſint materiam

etiam corporale ſecundū ſuā voluntatem tranſmutare, ſed debita actiua debitis paſſiuis contingendo, vt Nicolaus dicit. Eadem ratione per aliquam rem ſenſibilem poteſt diſpoſitio cauſari in corpore humano, per quam fiet aptum ad ſuſcipiendum actionem Dæmonis. Verbi gratia: Mania eſt maximè diſpoſitiua ad alienationem mentis ſecundum Medicos, & per conſequens ad ſuſcipiendum afflictionem Dæmoniacam: Quæ quidem Dæmoniacæ paſſio, vbi penitus curatur, penitus afflictio Dæmonis actiua recedente paſſiua in poſſeſſo recederet.

Idem poſſet dici de iecore piſcis: Idē de melodia Dauid, ratione cuius licet primo reſocillaretur Saul & leuius haberet, tamen totaliter expulſus fuit per illam, vt dicit littera: Recedebat ab eo ſpiritus malignus. Nec conſonum eſt litteræ, dicere, quod hoc fiebat ex merito Dauid, ſeu per orationes eius: quia non eſt verifimile, quod hoc ſcriptura taceret, cum eſſet in laudē eius notabiliter dictum. Hæc de Paulo præfate, Licet non poſuerimus ſuprà in quaſt. 5. præſentis partis: Quod quia præfigurabatur virtus crucis per expansionem venarū corporis Chriſti, ideò liberabatur Saul. Et plura ibi etiam contineatur, quæ præſenti ſpeculationi ſeruire poſſunt. Tantum concludamus, quod rerum ſenſibiliū applicatio in Exorcismis licitis non eſt ſuperſtitioſa. Iā autē non expedit de ipſis Exorcismis aliqua differere;

*Dauidis cy-
thara non ora-
tione reſocilla-
uit Saul:
Quid cythara
Dauidis ſi-
gnificet.*

*Remedia per licitos Exorcismos Eccleſiæ, contra quaſcunque
infirmiſſimas à Maleficiis illatas, & de modo Exorci-
zandi maleficiatos;*

C A P. VI.

VIA, vt in ſuperioribus tactum eſt, Maleficiæ omne genus infirmitatis corporalis inferre poſſunt: quare & ſub generali regula concludere oportet, quod quicquid remedij in verbis, vel operibus, alijs infirmitatibus ſuprà notatis applicari poteſt, hoc etiam quibuſcunque alijs infirmitatibus præcedentibus non expreſſis: vt vbi epilepſia aut lepra eſſent inflictæ, cōuenire poteſt. Et quia inter remedia verborum exorcismi liciti computantur, de ipſo etiam ſæpè mentio;

f 3 ſanctuarii

tanquam de quodam generali remedio habita eſt: & etiã principaliter de ipſo practicanda ſunt.

Primo, an non habens exorcifatus ordinem, vt. ſ. laicus, vel ſecularis perſona valeat licite Dæmones, aut eius maleficia exorcizare: Vbi tres aliæ annexuntur, qualiter videlicet ſunt liciti: Et de ſeptem conditionibus, quæ requiruntur ad carmina & benedictiones, vt quis valeat ſecum talia deferre: & tertio qualiter morbus ſit exorcizandus, & Dæmon coniurandus. Secundum principale, quid agendum vbi gratia ſanitatis per exorcifmos non obtinetur. Et tertio, quò ad remedia, non iam verborum, ſed operum cum ſolutionibus certorum argumentorum.

Ad primum eſt Doctoris Thom. in 4. diſt. 23. ſenten. In ordine, inquit, exorcifatus & in alijs minoribus ordinibus omnibus, cum conferuntur, recipitur potestas vt quis hoc vel illud ex officio facere poſſit, puta exorcizare: & idem à non habentibus ordinem, licite fieri poteſt, quamuis illi hoc non habeant ex officio. Sicut in domo non conſecrata poteſt dici Miſſa, quamuis conſecratio Eccleſiæ ad hoc ordinetur, vt in ea Miſſa dicatur, ſed hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam quam ad gratiam ſacramenti.

Ex quibus verbis dici poteſt, q̄ licet ad liberationem maleficiati, bonum eſt concurrere exorciftam habens poteſtatem exorcizandi morbos maleficiales, tamen etiam interdum deuotæ perſonæ abſque exorcifmis, vel cum ipſis fugare poſſunt huiusmodi morbos.

Nam fertur de quadam virgine paupercula, & ideo plurimū deuota, cuius dum amicus in pede maxime per maleficium læſus fuerat, quod iudicio Medicorum patuit, eor etiam quòd nullis medicaminibus ſanari poterat, contigit vt virgo infirmum viſitaret, qui & ſtatim ab ea petiuit, vt pedem benedictionem aliquam applicaret. Annuuit illa, & ſolentur tantummodo orationem Dominicam, & Apoſtolorum Symbolum cum geminatis viuificæ crucis ſignis applicuit. Tunc ſtatim infirmus curatum ſe ſentiens, ſcire voluit in remedium futurorū, quid carminationis virgo applicaſſet. Quæ reſpondit. Vos debili fide, diuinis & approbatis exercitijs Eccleſiæ non inhareris, & carmina ac remedia prohibita crebro veſtris infirmitatibus applicatis, idcirco raxò in corpore curamini, quia ſemper in anima lædi-

mini.

Miſſa in priuatis adibus dici poteſt.

Etiam licitum eſt laicis exorcizare.

I. eſt in anima vix curantur in corpore.

mini. Sed ſi in orationem & ſignorum licitorum efficaciam ſperaretis, facillimè ſapè curaremini. Nihil enim tibi applicui, niſi dominicam orationem, & Apoſtolorum Symbolum & iam ſanatus es.

Gratia huius exempli quæritur, an non aliæ benedictiones & carminationes ſeu coniurationes per exorcifmos habeant efficaciam, cum hic videantur reprobari. Reſponderet q̄ hæc virgo nō reprobaui niſi illicita carmina, cum illicitis coniurationibus & exorcifmis.

Pro cuius intellectu conſiderare oportet, vnde huiusmodi habuerunt originem, & quomodo ad abuſum deueniunt. Nam principiū horum fuit ſanctiſſimū: ſed ſicut omnia Dæmonis inſtinctu deprauantur medijs tibus Dæmonibus & malis hominibus, ita & diuina nomina. Apoſtoli enim & ſancti viri ſecundum illud Marc. vlt. In nomine meo Dæmonia eiciunt: infirmos viſitarunt, & orationes ſuper eos per facta verba fuderunt, deinde ſucceſſu temporis ſacerdotes deuotè ſimilia ritè petegerunt, propter quòd deuotiſſimæ orationes & ſancti exorcifmi reperiuntur in antiquis hodie Eccleſijs ad omnia, quæ homines facere aut pati poterant, per deuotos viros applicati, olim ſine omni ſuperſtitione, ſicut etiam hodiè literati & ſacræ Theologiæ Doctores reperiuntur, qui infirmos viſitantes ſimilia verba ægrotis applicant, & non ſolum dæmoniacis.

Sed heu, ſuperſtitioſi homines à ſe multa vana & illicita ad inſtar hoſti inuenierunt, quibus hodiè vtuntur circa infirmos & iumenta: nec clerus amplius ex ſua deſidia licitis vtitur verbis, viſitando infirmos. Propter q̄ Guillelmus diſtus Durandus gloſſator Raymundi dicit, q̄ talia præſata ſacerdos religioſus aut diſcretus, etiam laicus vir, ſiue mulier excellentis vitæ probatæ diſcretionis facere poteſt, ſuſa oratione licita ſuper infirmum nō ſuper pomum aut ſuper cingulum aut ſimilia, ſed ſuper infirmitates. Iuxta illud Euangeliftæ: Super ægros manus imponet, &c. Nec ſint huiusmodi perſonæ prohibendæ à talibus: niſi forte timeatur quòd ad exemplum illorum indiſcreti & ſuperſtitioſi alij carminationis ſibi uſurpent abuſum, tuentes ſe exemplo illorum. Hi ergo ſuperſtitioſi carminatores reprehenduntur à prædicta virgine, & dixit illos habere debilem fidem, imò malam, qui tales conſuluerunt.

Vnde abuſus exorcifmorum manauerit.

Exorcifmi ſunt per ægros adhibiti.

Etiam mulieribus conceditur exorcifm.

Iterum autem gratia huius declarationis quaeritur, quibus verbis carmina & benedictiones censentur licitae vel superstitiosae, & de modo quo debent applicari: & an Demon non sit coniurandus, & morbus exorcizandus.

*Superstitio
quid sit:*

Ad primum, quod, quia hoc dicitur licitum in cultu Christianae religionis, quod non est superstitiosum, & superstitiosum dicitur (vt notatur ex gl. super illo ad Coloss. 2. quae sunt rationem habentia in superstitioe) quod super modum religionis seruatur, vnde ibi dicitur: superstitio est religio supra modum seruata; id est religio modis vel circumstantijs naturalis & defectuosis practicata.

*Adiurationes
licitae:*

Etiā superstitiosum est, quicquid traditione humana nomen religionis vsurpat absque superioris auctoritate, vt hymnos iungere ad Missas defunctorum praefatione interrumpere: Symbolum in Missa cantandum abbreviare, aut in organis & non in choro decantare in Missa respondentem non habere & his similia. Sed ad propositum nostrum modo, quando fit aliquod opus ex virtute religionis Christianae, vt vbi quisque vellet infirmos subuenire per aliquam orationem & benedictionem per verba sacra: de qua materia nunc intendimus, talis habet considerare septem conditiones, quae si reperiuntur, talis benedictio censetur licita; etsi fiat per modum adiurationis, per virtutem diuini nominis, per virtutem operum Christi, quae ex sua naturate, passione, pretiosa morte, &c. innotuerunt per quae etiam Diabolus victus & eiectus fuit, dicentur illae benedictiones, carmina & exorcismi liciti: & hi qui practicat possunt dici Exorcistae, aut Incantatores liciti. Iuxta Isid. 8. Etym. Incantatores dicuntur, qui arte aliquam verbis peragunt.

*Necromantica
imagines:*

Et prima conditio consideranda, vt ex doctrina sancti Tho. 2. 2. q. 93. elicitor, vt verba non contineant aliquid quod pertineat ad inuocationem Demonum expressam vel tacitam. Quid sit expressa, patet: quid sit tacita hoc consideratur ex intentione & opere. Intentione, vt vbi operans non curat siue a Deo, siue a Diabolo habeat in suo opere intentum, dummodo sine operatu consequatur opere. Vt vbi opus quod facit, non habet aliquam proprietatem ex natura ad producendum talem effectum. De qua non solum Medici & Astrologi, imo Theologi habent iudicare. Per quem modum Necromantici faciunt imaginis annulos, & lapides artificiales, qui

qui vtique nullam habent naturalem inclinationem ad effectus, quos ipsi expectant sapissimè, vnde & in eorum operibus Diabolus se habet immiscere.

Secundo considerandum est, ne benedictiones seu carmina contineant aliqua nomina ignota, quia secundum Chrysostomum talia metuenda sunt, ne in eis aliquid superstitiois lateat.

*Nomina ignota
sunt superstitiosa:*

Tertio, ne materia verborum aliquid falsitatis contineat: quia sic eius effectus non posset expectari a Deo cum ipse non sit testis falsitatis. Sic quaedam verulae in suis carminibus vtuntur rithmatizando: Beata virgo Iordanem transtulit, & tunc S. Stephanus ei obuiauit, & eam interrogauit, & multas alias fatiuitates.

Rithmica Incantationes.

Quarto, ne ibi contineantur vana & characteres inscripti praeter signum crucis. Vnde Breuia, quae portantur a soldatis reprehenduntur.

Breuiamilitum.

Quinto, ne spes habeatur in modo scribendi, legendi, ligandi, aut in quacunque huiusmodi vanitate, quae ad diuinam reuerentiam non pertineat: quia alias omnino iudicabitur superstitiosum.

Sexto, vt in allegatione & prolatione diuinorum verborum, vel scripturae sacrae respectus solum habeatur ad ipsa sacra verba & ad intellectum eorum, & ad Dei reuerentiam, seu ad virtutem diuinam a qua expectatur effectus, vel ad sanctorum reliquias, a quibus praefata expectantur secundario, licet a Deo principaliter.

Septimo, vt committatur effectus, qui expectatur, diuinae voluntati: qui scit, vtum sanitas vel tribulatio plus proficiat inuocanti vel minus vel an obsit. Et hanc conditionem ponit Tho. in 1. secundum in materia de gratia, & dist. 15. in 4.

Signatio credentium.

Vnde concludamus quod si nulla dictarum conditionum opus infecerit illud erit licitum: probat Thomas supra illud Mathei ultimo: Signa eos qui crediderint: & post, In nomine meo Demonia eiicient, &c. serpentes tollent. Ex quo elicit, quod praedictis seruatis conditionibus, per diuina verba licitum est arceri serpentes.

Item probat praemissa vltimius. Non minoris sanctitatis sunt verba Dei, quam sanctorum reliquiae dicente Augustino. Non est minus verbum Dei, quam corpus Christi. Sed secundum omnes, licet reliquias sanctorum secum reuenter Christi.

Verbum Dei non minus est quam corpus Christi.

portare: ergo qualitercunque nomen Dei inuocemus, ita per orationem Dominicam, per salutationem Angelicam, per eius natiuitatem, passionem, quinque vulnera, per septem verba, quae protulit in cruce, per titulum triumphalem; per tres clauos, & aliorum armorum militia Christi, contra Diabolum & eius opera, omnino erant licita & spes potest haberi in eis, committendo effectum diuinam voluntati.

Serpentes licere conuentionibus arce.

Incantator serpentum intrimitur a serpente.

Et hoc quod dictum est de coartatione serpentum, idem intellige de alijs animalibus, quando solus respectus habetur ad sacra verba, & ad diuinam virtutem. De ipsis tamen caute est agendum incantationibus: quia ut dicit Doctor, Tales incantatores saepe habent illicitas obseruantias, & per Daemones sortiuntur effectum, praecipue in serpentibus. Qui serpens fuit primum Daemonis instrumentum ad hominem decipiendum.

Nam in ciuitate Saltzburgensi quidam incantator erat; hic quadam die ad spectaculum aliorum, cunctos serpentes ad quandam foueam incantare voluit, & interimere, ex spatio, ut ferrus, vnus militans. Congregatis ergo vndique serpentibus, dum ipse supra foueam staret, nouissime quidam ingens & horribilis serpens, foueam intrare difficultabat, & saepe quasi ipsum abscedere permitteret, & liber serpere quo veller, moribus inuebat. Sed cum ille ab incantatione eius desistere notebar, alijs omnibus in fouea interemptis, quia statim ibi moriebantur, & necesse erat, ut & ille horribilis intraret, stans serpens ex opposito incantatoris, supra foueam saltum fecit, & in ipsum incantatorem irruit, & ventrem eius ut cingulum stringens, ipsum incantatorem secum in foueam traxit, & interemit. Quae ex re perpenditur, non nisi pro vtilitate, ad fugandum videlicet ab hominum in habitationibus, talia sunt virtute diuina practicanda, & cum Dei timore & reuerentia.

Quomodo scripti exorcismi gestandi & appendendi.

Quo ad secundum, videlicet, quomodo sint huiusmodi exorcismi vel carmina deferenda, & ad collum suspendenda vel in vestimentis insuenda: Videtur quod talia sint illicita, Nam August. 2. de doctrina Christiana. Ad superstitionem pertinent mille magicarum artium, & ligaturae, & remedia, quae Medicorum quoque disciplina condemnat, sive in praecantationibus, sive in quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibusdam rebus suspendendis atque insignendis.

Item

Item Chrysostomus super Marthaeum. Quidam aliquam partem Euangelij scriptam circa collum portant: sed nonne quotidie Euangelium in Ecclesia legitur & auditur ab omnibus? cui ergo in auribus Euangelia posita nihil profunt, quomodo eum possunt circa collum suspensa seruare? Deinde vbi est virtus Euangelij, in figuris literarum, an in intellectu sensuum: Si in figuris, bene circa collum suspendis, si in intellectu, ergo melius in corde posita profunt, quam circa collum suspensa.

Notandum de eum Chrysostomi.

Sed hic est responsio Doctorum, praecipue sancti Thomae, vbi supra artic. 4. vbi quaerit: An suspendere Diuina verba ad collum sit illicitum: quod in omnibus incantationibus vel scripturis suspensis, duo cauenda videntur.

Primo quidem, quid sit quod scribitur, vtrum sit ad inuocationes Daemonum pertinens, manifeste tunc non solum superstitiosum imo illicitum, & Apostasia a fide iudicatur, ut supra tactum fuit saepe.

Similiter etiam cauendum ne contineat ignota nomina, &c. accipe conditiones supra positas: & tunc sicut licitum est huiusmodi super infirmos ore proferre: ita licitum est illa secum deferre. Praefati autem Doctores respectum habent & damnant: cum quis ad figuras & literas scriptas maiorem haberet aduertentiam & respectum, quam ad intellectum verborum.

Et si dicatur, quod laicus non intelligens verba, non potest habere respectum ad intellectum eorum: Respondetur habere respectum ad virtutem diuinam, & illam comitatur diuinae voluntati, ut faciat quicquid placitum fuerit suae pietati.

Quo ad tertium: an simul Daemon sit coniurandus & morbus exorcizandus, vel e conuerso, aut vnum sine altero. Responsio, Hic plura sunt aduertenda. Primo, an Daemon semper sit praesens, quando maleficiatus affligatur. Secundo, cuiusmodi res possint exorcizari aut adiuuari. Tertio, de modo exorcizandi.

Ad primum, cum iuxta Damascenum, Daemon ibi est, An Daemon vbi operatur: videtur quod maleficiato semper praesens sit, semper praesens cum affligit. Item in legenda beati Bartholomei tunc videtur sanare Daemon, quando cessat a laesione.

maleficiatum

Responsio, quod Daemon praesens sit maleficiato & affligit, hoc potest intelligi dupliciter, vel quod ad suum esse, vel quod ad

ad

*Quomodo
Diabolus mor-
taliter peccā-
tes inhabitet.*

ad ſuum effectum. Primo modo, præſens eſt in principiū dum maleficiū intromittit. Secundō modo per ſe nō dicitur præſens in ſuo effectu: Sicut etiam cum Doctores quæ- runt, an Diabolus cū qualibet culpa mortali hominē ſub- ſtantialiter inhabitet: dicunt quōd nō per ſe, ſed per ſuum effectum: ſicut domus inhabitare dicitur ferūm, quantum ad ſuum dominium: aliud tamen de obſeſſis.

Quō ad ſecūdum, cuiuſmodi res poſſint exorcizari, No- tandum eſt ſuper Doctoris Thomæ in 4. diſt. 6. ſententiā, ubi dicit, quōd quia propter peccatum hominīs Diabolus accipit poteſtatem in hominē, & in omnia, quæ in vſum hominis veniunt in ipſius nocūmentum. Et cum etiā nullo conuenientia eſt Chriſti ad Belial. Ideō quādo cū quē alius ſanctificandum eſt ad cultum diuinum, prius exorci- zatur, vt liberatū à poteſtate Diaboli, quā illud in nocūmē- tum hominis aſſumere poterat, Deo cōſecratur. Et hoc patet in benedictione aquæ & conſecratione tēplī & in om- nibus huiuſmodi. Vnde cū prima ſanctificatio qua homo Deo cōſecratur, ſit in baptiſmo, oportet q̄ etiā homo prius exorcizetur, quām baptizetur, multo fortiori ratione quā alia res. Quia in ipſo homine eſt cauſa, quare Diabolus poteſtatem accepit in alia, quæ ſunt propter hominē ſcilicet peccatum originale, vel actuale. Et hæc ſignificant ea, quæ in exorcifmo dicuntur, vt cū dicitur: Recede ab eo Satana, & huiuſmodi, & ſimiliter ea quæ ibi ſunt.

Ad propoſitū ergo, cūm quæſitur, an morbus ſit exorci- zandus & Dæmon adiurandus, & quid illorum primō, Re- ſpondetur, morbus nō exorcizatur, ſed ipſe homo morba- tus & maleficiatus. Sicut in puerō nō exorcizatur infectio fomitis, ſed puer infectus. Item ſicut prius puer exorcizatur & poſt Diabolus adiuratur vt recedat, ita maleficiat⁹ pri⁹ exorcizatur, & poſt Diabolo & eius facturæ imperat vt recedat. Item ſicut ſal & aqua exorcizantur, ita maleficiat⁹ omnia quæ in ipſius vſum conuerti poſſunt, vt cibaria & potagia exorcizare & benedicere plurimum expedit. Item licet ritus exorcifmi teneat in baptizandis vt fiat exufflatio verſus occidentalem partem & abrenūciatio: ſecundō manuum ad cœlum erectio, cum ſacra fidei cōfeſſione Chriſtiane religionis: & tertio oratio, benedictio, & ma- nus impoſitio: & quarto denudatio, & oleo ſancto vinctio & poſſi

*Cur homo in
baptiſmo ex-
orcizandus.*

*Morbi non
exorcizantur;
ſed morbaſi;
non infectio;
ſed infecti.*

*Cibaria &
potagia ma-
leficiorum
exorcizanda.*

& poſt baptiſmum communio, & cādidioris veſtis indui- tio, Tamēn nō eſt neceſſe, vt hæc circa maleficiatū exor- cizandum ſiant, ſed quōd primō purē & debite ſit confeſ- ſus, candelam accenſam, ſi poteſt, teneat, & ſacram cōmu- nionem recipiat, & loco veſtis candidæ, candelā benedictā in longitudine corporis Chriſti, aut ligni crucis, nudo cor- pore circumligatus maneat. Dicit ergo poteſt,

Exorcizo te Petrum, aut Barbaram inſirmum, ſed ſacro ſancto baptiſmate renatam, per Deum viuū, per Deum verum, per Deum ſanctum, per Deum qui te ſuo pretioſo ſanguine redemit, vt ſiſ homo exorcizatus, vt effugiat at- que diſcedat à te omnis phantafia & nequitia Diabolicæ fraudis, omniſq; ſpiritus immūdus, adiuratus per eum qui vcturus eſt iudicare viuos & mortuos: & ſeculū per ignē, Amen. Oremus, Deus miſericordiæ, Deus clemens, qui ſe- cundū multitudinē miſerationū tuarum, quos diligis, cor- ripis, & quos recipis pie ad emendationē cōtrecas, te inuo- camus Domine, vt famulo, qui in corpore patitur mēbro- rum debilitatem, gratiā tuā conferre digneris, vt quicquid terrena fragilitate corruptum, quicquid diabolica fraude violatū eſt, vnitati corporis Eccleſiæ membrū redemptio- nis anneſce. Miſerere Domine gemitū, miſerere lachry- marum eius, & nō habentis fiduciam niſi in miſericordia tua, ad tuæ ſacramētū reconciliationis admittre, per Chriſtū dominum noſtrum, Amen. Ergo malediſte Diabole, reco- gnoſce ſententiā tuam, & da honorem Deo vero & viuo, da honorem Domino Ieſu Chriſto, vt recedas ab hoc fa- mulo cum tuæ facturæ, quem Dominus noſter Ieſus Chri- ſtus ſuo pretioſo ſanguine redemit. Demūm ſecundō & tertio iterum exorcizet: vt ſuprà eſt orationibus. Oremus.

Deus qui facturæ tuæ ſemper pio dominaris affectu: in- clina autem tuam ſupplicationibus noſtris, & famulum tuum ex aduerſa valetudine corporis laborantem, placatū reſpice & viſita, & ſalutari tuo, & cœleſtis gratiæ præ- ſta ei medicinam per Chriſtum Dominum noſtrū, Amen. Ergo malediſte Diabole, & c̄ vt ſuprà.

Pro tertio exorcifmo oratio Deus inſirmitatis humanæ ſingularē præſidiū auxiliij tui ſuper inſirmum noſtrum oſtende virtutem, vt ope miſericordiæ tuæ adiutus, vel ad- iura, Eccleſiæ tuæ ſanctę incolumis representari mereatur, per

*Maleficiatus
ad candelam
benedictam,
in longitudine
corporis Chri-
ſti alligandus.*

*Modus &
forma exorci-
zandi malefi-
citos.*

per Christum Dominum nostrum. Amen.

Et semper aspergat eum aqua benedicta. Et nota quòd hic præscribitur, non quòd omninò ita fieri debeat, aut q̄ alij exorcismi non sint maioris efficaciz, sed vt modus exorcizandi & adiurandi habeatur. In antiquis enim historijs & Ecclesiarum libris interdum deuotiores & efficaciores exorcismi reperiuntur, sed quia in omnib. Dei reuerentia est præponenda, agat scèdum hoc vnusquisque quantum expediens fuerit.

Conclusiue ex præmissis concludèdo propter simplices, sit modus iste exorcizandi maleficiatum, vt primò puram faciat confessionem. Iuxta ca. alle. sepè. si per sortitias. Demù fiat diligēs inquisitio per singulos angulos, & in lectis, sternijs, culcitris, & sub limine ostij, si fortassis instrumeta maleficij cautè possent inueniri. Iumenta etiã statim sunt ad ignem proicienda. Expediret etiã, vt cuncta renouarentur in lectis, sternijs & indumentis, habitatione etiam & domù mutaret. In casu verò quo nihil inuentum fuerit, tunc exorcizandus, si potest, Ecclesiam intrabit manè, & quãrdies sanctiores, vt festa beatæ Virginis, aut vigiliæ existit, tantò melius sacerdos etiam confessus, & in bono statu, amplius proficiet. Teneat itaq; exorcizandus candelam in manu benedictam, melius quo poterit sedendo, aut genua flectendo: & qui adsunt deuotas orationes pro eius liberatione fundant: & incipiat Litaniam inchoando. Adiutoriũ nostrum in nomine Domini: & habeat respondentẽ & aspergat ipsum aqua benedicta & stola circumdabit collum, & subinferat Psalmum: Deus in adiutorium: & prosequatur Litaniam, vt moris est super infirmos, dicèdo ad inuocationem Sanctorum, ora pro eo, vel orate, & propitius esto; Libera eum Domine, singula prosequendo vsque ad finem: Vbi orationes sunt dicendæ, tunc loco orationum incipiat Exorcismum, & continuabit modo præscripto, vel alio meliori vt sibi videbitur: possent etiã huiusmodi exorcismi continuati ad minus in septimana, vt sic multiplicatis intercessionibus gratia obtineatur sanitatis.

Verum post omnia communicandus est Eucharistiæ sacramento: sicut quidam ante exorcismum, hoc faciendum putant: & in confessione attendat cõfessor si aliquo vinculo excommunicationis esset innodatus, vel si vnquã tementè

innoda

innodatus absolutionem à suo iudice non recepisset, tunc enim licet ad cautelam eum absoluat, tamen reddita sospitate à suo Iudice, qui eum ligauerat, quarat.

Attendendũ, q̄ vbi Exorcista non habet ordinem Exorcistatus, tunc procedere potest per orationes, & si legere nouit Scripturas, legat Euangelia quatuor prima Euangelistarum: item Euangelium Missus est Angelus: & passionem Domini, quæ omnia magnam habeat virtutem ad expulsionem operum Diaboli. Item Euangelium S. Ioan. in principio erat Verbum: scribatur, & ad collum infirmi suspendatur, & sic gratia sanitatis à Deo expectetur.

*Euangelium
Ioannis suspendi
sum collo.*

Verum si quis quereret differentiam aquæ Benedictæ asperisionem, & exorcismũ, cum vtrumque in effectu cõtra Dæmonis molestiã ordinatur. Respondit S. Tho. vt prædistin. 6. Diabolus impugnat nos ab exteriori & interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur cõtra impugnationem Diaboli, quæ est ab exteriori, sed exorcismus cõtra impugnationem Diaboli, quæ est ab interiori. Vnde illi cõtra quos datur, dicuntur energumeni, ab en, quod est intra, & ergon, labor, quasi intus laborãtes. In maleficiato ergo exorcizando vtrumque adhibetur, cum vtrouique molestetur.

*Vis aquæ be-
nedictæ.*

Ενεργεμενος.

Verum quòd ad secundũ principale, quid agendũ vbi gratia sanitatis per exorcismos nõ obtineatur? Responso, Licet sex ex causis hoc fieri possit, est tamẽ vna septimana super quã iudiciũ nostrũ suspèditur. Nã q̄ aliquis non liberatur, aut hoc est propter paruitatẽ fidei circumstatiũ, aut ipsum ægrotũ offeretium, aut propter peccata maleficiũ sustinetium, aut propter cõmoda remedia adhibere negligentium, aut propter exorcistæ aliquod in fide vitiũ, aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium propter purgationem, vel meritum maleficiũ patientium.

*Causæ cur
exorcismi
non semper
obtainatur
sanitas.*

De primis quatuor docet Euangelica virtus. Matt. 17. & Marc. 9. In patris vnici filij sui Iunatici, & discipulorum Christi præsentia. Primò enim asserens, quòd turba fide careret: vnde pater eum lachrymis orauit: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula, & peruersa quousque exo vobiscum? De secundo, videlicet de sustinente Dæmonem Iesus increpabat eum, scilicet filium: quia B. Hieron. ibi dicit quòd propter peccata sua à Dæmone fuerat oppressus.

De

*Columna fi-
dei inter Apo-
ftolos qui fuer-
unt.*

*Damones ex-
pellendi non
interrogandi.*

De tertio, de neglectu debitorum remediorum patet, quia non fuerunt praesentes boni & perfecti viri. Vnde Chrylto. ibi dicit. Columnae fidei, videlicet, Petrus, Iacobus, & Ioannes non aderant, sicut in transfiguratione Christi praesentes erant: nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait, hoc genus Daemoniorum non eiicitur. Vnde Origenes ibi dicit: Si aliquando oportuerit circa orationem aliquid patientium remanere, non admiremur, neque interrogemus, neque loquamur quasi audiente spiritu immundo, sed abigamus ieiunijs & orationibus nostros spiritus malignos. Et glo. dicit: Hoc genus Daemonij, id est, ista carnalium voluntatum mutabilitas, ad quem, scilicet spiritus ille inclinabat, non vincitur, nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

De quarto Exorcista vitio, praesertim scilicet in fide, patet ibidem de Christi discipulis praesentibus. Vnde postea secretò discipuli quaerentes causam suae impotentiae: Respondit: propter incredulitatem vestram. Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic tolle te, &c. Vbi Hilarius. Crediderunt quidem Apostoli, sed nondum erant perfecti in fide, nam Domino in monte morante cum alijs tribus, & illis cum turba resedentibus, quidam tepor eorum fidem relaxauerat.

De quinto patet in vita patrum, vbi legimus aliquando obfessos non liberatos per S. Antonium, sed per discipulum eius Paulum fuisse liberatos. De sexto patuit supra, quia non semper cum quis liberatur à culpa, liberatur à poenis, sed remanet interdum poena in vindictam & satisfactionem praecedentis delicti.

*Non sufficien-
ter exorciza-
tus ante ba-
ptifmum, ma-
gis subiacer
Potestati Da-
monum.*

Et adhuc illud remedium, de quo fertur, quòd plures fuerint liberati, videlicet, quod maleficiati de nouo fuerint baptizati, licet sub conditione, super quo, vt praemissi, nil determinare debemus. Verissimum tamen existit, quod cum debite permissione Diabolus semper maiorem recipit in tale potestatem. Patet ex praemissis, nec ambiguus est, quin plures negligentiae suae à sacerdotibus non bene dispositis, vbi iam quartum impedimentum praenotatum tangitur, videlicet Exorcistae vitium, committatur, siue à veteris, quae tempore necessitatis debitum modum baptizandi non seruant.

Nec

Nec tamen asserere volo, quin sacramenta à malis conferri non possint, & quòd imò, quantumcumque malis baptizati & conficiunt, dummodò debite sub debita forma, verbo-
Sacramenta
etiam ab me-
cetero intendat. Sic à simili in exorcizando rite procedat, & p-
strari possunt.
non suffulcus aut violentus, Vnde & sine actuali vel habitua
li intentione, & vnam; non cessitendo, & verba necessaria
omittendo huiusmodi sacris officijs se immisceat: Reuera,
sicut ad conficiendum quatuor essentialia deficiunt, scilicet,
& vbi vnum defuerit, nec conficere poterit, ita circa exor-
cismos suo modo asserere oportet.

Nec obiectio valet, quòd sine exorcismis in primitiua Ecclesia baptizabantur, aut etiam quòd nunc characterem baptismalem sine Exorcismo valeat baptizatus recipere, quia sic Gregorius in vanum Exorcismos instituit, & Ecclesia in suis caeremonijs potius errare. Quare ne ausus sum omnino reprehendere, qui maleficiatos sub conditio-
In primitiua
Ecclesia sine
Exorcismo
baptizatos pe-
ragebatur.
ne vellent rebaptizare, & neglecta fortassis recuperare.

Fertur etiam de illis, qui de nocturno tempore in somnis per alta aedificia sine laesione solent incedere, quòd vti-
Incedentes &
scandentes no-
cturni somni
quomodo cur-
rentur.
que opus esse maligni spiritus, tales sic deferentes, plures asserunt, hi cum rebaptizantur melius habere noscuntur. Et mirum quod vbi nominibus proprijs vocantur, subito ad terram colliduntur, ac si fortassis illud nomen non debite in baptismis fuerit impositum.

Expedi lectorè esse attentum super sex illa impedimenta, licet enim super Energumenos aut possessos, & non super maleficiatos sonant, tamen quia aqua virtus utrobique requiritur, diuina imò dici potest, quòd maioris sit difficultatis maleficiatam curare, quam Energumenum aut possessum; deò illa impedimenta, si ibi possunt habere locum, & à fortiori super maleficiatos: quòd tali ratione probatur.

Nam vt supra patuit ca. 10. aliqui possidentur interdum pro nullo proprio delicto, sed pro leui alieno, & varijs alijs de causis. In maleficia autem, quando adulti maleficiantur, vt plurimum eis contingit, quia in animae uocationem grauissimè à Damone ab intus possidentur. Vnde duplex labor circa maleficiatos, vbi simplex circa possessos ab extra requiritur: De hac grauissima possessione Cassia. colla-
v
abbat.

abbat, Sereni, dicit. Illi sunt verè miseri ac miserabiles iudicadi, qui cū se vniuersis criminibus flagitijsque cōtamināt, non solum nullum in eis verisimiliter signum Diabolicæ suppletionis ostenditur, sed nec aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celere[m] temporis istius expeditamque medicinam, quorum durities & impœnitēs cor, pœnam vitæ præsentis excedens, thesaurizant sibi ipsis iram & indignationem, in die iræ & reuelationis iusti iudicij, in quo vermis eorum non extinguetur.

Et iterum idem Cassianus, comparando corporalem possessionem ad animum per peccatum, paulò ante dicit: Multò grauius, inquit, constat illos vehementiusque vexari, qui cū[m] corporaliter ab ipsis affligi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur, eorum scilicet vitijs & voluptatibus inuoluri. Secundum Apostoli namque sententiam, à quo quis superatur, eius seruus efficitur. Nisi quòd in hoc isti desperatius ægrotant: & cū[m] sint eorum mancipia, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferro cognoscunt. Ex quibus elicitur quòd à fortiori, maleficiati in corpore non tamen possessi à Dæmone ab extra, sed ab intra quò ad animæ necationem, grauius propter plura impedimenta sanantur.

Quò ad tertium principale, scilicet quò ad remedia notandum, quò quia opera illa sunt duplicia. Licita omninò & non suspecta, aut suspecta & non omninò licita: Et de primis supra tactum est immediatè c. 5. circa finem. vbi dubitatio ponitur super herbas, aut petras vt maleficia repellant, quomodo hoc licitum sit.

De secundis verò remedijs, quæ videntur esse suspecta, non tamen omninò licita, nunc tractandum & aduertere oportet ea quæ in secundo principali huius secundæ partis operis tacta sunt, de quatuor remedijs, quorum tria censentur illicita, quartum autem non omninò licitum, sed vanum, de quo & Canonistæ loquuntur, quò licitum est vana vanis contunderè. Sed quia nos Inquisitores huius opinionis sumus cū sanctis Doctoribus, quòd in casu quo remedia per sacra verba & exorcismos licitos non sufficiunt, & hoc propter impedimèta superius tacta, in numero sex aut septem, quò tunc tales maleficiari hortandi sunt ad patientiã æqua

A quo qui superatur, eius seruus efficitur.

Licet vana vana contudentur.

æquanimiter, ad tollerandum mala præsentis vitæ in suorum criminum purgationem, & non ulterius querere quocūque modo superstitiosa & vana remedia. Ideò si quis præmissis licitis exorcismis non contentus, ad huiusmodi vana ad minus remedia, de quibus supra tactum est, se transferre voluerit, sciat hoc non nostra voluntate aut admissione fieri, sed quòd polita & enucleata fuerunt ibidem talia remedia, factum fuit, vt tantorum Doctorum, vt Scoti & Hostiensis, &c. ex parte vna, & aliorum Theologorum ex parte altera dicta quocūque modo cōcordaretur. Fitemur ergo cum sancto Augustino in quodam sermone contra Sortilegos & Diuinatores, & intulatur sermo de Augurijs, vbi dicit. Fratres, nostis, me frequentius supplicasse, vt consuetudines Paganorum & Maleficorū minimè seruare deberetis, sed hoc proficit apud aliquos parum. Et quia, si vobis non dixerò, pro me & pro vobis redditurus sum in die Iudicij rationem, & vobiscum mihi necesse erit æterna supplicia sustinere. Ergo apud Deum me absoluo, dum iterum atque iterum admoneo & cōtestor, vt nullus ex vobis Diuinos aut Sortilegos requirat, nec eos de qualibet re, aut causa, aut infirmitate interroget, quia quicūque fecerit hoc malum, statim peribit in eo Baptismi sacramentum, & continuo Sacrilegus & Paganus efficietur, & nisi pœnitentia subuenierit statim in æternum peribit.

Et postea subdit: Nullus dies exeundi & redeundi obseruauit enim Deus omnia bona valde: & qui vnum diem etiam aliorum statuit: sed quoties necessitas, urget faciendi aliquid aut exeundi, signate vos in nomine Christi, & Symbolum vel orationem Dominicam fideliter dicentes, securi in Dei adiutorio agatis.

His autem quidam superstitiosi & filij nimirum huius seculi, nō cōtenti, errores exoribus acumulare volentes, vltra intellectum & intensionem Scoti, & Canonistarum, his argumentis se defendere conantur. Quia enim res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari nō potest, sicut & magnes trahit ferrum: & multa alia quæ Augustinus 21. de ciuitate Dei enumerat: deò inquirere de huiusmodi rebus pro sanitate acquirenda, vbi exorcismi & naturales medicinæ deficiunt, non erit illicitum, licet videatur vanum. Hoc autem fieret vbi quis per im-

Nota ad monitio S. Augustini contra consuetudines Magos.

An naturalibus magicè vtendum.

De impressio-
ne cal. sibi in
corpora artifi-
stia.

gines non necromanticas, sed astrologicas, vel per annos & huiusmodi sanitatē in se vel in alio procurare vellent. Itē arguunt, sicut corpora naturalia subduntur corporibus cœlestibus, ita etiam corpora artificialia, puta imagines, sortiuntur quasdam virtutes occultas, speciem consequentes ex impressione corporum cœlestium: ergo etiam corpora artificialia, puta imagines sortiuntur aliquam virtutem occultam à corporibus cœlestibus ad aliquos effectus causas: ergo vti eis & alijs huiusmodi non est illicitum.

Præterea Dæmones: possunt multipliciter corpora transformare, vt August. 3. de Trinit. dicit, & patet in maleficiatis; ergo licet vti etiam eorum virtute ad tollendum illa. Sed reuera in oppositum sunt dicta omnium sanctorum Doctorum vt satis & sparsim hinc inde patuit.

Vnde ad primum dicitur, quod si res naturales simpliciter adhibentur ad aliquos effectus producendos, ad quos putantur habere naturalem virtutem, non est illicitum. Si vero adiugatur vel characteres aliqui vel aliqua quæcunque ignota, & vanæ observationes quæ manifestum est naturalem non habere super hoc efficaciam, erit superstitiosum & illicitum. Vnde S. Th. in 2. q. 96. ar. 2. in pede quaestionis tractans hanc materiam dicit: quæ sunt ad aliquos effectus corporales inducendos, vt potest sanitatem, vel aliquid huiusmodi considerandum est, vtrum videantur naturaliter posse tales effectus causare, & quia licet causas naturales adhibere ad quos effectus, ideo non est illicitum. Si autem videntur non posse naturaliter tales effectus causare, sed sequens est, quod non adhibentur ad hoc effectus causas tanquam causas, sed solum quasi signa; & sic pertinent ad pacta significationum cum Dæmonibus inita. Vnde August. 1. de ci. Dei. Allicuntur Dæmones per creaturas, quas non ipsi, sed Deus cōdidit, delectabilibus, pro tpa diuersitate diuersis; nō vt animalia cibis, sed vt spiritus, signis, pro varia genera lapidū, herbarū, lignorum, animalū, carminū, rituum, &c.

Ad secundum dicit idem Doctor, Virtutes naturales corporum naturalium, consequuntur eorū formas substantiales, quas sortiuntur ex impressione corporum cœlestium, & ideo ex eorundem etiam impressione sortiuntur quasdam virtutes actiuas. Sed corporum artificialium formas, procedunt ex conceptione artificis; Et tūm nihil aliud sint quam composi-

Adhibitio
characterum
putat natu-
ralia remedia

Dæmones quo
modo allician-
tur creaturis
& signis.

positio, ordo & figura, vt dicitur 1. Physic. non possunt habere naturalem virtutem ad agendum. Et inde est, quod ex impressione cœlestium corporum nullam virtutem sortiuntur, in quantum sunt artificialia, sed solum secundum materiam naturalem. Falsum est, ergo, quod Porphyrio videbatur, vt August. dicit 10. de ci. Dei. Herbis, lapidibus & animalibus: & sonis certis, quibusdam etiam vocibus &figurationibus, ac signis quibusdam etiam obseruatis in cœli auersione, atque motibus syderum fabricari in terra ab hominibus potestates idoneas varijs effectibus syderum exequedas: quasi effectus magicarum artium ex virtute cœlestium corporum proueniret. Sed sicut Augustinus ibi subdit; totū hoc ad Dæmones pertinet, ludificatores animarū sibi subditarum. Vnde etiam imagines, quas Astronomicas vocant, ex operatione Dæmonū habent, cuius signū est eis inscribi quosdam characteres, quæ naturaliter nihil operantur. Non enim est figura principium actionis naturalis. Sed in hoc distant Astronomicæ imagines à Necromanticis, quod in Necromanticis sunt expressæ inuocationes; vnde & ad expressa pacta cū Dæmonibus inita pertinet, Astronomicæ ad tacita pacta, propter figurarū & characterū signa.

Ad tertium, non est homini potestas super Dæmones commissa, vt eis licet vti possit ad quodcunque voluerit: sed est ei contra Dæmones bellum indictum, vnde nullo modo licet homini Dæmonum auxilio vti per pacta tacita vel expressa. Hæc Thomas.

Ad propositum: quia dicit, Nullo modo: nec etiam qui buscunque vanis, quibus videlicet se Dæmon quocunque modo possit immiscere. Si tamen sunt adeo vana, vt & fragilitas humana, pro recuperanda sanitate illa aggetitur, doleat de præteritis, caueat de futuris, oret vt sibi debitum dimittatur, & in tentationem non amplius inducatur, inquit Augustinus in fine regulæ.

Remedia contra grandines & super iumenta
malesiciata.

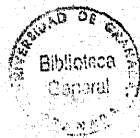
C A P. VII.

Qualiter denique iumenta malesiciata possint remediari, similiter & tempestates aëris, Notanda sunt pri-

Ex motu syde-
rum non sibi
curi potestas
tes in terris
posse.

Astronomicæ
imagines ex
opere Diaboli
Differentia
inter Necro-
manticas &
Astronomicas
imagines.

Homini nulla
est potestas cō-
tra Dæmones
utendū.

inò quædam remedia illicita, quæ à quibusdam practicantur. Nam ea fiunt aut quibusdam verbis aut factis superstitiosis, vt qui vermes in digitis aut membris per quædam verba & carmina illicita curant: de quibus carminibus qualiter cognoscantur vt sint licita vel non, in præcedenti capite tactum est. Alij sunt qui super iumenta maleficiata: non aquam benedictam spargunt, sed ori infundunt.

Aquam benedictam bestijs in os fundere. Excellens obiectum corrumpit potentiam.

Primum remedium verborum esse illicitum, vltra præmissa, Guilielmus sæpè allegatus sic demonstrat. Si enim verbis inesset virtus, & dicamus verbis, vt verbis: tunc ex quinque modis effectus vnus vel ex parte materiæ, id est, aeris, aut ex parte formæ, hoc est soni, aut ex modo significandi, aut ex parte omnium simul. Nam primum, quia aer non interficit, nisi sit venenosus: sonus etiam non, quia excellens obiectum corrumpit potentiam: nec tertium, quia tunc hoc nomen diabolus, vel mors vel infernus nocerent semper & sanitas ac bonitas semper prodesse. Item nec omnia simul, quia totum aggregatum ex partibus inualidis, etiam totum est inualidum.

Totum ex partibus inualidis facit totum inualidum.

Nec valet si obiicitur, Deus contulit verbis, sicut herbis, & lapidibus. Quia si quæ virtutes insunt quibusdam verbis, aut sacramentalibus, aut alijs benedictionibus & carminibus licitis, has habent in se, non vt verba, sed ex institutione, & ordinatione Diuina, & ex pacto Dei. Sicut si Dominus diceret quicumque hoc fecerit, faciam ei hanc gratiam: Et sic verba in sacramentis efficiunt, quod signant. Quamuis secundum alios etiam habent virtutem intrinsecam. Sed prima opinio, quia iam deseruit, ideo amplectenda. De alijs autè verbis & carminibus, patet ex præmissis, quòd vt verba sunt composita, vel prolata, aut figurata nihil efficiunt, sed inuocatio nominis Diuini, & obsecratio, quæ est per se era quædam protestatio, ad cõmittendum effectum diuinæ voluntati, profluat. Remedia etiam operum, quæ illicita videntur, vt supra tactum est.

Et etiam vbi in partibus Sueviæ plurimum practicatur, quòd prima die Maij ante ortum Solis, mulieres villanæ exeunt, & ex syluis vel arboribus deferunt ramos de salicibus aut alios frondes, & ad modum circuli plectetes, in introitu stabuli suspendunt, afferentes quòd per integrum annum iumenta euncta illæsa à Maleficijs remanet & præseruatur.

Hoc

Salices r. Maij incisa, præseruant à Maleficijs.

Hoc quidem remedium secundum opinionem illorum qui dicunt vana vatis contundi posse, non esset illicitum: Sicut nec etiam qui per carmina ignota morbos expelleret. Sed sine offensione procedendo dicamus, quod si prima die; vel secunda, mulier vel quicumque egrediatur, non habens respectum ad Solis occasum vel ortum, colligit herbas, frondes, aut ramos, cum Oratione Dominica, aut Symbolo fidei & suspendit illa super ostium stabuli, bona fide, committens effectum custodiæ Diuinæ voluntati, non erit irreprehensibilis, vt supra in præcedenti capitulo ex verbis Hieron. & habetur 26. q. vlt. licet herbas & petras habere etiam sustinenti dæmonium sine incantatione.

Ad idem sunt, qui intra vineas aut segetes, signum crucis, frondes, aut flores benedictos in die palmarum continet ac erigunt, & afferunt; quod vndique frugibus per grandines læsis, segetes in eorum campis illæse remanserunt. De quibus iuxta distinctionem tactam discernendum videtur.

Signum crucis intra segetes erectum custodit eas.

Ad idem, sunt quædam quæ pro conseruatione lactis, ne videlicet vaccæ per maleficia priuentur, integrum liquorem lactis, quem die Sabbati colligunt, pauperibus gratis pro Deo distribuunt, & per huiusmodi elemosynam afferunt vaccas etiam sub vberitate ampliori lactis à maleficijs præseruari. In quo opere nihil superstitiosum iudicatur, dummodò pietatis causam, quam pauperibus exhibent, etiam Diuinam pietatem implorare pro conseruatione iuramento taliter proponunt, vt tamen effectum custodiæ Diuinæ providentiæ pro suo beneplacito relinquunt.

Elemosyna ex lacte, præseruat lac.

Præterea Nidet in suo præceptorio, præcepto primo ca. diei, quod etiam per carmina scripta & verba sacra licet iumenta, sicut homines infirmos, benedicere, & per ea quæ incantationis speciem habere videntur, dummodò septem præmissis conditiones seruentur. Dicit enim; quod à deuotis personis & virginibus experientiam habuerit, quod adhibito signo crucis super vaccam, & Dominica Oratione, cum salutatione Angelica, trinies, vel circiter, cessat opus dæmonis, si est per maleficium.

Et in suo Formicario constat, quod Malefici de ritibus Ecclesiæ veneratis & seruatis, sua maleficia præpediri fatentur: vt per aquæ benedictæ aspersionem, per salis cõsecrationem, per candelabrum in die purificationis & palmarum

rum consecratarum vsuū licitū, & similia. Quia ad hōc talia Ecclesiā exorcizat, vt vires Dæmonis imminuat.

Præterea quia Maleficæ, quando volunt iumentum priuare liquore lactis, solent ex illa domo, in qua iumentum moratur, modicū lactis, vel butyri, ex illo iumēto coagulatum petere, vt sic cōsequēter valeāt per suam artem iumētū maleficari. Ideo sint cautæ mulieres, à quibus suspectæ huiusmodi petunt, ne eis in minimo mutent aut donent.

Suspectæ de maleficio nihil commodato dandum aut donandum.

Præterea sunt certæ mulieres, quæ dum feruntur, q̄ in coagulando butyrum, nihil proficiunt, sicut in vasis oblongis ad hoc aptis laborare solent, tunc si subito ex suspectæ Maleficæ domo modicum butyri habere possunt, tria frustra seu bolos ex illo butyro faciūt, & sub sanctissimæ trinitatis inuocatione, Patris & Filij, & Spiritus sancti, illa frustra in vasculum ptoliciunt, & sic omne maleficium fugatur. Vbi iterum incidit, vanum vanis contuēdere, tantummodò ex eo, q̄ butyrum à Malefica suspecta habet mutate. Quod si absque hoc, sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis orationem Dominicam adiungendo, etiam si de proprio butyro, siue alieno, si propriū non haberet, tres petias immitteret, effectū Diuinæ voluntati cōmittens, irreprensibilis maneret, licet commendanda non esset propter tres videlicet petias butyri immittas: commendanda autē, si per asperisionem aquæ benedictæ vel salis exorcizati, inuisionem, cum oratione, vt supra, maleficium fugaret.

Sub liminibus maleficia inquirenda.

Præterea, quia sæpè omnia iumenta maleficij interficiuntur, aduertere debet, quibus talia accidūt, vt sub limine ostij stabuli, aut præsepis, vel vbi adaquatur, terra amoueat, & alia terra cū asperisione aquæ benedictæ ad illa loca reponatur. Quia sæpè Maleficæ fallæ sunt, maleficij aliqua instrumenta ad illa loca se occultasse: fallæ etiā q̄ ad instātiā Dæmonum tantummodò foueam facere habeant, Dæmonem autem maleficiunt repossuisse: q̄ quidem maleficiū res vilissima erat, vt lapis, lignum, vel mus aut serpens aliquis. Constat enim, q̄ Diabolus maleficia operatur per se, nec in illis rebus indiget cōsensu. Aut & perditionē maleficæ querit, vnde & ipsam aliquo modo cooperari cogit.

Contra grandines vero & tēpestates, vltra ea, quæ supra de signo crucis erecto, hoc remedium præticarūt: lapilli enim tres ex grandine, in ignem sub inuocatione sanctissimæ

mar

mæ Trinitatis subiiciuntur & oratio Dominica, cum Angelica salutarione bis aut ter adiungitur atque Euangelij Ioannis, In principio erat Verbum, cum signo crucis vndique contra tempestatem, antè & retrò, & ex omni parte terræ subinfertur. Et tūc, cum in fine replicat trinites, Verbum caro factum est & tunc ex post dixerit, Per Euangelica dicta, fugiat tempestatē ista, subito, si quidem tēpestas ex maleficio fuit procurata, cessabit. Hæc verissima experimenta nec suspecta iudicantur. Hoc ipsum enim, q̄ lapilli in ignem proiciuntur, si absque inuocatione Diuini nominis fieret, supersticiosum censēretur.

Quod si dicatur, nunquid sine illis lapillis sedari possit tēpestas? Respondet, vtique per alia sacra verba. Promittens autem intendit Diabolum molestare, dum eius facturā per inuocationem sanctissimæ Trinitatis destruere conatur. Ad ignem potius quàm ad aquā proicit, quia citius dum resoluuntur, eò etiam citius eius factum destruitur, effectū tamen custodiæ diuinæ voluntati committit.

Est ad hoc, q̄ Malefica quædam à Iudice interrogata, apud per aliquem modum tempestates à maleficijs concitata sedari possent. Respondit, possunt, per hoc, videlicet: Adiuo vos grandines, & ventos, per quinque vulnera Christi, & per tres clauos, qui eius manus & pedes perforarunt, & per quatuor Euangelistas sanctos, Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem, vt in aquam resoluti descendaris.

Faretur etiā multa, licet quædam sponte, quædam in torturis & difficulter, q̄ quinque sunt, per quæ multum impediuntur, aliquando in toto, aliquando in parte, aliquando ne in personam hominis fiat, aliquando ne in suis amicis: & sunt, fidē integrā, vel Dei præcepta seruantibus, se signo crucis, & orationibus munitibus, ritus & ceteronias Ecclesiæ cōstitibus, publicè iustitijs benè exequētib, & Christi passionē verbo vel mēte raminatibus: vnde & Nider, vbi supra. Ea de causa vniuersaliter vel communiter in Ecclesia Campana contra auram pulsantur, tum vt tanquam tubas Deo consecratas eas Dæmones fugiat & recedat a suis maleficijs, tum etiam vt populus excitatus Deū, contra tēpestates inuocet. Et eandē ob causam, cum altaris sacramento & sacris verbis, ad aurā sedandā proceditur cōmuniter, ex antiquissima cōsuetudine Ecclesiasticā, in Gallia, & in Germania.

v s

Sed

Euangelium Ioannis pro tempestatibus arcedis legendum.

Verba arcetia tempestatem.

Quinque rebus plurimum impediuntur Malefica.

Campana pulsatio, contra tempestates utilis.

*Circumgesta-
re sacramentū
contra tempe-
states an lici-
tum sit.*

*Quinque re-
gule, ad quas
examinantur
ea qua viden-
tur supersti-
tiosa.*

1.

*Superstitio est
quicquid mi-
nuit gloriam
Dei.*

2.

*Die Sabbati
caput non pe-
ctinandum.*

3.

*Consuetudo
generalis Ec-
clesiæ, pro lege
est habenda.*

Sed quia hic modus circa deportationem Sacramenti ad auram sedandam, viderur multis quiddam superstitiosum: non intelligentes regulas per quas agnoscitur aliquid superstitiosum vel non.

Ideo considerandum est, quod quinque dantur regulæ seu considerationes, per quas quilibet agnoscere potest, an opus Deo exhibitum sit superstitiosum. i. supra modum Christianæ religionis obseruatū, vel sit ad debitum cultū & honorem Deo exhibendum, tam in cordis quam corporis actibus, ex vera virtute religionis progrediens. Ista enim eliciuntur ex glossa super illud Apostoli ad Coloss. 2. quæ sunt rationem habentia sapientiæ in superstitione: quæ dicit: Superstitio est religio supra modum seruata: vt etiam supra tactū est.

Prima est, quod in omnibus operibus nostris gloria Dei debeat esse principalis finis noster: iuxta illud, Siue mādūcatis, siue bibitis, siue aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei faciatis. Ideo in omni opere, ad religionem pertinens Christianā, attendatur an opus sit ad gloriam Dei, & homō in opere det principaliter, gloriam Deo, ita quod per ipsum opus & mēs hominis Deo subiiciatur. Et quidem licet propter hanc regulā cætemonialia, vel etiam iudicialia veteris Testamenti tam in nouo non exercentur, cum sciamus illa sub figura: hæc autem in veritate iam esse propalata, tamen deportatio sacramenti, vel reliquiarum ad auram sedandā, non videtur contra hanc regulam militare.

Item, cum secunda regula sit, quod attendatur an opus quod sit, sit ad exercitium vel refrenatium concupiscentiæ, vel abstinentiæ corporalis, modo tamen virtuti debito, hoc est, secundum ritum Ecclesiæ vel secundum moralem doctrinam. Quia Apostolus dicit, Rom. 12. Rationabile sit obsequium vestrum. Et propter hanc secundam regulam, faruæ faciunt vouētes non pectinare caput sabbato vel ieiunare die Domínico, tãquã meliori die & similia, nõ videtur iterum, quod deportatio sacramenti, &c. sit superstitiosa.

Item cum tertia regula sit quod attendatur, an opus sit secundum statum vniuersalis Ecclesiæ, vel secundum sacræ scripturæ testimonium, vel saltem secundum, particularem Ecclesiæ ritū aut de consuetudine generali: quæ secundum Augustinū pro lege habenda est. Vnde & beatus Gregorius scribit Anglorum Episcopo conquerenti, quod sint diuersæ Ecclesiæ

Ecclesiæ consuetudines in Missarum celebratione. Respondit Gregorius, vt siue in Romana, siue in Galliarū, siue in quacūque Ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, sollicitè eligas: Diuersæ enim consuetudines Ecclesiæ in cultu Diuino, in nullo veritati repugnāt, & ideo seruandæ, & eas præterire illicitum est. Ideo, vt in principio tactum est, antiquissimæ consuetudines Ecclesiarū Galliæ, & quartidã Germaniæ, cū decreuerint Eucharistiã ad aurã deportare, non poterit hoc esse illicitum: verum quod non in patulo, sed in sacrario abscondito & incluso.

Item cum quarta regula sit quod inspiciatur, an opus quod sit, habeat naturalem proprietatem ad effectum, qui expectatur: alias enim si hoc non habet, censetur superstitiosum. Ex qua consideratione characteres ignoti, & nomina suspecta, etiam Imagines Astronomicæ & Necromanticæ refutantur omnia tanquam suspecta. Ideo & ex hac consideratione non possumus dicere quod deportatio reliquiarum, aut Eucharistiæ contra diabolicas infestationes, sint superstitiosa, imò religiosissima, cum ibi tota salus nostra contra aduersarium contineatur.

Item cum quinta regula sit vt attendatur quod opus quod sit non præbeat occasionem scandali vel ruinæ: quia tunc, licet non esset superstitiosum, tamen propter scandalum esset dimittendum, vel differendum vel occultè sine scandalo faciendum: Ideo si deportatio talis sine scandalo fieri potest, vel saltem occultè, tunc non est obmittenda. Exista enim regula sæpè obmittuntur benedictiones per verba deuota, siue super infirmos, siue vt ad collum alligentur, & hæc à secularibus obmittuntur. Dico quod saltem nõ publicè fiat, vbi occasionem tuinæ in alijs simplicibus præstare posset. Hæc sufficiant quod ad remedia contra grandines, per verba & opera licita.

Remedia quadam contra quasdam occultas Demonum infestationes.

CAP. VIII.

Ed iam iterum suspenditur iudicium ad scribendum remedia contra quadam terræ frugum nocumenta, quæ per vermes, interdum, & cinifes, per turmas ad longissima terrarum spatia in aère volantes, ita vt superficialia terræ cooperire videantur.

*Diuersitas
cultus diuini
non repugnat
veritati.*

videantur; radicibus concta virtutibus, tam in vineis quam in segetibus, & gramenibus consummatis immituntur. Item remedia contra pueros opere Dæmonum substractos.

An liceat ad-
iurare irra-
tionale crea-
turam.

Ad primum tamen dicendum iuxta S. Thom. 2. 2. q. 90. ubi petit: An liceat adiurare irrationalem creaturam. Respondit quod sic: per modum tamen compulsionis, quæ referri tunc debet ad Diabolum, qui in nocuumtum nostrum vitur irrationabilibus creaturis. Et talis est modus adiurandi in Ecclesia exorcismis, per quos Dæmonum potestas excluditur ab irrationabilibus creaturis. Si enim intentio refertur quod ad irrationalem creaturam, quod ad se, quæ nihil intelligit, vana esset. Ex quo datur intelligi, quod per exorcismos licitos, & adiurationes, possunt depelli, diuina tamen assistente clementia: taliter, vt prius populo zelonia, profectiones, & alia deuotionis iniungantur, propter adulteria enim & multiplicationem criminum, huiusmodi mala immituntur: vnde & ad confessiones homines inducendi sunt.

Excommuni-
catio irratio-
nabiliu crea-
turarum.

In nonnullis etiã prouincijs excommunicationes fulminantur, sed tunc vim adiurationis super Dæmones sortiuntur. Est & alia horribilis Dei permissio super homines, ubi interdum mulieribus substractis proprijs filijs & pueris alieni à Dæmonibus supponuntur: & hi quidem pueri vulgari-ter Campsores, in Alemanico *ein Vre. h. kind* nuncupati sunt in tripliçi differentia. Nam aliqui sunt semper nati- uenti & eiulantes, cum tamẽ quatuor mulieres nulla vber- tate lactis vnum lactare sufficerent. Aliqui verò sunt In- cuborum Dæmonum opere producti, quorum tamen fi- lij non sunt, sed proprie illius hominis & viri, cuius semen receperunt, vt Succubi, vel in somnis viros polluentes. Hos enim interdum pueros diuina permissione supponit, sub- tractis proprijs filijs.

Cur Dæm
permittat in-
antes à Dæ-
monibus ob-
trahi.

Est & tertium genus ubi interdum Dæmones speciem paruulorum apparentes, nutricibus se coniungunt. Commune in omnibus tribus, quod multum ponderosi maci- lentes non crescunt, & nulla vbertate lactis vt præmissum est lactantur, & sæpius dicuntur euanuisse.

Quare autem diuina pietas talia permittit, dici potest ex duplici causa. Primò quia parentes pueros nimis diligunt, vnde propter eorum vtilitatem talia permittantur.

Secun

Secundo, quia præsumendũ est, quod huiusmodi mulieres quibus talia accidunt, vt plurimum sunt superstitiosæ, & in multis alijs à Dæmonibus seducuntur, vnde & Dominus verus zelotes, secundum rectum zelum, qui est vehemens amor in propriã sponfam, ex quo alium non solum accedere non patitur, sed nec signa adulterij vel suspicionis, vt maritus zelotypus super animam quam pretioso sanguine emit & per fidem desponsauit, sustinere potest in tactu, colloquio, appropinquatione, quocunq; modo cum inimico Diabolo & aduersario salutis. Et si signa adulterij maritus zelotypus non patitur, quantum tunc turbatur quando adulterium committit? Vnde non mirum, si proprij subtrahuntur filij, & adulterini supponuntur.

Et quidem vt fortius ista imprimantur, & quantum Deus animam zelatur, & non vult nec signa suspicionis causantia pati: patet ex antiqua lege, ubi vt populum suum funditus elongaret ab idololatria prohibuit non solum Idololatriam, sed multa alia, quæ occasionem possent præbere ad Idololatriam, & quæ etiam in se non videntur habere vtilitatem, quam tamen in suo mystico sensu mirabiliter retinent. Vnde non solum dixit Exo. 22. Maleficos non pa- tieris viuere super terram: sed & hoc adiunxit, Non habi- tent in terra tua, ne forte peccare te faciant: Sicut copula- tiu occiditur, & peruagari inter homines nõ permittitur.

Malefici leno-
nibus compa-
rantur.

Nota zelum Dei, Deuteron. 22. Deus præcepit: Nidum cum ouis, aut pullis desuper cubantem matrem, non debe- rent simul seruare, sed matrem permittente auolare, quia hoc gentiles ad sterilitatem vertebant. Zelotes Dominus in suo populo noluit tale signum adulterij pati. Sic iam vetulæ inuentionem denarij, signum magni fortunij, & per oppositum ubi thesaurum somniarent iudicant. Item præcepit omnia vasa cooperiri, & vasculum non habens, operculum immundum censeri.

Error erat, vt venientibus de nocte Dæmonibus, aut vt vetulæ dicunt *Die Seeligen*, sed sunt Maleficæ vel Dæmones in earum effigijs, debeant omnia consumere, vt post abundantius tribuant. Colorant quidam & dicunt, *Schretzel*. Sunt contra determinationem Doctorum, quod præter homines & angelos non sunt alia creature rationales, vnde non sunt nisi Dæmones.

Thesaurum
somniaus in-
fortunium
notat.

Schrettele.

Item

*Barbam ra-
dere cur Deus
inhibuerit.*

*Ara Idolorū
destruenda.*

Item Leuitici 19. Ne in rotundū attondecis comam, ne radetis barbam, illi enim faciebant idololatricē in venerationem Idolorum.

Item Deut. 22. vt viri non induerentur vestibus mulierum, nec e conuerso, quod illæ in venerationem Deæ Veneris faciebant, & alij in venerationem Martis, & Dei Priapi.

Item ea de causa iussit destrui aras Idolorum, & Ezechias destruxit serpentem æneum, quando populus ei voluit offerre, dicens, cuprum est. Et ea de causa inhibuit somnia non obseruari & auguria, & præcepit vt vir aut mulier, in quo Pythonicus spiritus esset occideretur, sicut iam sunt *Præsages* nuncupati: quæ omnia, quia suspicionem generant ad adulterium spirituale, ideo vt dictum est, ex zelo quem Deus habet ad animas sibi desponsatas, sicut sponsus ad sponsam, inhibuit.

Sic etiam & nos prædicatores aduertere debemus, quod nullum sacrificium Deo magis acceptum, quam zelus animarum, vt Hieronymus super Ezechielem testatur.

Vnde & consequenter in tertia parte operis, de exterminio Maleficarum, quod ad vltima remedia tractandum erit. Hoc ipsum enim vltimum Ecclesiæ est refugium, ad quod etiam ex Diuino obligatur, vt dictum est: præcepto nempe: Maleficos ne patiaris viuere super terram; vbi & remedia contra Maleficos sagittarios includuntur: cum & hoc ipsum genus nisi per seculare brachium poterit exterminari.

Remedium; dum quidam intuitu commodi temporalis sese ex toto Dæmoni deuouerunt: sicut experientia sæpè docuit: per veram confessionem licet à Diaboli potestate liberantur, tamen diu & post grauissimè molestati, & præcipue nocturnis temporibus fuerunt. Et hoc in eorum poenam Deus permittit. Signum autem, quod liberati erant, ex illo agnoscebatur, quia pecunia in buris aut capsulis post confessionem deficiebat: super quæ plurima gesta deluci possent, sed breuitatis causa obmittuntur.

TERTIA

TERTIA PARS

MALLEI MA- LEFICARVM,

AD OPVS IUDICIALE,

TAM IN FORO ECCLESIASTICO
quàm ciuili, contra Maleficos, ac
omnes hæreticos pertinens,
xxxv. Quæstiones
complectens.

IN QVIBVS REGVLA INCHOAN-
di processum Iudicij, continuatio & senten-
tandi modus luculentissimè
demonstratur.

Quis sit competens Maleficarum Iudex.

QVÆSTIO PRIMA,

Generalis & introductoria.

trum Maleficæ & earum fautores, receptatores, & defensores, ita subiiciantur iudicio Ecclesiastico diocesano, & ciuili, quod ab earum inquisitione valeant hæreticæ prauitatis inquisitores esse exonerati: & arguitur quod sic. Nam in cap. accusatus. §. sanè. lib. 6. dicitur: Sane cum negotiorum fidei, quod summè priuilegiatum existit, per occupationes alias non debeat impediri, pestis inquisitores hæreticæ à sede Apostolica deputati, de diuinationibus aut sortilegijs, nisi hæresim saperent, manifestè intrromittere se non debent, nec punire talia exercentes, sed relinquere suis iudicibus puniendos.

*Inquisitorum
limitata in-
quisitio.*

Nec

Nec videtur obitare, quod hæresis Maleficarum hæc non exprimitur, quia eisdem pœnis in foro cōscientiæ puniuntur, de consec. dist. 1. pro dilectione. Si Diuinorum & Maleficorum peccatū occultum sit, interponitur pœnitentia quadraginta dierum: Si notorium, Eucharistia denegatur, & quorum in eadem pœna etiam idem iudicium discernitur: Tum etiam, quia eadem vtrōq; videtur esse culpa, cum sicut Sortilegi iudicium sortiantur, ita Maleficæ nocumenta creaturarum à Dæmonibus expectant & exigūt, quod à solo Deo quærendum est, à creaturis illicite requirentes; vnde vtrōbique peccatum Idololatriæ.

Ad quem sensum Esaiæ 21. notatur, quod rex Babylonis stetit in biuio, in capite duarum viarum, commiscens sagittas, interrogauit Idola.

Præterea si dicatur, quod ea restringit Diuinatores & Sortilegos super crimen hæreseos, in quo subesse debent iudicio Inquisitorum, cum dicit, nisi hæresim saperent manifestè, ita quod ad minus Diuinatores & Sortilegi hæreticales sint eis subiecti. Contra, quia tunc essent dandi Diuinatores artificiales, de quib; nullibi in scripturis fit mētio.

Præterea si Maleficæ sunt Inquisitorū iudicio subiectæ, hoc erit propter crimē hæreseos: sed quod facta Maleficarum sine hæresi possunt fieri probatur. Nam sicut conculcare Christi corpus in luto, quod valdè horrendum esset peccatum, potest fieri sine errore in intellectu, & per cōsequens etiam sine hæresi; quia stat firmiter, aliquem credere ibi esse corpus, prouicere tamen in luto, ad complacendum Dæmoni, ex aliquo pacto, idè vt opertū finem, puta thesauri inuentionem, vel simile obtineret. Ita & facta Maleficarum sine errore fidei, licet non absque grandi peccato fieri possunt. Vnde in illo casu vtriq; iudicium Inquisitorum subterfugiunt, & suis iudicibus relinquuntur.

Salomon non
fuit Apostata.

Præterea sicut Salomon Dijs suarum vxorum reuerentiam exhibuit propter complacentiā, nec tamen propterea apostasiam perfidix incurrebat, quia mētē fidelis & veram fidem semper retinuit, ita & Maleficæ propter reuerentiam quam exhibent Diabolo, propter pactum inritum, mētē fidem retinentes, non sunt propterea hæreticæ nuncupandæ.

Præterea si dicatur, quod omnes Maleficæ fidem habent abnegare, vnde & hæreticæ iudicandæ. Contra, quia in casu quo

quo etiam mente & corde abnegarent, adhuc non hæreticæ sed apostatæ nuncuparentur. Et cum sit differentia inter Hæreticum & Apostatam, & Hæretici Inquisitorum iudicio subiiciantur, vtrique Maleficæ totum iudicium subterfugere habent.

Præterea 26. quæst. 5. dicitur; Episcopi eorumque ministri, omnibus modis elaborare studeant, vt perniciosam & à Zoroastre inuentam Sortilegam & Magicam artem, ex parochijs suis penitus eradicare studeant, & si aliquem virum aut mulierem huius sceleris sectatorum inuenerint, turpiter de honestatum de parochijs suis eiciant. Vnde cū c. 348. in fine dicat, suis iudicibus relinquunt, & quia loquitur in plurali, tam de Ecclesiasticis quam Ciuili iure, idè ad minus per ea. allegatū subduuntur Diœcesanorum iudicio.

Quod si Diœcesani etiam seipso exonerare vellent, prout Inquisitores præfatis iam tactis argumentis rationabiliter facere videntur, vellentque Maleficarum punitioem ad temporales Iudices retorquere, his argumentis probabiliter hoc facere possent. Habetur in c. vt inquisitionis, s. prohibemus quoq; districtius præfatis dominis temporalibus & rectoribus, ipsorumq; officialibus, ne ipsi de hoc crimine, cum sit merè Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant vel iudicent: & loquitur de crimine hæreseos: sequitur ergo, qd vbi crimen nō est merè Ecclesiasticū, sicut est crimen in huiusmodi Maleficis, qui propter dāna temporalia, quæ ab eis inferuntur, à Ciuili & nō ab Ecclesiasticis, debent puniri.

Præterea, C. de Iudæis. l. vlt. in fine dicitur. Ternat præterea bona sua proscripita, & mox sanguinis pœnæ destinandus, quia fidē Christi expugnabat peruersa doctrina. Quod si dicatur, quod lex loquitur de Iudæis conuersis, & post reuertibus ad ritum Iudæorum, instantia non valet: Imò argumentum amplius per hoc fortificatur, eò quod cum tales propter Apostasiam à fide, Iudex ciuilis habet punire, ergo etiam Maleficæ fidem abnegantes: Cum abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentum Maleficarum.

Præterea licet in solutione dicatur, quod pro eodem Apostasia & Hæresis sit capienda, adhuc tamen Ecclesiasticus Iudex non se habet de eis introuertere, sed ciuilis. Nam occasione quæstionis hæresum nullus debet populū commouere: Sed præses debet per se prouidere.

Qua ratione
Diœcesani punitioem
Maleficarum ad
laicum forum
possint relegere.

Præterea
quæstionis hæresum
nemo debet commotionis excitare.

In auth. de man. prin. colla. 3. §. neque occasione, vbi dicitur, Neque occasione religionum hæresumque quæstionis permittas aliqui prouinciam commouere, aut aliter quadam præceptione iniungi prouinciam qui præfides, sed ipse prouideris competenti utilitate fiscalibus, & quæ alia sunt persecutari, & non permittere aliquid fieri citra nostras præceptiones occasione religionum. Patet ex his, quod de expugnanate fidem nullus debet se intromittere, nisi præfes.

Præterea si cognitio iudicum, & punitio talium Maleficarum non spectaret totaliter ad civilem Iudicem, quomodo leges de his rebus se intromittere possent. Nam C. de Maleficis, l. nemo, l. culpa, l. nullus, omnes illos, quos vulgus Maleficos vocat, capitali pœna subiicit, & e. l. m. l. r. bestiis obicere decernit, qui magica arte vitæ innocētū insidiantur. Item quod quæstionibus & tormentis ad interrogandum subiici debeant: & quod nullus fidelium sub pœna exilij, amissioneque omnium bonorum, cū eis particeps: cum multis alijs pœnis annexis, quæ legē illas leges occurrunt.

Iudicem ecclesiasticum & Maleficarum punitionem in Ecclesiasticum Iudicem possumus conuenienter retorque, ut simul copulariue habeant cognoscere, & iunctum debeo de maleficio iudicare.

E contrario verò & pro veritate, legum Doctores talium Maleficarum punitionem in Ecclesiasticum Iudicem possumus conuenienter retorque, ut simul copulariue habeant cognoscere, & iunctum debeo de maleficio iudicare. Et hoc sic probatur. In crimine canonico præfes cū metropolitanus habet discernere, & nō metropolitanus per se, sed adiuncto præfide: patet in Authen. de mand. princip. §. Si verò canonicam sit quod queritur, vna cum Metropolitano prouincie hoc disponere & decernere providebis. Siue alij quidam dubitant, gloss. id est, in fide, quo casu solus cognoscat: Siue alij quidam glossa. tunc Episcopus cū præfide, scilicet cognoscat, & causæ Deo dare amabilem & decētem terminum, qui & decēter orthodoxam custodiat fidem, & indemnitate procuret fiscalibus, & nostros subiectos seruet inuolatos gl. id est, eos nō corrumpat in fide.

Præterea princeps secularis licet puniat pœna sanguinis, non tamen per hoc iudiciū Ecclesiæ excludit, cuius est cognoscere & diffinire. Imò necessariò præsupponit, ut patet C. de summa trin. & fr. cath. l. i. in fin. & Extra de hære. c. ad abolendam, & c. vergentis, & c. excommunicamus. 1. & 2. Imò eadem pœna est & secundum leges & secundum Canones, ut patet C. de hæret. l. Manicheos. & l. Arriani. Vnde & ad eos pertinet, præcipuè in simul, & nō diuisim talium punitio.

Præterea

Præterea sicut leges decernunt clericos à proprijs iudicibus emendare, & non à temporalibus seu secularibus, eò quod crimē ecclesiasticum in eis censetur. Ita & Maleficarū crimē, cū sit partim civile & partim ecclesiasticū propter dāna temporalia & fidem quam violant: Ideò ad vtriusque partis iudices pertinet ad cognoscendum, iudicandum & puniendum.

Et fortificatur ratio in Auth. ut cleric. apud proprios iudices. §. si verò, colla. 6. vbi dicitur. Si verò Ecclesiasticū sit delictum, egens castigatione Ecclesiastica & multa, Deo amabilis Episcopus discernit, nihil communicātibz clarissimis prouincie iudicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles iudices: cū oportet talia ecclesiasticè examinari & emendari animas delinquentium per Ecclesiasticā multā, secundum sacras & diuinas regulas, quas & nostræ sequi non dedignantur leges. Hæc ibi. Vnde & per oppositum crimen mixtum ab vtriusque est puniendū.

Responsio, cū principalis intentio nostra in hoc opere sit, ab inquisitione Maleficarum, quantum cum Deo fieri possit, nos Inquisitores partium superioris Alemannie exonerare, suis iudicibus ad puniendum relinquendo, & hoc propter negotij arduitate, dum tamen indentari fides & saluti animarum non eo minus prouideretur, quare & præfens opus aggressi sumus: ipsis iudicibus modus cognoscendi, diffiniendi, & sententiandi relinquendo.

Ideò ad ostendendum quod Episcopi contra Maleficas in multis procedere possunt, etiā seclusis Inquisitoribus, licet ipsi Episcopi sine temporali & civili iudicio, vbi punitio transit in vindictam sanguinis, nō ita procedere valeant. Expedi eas opiniones aliorum Inquisitorum, in diuersis regnis Hispaniæ in medium deducere, & illas (salua eorum semper reuerentia) cū sub ordine vno Prædicatorū militamus, insingere, ut eò clarior in singulis habeat intellectus.

Est itaque eorū opinio, quod omnes Malefici, Sortilegi, Diuinatores, Necromantici, & breuiter sub quocūque genere Diuinationū existat, & qui fidem sacrā semel susceperūt & professi sunt, iudicio Inquisitorū subiacent, taliter ut in tribus quæ notantur in capitulo, Auctorū querela: in principio, De hære. n. Clem. nec Inquisitor sine Episcopo, nec Episcopus sine Inquisitore procedere habeat. Licet in quinque

Episcopi contra Maleficas procedere possunt, exclusis Inquisitoribus. Hispanicam inquisitionem sibi nimirum sumere.

alijs vnus sine altero procedere valeat, si cui placet capitulum legat & inueniet. Vnum autem e rribus est sententia diffinitiuā, ad quam vnus sine altero non debet procedere, & hoc vbi præfati Hæretici sunt habendi.

Addunt insuper blasphemos, & quocunque modo Dæmones inuocantes & excommunicatos, qui in excommunicatione steterint per annum animo contumaci, in causa fidei, vel etiam in non causa fidei, sub certis casibus: & plura alia includunt, per quæ auctoritas Ordinariorum nimis enervatur, & nobis Inquisitorib. ampliora onera imponuntur, minus securè coram tremendo iudice, qui vtique districtam a nobis super commissio officio exigit rationem. Et quia eorum opinio non infringitur, nisi eorum fundamentum sit annullatum: Ideo norandum, quod principale fundamentum per glossatores canonum, & præcipuè super c. accusatus, & §. Sanè, & super verba, hæresim sapiant; manifestè accipitur. Fundant insuper se super dicta Theologorum, Tho. Alberti, Bonauenturæ, in 2. sent. dist.

Ex his specialiter aliqua expedit recitare. Nam vbi cap. dicit, vt in argumento primo deductum est, q̄ inquisitores hæreticæ prauitatis, de sortilegijs, & diuinationibus se non debeant intromittere, nisi hæresim sapiant manifestè dicunt, quod sortilegi vel diuinatores sunt duplices, scilicet, artificiales & hæreticales. Et primi dicuntur meri diuinatores, quia videlicet merè ex arte agunt: De quibus etiam loquitur capitulum ex tenore, Extra: de sortilegijs: vbi dicit, quod Vdalricus presbyter cum quodam infami, hoc est diuinatore, dicit glo. ad secretum locum perrexit; non ea intentione vt Dæmonem inuocaret: quasi dicat; quia hoc fuisset hæreticum, sed vt cum inspectione Astrolabij sursum quoddam inueniret: quasi dicat, quod est mera diuinationis, vel sortilegium.

Secundi verò Hæreticales dicuntur Diuinatores, qui in eorum arte Dæmonibus aliquem honore largiæ vel dulciæ impendunt, qui diuinando futura prædicere conantur, vel aliquid simile, quod hæresim sapiat, manifestè exercent, & tales iudicio Inquisitorum, sicut & alij hæretici subiacent.

Et quod hæc sit mens canonis, probant per canonistas, glossantes verbū saperent. Nā Io. And. super allegatū canonem, accusatus, & verbum saperent: dicit, ita saperent, sicut est

*Auctoritas
Episcoporum
enervatur per
nimiam aucto-
ritatem Inqui-
sitorum.*

*Sortilegi vel
diuinatores
sunt aut artifi-
ciales aut hæ-
reticales.*

*De Diuinato-
rib. hæretica-
libus.*

est circa aras Idolorum nepharias preces emittere, sacrificia offerre, Dæmones consulere, eorumque responsa suscipere. Vel associant sibi propter sortes exercendas hereticos, vel faciunt prædicta cum sanguine, vel cum corpore Christi, vel in sortibus, vt possint habere responsa, puerum rebaptizant, vel his similia.

Ad eundem sensum allegant Archid. super eodem c. & §. Sanè, & super eodem verbo saperent. Itē allegant Ioannem Mo. Raymundum, Guilhelinum de mōte Laudu. Itē probant per determinationem Ecclesiæ, ex Concilio Acquirensi. 26. q. 5. Episcopi vbi huiusmodi mulieres superstitiose infideles nominantur, cum dicitur: vtinam hæc solæ in sua perfidia perissent, & perfidia in Christiano dicitur hæresis. vnde & Inquisitorum hæreticorum iudicio sunt subiecti.

Probatu insuper per Theologos, primò per sanctum Thomam, in 2. sent. dist. 7. vbi quaerit: vtrum vii auxilio Dæmonis sit peccatū, vbi inter alia hæc verba dicit super illud Esaiæ octauo, Nunquid non-populus à Deo suo requirit visionem? In omnibus, in quibus complementum operis ex virtute dæmonis expectatur, est Apostasia à fide, propter pactū initū cum Dæmone, vel verbo tenus, si inuocatio interfit, vel factio aliquo, etiam si sacrificia desint.

Ad idem allegat Albertum in eodem suo scripto & dist. Item Petrum de Tarentasia, item Petrum de Bonauentura, nouiter canonizatum, qui tamen non Petrus nominatur, cum fuerit verum nomen suum. Itē Alexandrum de Ales, & Guidonem ordinis Carmelitarum, qui omnes dicunt, quod dæmones inuocantes, sunt Apostatae, & per cōsequēs Hæretici, vnde Inquisitorum hereticorum iudicio subiecti.

Sed quod præfati Inquisitores per hæc & per quæque ab eis allegata, non possint sufficienter probare, quin etiam præfati sortilegi, & c. iudicio ordinariorū, seu episcoporum, seclusis Inquisitoribus, possint subiacerè, & quod Inquisitores à talium Diuinatorum, Necromanticorum, seu etiam Maleficorum, se possint exonerare, non quod illi Inquisitores malè faciāt inquirendo super tales, vbi Episcopi nō inquireunt, in quo casu potius Inquisitores illi sunt commēdandi, sic probatur. Inquisitores non habent se intromittere nisi super crimen hæreseos, & cum hoc oportet, quod illud crimen sit manifestum: Patet per frequenter allegatū

*De puerum
rebaptizanti-
bus, vt re-
sponsa eliciat.*

*Bonauentura
canonizatus.*

canonem accusatus, & in §. Sanè.

Quo stante, tunc iterum arguitur, cum quis aliqua committit, quæ absque vitio hæreseos committere potest, quantumcunque illa sint graua & enormia, adhuc non est vt hæreticus iudicandus, licet sit puniendus. Ex quo sequitur, quòd vbi quis non est iudicandus vt hæreticus, sed vt malefactor puniendus, Inquisitor non se debet intromittere, sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicibus ad puniendum relinquere.

Quo iterum stante, sequitur quod omnia inducta per glossatores Canonistas & Theologos; vt Dæmones inuocare, eis sacrificare, &c. vt supra tactum est, nisi ex vitio hæreseos processerint, Inquisitores se non debeant intromittere, sed suis iudicibus vt supra relinquere. Quo iterum stante, cum præfata sapissimè sine vitio hæreseos fieri possint, in quo calu talia facientes non sunt vt hæretici habendi, aut condemnandi, subscriptis probatur auctoritatibus & rationibus.

Quinque requiruntur, vt quis habeatur hæreticus.

Nam ad hoc quod aliquis sit propriè hæreticus, quinque requiruntur. Primum est, vt sit error in ratione. Secundum est, quod error ille sit circa ea quæ sunt fidei, vel contra veritatem determinationis Ecclesiæ, in ijs quæ pertinent ad fidem, vel bonos mores, & necessariò ad consequentiam vitæ æternæ. Tertium est, quod error talis sit in illo qui Catholicam fidem professus est, aliàs enim esset Iudæus, vel paganus, non hæreticus. Quartum est, quod talis error in eo, qui idem suscepit sit taliter quod aliquam veritatem de Christo consecratur pertinētem ad diuinitatem vel humanitatem, aliàs si in totum discederet, esset Apostata. Quintum est, vt talis errorem pertinaci voluntate & obstinata eligat, & sequatur: & quod de hæresi & hæretico sic sumptò. c. allegat. accusatus. & verbum, sapere, intelligatur (glossam tamè canonistarum non reprobando, sed saluando) sic probatur.

Duas faciunt hæreticum.

Nam quod primum requiratur. Error in intellectu, hoc notum est omnibus, per communem regulam. Duo requiruntur, vt quis dicatur hæreticus, vnū materiale. S. error in ratione, alterum formale. s. pertinacia in voluntate. Pater & per Aug. Hæreticus est, qui nouas & falsas opiniones aut gignit, aut sequitur. Ratio etiam adest, quia hæresis est species infidelitatis, & infidelitas est in intellectu subiectiue sic, & fides sibi cōtraria & opposita habet fieri circa idem.

Quo

Quo stante, factum vel opus quodcunque, sine errore nõ facit hæreticum, vt puta, si quis fornicatur aut necehatur, hec agat contra veritatē, quæ dicit: Non moechaberis ex hoc non est hæreticus, nisi credat vel opinetur fornicari esse licitum. Et ratio est, quia quandoquæque aliqua duo necessariò requiruntur ad constitutionem alicuius, deficiente altero illorum, impossibile est illud esse. Quia dato opposito, quod sine illo possit esse iam non necessariò requiritur ad constitutionem illius: sicut quia ad cōstitutionem domus necessariò requiritur fundamentum, paries, tectū, idèd altero deficiente, non habetur domus. Sic ergo, quia ad hæresim constituendam requiritur error in intellectu necessariò, nullum factū absolute sine errore intellectu facit hæreticum.

Et propter hoc nos Inquisitores Germaniæ dicimus cum B. Antonino, in 2. par. summæ suæ, hanc materiã pertractans, quod baptizare imagines, adorare Dæmones, eis thurificare, conculcare corpus Christi, in iato, & omnia huiusmodi, quæ sunt valde horrida peccata, nisi sit error intellectu, nõ faciunt hominem hæreticum. Et idèd si quis faceret ista, vt puta baptizaret imaginē, non malè sentiens de sacramēto baptisimi, nec de eius effectu, nec credens istū baptisimū esse aliquid, nec habere effectū ex vi sita: sed fecit hoc propter aliquem finem facilius assequendū à Dæmone, cui quærit propter hoc complacere: ita quod aliquo pacto implicito, vel expresse illud agat, vt Dæmō sibi vel alicui faciat quod petiit secundum quod characteribus & figuris secundum artes magicas ab hominibus Dæmones pacto expresse vel tacito inuocantur, ad desideria eorum explenda: dummodò nõ perant à Dæmone quod sit supra facultatem eius, nec quantum ad potentiam, nec quantum ad cognitionem, sic. s. quod non malè sentiat de potestate, aut cognitione Dæmonis. Sicut essent illi, qui crederent quòd Dæmon possit necessitare liberum arbitrium hominis: vel illi qui crederent, quod Dæmon omnino ex tali pacto, & in omnem euentū, quantumcunque à Deo non permissus possit facere quod petunt: vel qui crederent quod possit scire alteram partem futuri contingentis, vel effectum aliquem facere qui est proprius soli Deo: tales enim non est dubium quod haberent errorem in intellectu, & malè de potestate Dæmonis sentirent: & per consequens suppositis alijs conditionibus

Qui credit illa esse licita est ex parte hæreticū.

A Dæmone aliquid supra eius facultatem petere est hæreticum.

quæ requiruntur ad hæresim, essent hæretici, & ordinatorum simul & Inquisitorum iudicio subiecti.

Sed si ex causis prædictis facerent, non malè sentientes de baptismo & alijs prædictis, prout communiter fit, eo q̄ ipso facto Malefici, & Necromantici, cum sciūt ipsum diabolum esse inimicum fidei, & aduersariū salutis, iam cogūt in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide, & quòd nulli falsitati subiacere potest, cui pater mendacij nõ præesse noscitur. Ideò licet talia facientes peccarēt grauissimè, non tamèn essent hæretici. Et ratio est, quia non malè sentiunt de sacramento, licet eo malè, & sacrilegè vtantur. Vnde sunt magis fortilegi quàm hæretici, & de numero illorum, de quibus alle. c. accusatus, prætextit nõ subiacere iudicio Inquisitorum, cum non manifestè sapiant hæresim, imò vix occultè & quasi nullo modo.

Et eodem modo de adorantibus Dæmonem, & sacrificantibus ei: quia si hoc faciunt credentes Diuinitatem esse in Dæmonibus, vel credentes q̄ cultus patriæ sit ei exhibendus, vel q̄ omnino ex exhibitione talis cultus, assequantur quòd requirunt à Diabolo, nõ obstante Dei prohibitione, seu etiam permissione, tales essent hæretici. Sed ista faciunt non ita sentientes de Dæmone: sed vt aliquo pacto cū Dæmone facilius per ista exequantur ab ipso quòd intendunt, tales non sunt hæretici ex natura rei, licet grauissimè peccent. Et quidem pro maiori declaratione sunt aliquæ obiectiones mouendæ. Nam obstare videtur, q̄ secundum iurā Simoniacus non est hæreticus, vt r. q. i. quisquis per pecuniam, & tamen non habent errorem in intellectu. nam Simoniacus non est hæreticus propriè, sed largè, propter quādam similitudinem: Quia ex quo vendit vel emit sacra, ita agit, ac si æstimaret donum gratiæ pecunia posse possideri, secundum Thomam. Sed non hoc æstimando, sicut communitè accidit, non est hæreticus: quia hoc non credit: sed bene verum esset, si hoc crederet. s. donum gratiæ posse pecunia possideri.

Item obstare videtur q̄ dicitur de hæreticis, quicumque & alle. c. accusatus, q̄ adorans hæreticum, est hæreticus. Sed grauius peccat, qui adorat Dæmonem, quàm qui adorat hæreticum, ergo, &c. Item qui iudicandus est vt hæreticus, videtur esse hæreticus. Nam Ecclesia non potest iudicare nisi

*Argumentū a
comparatione
Simoniacorū.*

Adorans hæreticum est hæreticus.

Ecclesia non iudicat nisi de apertis.

nisi de ijs quæ patent, occultorum enim cognitor est Deus & Iudex. dist. 33. erubescant. Sed ea quæ sunt in intellectu, non possunt parere nisi ex factis intrinsicis, visis vel probatis: ergo talis faciens talia, est iudicandus hæreticus.

Præterea, impossibile videtur q̄ aliquis faciens talia. sc. calcando corpus Christi & huiusmodi, licet malè sentiat de corpore Christi, probatur hoc, quia impossibile est malitiam esse in voluntate, quin sit error in intellectu. Cum & secundum Philosophum omnis malus est ignorans seu errans, cum ergo talia facientes, habeant malitiam in voluntate, ergo habent errorem in intellectu. Respondetur ad ista, & primò super primò & tertium quia coincidunt. Duplex est iudicium. s. Dei, qui videt interiora hominum, qui non possunt iudicare de interioribus, nisi per exteriora, vt argumentū fatetur tertium: Modò ille qui iudicatur vt hæreticus, iudicio Dei est verè hæreticus, ex natura rei. Deus enim nullum iudicat hæreticum nisi habentem errorem fidei in intellectu. Sed ille qui iudicatur hæreticus iudicio hominū, non oportet q̄ sit hæreticus ex natura rei, sed q̄ fecerit tale factum, per quòd apparet ipsum malè sentire de fide & per consequens iuris præsumptione hæreticus reputatur.

Et si quærratur: an Ecclesia habeat statim iudicare tales, qui sic adorant demones, vel baptizant imagines hereticos? Responsiones nota. Primò, q̄ ad discernendum istud magis pertinet ad Canonistas, quàm Theologos, Canonistæ dicent, iuris præsumptione hæreticus reputatur, & vt hæreticus est puniendus. Theologus dicit primo iudicio sub correctione sedis Apostolicæ, non quantum est ex natura rei quicquid sit iuris præsumptione. Et ratio potest esse ista, quia, quodocumque aliquis effectus dependere potest ex duplici causa, nunquam ex natura rei, ex illo effectū potest iudicari præcisè altera causa.

Cum igitur iste effectus, qui est adorare Dæmonem, vel eius auxiliū ad maleficandū postulare, imaginè baptizādo, vel infantem viuum offerendo, vel occidendo, vel aliud huiusmodi, possunt procedere ex duplici causa. s. vel credendo Dæmonem esse adorandum, & ipsū sacrificandum, & imagines capere sacramentales effectus: vel quia aliquo pacto factū cum Dæmone, facio vt facilius obtineam, quòd volo à Dæmone, in ijs quæ non sunt supra facultatem suā,

Non est malitiam in voluntate quin sit error in intellectu.

De cognitione hereticis, aliter Canonistæ & aliter Theologi sentiunt.

Qui statuit imagines capere sacramentales effectus sunt heretici.

vt supra tactum est, non debeo statim iudicare ex tali effectu præcisè alteram causam. scilicet quòd hoc faciat, vt male sentiens de fide. Vnde quando constat de huiusmodi effectu, vltèrius inquirendum est de causa, & si ex errore & peruersitate fidei hoc fecerit, iudicandus est hæreticus & iudicio Inquisitorum cum ordinarijs subiacebit. Sed si ex alia causa, iudicandus vt Sortilegus & vilissimus peccator.

Duplices Malefici, iuris præsumptione & ex natura rei.

Alia responsio ad nostrum propositum, quicquid sit ex omnibus dictis & allegatis, constat quod omnes diuinatores & Malefici, qui iudicantur hæretici iuris præsumptione, & non ex natura rei. Ordinariorum iudicio, & non Inquisitorum subiacent. Nec præfati Inquisitores aliorum regnorum, per allegationes canonum & glossatorum se tueri possunt, eo quod tales Dæmonibus sacrificantes & adorantes, iudicant hæreticos iuris præsumptione & non ex natura rei. Textus autem dicit, quod debeant sapere hæresim manifestè, id est, sapere intrinsecè, & ex natura rei. Et sufficit nobis Inquisitoribus, de hæreticis ex natura rei infectis se intromittere, alios suis iudicibus relinquendo.

Habitus cognoscitur ex actu.

Et quia dictum est, quod inquirendum est de causa vtrum ex errore fidei hoc fecerit vel non: vtrique hoc facile erit. Nam sicut habitus fidei cognoscitur per actum fidei, qui est credere & confiteri, quæ sunt fidei: & habitus castitatis per castè viuere: ita Ecclesia potest iudicare aliquem hæreticum, inquirendo si habet actum discernendi de aliquo articulo fidei. Sic etiam & Malefica, quæ fidem in toto vel in parte abnegauit, vel corpus Christi vilissimè tractauit, hominibus præstitit: vtrum huiusmodi ad complacendum Dæmoni tantum fecerit, imò si in toto abnegauit etiam corde, iam iudicabitur vt Apostata, & deficiet quarta cõditio quæ habet concurrere ad hoc, vt quis propriè dicatur hæreticus.

Bulla Innocentij VII. Inquisitoribus data.

Quòd si huic determinationi obicitur bulla & cõmissio nobis ab Innocentio VII. facta: vt Maleficæ iudicio Inquisitorum subiiciantur. Respondetur: per illa non excluditur, quin & dicecesani etiam vsque ad sententiam diffinitiuam contra eos procedere possint per illa antiqua iura, vt dictum est. Cum hæc bulla potius in partem sollicitudinis nobis Inquisitoribus tradita sit, quàm & opere quantum possumus cum Dei adiutorio exhibemus.

Vnde & primum argumentum non suffragatur Inquisitoribus

tõribus illis; sed potius contrarium concludit, cum tales Simoniaci tantum modo iuris præsumptione cõsentur hæretici, de quibus ordinarij per se iudicare possunt, irrequisitis Inquisitoribus: Imò nec Inquisitores de Simoniacijs varijs se intrmittere habent, & pari ratione de alijs, qui tantum iuris præsumptione hæretici iudicantur. Nam contra Episcopos schismaticos procedere non possunt, & Prelatos alios superiores, vt patet in capitulo inquisitionis, de hæretico. li. 6. vbi sic dicitur. Inquisitores hæreticæ prauitatis ab Apostolica sede seu alijs quibuslibet deputatis, de huiusmodi erimine inquirere contra eos vt nequeant, aut eius prætextu procedere contra eos: nisi in literis commissionis sedis Apostolicæ, quòd hoc possint, contineatur expresse.

Si tamen Inquisitores ipsi Episcopos vel alios superiores prælatos scierint, vel inuenerint, circa crimen hærescos commississe, aut eos de huiusmodi diffamatos existere, vel suspectos, id tenebuntur sedi Apostolicæ nunciare.

Ad secundum similiter patet ex præhabitis responsio. Nam adorans hæreticum, est tunc hæreticus, si adoret ipsum, credens esse adorandum seu honorandum propter suam doctrinam & opinionem. Si autem honorat ipsum propter aliquod temporale, sine aliquo errore fidei in intellectu, non est propriè hæreticus, sed iuris fictione vel præsumptione seu similitudinariè: quia agit ac si malè sciret de fide, sicut ille quem adorat: vnde nec Inquisitorum iudicio subiacebit.

Ad tertium patet ex præmissis, quia licet iudicetur ab Ecclesia vt hæreticus, propter facta extrinseca, visa & probata, non tamen sequitur quod semper sit hæreticus ex natura rei, sed iuris præsumptione sic reputatur. Vnde & in illo casu Inquisitorum iudicium subterfugit, quia non sapit hæresim manifestè.

Ad quartum, dicendum quod falsum præsupponit, quia non est possibile, quod aliquis conculcet corpus Christi absque hoc quod malè sentiat, vel peruersitatè fidei habeat de corpore Christi: quia potest hoc facere sciens se peccare, & credens firmiter ibi esse corpus Christi. Facit tamen hoc vt placeat Dæmoni & facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret, non tamen errore intellectus, qui est hæresis, seu errans malè sentiens, de his quæ sunt fidei, sed de his quæ sunt virtutis alicuius, cuius cõtrariū in vitijs operatur.

Et

Inquisitores debent schismaticos prælatos iudicare, non punire.

Et tantum de primo principali quod ad hæresim proprie sumptum requiritur, & secundum quod iudicio Inquisitorum debet hæreticus proprie subiacerè.

Nec obstat si dicatur, tamen etiã contra diffamatos aut suspectos leuiter, vehemèter aut violèter de heresi, & qui non videntur sapere hæresim manifestè Inquisitor potest procedere. Respondetur: inquirere potest & procedere super tales, in quantum sunt suspecti, aut diffamati de heresi proprie dicta, de qua etiã nunc loquimur (vt sæpè tactus est) quæ habet errorem in intellectu, & alia quatuor sequenti annexa; quorũ secundum est, vt talis error sit circa ea quæ sunt fidei, vel contra veritatè determinationis Ecclesiæ, in his quæ pertinet ad fidem & bonos mores, & necessaria ad cõsecutionè vitæ æternæ. Si. n. error sit de his quæ nõ pertinent, ad fidè, puta qd credat quis solem non maiore terræ, & huiusmodi, non est periculosus error. Error autè contra sacra scripturã, cõtra articulos fidei, cõtra determinationè Ecclesiæ, vt supra tactus est, est heresis. ar. 2. q. 1. hæc est fides.

Itè, quia determinatio dubiorũ circa fidè, pertinet principaliter ad Ecclesiã & præcipue ad Põtificè summũ Christi vicarium, ac Petri successorem vt expressè dicitur, 2. q. 1. quociens. Et contra determinationè Ecclesiæ, nullus Doctor vel Sanctus suam sententiã defendit, vt dicit Th. 2. 2. Nec Hieronymus, nec Augustinus, nec alius. Sicut ergo asserens pertinaciter contra fidè, est hæreticus, ita & contra determinationè Ecclesiæ, in his quæ pertinet ad fidè & necessaria sunt ad salutè, pertinaciter asserens, est hæreticus: ipsa enim Ecclesia nunquam errasse in fide probatur, vt dicit 2. q. 1. à recta, & alijs c. Signatè autè dicitur quia asserens contra determinationem Ecclesiæ non simpliciter, sed in his duntaxat quæ pertinent ad fidè & salutè, est hæreticus. Nam in alijs contrarium sentiens, non est hæreticus, sicut quod ius non potest separari ab usu, in rebus usu consumptibilibus, qd declarauit & determinauit Ioan. 21. in Extra. ad conditorem: vbi dicit, contradicentes huic sententiæ esse contumaces & rebelles Ecclesiæ, non hæreticos.

Terrium, quod requiritur, est quod error sit in illo, qui Catholicam veritatem est professus. Si quis enim nunquam esset professus fidem Christianam, non esset proprie hæreticus, sed simpliciter infidelis, vt Iudeus & Gentilis, qui fo-

Contra Ecclesiã determinationem nullus Doctor vel Sanctus suam defendit sententiã.

Christiani in litem possunt esse hæretici,

ris sunt. Vnde Augustin. de ciuitate Dei. Videns Diabolus genus humanũ à cultura Idolorũ & Dæmonũ liberari, hæreticos mouit, qui sub vocabulo Christiano, doctrinæ resisterent Christianæ. Porret ergo qd error sit in illo, qui in baptismo suscepit fidè Christianã ad hoc vt sit hæreticus.

Quartum quod requiritur, est, quod talis error sit in eo, qui fidem suscepit taliter, quod aliquam veritatè de Christo confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem. Si enim nullam veritatem, penitus confiteretur, magis proprie Apostata quàm hæreticus censeretur: sic Iulianus Apostata. Et distinguitur vnũ ab altero, licet aliquando vnũ sumatur pro alio, sub hac conditione reperitur gæti, qui interdum egestate, & molestijs varijs afflictus, corpus & animam tradunt Diabolo, & fidem abnegant, dummodò in eorum necessitatibus & ad possidendam diuitias & honores. Diabolus eis assistat.

Nominans certos nos Inquisitores, & post aliquos poenitentes, qui utique absque errore fidei in intellectu, quia tantummodò propter commoda temporalia talia commiserunt, vnde nec hæretici proprie, nec ipsorum Apostata ex corde, vt Iulianus, licet magis Apostata censentur.

Ex corde verò Apostata, si noluit resiliere, vt hæretici impenitentes, tradentur curiæ seculari. Si autem velint, recipiuntur, prout heretici poenitentes. Iuxta capit. ad abolendam. §. presenti. de hæretic. lib. 6. Concordat Raymundus, titul. de Apostolica, capit. reuertentes, vbi dicit. Quod reuertentes ab Apostata perfidia, cum fuerint hæretici, tanquam reuertentes ab heresi sunt recipiendi. Et hic sumitur vnũ pro alio, vt prius tactum est: & subdit, Illi verò qui metu mortis fidem abnegant, (hoc tu accipe, qui propter commodum temporale Diabolo fidem abnegat, & erroribus non credunt,) licet iure hæretici nõ sint: nota hic quod non sunt proprie hæretici; Subdit: postquam non habent in mente errorem iudicio Ecclesiæ quæ habet per exteriora de interioribus iudicare, hæretici habèdi sunt: nota hoc iuris fictione, & si renerratur vt poenitentes hæretici recipiendi sunt. Nõ enim metus mortis, est metus cadens in cõstantem virum ad fidem Christi abnegandam. Sic & tu accipe propter commoda temporalia. Vnde cõcludit, sanctius est mori quàm abnegare vel vici idololatriæ, vt dicit Augustinus

Inquisitores tradentes se Diabolo.

Sanctius moritur, quam rescatur idololatriæ.

stinus & recitatur 22. quæstio. 4.

Simile iudicium de Maleficis fidem abnegantibus esset, ut ubi resistere vellent, reciperentur ut poenitentes, absq; hoc quod curiæ seculari relinquerebantur. Omnibus tamē modis ad gremiū Ecclesiæ recipiantur, ubi petunt, & curiæ seculari, si nolunt reuerti, relinquuntur: & hoc propter damna temporalia illata: prout in modis sententiandi patet. Et omnia præfatus ordinarius exequitur, ita quod etiā Inquisitor suas vices illi committere potest, in hoc duntaxat casu Apostatiæ, secus est in alijs casibus fortillegorum.

Quintam quod requiritur ad hoc ut quis propriè sit hæreticus, est, ut talem errorem firmata voluntate, & obstinata eligat, & pertinaciter sequatur opiniones. Vnde secundum Hieron. heresis ab electione est dicta. Et idè secundum Augustinum: non qui falsas opiniones gignit vel sequitur, sed qui pertinaciter defendit, hæreticus est censendus. Vnde si quis non pertinaci malitia sentiret aliqui contra fidem, sed ignorantia, paratus corrigi, si quid sentit falsum, & ostēdetur ipsi esse contra fidem vel sacrā scripturā vel determinationem Ecclesiæ. 24. q. 3. dixit Apostolus. Et idè ipse Augustinus dicebat: Errare potero, hereticus non ero. Quia scilicet paratus corrigi, cum sibi fuerit ostensus error. Et constat quod quotidie inter Doctores circa diuina sunt varii opiniones, & aliquando contradictoniæ, ita quod necesse est alteram esse falsam, & tamē nulla earum reputatur falsa, donec per Ecclesiam fuerit determinata: articulo 24. q. 3. qui in ecclesia.

Ex quibus omnibus concluditur, quod probare Maleficos subiacere indiciō Inquisitorū, vel etiā alios, quocumque modo dæmones inuocantes, per dicta Canonistarum super allegatum verbum saperet manifestè. in c. accusatus comprehensum, non sufficienter probatur, cum tales ab eis hæretici iudicantur quadam iuris fictione: Nec etiam per dicta Theologorum, cum & ipsi tales nominant Apostatas verbo vel opere, non autem corde & mente, de quo errore verbum saperent prærendit.

Et licet iudicantur ut hæretici, non tamen propter hoc sequitur, quod Episcopus sine Inquisitore non possit sententia diffinitiuā contra eos procedere, aut carceri ad poenā deputare, aut tormentis exponere. Imò in casu, quo hæc decisio non videatur sufficere ad hoc, ut nos Inquisitores sumus

à Male

à Maleficarum Inquisitione exonerati, nolumus tamē hoc via iuris exigere, cum vices nostras in his duntaxat super sententiā ferendam ipsis diocesanis committere possumus.

Hoc enim habetur in c. multorum. in prin. de hære. in Cle. Vbi sic dicitur, Multorum querela: & infra ut negotiū Inquisitionis huiusmodi prosperetur feliciter, quo deinceps eiusdem labis indago solertius, diligentius, & cautius peragatur, ipsū tamē per diocesanos Episcopos, quam per Inquisitores à sede Apostolica deputatos, omni carnali odio, vel timore, aut alicuius commodi temporalis affectione semper, decernimus exerceri, sic quod quilibet de predictis sine alio citare, & arrestare, seu capere, ac tute custodiæ mancipare, ponendo in cōpedibus & manicis ferreis, si ei visum fuerit. Super quibus faciendum ipsius conscientiam oneramus, nec non inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio, secundum Deum & iustitiā viderit expedire, duro tamē tradere carceri, qui porius ad poenam quam ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad sententiā procedere contra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Diocesano, aut eius vel Episcopali sede vacante capituli super hoc delegato, si sui ad inimicam copiam habere valeant, infra octo dierum spacium, postquam inuicem se inquisuerunt, non valebit, & si secus præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso iure.

Post sequitur ad nostrum propositū, Verum si hoc Episcopus, vel eius seu capituli sede vacante delegato cum Inquisitore, aut Inquisitor cum altero eorundem, propter præmissa nequeant aut noluerint personaliter convenire, potest episcopus, vel eius seu capituli sede vacante, delegatus Inquisitori & Inquisitor episcopo vel eius delegato, seu sede vacante, illi qui ad hoc fuerit per capitulum deputatus, super illis committere vices suas, vel suam significare per literas consilium & consensum.

Ex quo patet, quod licet in quinque casibus, vnus sine altero, in tribus verò minimè procedere possit, quia tamē vnus alteri vices suas committere potest, præsertim quò ad sententiā ferendam, idè & nos hoc per presentes, facere decreuimus, alijs Inquisitoribus in suis limitibus remanentibus.

Ad argumenta ergo respondendo, patet ex præmissis, ad sex prima argumenta pro Inquisitoribus militatiā decisio, quod

Explicatio
ca. Multorum.
Cle. De Hereticis.

Malefica committuntur
Episcopis puniende.

Errare S. Augustinus poterat, attamē hæreticus non erat.

coram inquisitione Malefici & Sortilegi non videtur subici. Ad alia autem argumenta pro Diocesano, in casu, quo & ipsi a Maleficarum inquisitione se exponere vellent, & cuius iudicio relinquere, patet quod non possint hoc eadem facilitate quo Inquisitores facere: Quia in crimine hæreticos iuxta ea ad abolendam, & c. vergentis, & c. excommunicamus vtrumque. Extra de hæc. iudicis ecclesiastici est cognoscere & iudicare, & iudicis secularis exequi & punire, ubi sententia transit in vindictam sanguinis, secus ubi ad alias poenæ penitentiales.

Videtur etiam, quod in hæresi Maleficarum, licet non in alijs hæresibus, etiam ipsi Diocesani suas vices ad cognoscendum & iudicandum in foro civili committere valeant, ut in argumentis tangitur, quod hoc crimen Maleficarum non est merè Ecclesiasticum, imò potius civile, propter damna, quæ inferuntur temporalia, tum etiam, quia leges speciales in punitionem Maleficarum, quo ad omnem viam punitionis editæ cernuntur.

Videtur denique, quod hæc via plurimum in exterminium Maleficarum deseruiat, & in maximum iuuenem ordinari coram tremendo iudice, super districtum examen quod exigeretur, cum teste scriptura iudicium durissimum ijs qui præsentem imminet. Et secundum hanc differentiam procedemus, videlicet quod Iudex secularis cognoscere & iudicare potest, usque ad sententiam diffinitivam ad poenitentiam, quam ab ordinarijs recipiet, secus super sanguinem, quam per se ferre potest.

Summariū tractandorum, siue diuisio

sequentis tertie partis.

Tergo iudices tam in foro Ecclesiastico, quam civili modos cognoscendi, iudicandi, & sententiandi, semper in promptu habere valeant, consequenter circa tria principaliter procedendum erit. Primo, quis motus inchoandi processum fidei. Secundo, quis modus continuandi. Tertio, quis modus terminandi & sententiandi in hac materia Maleficarum.

Circa primū sunt quinque difficultates. Primo, quis inter tres modos procedendi, qui in iure tanguntur, sit magis competens. Secundo, de numero testium. Tertio, an possint compelli

pellī ad iurandum. Quarto, de conditione testium. Quinto, an inimici capitales ad testificandum admittantur.

Secunda pars continet quæstiones vndecim. Prima qualiter testes sint examinandi, & quod semper quinque personæ debeant esse præsentēs. Item qualiter Maleficæ sint interrogandæ generaliter & particulariter, & erit sexta in ordine libri; quia numerus mutatur, eò ut lector facilius reperiat materiam optatam. Secunda, varia dubia declarat super responsiones negatiuas, & quando sit incarceranda, & quando pro manifeste deprehensa in hæresi Maleficarum. Tertia de modo capiendi Maleficas. Quarta de duobus, quæ post captiōem faciendæ sunt iudici, & an deponentium nomina sint ei manifestanda, & defensionēs cum deputatiōe advocati sint concedendæ. Sexta, quid faciat advocatus, cum ipsi testium nomina non publicantur, & ubi inimicitiam capitalem allegat coram iudice. Septima, qualiter iudex inimicitiam capitalem inuestigare habeat. Octava, de his quæ iudex habet aduertere antequam delatam tormentis exponat. Nona, de modo sententiandi ad quæstiones & tormenta. Decima, super tormenta continuanda, & qualiter sint tormentanda, & de cautelis & signis contra maleficium taciturnitatis. Vndecima, super finales interrogatiōes & cautelas à iudice observandas.

Tertia pars continet primò quæstiones tres, quas iudex debet aduertere, & ex quibus omnis sententia diffinitiva debet procedere. Prima, an super examen candentis ferri possit sententiari. Secunda, de modo, quo omnis sententia est ferenda. Tertia, ex quibus suspitionibus possit iudicari, & qualiter super vnâquâque suspitione debeat sententiari. Deum super vltimam partem de viginti modis sententiandi, quarum tredecim sunt communes super omnem hæresim, reliqui specialiter super hæresim Maleficarum: Ast quia locis suis patebunt, causa breuitatis hic non assignantur.

Questio prima super modum inchoandi

processum.

Varietur ergo primò, quis sit modus competens ad inchoandum processum fidei contra Maleficam. Respondetur. Cum inter tres modos qui tanguntur, Extra de accus. denunc. & inquisitoribus Maleficarum. Et primus est, quando aliquis accusat aliquem de crimine.

Y

mine

Crimen Maleficarum est partim Ecclesiasticum partim civile.

De accusatoribus & delatoribus Maleficarum.

mine hæreseos, vel fautoria coram iudice, offerendo illud se probaturum, & inscribit se ad pœnam talionis, nisi probet. Secundus modus, quando aliquis denunciatur alicui, ita tamen q̄ non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit q̄ denunciet zelo fidei, vel ratione sententiæ: excommunicationis, latæ per ordinarium vel eius vicarium: aut ratione pœnæ temporalis, quam secularis iudex fert contra non denunciante.

Tertius modus per inquisitionem, hoc est quando non est aliquis accusator vel denunciator, sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco quòd sint Maleficæ: & tunc iudex habet, non ad instantiam partis, sed etiam ex officio procedere.

Ideo adpetendum, quòd primum modum procedendi iudex non libenter admittat: Tunc quia non est in causa fidei visitatus, nec etiam in causa Maleficarum, quæ sua maleficia occulte exercent: Tunc etiam, quia est accusanti multum periculosus, propter pœnâ talionis, qua plecteretur vbi in pbatione deficeret: Tunc etiâ, quia est multû litigiosus.

Incipiat processum per citationem generalem, assignendo illam ad valvas Ecclesiæ Parochialis vel prætorij, per modû qui sequitur. Cum nos vicarius talis ordinarij, aut iudex talis domini, totis nostris affectibus inhiantes, ac ex omnibus nostris præcordijs affectantes populum Christianum nobis commissum in vnitare & serenitate Catholice fidei confoueri, ac ab omni peste prauitatis hereticæ visceraliter elongari. Idcirco nos iudex præfatus, cui ex iuncto officio hæc inuincunt, ad gloriâ & honorê recolêdi nominis Iesu Christi, & ad exaltationê sanctæ fidei orthodoxæ, atq; ad depressionê hereticæ prauitatis, præcipuè in Maleficis vniuersis, & singulis cuiuscunq; cõditionis, vel status. Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inquirat, addat, ordinis, religionis, aut dignitatis existant, qui sunt infra terminos huius ciuitatis, aut circa illâ, aut oppidi ad duo miliaria, ad quorum notitiâ peruenierit hæc mādara Ecclesiasticus iudex adiungat. Autoritate, qua fungimur in hac parte, virtute sanctæ obedientiæ ac sub pœna excommunicationis præcipimus & mādamus, ac mādado requirimus, & monemus quatenus infra duodecim dies proxime computandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit, & pœnis eius consuetis: quorum primos quatuor pro primo, & reliquos quatuor primis

Sub pœna talionis accusare non tutum habetur.

Citationis in causa maleficiorum forma tum Ecclesiasticorum quam secularium in

mis quatuor immediatos pro secundo, & vltimos, quatuor pro tertio termino præcipis: ac trina monitione canonica assignamus, nobis reuelent, si quis scit, vidit, vel audiuit aliquam esse personam Hæreticam & Maleficam, diffamam, vel suspectam, & in speciali talia practicantem, quæ in nocuumtum hominum, iumentorum, aut terræ frugum, & damnum Reipublicæ cedere valeant. Quòd si nostris antefatis monitis & mandatis non paruierit, cum effectu præmissa infra taxatum terminum non reuelando, sciat se, Iudex Ecclesiasticus addat, excommunicationis mucrone percussum. Secularis iudex addat pœnas temporales. Quam excommunicationis sententiam in omnes & singulos taliter, vt prædicitur, cõtumaces præfata nostra monitione canonica præeunte, & eorum obedientia requirente, nunc vt ex tunc, & tunc vt ex nunc ferimus in his scriptis. Absolutionem harum sententiarum nobis tantummodo reseruando. Concludit iudex secularis modo suo. Datû &c.

Nota insuper super secundum modum, q̄ cum, vt dictû est, secundus modus procedendi, & processum fidei incipit di sit per modum denunciationis, vbi denunciatus non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit quod denunciatur ratione sententiæ excommunicationis latæ, vel zelo fidei, & propter bonum Reipublicæ, ideò secularis iudex hoc debet in sua citatione generali, aut præmissa monitione specificare, q̄ nemo æstimet se pœnalem fieri, etiâ si in probatione defecerit: quia offert se non vt accusans, sed vt denunciatus.

Et tunc quia plures comparebunt ad denunciandum iudici, notare debet iudex vt procedat modo qui sequitur. Primo habeat Notariû & duas honestas personas, siue sint clerici, siue laici, vel si Notarius non possit haberi, tunc loco Notarij sint duo viri idonei. Hoc enim tangitur in c. vt officium. §. verum. lib. 6. vbi dicitur Verum quia in causa criminis, cû multa oportet cautela præcedi, vt in reos sine vilo pferatur errore durè ac dignè seueritas vltionis. Volumus & mādamus, vt in examinatione testiu, quos recipi super hoc crimine p̄dicto, ipsiq; cõtingetib⁹ oportuerit adhibeatis duas religiosas & discretas psonas. Hic Archidiaconus in gl. Possunt intelligi psonæ honestæ, siue sint clerici, siue laici. Sequitur, in quarum præsentia per publicam, si cõmodè

Cauendum in citatione delatori.

Quomodo iudici procedendum in delatione criminis maleficij.

habere potestis, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorum dispositiones testium describantur. Nota ergo, quod his personis adhibitis mandet denunciante Iudex quod det in scriptis, vel saltem dicat verbo. Et tunc Notarius seu Iudex incipiat processum per modum qui sequitur.

Delator potest in scriptis deferre Maleficam.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

A NNO à natiuitate Domini, &c. Tali die talis mensis, in presentia mei Notarij, & testium infra scriptorum, talis de tali loco, & talis Dioceseos, vt supra, comparuit personaliter in tali loco coram honorabili iudice, & obrulit eidem schedulam tenoris sequentis: inferatur tota. Si autem non per schedulam, sed verbo ponatur sic. Comparuit, &c. & denunciavit eidem, quod talis de tali loco, Dioceseos talis asseruit & dixit, quod sciret hoc, vel quod fecerit talia nocumenta sibi vel alijs personis.

Iuramentum delatoris siue denunciantis. Interrogatio

via delatoribus proponenda.

Quo facto incontinenti faciet iurare ipsum denunciante modo consueto, vel ad quatuor Dei Euangelia, vel super crucem, erectis digitis tribus, & duobus depressis, in testimonium sanctæ Trinitatis, & dānationē animæ & corporis, de dicenda veritate super denunciatis: & præstato iuramento, interrogabit eum. Vnde sciat esse vera quæ denunciavit, & si vidit vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua, vt putat, quia ibi repertus tali hora tempestatis, vel quia tetigit iumentum, vel quia intrauit stabulum. Interrogabit iudex vbi eum vidit, & quando, & quoties, & per quem modum, & qui erant presentes: Si dicat quod non vidit, sed quod audiuit: interrogabit eum à quibus audiuit, & vbi, & quando, & quoties, & quibus presentibus audiuit, formando articulos de quolibet prædictorum singulariter & diuisim: & Notarius seu scriptor, ponat eorum in actu seu in processu immediate post prædictam denunciationem, continuando sic.

Qua quidem denunciatione, vt præmittitur, facta, ipse Inquisitor incontinenti fecit intrare ad quatuor Dei Euangelia: &c. vt supra, ipsum denunciante, de dicenda veritate super denunciatis, & interrogauit eundem, vnde & quomodo ea quæ denunciauerat, nouerat, vel suspicionem habeat esse vera. Respondit, quia vidit, vel audiuit: Interrogauit, vbi vidit, vel vbi audiuit: & dixit: quod tali die, talis mensis, talis anni,

anni, in tali loco. Interrogauit quoties vidit, vel audiuit, &c. & formentur articuli, vt dictum est, & totum ponatur in processu, & specialiter interrogetur, qui sciant cum eo in tali causa, & qui possint scire.

Quibus omnibus peractis, vltimo interrogabitur, an denunciet mala voluntate, odio, vel rancore, vel omittat aliquid fauore & amore, vel alias denunciet rogatus vel subordinatus.

Et postremo iniungetur ei, virtute iuramenti præstiti, tenere secretum quicquid ibi dixit, vel per iudicem sibi dictum fuit, & ponetur totum in processu & in actis. Et in omnibus exploris, ponatur paulo infra. Acta sunt hæc in tali loco, tali die, talis mensis, & tali anno, in presentia mei notarij vel scriptoris, adiuncto mihi tali in vigorem officij tabellionatus, & talium testium ad hoc vocatorum & rogatorum.

Tertius modus processum incipiendi, qui etiam est communis & vltimus modus, & cum hoc secretus esset, vbi nullus accusator vel denunciator se offerret, sed fama laboraret in aliqua ciuitate vel loco, de aliqua Malefica, & etiam tali, & propter famam iudex absque citatione generali, de qua supra, seu mentione ex officio procedere vellet, eo quod talis clamor frequens perueniret ad aures eius, tunc iterum inchoare potest processum, in presentia personarum, vt supra.

De modo procedendi, cum fama de aliqua spargitur, quod sit Malefica.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

A NNO à natiuitate Domini, Tali die, mense tali, seu mensibus talibus: Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci peruenit, pluries fama publica referente: ac clamor in insinuatione producente, quod talis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pertinentia, contra fidem ac communem utilitatem Reipublicæ, & ponatur totum, prout fama laborat: Et paulo infra: Acta sunt hæc die tali mensis talis, de anno tali, in presentia testium talium vocatorum, rogatorum, & mei Notarij tali auctoritate seu scriptoris, vigore tali. Sed antequam secunda pars inchoetur, videlicet qualiter huiusmodi processus sit continuandus, præmittenda sunt aliqua super testes examinandos, quot in numero esse debeant, & cuius conditionis.

QVÆSTIO III

De numero testium.

Via dictū est in secundo modo de dictis testium, qualiter inscribi debeat scire numerum & cōditionem illorum opus est. Quæritur vtrum Iudex duorum testium legitimorum, non singularium, possit licite aliquam de hæresi Maleficarū condemnare: vel an plures, quā duo necessariō requirantur. Et dicuntur testes singulares, quando in dictis sunt partiales, concordant tamen in substantia seu effectu rei, vt si diceret vnus, maleficium mihi vaccam, & alter diceret, puerum, concordarent in maleficio.

Hic autem quæritur, vbi testes non sunt partiales, sed omninō concordant: Et responderetur, q̄ quamuis videantur sufficere duo testes de iuris rigore: Quia regula est, q̄ in ore duorum vel trium stat omne verbum: Tamen de iuris æquitate nō videntur in hoc crimine duo sufficere, propter criminis immanitatem. In criminibus enim probationes debent esse luce clariore. ff. de probat. l. si autem. Et hæresis præcipuē talis inter maiora crimina enumeratur.

Leui argumē. Et si dicatur, q̄ in hoc crimine sufficiunt leuiore probationes, quia leui argumento quis detegitur. G. de hæres. lib. 2. Leui argumento recedendo à iudicio Catholicæ religionis & tramite, hæreticū se facit. Responderetur: verū est ad præsumendū, non autē ad condemnandū, cum propter iuris ordinis in hoc crimine detractionem. In hoc enim ordo iudiciarius in fauorē fidei detractionem: quia nec delatus videt testes iurare, nec etiā ipsi publicantur, vt possit eis graue periculum imminere: vt in c. statuta. de hæret. lib. 6. propter q̄ delatus non possit diuinare. Sed tenetur ipse Iudex per se & ex officio de testium inimicitia perquirere, quia excluditur, vt infra patebit. Et etiā si deposuerint cōfuse de causa conscientiar, eos iterum interrogare, q̄ potest facere. Extra de test. per tuas. & ff. de quæst. repet. Nam quanto magis via defendendi delato subtrahitur, tanto magis incumbit Iudici sollicitudo diligentius inquirendi.

Iudicis prudentia requiritur quā Vbi ego inuenirentur duo testes concordēs & legitimi contra quenquā, nec ex hoc vellem eum de tanto crimine condemnare, sed purgationē, si esset diffamatus, indicare, vel

vel propter vehementem suspicionem quæ oritur ex dictis duorum testium facere eum abiurare vel quæstionare, seu sententiam differre. Non enim videtur tutum ad vocem duorum testium hominem bonæ famæ de tanto crimine condemnare, secus si fuerit malæ famæ: De hoc Archiepiscopus in c. vt officium. §. verum. in pr. de hæret. lib. 6. super verbo test. & in c. fidei. in fine glossa illius capituli. Et Ioan. And. ibidem. in c. etiam excommunicamus itaque. Extra de hæret. §. ad dicimus. dicitur q̄ faciat Episcopus iurare tres, vel plures boni testimonij viros de dicenda veritate, si scierint in parochia tales hæreticos ibi esse.

Ad idem q̄ si quæritur, vtrum Iudex per testes singulares solum, vel saltem cum infamia possit iuste de tali hæresi aliquem condemnare? Responderetur, q̄ non, nec per testes singulares solum, nec etiam cum infamia: Extra de testi. cum literis. Præsertim cum in criminibus probationes debeant esse luce clariore, vt supra patuit: & in hoc crimine nemo sit ex præsumptione damnandus: Extra de præsumpt. l. iteras. Ergo tali iudicetur purgatio ratione infamie, & abiuratio ratione suspicionis vehementis, quæ cōsurgit ex dictis testium. Tamen vbi testes sunt singulares, concordant tamen in substantia facti, & euidencia facti concurrunt, tunc iudicis conscientia ibi operatur, ex Directorio habetur quæstio quoties possint testes examinari.

QVÆSTIO IIII.

De testibus cogendis & iteratō examinandis.

Vid si quæritur: Vtrum iudex testes possit cōpellere ad iurandū, de dicenda eidem in causa fidei seu Maleficarum veritate: & etiam plures eos examinare: Responderetur quod sic, præsertim Ecclesiasticus iudex, vt supra patuit in cap. vt officium. §. verum. Et quod testes cogendi sint in causis Ecclesiasticis veritatem depōnere medio iuramento: Extra de testibus cogend. c. peruenit. alias testimonium non valebit. Et extra de hæret. cap. excommunicamus itaque. §. ad dicimus. dicitur, quod Archiepiscopus vel Episcopus parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habere, circumueat, & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel etiam si expedire videbitur, totam viciniam iurare compellat. Et sequitur infra. Si qui verō ex his iuramenti rel-

dijudicandū
delationibus
& diffamatis

Nemo ex præsumptione
Maleficarum
damnandus

In crimine
maleficij testes
coguntur
iurare.

Pluribus testes
examinandi.

gionem obstinatione dānabili respicientes, iurare forte nō
luerint, ex hoc ipso tanquam hæretici deputentur.
Quod autem plures possint testes examinari, ita dicit
Arc. in c. vt officium. §. vltim. super ver. testium. vbi dicitur
sic: Inquisitor. Hic autem iudex debet esse sollicitus, vt si tes-
tes confusē deposuerint, & de causa scientiæ minus plene
requisiti fuerint, quod iterato cum eis inquirat. Nam hoc
de iure fieri potest. Extra de testibus cogentis, vt supra tan-
ctum est. ff. de quæstionibus l. repeti.

Q V A S T I O I I I I .

De conditionibus testium.

Maleficius cō-
tra Maleficiū
testificare po-
test.

Qvæstio super conditionibus testium. Nota
quod excommunicati, itē participes & so-
cij criminis: item infames, & criminosi, nec
serui contra dominos admittuntur ad agē-
dum, & testificandum in causa fidei quacū-
que. Item sicut hæreticus contra hæreticum ad testifican-
dum admittitur, ita Maleficus contra Maleficum in defe-
ctum tamen aliarum probationum & semper contra, &
non pro: Vxor etiam, & filij & familiares, contra & nō pro,
ar. per c. filij. de hæret. lib. 6. Et hoc ideo quia eorum testi-
monium est magis efficax ad probandum.

De primis patet in c. in fidei. de here. ibidem. In fidei fa-
uorē concedimus, vt in negotio inquisitionis hæreticę pra-
uitatis, excommunicati, & participes vel socij criminis ad tes-
timonium admittantur, in defectu aliarum probationum,
contra hæreticos credentes receptatores, fautores & defen-
sores eorum, si ex verisimilibus coniecturis & ex numero
testium aut personarum, rami deponentium, quam eorum,
contra quos agitur & deponitur, qualitate aut alijs circun-
stantijs sic testificantes, non falsa dicere presūmiant.

Periuri admit-
tuntur in te-
stimonium cō-
tra Maleficos.

De periuris, quando presūmitur quod deponunt zelo si-
dei: patet in c. accusatus. §. licet. vbi supra. vbi dicitur: Licet
vero periuri & post pœnitentiā repellantur, si tamen hi
qui coram. Et infra: Si ex manifestis iudicijs apparuerit, ta-
les non animi leuitate, aut odij fomite seu corruptione pe-
cunię, sed zelo fidei orthodoxę, dictum suum vellent cor-
rigere

tigere, ac modò que prius tacerant reuelare in fauorem
fidei, nisi aliud obstitit, stare debet tam contra se quam
reliquos attestacionibus eorundem.

Et quod infames & criminosi, & serui contra dominos
admittuntur. Archid. in ca. alleg. accusatus. in §. licet. super
verbo exceptum dicit ita; Tanta est labes criminis here-
seos, quod ad eius actionem etiam serui aduersus dominos
suos, & quilibet criminosus, etiam infames aduersus quē-
libet admittantur, vt 2. quæst. 7. huic opponitur.

Q V A S T I O V .

An inimici capitales ad testificandum admittantur.

I verò, quæritur, vtrum Iudex inimicos capi-
tales alicuius delati possit in tali casu ad testi-
ficandum seu agendum admittere contra illū;
Respondemus quod non, vnde Archid. vbi su-
pra. Non tamen intelligas, quod in hoc crimine inimicus
capitalis admittitur ad actionem. 3. q. 5. c. 2. & de simo. li-
cet Hel. in fin. De hoc etiam satis notat Hostien. in sum. de
accus. §. quis possit, sed dicuntur inimici capitales. Nota
quod quia solum ratione inimicitie quis repellitur, & non
quæcūque repellit. Sed capitalis intelligitur, quia mors
inter eos est de facto illata, vel fuit intentata, seu ea quæ
sunt ad mortem inductiua, aut via, vel vulnera graua & le-
thalia sunt sequuta, & similia, quæ ad peruersionem & ma-
lignitatem agentis contra passum iudicant manifeste. Pro-
pter quod presūmitur, q̄ sicut intentauit cōtra istum mor-
tem temporalem per illum modum. scilicet vulnerando, intentat
etiam per istum crimen herefeseos imponendo. Et sicut
voluit ei auferre vitam, vellet auferre famam. Quare tales
inimici capitales a testimonio legitime expelluntur.

Aliæ verò inimicitie presertim graues, & prout etiā fa-
ciliter mulieres ad inimicitias cōmouentur, & si nō repe-
llunt totaliter, tamen dictum eorum dubitant aliquantulum, vt
non sit plena fides eorum attestacionibus adhibenda, sed
cum alijs adminiculis & aliorū testium dictis possunt ple-
nam facere probationem, presertim vbi iudex delatum in-
terrogat: An ne putet se habere inimicū; q̄ tale crimen ad
mortem

Qui dicantur
capitales ini-
mici.

mortem sibi ex inimicitia imponere auderet: si dicit, ita interrogabit, quæ illa sit persona, & tunc Iudex aduerter, si illa personam, de qua suspicio est; quod ex inimicitia deposuerit, denotauit. Ita tali enim casu, ubi Iudex etiam de causa inimicitia per alios honestos informatur, & alia adminicula non occurrunt, & aliorum testimonium dicta, poterit secum talem testem repellere. Si verò delata persona dicit, non spero aliquem talem habere inimicum, licet interdum rixas cum mulieribus habuerim: vel si dicit, habeo inimicum, & non expressit debitum, sed quendam alium, qui fortassis non deposuit, tunc dicta talis testis, etiam si alij dicerent quod causa inimicitia deposuisset, Iudex tamen non debet repellere, sed ad plenam probationem cum alijs aduiniouulis conseruare.

Reperiuntur quamplures minus prouidi & circumspecti, qui huiusmodi depositiones mulierum refutare & annihilare quærunt, dicentes illis standam non esse, eò quod sepius in eam, cum rixosæ sint, ex inuidia deponere solent. Hi, qui ignorant astutias & cautelas Iudicum, loquuntur & audiunt ut cæci de coloribus, de quibus astutius in 11. & 12. quæstione patebit.

SECUNDA PARS.

Qualiter processus est continuandus. Et qualiter testes sicut examinandus in presentia quatuor aliarum personarum, & qualiter delata sit interroganda dupliciter.

QVÆSTIO VI.

NAm nunc sextò quæritur, Qualiter processus huiusmodi aduersus Maleficas in causa fidei sit continuandus. Considerandum est primò, quod quia in causa fidei proceditur summarie simpliciter, & de plano absque aduocatorum, & iudiciorum strepitu & figura, ut patet e. statuta. lib. 6.

Quid significet de plano, & quisque strepitus in iudicij pro- uocata. Qualiter etiam ista verba intelligantur, patet extra de verb. sig. e. sæpe contingit, in Clem. ubi dicitur: Sæpe contingit quod causas committimus, & in eorum aliquibus simpliciter, & de plano ac sine strepitu & figura iudicij procedimus; De quorum significatione verborum multis conuen-

dicitur, & qualiter procedi debeat dubitatur. Nos autem dubitationem huiusmodi, quantum est nobis possibile, decedere cupientes, hac in perpetuam valitura constitutione sancimus, ut iudex cui taliter causam committimus, necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, tempore feriarum, ob necessitates hominum indultarum, a iure procedere valeat, amputet dilationem, materia litis, quantum poterit, faciat breviorum, exceptiones, appellationes & dilationes frustratorias repellendo, partium, aduocatorum & procuratorum contentiones & iurgia testiumque superfluum multitudinem refrenando, non sic tamen iudex litem obruat, quin probationes necessarias admittatur: probationem verò ac protestationem iuramenti de calumnia, siue de dicenda veritate, ne veritas occultetur: per commissionem huius intelligimus non excludi: hæc ibi.

Et quia processus (ut visum est supra) est simpliciter incipiendus. Quia vel propter instantiam accusatoris, vel propter zelum denunciatoris, vel propter clamorem famæ laborantis, & processus, qui fit ad instantiam partis accusantis, Iudex in hac materia non debet acceptare, cum Maleficarum facta opere demonum occultentur, nec accusator per euidenciam facti sicut in alijs criminibus procedere, Iudex consilio & se defendere possit, imò confutere debet accusatori, quod amoueat verbum accusationis, & ponat denunciationis: Et hoc propter accusatoris graue periculum, idè super secundum modum, qui & vitatus, & similiter super tertium, in quibus proceditur, & non ad instantiam partis.

Notandum quod quia dictum est in precedentibus, quod Iudex specialiter debeat interrogare denunciante, qui sciat cum eo in tali causa & qui possunt scire, idè Iudex faciet citari illos testes, quos denunciante intinuit, & qui magis videntur scire in facto, & scriptor continuabit processum scribendo sic. Post quæ attendens ipse Iudex denunciata sibi hæreticalia ante dicta fore ex sui natura talia, & tã graua, quæ non possint nec debeant conuenientibus oculis tolerari, cum cedant in opprobrium Diuinæ maiestatis, & tam fidei Catholicæ quam Reipublicæ detrimentum, descendit ad se informandum, & ad testes examinandum, per modum qui sequitur.

Inter

Interrogatoria super testes.

Talis testis, de tali loco, citatus, iuratus & interrogatus si cognoscit talem, exprimendo nomen delati, & dixit quod sic. Item interrogatus de causa cognitionis, & dixit, quod pro eo quod vidit & locutus est ipsi pluries, vel sic, vel alias, quia fuerunt socij, & exprimentur causa cognitionis. Item interrogatus de cognitionis tempore, & dicit quod sunt decem anni vel tot. Item interrogatus de fama illius, & praesertim ad ea quae sunt fidei, & dixit, quod quod ad moralia est homo bonae famae vel malae, quantum autem ad ea quae sunt fidei, dixit, quod est fama in tali loco quod praeficit aliqua contra fidem, vt Maleficus. Item interrogatus, quid est fama, & dixit. Item interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientem & dixit. Item interrogatus, vbi audiuit dici supra dicta, & dixit quod in tali loco. Item interrogatus in quorum praesentia, & dixit quod illorum.

Item interrogatus, si ex illius consanguinitate aliqui propter maleficia fuissent dudum incinerari vel suspecti haberi, & dixit. Item interrogatus, an cum suspectis Maleficis habuit familiaritatem, & dixit. Item interrogatus de modo & causa quae dicta fuerunt, & dixit quod ea de causa & tali modo. Item interrogatus, si videtur sibi, quod talis dixit seu fecerit transitorie vel lapsu linguae, seu recitatorie, seu animo indeliberato, vel potius assertiue & animo deliberato, & dixit quod fecerit supra dicta iocose & trufatorie, seu recitatiue & non animo sic credendi, vel assertiue.

Item interrogatus de causa credentiae huius, & dixit quod credit pro eo sic, quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum: quia non nunquam dicunt aliqui recitando aliorum verba, vel trufando, vel conferendo, vt alios alliciant vel incitent, licet etiam interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus, si haec deponit odio, vel rancore, seu dimittit amore vel fauore: & dicit quod &c. Et sequitur, iniunctum est ipsi tenere secretum: Acta sunt haec in tali loco, die tali, & in praesentia talium testium, vocatorum & rogatorum, & mei Notarij seu scriptoris.

Quot personae in examine maleficij requirantur.

Vbi semper aduertendum, quod in tali examine ad minus personae quinque debent praesentes esse, scilicet Iudex inquirens, testis vel denunciatus, respondens vel ipse delatus postea

postea comparens, tertius est Notarius seu scriptor: Vbi deest Notarius, tunc adiungat sibi alium virum honestum qui duo supplebunt vices Notarij, vt supra tactum est: & hoc Apostolica auctoritate, quia tunc in illo actu funguntur, vt supra in c. vt officium, de haeret. lib. 6. & duo honesti viri, tanquam testes eorum quae deponuntur.

Item aduertendum, quod testis citatus debet etiam esse iuratus, id est, vt praestet iuramentum, modo quo supra, de dicenda veritate, alias false inscriberetur, citatus & iuratus. Consimiliter examinentur alij testes. Quibus examinatis, si Iudex videat factum esse probatum plene vel si non plene, tamen esse maxima indicia & suspiciones vehementes. Et nota quod loquimur non de leui suspitione, quae ex leuibus coniecturis oritur, sed quod multum diffamata sit super maleficia puerorum, iumentorum, &c. Tunc Iudex si timet de fuga delati vel delatae, faciat eum cum ve capi: si autem non timet de fuga, faciat eum citari. Et siue capiatur, siue non, prius faciat Iudex eius domum improviso scrutari, & cuncta scrinia aperiri, & in angulis pixides & omnia instrumenta tolli quae reperiuntur. Et sic constituto, Iudex collectis his de quibus est delatus, & his de quibus est per testes coniectus vel habitus suspectus, formet interrogatoria super illis, ac inquireat, habito secum notario, &c. vt supra praestito prius corporaliter iuramento ad quatuor Dei Euangelia, de dicenda veritate, tam de se, quam de alijs, & hoc per modum, qui sequitur conscribantur etiam singula.

Improvisò scrutanda ades Maleficarum.

Interrogatoria generalia super Maleficam aut Maleficum & est primus actus.

Talis de tali loco, delatus, iuratus super quatuor Dei Euangelia corporaliter tacta, tam de se quam de alijs dicere veritatem, & inde interrogatus, vnde sit seu vnde originem traxerit. Et perpendit, quod tali loco, talis dicecelis. Item interrogatus: qui sint eius parentes an sint viui vel mortui. Et respondit quod viui in tali loco, vel mortui in tali loco.

Item interrogatus, vtrum naturali morte vel incinerati, & dixit quod tali. Vbi nota, quod hoc fit, quia vt plurimum,

vt in secunda parte operis patuit, Maleficæ proprios infantes Dæmonibus offerunt, aut eos instituunt & communiter tota progenies existit infecta: & vbi deponentes affirmasset, & ipsa negasset, iam esset suspecta.

Malefica mutant vt plurimum loca.

Item interrogatus, vbi fuit nutritus, & vt in pluribus conuersatus, & dixit, quod in tali loco, vel tali. Et si videat quod mutauit locum proprium, quia forte mater non fuit suspecta, nec aliquis ex parentela, & tamen conuersatus in alieno, & præsertim in locis, in quibus consueuerunt Maleficæ vigere, interrogabitur sic.

Item interrogatus, quare mutauit suæ natiuitatis locum, & se transtulit ad commorandum in tali loco, vel talibus, dixit quod ex tali causa. Item interrogatus, si in dictis locis vel alibi, audiuit loqui de materia Maleficarum, puta quod tempestates sint concitatae, vel iumenta maleficiata, & vacca liquore lactis priuatæ &c. de tali materia, de qua est delata, & si dicit quod sic, interrogetur. Item interrogatus, quid audiuit loqui, & scribantur singula quæ dicit. Si autem negat & dicit se nihil audiuisse, tunc sic. Item interrogatus, si credit Maleficas esse, & quod talia possint fieri quæ referuntur, vt tempestates concitare, iumenta inficere & homines, & dixit.

Et nota quod Maleficæ, vt plurimum negant prima fronte, vnde suspicio oritur magis quam si responderent si sint aut non sint, committo superioribus: vnde si negant, tunc interrogentur. Item interrogatus, quid ergo vbi commorantur, tunc innocenter condemnantur? & dixit.

Interrogatoria particularia super eosdem.

Aduert Iudex, quod non procrastinet subsequentes interrogaciones, sed indilate proponat. Item interrogetur cur communis populus eam timeret, & dixit. Item interrogetur an sciret se esse diffamatum, & quod odio haberetur, & dixit. Item interrogetur, cur illi personæ obiecit, dicendo: tu non transibis impunè, & dixit.

Inimicitia sunt plerumque causa maleficij.

Item interrogetur quid mali sibi fecisset illa persona, quod talia verba in eius damnum protulisset, & dixit. Et nota quod hæc interrogatio est necessaria, vt deueniatur ad fundamentum inimicitia: quia in sine delata allegabit inimi

inimicitiam: sed vbi non est capitalis, sed modo muliebri concitata, non impedit. Hoc enim est Maleficarum proprium, concitare aduersus se, vel verbis iniurijs aut factis, puta perit sibi præstari aliquid, aut infere ei damnum aliquid in horto & similia, ad hoc vt occasionem, attripiant, & se manifestant in verbo, vel in opere, quam manifestationem habent facere ad instantiam Dæmonum, vt sic peccata aggrauentur Iudicum dum manent impunita.

Nota enim, quod talia faciunt non in aliorum præsentia, vt si deponens veller testes producere & non haberet. Nota etiam quod incitantur à Dæmonibus, vt à multis Maleficis & post incineratis, experti sumus: ita quod contra ipsarum voluntatem habent incitare & maleficare.

Dæmon cogit Maleficas maleficare.

Item interrogatus, quomodo effectus potuit consequi super minas, vt puer aut iumentum tam cito maleficaretur, & dixit. Item interrogatus iterum, & quare dixisti quod nunquam deberet habere sanum diem, & ita factum est, & dixit. Item si omnia negat, interrogetur de alijs maleficijs, alijs testibus illatis, puta in iumentis, vel pueris. Item interrogata cur visa fuerit in campis, vel in stabulo cum iumentis, tangendo, prout interdum solent facere, & dixit.

Item interrogata, cur tetigit puerum, & quod postea male habuit, & dixit. Item interrogata, quid egit in campis tempore tempestatis, & sic de multis alijs. Item vnde, quod cum habeat vnam vacca aut duas, plus tamen abundet in lacte quam vicinæ, habentes quatuor aut sex. Item cur maneat in statu adulterij aut concubina, licet non seruiant ad propositum, tamen suspicionem generant amplius quam super probas & honestas delatas.

Concubina tuo suspicionem de maleficio auget.

Et nota, quod sæpius super articulos contra eam delatos interroganda est, vtrum maneat in eodem proposito aut non. Qua confessione peracta & scripta, siue ad partem negatiuam, siue affirmatiuam, siue sub ambiguo, scribatur postea: Acta sunt hæc in tali loco, &c. vt supra.

QVA

C V A S T I O V I I.

In qua varia dubia declarantur super premissa interrogatoria & responsiones negatiuas. An delata sit incarcerationa, & quando pro manifeste deprehensa in hæresi Maleficarum sit habenda. Et est actus secundus.

Varietur primò, quid agendum sit, vt plurimum contingit, quando persona delata omnia negat. Responderur: Iudex habet circa tria attendere, scilicet super infamia, super indicia facti, & super dicta testium; si videlicet omnia insimul cõcurrunt; Aut si non omnia insimul, vt plurimum etiam contingit, eò quòd Malefica statim propter facta in aliqua villa aut ciuitate infamantur: indicia etiam facti sunt præ oculis, puta in pueris maleficiatis, aut in iumentis, quæ sepius inficiuntur, aut lacte priuantur: Numerus etiam testium est in scriptis, qui licet sint singulares: puta quia vnus deposuit quòd puerum sibi maleficiauerit, alijs verò iuramentum, testius verò super infamiam, & sic de alijs. Tamẽ in substantia facti concordant, puta in maleficijs, & quòd vt Malefica sit suspecta, & isti testes, licet non sufficiant ad condemnandum absque infamia, vel etiam cum infamia, vt supra tactum est, quæst. 3. in fine: Tamen cum indicijs facti posset ex his tribus insimul reputari, non vt suspecta vehementer aut violenter, de quibus suspicionibus inferius declarabitur, sed reputari vt manifeste deprehensa in hæresi Maleficarum, vbi videlicet testes idonei, id est, non ex inimicitia, & sufficientes numero, puta sex, octo, vel decem iurati concurrerent, & consequenter deberet pœnis (in cap. ad abolendam §. præsentis. de hæ.) subiaceret, &c. excommunicamus. 2. Et hoc, siue crimen sit falsum, siue non. Et hæc sic probantur.

Nam quod dictum est, quòd vbi omnia tria præfata concurrunt, tunc pro manifeste deprehensa in hæresi debeat reputari, non est intelligendũ necessariò omnia tria incurere, sed probatur sic per argumētum à fortiori. Nam vnumquodq; per se inter illa duo, quæ sunt indicium facti, & testium productio legitima, potest reddere aliquem, vt pro deprehensa in hæretica prauitate habeatur, quanto magis, vbi

vbi ambæ probationes pariter concurrunt.

Nam Iurista vbi quærunr, quot modis de iure aliquis habeatur pro manifeste deprehensa in hæretica prauitate. Responderur q; tribus: vt notat Bernardus in glossa ordinaria in capitulo ad abolendam §. præsentis, & verbo deprehensa, extra de hæret. Et tactũ est supra in quæstione prima, in principio operis, scilicet facti euidencia: puta quia publice prædicauit hæresim. Hic autem ponimus iudicium facti propter publicas minas, quas intulit, dicendo: Nunquam sanos dies habebis, vel simile: & effectus fuit subsequutus: Sequitur vel legitima probatione per testes, vel tertio ex propria cõfessione. Vnde si vnusquodque illorũ per se facit, & reddit aliquem tanquam manifeste suspectum, quanto magis insimul iungendo infamiam, & indicia facti, cũ testium depositione: Licet ibi dicatur evidens factum, & hoc iudicium facti: Et hoc est, quia Diabolus non manifeste operatur, sed occulte. Damna autem & instrumenta maleficij quæ reperiuntur, dant indicium facti: Vnde vbi euidens factum in alia hæresi solũ sufficeret, hic adiungimus tria.

De secundo verò, quòd talis deprehensus, licet negaret, tamẽ iuxta illa capitula esset puniendus, sic probatur. Nam deprehensus facti euidencia, vel per testes, aut fateatur crimen vel non. Si fateatur & est impœnitens, tradẽdus est brachio seculari, vltimo supplicio ferendus, iuxta capitulum, ad abolendam (vt supra) vel est carceri perpetuò derrudendus, iuxta capitulum excommunicamus, secundo. Si autẽ non fateatur, sed stat in negatiua, est vt impœnitens tradendus potestati curiæ secularis, animaduersione debita puniendus, vt notat Hostiensis in summa, titulo de hæreticis qualiter deprehendantur.

Si ergo concluditur, quòd si Iudex isto modo procederet super interrogatoria & testium depositiones; cum, vt dictum est, in causis fidei summarie, simpliciter, & de plano procedi potest: & ipsam delatam carceri deputaret ad tempus vel ad annos plures: si fortè post annum squaloribus carceris depresso, crimina fateatur, non iniuste sed iuste procederet. Attamen ne videatur sententiam præcipitare: imò secundũ omnem æquitatem procedere, quæritur quid consequenter agendum sit.

Et præcedenti annexa. an sit incarceranda, & de modo capiendi,
Et est actus tertius iudicis.

Q V A S T I O V I I I .

N verò super negatiuas responsiones Malefica sit carceri ad custodiam mancipanda, ibi præfata tria concurrunt, scilicet fama, iudicia facti, & pductiones testiu, aut sub cautione fideiussorū dimittenda, vt de nouo citata respondeat. Responderi potest ex tribus opinionibus.

Primò enim aliquorū sententia est, quòd carceribus sit mancipanda, & nullo modo sub cautione dimittenda, & hi inuitentur rationi tactæ in præcedenti quaestione; quia videlicet habetur pro manifestè deprehensa, vbi illa tria concurrunt. Alij verò, quòd ante incarcerationem potest cautioni fideiussorum relinqui, ita quòd si fugam caperet, quòd tunc pro conuicta haberetur. Licet post incarcerationem super negatiuas responsiones non sit cautioni, vel manulente relinquenda, quando videlicet illa tria concurrunt supra notata, eo quòd tunc non posset sententia & plecti ad mortem: & hic in pigitur consuetudini.

Tertij sunt qui dicunt, quòd non sit danda infallibilis regula, sed iudici sit relinquendum, vt secundum dicta testiu, & infamiam personæ: & si iudicia facti concurrunt, tanto grauius discernatur per modum patriæ consuetudinem seruandi, concludentes quòd si non posset habere fideiussores notabiles, & foras suspecta de fuga, quòd tunc carceri mancipetur. Et hæc tertia videtur rationabilior, sic tamen quòd debitus seruetur modus, qui stat in tribus.

Primò vt domus eius quātum possibile est perlustretur, sub & supra in omnibus angulis, fossis, & scrinjs: & si quidem famosa Malefica existit, tunc absque dubio, nisi prius sint ab ea occultata, variâ instrumenta reperiātur, sicut supra tactum est. Secundò, vt si habet ancillam, aut consodales, & illæ vel illa seorsum includatur, etiam si non sint delata, tamè præsumitur eas nō latere secreta aliqua illius delata.

Tertiò, quòd in capiēdo, si in domo propria capitur, nō detur ei spaciū intrādi camerā, eò q̄ tūc solent certa maleficia accipere, & secum deferre pro taciturnitate procurāda,

Ratione

Ratione cuius incidit dubium, an modus capiendi Maleficas, qui ab aliquibus obseruatur, vt à famulis, quando subird à terra eleuatur, & in spora sine in spatulis, ne terra ultra tangat, defertur, sit licitus. Responderi potest ex Canonistarum & quorundam Theologorum sententia, quòd licitū sit hoc triplici respectu. Primò, quia vt in quaestione introductoria huius tertie partis patuit plurimorum sententia, imò talium Doctorum, quorū dicta reprobare nemo audeat, vt idem sentit Scot. Host. Goffr. & quòd licitum est vana vanis contundere. Experientia denique: imò & Maleficarum falsiones demonstrant, quòd sæpius per talem modum captæ, taciturnitatis maleficium amiserunt; imò quàm plures incinerandæ petentes vt saltē pede vno terram tangere permitteretur, dū eis fuisset denegatū, & in fine sciscitatur, cur tantū terrā tangere optassent, respōsum, quòd si tigitisset, se ipsas liberasset, multis alijs fulminib⁹ interēpris.

Alia causa; nam hoc ipsum manifestum existit, vt in secunda parte operis patuit, quòd in publica iustitia omnes vires malefici franguntur quò ad præterita: sed quò ad futura, nisi de nouo ei à diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis, omnia crimina fateretur. Dicamus ergo iuxta Apostolum. Quæcunque verbo vel opere agimus, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi fiant. Si quidem innocēs fueris, hæc captio non tibi nocebit.

Tertio respectu, quia si secundum Doctores licitum est per vana opera maleficia tollere: quia in hoc concordant omnes, licet discrepent in illo, quòd illa vana non debeant esse illicita. Vnde dictum Hostiensis, vbi dicit, quòd licitum sit vana vanis contundere: glossatur ab alijs; nota quòd dicit, vanis, non autem illicitis. A fortiori, illicitum est maleficia impedire, ad quòd impedimentum hic respectus habetur, & non ad aliquid illicitum exercendum.

Notet insuper Index, quòd est duplex incarceratio. Vna ad pœnam, vbi criminosi ponuntur, altera ad custodiam tantūm, & hæc in præfatorio fit. Et hæc duæ custodiæ notantur in c. multorū querela, vt supra, vnde ad minus ad custodiam est incarceranda. Si autē leuia essent, pro quibus esset accusata, ita q̄ non esset infamata, nec essent iudicia facti in pueris & iumentis, tunc remittatur ad domum. Sed quia familiaritatem habuit fortè cum Maleficis, & nouit eorum

z z

secreta

An licitorum mos in caprèdis Maleficis probandus, quando illam captam, nolūt amplius terram contingere.

In manibus iustitia vires Maleficarum expirant.

Duplex incarceratio.

Semel in carcere nata Malefica, non est manifestè dimittenda.

Maleficus incarcerandi Maleficam,

secreta, det fidei iures, quos si habere non potest, iuramentis & penis astricta, domum non exeat, nisi vocata. Ancillae autem & domesticæ, de quibus supra, ad custodiam & non ad poenam detineantur.

Q V A S T I O IX,

Quid agendum post captionem & an deponentium nomina sint ei manifestanda. Et est actus quartus.

Vo autem post captionem sunt, sed quid primum inter illa, Iudici relinquatur, scilicet, defensionum concessio, & in loco torturæ, non tamen propter torturam examinatio. Primum non datur, nisi petierit. Secundum non fit, nisi prius ancillæ seu conuales, si habuit in domo examinentur.

Procedamus tamen ordine posito. Si delata dicat se innocentem & quod falsè sit delata, & quod libenter velit tales accusatores inspicere, & eos audire, tunc signum est quod petit defensiones. Sed an Iudex teneatur ei deponentes manifestare, & ad conspectum eius presentare. Hæc aduertat Iudex, quod nullum illorum teneatur facere, nec nomina manifestare, nec ad conspectum presentare, nisi deponentes per se & sponte ad hoc se offerunt, ut videlicet eorum aspectibus presententur, & ea quæ deposuerunt eis in faciem obicere. Quod autem non tenetur Iudex & hoc propter periculum deponentium probatur. Nam licet diuersi summi Pontifices diuersa senserunt, nullus tamen vnquam sensit, quod Iudex teneretur in tali causa delata, nomina deponentium manifestare, nec etiam accusatorum: Licet hæc non procedamus per modum accusationis. Sed potius alii qui senserunt, quod in nullo casu liceat: aliqui vero quod in aliquo.

Tandem autem Bonifacius v x i. statuit, ut patet in c. statuta. §. inhibemus. lib. 6. vbi sic dicitur. Inhibemus tamen, quod si accusatoribus vel testibus, in causa hæreticis interuentibus, seu deponentibus, propter potentiam personarum contra quas inquiritur, videant Episcopus & Inquisitor. Nota ru pro Inquisitore & Episcopo iudicè quæcunque contra Maleficias procedentem ex consensu Episcopi & Inquisitoris:

Quia

Quia idè est: vices suas committere possunt, ut in questione inductoria patuit. Vnde & talis Index quicquid etiã secularis procedit Apostolica auctoritate, & non solum imperatoria. Sequitur: graue periculum imminere, si contingat fieri publicatione eorundem, ipsorum nomina non publicet. &c. Et sequitur infra: cessante verò periculo supradicto, accusatorum vel testium nomina, prout in alijs sit iudicijs publicetur.

Attendat etiam circumspectus Index, de potentia personarum: quia illa est triplex, scilicet potentia generis & familiaris, potentia pecuniæ: & potentia malitiæ: quæ magis timenda est, quàm alia duæ, quæ ex illa testibus grauiora pericula possent imminere, si eis; contra quos deposuerunt, eorum nomina publicarentur. Et ratio est, maius enim est periculum, nomina testium publicare alicui delato pauperi, habenti mali cõplices, rebelles & homicidas, qui nihil habet nisi personam perdere, quàm generoso vel diuiti, abundantiam in temporalibus. Quod autem sit graue periculum, & quale, declarat Ioan. super prædicto verbo: periculum, dicens ita periculum, quia timetur mors, vel deturcatio ipsorum, vel filiorum, vel parentum suorum, vel denatio substantiæ, vel his similia.

Aduertat insuper Index, quod cum Apostolica auctoritate ex beneplacito ordinarij in his procedit; quod ad illud secretum, scilicet, de non reuelando testificantium nomina, tam ipse quàm omnes alij assessores, qui depositioni restitum interfuerunt, aut in futurum circa sententiam ferendam interesse poterunt, tenentur sub poena excommunicationis, quam contra eos, si oppositum fecerint, Episcopus fulminare poterit: & ita ne reuelent à principio processus, ad minus implicite fulminabit.

Vnde in alle. c. statuta. in §. & ut consuetudinem. ita dicitur: Et ut eorundem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cautius inquisitionis negotio procedatur, presentis constitutionis auctoritate permittimus, quod Episcopus & Inquisitores (tu intellige sicut supra) possint indicere illis, quibus, ut præmissum est, processum huiusmodi applicabunt, & in eos arcana consilij seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo & Inquisitoribus patefacta, præter ipsorum licentiam alijs patefaciant; excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso acto incurant, si eis videbitur promulgare.

2 2

Notandum

Triples potest
tia personarum
iudici ab
tendenda:

Excommunicatur qui accusatores et testes prodit

An accusatores sint producti Maleficia captiuis.

*Punitur qui
indebitè celit
nomina testiu.*

Notandum vterius, quòd sicut pœna annexa est, vbi nomina testium indebitè publicarentur, ita pœna est annexa, vbi indebitè occultarentur, scilicet illis quibus meritò sunt manifestanda, scilicet peritis, & assessoribus, de quorum consilio est ad sententiam procedendum, vel vbi non publicarent, vbi sine periculo testium publicari possent, vt in d.c. statu. circa finem sequitur. Cæterum in omnibus præcipuum tam Episcopos quàm Inquisitores, puram & prouidam intentionem habere, ne accusatorum vel testium nomina supprimendo, vbi est securitas, periculum esse dicant, nec in eorum discrimine securitatem asserant, vbi tale periculum immineret, super hoc conscientias eorum onerantes. Vbi Archi. ita dicit, O tu quicumque iudex in tali casu, benè aduerte verba ista, nam non dicitur leue periculum, sed graue. Noli igitur reum priuare iuris ordine sine magna causa, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei.

Et notandum lectori, quòd quia omnia præcedentia & etiam sequentia vsquequò perueniatur ad modos sententiandi absque pœna sanguinis, in quibus Ecclesiasticus iudex iudicare habet, fieri possunt cum consensu Diœcesanorum per secularem iudicem: Idèd non impediatur lectorum, si in ca. allegatur iudex Ecclesiasticus & non secularis, qui modos sententiandi super sanguinem capiet ex modis sententiandi & pœnitentiandi ordinariorum.

Q V A E S T I O X.

Qualiter sint defensiones concedenda cum deputatione aduocati. Et est actus quintus.

Aduocati Maleficia munit.

Igitur defensiones petit, quomodo concedi possunt, vbi nomina testium omnino occultantur? Dicendum, quod defensio stat in tribus. Primò, vt ei Aduocatus deputeretur. Secundò, illi Aduocato nomina testium non publicentur, nec ad secretum etiam tenendum sub præstito iuramento, sed informetur de singulis contentis in processu. Tertiò delati causa, quantum fieri potest, in meliorem partem interpretetur, scilicet, ne tamen scandalo fidei, & damno iusti-

iustitiæ, vt patet. Et procurator pari forma, cui processus totius copia, suppressis tamen testium & deponerium nominibus: Et idem aduocatus etiam procuratorio nomine procedere poterit.

Quò ad primum, notatur, quod aduocatus non deputatur ad beneplacitum delati, puta quia vellet habere vnum ad suum placitum: de illo omnino caueat Iudex, non concedere hominè litigiosum, maleuolum, qui facilius pecunijs possit corrumpi, (prout sepè tales inueniuntur), sed concedat ipsi virum probum, & de legalitate non suspectum.

Et notare debet Iudex quatuor in Aduocato, quæ si obseruata fuerint ab Aduocato, permittat eum aduocare, aliàs habet eum refutare. Nam Aduocatus primò debet examinare qualitatem causæ, & si viderit eam iustam, tunc, si voluerit, assumat eam, si verò iniustam, renuat: & diligenter cauere debet, ne causam assumat iniustam & desperatam. Verum quod si ignoranter ab inimico accepit causam, & cum hoc pecuniam, in processu tamen cognouit causam desperatam, tunc sic clientulo suo a delato, pro quo causam assumpsit, non consulit vt cederet, salarium receptum tenetur restituere secundum Goffre. Quod probate videtur per C. de iud. l. rem non nouam. Licet Host. dicat oppositum. C. de salario restituendo, nisi industriose fecisset. Vnde si nequam Aduocatus clientulum suum scienter inducat ad defendendum causam iniquam, ad damna & ad expensas tenetur. C. de admin. tut. l. non tamen est ignotum.

Secundum quod obseruare debet, vt seruet in aduocando tria. Primò modestiam, vt non præcaciter nec conuiciando nec vociferando proponat. C. eo. l. quoniam. Secundò veritatem. vt non mentiatur, falsas rationes vel probationes inducendo, nec falsos testes aut iura, si petitus esset, nec delationes petat: præsertim in hac causa, vbi summariè, simpliciter & de plano proceditur, vt supra in quæst. 6. tactum est, & tangitur 3. q. 7. hæc tria.

Et tertium, quod obseruatur, est ex parte salarii, quod moderatur secundum consuetudinem regionis, de qua materia tractatur in q. 7. §. arcentur. & §. tria. Sed ad nostrum propositum redeundo, Iudex ita prescriptas condiciones aduocato proponat, & in fine adiungat, ne fauoriâ hæreseos incurrat, quia tunc excommunicatus esset,

Fautor Hæreseos siue Maleficorum excommunicatur. Non error, sed persona defenditur.

esset iuxta c. extra: excommunicamus. i. §. credentes.

Nec valet, si dicat Iudici, q̄ non defendit errorem, sed personam. Quia nō debet defendere quouis modo, vt non procedatur summarie simpliciter & de plano: q̄ faceret, si petere vellet omnino dilationes, vel immiscere appellationes: quæ omnia refutantur. Vt ibi in q. vltima recitatur. Quia licet errorem non defendat, cum sic damnabilior ip̄s Maleficus esset, & potius hæresiarcha quàm hæreticus Maleficus, vt patet 24 q. 3. qui illorum. Tum, quia indebitè defendit iam suspectum de hæresi, tanquam fautorem se facit, & non solum leuiter, sed vehementer, secundum defensionem quam fecit, & debeat abiurare publice coram Episcopo, iuxta c. accusatus frequenter allegatum.

Hæc ad longum posita sunt, nec paruipendat ista Iudex, quia ex Aduocato seu Procuratore, vbi falsè procedere, nititur, plurima pericula euenire solent: vnde Iudex debet omnino cum refutare, & procedere secundum acta & probata, vbi reprehensibilis aduocatus fuerit. Veruntamen si Iudex habuerit Aduocatum irreprehensibilem pro delato, virum zelosum, & iustitiæ amatorem, nomina testium ei indicare poterit, ad secretum tantè tenendum sub præstito iuramento.

Q V A E S T I O X I.

Quid faciet Aduocatus cum ipsi nomina testium non publicantur. Actus sextus.

Vòd si queritur. Quid ergo Aduocatus etiam procuratorio nomine pro delato faciet, vbi nec sibi nec clientulo suo, nomina testium publicantur, quam tamen publicationem delatus summe affectaret: Responsio Informationem capiat à Iudice de singulis in processu contentis, & siquidem copiam habere velit, suppressis tamen nominibus testium, tradatur sibi: & sic informatus accedat delatum, & singula ipsi proponat, & si materia postulat, vt pote quia multum onerosa delato, tum ad patientiam quantum potest horretur. Et delatus vbi iterum atque iterum instat vt sibi testes publicentur, respondere potest: Ex factis, quæ contra te delata sunt,

Quid delato respondendum, si plenè petat testes publicari.

sunt, coniecturare testes poteris: Nam tali maleficiatus est puer, aut iumentum, aut tali mulieri seu viro dixisti, eo q̄ talem rem, quam petebas, tibi prestare nolebant, tu senties quòd melius fuisset vt mihi rem accommodasses: post quæ verba talis infirmatus subito, facta tua vt testimonia clamant: quæ plus ponderantur quàm testimonia verborum. Vel etiam tu scis te infamatum, & à longo tempore suspectam de multis maleficijs & damnis hominibus illatis. Et sic replicatido, finaliter ad hoc deueniet, q̄ ipsa aut inimicitias allegabit, asserens sibi ex inimicitia obiecta: aut dicet: Fateor me dixisse hæc verba, sed non animo nocendi.

Quare Aduocatus tunc Iudici & Assessoribus, de primo, videlicet de inimicitia habet proponere, & Iudex inquirere. Et si quidem illa capitalis inueniretur, vt potè quia inter maritos, vel consanguineos fuisset mors intentata, vel sequuta, vel alicuius criminis inculpatio, vt quis foret plectendus per publicam iustitiam, vel fuerunt vulnera graua ex controuersijs & briguis illata, tunc prouidus Iudex cum suis assessoribus discutiet, an ex parte delatè inimicitia aggrauetur, vel ex parte deponentis: Pura quia maritus aut amici delatè alios ex parte deponentis iniuste oppræsserunt, tunc quidem si non adsunt indicia facti in pueris, seu iumentis, siue hominibus maleficiatis, nec etiam adsunt alij testes, aut etiam q̄ publica infamia non laborat, tunc presumitur, q̄ ratione vindictæ contra eum deposuerit, & est delata omnino absolueda, & liberè dimittenda sub debita cautione de non vindicando, &c. vt moris iudicum est.

Sed queritur, Katharina habet puerum maleficiatum, seu ipsa per se est maleficiata, seu in iumentis percepit plurima damna, & suspicatur super illam cuius maritus aut consanguineus per prius iniuste sumit maritum, aut consanguineum oppræsserunt in publico iudicio: Vnde cum hic duplex sit inimicitia ex parte deponentis, quia inimicatur ratione malefici; illati, & ratione infamix iniuste obiectæ suo marito subito, aut consanguineo, est ne eius depositio repellenda aut nō: Et quidè ex vna parte videtur q̄ sic, quia inimicitia ibi est, ex altera quòd nō, quia profert indicia facti.

Respondetur, q̄ in casu, quo non adsunt alij deponentes, nec etiam publica laborat infamia contra delatam, tunc, non statuitur eius depositioni tantum, sed repellitur, & delata

Quando à reo allegantur capitales indicia.

tamen redditur suspecta, si & in quantum morbus est maleficiosus, & non ex naturali defectu: Et qualiter hoc cognoscitur, inferius patebit: quod canonicè est purganda.

Sed si iterum quæritur, an alij deponentes habeant super indicia facti primùm deponere, quæ ipsis aut alijs contingunt, aut solum super infamiam? Responderetur, quod si super alio indicia facti deponunt, bene quidem: si aut tantum super infamiam, & ita in re existit, tunc Iudex licet repellet deponentem propter inimicitiam, tamen indicium facti, quod protulit & ostendit Iudex ex alijs testibus, quæ super infamiam deposuerunt, capiet pro interstigio super suspicionem vehementem, ex qua ipsa delata derenta iudicari poterit à Iudice super triplicem poenam. scilicet canonicè purgationis propter infamiam, iuxta c. inter sollicitudines. extra: de purga. can. Idem sub abiuratione propter suspicionem, iuxta c. accusatus. in prin. & secundum varias suspensiones ad varias abiurationes, ut patebit in quarto modo sententiandi. Et propter indicia facti, si crimen fatetur & poenitet, non relinquatur brachio seculari ad punitionem sanguinis, sed per Ecclesiasticum Iudicem ad perpetuos carceres indicatur. Per secularem tamen Iudicem, non obstante quod ad perpetuos carceres sit per Ecclesiasticum iudicè indicatus, potest propter damna temporalia tradi igni. Iuxta ca. ad abolendam. §. presenti. & iuxta c. excommunicamus. 2. de hæret. Quæ omnia patebunt inferius circa sextum modum sententiandi.

Epilogando. Attendat Iudex primò, quod non sit facilis ad credendum Aduocato, ubi pro delato allegat inimicitiam capitalem, eò quod rarissimè in tali crimine quis deponit sine inimicitia, cum Maleficæ semper ex ore omnibus habeantur. Secundò attendat, quod cum quatuor modis Malefica possit conuinci. scilicet per testes, per euidenciam facti, per indicia facti, & per confessionem propriam: Et hoc vel super infamiam tantum, quod tamen fieret hoc per testes, vel super suspicionem, tunc per euidenciam facti aut indicia fieret, et quibus suspicio potest iudicari leuis, vel vehemens vel violenta. Et hæc omnia absque confessione propria, quæ si concurreret, tunc, ut dictum est, procederetur.

Tertiò applicet præmissa ad suum propositum super personam derentam, ad obuiandum aduocato, sed videlicet sit

ca. h. v. m.

*Triplex poena
Malefico irroganda.*

*In crimine
maleficij raro
quis deponit
sine inimicitia.*

tantummodò super infamiam delata, aut quod ibi concurrant aliqua indicia, unde redditur suspecta vehementer, vel leuiter: & tunc aduocato super inimicitiam allegatam respondere poterit. Et hæc quantum ad illam partem, ubi aduocatus pro delato inimicitiam deponentium allegauit.

Sed ubi allegat secundum, videlicet, quod illa verba quæ protulit contra deponentem, tu senties in breui quæ tibi euenient, aut, tu non habebis plures dies sanos, aut veniet in breui quod tu velles mihi talem rem accomodasse, veditisse, & similia. Tunc Aduocatus adiungat, licet malum aliquod fuerit subsecutum deponenti, in rebus vel corporibus, non tamen propter hoc sequitur, quod illa delata huius mali sit causa tanquam Malefica, eò quod infirmitates varijs modis accidere possunt. Item allegat quod commune est mulierum, verbis huiusmodi mutuo contendere, & c.

Super istas allegationes iudex debet obuiare per hunc modum: si quidem infirmitas ex defectu naturæ accidit, tunc excusatio locum habere poterit. Sed quia ex signis & experimentis oppositum constat, utpote quia nullo remedio naturali curari poterit: Item quia iudicio medicorum iudicatur ut morbus maleficialis, vulgariter, *Nachtschaden*. Item iudicio fortassis incantatricum aliarum, quæ asserunt, seu asseruerunt, morbum esse maleficialem. Item quia subito superuenit absque aliqua præuia debilitatione, cum tamen naturales infirmitates successiuè solent debilitare. Item quia fortassis curata fuit, ideo quia reperit certa instrumenta sub lecto, aut indumentis, seu alijs locis, & illis amotis, subito sanitati restituta fuit, prout sæpissimè contingit, ut supra in secunda parte operis patuit, ubi de remedijs tractatur. Et per hæc seu similia iudex facillimè potest obuiare, quod talis infirmitas potius ex maleficio quam naturali defectu contingit, & per minas obiectas suspicatur de tali maleficio. Sicut à simili si quis diceret, volo tibi comburere horreum, & effectus subsequitur, utique violentam causat suspensionem, quod ille, qui minas protulit, horreum succenderit, licet fortassis alius, & non ipse combusserit.

Q. V. E.

De minis Maleficarum quid sit indicandū.

Coniectura de morbis maleficialibus.

Nachtschaden.

Sequitur ad idem, magis declarans, qualiter inimicitia capitalis inuestiganda.

Actus septimus.

Tento, quod a testimonio ferendo tantummodo inimici capitales repelluntur, ut supra quinta quaestione tactum fuit. Inimicitiam autem talē declarare ex ijs, quae in capitulo praecedenti tacta sunt, Iudici fortassis nimis obscurum & difficile videatur. Attento quod delatus vel eius procurator nollēt faciliter eius acquiescente decisioni super materiam tactam, quae dicatur inimicitia capitalis, & quae non. Ideo exprimiendi sunt alij modi, quibus in notitiam talis inimicitiae Iudex deuenire possit, ut insonem sic minime damnet, quod tamē reuerti per debitam iustitiam potest. Et hi etiam modi, licet sint cauteiosi, seu dolosi, tamen Iudex illos practicare potest in bonum fidei & reipublicae. Cum & Apostolus dicat: Cum essem astutus, dolo vos cepi, specialiter etiam hi modi practicanur super delatos, non diffamatos publice, seu etiam non notatos per aliquod iudicium facti. Licet etiam Iudex super quoscunque delatos, ubi inimicitias contra deponentes allegarent, & nomina testium omnino scire vellent.

Primus modus est. Nam datur delato, seu suo Aduocato, copia processus, ad partē suam, scilicet, deorsum, & nomina deponentium seu deferentium ad partem aliam, non tamen eo ordine quo deponunt, sed isto modo, ut nomē testis, qui est primus in copia, sit sextus vel septimus in scheda, & qui secundus, sit penultimus, vel ultimus: & sic delatus, quis hoc deponat vel illud, & quis sit primus vel secundus in sua copia: quo stante, aut dabis omnes inimicos aut non. Si omnes, eo citius deprehenderetur delatus de mendacio, ubi causa inimicitiae per Iudicem scrutabitur, si quodam verō, tunc facilius causa inimicitiae inuestigabitur.

Secundus modus esset à simili, ubi daretur Aduocato processus copia ad partem unam, & deponentium nomina ad partem aliam, & adiunctis alijs extraneis, quae alibi à Maleficeis fuerunt perpetrata, & non à deponentibus seu testi-

bas

bus in scriptis deposita, sic delatus non poterit assertiuē dicere illum vel istum inimicum capitalem, quia nescit, quae sint ab illis contra eum deposita.

Tertius modus, qui & supra tactus capitulo quinto, nam quando delatus examinatur in fine secundi examinis, antequam petat defensiones, & antequam Aduocatus ipsi deputatus, interrogetur, an reputer se habere inimicos capitales qui omni Diuino timore postposito, falso imponerent illi labein hereseos Maleficarum. Et tunc forte impræmeditatus ac improuisus, & non vltis deponentium attestacionibus respondebit, quod non reputer se habere tales inimicos: vel si dicit puto me habere, tunc nominet, & illi inscribantur, & causa etiam inimicitiae, ut postmodum Iudex valeat eo certius inuestigare, postquam copia processus & nomina seorsim fuerint tradita modis quibus supra.

Est & quartus modus, ut iterum in fine secundi examinis aut confessionis, de qua in sexta quaestione circa secundam interrogatoria, antequam dentur illi defensiones, interrogetur de testibus, qui grauius deposuerunt contra eum: per hunc modum. Cognoscis tu talem, vnum nominando de testibus, qui grauiora deposuit, & tunc dicit quod sic, vel quod non. Si dicit quod non, tunc non poterit postea dādo sibi defensiones & aduocatum ponere illum capitalem inimicum, cum dixerit medio iuramento prius oppositū, scilicet, non cognoscere illum. Si autem dicit quod sic, tunc interrogetur, si scit, vel audiuit quod ipsa, vel ipse, egerint aliquid contra fidem Christianam, sicut Maleficæ facere solent. Si dicit quod sic, talia enim & talia fecit. Interrogetur quoque, si est eius amicus, vel inimicus, statim respondebit, quod amicus, & hoc ideo ut eius testimonio stetur, & ex tunc in illa causa, non potest dare illum inimicum capitalem per suum aduocatum cum medio iuramento, quod antea dixerat eum amicum. Si autem respondeat quod nihil scit de eo, tunc interrogetur an sit eius amicus vel inimicus, & ipse statim respondebit quod amicus: Quia allegare inimicum de quo nihil mali nouit, non facit. Dicit ergo, sum eius amicus, & tamen si scirem aliqua, non emitterem quin illa reuelarem. In tali ergo causa non poterit eum ponere postea inimicum. Vel ad minus allegabit causas inimicitiae capitalis à principio, & tunc aduocato adhibebitur fides.

Quintus

Modi cauteiosi, quibus Iudex inimicitias discernere possit.

Quintus modus est, nam datur delato seu Aduocato copia processus, suppressis nominibus deponentium: Et vbi Aduocatus informabit eum de singulis, coniecturatur quis vel qui deposuerunt talia contra eum, & frequenter venit in cognitionem: Et tunc si dicet, talis est inimicus eius capitalis & volo probare per testes, tunc Iudex habet considerare concorditer iuxta processum nominavit: & tunc quia dixit velle probare per testes, illos examinabit, & causas inimicitiae examinabit secretè conuocato ad hoc bono consilio peritorum vel antiquorum, in quibus later prudentia: & si ita inuenerit causas inimicitiae capitalis sufficientes, tunc repellat primò testes, & illi dimittentur, si non adsunt alia grauamina testium.

Et hic modus quintus & communis obseruatur & de facto Maleficæ citò ex copia processus eliciunt, qui vel quæ aduersus eam deposuerunt: Et quia rarissimè in tali causa inueniatur inimicitia capitalis, nisi ea quæ ex earum malis operibus oritur: Ideo Iudex de facili se habet per præfatos modos resolvere: attento etiam quòd sæpè deponentes affectant se personaliter Maleficis præsentare, & in faciem obiiicere ea quæ per maleficia eis sunt illata.

Est & alius & vltimus, ad quem finaliter Iudex recurrere potest, vbi prædicti modi forassis iudicarentur ab aliquibus dolosi, & per astutiam practicati, præsertim quatuor primi, ideo omnino ad satisfaciendū & quietandū scrupulosas mentes, & ne Iudici quicquam obiiiciatur, aduertat, quòd postquã per præcedentes modos expertus est, non esse aliunde inter delatum & deponentè capitale inimicitiam, vult tamen hoc idem consilio aliorū assessorum concludere in finem, ne sibi quicquam obiiiciatur: faciat hoc: det delato seu eius Aduocato copiam processus, deponentiū tamen & deferentiū nominibus suppressis: Et quia defendèdo dicit se habere inimicos capitales & forassis causas inimicitiarū varias allegat siue in re ita sint, siue nō, cōgregat tamè Iudex consiliū peritorū cuiuscunq; facultatis, si cōmodè haberi potest, vel ad minus ex prouidis & honestis personis quibuscūque: quia ad hoc tenetur: iuxta ca. statuta. frequenter allegatū & illis totū processum integraliter & perfectè per notarium seu scriptorem legi faciat: & cum testium seu deponentium nominibus publicè exponant, ita tamen quòd

Modus vltimus minus scrupulosus & taxandus.

quòd ad tenendū secretū sub præstito iuramento omnes astringat, & de illo an hoc facere velit, prius habeat inquirere, quia alias omnino non sunt eis nomina illa exponenda.

Et post dicat, qualiter per talem & talem modum inquirendo de inimicitia, nullam potuerit pendere. At tamen subinferat, si videbitur, fiat è duobus vnum, aut per consilium discernatur, qui sint ex deponentibus repellendi tanquam inimici capitales, & quomodo eligantur tres, quatuor, aut quinque, qui amplius nouerint in villa aut oppido amicitiam vel inimicitiam delati & testium, & qui non sunt presentes in consilio, & publicentur illis tantummodo nomina delati & testium non autem articuli processus, & stabitur iudicio eorundem. Ex primo non poterunt bene testes repellere, attento quòd Iudex suos modos inquirendi practicauit: ex secundo verò totaliter se immunem faciet, & omnem à se sinistram suspicionem excutiet. Tenetur etiam hunc vltimum modum seruare, vbi delatus in alieno loco & patria esset captus. Et hæc sufficiant ad discernendum super inimicitiam.

Q V A E S T I O X I I I,

Super ea quæ ante interrogatoria in loco carceris & torture proponenda habet iudex aduertere. Et est actus octauus.

Vid denique iudici agendum sic clarè patet. Si enim, vt communis exigit iustitia, ad penam sanguinis non iudicatur, nisi propria confessione conuincatur. Quamuis ex alijs duobus habetur pro manifestè deprehensa hæretica prauitate, scilicet ex euidencia seu indicio facti, & ex testium production legitima, vt supra quæstione prima tactum fuit, & de tali etiam delata ad præsens agitur: tunc utique quæstionibus & tormentis, pro criminum fessione exponetur.

Et vt quæstio clara sit, ponatur casus, qui Spiræ cōtigit, *Casus euidentis et facti.* & ad multorū notitiã peruenit. Quidam, vir honestus, dum quandam mulierem pertransendo non ei ad nurum in vèditione cuiusdã rei venalis cōplacere voluisset, illa indignata post tergū clamauit, in breui oprasset quòd annuisset, Et

Et est vitatus hic modus loquendi Maleficarum, vel à simili, quando maleficium per auisamenta volunt inferre. Tunc ille indignatus, & non immerito super eam, vultum post tergum vertit, vt eam quo animo verba protulisset inspiceret, & ecce subito maleficio percussus os suum in obliquum horribili deformitate vsque ad aures extenditur, nec retrahere potuit, sed multo tempore in illa deformitate persistit.

Hoc euidentis factum iudici proponitur, casum ponimus & an pro manifesta deprehensa in hæresi Maleficarum, sit habenda quæritur. Respondere oportet ex verbis Bernard. in glo. ordinaria, & in ca. ad abolendam. vt supra quaestione notata tangitur, quod sic. Eo quod tribus modis, vt ibi tangitur, quis vt taliter deprehensus iudicatur. Et illa etiam tria non copulatiue, id est, quod omnia tria habeant insimul concurrere, sed vnum quodq; per se, scilicet, euidentia facti, testium legitima productio, & propria confessio reddit Maleficam, videtur manifestè deprehensam reputari.

Iudicium autem facti differt ab euidentia, quia cum minus sit quam euidentia, tamen capitur etiam ex verbis & operibus Maleficorum, vt in illa quaestione septima tangitur, & iudicatur ex maleficijs non ita subito, sed processu temporis illatis, per minas tamen etiam præcedentes: sicq; concludamus, quod de similibus Maleficijs delatis, & quæ sub defensionibus, vt præmissum est, defecerunt etiam vel non defecerunt eo quod non fuerunt concessæ, non concessæ autem qui non fuerunt perita: iam nostra quaestio versatur, quid iudici agendum, & qualiter ad quaestiones sit procedendum pro dicenda veritate in punitionem sanguinis.

Vbi plura sunt iudici propter ingentes labores contra maleficium taciturnitatis aduertenda, quæ etiam successiue per capita deducuntur,

Cur iudici ad sortituras non sit pronus, habeat tamen ad certa signa quæ sequuntur aduertentiam. Quare autem non debeat esse facilis, causa est: quia nisi Diuina coactio per Sanctum Angelum, vt maleficium Diaboli abscedat, concurrat, ita insensibilis in illis doloribus efficitur, vt membratim citius disceperetur, quam aliquid veritatis fatari valeat.

Nec

Nec propter hoc mittendum, tum quia non æqualiter omnes sunt huiusmodi maleficijs irretitæ, tum etiam quia Diabolus sponte interdum non coactus Sancto Angelo Maleficam fatari crimina permittit. Pro cuius intellectu ea quæ supra in secunda parte operis, de modo præstandi homagium Diabolo tacta sunt aduertenda.

Sunt namque, quæ sub certis annis prius Diabolo mitterentur, vt sex, octo aut decem annis antequam ipsi homagium præstent, scilicet in corpore & anima se eis deuouendo, vbi tamen alia à principio illi proficendo fidei abnegationem etiam subito homagium præstât. Cur autem Diabolus hoc spaciū temporis postulatū acceptat: vtique ea de causa, vt illo intermedio Maleficæ experiatur an ore tantum & non corde fidè abnegando simili modo etiam homagium sibi præstaret.

Nam cum Diabolus intima cordis non nisi per exteriora & coniecturaliter cognoscere habeat, vt in prima parte operis, sub difficultate, an dæmones ad odium, vel amorem mentes hominum immutare possint: plures etiam reperiantur, quæ necessitate aliqua, aut egestate inductæ per alias Maleficas, & sub spe confessionis, euasionis, à fide in toto vel in parte apostarant: tales vtique etiam non coactus à Sancto Angelo relinquit, vnde & facilliter sua crimina fatentur: cum tamen alia, quæ sicut ore, imò & corde sibi adhererunt, pro viribus ab eo defendantur, & indurantur ad taciturnitatis maleficium.

Et per hæc patet solutio ad quaestionem, vnde proueniat quod certæ maleficæ de facili fateantur, alia verò minimè. Quia vbi diuinitus Diabolus non repellitur, adhuc tamen sponte illas relinquit, vt per temporalem confusio nē & horribilem mortem ad desperationem inducat, quos corde allicere nunquam poterat. Patent hæc etiam ex sacra mentalibus earum confessionibus, in quibus asserunt, se nunquam voluntariè adhæsisse, & plura maleficia coactas à dæmombus inuisisse.

Est & alia differentia, quod ceñitur aliqua post fassioneur criminum sibiipsis mortem inrenare, vt laqueo vel suspēdio vitæ sibiipsis auferant. Quod vtique inimicus ille operatur, ne per sacramentalem confessionem veniam à Deo consequatur. Et hoc præcipue illis, quæ non voluntariè sibi adhererunt: licet & alijs, quæ sibi voluntariè adhererunt

A post

Non primis statim annis qualibet Malefica diabolo homagium præstât.

Diabolus non nisi per exteriora cordis intima coniecturis assequitur.

Cur quædam Malefica ad consistendum faciles sint.

*Tam difficul-
ter quaestiona-
sur Magus,
quam exorcisi-
fatur ob-
sessus.*

post criminum passionem intentet. Sed tunc cernitur, quod Diabolus coactè Maleficam habuit relinquere. Concludamus quod tantus vel etiam maior praesupponitur labor ad quaestionandum pro dicenda veritate Maleficæ, quantus ad exorcizandum à dæmone possessum. Ideo Iudex nec voluntarius nec facilis ad hæc esse debet, nisi vè dictum est in punitionem sanguinis. Sed & in hac causa faciat diligentiam, prout sequitur: primò ferendo sententiam,

Q U Æ S T I O XIII.

De modo sentiendi delatam ad quaestiones. Et quomodo prima die sit quaestionanda, & an possit conseruationem vite compromittere. Actus decimus.

*Sententia in-
terlocutoria
ad quaestione
submitenda.*

V I D denique secundo loco Iudex habet aduertere, statim post actus, in eo quod refert sententiam suam per modum qui sequitur.

Nos Iudex & assessores attendentes meritis, seu considerantes merita processus facti per nos contra te talem talis loci, talis dæreseos & diligenter omnibus examinatis; inuenimus, quod tu est varius in tuis confessionibus; vt pote quia dicis tales minas te protulisse, non autem in eo nocendi animo, & tamen nihilominus sunt indicia varia, quæ sunt sufficientia te ad exponendum quaestionibus & tormentis. Quapropter vt veritas ab ore tuo proprio habeatur, & vt deinceps aures iudicum non offendas, interloquendo declaramus, indicamus & sententiamus die præsentis & hora tali te supponendum quaestionibus & tormentis. Lata fuit hæc hæc sententia, & c.

*Admonitioni-
bus amicis eui-
acendo confes-
sionis.*

Secundò stat actus in eo, quod & præmissum est, adhuc non sic voluntarius ad quaestionandum, sed carceribus ad pœnam mancipatus, & non iam ad custodiam tantum vt prius (& adhibitis eius amicis, vt pœnas subterfugiat, & qd forassis morti non tradatur, licet alias punietur, vbi veritatem fateatur illis proponat & quod ad hoc ipsum delatum inducere velint, hortatur. Nam meditatio frequens, & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum disponunt ad veritatem eruendam.

It

Et à nobis experrum est, quod per huiusmodi informationes Maleficæ taliter confortatæ fuerunt, vt in signum resistentiæ in terram spuentes, quasi in faciem diaboli, dicebant, execras maledictæ diabole, faciam quod iustum erit, & consequenter crimina sua fatebantur.

Si verò conuenienter delato expectato, & tempore congruenter prorogato, & multipliciter informato: credat iudex bona fide ipsum delatum negare veritatem, quaestionent eam moderatè, vt pote sine sanguinis effusione: scientes quod quaestiones sunt fallaces, & sæpius, vt tactum est, inefficaces.

Est autem modus incipiendi talis, vt dum ministri se disponunt ad quaestionandum, post exspolient eum: vel si est mulier, prius antequam ad carceres pœnolos ducatur, ab alijs mulieribus honestis & bonæ famæ exspolietur: ea de causa, vt si maleficium aliquot insutum esset vestimentis, prout sæpè ex informatione Dæmonum præbentur ex membris pueri non baptizati, in finem vt pueri visione beatifica priuentur. Et dum instrumentum disponuntur, Iudex per se, & alios bonos viros fidei zelatores, inducat quaestionandum ad fatendum veritatem liberè, & si fateri noluerit, mander ministris, quod ad cordas ligetur, vel ad alia instrumenta applicetur, & ibi statim obtemperent non læti, sed quasi turbati. Post iterum solvatur ad petitionem aliquorum, & ad partem trahatur, & iterum inducatur, & inducendo informeretur, quod non tradatur morti.

Vbi Quaeritur, An hic iudex super delatum infamatum, & per testes, & indicia facti legitime conuictum, cum nihil desit nisi in ore proprio crimen fateatur, possit licitè conseruationem vite compromittere, cum tamen, si crimen fateatur, vltimò supplicio punietur.

Responderetur: A varijs varia sentiuntur. Nam quidam ita sentiunt, quod si delata est plurimum infamata, & super indicia facti violenter suspecta: & quod ipsa in magnum nocumētum sit, tanquam aliarum Maleficarum magistra, etiã tunc securari posset de vita, sub his circumstantijs, vt perpetuis carceribus, in pane & aqua adiudicaretur, dummodò alias Maleficæ sub certis & verissimis signis manifestaret. nec tamen illa pœnitentia carceris, vt ponitur, ei manifestã da esset, sed duntaxat securitas vite promittèda & aliquali

A 2

pœnitentia,

*Modus in ter-
tura proce-
dendi.*

*An iudicili-
cum promittè
do impunita-
tem reo pleclè
do, veritatem
elicere.*

penitentia, puta, per exilium, vel alio modo punienda. Et sine dubio pro Maleficis famosis, & præsertim quæ Maleficis medicaminibus insistant, & maleficiatos superstitiosis actibus curant, taliter seruandæ essent, vt aut maleficiatis subuenirent, aut Maleficas proderent. Nec tamen eorum proditori staretur, eò quòd Diabolus mendax, nisi pariter & alia indicia facti cum testibus occurrerent.

Alijs videtur ad idem in casu quo sit carceribus deputata esse ad tempus promissionem seruandam esse, & post spacium temporis incinerandam.

Ad tempus solum Hæreticis & Maleficis fides seruanda.
Tertij sunt qui dicunt Iudicem securè posse in conseruationem vitæ cõpromittere, ita tamen, quòd ex post à sententia ferenda se exoneraret, & in suum locum alium substitueret.

Intet quos modos primos, licet videretur vtilis propter maleficatorum curationem, tamen quia non est licitum maleficia seu illicita opera tollere, licet, vt in quæstione prima & introductoria huius tenoræ partis patuit, plurimum opinio sit, quòd licitum sit maleficia per opera vana & superstitiosa tollere. Sed quia in his magis docet Iudices experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quam ars aliquid seu doctrina: Ideo relinquitur hoc iudicibus. Certum est autem, vt experientia pluries docuit, quòd multi fatentur veritatem, nisi metu mortis retraherentur.

Quòd si nec minis, nec talibus promissis fateri voluerit veritatem, tunc ministri sententiã latam exequantur, & quæstionetur cõsuetis modis, & nõ nouis nec exquisitis, leuius vel fortius, secundum quod crimen exigit delinquentis. Et dum quæstionatur de certis articulis super quib. quæstionatur, & hoc sæpè & frequenter à leuioribus incipiendo: quia citius conceder leuia quam grauiora. Et dum hæc fiunt, notarius totum scribat in processu, & quomodo quæstionatur, & de quibus interrogatur, & quomodo respondetur.

Et nota, quòd si fatetur per tormenta, ducatur postea ad alium locum, vt denudò recognoscat, & quod non tantummodò vi tormentorum cognouerit.

Quartò stat actus in isto, quòd si quæstionatus de cetero noluerit fateri veritatem, ponantur alia tormentorum genera coram eo, dicendo, quòd oporteat eum hæc sustinere, nisi fateatur veritatem. Quòd si nec sic poterit ad terrorem

Experientia docebit Iudices.

Leuiora delicta primò interroganda.

vel etiã ad veritatem induci, tunc pro secunda aut tertia die quæstionanda ad continuandũ tormenta, nõ ad irerandum: quia iterari non debent, nisi noua superuenissent indicia.

Sententia ad continuandã tormentam.

Feretur coram eo sententia in modum qui sequitur. Et nos præfati Iudex, vt supra. Assignamus tibi tali diem talem, ad quæstiones continuandum, vt à tuo ore proprio veritas audatur, & totum ponatur in processu à Notario.

Et intra illud tempus assignatum Iudex per se, aut per alios probos viros, inducet eam ad fatendum veritatem modo præmissa, cum securitate vitæ, si ita videbitur expedire.

Aduertat etiam Iudex, vt intra illud tempus continè apud eam sint custodes, vt videlicet sola non relinquatur, quia à Dæmone frequentabitur, vt sibi ipsi mortem inferat, si & quantum Diabolus deserere ipsam intendit, aut ad deserendum ipsam diuinitus arceretur, hoc ipsum enim Diabolus melius nocere potest, quam aliquis scriptis referare.

Malefica non sola relinquenda.

Super tormenta continuanda, & de cautelis, & signis, quibus cognoscere potest iudex Maleficã: & quomodo se ab eam maleficis debeant præmunere. Item quomodo sint abradenda, in locis ubi sua habent maleficia abscondita, cum declarationibus varijs, ad obuianandum maleficio taciturnitatis. Et est alia vnde cruetur.

Q V A E S T I O X V.

QUOD autem consequenter restat Iudici super tormenta continuanda? Est aduertendũ primò, quòd sicut non omnium membrorum est eadẽ medicina, sed potius diuersorum & singulorum sunt diuersa & singulares medicinae, sic nec ad omnes hæreticos, seu de hæresi delatos, idẽ modus interrogandi, inquirendi & examinandi, quò ad articulos est seruandus, sed secundum veritatem factam, & personarum, varius & diuersus modus examinandi. Ideo præfatus iudex & medicus, qui putrida mēbra, & scabiosas carnes refecare, & sequestrare ab innoxijs nititur, idẽ estimare potest, delatam maleficio taciturnitatis infectam, quã taciturnitatem euellere nõ potest vna & infallibilis depingi regula,

seu modus, imò etiam dare non esset tutum: eò q̄ cum illi modum consequenter assuetum, ac regulam generalem, tenebrarum filij prauiderent, ipsam tanquam laqueum suæ perditionis, facilius cuitarent seu etiam præcauerent.

*De maleficio
saciturnita-
tis.*

Curet igitur prudens ac industrius iudex occasionem & modum interrogandi arripere, siue ex testium respõsibus seu attestationibus, siue ex ijs, quæ aliàs experientia eum docuit, siue ex ijs quæ proprii ingenij acumen aperit: subscriptis cautelis vtendo.

*Malefica non
queit lachry-
mas fundere.*

Nam si inuestigare affectat, an maleficio saciturnitatis sit inuoluta, aduertat an lachrymare corâ eo stando queat, aut tormentis exponendo. Hoc ipsum enim pro certissimo signo ex fide dignorum antiqua relatione, ac propria experientia docente, adeò compertum est, q̄ etiam si ad lachrymandum coniuurationibus aliqua hortetur, & compellatur, si Malefica existit, hoc ipsum. scilicet lachrymas emittere non potest: dabit quidem flebiles, & ex spuro, genas & oculos linire, ac si fieret attentabit, super quo à circumstantibus cautè aduertendum erit.

*Modus coniu-
randi ad la-
chrymas.*

Modus autem coniuRANDI ad lachrymas veras, si innoxia fuerit, & cohibere lachrymas falsas, talis vel consimilis in sententia praticari potest, à iudice, seu presbytero: manû super caput delati seu delatæ ponendo. Cõiuro te per amarissimas lachrymas, à nostro saluatore Domino Iesu Christo in cruce pro salute mûdi effusas, ac per ardētissimas lachrymas ipsius gloriosissime virginis Mariæ, matris eius, super vulnera ipsius hora vespertina sparfas, & per omnes lachrymas, quas hic in mûdo oēs sancti & electi Dei effuderunt, & à quorū oculis iam omnē lachrymam absterxi, vt in quātum sis innoxia, lachrymas effundas, si nocēs, nullo modo. In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen.

Experientia docuit, quāto amplius coniuRABATUR, tantò minus flere poterant, cum tamen vehementer se ad fletum stimulabant, & genas spuro humectabant. Possibile tamen, vt post in absentia iudicis, & extra locum & tempus torturæ, eorū custodibus flere valeant.

*Causa impe-
dimenti fletus
in Maleficio.*

Quod si causa impediens fletus in Maleficio queritur, potest dici, q̄ quia gratia lachrymarum in pœnitentibus præcipuis donis aueribitur, cum celum penetrare, & inquinabilem vincere, humilis lachryma à Bernardo, asseritur: nulli

nulli dubium, quin & inimico salutis displicere noscitur, vnde & summis conatibus illas impedire nemo ambigat, vt finalis impœnitentia potius introducatur.

Sed quid si astutia Diaboli Deo permitte[n]te, etiam Maleficam flere cõtingeret: Cùm flere, nere, decipere etiam propium mulierum dicatur. Respõderi potest: cum occultata sint Dei iudicia, si aliàs non possit conuinci per legitimos testes, super aliqua indicia facti, nec etiam suspecta esset grauitè aut violentè, vtique esset absoluenda, & pro leui suspitione, in qua statet propter infamiam, quâ testes deposuerunt, haberet hæresim Maleficarum abiurare: vt in secundo modo sententiandi discutierur.

Secunda cautela non solum post hæc primam obseruanda, verum etiam omni tẽpore iudici & omnib⁹ assessoribus aduertenda, q̄ non permittant se ab ea tangi corporaliter, præsertim super nudâ iuncturam manuum & brachiorum, sed omnino secum deferant sal exorcizatum in Dominica die palmarū, & herbas benedictas. Hæ enim res in simul eũ cera benedicta inuoluta, & in collo deponata, vt supra in secũda parte opetis de remedijs cõtra maleficiales infirmitatès & defectus paruit, mirâ habent efficaciam præseruandi, non solum ex Maleficarum testimonijs, verum etiam ex vsu & consuetudine Ecclesiæ, quæ in hunc finē huiusmodi exorcizat & benedicit, vt patet in earum exorcismis, cun̄ dicitur ad effugandam omnem potestatem inimici, &c.

Et non videatur extraneum de tactu iuncturarum seu membrorum, quia diuina permissione interdum per auditum verborum ab eis prolatorū maleficare opere Dæmonum possunt, præcipue eò in tempore, vbi quæstionibus exponuntur.

Experientia nos edocente, nouimus quosdam in castris detentas, quæ nihil aliud à Castellanis instatissimis precibus flagitabant, nisi vt in aduentu Iudicis, aut alterius præsentis, eis concederetur, vt primum incuitum visus in ipsum iudicem ditigere possent, antequam ab eo vel alijs essent visæ, ex quo intuitu etiam sortitæ, quòd talis iudex aut alij sui assessores ita alieni in eorum cordibus fuerunt, quòd omnem, si quam habuerunt indignationem, amiserunt, nec ipsas molestare quoquo modo præsumebant, sed libere abire permiserunt. Qui scit, & expertus est, verum

*Humiles la-
chryme vni-
cunt potentia
superbissimos.
Flere, decipe-
re, nere est
mulierum pro-
prium verè.*

*Iudices non
ferant se à
Maleficio tan-
gi.*

*Visu malefici
immitunt
Maleficia.*

dat testimonium, & vtinam talia procurare non possent.

Non paruipendant Iudices talia auisamenta & remedia, cum vilipensio talium post tantas admonitiones, in æternam eis cederet damnationem, iuxta saluatoris dictū: Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent pro peccato. Muniatur ergo se præmissis ex Ecclesiæ constitutione.

Et si commodè fieri potest, ipsa à tergo deorsum veredō ad iudices & assessores introducat. Et non solum in præsentī actū, verum in omnibus præcedentibus & sequentibus, signo crucis se muniendo, & viriliter aggrediendo, frangentur cum Dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis æstimet superstitiosum, vt à tergo introducat, cum, vt sæpè tactum est. Canonistæ ad tollendum & impediendum maleficia maiora concedant, & vana vanis cōrundere semper dicant esse licitum.

Tertia cautela in præsentī actū vndecimo obseruanda, vt pili ex omni parte corporis abradantur: Et est eadem ratio, sicut supra de vestimentis exuendis. Habēt enim pro maleficio taciturnitatis aliquas superstitiosas alligaturas quarundam rerum, siue in vestimentis, siue in pilis corporis & interdum in locis secretissimis non nominandis.

Quod si obiceretur: Nunquid Diabolus absque huiusmodi ligaturis rerum posset mentem Maleficæ indurare, vt crimina non valeat fateri, sicut & alij scelerosi sæpius inueniuntur, sub quibuscunque maximis tormentis, quantumcunque per indicia facti, aut per testes sint conuicti. Respondetur, vtique verum esse, q̄ absque rebus quibuscunque dæmon valeat talem taciturnitatem procurare: illis tamen rebus vitur in animarum perditionem, ac offensam maiorem Diuinæ maiestatis.

Quod vt clarius pateat, Malefica quædam in oppido Haganoæ, de qua supra in 2. parte operis tactum est, tale maleficium taciturnitatis procurare sciebat, vt masculus recentior natus, & non baptizatus, & cum hoc primogenitus, inreremptus, & in fornace affatus, cum alijs rebus, quas exprimere nō expedit, incineratus & puluerizatus, si qua malefica aut flagitiosus, ex ijs quicquam secum deferret, nullo modo sua crimina fateri posset.

Hæc clarum est, quod si centum millia puerorū adhiberentur

Malefica ita in iudicium producenda, vt tergum indicibus vertat.

De abradendis pilis Maleficarum.

Procuratio maleficij taciturnitatis.

rentur ex naturali inclinatione, nunquam talem effectum taciturnitatis causare possent: vitur tamen, vt cuique intelligenti patet, in animarum perditionem, & Diuinæ maiestatis offensionem.

Sed & hoc, q̄ allegatur, q̄ sæpè flagitiosi homines, & non Malefici, talem penes se taciturnitatem retinent. Dicendum est, q̄ talis taciturnitas triplici ex causa provenire potest. Primo, ex naturali quodammodo duritia mētis. Quia sicut aliqui sunt molles corde, aut vecordes, q̄ ad leuem tormentam omnia concederent, etiā quæcunque falsa, ita aliqui sunt ita duri, q̄ quantumcunque vexentur, veritas ab eis non habeatur: Et præcipuè illi, qui alias fuerūt questionari, quorum brachia citò sicut trahuntur, ita & flectuntur.

Secundo, provenit ex maleficio penes se retento prout dictum est, siue in vestimentis, siue in pilis corporis. Tertio, q̄ interdum, licet penes se non habeat maleficia insuta, aut alligata, maleficiuntur tamen ab alijs Maleficis, quantumcunque remotis. Prout Malefica quædam in *Isburg* se iactare solebat q̄ vbi ad minus solum ex vestimentis alicuius detentari haberet, tantum efficere posset, q̄ quantumcunque tormentaretur, etiam vsque ad mortem, nihil fateri posset: quare patet responsio ad obiectionem.

Sed quid in Diœcesi Ratisbonensi casu contigisse asseritur? Quod dum quidam hæreici ex propria confessione deuicti, non solum vt impoenitentes, imò & defensores illius perfidix, morti fuissent adiudicati, accidit, vt illi in igne remanerent: Tandem per aliam sententiam ad submersionem adiudicati, nihil proficere potuerunt: Stupentibus omnibus, & fidem ipsorum vt iustam defendere dum quidam conabantur, sollicitus præsul super gregem, triduanum ieiunium indixit, quo deuotè expleto, cuidam notificatur, q̄ in certo loco corporis, videlicet sub brachio vno, maleficium quoddam inter pellem & carnem insutum habent, quo reperto & amoto, continuo incendio consumpti fuerunt. Licet ab alijs opinetur, q̄ quidam Necromanticus ex Dæmonis consultatione, qui sibi hoc indicauerat, prodidisset. Sed quocūque modo factum fuerit, verisimile est, quod diuina virtute Dæmon coactus, dum semper ad subuersionem fidei machinatur, hoc manifestauerit.

A simili, vbi talis iudici acciderit casus, quid faciendum foret,

Facinorosa taciturnitas in torturâ, vnde proficiuntur.

Malefica etiā alios ad taciturnitatem maleficare possunt.

Heretici manent in igne illi.

Maleficium contra ignem inter carnem & pellem insutum.

foret, elicere potest: ut videlicet ad Diuinum recurreret præsidium, ut ieiunijs & orationibus deuotarum personarum hoc genus Dæmoniorum à maleficijs expellatur, in casu, quo nec per mutatione indumentorum, aut tonsuram pilorum ad veritatem fatendam sub tortura induci valeat.

Cera benedicta in calicem aquæ benedictæ immissa, maleficium taciturnitatis abigit, si bibatur.

Et licet in Alemaniarum partibus, talis abrasura, præsertim circa loca secreta, plurimum censetur inhonesta: qua de causa nec nos inquisitores vsi sumus: Sed tonsis capillis capitis, cum calice aut citho aquæ benedictæ, guttulam cere benedictæ immittendo, & inuocatione sanctissimæ trinitatis ieiunio stomacho trinitas in potum ministrando, per Dei gratiam à plerisque taciturnitatis maleficium abstulimus. Tamen in alijs regnis Inquisitores talem per totum corpus abrasuram fieri mandant. Vnde & Cumanus Inquisitor nobis insinuauit, quod anno elapso, qui fuit 1487. vnam & quadraginta Maleficas incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrais. Et hoc in districtu & comitatu Burbiæ, vulgariter dicitur *Mormsferbad* in confinibus Archiducis Austriæ, versus Mediolanum.

Quod si quaeritur: an tempore necessitatis, quo nullis remedijs congruis maleficium tenuerint, ut præmissum est, licitum foret, diuinationes, quæ etiam maleficia curare & tollere solent, pro amotione talis maleficij consulere. Responsio. Quicquid sit de negotio Ratilbonæ peracto, exhortamur in Domino, ut in nullo casu, quantumcunque necessario, pro Republica, diuinationes consulantur, & hoc propter magnam offensam Diuinæ maiestatis, cum tot alia sint nobis remedia concessa, per quæ omnino assequi poterimus, aut in propria potiti forma, aut in æquiualeti, ita quod omnino veritas experietur vel ab eius ore, ut incinerari valeat, vel Deo auferet ipsam de medio, aliam mortem super eam permittendo.

Media licita pro obstinata taciturnitate subiectorum quaestione abolenda.

Hæc autem nobis remedia proponuntur: ut primo faciat homo id quod potest ex propria industria, & ex propria virtutum suarum exercitatione, modis supra tactis insistendo pluries, & præsertim certis diebus, ut iam in sequenti quaestione patebit. 2. Cor. 9. Abundetis in omne opus bonum. Secundo, quod si deficit recursus habeat pro consilio ad alios homines, qui fortè sibi remedium, de quo nunquam cogitauerat, impartiretur: eò quod varij sint modi ad maleficia tollenda.

Tertio

Tertio si prædicta deficiunt, habeat recursus ad deuotas personas, iuxta illud Ecclesiast. 37. Cui viro sancto assiduus esto, quemcunque agnoueris obseruantem timorem Dei. Item ut sancti in patria innocenter per eos. Quæ si omnia defecerint, recursus habeat immediatè ad Deum iudex & omnis populus ieiunijs & orationibus, ut tale maleficium sua pietate amoueat. Sicut Iosaphat. 2. Paral. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te: & sine dubio Deus in necessarijs nostris non deficiet.

Vnde & Augustinus & habetur 26. q. 7. non obseruabis. Qui has & quascunque Diuinationes, aut facta, aut auguria obseruat, aut attendit, aut consentit obseruantibus, aut talibus credit. si opere prosequendo, aut ad domum earum vadit, aut in domum suam propriam introducit, aut interrogat, sciat se fidem Christianam & baptismum præuicasse, & paganum & Apostatam, & Dei inimicum, ipsa Dei in æternum grauiter incurrere, nisi Ecclesiastica poenitentia emendatus, Deo reconcilietur. Non deficiat ergo iudex semper licitis utendo, iuxta præmissa, remedijs, & finaliter subscriptis cautelis.

Q V A E S T I O X V I.

De tempore, & de secundo modo interrogandi. Et est actus duodecimus, super finales causas à indice obseruandas.

Super præmissa sunt aliqua aduertenda. Primo quod sacratoribus diebus, & infra missarum solemniam sine Maleficæ interrogandæ, ita ut populus adhortetur ad implorandum Diuinum auxilium, in generali nihil specificando, nisi ut contra quascunque Dæmonum infestationes sancti inuocentur.

Secundo, ea quæ supra tacta sunt de sale & alijs rebus benedictis, cum septem verbis, quæ Christus protulit in cruce, in scheda la conscriptis, insimul colligatis, collo eius alligentur, longitudo Christi super nudum corpus, & extra benedicta circum cingatur: Siquidem longitudo ipsa commode haberi

Preationes publica Ecclesia conducunt contra obstinationem Maleficarum.

386

Quo temp. & quibus caute. &c.

haberi potest. Experientia docuit miro modo his rebus ipsas molestari, vixque retinere: præcipue autem reliquias sanctorum.

*Longitudo
Christi alliga
ta corpori co
git Maleficæ
confiteri.*

*Adfrontatio
testium.*

*De indiciis
candentis ferri.*

*Feriarum
tempore magis
confitetur Ma
ge, quam alio
tempore.*

*Quomodo om
Maleficæ ag
dum; si nihil
proferat confi
teantur.*

*Nota effectum
vocabili sibi,
et qd.*

His sic dispositis, & aqua benedicta in potum porrecta, disponatur iterum ad quæstiones, continuo exhortado vt prius. Dum autem à terra eleuatur, & si per talem modum tormentatur, iudex legat vel legi faciat dicta testium, submissis nominibus, taliter dicendo, ecce per testes conuicta es. Item si testes vellent se facie ad faciem adfrontare, tunc iudex interrogaret, an fateri vellent, si testes sibi in faciem præsentarentur. Vbi si annueret, tunc inducendi testes essent, & coram ea statuendi, si forte robore, seu verecundia quicquam criminum fateretur.

Vltimò si videat, ipsam non velle detegere flagitia sua, interrogabit eam, an pro sua innocetia indicia candentis ferri vellent subire: Et quia illud omnes affectant, scientes qd per Dæmones à læsione præseruantur: Vnde etiã quòd veræ Maleficæ existant cognoscuntur: replicabit iudex: quia remeritare se tantis periculis submittere possit, & omnia conscribatur. Sed quòd illud candentis ferri indicium non sit eis concedendum, inferius patebit.

Aduertat etiam iudex, quòd sextis feriis præcipue vsque dum sit compulsus pro expectatione nostri Saluatoris interrogata, sæpe falsæ fuerunt.

Sed quia super extremum nos procedere oportet, videlicet super omnimodam eius negatiuã, in qua si perstiterit, iudex relaxabit eam, & sequentibus adhuc vtatur cautelis, educendo eam de carcere pœnoso ad alium, pro custodia

tam bene munitum, ita tamẽ, quòd sibi omnino caueat, quòd nullo modo tradatur cautionibus, seu fideiussoribus, nec alias manulenta decreto. Quia à talibus manulente datis veritas nuquam haberetur, imò semper peiores efficiuntur.

Sed hoc primò procuret, quòd humaniter in cibo & potu tractetur, & interim intræt honesti, & non suspecti, qui etiam frequenter de diuersis impertinetibus ei colloquantur, & tandem vt confidenter consultant, qd fateatur veritatem, promittendo quòd iudex sibi faciet gratiã, & qd velint esse rãquam mediatores: Et in finem huius intrabit iudex, & promittet facere gratiã: subintelligendo vel sibi aut Reipublicæ: in cuius conseruatione totum qd sit est gratiosum.

Si vero

Si vero sibi ad vitã promitteret, quæ supra quæst. 14. super tres modos tacta sunt, scribantur singula à notario, & sub qua forma verborum ac intentione sit gratia promissa. Et si quidem delata sic gratiam petierit, & facta detexerit, dicantur verba generalia, quòd amplius fiet illi quàm ipsa petierit, in eum finem vt ampliori confidentia loquatur.

Secunda cautela in hoc actu, quòd si omnino noluerit detegere veritatem, habeat iudex, vt supra tactum est, de eius complicibus, sine ipsis scitu examinare. Et si quid huiusmodi deposuissent, per quæ conuinci posset, hæc iudex proponat, & diligenter de singulis inuestiget: Et ad idem, si quæ instrumenta vel vnguenta & pixides in domo fuerint reperta: sibi offerantur, & ad quæ via fuerit, &c.

Tertia cautela, si adhuc perseverat in sua pertinacia & habet confodales examinatas, quæ cõtra & non pro ea deposuissent vel si non habet, procuret alium fide dignum quem nouit deperitẽ nõ ingratum, sed tanquã amicum & fautorem, qui quodam serò intret ad Maleficã, protrahendo locutiones: & tandem, si quidem non est de complicibus, fingat nimis esse tardẽ pro recessu, & remaneat in carcere cum eadem, & de nocte pariter colloquantur: Si vero de cõplicibus, tunc edentes & bibetes, mutuo etiã cõferant de rebus commissis: Et tunc sit ordinatum, qd stent extra carcerem in loco congruo explorantes eos, aulcullantes & verba colligentes, & si opus fuerit, scriptor sit cum eisdem.

Quarta cautela, vt si tunc incipiat dicere veritatem, aulo modo differat iudex recipere eius confessionem, etiam media nocte, sed continuet quãtum potest: & si in die non curet si proroget prandium vel cœnã, sed instet quoadusque dixerit veritatem, saltem quòd ad principalia. Nam per dilationes & interruptiones frequentius est repertum, quòd redeunt ad vomitum & non aperiunt veritatem quam detegere inceperant habito consilio deteriori.

Et aduertat Iudex, qd post confessionẽ nocumentorum, In fine interrogatorum de
hominibus aut iumentis illatoris, inquit, quot annis Incubum Dæmonem habuerit, & à quanto tempore fidem ab Incubo interroganda Maleficæ.

Quinta cautela si prædicta omnia deficerent, tunc si fieri potest, ducatur ad aliquod castrum, & ibi certis diebus custo-

dia

dia mancipata, fingat Castellanus se ad partes longinquas peregrinaturū, & interim familiares aliqui, vel etiam mulieres honestæ eam visitantes, promittant ei quod velint eam omninō dimittere liberē ebire, dummodo informet eos, vel eas, de certis experimentis. Et aduertat iudex, quod sapissimē per talem modum factæ fuerunt & conuictæ.

Et nouissimē in Diocesi Argentinensi prope oppidum *Schlesstat* & castro *Ronigsheym* Malefica detēta, nullis tormentis & quæstionibus deduci poterat ad fatendum sua crimina: tandē modo supra dicto de Castellano seruata, licet præsens erat in castro, ipsum tamen Malefica æstimabat abesse, tres familiares intrabant & ei liberam relaxationem promiserūt, dūmodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renueret, & q̄ dolosē cū ea agerent proponeret: tandē interrogās de puibus informari uellent, vnus dixit, super grandinem excitandum, alter super carnalia facta. Tandē ubi super grādinem illum informare uolebat, & scutella aqua plena apparsa, Malefica sibi iniunxisset, ut digito paululū aquā moueret, & ipsa certa uerba protulisset, subito locū quem explorator nominauerat, scilicet syluam adiacentē castro, tanta tempestat & grando repleuit, sicut à multis annis uisum non fuerat.

In casu tamen quo omnia deficerent, vel etiam in casu quo crimina faterentur, quid ulterius iudici per sententiā faciendum sit, ut totus processus finiatur in quo uelima pars huius operis terminatur, restat declarare.

TERTIA PARS.

Huius uelima partii operis: Qualiter processus iste fidei sit debito sine per sententiā diffinitiuam terminandus.

R Et Dei gratiam ijs expeditis, quæ ad cognitionem proprietatum super hæresim Maleficarum deferuunt: insimul etiam qualiter processus fidei aduersus illam sit iuriandus & continuandus: restat nunc discutere, qualiter talis processus per debitam sententiā sit congruo sine terminandus.

Vbi primō notandum q̄ cum hæresis hæc, ut in principio huius uelime partis tactū est, præ alijs hæresibus simplicibus hoc habeat, quod non est pura, sed mixta crimine

Eccle

Ecclesiastico & ciuili, ut de se patet. Ideo de modis sentiendi tractando, primō tractādum est de quadam sententiā, ad quam Maleficæ solent appellare, de qua secularis iudex per se, irrequisito ordinario agit. Secundō, de his, in quibus sine ordinario agere non potest. Et sic tertio, quomodo ordinarij se exonerare possunt, patebit.

Q V A S T I O X V I I .

Super purgationem uulgarem & præcipuē super examen candentis ferri, ad quod Malefica appellant.

N autem Malefica uulgari purgatione, de qua 2. q. 4. consulisti, & ca. monomachia: super reatum tentatiuē purganda, & per iudicem secularem ad hoc altringenda, vel admittenda ad iudicium candentis ferri, si

ad hoc appellat, & uidetur quod sic.

Nam sicut duellum ad conseruationem uitæ propriæ in causa criminali vel rerum suarum in causa ciuili ordinatur: ita & iudicium candentis ferri, per tactum uel aquæ bullientis per totum: Sed primum licitum est in aliquo casu, iuxta sanctum Thomam, 2. 2. q. 95. in fine uelimi articuli, ubi dicit: quod tunc duellum potest esse licitum, ubi ad communem rationem sortium appropinquat, ergo etiam in aliquo casu iudicium ferri candentis.

Item multi principes sanctæ uitæ, & qui bonorum confitio utebantur, ut sanctus Henricus Imperator erga conjugem uirginem Kunigundam, quam de adulterio suspectam habuerat, exercuit.

Item sicut iudex, qui habet curam communitatis, licitè potest minora mala permittere ad uirandū peiora, ut meretrices in ciuitatibus, ne omnia turbetur libidinibus: iuxta Augustinum in libero arbitrio. Tolle meretrices, & omnia turbabis libidine. Ita per tale iudicium ubi quis ab insultibus & iniurijs alicuius communitatis super causam criminalem aut ciuilem liberari possit.

Item quia minus est læsio manuum per candens ferrum, quam uitæ interfectio per duellū, ideo si duellū admittitur, ubi

Appellatio ad candens ferrum.

Argumentum à duello sumptum.

Si tollantur meretrices, omnia turbantur libidine.

Minora mala tolerantur ad uitanda maiora.

vbi consuetudo habetur: à fortiori & examen cadentis ferri.

Tetatur Deus per duellum & cadens ferri.

Contrarium habetur. 2. q. 5. monomachiam. Vbi dicitur hæc & huiusmodi sectantes, Deum tentare videntur. Vbi attendendum esse dicunt Doctores quod quia non solum à malo iuxta Apostolum. 1. Thessal. 5. sed etiam ab habere speciem mali abstinendum est: ideo non dicitur in illo c. omnes hæc sectantes tentant Deum, sed videntur tentare, vt intelligatur, quod posito casu quod aliquis talia exercens intendat alium finem, fortè rectum: quia tamen apparentia est mala, cauendum est.

Respondeo quod tale iudicium seu examē sit illicitum, præcipuè cadentis ferri, deducitur ex duobus: Primò, quia ordinantur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio referuantur. Secundò etiam, quia huiusmodi iudicium non est auctoritate diuina, aut etiam documentis sanctorum patrum sancitum. Vnde in c. consuluisti. 2. q. 5. Quod Sanctorum patrum documento sancitum nõ est, superstitiosa adinuentione est præsumendum. Et Stephanus Papa in eod. capit. Spontanea cõfessione vel testium approbatione delicta concessa sunt vestro regimini iudicari: Occulta enim & incognita illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda hominum.

Qua non descripta patrum sunt iurisperitiosa.

Differentia inter duellum & examen potu bullientis aquæ. Quia duella magis accedunt ad communem rationem fortium, vt pote, quia pugiles sunt penitus pares virtute & arte quàm examen cadentis ferri. Quia licet vtrumq; ordinetur ad alicuius facti occulti inquisitionem, per aliquod factum ab homine: tamen quia in iudicio cadentis ferri aliquis miraculosus effectus expectatur, quod non contingit in duello: vbi solummodo cõtingit interfectio vnus vel amborum. Ideo examen illud est omnino illicitum, licet duellum non sit ita illicitum. Incidentaliter tamè propter principes & iudices seculares super duellum admittendum est.

Aquinas & Lira prohibent duella.

Notandum quod occasione horum verborum sancti Thomæ, qui hanc distinctionem ponit, Nicol. de Lira in Postilla sua super Bibliam. 1. Reg. 17. occasione etiam duelli seu conflictus ipsius David cum Philistæo, vult elicere quod in aliquo casu duellu possit esse licitum. Ideo quod hoc

hoc non fit de mente doctoris Tho. sed potius oppositum, probat Paulus Burdegalenis contra Nicolaum præfatum: Cuius probatione benè aduertere debent principes & iudices seculares.

Primò per hoc quia duellum, sicut & examen alterum ordinatur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio referuantur, vt supra tactum est. Nec potest dici, quod institutionem habuerit ex conflictu David: Quia illi reuelatum fuit à Domino interiori instinctu, vt tale certamen inire deberet, & quod iniuriam sibi illatam per eum vindicare contra Philistæum vellet, quod ex verbis David elicitur, Ego venio contra te in nomine Dei viuentis. Et sic non fuit propriè duellator, sed diuinæ iustitiæ executor.

Secundò, ex hoc, quod præcipuè iudicibus est aduertendum, quia in duello datur potestas, vel saltem conceditur licentia vtrique interficiendi se mutuo: etiam cum alter eorum sit innocens: Ideo præstat auctoritas, vel saltem licentia interficiendi innocentem: quod cum simpliciter sit illicitum, quia contra dictamen iuris naturalis & Diuinum præceptum. Ideo omninò illicitum, tam ex parte appellantis, quàm recipientis, quàm etiam iudicantis & consulentium, qui omnes homicidæ reputantur.

Tertio, ex hoc, quia cum Duellum sit singularis pugna duorum, vt per victoriam vnus appareat iustitia, tanquam per diuinum iudicium, alterius iniustitia non obstare, quia tunc Deus tentatur: Vnde redditur illicitum ex parte appellantis & recipientis. Tamen cum ipsi iudices alijs medijs iustum iudicium aut terminationem litis procurare possent, cum hoc non faciunt, sed consulunt, vel omnino permittunt, cum prohibere possent, consentiunt vtrique ad interfectionem innocentis.

Verum quia non est verisimile, postulatorem Nicolaum hæc latuisse aut ignorasse: Ideò vbi dicit in aliquo casu duellum absque peccato committi mortali, loquitur ex parte iudicantium aut consulum, vbi, non per ipsorum inductionem aut consilium, sed per ipsos appellantem & recipientem tale examen exercetur sine alio respectu.

Et quia non est nostræ speculationis his immorari, sed de ipsis Maleficis differere, clarè patet, quod in alijs criminibus causis circa furtu aut latrocinium tale examen inhi-

Davidis congressus cum Goliath non fuit duellum.

In duellis & pugnantibus & iudices consulentesque sunt homicidæ.

tur. Quāto magis hīc, vbi constat Maleficas cūcta maleficia auxilio Dæmonum procurare, siue in læsionibus inferendis, siue curandis, siue tollendis, aut impediendis.

Diabolū per modicā naturā posse cādens ferrum inefficax red- dere.

Nec mirum quod opere Dæmonum à læsionibus in tali examine præseruantur Maleficæ: cum, vt naturales trahunt, succus cuiusdam herbæ, vbi manus inunguntur à combustionem possit præseruare: Et cum ipsum Dæmonem virtutes herbarum minimè lateant, dato quod per interpositionem alicuius corporis inter manus deferentis, & ipsum ferrum læsionem non interciperet, prout inuisibiliter procurare potest. Tamen per huiusmodi naturales rerum proprietates hoc efficere possit, vnde minus quàm quibuscunque alijs malefactoribus ipsis Maleficis, propter intimam familiaritatem, quam cum Dæmonibus tenent, tali examine sunt purgandæ: sed ipso facto, vbi ad hoc appellant, iam vt suspectæ Maleficæ sunt habendæ.

Defertur ad hoc factum, q̄ in Constantiensi Diocesi tribus annis vix iam elapsis contigisse fertur. Nam in dominio Comitum de *Furstenberg* ad quod pertinent Nigræ syluæ, fuit Malefica quædā famosa, & plurimū ab incolis diffamata, quæ vbi per Comitem ad instantiam plurimorum fuisset comprehensa, & de plurimis indicij super varia maleficia delata, tandē cum inter tormenta & quæstiones interrogaretur, manus omnium volēs euadere, ad examen candentis ferri appellauit. Iuuenis Comes nō multū in his expertus, examē admisit, & dū cādens ferrū per tres duntaxat passus deferre adiudicata fuisset, per sex deportauit, offerens se denuō ad ipsum longiori spacio deportare. Qua ex re, dū manifestū habuissent indicio maleficii iudicare: quia nullus sanctorum præsumpsisset taliter Diuinam assistentiam tentare, ipsa tamen absoluta à vinculis, & illæsa vsque in præsens perseuerat, non tamen sine fidelium scandalo.

Q̄ A E S T I O XVIII.

De Sententia Diffinitiuā in se qualiter est ferenda.

Onsequenter ad tractandum de his, in quibus secularis iudex per se cognoscere & sententiarē potest dicecesanis, si libet, manentibus exoneratis. Hoc ipsum enim præsupponimus, vt ne dum nos ipsi Inquisitores salua fide

fide & iustitia simus ab his sententiandi modis exonerati: Verū & ipsos Dicecesanos eadem sinceritate exoneratos affectamus, ipsorum facultatem & iurisdictionem minimè amputando. Quæ tamen, si vti vellent, necesse foret, & nos Inquisitores, iuxta c. multorum querela. de hære. in Cle. pariter concurrere.

Attendant tamen q̄ quia hoc crimen Maleficarum non est merè Ecclesiasticum: Vnde nec potestatibus, nec dominis temporalibus adiudicandum & sententiandum, vt in c. inquisitionibus. §. in hibemus. de hære. lib. 6. i. nterdictum. In quibus tamen præfata potestas diffinire & cognoscere sine dicecesanis non potest, similiter deducet.

Sed primò videndum de ipsa sententia in se. Secundò qualiter sit ferenda. Tertiò quot modis.

De primò. Cū secundū August. vt 2. q. 2. c. 1. Nos in quenquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum, aut sponte confessum. Et sententia sit triplex, vt dicit gl. summaria in pri. quæstionis, scilicet interlocutoria, diffinitiuā & præcepti. Et Ray. explicās dicit, interlocutoria sententia dicitur, quæ non super principali, sed super alijs quæstionibus profertur inter principium causæ & finem emergētib⁹: vt est de teste repellēdo, vel de rilatione causanda, vel nō, & huiusmodi. Vel forrē dicitur Interlocutoria quæ inter partes loquēdo præfertur sine scripturæ solemnitate.

Quæ interlocutoria sententia dicitur.

Diffinitiuā autem sententia dicitur, quando principalis quæstio diffinitur, ff. de re iud. l. 1.

Sententia præcepti est, quando maior præcipit minori. De primis duabus nostra consequenter erit speculatio præcipue super sententiam diffinitiuam.

Quid sententia præcepti dicitur.

Notandum secundò, q̄ licet in glossa præfata dicatur, q̄ si sententia diffinitiuā fuerit lata omisso ordine iuris, ipso iure nulla sit, 2. q. 2. Si quando. §. diffinitiuā. Et post dicitur. Scias quod duplex est ordo iuris. Vnus, qui est de necessaria substantia iudiciorum, vt fiat litis contestatio, & lites recipiantur, si cōtra hunc ordinē feratur sententia nō tener. Est alius ordo, qui nō est de substantia iudiciorū, vt scilicet sententia non feratur sub conditione, & vt prius nō pronūcietur de possessione quā de proprietate: si tamen hoc non seruet, tenet sententia. 2. q. 6. Anteriorum. §. biduum.

Duplex ordo iuris vnus de substantia, alter non.

In hac tamen causā, quia est causā fidei, & hæreseos crimen,

men, licet mixtum, proceditur summarie, simpliciter & de plano, vt pater in cap. staru. lib. 6. Et qualiter ista verba intelli gantur, habes, supra quæst. 6. Et vt ibi deducitur, Index necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, &c. sequitur. Probationes tamen necessarias admittat, similiter citationem & protestationem iuramenti de calumnia &c. Vnde & alius modus procedendi iam per iura noua declaratur.

*Quid in pro-
cessu summa-
rio attenden-
dum in diffini-
tione.*

De secunda autem, qualiter sit ferenda. Nota quod proferri debet à iudice, & non ab alio, aliter non valet. Item, in loco publico & honesto etiam sedendo, vt 3. q. 3. iudicia. §. spacium. Et similiter de die, & non in tenebris: & sic de multis, quæ ibi notantur: Tum quæ ibi continentur, quod non diebus feriatis, & non in scriptis feratur.

Notandum quod quia hæc summarie, simpliciter & de plano, vt supra tactum est, proceditur, & de verb. signif. ca. sæpe contingit. in Clem. dicitur, quod tempore feriarum, ob necessitates hominum indulgetur, à iure procedere valeat: & quod iudex amputet dilationem. Ideo si iudici liber seruare illa poterit, nec scripto proferre tenetur. Cùm secundum Io. Andr. Plures sunt casus, in quibus sine scripto sententia valet, & inter illos enumeratur consuetudo loci, vel fori, dist. 11. consuetudinis. Episcopus etiam, si est iudex, potest per alium sententiam recitare, ad instar illustrium.

*Quando exe-
cutio senten-
tiam sit differenda.*

Itē nota, quod licet in actionibus criminalibus executio sententiæ non sit differenda, fallit tamen hoc in aliquibus casibus, præcipue quatuor: sed pro hac materia capiuntur duo. Primum si lata est in muliere prægnante: differtur enim vsque ad tempus partus. ff. de re iudic. in l. prægnantis. Item cùm quis est confessus crimen, & postea negat. Et intellige, si confessio prius non fuit reiterata, modo quo supra tactum fuit quæstione decima quinta.

De tertio autem, quot scilicet modis sit ferenda, quia consequenter vsque in finem operis de his tractabimus, sunt tamen adhuc aliqua præmittenda, de modis quibus persona delata redditur suspecta, eò quod varietate sententiæ super variis suspiciones sunt ferendæ.

Quot modis capiatur suspicio pro sententia ferenda.

Vspecti de hæresi, vel alio crimine, quot modis & quibus dicendi sint, & an in tali casu, pro tali crimine, ex illis iudicandi & sententiandi sint, vbi quæritur: Respondendum est & per antiqua & noua iura. Nam gl. super c. nos in quæquã, in præcedenti quæstione allegato, dicit quod quatuor sunt modi conuincendi reum, aut scilicet iure, vt instrumentis & testibus, aut facti euidetia: Extra, de cohab. cle. c. tua. aut iuris interpretatione, vt sæpius citatum esse teum 3. q. 9. decreuimus. aut violenta suspicione. 32. q. 1. dixit.

Notant etiam Canonistæ, quod triplex est suspicio. Prima temeraria, de qua Canon. Nullum iudicet is suspensionis arbitrio. 2. q. 1. Secunda, probabilis, & hæc purgationem inducit non autem prima, vt 2. q. 4. presbyter. Tertia est violenta quæ condemnationem inducit. Et de hac intelligitur dictū Hieron. quod vxor dimitti potest propter fornicationem, aut fornicationis suspensionem. 32. q. 1. dixit.

*Quatuor mo-
di conuincen-
di reum.*

Nota insuper quod secunda, quæ est probabilis, admittitur ad semiplenam probationem, vt extra de præsump. in multis. Vnde coadiuuat ad probationem, si adsint alia admi nicula: vnde non solum admittitur ad purgationem inducendam, sed etiam ad arbitrationem. De violenta etiam quæ ad condemnationem sufficit, nota quod est duplex, dicitur quædam iuris & de iure. Vt cùm ius fingit & statuit aliquid super facto, & contra hanc non admittitur probatio extra: de sponsa. nec qui fidem. Vbi dicitur, quod si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimonio cum ea, & postea copula sequitur, matrimonium esse præsumitur, & probatio in contrarium non admittitur. Quædam est iuris, sed non de iure, vt vbi ius præsumit, sed non statuit aliquid, vt si vir diu mulieri cohabitauit, præsumitur ab eo cognita. 27. quæst. 1. dixit: Et contra hanc admittitur probatio.

*Triplex sus-
picio.*

*Duplex suspi-
cio violenta.
Suspicio iuris
& de iure.*

Applicando ad propositum nostrum super hæresim Maleficarum & super noua iura, dicimus, quod in iure triplex suspicio seu crimen hæreticos habetur: prima est modica, secunda magna, tertia maxima.

*De triplex
suspicione hæ-
reticos.*

Prima quæ est modica, in iure vocatur suspicio leuis. Ita

habetur, cap. Accusatus. de hæret. lib. 6. in princ. vbi dicitur: Si autem leuis & modica suspicio illa fuit, & relabatur, quanquam ex hoc sit grauius puniendus, non tamē debet pœna in hæresim relapsum puniri. Et hæc suspicio ideo dicitur modica siue leuis, tum quia modica & leui defensione tollitur, tum quia ex modicis & leuibus oritur coniecturis. Vnde dicitur modica à modicis indicijs, & dicitur leuis à leuibus coniecturis.

Exempla leuis suspicio- nis de Malefici- ca.

Vt pote in simplici hæresi circa fidem, si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes, vel vita, vel moribus à communi conuersatione fidelium deuiantes, vt patet c. excommunicamus. primo. extra. de hæresi. circa Maleficarum hæresim. Simili modo vbi conuenticula in angarijs, aut sacratoribus anni temporibus, in cæpis aut syluis, siue de die, siue de nocte conuenirent, aut aliquæ seorsim reperirentur, aut non frequentare diuina temporibus cõsuetis, & modis consuetis, aut cum suspectis Maleficis familiaritates secretas contrahere. Tales enim leuiter ad minus de hæresi habentur suspecti, eò qd talia frequenter facere huiusmodi hæretici comprobantur. De qua etiam leui suspicione, habetur, C. de hæret. lib. 2. in fine. vbi dicitur, Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sententijs debent succedere, qui vel leui argumento à iudicio catholice religionis & tramite detecti fuerint deuiare.

Et huic sententiæ concordat Hostiensis in summa, titulo. de præsumptione. §. finali. vbi dicit. Norandum, qd quæuis hæretici leui argumento detegantur. f. ad hoc qd suspecti habeantur, tamen non debent vt hæretici. haberi: & probatur per præcedentia.

De vehementi suspicione hæreticos vel maleficij.

Secunda suspicio quæ est magna, in iure vocatur vehementis, siue fortis, de qua iterum in allegato capitulo Accusatus, in principio. Iterum sic habetur, Accusatus de hæresi vel suspectus, cõtra quæ de hoc crimine magna & vehementis suspicio orta erat, &c. Ibi enim hæc coniunctio, Et, nõ tenetur copulatiuè, sed expositiuè, vt notat Ioãnes Andreas ibidem. Vehemens autem idem est qd fortis, vt dicit Archidiaconus super allegatũ canonem, accusatus: Et verbo vehementis, vt dicit Papias & Hugitio, qd vehementis idem est qd fortis siue grandis. Allegat etiam Gregorium, primo moralium. Ventus vehemens irruit: Vnde dicimus aliquem vehementem.

hementem habere casum, cum habet fortem. Hæc ibi.

Ergo suspicio magna dicitur vehemens, siue fortis: & sic nominatur, quia non nisi vehementibus & fortibus defensionibus repellitur, & etiam quia ex magnis & vehementibus ac fortibus oritur coniecturis, argumentis & indicijs. Vt pote in simplici hæresi, si aliqui competantur, qui eos sciunt hæreticos fore occultant, fauorẽ impediunt, associant, visitant, munera offerunt, recipiunt, defendunt, & similia exercentes. Tales namque de hæresi vehementer suspecti sunt: Et similiter cognoscuntur circa hæresim Maleficarum, eò quod suspicio oritur, qd participant cum eis in crimine.

Et præcipuè notantur hic mulieres aut viri, qui ad amorem vel odium inordinatum, licet nõ ad alias læsiones hominũ tendant, aut iumentorum, solent maleficari. Similia enim, vt præmissum est, in quacunq; hæresi exercentes, vehementer sunt suspecti: Vt patet per alleg. ca. accusatus. §. illo verò, & per notata ibidem per Archidiaconũ. Cum nõ sit dubium eos talia facere in fauorem hæreticę prauitatis.

Tertia suspicio est maxima, & in iure vocatur violenta, De violenta ca. cum contumacia, & c. cum accusatus. lib. 6. de hæresi. & maxima per notata per Archidiaconum & Ioã. And. super c. accusatus. §. suspicione hæreticos. latis, & verbo vehemens: vbi dicunt: dicit vehemens non violenta, supra de præsumpt. ca. literas. De hac suspicione loquitur Canon dist. 34. quorũdam: & hæc præsumptio seu suspicio dicitur violenta, tum quia violenter cogit & attendat iudicem ad credendum, nec tergiversatione refellitur qualicunq;e. Tum quia ex violentibus, conuincentibus atque cõsistentibus oritur coniecturis.

Exempli gratia, in simplici hæresi, si aliqui reperiantur qui hæreticos adorauerint. i. reuerentiam suo amore exhibuerint, consolationem vel communionem ab eis acceperint, vel similia, quæ ad ritum eorum pertinent, perpetauerint: Tales namque violenta suspicione de hæresi & hæreticorum credentia sunt conuicti. per cap. filij. & per capit. accusatus. de hæresi, lib. 6. & per notata per Archidiaconũ, super cap. quicunq; hæreticos, & verbo credentes, eod. lib. 6. cum non sit dubium eos talia facere in credentiam hæreticę prauitatis.

Super hæresim verò Maleficarum à simili, qui perpetuant ca. quæ ad ritum Maleficarum pertinent. Et talia cum violenta.

Exempla præsumptionis violenta.

B 4 sint

sunt varia, videlicet aliquādo per verba solum contumeliosa, dicendo: Tu senties in breui, quæ tibi eueniet, vel similia in effectu: & per tactum, solum tangendo hominem, aut bestiam manibus: aut per visum tantum se manifestando nocturno vel diurno tempore ceteris dormientibus in cubilibus: Et hoc ubi homines, aut iumenta nituntur maleficari. Licet circa gradines varios alios obseruat modos, se alijs offerendo ceremonijs, circa fumum aliquod se agitando diuersimodè, vt in precedentibus circa modos maleficia inferendi patuit. Tales vtique violenta suspitione super hæresim Maleficarum, vbi reperiuntur, & fama laborat, sunt conuicti: Preteritum vbi effectus est subsequutus in maleficio, siue statim, siue per successum temporis. Quia tunc euident factum concurrunt siue iudicium facti, vbi instrumenta maleficia in aliquo loco reposita reperirentur: Licet successus temporis non ita aggrauaret ad euidentiam facti, manet tamen suspecta vehementer, & à fortiori amplius circa simplicem hæresim.

Et si queritur, nunquid diabolus absque visu, aut tactu mulierum maleficari possit homines seu iumenta. Respondetur vtique, si Deus permittit. Sed quia maior Dei permissio, vbi creatura Deo dicata, per fidei abnegationem, & alijs horrendis sceleribus concurrat, ideo & Diabolus amplius talem modum maleficiandi creaturas affectat. Imò & dici potest, quod Diabolus etiam absque Malefica posset, adhuc fumum, per Maleficam talia exercere affectat, varijs respectibus, vt in precedentibus patuit.

Epilogando ad nostrum propositum super modos & presumptionibus indicandi. Dicendum, quod super præfatam distinctionem, suspecti de hæresi Maleficarum sunt in triplici genere, cum quidam leuiter, quidam vehementer, & quidam violenter. Leuiter sunt suspecti, qui talia modica vel leuia peragunt, quod ex eis oritur modica vel leuis suspicio contra eos de tali hæresi. Et licet, vt dictum est, vbi quis sic inuenitur suspectus, non sit hereticus habendus, tamen debet sibi iudici canonica purgatio, vel iniungi tanquam pro leui abiuratio.

Et quidem quod purgatio possit ipsi iudici, habetur c. excommunicationis. in prin. Extra de hæres. vbi dicitur, Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles, suspitione probabili, hoc est, leui, & que leuiter apparet, dicit Host. Sequitur, Nisi iuxta considerationem suspitionis, qualitatem que

Diabolus libentius agit per creaturas, quam solum quod creator magis offendat.

Etiam propter leuem suspitionem maleficia iniungitur purgatio vel abiuratio.

personæ propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriuntur, & vique ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur. Ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Hæc ibi.

Et nota quod indicta sibi purgatione canonica siue consentiat, siue non, siue desiciat, siue non, sit per omnia iudicandum, sicut de diffamato de hæresi, cui est purgatio canonica indicenda.

Sed & hoc, quod abiuratio possit tali iudici tanquam leuiter suspecto de hæresi, patet per c. accusatus, in prin. vbi dicitur: Accusatus de hæresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magis & vehemens suspicio orta erat si hæresim in iudicio abiurauit, & postea committit in ipsam censeri debet quadam iuris fictione relapsus, licet ante abiurationem suam, hæreseos crimen probatum non fuerit contra ipsum. Si autem modica & leuis fuit suspicio, illa quanquam ex hoc sit grauiter puniendus, tamen non debet in hæresim relapsorum pena puniri. Hæc ibi.

Quidam autem, cum sint suspecti vehementer, & sunt illi qui talia vehementia & fortia peragunt, quod ex eis oritur vehemens & magna suspicio: & tales, licet non sint hæretici, nec vt heretici condemnandi, eo quod expressè habetur extra de præsump. c. literis. §. quocirca. Nullus pro suspitione vehemēti est de tanto crimine condemnandus. Nam ibi ita dicitur.

Quocirca mandamus, quatenus cum propter solam suspitionem, quamuis vehementem, nolumus illum de tā graui crimine condemnari, tamen de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari, quod abiuret generaliter omnem hæresim & specialiter, in quam incidit, tanquam vehementer suspectus per allegatum cap. accusatus, in principio, vt est dictum, & per c. inter solitudines, extra de pur. c. & per c. litera, extra de præsumptione.

Quod si postmodum relabatur vel in pristinam vel in aliam, vel in eos quos scit Maleficos, aut hæreticos associet, visitet, vel deducat, vel cōsulat munera donando, vel mittat, seu fauorē eis impendat, relapsorum penam non euadet: per allegatum c. accusatus. Vbi dicitur sic, Eū vero, qui in vna hereseos specie vel secta comisit, aut in vno articulo fidei seu sacramento Ecclesie errauit, & postmodum hæresim simpliciter

De vehementer suspectis.

De relapsis hæreticis & maleficis.

pliciter vel generaliter abiurauit. Si ex tunc in alia specie hæreseos, siue factam, ac alio articulo seu sacramento committat, volumus vt relapsus in hæresem iudicari. Ille ergo de cuius lapsu in hæresem ante abiurationem constituitur, vel nunc constat, si post illam abiurationem recepat hæreicos, deducat, visitet, siue associet, ac dona vel munera eis donet, vel mittat, seu fauorem eis impèdat: & infra, &c. merito debet iudicari relapsus: cum illum ex approbato se prius errore non sit dubium illud fecisse. Hæc ibi.

Tres casus, quibus abiurantes plectuntur pena relapsorum.

Ex quibus verbis apparet, q̄ in tribus casibus in genere suspectus de hærese vehementer, postquam abiurauit, p̄cepti plectitur relapsorum. Primus est, quando relabitur in eandem & pristinam hæresem, de qua suspectus fuerat vehementer. Secundus, quando hæresem simpliciter vel generaliter abiurauit, & relabitur tamen in aliam hæresem: esto q̄ de ea antea nunquam suspectus habitus fuerit, nec delatus. Tertius, quando hæreicos recepat, & eos deducit, & fauorem impendit. Et hic casus complectitur multos casus, & habet multos sinus, vt patet in allegato §. cum verò, in accusatus. frequentius reperito.

An renuens abiurationē, statim seculari iudici sit ad pœnam tradendus.

Sed quæritur, quid agendū, si talis vehemèter suspectus ad mandatum sui iudicis nō consenserit continēte abiurare, an tradendus sit seculari arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus, per c. ad abolendam. §. in præsentia verò. responderetur nequaquā, quia c. illud & §. eius expressè loquitur non de suspectis, sed de manifestè deprehensis in hærese, &c. Et rigorosius contra deprehensos manifestè, quàm contra suspectos tantummodò est agendum.

Et si quæritur, qualiter ergo sit procedendum contra tales. Respondetur, q̄ procedet contra eum per ca. excommunicat. i. & per §. qui verò sola suspitione, & c. superius in sententia, & excommunicabitur: In qua excommunicatione, si per annum steterit, est vt hæreicus condemnandus, per allegat.

Quidam autem suspecti sunt violenter, & sunt illi, quia talia violenta peragunt q̄ ex illis oritur violenta suspitio cōtra eos, talis est hæreicus habendus, & sicut de deprehenso in hærese est de eo per omnia iudicandum: per c. excommunicamus. i. extra. de hærese. §. qui verò. & per ca. cū contumacia. & per c. vt officij. lib. 6. Nam vel fatetur crimē, vel non, si sic, & volūt redire, & hæresem abiurare, ad poenitentiam recipi.

recipiendi sunt: per ca. ad abolendam & per c. excommunicat. i. §. si. Quòd si nō consenserint abiurare, tradendi sunt curiæ seculari, animaduersione debita puniendi. per c. ad abolendam. §. r. allegatum.

Si autem non fatetur crimen, postquam est conuictus, nec consensit abiurare, est vt hæreicus impœnitens condemnandus, per c. ad abolendam. Violenta enim suspitio ad condemnandum sufficit, & probationem in cōtrarium non admittit: Vt habetur extra, de præsum. c. literis. & ca. afferre. Et cū hæc discussio locum habet in simplici hærese, absque euidentia aut indicio facti: Sicut in sexto modo sententiandi parebit: vbi quis vt hæreicus condemnatur, etiam si non sit hæreicus in re: Quanto magis circa hæresem Maleficarum, vbi semper concurrit aut euidentis factum in pueris, hominibus, aut iumentis maleficiatus, aut indicium facti, puta per instrumenta reperta.

Et licet in simplici hærese poenitentes & abiurantes, ad poenitentiam & ad perpetuos carceres recipiantur, vt tactum est: in hac tamen hærese, licet Ecclesiasticus Iudex recipiat vt sic ad poenitentiam, ciuilibus tamen propter malefacta circa damna temporalia, vltimo supplicio punire potest, nec Ecclesiasticus ipsum impediatur, qui licet non eum tradat ad puniendum, tamen relinquere potest.

QVAESTIO XX.

Super primum modum sententiandi.

Q Via ergo delata persona, vel reperitur immunis & absoluenda totaliter, vel reperitur solū diffamata de hærese generaliter, vel reperitur vltra infamiam quæstionibus & tormentis exponenda aliquantulum, vel reperitur suspecta de hærese leuiter, vel reperitur suspecta de hærese violenter, vel reperitur diffamata de hærese & suspecta infamul & cōiter, vel reperitur cōfessa hæresem, & poenitēs, & nō relapsa veraciter, vel reperitur cōfessa hæresem & poenitens, sed relapsa probabiliter, vel reperitur cōfessa hæresem & impœnitens, sed non relapsa realiter, vel reperitur cōfessa hæresem & impœnitens, atque relapsa certitudinaliter, vel reperitur nō cōfessa, sed cōiuncta de hærese legitimis testibus

Summus Hæreicus & Maleficus quis condemnendus.

Repetitio omnis generis Maleficorum.

restibus, & alijs iudicialiter, vel reperitur conuicta de hæresi, sed fugitiua, vel absens cõtumaciter, vel reperitur Malefica non inferendo, sed tollendo per remedia illicita & incongruenter, vel reperitur vt Maleficus sagittarius & armorum incantator interimendo lethaliter, vel reperitur vt Malefica obstetrix, infantes Demonibus execrando hostiliter, vel reperitur remedio appellationis se tuendo frivole & fraudulentè. Et si quidem reperitur immunis totaliter erit per sequentem modum sententiandi finaliter.

Vbi notandum, quòd persona delata tunc reperitur immunis totaliter, quando processus, meritis diligenter cum bono consilio peritorum discussis, non conuincitur, nec confessione propria, nec facti euidencia, nec testium productio, ne legitima: quia videlicet discrepant in principali: nec etiã alijs illa persona fuit suspecta aut diffamata publicè de antedicto crimine. Quia secus, si de aliquo alio crimine esset diffamata. Nec etiã sunt indicia facti contra talem personã, circa talẽ, talis practica seruatur: quia absoluẽda est per Episcopum aut Iudicem per sententiam tenoris sequẽtis.

Nos N. miseracione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex talis, &c. Attendentes, quòd tu talis de tali loco, & talis Dioceseos, fuisti nobis delatus, vel delata, de tali hæretica prauitate, scilicet Maleficarum. Attendentes etiam illa esse talia, quòd non valebamus, nec debemus coniuuentibus oculis pertransire, descendimus ad inquirendam, si prædicta fulciretur aliqua veritate, testes recipiendo, te examinando & alia faciẽdo quæ decebant secundum canonicas sanctiones. Quapropter visis, & diligenter examinatis omnibus actis & actitatis in hac causa, habitoque consilio peritorum in iure ac etiam in Theologica facultate illòque sæpius reperito sedentes pro tribunali more iudicis iudicantis, ac habentes præ oculis solum Deum, & negotij veritatem, sacrosanctis Euangelij positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem ad nostram diffinitiuam sententiam procedimus in hunc modum, Christi nomine inuocato. Quia per ea quæ vidimus & audiuimus, & producta & oblata, acta & actitata sunt coram nobis in præsentia causa, non inuenimus aliquid contra te legitime probatum fore de ijs de quibus delatus fueras corã nobis,

pro

pronunciamus, declaramus, & sententialiter diffinimus, contra te non esse actum legitime coram nobis, propter quòd possis & debeas vt hæreticus aut Maleficus iudicari, nec suspectus haberi aliquo modo de hæretica prauitate. Quare à præsentia instantia, inquisitione, & iudicio, totaliter te relaxamus. Data fuit hæc sententia, &c.

Caueatur, vt non ponatur in sententia quacunq; quòd delatus sit insons, vel immunis, sed quòd non fuit probatum legitime contra eum, quia si postmodum temporis processu iterum deferatur, & legitime probetur, potest nõ obstante prædicta absolutoria sententia condemnari.

Nota etiam quòd eisdem modis absoluendus est quis, quando est delatus de receptione, defensionatione, seu alia fautoria hæreticæ prauitatis, vbi nihil probatur legitime contra eum. Secularis Iudex commissione Episcopi modo suo iudicabit.

QVÆSTIO XXI.

Super secundum modum sententiandi delatam,
& tantummodo diffamata.

Secundus modus sententiandi est, quãdo delatus vel delata, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum, reperitur tantummodo de tali hæresi diffamatus, in aliqua villa, ciuitate, vel prouincia. Et hoc est, quando delatus talis nõ conuincitur, nec propria confessione, nec facti euidencia, nec testium productione legitima: nec sunt quæcunq; indicia alia probata contra eum, nisi præcisè sola infamia: ita quòd in speciali nullum probatur maleficium perpetratum, q; quidem probare potest super vehementem aut violentam suspicionem, quando verba comminatoria super læsionem inferendam, protulisset, dicendo in effectu vel in sententia: In breui tu senties quæ tibi euenient: & post effectus aliquis fuisset subsequutus in læsione corporum, aut iumentorum.

Circa istum igitur, contra quem nihil probatur, nisi præcisè infamia, talis practica est seruanda. In tali enim casu, quia sententia non potest pro delato ferri, absoluẽdo eundem, sicut in primo modo tactum est: sed cõtra indicendo

ipsum

Forma sententiae absolute & diffinitiuæ.

Quomodo sententia conuenienda sumper Magam, que sola fama laborat.

ipſi canonicam purgationem: Ideo Epifcopus, ſeu eius officialis aut Iudex, aduertant primò, quòd in cauſa hærefeos non refert, an aliquis ſit tantummodo apud bonos & graues perſonas diffamatus: Imo attenditur hîc, quòd etiam apud quofcunq; viles & ſimplices ſit diffamatus.

Et ratio eſt, quia à quibus quis poteſt accuſari in crimine hærefeos, apud illos etiã poteſt quis infamari. Sed qui libet hæreticus poteſt à quibuſcunq; perſonis accuſari, cum tantummodo inimici capitales, vt ſuprà patuit, excipiuntur. Ergo apud illos poteſt infamari.

Feret ergo Epifcopus, ſeu Iudex, ſuper canonicam purgationem ſententiam per hunc modum, vel conſimilem.

Sententia definitiua.

NOS N. miſeratione Diuina, Epifcopus talis ciuitatis, aut Iudex talis dominiij, Conſiderantes quòd meritis proceſſus facti per nos contra te talem, talis Diœceſeos, nobis delatum de tali hæretica prauitate, diligenter diſcuſſis, &c. Non inuenimus te confeſſum, nec etiam conuictum de prædicta labe, nec aliàs ſuſpectum ad minus leuiter, niſi quòd te reperimus legitime & veraciter, in tali villa, aut ciuitate, vel Diœceſi, & apud bonos & malos publicè diffamatum. Quapropter ad purgandum huiuſmodi infamiam, & vt bonus odor in cœtu fidelium exiſtas, tibi indicimus canonicam purgationem, vt eſt iuris, assignando tibi talem diem talis menſis, & talem horã diei. In qua compareas perſonaliter coram nobis, vt purges tuam infamiam tanta manu ordinis tui: Qui quidem compurgatores ſint homines fide Catholici, ac vita probati, & qui conuerſationem tuam ac vitam nouerunt, non tam moderno tempore, quàm tranſacto. Significantes, quòd ſi in purgatione defeceris, te habebimus pro conuicto: prout volunt canonicæ ſanctiões.

Hic autè conſiderandum eſt, q̄ quando aliquis reperitur de aliqua hæreſi publicè diffamatus, & contra eum aliquid nõ probatur, niſi infamia ipſa ſola indicitur illi Canonica purgatio, hoc eſt, q̄ habeat aliquos viros, ſeptem, decem, viginti vel triginta, ſecundũ quòd plus vel minus & in locis pluribus vel paucioribus magis vel minus inſignibus, fuerit diffamatus, qui ſunt ſuæ conditionis ſeu ordinis

Quid vocetur purgatio canonica.

nis: Vt ſi diffamatus ſit religioſus, & illi ſint religioſi, ſi clericus ſecularis, & illi clerici ſeculares, ſiue milites & illi milites qui purgant eũ à crimine, de quo eſt diffamatus. Qui Compurgatores dicuntur eſſe homines fide catholici, & vita probati, qui & illius conſeruationem & vitam non tam moderno tempore, quàm antiquo nouerunt: Vt habetur extra. de purg. ca. inter ſollicitudines.

Si autem ſe purgare noluerit, excommunicetur: quam excommunicationem ſi per annum ſuſtinerit animo indurato, ex tunc vt hæreticus condemnatur. Iuxta ca. excommunicamus itaque. §. qui autem.

Renuens purgari canonica purgatione, excommunicatur.

Si autem ſe purgare decreuerit, ſed in purgatione defecit hoc eſt, quòd purgatores tales & tantos, prout ei iniunctum fuit, qui eum purgant, non inuenerit, pro conuicto habetur, & ſic vt hæreticus condemnatur. Vt habetur extra. de hæreticis excommunicamus. r. §. adiicimus. & ver. qui nõ ſe. & de purg. ca. cum dilectus.

Conſiderandum autem eſt hîc, quòd quando dicitur, *Quid ſignificet manu ordinis ſui, quòd ordo ſumitur ibi in genere, & non in ſpecie.* Vnde ſi epifcopus purgandus eſt, non negatur, quin cum Epifcopo purgandus poſſit admitti. Abbates, & religioſi preſbyteri, & in alijs pari forma. de purgatione canonica. Quoties purgabit autem ſe diffamatus per modum qui ſequitur: Vt colligitur extra. de pur. c. quotiens. §. porro. & c. accepimus. Quo ad ſecundum.

Adueniente autem termino eidem diffamato ad ſe purgandum canonicè assignato, comparebit perſonaliter purgandus, cum ſuis coniuſtoribus coram epifcopo inquitore, in loco vbi noſcitur infamatus: & ille qui diffamatus eſt, ponens manum ſuper librum Euangeliorum ante eum poſitum, dicet ſic.

Coniuſtores purgantem ſe.

Ego iuro ſuper iſta quatuor Euangelia ſancta Dei quòd *Iuramentum talem hæreſim (exprimendo eam) de qua ſum diffamatus, purgantem ſe nunquã tenui, nec credidi, nec docui, nec teneo, nec credo.*

Negabit ſcilicet illud cum iuramento, de quo eſt diffamatus, quicquid ſit illud.

Quo facto omnes Compurgatores ponent manum ſuper librum prædictum Euangeliorum. Et quilibet dicet ita. Et ego iuro ſuper iſta ſancta Dei Euangelia q̄ credo ipſum verum

verum iurasse. Et tunc canonicè est purgatus.

*Diffamatus
in pluribus lo-
cis etiã multis
locis purga-
tur.*

Considerandum est etiam, quod diffamatus de hæresi, ubi est purgatus, ubi noscitur diffamatus. Et si fuerit in multis locis infamatus, imponatur illi, ut in omnibus illis fidei catholicam publicè profiteatur, & detesteretur hæresim, de qua noscitur infamatus: de purga. cano. inter sollicitudines.

*Semel purga-
tus, habetur
pro relapso.*

Nec cõtemnat qui canonicè de hæresi se purgavit, nam si post purgationem incidit in hæresim iam purgatam, pro lapsõ habetur, & ut relapsus tradendus est curiæ seculari. Iuxta capit. excommunicamus. i. §. adiicimus, & versic. vel si est post purgationem, & cap. ad abolendam. §. illos quoque. Secus autem, si in aliam hæresim incidit, de qua se ante non purgavit. Iuxta capitulum allegatum.

Q U A S T I O X X I I .

Super tertium modum sententiandi diffamatum, & quæstionibus exponendam.

Tertius modus processum fidei finiendi, & terminandi est, quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter consideratis, cum bono consilio peritorum reperitur varius, vel habens indicia contra se ad quæstiones, quod scilicet exponatur quæstionibus & tormentis; Ut si quæstionatus nihil concesserit, & propterea pro immuni & innocente habeatur. Et hoc est, quando delatus non est deprehensus, nec propria confessione, nec etiã facti evidentiã, nec testium legitima productione, nec sunt indicia ad ralem suspicionem, ut habeat hæresim abiurare; Est tamen in suis confessionibus varius: Vel aliã sunt indicia sufficientia ad quæstiones & tormenta. Circa istum talis practica est servanda.

In tali autem casu, quia sententiã interlocutoria est contra delatum ferenda, & non pro eo: Ideo per Inquisitorem coniunctim & non diuisim est ferenda: iuxta c. multorum. In primis si talis steterit in negatiuis firmiter, & nullatenus, licet inductus per probos viros, fateri voluerit veritatem, feretur sententiã, quæ videretur sapere vim diffinitivæ sententiæ, per modum tenoris sequentis.

Nos

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris ditioni talis domini subiectis. Attendentes meritis processus facti per nos contra te talem, talis loci, talis Dioceseos, & diligenter examinatis, quod tu es varius in tuis confessionibus, & nihilominus sunt indicia multa, quæ sunt sufficientia ad te exponendum quæstionibus & tormentis. Ea propter, ut veritas ab ore tuo proprio habeatur, & ut deinceps aures Iudicum non offendas interloquendo, declaramus, iudicamus, & sententiamus die præsentis, & hora tali, te supponendum quæstionibus & tormentis. La a fuit hæc sententiã.

*Sententiã su-
per variam
rem ad quæ-
stionibus subiun-
dam.*

Si verò quæstionandus reperitur varius & insimul sint indicia alia ad quæstiones sufficientia, ponetur vtrumque in sententiã, ut in prædicta positum est. Si autem hæc duo non concurrant, sed vnum tantum, ut potè varietates: scilicet, ne alijs indicijs vel alia indicia, sine varietate ponetur in sententiã, ut inuenitur. Sententiã autè lata mox exequatur, vel exequi simuletur. Non sit tamen Iudex multum voluntarius ad quæstionandum aliquem: Nam quæstiones & tormenta non inferuntur nisi in defectu aliarum probationum. Et ideo perquirat alias probationes: quod si non inuenit, & tenet probabiliter, quod delatus est culpabilis sed metu negat veritatem bonis modis, & quandoque cautelosis interdum adhibitis, eius amicis inducentibus ad veritatem dicendam, faciat suam diligentiam, ut ab ore eius habeat veritatem, & negotium non festinet. Nam meditatio frequens & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum deponunt ad veritatem erudiendam.

*Executio si-
mulanda.*

Quod si delato conuenienter expectato, & tempore congruenter prorogato, ac delato multipliciter informato credant fide bona Episcopus & iudex omnib. consideratis; ipsium delatum negare veritatem, quæstionent eum moderate, sine tamen effusione sanguinis, scientes quod quæstiones sint fallaces & inefficaces. Nam aliqui sunt ita molles corde, & recordes, quod ad leuem torturam omnia concederent quæcunq; falsa. Aliqui autè sunt ita pertinaces, quod quantumcunq; vexarentur, ab eis veritas non haberetur. Aliqui sunt, qui fuerunt aliã quæstionati, & istorum aliqui melius sustinent quæstiones, quia brachia statim trahuntur & flexuntur: aliqui autem remanent debiliores, & sic minus sustinent quæstiones,

*Informatio
atq; rectorum
virorum dis-
ponit ad veri-
tatem dicen-
dam.*

C

quæstiones, aliqui etiam sunt maleficiati, & in quæstionibus maleficijs vtriusque, qui ante morentur, quam aliquid facerentur: efficiuntur enim quasi insensibiles. Quare in quæstionibus cum maxima prudentia est agendum, & ad conditionem quæstionandi quam plurimum attendendum.

Cum autem lata fuerit, mox ministri se disponant ad quæstionandum delatum. Et cum disponunt se, Episcopus aut iudex, & per se, & per alios bonos viros fidei zelatores inducant quæstionandum ad fatendum liberè, etiam cõpromittendo, ad conservatiõem vitæ, si opus sit, vt supra tactum est.

Quod si nec sic poterit ad terrorem, vel etiam ad veritatem fatendam induci, poterit secundum diem vel tertium assignare, ad continuandum tormenta, non ad iterandum. Quia iterari non debent, nisi nouis superuenientibus indicijs contra eum, & tunc possunt. Sed cõ inuari nõ prohibetur. Dicitur ergo sic. Et nos N. & episcopus & N. iudex (si ad sit) prefati assignamus tibi tali, diem talem, ad quæstiones continuandum, vt à tuo ore proprio veritas eruatur, & totum ponatur in processu, & infra tempus eidem assignatum, & per se & per alios probos viros, inducent eum ad fatendum veritatem.

Quod si fateri noluerit, die assignata poterunt quæstiones continuari: Et sic quæstionetur eidem vel alijs grauioribus tormentis, forcius, vel leuius, secundum maiorem culpam grauitatem, & poterunt Iudices multas cautelas licitas adhibere, & in verbis & in factis, vt veritas habeatur, quas magis docet experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quam ars alicuius, seu aliqua doctrina.

Vbi autem decenter quæstionatus, & tormentis expositus, noluerit detegere veritatem, amplius non vexetur, sed liberè abire dimittatur. Si autem persistit in ipsa confessione, & proderit veritatem, culpam propriam cognoscendo, & ab Ecclesia veniam postulando, tanquam deprehensus in hæresi, propria confessione, sed penitens: iuxta c. ad abolendam, §. presentis: abiuret, & sententialiter vt deprehensus publice condemnatur: per modum, quo condemnatur in hæresi deprehensi propria confessione. Vt dicitur infra in octauo modo expediendi huiusmodi deprehensus, videatur ibi.

Vbi verò veritatem proderit, & non penituerit, sed in hæresi pertinaciter persistit, & relapsus non fuerit, condemnabitur.

Continuatio
& iteratio
ornamentorum
multum diffi-
cunt.

Experientia
& varietas
negotiorum
docet iudices.

Maleficiis
Maleficiis
vt puni-
antur.

abitur: iuxta c. ad abolendam. §. presentis, & expectatur competenter informatus decenter tradetur brachio seculari, ultimo supplicio ferendus, vt dicitur infra in 10. modo. Si autem relapsus fuerit, condemnabitur per modum, quo dicitur infra in decimo modo processum aliquem terminandi. Videatur ibi.

Hic autem est diligentius attendendum, quod ille qui quæstionandus est, ante quæstiones, interdum contra se nihil confitetur, nec aliquid probatur propter quod possit nec debeat hæresim abiurare, nec propter hæresim condemnari, & de talibus agitur hic, & dictum est statim. Interdum autem ipse delatus est in hæresi deprehensus, vel alias sunt alia contra eum prolata indicia, propter quæ debet abiurare, vt leuiter vel vehementer de hæresi suspectus, propter quæ non est quæstionandus. Sed si ultra hoc negat aliqua quæ non probantur, sed sunt indicia sufficientia ad quæstiones, & cum pro talibus quæstionatur, sed nihil propter quæstiones confiteatur, nihilominus iste non est absolendus, iuxta primum modum: sed secundum probata contra eum procedatur, & abiurabit vel vt suspectus, vel vt deprehensus, si vir prout processus merita exigent & requirent. Si vero propter quæstiones confiteatur illa, vel eorum aliqua, propter quæ quæstionatur, tunc abiurabit hæc & illa, & pro istis & illis sententia contra eum est ferenda.

QUESTIO XXIII.

Super quartum modum sententiandi delatam & suspectam leuiter.

Quartus modus processum fidei sententiandi & terminandi, est quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in Iure peritorum, reperitur tantum suspectus de hæresi leuiter. Et hoc est, quando delatus de hæresi non comprehenditur, nec confessione propria, nec facti euidencia, nec testium production legitima, nec alia sunt indicia fortia, seu vehementia de illa hæresi contra eum: sed tantummodo modica & leuia, & talia esse per consilium iudicata, propter quæ vt suspec-
tus

atq; leuiter de hæresi, potest & debet, vt talem illam hæresim, de qua delatus exiit, abiurare, & talis si relabatur pœna relapsi non debet puniri. licet grauius tunc fuerit puniendus, quam si non ante abiurasset, iuxta, c. accusatus. in prin. de hæres. lib. 6. Circa istum talis practica est seruanda. Talis enim si habetur respectus publicè, abiurabit publicè in Ecclesia per modum qui sequitur in sententia.

Modus abiurandi in Ecclesia ob leuè suspicionem hæresios.

Ego talis Diœcesis, talis habitator ciuitatis, vel loci talis in iudicio constitutus, coram vobis domino Episcopo talis ciuitatis, sacro sanctis Euangelijis positus coram me, & proprijs manibus eis per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam sacrosancta Romana Ecclesia credit, confitetur, prædicat & obseruat. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quòd Dominus Iesus Christus cum omnibus sanctis detestetur hæresim pestiferam Maleficarum; Et q; omnes illam assequentes, seu illi adhærentes, æternis ignibus cruciabuntur cū diabolo & angelis eius æternaliter, nisi resipiscat & Ecclesiæ sanctæ per pœnitentiã recedat, nisi fuerint. Et consequenter abiuro, abnego, & reuoco illam hæresim, de qua habetis me suspectam vos domini, episcopus & officialis; Videlicet quòd familiaritatè cū Maleficis habui, eorū errorè ignoranter defēdi, odio habui Inquisitores, & illorū persecutores; seu etiã quòd eorū crimina, non detexi. Item iuro, quòd nunquã prædictã hæresim credidi, neque credo, nec illi adhæsi, nec adhæreo, nec vnquã credã, neque hærebo, nec illam docui, nec docere intendo. Quod si aliquid prædictorum fecerim in futurum, (q; Deus avertat) pœnis iuris taliter abiuratis, pròpro animo me submitto: paratus subire omnem pœnitentiã, quã pro ijs quæ feci, & dixi, meritò me habetis suspectum, volueritis mihi iniungere, illã iuro pro viribus adimplere, & nullatenus contrahere, sicut me Deus adiuuet, & hæc Euãgelia sacrosancta.

Prædicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus intelligatur. Qua facta, Iudex si adest, aut officialis, potest illi dicere publicè in vulgari talia verba, vel similia in effectu, Fili vel filia, tu suspicionem quam de te habebamus, vt non immeritò abiurasti, & purgasti per abiurationè prælibatã, de cetero caueas tibi quòd non incidas in hæc hæresim abiuratum. Na licet si pœniteres nõ traderis brachio seculari,

quia

quia abiurasti tanquam suspectus leuiter, & non vehementer, tamen tunc multò fortius punieris, quàm si non abiurasset, & amodo pro modico, habetis suspectus vehementer, & vbi vt talis abiurares, & prolaberis, pœna relapsi debita punieris, & absquẽ misericordia traderis curiæ seculari vltimo supplicio ferendus. Si autem abiurat secretè in camera Episcopi, vel camera Iudicis, quando scilicet non est factum publicum, modo consumitè abiurabit. Quibus peractis, feretur sententia in hunc modum.

Nos misericordie Diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex si adest in terris talis domini ditioni subiectis: Attendens, quòd visis & diligenter consideratis processus meritis per nos facti, contra te talem delatum nobis de hæretica prauitate, reperimus te talia & talia commisisse; Dicantur illa, quæ te reddunt suspectum leuiter de hæresi, & propter quæ te talem meritò habentes, te fecimus vt leuiter suspectum de prædicta labe, eadẽ hæresim abiurare. Verùm ne prædicta parte commissa remaneant impunita: & vt efficacis cautiore in futurum, de multorum & magnorum consilio, in Iure peritorum, ac etiam religiosorum, in & super his habito maturo pariter & digesto, habentes præ oculis solium Deum, ac irrefragabilem sanctæ fidei catholicæ veritatem, sacrosanctis Euangelijis positus coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, sedentes quæ pro tribunali, more iudicum iudicantium, te talem hinc in nostra præsentia personaliter constitutum, per modum, qui sequitur, condemnans, sententiamus, seu potius pœnitentiãmus: scilicet ne de cætero vnquam scienter teneas, associes, verbis defendas, legas, si habeas talem, & ne deinceps, &c. Ponantur illa quæ commisit, propter quæ suspectus fuit habitus de prædicta hæretica prauitate. Lata fuit hæc sententia seu pœnitentiã, &c. Caueat quæ Notarius, quòd in processu ponat, quòd talis abiuratio est facta tanquam per suspectum habitum de hæresi leuiter, & non vehementer, aliàs periculum magnum esse potest.

Abhorreatio episcopi Malefica post abiurationem faciendã.

Super quintum modum sententiandi suspectam
vehementer.

Quintus modus processum fidei finiendi & terminandi, est quando de hærese, processus meritis diligenter discussis, cū bono consilio in iure peritorum reperitur suspecta de hærese vehementer. Et hoc est, quādo delata de hæretica prauitate non reperitur legitimè deprehensa, nec confessione propria, nec facti euidentia, nec testium production legitima, sed sint magna & grauius probata in dicitur contra eam, & talia per consilium iudicata, quæ illam reddunt suspectam vehementer de prædicta hæretica prauitate.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis namque debet, vt suspecta vehementer de tali hærese, abiurare illam hæreticam prauitatem: ita quod si postmodum relabatur, pena relapsi debita puniatur, hoc est, quod tradatur brachio seculari ultimo supplicio ferienda, iuxta c. accusatus, in prin. de hærese. li. 6. Et abiurabit publicè vel secretè, secundū quod suspecta est habita publicè vel secretè & apud plures, vel pauciores, & graues vel leues, vt dictū est statim de illo quod est suspectus leuiter de hærese, & habet vt talis hæresem abiurare.

Modus disponendi abiurationem publicam.

Modus autem disponendi ad abiurationem talis est. Adueniente namque die dominica ad abiurationem faciendam & ad audiendam sententiā, seu pœnitentiā abiurando imponendam, prædicator sermonem faciet generalem. Quo facto, legantur publicè per notarium vel clericum, ea de quibus ipse abiurandus est conuictus, & alia ex quibus habuit suspectus de hærese vehementer.

Post dicitur illi per Iudicem vel officialem. Ecce, quod ex illis recitatis tu es nobis suspectus de tali hærese vehementer, quare oportet, quod tu purges te, & abiures hæresem supra dictam. Et tunc ponetur coram abiurando liber Euangeliorum, & ipse ponet manum super illum, & si scripta legere competentem, tradetur ipsi sequens abiuratio in scriptis, & leget coram omni populo.

Si autem nesciat legere competentem, notarius legat ea spaciose, & abiurandus respondebit alta & intelligibili voce per

per hunc modum. Nam Notarius vel clericus dicit sic, Ego talis de tali loco. Et respondebit per eadem verba, & ille qui in iudicio constitutus est, attamen in vulgari semper. Et sic quouisque abiuratio sit finita: Et abiurabit per formam tenoris sequentis.

Ego talis de tali loco, talis Diocesis, in iudicio personaliter constitutus, coram vobis reuerendis dominis, Episcopo talis ciuitatis & iudice in tertis ditioi talis domini subiectis, sacrosanctis Euangelij positus coram me, proprijs manibus per me tactis, Iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quæ sacrosancta Romana Ecclesia docet, profiteor, prædicat & tenet. Itē iuro me credere corde, & profiteor ore, quod, &c. Explicetur articulus catholicus contrarius illi hærese, de qua vehementer est suspectus.

Et verbi gratia, si est de hærese Maleficarum, dicitur sic, Iuro me credere, quod non solum simplices hæretici, aut schismatici æternis ignibus cruciabitur, verum super omnes hærese Maleficarum infecti, Dæmonij fidem quam in sacro fonte baptismatis perceperunt, abnegantes, & spurcitijs diabolicis pro implendis eorum prauis desiderijs insistent, hominibus, iumentis, terræ frugibus, plurima nocumenta inferentes. Et consequenter abiuro, abnego, & reuoco illam hæresem, seu potius infidelitatem, quæ falsè & mendaciter asserit, non aliquam Maleficam in terris, & quod nemo credere debeat illas posse nocumenta inferre auxilio dæmonij: cum talis infidelitas expressè militet, vt iam cognosco, aduersus determinationem sancte matris Ecclesie, omnium catholicorum Doctorum, inò & aduersus leges imperiales, quæ huiusmodi comburendas decreuerunt.

Item iuro, quod nunquam prædictæ hærese credidi, supple pertinaciter, neque credam, nec adhæreo de præsentem, nec adhærebo intendo, nec docui, nec docere intendo, nec docebo. Item iuro & promitto, quod talis & talia exprimantur, propter quæ habetis me suspectum de huiusmodi hærese vehementer, nunquam faciam, nec operam, vt fiant dabo. Quod si aliquid de prædictis fecero in futurum (quod Deus avertat) pœnis de iure relapsi debitis, prompro animo me submitto, paratus subire omnem pœnitentiā, quæ pro his, quæ feci & dixi, propter quæ habetis me suspectum de dicta hærese vehementer,

Hærese est maxima, opera Maleficarum non credere.

heumenter, decreueritis mihi iniungere. Et illam iuro, & promitto pro viribus adimplere, & nullatenus contraire, sic me Deus adiuuet, & hæc Evangelia sacrosancta.

Predicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus capiatur, nisi fieret solūmodo coram personis Ecclesiasticis, qui linguā latinā intelligerent competenter. Si autem abiurauerit secerdō. s. in Palatio episcopi, vel camera episcopi; quando. s. factum non est publicum, modo confitenti abiurabit. Facta autem predicta abiuratione, iudex uisabit eum vt supra q. non incidat relabendo in pœnam relapsorū. Sit cautus notarius, q. ponat in actis, quomodo talis abiuratio facta est per talem, vt per suspectum de hæresi vehementer, ad hoc, vt si relaberetur, qualiter puniretur quis pœna relapsi debita.

*Abiuratio
quomodo se-
cretè faciēda.*

*Alia forma
sententiæ pœ-
nitentiariæ.*

Quibus peractis, fertur sententiā, seu pœnitentiā in hunc modum. Nos N. Episcopus talis ciuitatis, & frater, si adit N. Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis Domini ditioni subiectis, à sancta sede Apostolica specialiter delegatus: attendentes, q. tu talis de tali loco, & talis Dioceseos, talia & talia commisisti, (dantur illa) vt ex processu meritis diligenter discussis, t. g. cum nobis cōstat, propter quæ merito habemus te suspectum vehementer de tali hæreticā prauitate, & vt taliter suspectum te fecimus abiurare, de magno consilio in iure peritorū, iustitia suadēte. Verū vt efficiaris cautiōr in futurum, & ne reddaris procliuior ad similia peragēda, & ne crimina permaneant impunita, vt sis ceteris delinquentibus in exemplum, de multorum & magnorum in iure consilio peritorum, ac etiam in facultate Theologica magistrorum, seu Doctorū: in & super his habito maturo & digesto, habentes præ oculis solū Deum, ac sanctæ fidei Catholicæ & Apostolicæ veritatē, sacrosanctis Euangelij positis corā nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē, sedentesq. pro tribunali, more Iudicum iudicantium, te talē hīc in nostra præsentia personaliter constitutum, forma qua sequitur condemnamus, seu potius pœnitentiāmus: Vide licet ne deinceps talia vel talia facere, vel dicere, aut docere præsumas. Ponantur illa quæ conuincitur commississe, propter quæ fuit suspectus habitus de prædicta hæresi vehementer, & nōnulla, quæ si committeret, incidere leuiter

in relapsū: sed alia ipsi imponantur, prout negotij varietas exoptulat & requirit. Vtpote, q. nunquam scienter habeat talia exercitia, vel ne eos, quos sciuerit abiurasse, reccperet, & similia. Lata fuit hæc sententiā, &c.

Attendendum autem, q. suspecti de hæresi, & non deprehensi, siue sint suspecti vehementer, siue leuiter, nō debent perpetuō in carcerari, nec perpetuō immutari. Quia hæc est pœna illorum, qui fuerunt hæretici, & postea pœnituerūt, vt patet in c. excommunicamus. 2. de hæ. & in c. quoniam. de hæ. lib. 6. Sed possunt propter illa, quæ commiserunt ex quibus habiti sunt suspecti, ad certum tempus carceri mancipari, & postmodum, vt videbitur, dispensari, iuxta c. vt commif. de hæ. lib. 6.

Nec huiusmodi suspecti sunt crucibus cōsignandi. Nam cruces sunt insignia hæretici pœnitentis: Suspecti autē nō fuerunt hæretici habiti, quare non sunt cōsignandi. Potest tamen eis imponi, q. stent certis diebus solemnibus in valuis talium Ecclesiarum, vel circa altaria, dum missarum solemnia celebrātur, habentes in manibus cereū ardentem tanti ponderis: vel q. vadant ad talem peregrinationem, & similia, prout negotij qualitas expedit & requirit.

*Qui hæreticus
perpetuō car-
ceri manci-
pentur.*

*Cōsignandi
crucibus &
cereū.*

Q. V. A. E. S. T. I. O. XXV.

Super sextum modum sententiandi delatam violentè suspectam.

Extus modus processum fidei terminandi, est quando delatus de hæreticā prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur de hæresi suspectus vehementer. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus confessione propria, nec facti euidentia, nec testium production legitima, sed sunt indicia non leuia solū vel vehementia sed fortissima, & violentissima, quando ipsum delatum reddunt merito suspectum de dicta hæresi violentè, & propter quæ talis debet vt suspectus violentè, de dicta hæresi iudicari.

Et vt modus iste clarius intelligatur, demus exemplam de simplici hæresi in fide, quā & de hæresi Malefica-

*Sustinens ex-
communicacione per annum, habetur hereticum.*

rum. Nam in simplici heresi casus cōtingeret, quādo delatus ipse non reperitur legitime deprehensus, confessione propria, & c. vt supra. Tamen propter aliquid q̄ dixit vel egit: vt pote citatus in non causa fidei, sustinuit excoicationem per annum, vel plus, talis est iam suspectus leuiter de heresi. Quia hoc non caret scrupulo hereticæ leuitatis, de pœn. c. grauem. Citatus autem responsurus de fide, vbi non compareret, sed renuit contumaciter comparere, propter q̄ excommunicatur, tūc fit suspectus de heresi vehementer. Nam tunc leuis suspicio transit in vehementem: & si sustinet illam excommunicationem per annum animo pertinaci, tunc fit suspectus de heresi violenter. Nam & tūc vehementis suspicio transit in violentam, cōtra quam non admittitur defensio. Imò ex tunc talis est vt hereticus condemnandus, vt patet per c. cū contumacia, & notatur ibid. lib. 6.

In heresi verò Maleficarum exemplificatur super violentam suspensionem, quando dixit & egit aliqua quæ à Maleficis practicantur, quando volunt aliquē maleficare: & quia hoc commune est, vt verbis comminatorijs, aut factis per visum, vel tactum se habeant manifestate: Et triplici ex causa, vt peccatum à iudicibus aggraueretur, & vt simplices eò facilius seducantur, & vt Deus per amplius offendatur, & maior leuendi in homines sibi facultas relinquatur, vnde violenter Malefica fit suspecta, quando post verba comminatoria, dēenda, Faciam tibi q̄ in breui senties, vel similia in sententia, & post verba effectus aliquis in ipso, vel in alio fuit subsēcutus: Tunc enim non leuiter fit suspecta, sicut q̄i propter familiaritatem habitam cum Maleficis fuerunt suspecti, aut qui prouocare ad amorem in ordinatum aliquem voluissent: Vide supra de tribus suspensionibus, leui, vehementi, & violenta.

Nunc videndum est, qualis practica sit cum talibus seruanda. Nam circa violenter suspectum in simplici heresi hæc practica seruatur. Nam licet in re fortassis non sit hereticus: vt pote quia non habet errorem in mente, nec de illo pertinaciā in voluntate, vt notat Archid. super alleg. Nihilominus est vt hereticus condemnandus, propter prædictam suspensionem violentam, cōtra quā nō est probatio admittēda.

Condemnatur autem hereticus sic, q̄ si noluit resiliē, & heresim abiurare, & satisfactionē condignam exhibere, traditur

Practica contra violenter suspectos seruanda.

traditur brachio seculari animaduersione debita puniendus, iuxta c. ad abolendam. §. præsentis. Si autē velit & consentiat cum effectu, abiurat heresim, & carceri perpetuò māratur, iuxta c. excommunicamus. tit. de hære. Pari forma ille qui sic est suspectus de heresi Maleficarum violenter.

Circa suspectum autem violenter super heresim Maleficarum, licet idem modus esset obseruandus, tamē minori modo procedendo: Aduertendum, q̄ si stabit in negatiua asserens prout facere solent, q̄ non ea intentione verba illa protulerint, sed ex vehemēti & muliebri passione, vnde & iudici non videtur ipsam igni posse adiudicare, non oblate violentā suspicione, tunc iudex ea in carceribus detēta, inquirat, & proclamare faciat si in similibus dudum notata fuisset: Et si sic vtrum publicè sit de tali heresi diffamata, ex quibus procedere ad vltiora potest, taliter vt ante omnia quæstionibus & tormentis exponatur. Et si indicia apparuerint super talē heresim, aut super maleficiū taciturnitatis: puta quia lachrymas non effudit, imò & quasi insensibilis ad tormenta reperitur, quia videlicet citò post tormenta omnibus viribus restituitur, tunc procedat per varias cautelas supra positas, vbi de similibus agitur.

Et in casu, quo omnia deficerent, tunc aduertatur, q̄ si similia dudum perpetravit, tunc omnino non est dimittēda, sed per annum ad minus squaloribus carceris mancipāda & crucianda, sæpissimè etiam examinanda, præcipuè saeratiōibus diebus. Si autem diffamata cum hoc, licet tunc iudex per ea quæ supra tacta sunt, circa simplicem heresim, ipsam posset igni adiudicare, præcipuè propter multiplicationem testium, & quia sæpius in similibus, vel in alijs maleficijs fuit notata: tamen quia cum pietate procedere vult, ideo iudicet ei canonicam purgationem, vt videlicet viginti, aut triginta purgatores habeat, & procedat prout in secundo modo sententiandi tacti est: ita videlicet indicādo illi, q̄ si in purgatione defecerit, tunc tanquam rea igni adiudicabitur. Et secundum hoc iudex procedere potest.

In casu verò, quo se purgaret, tunc abiurationem omnis hereseos, cum pœna telaportū, ac perpetua poenitentia per modum, qui sequitur, in sentētia formāda, faciat. Et modus disponendi ad abiurationem, talis est, vt dicti est in quarto & quinto modis præcedētibus, processum fidei terminādi.

Nota

*Diebus festis
vt plurimum
debent Male-
fica examinari.*

Seculares iudices taxantur.

Nota etiam quod in sequentibus modis omnibus sententiandi, ubi iudices per viam pietatis procedere vellent, tunc per modum iam tactum procedere possent. Sed quia seculares iudices varijs suis vtuntur modis, iuxta rigorem, & non semper iuxta æquitatem procedentes, ideo ipsis infalibilibus regula & modus assignari non potest, sicut iudici ecclesiastico, qui abiurationem recipere potest sub perpetua pœnitentiâ, per modum qui sequitur.

Ego talis, de tali loco talis Diœceseos, in iudicio personaliter constitutus coram vobis venerabilibus dominis, Episcopo talis ciuitatis, & iudicibus sacrosanctis Euangelij positus coram me, eisque proprijs manibus per me corporaliter tactis, iuro me credere corde & profiteor ore, illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Rom. Ecclesia tenet, profiteor, credit, prædicat atque docet. Et consequenter abiuro omnem hæresim, & abnego & reuoco omnem extollentem se aduersus sanctam Romanam & Apost. ecclesiam cuiuscunque sectæ fuerit vel erroris. Item iuro & promitto, talia & talia (exprimantur illa,) quæ egi, seu dixi, propter quæ, & ex culpa mea, habetis me suspectum de dicta hæresi violenter deinceps nunquam faciam, vel dicam, vel quod fiant operam dabo. Item iuro, & promitto, quod omnem pœnitentiâ quam mihi iniungere volueritis, pro prædictis viribus adimplebo, nec contraueniam in aliquo, sic me Deus adiuuet, & ista sacrosancta Euangelia. Quod si contra abiurata fecero in futurum, (quod Deus auertat) ex tunc pœnis de iure relapsis debitis nunc pro tunc obliquo & astringo, quatenus illis ferior.

Cautela pro Notario.

Sit cautus Notarius, quod scribat in actis quod dicta abiuratio sit facta per vnum de hæresi violenter suspectum, vt si probaretur post relapsus vt tunc talis indicaretur tactis, & traderetur brachio seculari. Ego talis de tali loco, talis Diœceseos in iudicio personaliter constitutus coram vobis Venerabilibus Dominis N. Episcopo talis ciuitatis, iudicibus in tertis talis domini sacrosanctis Euangelij positus coram me, eisque proprijs manibus per me corporaliter tactis iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet, profiteor, credit, prædicat, atque docet. Et consequenter abiuro, abnego & reuoco omnem hæresim, extollen-

tem

tem se aduersus sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam cuiuscunque sectæ fuerit, vel erroris. Itē iuro & promitto talia & talia (exprimantur illa,) quæ egi, seu dixi, propter quæ & ex culpa mea habetis me suspectum de dicta hæresi violenter, deinceps nunquam faciam, vel docebo, nec quod fiant operam dabo. Item iuro & promitto, quod omnem pœnitentiâ quam mihi iniungere volueritis pro prædictis, pro viribus adimplebo: nec contraueniam in aliquo, sic Deus me adiuuet & ista sacrosancta Euangelia. Quod si contra abiurata, vel iurata fecero in futurum Diabolo instigante, quod Deus auertat, pœnis de iure relapsis debitis, nunc pro tunc me obliquo & astringo, quatenus illis ferior, cum legitime constituerit me contra fecisse.

Sit cautus Notarius, quod adscribat in actis, quod dicta abiuratio est facta per talem, tanquam per habitum suspectum de hæresi violenter, vt si probaretur, abiuratus relapsus iudicaretur, & vt talis traderetur brachio seculari.

Quibus sic actis, absoluat eum à sententiâ excommunicationis, de qua est suspectus habitus violenter quod incidit, sicut in hæresibus supra dictis. Vnde sicut hæreticus cum redijt & abiurat, est à sententiâ Excommunicationis absoluentus, quia omnis hæreticus est excommunicatus, iuxta c. excom. 1. & 2. de hære. & etiã iuxta ea. ad abolendam. in prin. Sic talis, de quo agitur, cum sit vt hæreticus condemnandus, vt dictum est prius postquam abiurauerit, est ab excommunicationis sententiâ absoluentus, & absolutio- nem facta, ferietur per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus talis ciuitatis, & si adest, iudex in terra talis domini, attendentes quod tu talis, de tali loco, talis Diœceseos fuisti nobis delatus de talibus & talibus, fidem sanctam tangentibus (exprimantur illa) & quod nos processimus ad informandum, nos super illis vt iustitia suadebat, & meritum processus diligenter examinatis, & omnibus actis & actis in causa præsentis, inuenimus te talia & talia commisisse (explicetur illa.) Quapropter & non immerito de tali hæresi (explicetur illa) te suspectum violenter habentes, fecimus vt taliter suspectum, omnem hæresim generaliter, publice abiurare, prout nobis mandat Canonica sanctiones. Sanctum cum secundum eadem canonica instituta, omnis talis sicut hæreticus condemnandus & tu saniori consilio in hæresim, &

ad

Forma sententiæ absolutio-
ria ab excom-
municatiōe.

ad gremiũ sanctæ matris Ecclesiæ redeundo, abiuraueris, vt præmittitur, omne hereticã prauitatẽ, propter quod absoluiumus te à sententia excommunicationis, qua, vt obnoxius Dei Ecclesiæ, astrictus merito tenebaris. Si tamen de corde vero, & fide non ficta reuersus ad Ecclesiæ vnitatem idcirco inter pœnitentes deinceps cõputeris, ad misericordiam sinũ sacrosancta Ecclesia te recipiens de præsentĩ. Verum quia indignũ valde existit offensas diuinas impunitas cõtinentib. oculis pertrãsire, & iniurias hominũ caltigare, cũ grauius sit Diuinã quã humanã lædere maiestãtẽ, & ne tua crimina incœntiũ existant alijs delinquendi, & vt efficiaris cautior in futurũ, ac minus procliuus reddaris in posterũ ad prædicta seu similia cõmittẽda, vt in futuro seculo leuius patiaris: Nos Episcopus & iudex præfatus præhabito in & super ijs sano & maturo consilio peritorum sedentes pro tribunali, more Iudicũ iudicantiũ habentes præ oculis solũ Deũ, & sanctæ fidei irrefragabilẽ veritatẽ, sacrosanctis Euãgelijs positis coram nobis, vt de vultu Dei iudiciũ nostrũ prodeat, & oculi nostri videãt æquitãtẽ, te talẽ, in nostra præsentia personaliter constitutũ, hac die & hora tibi in antea assignatis sententialiter per modũ qui sequitur, condẽnamus, seu potius pœnitentiamus. In primis quod statim induaris super vestes omnes, quas defers, veste liuida ad modũ scapularis monachi, sine caputio facta ante & retro habente cruces de panno croceo, longitudinis palmarum trium & latitudinis duorum, quam vestem deferre habeas super omnes vestes alias, per tantum tempus. Exprimatur vnus anni vel duorum, vel plus ad minus prout culpa exegerit delinquentis. Et nihilominus cum dicta veste & crucibus, stet in postã talis Ecclesiæ, tali & tanto in tempore, scilicet in quatuor festis principalibus virginis gloriosæ, vel talibus & talib. ciuitatibus, in valuis talis & talium Ecclesiarum, tẽque ad talem carcerẽ, ad perpetuum vel ad tale tempus, sententialiter condẽnamus.

Ponantur illa, quæ videbuntur magis ad honorem fidei expedire, atq̃ta culpæ maioritate seu minoritate, seu cõtinnacia delinquentis. Et sequitur: Retinentes nobis ex certa scientia & expressẽ, vt nobis cõcedunt canonica instituta, quatenus dictam pœnitentiam possumus mitigare, aggravare, mutare, tollere, in toto & in parte, toties quoties nobis

bis

bis visum fuerit faciendum. Lata fuit hæc sententia, &c. Qua lecta, mox executioni debitẽ demandetur, & induatur veste prædicta cruces huiusmodi continente.

QVÆSTIO XXVI.

Super modum sententiandi debitam suspectam, & diffamatam.

Primus modus processum fidei finiendi & terminandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligẽter discussis, cum bono consilio peritorum in iure, reperitur suspectus de hæresi, & etiã diffamatus. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus, nec propria confessione, nec facti euidencia, nec etiã testium legitima productione, sed reperitur publicẽ diffamatus: ac etiam reperiuntur indicia cõtra eum, quæ ipsũ reddunt suspectum aliã de hæretica prauitate leuiter vel vehementer, vt pote quia habuit magnam familiaritatem cum hæreticis, qualis fuit ille de quo agitur in c. inter sollicitudines. de purg. canon. Et tali ratione infamiam est indicenda canonica purgatio, & ratione suspicionis debet hæresim abiurare, iuxta ea allegatum, inter sollicitudines.

Circa istũ talis practica est seruanda. Talis enim sic publicẽ de hæresi diffamatus, & vltra infamiam ex alijs indicijs suspectus habitus de hæretica prauitate in primis purgabit se publicẽ, per modum qui in secũdo modo tactum est. Qua purgatione expleta per ipsum diffamatũ, mox idẽ diffamatus, vt suspectus aliter & ex alijs indicijs hæresicos, de qua est suspectus habitus prædictũ habens librũ Euãgeliorum, coram positum abiurabit per hunc modum.

Et ego talis, de tali loco, talis Diecceseos coram vobis venerabilibus dominis meis N. Episcopo talis ciuitatis, & iudice in terris talis domini, in iudicio constitutus personaliter, sacrosanctis Euãgelijs positis coram me, eisque proprijs manibus corporaliter per me tactis, iuro me credere corde, ac profiteor ore, illam sanctam fidem Apostolicam, quam Romana Ecclesia credit, profiteor, prædicat & obseruat. Et consequenter abiuro, de

Iuramentum suspecti & diffamati

tem

Vestes liuida, ad modũ scapularis, habentes cruces pro pœnitentiũ.

rem se aduersus sanctam & Apostolicam Ecclesiam, cuiuscunq; sectæ fuerit, seu erroris, & postea vt supra tactū est.

Item iuro & promitto, quòd talia & talia, quæ egi, propter quæ & meritò sum de tali hæresi diffamatus, & ultra vos me habetis suspectum (exprimantur illa) nūquam deinceps faciam, seu dicam, neque operam dabo, quòd fiant. Item iuro & promitto, quòd omnem pœnitentiam, quam mihi iniungere decreueritis, pro prædictis vitibus adimplebo, nec contraueniam in aliquo: Sic me Deus adiuuet, & ista Euangelia sacrosancta. Quòd si contra prædicta iurata & abiurata fecero in futurum, (quòd Deus auertat) à pœnis talibus de iure debitis, me nunc pro tūc liberè suppono, obligo & astringo, quatenus illis plectar, cum probatum legitime extiterit, me talia commississe.

Aduertendum tamen hoc, quòd si indicia sunt talia & tam fortia, quòd cum infamia prædicta, vel absque ea, reddant prædictum diffamatum, suspectum de hæresi vehementer, tunc abiurabit omnem hæresim generaliter, vt habitum est. Et si relabatur in quamcunq; hæresim, pœna relapsis debita punietur. vt in c. inter sollicitudines, de purgatione canonica, & in ca. accusatus. De hæresi. lib. 6.

Si autem indicia illa sunt ita modica & leuia, quòd cum prædicta infamia non reddant eum suspectum de hæresi vehementer, sed solum leuiter, tunc sufficit, quòd abiuret non generaliter, nec simpliciter, sed singulariter hæresim, de qua habitus est suspectus: ita, quòd si prolabatur in aliã speciem hæreseos, pœna relapsis debita non punietur. Sed si in eadem ratione abiurationis, quia scilicet suspectus leuiter abiurauit; pœna relapsis debita non punietur: licet durius, quàm si alias non abiurasset. Vt omnia hæc patent in c. accusatus. in prin. de hære. lib. 6.

Ratione autem purgationis canonice, est dubium, an videlicet, si post purgationem canonice in eandem speciem hæreseos, de qua se purgauit canonicè, prolabatur, pœna relapsis debita, hoc est, ultimo supplicio, feriat. Et videtur quòd sic, per c. excommunicamus. r. §. adiciamus. verbo, vel si post purgationem, & per canonem, ad abolendam. §. illos quoque. de hæresi in antiquis. Sit cautus notarius, quòd scribat in actis, an talis abiuraverit tãquam suspectus de hæresi leuiter vel vehementer: quia multum interest

gerest, vt aliàs frequenter dictum est. Quibus sic actis, ferretur sententia seu pœnitentia, per formam tenoris sequentis. Nos N. Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris ditius talis domini subiectis. Diligentius attendentes, quòd tu talis, de tali loco & talis Dicecelis, fuisti delatus nobis de tali hæretica prauitate (exprimuntur illa) Et nos volentes, vt tenemur iudicialiter informari, an tu incidisses in prædictã hæresim condemnatam ad inquirendum, testes examinandum, tẽque citandum & interrogandum, medio iuramento, & ad alia faciendã, quæ fienda erant per nos, descendimus & processimus vt decebat.

Quibus peractis, visis & diligenter inspectis, pariter & discussis processibus meritis huiusmodi cause, & omnibus & singulis productis, actis, & actatis, habitòque in & super illis Theologorum, atque in iure peritorum plures, maturo consilio, ac digesto, reperimus te de prædicta hæresi in tali loco, seu talibus locis, apud bonos graues publicè diffamatum, propter quòd, vt nobis mandant canonica instituta, indiximus tibi purgationem canonicam, de qua coram nobis hic publicè te purgasti, & ipsi compurgatores pariter te purgarunt. Inuenimus etiam te talia commississe (exprimantur illa) propter quæ & non immeritò suspectum te habuimus vehementer, vel leniter (dicatur, si est illud vel illud) & hoc est de prædicta hæretica prauitate, propter que fecimus te vt taliter suspectum, hæresim abiurare: dicatur omnem hæresim, si abiurauit vt suspectus vehementer, vel hæresim supradictam, vt suspectus leuiter.

Verum quia non possumus & debemus talia, quæ peregristi, nullatenus tollerare, sed cogimur ea vitare, iustitia suadente ad hoc, vt reddaris cautior in futurum, & vt crimina non remaneant impunita, & vt ceteri non reddantur procliuiores ad similia committenda, & vt creatoris iniuriæ non æquanimiter tollerentur.

Quapropter talem prædictum purgatum & abiuratum, hic in nostra præsentia personaliter constitutum in hoc loco, & hora tali, tibi in antea assignatis: Nos Episcopus aut Iudex, præfati, sedentes pro tribunali, more iudicium iudicatum, sacrosanctis Euangelijis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, sententiamus seu pœnitentiamus, per modum

D qui

qui sequitur, scilicet, quod tenearis, &c.

Ponantur illa quæ videbuntur magis ad honorem fidei esse, & exterminatiouem hæreticæ prauitatis: vt pote quòd certis diebus dominicis & festiuis, habeat stare ad portam talis vel talis ecclesiæ, cum cereo tanti ponderis in manu, dum missarum solemnità celebrantur, capite discooperto & pedibus nudatis, & offerre ad altare cereum antedictum: Et quòd habeat sextis ferijs ieiunare, & quòd certo tempore locum illum non audeat exire, sed certis diebus hebdomadæ se habeat Episcopo vel Iudici præsentare: & similia, quæ iniungenda videbuntur, secundum culparum exigentiam & varietatem, quia non potest dari regula vna generalis. Lata fuit hæc sententia, &c. Qua lata exequatur, poteritque dispensari, vel mitigari, vel commutari secundum quòd negotium pœnitentis, correctio, & humilitas hæc requirunt, quia potestatem habet Episcopus, & hoc de iure: vt in c. vt commissi, de hære. lib. 6.

Super modum sententiandi hæresim confessam, sed impœnitentem.

Q V A E S T I O XXVII.

Crauus modus processum fidei terminandi, sententiandi, finiendi est quando delatus de hæretica prauitate meritis processus diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum, reperitur confessus hæresim, sed impœnitens, & alius non relapsus veraciter. Et hoc est, quando delatus ipse confiteatur iudicialiter coram Episcopo & Inquiretore medio iuramento, fore videlicet, quòd ipse tanto tempore steterit, & perseuerauerit in illa, seu alia, de qua delatus est, hæretica prauitate, & illi credidit & adhæsit: sed postmodum ad informationem Episcopi & aliorum vult resilire, & ad gremium Ecclesiæ redire, & illam & omnem aliam hæresim abiurare, & satisfacere, prout ipsi voluerunt ordinare, & nõ reperitur, quòd nunquam aliam hæresim aliquam abiurerit, sed nunc abiurare prompto animo est paratus.

Circa istam talis practica est seruanda. Talis enim esto, & multis annis steterit in hæresi prædicta, ac alijs quibuslibet illasque

illasque crediderit, practicauerit, multosque induxerit in errores, si tandem cum effectu illas hæreses consenserit abiurare, & satisfactionem congruam ad arbitrium Episcopi & iudicis Ecclesiastici exhibere, non est tradendus brachio seculari ultimo supplicio ferendus, nec si est clericus degradandus, sed est ad misericordiã admittendus, iuxta c. ad abolenda, §. præsentis extra, de hære. Et abiurata primum hæretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudendus, iuxta c. excommunicamus. 2. §. si quis ei absolutionis beneficio impartito & iniuncto eidem quòd talibus iniugi cõsuevit. Iuxta c. vt officiu. prouiso tamen solerter ne simulata fictione redeat fraudulenter, seculare etiã brachiũ impedire nõ possunt.

Modus autem abiurandi est, vt supra tactum est, tantummodo additur vt coram populo festiuo die in Ecclesia crimina sua ore proprio confiteatur. Ita videlicet, vt dum ab Officiali interrogatur, tu tot annis perseuerasti in tali hæresi Maleficarum, & ille respondebit, ita: & post, tu hæc, & hæc fecisti, vt confessus es, & ille respondebit, ita: & sic consequenter, & tunc post omnia abiurabit flexis genibus. Et quia iste, quia est sic deprehensus in hæretica prauitate excommunicatus, iuxta c. excommunicamus, 1. & 2. de hære. Et per aburationem redijt ad gremium Ecclesiæ, ideo est ei absolutionis beneficium impendendum. Iuxta c. vt officiu. in prin. de hære. lib. 6. Quare post prædictam aburationem est absoluendus, vt modum habent Episcopi absoluendi à maiori excommunicatione, qua vtuntur Apostolica auctoritate, & statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris talis domini dirioni subiectis: Attendentes quòd tu talis de tali loco, talis Diocesis fuisti nobis, fama publica referente, ac fidem dignorum insinuatione delatus de hæretica prauitate. Et quia illa infectus fueras multis annis, in magna tua animæ detrimentũ, quæ delatio nostra purcordia acrius vulnerauit, nos, quibus incubit ex officio nobis tradito, sanctã fidem Catholicam, in cordibus hominũ cõplãtare, ac prauitatem hæreticã ab eorũ mētibz enervare, volētes, vt tenemur, in & super certius informari, & videre, si clamor, q. ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur. Vt si sic veritas se haberet prouideremus de salubri remedio oportuno, descēdimus ad inquirendũ, testes exami-

mandum, teque vocandū, ac vt congruentius potuimus, in
& super contra te denunciantis te interrogandum medio
iuramento, & peragendum omnia & singula, quæ per nos
erant scienda, iusticia exigente, ac vt nobis mandant cano-
nicæ sanctiones.

Sanè cum vellemus causæ tuæ huiusmodi congruum fi-
nem dare, & videre clarè quòd compertum fuerat, an scilicet
ambulates in tenebris, vel in luce, & an esses infectus
hærefeos labe, nec ne: processus meritis actitatis, solène rā
in Sacra Theologica facultate, quàm in iure canonico &
ciuili peritorum, coram nobis consiliū ordinauimus cō-
gregari, sciētes q̄ secundū canonica instituta, integrū est iu-
diciū quod plurimorū sententijs confirmatur. Et habito in
& super omnibus & singulis actis & actitatis in causa præ-
senti sano, maturo ac digesto consilio peritorum prædicto-
rū, visisq; ac diligētè inspectis processibus meritis, omnibus
que & singulis in eo cōtētis, libratis, inuenimus te propria
cōfessione in iudicio recepto p̄ nos medio iuramēto, multi-
plici prauitate Maleficarum deprehēsū, exprimātur articuli,

Verūm cum misericors & miserator Dominus nonnul-
los prolabi permittat aliquando in hærefes, & errores; non
solum vt viri Catholici literati in sacris eloquijs exercean-
tur: Verūm etiam, vt fide lapsi humiliores deinceps fiant &
in pœnitentiæ operibus excitentur, eiusdem processus me-
ritis diligenter discussis, reperimus quòd tu ad informatio-
nem nostram frequētem, nostrōque & aliorum proborum
adhærendo consilio saniori, ad gremium Sactæ matris Ec-
clesiæ, & ad eiusdem vnitatem salubriter euolasti, prædi-
ctos errores & hærefes detestando, ac fidei sanctæ Catholi-
cæ agnoscens irrefragabilem veritatem, tuis internis visce-
ribus insigendo, propter quod illius vestigijs inherentes,
qui neminem vult perire, te admisisimus ad adiuratoriam &
abiuratoriam publicam cautionem: faciendo te in præsen-
tiarum præfatas hærefes & aliam omnem hæresim publicè
abiurare. Qua completa absoluius te à sententia excom-
municationis maioris, qua ex lapsu in hæresim exstitisti in-
nodatus, & te reconciliando sanctæ matri Ecclesiæ, restitui-
mus Ecclesiasticis sacramentis: dum tamen de corde vero,
& fide non ficta, redieris ad Ecclesiæ vnitatem, prout, te fo-
gisse credimus & speramus.

Sanè

Sanè, cum indignum valdè existat, dominorum tem-
poralium iniurias vlcisci, Dei que cœlorum creatoris om-
nium iniurias æquanimitèr tolerare, cum multò grauius
sit æternam quàm temporalem lædere maiestatem, & vt
ipse peccatorum miserator misereatur, sisq; ceteris in ex-
plum, & vt crimina non remaneant impunita, & vt officia-
ris cautiō in futurum, & non reddaris procliuior, sed diffi-
ciliōr ad prædicta, & quascūque alia illicita committenda.
Nos Episcopus & Iudex, seu iudices, in causa fidei, antefa-
ti, sedentes pro tribunali, more, vt supra, quòd induatur ve-
ste liuida &c. Item te sententialiter condemnamus ad per-
petuum carcerem, & ibi semper panem doloris & aqua angu-
stæ crucieris. Retinentes nobis ex certa scientia, & expres-
sè, quatenus possimus liberè dictam sententiam mitigare,
aggravare, commutare, tollere totaliter, vel in parte, si &
quando & prout nobis & toties quoties videbitur facien-
dum. Lata fuit hæc sententia, &c.

Qua lecta, Iudex assumat per puncta, & dicat senti-
tando hæc vel similia in effectu. Fili, sententia vel pœnitē-
tia tua, stat in hoc, quòd scilicet portes toto tempore vitæ
tuæ cruces, q̄ stes in scala cum eis, in porta talium Ecclē-
siarum, & q̄ sis in carcere perpetuo ad panem & aquam.
Sed fili, ne sit tibi graue, quia certifico te, quòd si patienter
toleres, misericordiam apud nos inuenies: non dubites, ne-
que desperes, sed firmiter speres. Quibus dictis, sententia
executioni debitè demandetur, & statim vestis prædicta
ip̄i induatur, & in gradu scale in alto ponatur, vt ab egre-
dientibus eminentèr videatur, circumstantibus eum mini-
stris curiæ secularis. Hora autè prandij ducatur à ministris
ad carcerem, & post fiant alia, prout ponuntur in senten-
tia. Dum autem ip̄e inducitur, & ad portam Ecclesiæ dedu-
citur, Iudex Ecclesiasticus non se amplius intromittat, si cu-
ria secularis contentatur, benè quidem, si non, agar ad-
libitum.

D 3

Super

Super modum sententiandi hæresim confess. m. sed relapsam, licet pœnitentem.

Q V A E S T I O X X V I I I.

Nonus modus processum fidei terminandi, & pœnitentiandi, est quando delatus pro hæretica pœnitentia, processum mentis diligenter discussis, cum bono consilio reperitur confessus hæresim & pœnitens, sed relapsus realiter. Et hoc est, quando delatus ipse confitetur iudicialiter coram Episcopo, aut iudicibus, alias se omnem hæresim abiurasse, & ita legitime reperitur: & quod post cecidit de tali hæresi, seu errore. Vel quod specialiter hæresim abiuravit. s. Maleficarum, & post redijt in eandem, sed post adhærens consilio saniori pœnitet, credit Catholice, & revertitur ad Ecclesie unitatem. Tali enim non sunt, si humiliter petat, deneganda pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta, sed quantumcumque pœnitent, nihilominus ut relapsus est tradendus brachio seculari, vltimo supplicio ferendus. Hoc autem intelligitur sic, vbi etiam reperitur quod abiurauerit tanquam deprehensus in hæresi, seu tanquam suspectus de hæresi vehementer, non autem leuiter tantum.

Circa istum autem talis practica est seruanda. Nā conclusio in consilio peritorum maturo pariter & digesto, & si oportuerit replicato, q. prædictus delatus de iure est relapsus, Episcopus aut iudex mittent ad dictum relapsum delatum, in carcere inclusum, duos vel tres probos viros, & præsertim religiosos seu clericos, fidei zelatores, eidē relapsi nō suspecto nec ingrato, sed familiares & gratos: & illi intrabant ad eū captata hora cōpetenter, & loquentur isti de contemptu mundi, & miseris vitæ presentis, & gaudijs ac gloria paradisi. Et demū his præmissis, indicabunt illi ex parte Episcopi seu iudicis, q. nō possit euadere mortē temporalem, & ideo curet de salute animæ suæ, ac disponat de peccatorū suorum confessione, & sacramenti Eucharistiæ perceptione. Et isti frequentabunt eum, inducentes illū ad pœnitentiam, ac etiam ad patientiā, confirmantes eū proprijs in Catholica veritate: taliter vt ipsum diligenter faciant cōfiteri, ac conferri eidem petenti humiliter Eucharistiæ sacramentum. Nam huiusmodi sacramenta non sunt
talibus

Loq̄i de contemptu mundi.

talibus deneganda, iuxta c. super eo. de hære. lib. 6.

Quibus sacramentis receptis, eō q. bene disposito ad salutem iudicio prædictorum, post duos vel tres dies: in quibus per prædictos in fide Catholica confirmetur, & ad pœnitentiā inducatur, Episcopus seu Iudex loco eius mādabunt Baluo loci, seu potestati curie secularis, quatenus tali die & hora. s. non festiua, sit cum sua familia, in tali platea seu loco, extra Ecclesiā tamen ad recipiendum de foro suo quandam relapsum, quē ipse & Episcopus Iudex tradēt ei.

Et nihilominus q. die præfixa de mane seu præcedente faciat publicē præconizari per ciuitatem seu locum, in locis illis seu vicis, in quibus præconizationes aliæ communiter solent fieri: Quod tali die & hora, in tali loco, prædicator pro fide sermonem faciat, & Episcopus & alij iudices condemnabunt quandam relapsum in hæreticam prauitatem, tradendo eum brachio seculari.

Considerandum autem hic est q. iste, qui sic relapsus est, si fuerit in sacris ordinibus constitutus, vel alias sacerdos vel cuiuscunque ordinis seu religionis obumbratione factus, prius antequam tradatur, est totius ecclesiastici ordinis prærogatiua nudandus. Et sic omni officio Ecclesiastico expoliatus, relinquatur secularis arbitrio potestatis, animaduersione debita puniendus: vt in ead. abolendam. s. present. de hære.

Quando igitur talis est à suis ordinibus degradandus, & Seculari Curie derelinquendus, Episcopus cōuocet prælatos, & viros religiosos suæ Diocesis: Quia licet non olim, nunc tamen solus Episcopus cum prælatis, & alijs viris religiosi & peritis suæ Dioceseos, potest in sacris ordinibus constitutum degradare, cum est relinquendus brachio seculari, vel perpetuō immutandus pro hæretica prauitate, iuxta c. quoniam de hære. lib. ar. 6.

Adueniente autem die præfixa, degradando relapsus, ac tradendo, si fuerit in sacris ordinibus cōstitutus, in brachio seculari, aut relinquēdo, si fuerit laicus, ad audiendā diffinitiuam sententiā, in aliqua platea seu loco extra Ecclesiā, ac populo congregato: & facto sermone per Inquisitorem, ac ipsi relapsi inibi in alto loco constituto, & presentī curia seculari, si degradandus ipse relapsus fuerit, Episcopus in Pöficialibus indurus, & prælatis suæ Dioceseos eidē assistē-

tibus, ipsum degradatum coram eo existentem, & indutū ac dispositum, ac si deberet in suo ordine ministrare, a suo ordine degradabit, à superiori ordine incipiendū, & sic gradatim vsque ad infimū. Et sic conferendū ordinem, verbis vtiur Episcopus, ad hoc per Ecclesiam ordinatis, ita degradando in qualibet depositione & calulæ & stolæ: & sic de alijs poterit vti aliquibus verbis contrarijs primis.

Qua quidē degradatione facta, vbi fiendā sit per modū, secundū quem de iure seu consuetudine est fiendā, officialis mandabit notatio, seu religioso, vel clerico, quatenus legat sententiā, quæ sententia, siue relapsus laicus, siue clericus, degradatur, feretur per modū tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & Iudex in terris talis domini ditioni subiectis. Attendentes legitime informari, q̄ tu talis, de tali loco, & talis Dioceseos, fuisti grauius coram nobis, si ita fuerit, seu contra, talibus Episcopo & iudicibus, delatus de tali heretica prauitate, seu talibus (explicentur.) In quibus hæresibus, vt legitime fuit compertum, fuisti à confessione propria deprehensus, ac testibus cōuictus, & q̄ tu in illis perstiteras tãtō tempore, animo indurato, (dicatur prout fuit,) sed post adherens consilio saniori, illas hæreses in tali loco publicè abiurasti, in forma Ecclesie consueta, abnegasti & reuocasti, propter quæ prædicti Episcopus & Inquisitor, credentes te veraciter conuersum ad gremium Ecclesie sanctæ Dei, te ab excommunicationis sententia, qua astrictus tenebaris, absoluentes: si tamen de corde vero & fide non ficta reuersus esses ad sanctæ Ecclesie vnitatem: iniunxerunt tibi pœnitentiā salutarem. Verū post omnia suprædicta, & tot annorum curricula iam elapsis, tunc nouiter iterū delatus nobis extitisti, q̄ iterum incideras in tales hæreses abiuratas (explicentur) nosq; licet displicenter de talia audissemus, tamen iustitia nos cogente, descendimus ad inquirendū, testes examinandū, teq; vocandū & in retrogandū medio iuramento: nec non ad omnia & singula faciēda quæ per nos fienda erant, secundū canonica instituta.

Sanè cum vellemus præsentem causam sine debito terminare, solenne conciliū tam in Theologica facultate, quam in iure canonico ac ciuili peritorū, iussimus congregari, & habito prædictorū consilio maturo, pariter & dige-

sto

sto, in & super omnibus & singulis actis, actitatis, ac visis, & diligenter discussis processibus meritis, & omnibus equa lance libratis, prout fieri exigebat, reperimus legitime tam per testes quam per propriam tuam confessionem iudicialiter receptam, q̄ tu incidisti in hæreses abiuratas. Nam reperimus q̄ talia & talia dixisti vel fecisti, (explicetur omnia,) propter quæ & merito de prædictorum consilio te habuimus & habemus pro relapsū, iuxta canonica instituta, q̄ dolenter referimus, & referendo dolemus.

Sed quia ad informationem nostram, & proborum vitotum Catholicorum, Diuina gratia inspirante, iterum es reuersus ad gremium Ecclesie, & ad eiusdem fidei veritatē, prædictos errores & hæreses detestando, & credendo Catholicè, fidemq; Catholicā protestando, admisimus te ad recipiendum pœnitentiæ & Eucharistiæ perita per te humiliter Ecclesiastica sacramenta. Verū, cum Ecclesia Dei in te & circa, vltra non habeat q̄ faciat, cum ita misericorditer se habuerit erga te, vt prædiximus, & tu illa abusus fueris, in abiuratas hæreses incidendo. Quapropter nos Episcopus, & iudices ante fati, sedentes pro tribunali, more iudicum iudicantium, factos sanctis Euangelijs positos coram nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē, habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis: te talē, hoc loco, die & hora, tibi ad audiendam difinitiuam sententiā in antea assignatis, sententialiter iudicamus te esse veraciter relapsū in hereticam prauitatem, licet pœnitentem: Et vt veraciter relapsū in eadem de foro nostro ecclesiastico te proiciamus, & relinquimus brachio seculari traditum. Rogamus tamē etiam efficaciter dictam curiam secularem, quatenus circa te citra sanguinis effusionem, & mortis periculum suā sententiā moderetur. Et sic Episcopus & sui assessores recedentes, curia secularis suum officium exequetur.

Aduertendum est, quamuis Episcopus & Inquisitor debeāt esse summopere diligentes, & per se & per alios facere, vt relapsus pœniteat, & ad fidem Catholicam conuertatur, tamen postquam pœnuerit, & cōclusum fuerit in cōcilio, q̄ licet pœniteat, nihilominus veraciter est relapsus, & vt talis tradendus est brachio seculari ipsi personaliter:

D s quod

*Facies iudicis
terret reum.*

quòd tali sententia debet plecti eidem non indicenti: Quia facies Iudicis terret còdemnandum: Et ipsius verba magis inducunt plectendum ad impœnitentiam, quàm ad patientiam. Et ideo nec ex tunc, neque ante sententiã, nec post, eum sibi faciant presentari, vt non moueatur animo contra eos, q̄ in casu tali mortis diligentius est cauendum: Sed, vt est dictum, mittant ad eum aliquos viros probos, præsertim religiosos, seu clericos ei non ingratos, sed gratos, qui futuram sententiã atque mortem infligendam indicant, eum ad fidem confirmant, ad patientiam exhortentur, & post sententiã eum associant, consolentur, cum eo exorent, & ab eo non discedant, donec spiritum reddiderit creatori.

Sint igitur cauti & auisati, ne quid agant seu dicant, propter quod relapsus morte præueniatur, & ipsi efficiantur irregulares. Et vnde debebant meritum deportare, deserant secum pœnam pariter atque culpam.

*Sententiã cõ-
demnatoriã,
nullo die festo,
nec in templis
sunt ferenda.*

Considerandum est etiam, q̄ tales sententiã tradendi aliquem curiã seculari, non consueuerunt fieri die festiua, vel solenni, nec etiam in Ecclesia, sed extra in aliqua platea: Quia sententiã est quæ ducit ad mortem, & honestius est, q̄ feratur in die feriali & extra Ecclesiam, cum dies festiua & Ecclesia Domino sint dedicata.

Super modum sententiandi hæresim confessum, sed impœnitentem, non tamen relapsam.

Q V A S T I O X X I X.

DEcimus modus processum fidei terminandi, & sententiandi est, quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum in iure, reperitur confessus hæresim, & impœnitens, non tamen relapsus. Sed quia rarissimè inuenitur talis casus, licet interdum nobis Inquisitoribus contigerit, tamen Episcopus & Iudices eum tali non debent festinare, sed bene custoditum & compeditum, ad conuersionem inducere, etiam per plures menses, proponendo, q̄ in corpore & anima sic impœnitens damnabitur.

Qui

Qui si tandem nec prosperis, nec aduersis, nec minis, nec blanditijs poterit emolliri, vt resiliat ab erroribus suis, & fuerit prædicto congruo, tempore expectatus Episcopus, & iudices disponant se ad tradendum eum seu relinquendum brachio seculari, & mādabunt, per schedulam nuncio, seu baliuo, seu potestati curiã secularis, quatenus tali die non festiua, & tali hora, sit in tali loco, extra Ecclesiam tamen, eum sua familia, & ipsi tradent sibi quendam hæreticū impœnitentem. Et nihilominus, q̄ ex parte eorum faciat publice præconizari in illis vicis, seu locis, in quibus aliæ præconizationes sunt fieri consuetæ, q̄ die & hora, ac loco prædictis. Prædicator faciet sermonem pro fide, ac tradet Hæreticum quædam brachio seculari: & ideo q̄ omnes veniat & intersint, & habebunt indulgentiam consuetam.

Quibus expletis, tradetur curiã seculari, per modum tenoris sequentis, sc̄pius tamè admonèdo p̄ prius, vt resiliat ab hæresi & pœniteat: Quòd si oïno noluerit ferrur sententiã.

Nos N. misericordie diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris talis domini: attendentes q̄ tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis delatus fama publica deferente, ac fide dignorū insinuatione, de hæretica prauitate, (explicetur hæresis) & q̄ in illis hæresibus & factis persisteras multis annis, in tuę animæ detrimentum, nosq̄ quibus ex officio incumbere prauitatem hæreticam extirpare, volentes, vt tenebamur, in & super ijs certius informari, videre an ambulares in tenebris vel in luce, diligenter inquisimus de prædictis, teq̄ citates, & efficaciter interrogantes, reperimus te prædicta infectum hæretica prauitate.

Sanè cum præ cunctis nostræ mentis desiderabilib⁹ insidat cordi nostro, fidem sanctam Catholicã in populorum præcordijs cõplantare, & eradicata hæretica prauitate, modos diuersos, varios, & congruos, tam per nos quàm per alios adhibuimus, quatenus resilires ab hæresibus, & erroribus antedictis, in quibus steteras atq̄ stabas, prout & nunc stas contumaciter ac pertinaciter animo indurato. Verùm eū humani generis inimico, tuis præcordijs assiste teq̄ in dictis erroribus voluente & inuoluente, nolueris neq̄ velis à sæpè dictis hæresibus resiliire, plus eligens mortem animæ incurere gehennalem, & corporis temporalem, quàm antefatas hæreses abiurare, ac ad gremium Ecclesiæ aduolare,

& an-

& animam iustificare in reprobam sensum datus.

Quapropter, cum sis ab Ecclesia sancta Dei excommunicationis vinculo innodatus, & merito à numero & grege dominico separatus, ac participatione bonorum Ecclesie priuatus, Ecclesia circa te nõ habeat ultra quod faciat, cum ad te conuertendum fecerit iuxta posse. Nos Episcopus & iudices in causa fidei sæpè facti, sedentes pro tribunali more iudicium iudicantium, sacrosanctis Euangelijis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentisque præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis, hac die, hora & loco tibi in antea assignatis ad audiendam sententiam definitiuam, condemnamus, ac sententialiter iudicamus, te esse veraciter hæreticum impœnitentem, & vt veraciter talem tradendum & relinquendum brachio seculari. Et sic vt hæreticum impœnitentem per hæc nostram sententiam de foro nostro Ecclesiastico te proiciamus, & tradimus seu relinquimus brachio seculari, ac potestati curiæ seculari: dictam curiam secularem efficaciter deprecantes, quatenus circa te cura sanguinis effusione, & mortis periculum suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia.

Super hæresim confessam & relapsam & impœnitentem.

Q V A S T I O X X X.

MDecimus modus processum fidei terminandi & finiendi est, quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligentèr discussis, cum bono consilio in iure peritorum reperitur confessus hæresim, ac impœnitens & relapsus. Et hoc est quando delatus ore proprio confitetur, iudicialiter talia & talia se credere, & practicasse: circa istum est practicandum, vt supra. Et feratur sententia coram Episcopo & iudicibus, quæ tamen sunt hæreticalia manifestè per formam tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris talis domini, attendentes, quod tu talis, de tali loco, talis Diœcesis, fuisti nobis seu talibus prædecessoribus

foribus nostris, delatus de hæretica prauitate (explicetur.) In quibus vt legitimè est compertum, fuisti confessione propria iudicialiter ac fide dignis testibus deprehensus, & quod in illis perstiteras tanto tempore, animo indurato (dicatur prout fuit) sed quod post sano consilio in hæresim illas hæreses publicè abiurasti, in tali loco, in forma Ecclesie cõsuetæ, propter quæ prædicti Episcopus & Iudex, credentes te veraciter resiliisse ab erroribus ante latis, & ad gremium Ecclesie credendo Catholicè aduolasse, tibi absolutionis beneficium impartirent, absoluentes te ab excommunicationis sententiâ, qua astrictus in antea tenebatur: si tamen de corde vero, & fide non ficta conuersus extiteris ad sanctæ Ecclesie vnitatem, tibi salutarem pœnitentiam iniungentes, ad misericordiam receperunt. Quia Ecclesia sancta Dei non claudit gremium reuertenti.

Verum post omnia antedicta fuisti nobis delatus, quod displicenter accepimus, quod iterum incideris in damnatas hæreses per te publicè in antea abiuratas, seu talia & talia cõmissisti contra abiurationem prælibatam, in tua animæ detrimentum (exemplificetur) nosq; quanquam displicentia sauciati, quod de te talia audissemus, nihilominus iustitia nos cogente descendimus ad inquirendum, testes examinandum, teq; vocandum & interrogandum, vt decebat, medio iuramento, & ad faciendum omnia & singula, quæ per nos fienda erant, secundum canonica instituta. Sane cum vellems præsentem causam sine debito terminare, solenne tam peritorum in Theologica facultate, quam in iure canonico & ciuili, concilium fecimus congregari.

Et habito cum prædictis in & super omnibus & singulis in præsentem causa productis, deductis, actis, & actitatis consilio maturo pariter ac digesto, ac etiã replicato, visisq; ac diligenter discussis processus meritis huius causæ, ac omnibus, prout ius & iustitia suadebant, cõperimus legitimè, & per testes dignos fide, quæ per tuam confessionem propriam pluries per nos receptâ, te incidisse ac recidisse in hæreses abiuratas. Nam reperimus, qd talia & talia dixisti, vel egisti, (explicentur omnia) propter quæ & merito de prædictorum consilio te habemus tuis exigentibus excessibus pro elapso, secundum c. sanctiones. Quod dolenter referimus, referendo dolemus; nouit ille, qui nihil ignorat, e ordinem iuriam

intima omnium intuetur. Et cum totis nostris præcordijs euperemus, prout adhuc cupimus, te reducere ad sanctæ Ecclesiæ unitatem, ac eneruare à tuis visceribus præfaram hereticam prauitatem, vt sic saluares animã tuam, ac mortem euaderes corporis & animæ gehennalẽ, conatus nostros exercuimus ad te salubriter conuertendum; modos congruos varios adhibentes, sed tu in reprobum sensum datus maligno spiritu ductus pariter & seductus præelegisti torqueri diris ac perpetuis cruciatibus in infernum, & hic temporalib. ignibus corporaliter consumari, quàm ad hærendo consilio saniori, ab erroribus damnabilibus ac pestiferis resiliere ad gremium & misericordiam sanctæ matris ecclesiæ aduolare.

Quapropter cū Ecclesia Dei ultra nõ habeat erga te quod faciat, cū ad te conuertendum totū exercuit posse suū: Nos Episcopus & Iudices in hac causã fidei memorati, sedetes pro tribunali, more iudicū iudicantiū, sacrosanctis Euangelijs positis corã nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem, habentesq; præ oculis solum Deum & honorem sanctæ fidei orthodoxæ hac die, hora & loco ad audiendum sententiam diffinitiuam tibi in antea assignatis te talem in nostra præsentia constitutum sententia liter condemnamus & condemnando iudicamus esse veraciter impœnitentẽ hereticum & relapsum: & vt talem realiter tradendū seu relinquendum brachio seculari, & sic vt verum hereticū impœnitentẽ pariter & relapsū per hanc nostram sententiam diffinitiuam de foro nostro Ecclesiastico te proiciamus & tradimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curiæ secularis. Deprecantes efficaciter secularem curiam ante latam, quatenus citra sanguinis effusionem & mortis periculum, erga te suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententiã,

Super conuictum & deprehensum omnia tamen negantem.

Q V A E S T I O XXXI.

Decimus modus processum fidei terminandi & finiendi est quando delatus de heretica prauitate processus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum reperitur in hæresim deprehensus facti

facti euidentia, vel testium productione legitima, non tamen confessione propria. Et hoc est, quando ipse delatus conuincitur legitime de aliqua hæretica prauitate, vel facti euidentia. Vt pote quia hæresim publicè practicauit, vel per testes legitimos, contra quos excipere delatus legitime non potuit, tamen ipse sic conuictus & deprehensus persistit firmiter in negatiua, & confitetur constanter: iuxta norata per Host. in sum. tit. de hære. §. qualiter quis in hæresi deprehendatur, patuit supra q. 34.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis duro carcere est tenendus in compedibus & cathena, frequenter ab officialibus coniunctim & diuisim, & per se ac per alios est efficaciter admonendus, quod eis deregat veritatem, in dicendo eis quod si faciat, & cõfiteatur errorem suum, quod ad misericordiam admittatur, abiurando primitus illam hæreticam prauitatem. Si autem noluerit, sed steterit in negatiua, ad finem relinquatur brachio seculari: & mortem non poterit euadere temporalem.

Quod si diutius infamatus & expectatus, steterit in negatiua, Episcopus & officiales modò coniunctim, modò diuisim, nunc per se, nunc per alios probos viros, trahant ad se modò vnum testem, modò alium, informando eum vt attendat quid deposuit, & si dixit verum vel nõ vt non seipsum damnet æternaliter, & alium temporaliter. Et quod si vereatur, saltem eis secretè dicat, ne ille delatus moriatur iniuste. Et verba talia studeant ei dicere, vt clarè videant, si deposuerint veritatem nec ne.

Quod si testes, sicut informati, steterint in affirmatiua, & delatus in negatiua, nec ad hoc statim velint Episcopus & officiales, negotiū per sententiã determinare, & tradendo taliter deprehensum brachio seculari, sed diutius cum teneant, nunc inducendo deprehensum ad affirmatiuã, nunc testes, diuisim tamen, ad excutiendum benè conscientiam suam. Et singulariter attendant Episcopus & Officialis ad illum testem, quæ viderint melius dispositum ad bonū, & qui videretur melioris conscientia. Et circa illū instent diutius, si res ita se habuit vt deposuit, nec ne, eius conscientia, onerando. Et si viderint testē aliquē vacillare, vel aliã habeant indicia contra eam, propter quæ suspectus, quod falsitatẽ dixerit, merito habeatur, de bono consilio peritorum arrestent

attestent eum & procedant vt iustitia suadebit.

Compertum namque est frequenter & frequentius, q̄ sic deprehensus testibus fide dignis, postquam in negatiua diu persistit, ad cor reductus, præsertim veraciter informatus, quòd non traderetur brachio seculari, sed ad misericordiam admitteretur, si suam detegit prauitatem: & veritatem, quam iam diutius negauit, tunc liberè confiteretur. Et frequenter repertum est, quòd testes malitia agitati, ac inimicitia superati, se ad inuicem colligant, ad imponendum in fonti hæreticam prauitatem. Postquam ad informationem frequentè Episcopi & Officiales, remorsu conscientie fatigati, ac diuinitus inspirati, reuocant, quam dixerunt & fatentur malitiosè se illi imposuisse tantam labem, propter quòd talis & taliter deprehensus, non est per sententiam festinadus, sed diutius, quia per vnum annum & plures expectandum, antequam sic tradatur curie seculari.

Quo expectato tempore competentis, & adhibita diligentia cõdecenci, si sic delatus legitime deprehensus, recognouit culpam suam, ac cõfessus fuerit iudicialiter, se fuisse illaqueatum tempore præfato hæretica prauitate, ac illam, ac omnem hæresim consenserit abinrare, & satisfacere ad arbitrium Episcopi, & Inquisitoris, congruum, exhibere tanquam in hæresi deprehensus, & propria confessione, & testium legitima productione: vt hæreticus pœnitens abinret omnem hæresim publicè: per formam, de qua agitur, octauo modo supra posito processum fidei terminandi, vbi de talibus agitur.

Si verò sit confessus, quòd incidit sic in hæresim, nihilominus stat in illo animo pertinaci, vt impœnitens relinquatur brachio seculari: & agatur circa illum per modum, quo supra agitur in decimo modo processum fidei terminandi, vbi de talibus agitur.

Si autem ipse deprehensus steterit cõstanter in negatiua, sed ipsi testes resisterint à sua affirmatiua, suum testimoniu reuocando, ac culpam suam recognoscendo: Quia in fonti tantam labem imposuerunt, rancore & odio agitati, prece seu precio adducti (ipso delato vt immuni à iudicio relaxato) punietur ipsi vt falsi testes accusantes seu deferetes. Vt notat Paulus super c. multorum, & verb. illos, in prin. de hæ. in Cle. & feretur sententia seu pœnitentia contra eos ad arbitrium

Testes falsi
quomodo puniendi.

bitrium Episcopi & iudicum; omnino tamen ad perpetuos carceres tales falsos testes condemnando, & in pane & in aqua ad dies vitæ pœnitentiando, ponendo etiam post ad scalas ante portas Ecclesie tales, &c. Habetur tamen potestatem Episcopi mitigare, aut etiam aggravare post annum, & tempora, per formam tenoris sequentis.

Si autem taliter deprehensus per annum vel plus, vel alio maiori congruo tempore expectatus, persistit in negatiua continuè & testes legitimi in affirmatiua, disponant se Episcopus & iudices ad relinquendū eūdem brachio seculari, mittendo eidem aliquos probos viros, fidei zelatores & præsertim religiosos, eidem non ingratos, sed familiares & gratos, qui illi indicent, quòd mortem non possit euadere temporalem, dum sic stat in negatiua, sed tradatur tali die vt hæreticus impœnitens potestati curie secularis. Et nihilominus Episcopus & Officialis mittat Baluo seu potestati curie secularis, quatenus tali die & hora, & in tali loco, extra Ecclesiam tamen, veniat cum familia sua recipiendum quendam hæreticum impœnitentem, quem tradent ei. Et etiam quòd faciet publicè præconizari in locis illis, in quibus præconizationes aliæ fieri consueverunt, quòd omnes sint tali die & hora, in tali loco ad audiendum sermonem, què prædicator faciat de fide, & tradet Episcopus & Officialis quendam hæreticū pertinacem brachio seculari.

Adueniens autem die prædicta, ad ferendum sententiã assignatam, erunt Episcopus & Officialis in loco prædicto, ipso tradendo ibidem existente in alto, clero & populo cõgregato, vt eminenter ab omnibus videatur, ac præsentem potestatem curie secularis, stante coram ipso tradendo. Quibus lectis feretur sententia per hunc modum.

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut Index in terris talis domini. Attendentes, q̄ tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis de hæretica prauitate. Exprimantur. Et vellemus certiorari, an ea quæ de te, & contra te nobis dicta fuerunt, veritate aliqua fulcirentur, & an tu ambulares in tenebris aut in luce, descendimus ad nos informandū, testes diligentius examinandū, teque vocadū ac interrogandū sæpius, medio iuramento, defensionesque exhibendum, ac ad omnia & singula faciendum, quæ per nos fienda erant, secundum canonicas sanctiones.

E. Verum

Verum cum vellemus præfens tuum negotium sine debito terminare, solenne consilium tam in Theologicæ facultate, quam in iure canonico & civili, coram nobis fecimus congregari: Et visis ac diligenter discussis processibus meritis, & omnibus & singulis in præsentem causam productis, deductis, actis & actitatis, prædictorum consilio digesto pariter & maturo, reperimus contra te legitime probatum, quod fuisti tanto tempore infectus hæretica prauitate, & iam reperimus, quod fecisti & dixisti talia & talia (expromittitur) ex quibus apparet manifestè, quod es legitime deprehensus in prædicta hæretica prauitate.

Sanè cum cuperemus prout adhuc cupimus, te veritate fatendo resilire ab hæresi antedicta & reduci ad gremium Ecclesiæ sanctæ, ac ad sanctæ fidei vnitatem, vt sic saluares animam tuam, & tam animæ quam corporis mortem euaderes genalè, tam per nos quam per alios nostram diligentiā exercentes, ac per te longa tempora expectantes, tu in reprobam sensum datus, contempsisti acquiescere nostro consilio saniori, imò perstitisti, & persististi in negatiua pertinacia, ac contumaci animo indurato: quod dolentes referimus, & referendò plangimus ac dolemus. Verum cum Ecclesia Dei tanto tempore expectauerit, quatenus resilires, recognoscendo propriam tuam culpam, & nolueris, neque velis, & hō habeat ultra quid gratiæ faciat ac mercedis.

Quapropter vt sis ceteris in exemplum, & alij ab huiusmodi hæresibus arceantur, & tanta facinora non remaneant impunita. Nos Episcopus & Iudices in causa fidei memorati sedentes pro tribunali more iudicum iudicantiū, sacro sanctis Euangelij positus coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem, habentes præ oculis solum Deū & sanctæ fidei gloriā, & honorem, te talem in nostra præsentia constitutum, hac die & hora, & loco, ad audiendam diffinitiuam sententiā assignaris, diffinimus, declaramus & sententiamus, te esse hæreticū impœnitentem, tradendum seu relinquendum vt talem brachio seculari, ac per nostram sententiā, vt verè hæreticū pertinacem, impœnitentem, a foro ecclesiastico te proiciamus, & tradimus seu relinquimus brachio seculari, potestati curiæ secularis: eandem curiam secularem efficaciter deprecantes, quatenus circa & extra sanguinis effusionem

effusionem: & mortis periculum, suam sententiā moderetur. Lata est hæc sententiā, &c.

Poterunt autem Episcopus & Iudices disponere, quod aliqui probi viri fidei zelatores ipsi relicto, curiæ seculari non ingratos, sed familiares & gratos, associet dicto relicto, dum curia secularis in eum suum officium exequetur, qui eum consolentur, & adhuc inducant, quod fatendo veritatem, & recognoscendo culpam suam, resiliat ab erroribus suis.

Quod si forsitan post sententiā, & iam relicto ad locū ubi est comburendus, deductus, dixerit se velle fateri veritatem, & recognoscere culpam suam & ita fecerit, ac paratus fuerit huiusmodi hæresim & omnem aliam abiurare, licet præsumatur, quod hoc faciat plus metu mortis quam amore veritatis: crederem quod ex misericordia possit recipi vt hæreticus pœnitens, & perpetuò immutari. Iuxta gl. super c. ad abolendam. § præfenti. & ver. audientia. & c. excommunicamus 2. de hæz. Quamuis de rigore iuris, nec tali conuersioni est magna fides à iudicibus adhibenda, imò & propter damna temporalia illata ipsū semper punire possunt.

Conuersis hæreticis non est fides adhibenda.

Super conuictum, sed fugitiuum, vel se contumaciter absentem.

Q V A S T I O XXXII.

Redecimus & vltimus modus processum fidei terminandi, & sententiandi est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritiorum, reperitur conuictus de hæretica prauitate: est tamen fugitiuus, seu absens contumaciter, sed congruo tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus.

Primus est, quando delatus est deprehensus in heresi, vel in confessione propria, vel facti euidentia, vel testium production legitima, sed fugerit, vel se absentauerit, & citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est, quando aliquis est delatus & receptus aliquali informatione contra eum, habetur aliquo modo seu leuiter suspectus: & sic citetur respectus de fide: & quia tenet contumaciter comparere, excommunicatur, & excommunicatus sustinet illam

excommunicationem animo pertinaci & semper contumaciter se absentat.

Sustinens excommunicationem per annum est vt hæreticus condemnandus.

Tertius casus est, quando aliquis impediuit directè sententiam seu processum fidei Episcopi vel iudicum, vel qui ad hoc dederit auxilium, consilium vel fauorem, talis est excommunicationis macrone percussus; quam si sustinuerit per annum animo indurato ex tunc est vt hæreticus condemnandus: per capit. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6. & contumaciter se absentauit.

In primo casu ille talis est impœnitens hæreticus condemnandus, iuxta e. ad abolendam, §. præsentis. In secundo casu & tertio, non est hæreticus impœnitens iudicandus, sed tanquam vt pœnitens hæreticus condemnandus; iuxta e. cum contumacia. & per c. vt inquisitionis. §. prohibemus; de hære. lib. 6. Circa quemlibet istorum talis practica est seruanda. Talis enim congruo tempore expectatus, citetur per Episcopum & Officialem, in Ecclesia cathedrali illius Diœcesis in quo deliquit, & in alijs Ecclesijs illius loci, vbi domicilium contrahebat, & specialiter vnde fugit: & citabitur per formam tenoris sequentis.

Forma accusationis & accis sententia contra conuictum de hæresi & fugitiuum lata.

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, &c. aut Iudex talis Diœcesis spiritum consilij sanioris. Præterea cunctis nostræ mentis desiderabilibus; Illud potissimum infigitur cordi nostro, temporibus nostris; in dicta tali Diœcesi, vberem florentemque Ecclesiam, vineam in quam Domini Sabaoth, quam summi patris dextera virtuosissimè plantauit, quâ eiusdem patris filius proprii ac viuifici vnda cruoris vberius irrigauit, quam ipse almus Spiritus paraclæti, miris ineffabilibusque donis intemis fecundauit, quam tota ipsa incomprensibilis atque inartingibilis Trinitas beata, gradissimis variisque privilegijs sanctius dotauit, pariterque ditauit; per de Syria, qui est, & q. dicitur hæreticus qui libet, absorbeat & depascat, fructus fidei vberes deuastando, ac lacerates hæreticum vepres, palmitibus inserendo, serpensque tortuosus, nostri improbus humani generis inimicus est illas virus, qui est Satanas & Diabolus, eiusdem vineæ Dominicæ palmitibus inficiat atque fructus, virus prauitatis hæreticæ immittendo; Nec etiã ager ipse Dominicus, populus inquam Catholicus, ad quæ excolendū pariter & ferendū, descendit de superni polori acce Dei patris vnigenitus, atque

atque primogenitus, seminavit miris, sanctisque prædicationibus, discurrit per villas & castella, docens non sine magnis fatigationibus; Elegit Apostolos viros utique operarios, industrios ac conduxit, ditans illos æternis retributionibus, expectans ipse Dei filius, de agro isto magno, illo die iudicij extremo vberes manipulos colligere, & per manus sanctorum Angelorum recondere in cælesti horreo sancto suo, Samsonisque vulpeculæ infertatæ, quæ sicut personæ, labe hæretica deprauatæ, facies quidem habentes diuersas, sed caudas ignitas, adiuuicè colligatas, quia de varietate flammæ conueniunt in idipsum vt segete dominicam, iam albam ad messem, splendoribus fidei relucentem, morsu amarissimo demoliantur, ac discursu subtilissimo pergant, impetuque validissimo accedant pariter & accendant, dissipent & deuastent sinceritatem sanctæ fidei Catholicæ, subtiliter & damnabiliter subuertendo.

Quapropter, cum tu talis incidere in damnatas hæreses Maleficarum, illas publicè in tali loco practicando (sententia dicitur) seu fueris per testes legitimos conuictus de hæretica prauitate, siue propria deprehensus confessione in iudicio per nos receptus, & post captus, fugeris, medicinam refutans saltarem: citauerimus te, vt de & super ijs coram nobis manifestius responderes, tuque ductus maligno spiritu, pariter & seductus teneris comparere. Vel sic.

Quapropter cum tu talis declaratus nobis de hæretica prauitate, & recepta informatione contra te, alias de eadem esses nobis suspectus leuiter, quoniam eras infectus labe prædicta, citauimus te, quatenus coram nobis personaliter comparens de fide Catholica responsurus. Cumque citatus, teneris comparere contumaciter, excommunicauimus te, ac excommunicatum fecimus publicari. In qua stetit per annum, seu annos tot, animo pertinaci, latrans hinc inde, ita quod nunc, quod te duxerit spiritus malignus ignoramus, & cum te expectauerimus misericorditer & benigne, vt reuerteris ad gremium sanctæ fidei unitatem, tu facere contempsisti, in reprobam sensum datus. Sanè volumus & reuemur, iustitia nos cogente, causam tuam huiusmodi sine debito, terminare, nec valeamus tua nephanda crimina conuictibus oculis tollerare.

Nos Episcopus & iudices in causis fidei supradictis, te ita

lem sepe factum latitantem, profugum & fugitiuum, per presens nostrum edictum publicum, requirimus pariter & citamus peremptorie, quatenus die tali, talis mensis, tali anno, in tali Ecclesia cathedrali, talis Diocesis, hora tertiatu compareas personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam audiriurus: Significantes q̄ siue comparueris siue nō, procedemus ad nostram diffinitiuam sententiam, contra te prout ius & iustitia suadebant. Et ut prius nostra citatio perueniat ad tui notitiam, ne valeas ignorantie velamine te tueri, presentes literas dictas, requisitionē & citationem nostram in se continentes, volumus & mandamus affigi in valuis publicē talis prædictæ Ecclesiæ cathedralis. In quorum testimonium singulorum, presentes nostras literas impressione nostrorum sigillorum iussimus communiti. Datum.

Adueniente autem die præfixa, ad audiendam diffinitiuam sententiam assignata: Si profugus comparuerit, & confenserit publicē omnem hæresim abiurare, humiliter petēs admitti ad misericordiam, postulando, si relapsus nō fuerit admitteretur, & si fuerit deprehensus propria confessione, vel testium legitima productione, abiurabit & pœnitebit, ut hæreticus pœnitens, secundum modum quo agitur supra in octauo modo processum fidei terminandi, ubi de talib⁹ agitur, si fuerit suspectus violenter, ita q̄ citatus responsurus de fide noluit comparere, & fuit ex hoc excommunicatus, & stetit in excommunicatione per annum, animo pertinaci, & pœnitebit, admitteretur, & abiurabit omnē hæresim, & pœnitebit ut hæreticus suspectus de hæresi violenter. Pœnitens secundum modum, quo agitur supra in sexto modo processum fidei terminandi. Si autem comparuerit, & non confenserit abiurare, tradetur, verus hæreticus impœnitens brachio seculari, per modum, quo dictum est supra, & agitur in decimo modo processum fidei terminandi. Si autem contumaciter renuerit comparere, tunc formetur sententia per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus misericordie diuina, talis ciuitatis, Attendentes, q̄ tu talis de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis de hæretica prauitate, fama publica referēte, seu fide dignorum insinuatione delatus. Nos quibus ex officio decēbit, descendimus ad videndū ac inquirendū, an clamor qui

ad

ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur. Verū cum inuenissemus te in hæresi deprehensum, deponentibus contra te quampluribus testibus fide dignis, te corā nobis aduocatum iussimus detineri. Dicatur sicut factum fuit, an videlicet cōparuerit, & medio iuramento interrogatus, falsus fuerit, vel nō. Sed post maligni spiritus consilio ductus & seductus, metuēs tua vulnera vino & oleo salubriter cōfoueri, aufugisti (aut ponatur, si ita est) carcerē & arrestum fregisti pariter & aufugisti, latitās hinc inde, & quo te malignus spiritus duxerit antefact⁹ totaliter ignoram⁹: Vel sic.

Verū cum inuenissemus corā te taliter, ut prædicitur, nobis delatum de hæretica prauitate, multa indicia, ppter quæ suspectum leuiter de hæretica prauitate, prædicta, te merito habeamus, citauimus te per publicum edictum in talibus & talibus Ecclesijs, talis Dioceseos, quatenus infra certū terminū tibi præfixum corā nobis in tali loco personaliter cōpareres, in & super prædictis contra te depositis, & alijs de fide Catholica, & eius articulis responsurus. Tu verò in sano cōsilio adherēdo, renuisti contumaciter comparere: Cumq̄ iustitia exigēte, te excommunicauerimus, ac fecerimus excommunicatum publicē denunciari, tu medicinā refutans salutarem, dictam excommunicationē ultraquam per annum sustinuisti, & adhuc sustines in reprobum sensum datus, animo pertinaci, & profugus, latitans hinc inde, ut quo te malignus spiritus duxerit ignoramus.

Sanē cū tam longo tempore te expectauerit Ecclesia sancta Dei misericorditer & benignē, quatenus ad eius misericordie gremiū euolares, ab erroribus resiliēdo, & iuxta fidem Catholicam professam operando: ipsaq̄ te clemencia vberibus enutritet, malignorum seductus consilio, acquiescere reculasti, in tua pertinacia perseuerans. Verū cum vellemus, prout volumus & debemus, iustitia nos cogēte, causam tuam sine debito per sententiam terminare, citauimus te, quatenus hac die & hora, & hoc loco cōpareres personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam audiriurus. Et quia renuisti contumaciter comparere, merito te ostendis velle perpetuō in tuis hæresibus & erroribus remanere: quod dolentes referimus, & referendo dolemus.

Sed cum non possimus nec velimus iustitiam subterfugere nec tantam inobedientiam & contumaciam ad Dei

E 4 Eccle.

Ecclesiam tolerare : Ad exaltationem fidei orthodoxæ, & ad extirpationem hæreticæ prauitatis, iusticia exigente, & ita inobedientia & contumacia requirete, hac die & hora, & loco tibi in antea ad audiendam diffinitiuam sententiam preempatoriè assignatis, præhabito multorum consilio peritorum, tam in Theologica facultate, quàm in iure canonico & ciuili, ptoçessus meritis uisus & diligenter discussis, sedentes pro tribunali more iudicium iudicantiu, sacrosanctis Euangelijs positus coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentes præ oculis solum Deum, & sancte fidei irrefragabilem veritatem, contra te talem, absentem & præsentem, Beati Pauli Apostoli vestigia imitantes, sententiam diffinitiuam taliter ferim⁹ in his scriptis, Christi nomine inuocato.

Nos Episcopus & iudices in causa fidei memorati, attendentes in causa ista fidei, ac processibus inde confectis, ordinem iuris fore seruatum. Attendentes etiam, q̄ legitime citatus nō comparuisti, nec per te, nec per alium te aliquammodo excusasti. Attendentes etiam, q̄ in præfatis hæresibus longo tempore pertinaciter persististi, & adhuc etiam perseueras, & excommunicationem per tot annos in causa fidei sustinueris, prout ex nunc sustines animo indurato. Attendentes etiam q̄ Ecclesia sancta Dei non habet ultra erga te quid faciat, cum perseueres & perseuerare velis, in excommunicatione & hæresibus prælibatis. Propterea beati Pauli Apostoli vestigia sectantes, declaramus, diffinimus, & sententiamus, te talem absentem & præsentem esse hæreticum pertinacem, & vt talem relinquendum brachio seculari. Et per nostram sententiam diffinitiuam te à foro Ecclesiastico repellimus, & relinquimus potestati curiæ secularis. Eadem curiam affectuosè deprecantes, vt si quando te habuerit in sua potestate, erga te citra sanguinis effusionem & mortis periculum suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia, & cætera.

Considerandum hæc, q̄ si iste profugus & contumax fuerit deprehensus in hæresi, vel propria confessione, vel testibus legitimis, & ante abiturationem fugit, est per sententiam verè hæreticus impenitens iudicandus, & ita in sententia ponendum est. Si autem aliter non fuit deprehensus, nisi quia delatus & suspectus habitus, fuit citatus, respõsurus de fide

fide, & quia renuit comparere, fuit excommunicatus, & in excommunicatione tali stetit ultra quàm per annum, animo indurato, & tandem noluit comparere, iste non est iudicandus hæreticus, sed vt hæreticus, vt talis condemnandus, & ita procedendum est in sententia, vt dictum est prius.

Quidam iudicandi hæretici, quidam vt hæretici.

Super personam delatam ab alia Malefica incinerata, vel incineranda, qualiter sit sententandum.

Q V A E S T I O XXXIII.

Vartusdecimus modus processum fidei terminandi: & sententiandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis circa deponentem diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur de tali hæretica prauitate tantummodò ab altera Malefica incinerata vel incineranda, delatus vel delata. Et hoc contingere potest tredecim modis, tanquam per tredecim casus. Quia sic delatus vel reperitur immunis & absoluendus totaliter: vel reperitur cum hoc diffamatus de tali hæresi generaliter: vel reperitur ultra infamiam quæstionibus exponendus aliquammodo: vel reperitur suspectus de hæresi vehementer, vel violenter, vel reperitur diffamatus & suspectus insimul & communiter. Et sic consequenter in alijs casibus prout in 10. quæst. tractum est, vt ad 13. inclusiue.

Tredecim modi, quibus Malefica Maleficas tradunt vel deferunt.

Primus modus sit, quando tantummodò ab ipsa Malefica detenta delatus est, & non conuincitur, nec confessione propria, nec testium productione legitima, nec alijs reperitur indicia, ex quibus verisimiliter tanquam suspectus iudicari possit, talis omnino venit absoluendus, etiam per ipsum iudicem secularem, qui deponentem aut incinerauit, aut incinerandum propria auctoritate, aut ex commissione Episcopi, iudicis ordinarij habuit: & absoluetur per sententiam in primo modo processus fidei terminandi, circa 10. quæst. contentam.

Secundus modus incidit, quando ultra hoc, q̄ à detenta delatus est, etiam per totam illam villam seu ciuitatem diffamata existat, ita q̄ tantummodò infamia præcisè &

sola laboravit semper: licet postea per depositionem detentæ Maleficæ infamia sit aggravata.

Circa talem talis practica est servanda. Quia iudex considerando, q̄ ultra infamiam nihil in particulari aduersus eam ab alijs fide dignis in villa aut oppido probatur, licet fortè detentæ, certa gratia aduersus eum deposuit: quia tamen fidem perdidit abnegando illam Diabolo: unde & difficulter eius dictis à Iudicibus fides adhibetur, nisi ex alijs circumstantijs illa infamia aggravaretur, & tunc in tertium iam sequentem modum incidit: Ideo Canonica purgatio erit tunc indicenda, & procedatur per sententiam in secundo modo processum fidei terminandi, circa 22. quæst. cōtentā.

Et si Iudex civilis illam purgationem coram Episcopo decreverit fieri & solemniter, in finem, vt si deficeret, vt tunc per Ecclesiasticum & civilem Iudices in exemplum aliorum, eo firmiori sententia puniretur, bene quidem fit. Si autem per se voluerit exequi, mander vt decem vel viginti compurgatores ordinis sui habeat, & procedat, vt in secundo modo sententiandi tales, tactum est, nisi q̄ vbi excommunicandus esset, q̄ tunc ad ipsum ordinarium recursum habeat: Et hoc contingeret, vbi se purgare noller.

Tertius modus igitur incidit super talem delatum, vbi licet non vincatur confessione propria, nec testium production legitima, nec facti euidencia: nec etiam sint indicia super aliquid factū, in quo v̄quam notatus fuisset ab alijs inhabitatoribus villæ aut oppidi: nisi q̄ infamia tantum laboravit apud eos. Aggravatur autē infamia ex detentæ Maleficæ detentione, vrpote quia asseruit, illum vel illam in omnibus fuisse sociam, & secū in criminibus participasse. Hoc ipsum tamen, sicut cōstanter delata negat, ita & alijs inhabitatoribus vel non est notum, vel de nulla nisi de honesta conuersatione, seu etiam participatione ipsis cōstat.

Circa talem talis practica seruatur: Primo, q̄ ad frontare se habent facie ad faciem, & obiectiones mutue & responsiones diligenter sunt considerandæ, & si quidem varietas aliqua in verbis incidere, unde iudex verisimiliter ex concessis & negatis præsumere potest, ipsam delatam merito quæstionibus exponendā, procedatur per sententias in tertium modū processum fidei terminandi, circa 23. quæst. contentas, ipsam tormētis leuiter exponendo: adhibitis caute-

*Adfrontatio
Maleficarum
se mutem ac-
cusantium.*

lis alijs quamplurimis & necessarijs, de quibus circa principium huius tertie partis supra patuit ad longum, & ex quibus præsumitur talem esse aut innoxiam aut ream.

Quartus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter, & hoc vel confessione propria, vel depositione alterius detentæ. Et sunt qui ad hanc leuē suspicionē reducunt illos, qui ad procandum mulieres Maleficas consulissent, vel vbi inter coniugatos, odio se mutuo prosequentes, amorem procurassent, aut etiam pro aliquo commodo tēporali apud Maleficas laborassent. Sed quia tales vtiq; excommunicati sunt, tanquam hæreticorū credentes, iuxta c. excommunicamus. i. §. credentes. lib. 6. de hæ. vbi dicitur, Credentes autē eorum erroribus, hæreticos similiter iudicamus. Quia etiam ex factis præsumitur de effectu ad hoc argu. 31. q. 2. qui viderit. Ideo videtur q̄ acrius sunt puniendi & sententiandi, quā illi, qui de hæresi leuiter habentur suspecti, prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus cōiecturis: Puta quia eis seruitia exhibuissent, literas detulissent, corū erroribus sic nullam fidem adhibuissent, q̄ tamen illos nō manifestassent, alimonia ab eis accepissent. Sed siue illi, siue isti intelligātur, hoc quod in consilio peritorū conclusum fuerit super leuē suspicionē, prosequendū erit à iudice, per talem practicam: Talis enim aut abiurabit, aut Canonice se purgabit, secundū quod in quarto modo processum fidei terminandi, sub quæstione vicesima quarta tãgitur.

Ex factis præsumitur de effectu.

Sed tamen, quia potius videtur, quod abiuratio sit indicenda, & hoc propter alleg. cap. excommunicamus. i. §. qui vero inuenti fuerint sola suspensione notabili, &c. tamen non debent, si relabantur, pœna relapforum puniri: & procedatur, prout in quarto modo processum fidei terminandi, circa 24. quæst. tactum est.

Quintus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus, vehementer, & hoc simili modo, vel confessione propria, vel depositione alterius Maleficæ detentæ. Et sunt qui ad hanc leuem depositionem reducunt impeditores iudicum, directè, vel indirectè eorum officium inquirendo, Maleficas impediendo: dummodò hoc scienter fecerint, ex cap. vt inquisitionis negotiorum. libro 6. de hæret.

Qui impediunt a præstant Maleficis qua suspensione laborant.

Item reducunt omnes, qui impeditibus præstant scienter auxilium, consilium, vel fauorē: patet per alleg. c. inquisitionis

sitionis. Item reducunt qui citatos aut captos hæreticos instruant de celanda veritate, & vt illam subriceant, vel falsitatem asserant. Et hoc ex ea. accusatus. & §. si. Item reducunt omnes, qui eos, quos sciunt hæreticos, receperunt, scienter deducunt, visitant, vel associant, munera mittunt, seu fauorem impendunt: quæ omnia in fauorem non personæ, sed culpæ sunt vbi scienter fiunt. Et ideo dicunt, qd vbi delata persona participat de præmissis, & hoc per consilium ita iudicatum fuerit, tunc iuxta quintum modum processum fidei terminandi sub quæst. 25. sententianda est. Taliter vt omnem hæresim sub pœna relapsorum, vbi reciderit, habeat abiurare.

Familia Maleficarum.

Possumus tamen asserere, adiciendo quod Iudices respectum habeant super vniuersis que Maleficæ inenatae aut detente familiaritatem, prolem, seu etiam progeniem eo quod vt plurimum tales reperuntur infectæ.

Cum Maleficæ etiã proprios infantes ex Dæmonū informatione ipsis habet offerre. Vnde & indubiè in quibuscunque flagitijs informare: patet hæc ex prima parte operis. Probatur & ex eo, quod sic in simplici hæresi propter agnitorum hæreticorum familiaritatem, dum quis de hæresi infamatus existit, etiam consequenter ratione familiaritatis est de hæresi vehementer suspectus, ita & in hac hæresi Maleficarum.

Triplex pœna vni Malefico Decano inflicta.

Præfatus autem casus patet in cap. inter sollicitudines, extra, de purgatione ea. vbi apparet quod ratione infamie de hæresi fuit Decano cuidam indicta canonica purgatione, & ratione familiaritatis hæreticorum, abiectio publica, & ratione scandalii fuit priuatus beneficio, quousque scandalum sopiretur.

Sextus modus incidit, vbi talis delatus efficitur suspectus violenter, hoc autem fit nõ ad simplicem vel nudã depositionem alterius Maleficæ detente, sed ad indicia facti, quæ eliciuntur ex quibusdam verbis & factis à Malefica detenta perpetratis, & prælati, quibus ad minus delata asseritur interfuisse & operibus deponentis communicasse.

Pro quorum intelligencia, aduertenda sunt ea quæ supra quæst. 19. tacta sunt, præcipuè super violentam suspicionem, quomodo ex violentibus & conuincentibus oriuntur coniecturis, & qualiter Iudex violentatur ad credendum

ex

ex sola suspitione aliquem esse hæreticum, qui tamè fortassis bonus Catholicus in corde existit. Sicut Canonistæ exemplificant circa simplicem hæresim, de eo qui citatus in causa fidei ad respondendum renuit comparere contumaciter: propter quam contumaciã excommunicatur. In qua vbi per annum perseverauit, efficitur suspectus de hæresi violenter.

Quare & à simili circa talem personam delatam aduertenda sunt indicia facti, ex quibus efficitur violenter suspecta. Et ponatur casus quod detenta Malefica asseruit illam interfuisse suis maleficijs, quæ tamen delata cõstanter negat, quid ergo faciet? vtrique opus erit considerare an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta, & an vehemens suspicio in violentam valeat transire: sicut in præfato casu, citatus responsurus, vbi non comparet, sed renuit contumaciter, sit suspectus leuiter de hæresi, etiam vbi citatus fuit in non causa fidei. Si autem in causa fidei citatus renuit comparere, & propter contumaciã excommunicatur, tunc sit suspectus vehementer: quia tunc leuis suspicio transit in vehementem, & si per annum persistat tunc vehemens transit in violentam. Ita considerabit Iudex si ratione familiaritatis contractæ cum detenta Malefica sit delata vehementer suspecta, vt immediatè in quinto modo incidenti tactum fuit, tunc opus erit considerare an ipsa vehemens suspicio in violentam transire possit: Præsumitur enim quod transire possit, id est, quod flagitijs detentæ ipsa delata interfuit, vbi familiaritatem cum ea frequenter habuit. Est ergo procedendum Iudici iuxta sextum modum processum fidei terminandi, prout in 26. quæst. tangitur. Quod si queritur quid faciet Iudex si adhuc talis delata ab altera Malefica, detenta omnino persistat in negatiua, non obstantibus quibuscunque indicijs aduersus eam productis: Responderetur primò quod Iudex debet aduertere super earum negatiuas responsiones, an ex vitio seu maleficio taciturnitatis proueniant, siue non; & quidè, vt in primis quæst. 15. & 16. huius 3. partis patuit, Iudex cognoscere potest, si flere & lachrymas emittere valeat, & vbi in quæstionibus quasi insensibilis redditur, iuxta quod ad pristinas vires facilliter redit, tunc quidem violenta suspicio aggrauatur, & tunc omnino non est liberè dimit-

Quomodo leuius in vehementem, & vehementem in violentam suspicionem transiunt.

tenda

tenda seu secundum, ut in sexto modo sententiandi & processum fidei terminandi patuit, supra allegato perpetuis carceribus ad poenitentiam peragendam deputanda.

Si vero maleficio taciturnitatis non sit infecta propter vehementes dolores quos in quaestionibus sustinet verè & realiter, cum tamen aliter ex maleficio taciturnitatis quasi insensibiles redduntur, ut dictum est, tunc ultimum refugium Iudex habere potest super Canonicam purgationem. Quae si à seculari Iudice indicitur, dicitur vulgaris licita, quia non de numero purgationum vulgarium, de quibus 2. q. 4. consuluit. & cap. monomachia dicitur. In qua purgatione si defecerit, ut reus vel rea iudicabitur.

Vulgaris licita canonica purgatio.

Septimus modus incidit, ubi delatus ipse non reperitur legitimè deprehensus, nec propria confessione nec facti euentia, nec testium production legitima, sed tantum reperitur à detenta Malefica delatus vel delata, & cum hoc reperiantur indicia, quae ipsum reddunt suspectum leuiter, vel vehementer: Ut pote quia solummodo habuit magnam familiaritatem cum Maleficis, tunc tali ratione in familia est dicenda canonica purgatio, iuxta canonem allegatum, inter sollicitudines: & ratione suspicionis haeresim abiurare cum poena relapsorum, ubi recidiuaret si vehementer suspectus, vel sine illa, si leuiter, & procedatur ut in proximo modo processum fidei terminandi, circa cap. 27. q. 2. etiam est.

Octauus modus incidit, ubi sic delatus reperitur confessus haeresim illam, sed poenitens & nunquam relapsus. Vbi notandum quòd consequenter, ubi agitur de relapsis & non relapsis, poenitentibus & non poenitentibus, tales distinctiones tactae sunt propter iudices, qui de ultimis inferendis supplicijs non se intromittunt: Ideo civilis iudex super confessum siue poeniteat, siue non, siue relapsus fuerit, siue non, per civiles & imperiales leges procedere potest, ut iustitia suadebit: tantummodo recursum ad ipsos tredecim modos sententiandi habere potest, & secundum illos se resolvere, ubi aliquod ambiguum internenerit.

Super

Super modum sententiandi Maleficam maleficia tollentem, insuper etiam super Maleficas obstetrices & Maleficos sagittarios.

QUESTIO XXXIII.

Vintuldecimus modus processum fidei terminandi, & sententiandi est quando delatus de haeretica prauitate reperitur quòd maleficia non inferat, sed tollat. Circa istum talis practica est seruanda, quia aut vitur remedijs licitis, aut illicitis: Et si quidem licitis, non ut Maleficus, sed ut Christicola est iudicandus. De quibus licitis remedijs supra circa principium huius tertiae partis ad longum patuit.

Si vero illicitis, tunc distinguendum, quia aut sunt illicita simpliciter, aut secundum quid. Si simpliciter adhuc dupliciter, quia vel nocumento proximi, vel sine nocumento: utroque tamen modo semper cum expressa Daemonum inuocatione. Si vero illi ita secundum quid, puta quia absque expressa, licet non absque tacita Daemonum inuocatione sunt, talia iudicantur vana potius quam illicita nominari à Canonistis & certis Theologis, ut supra in 1. q. huius ultimae partis totius operis patuit.

Illicita remedia vel secundum quid vel simpliciter.

Iudex ergo quicumque, siue ecclesiasticus siue civilis, licet primos & ultimos non habeat reprobare, & signanter primos potius commédare, & ultimos tolerare, prout Canonistae asserunt licitam esse vana vanis contunderi. Illos tamè qui cum expressa Daemonum inuocatione maleficia auferunt, nullo modo tolerare debet, praecipue illos qui cum nocumento proximi talia committunt. Et dicuntur cum nocumento proximi practicare, quando maleficium ita ab vno auferitur & alteri inferitur. Nec obstat, si illa cui inferitur sit Malefica per se siue non: siue sit illa, quae maleficium intulit siue non: & siue sit homo, siue quaecumque alia creatura, patent super haec omnia acta & gesta deducta in prima quaestione supra allegata.

Si quaeritur, quid faciet Iudex, ubi talis assent se maleficia tollere per licita & non illicita remedia, aut quò possit talia veraciter Iudex cognoscere? Respondetur quod citato illo interrogetur quibus medijs utatur: nec tamen verbis standum, sed Ecclesiasticus Iudex cui ex officio incumbit dili-

genter

genter inquirat, siue per se, siue per plebanum aliquem, qui à singulis parochianis exactè sub præfrito iuramento, & exigere potest, perquirat, quibus remedijs utatur: & si quidem inuentum fuerit, prout communiter inueniuntur cum superstitiosis remedijs, omnino non sunt, propter horribiles poenas à canonibus inflictas, vt inferius patebit, tolerandæ.

*Quomodo
illicita reme-
dia ab illicitis
discernantur.*

Et si quaeritur, vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni, cum semper asserant, se quibusdam orationibus & herbarum applicationibus, huiusmodi amouere? Respondetur, hoc facile foret, dummodò diligens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent superstitiosa remedia occultare, vt non reprehendantur, seu vt facilius mentes simplicium illaqueare valeant, ideo huiusmodi verbis aut herbarum applicationibus insistant: tamen ex quatuor superstitiosis eorum actibus tãquam sortilegæ & Maleficæ manifestè deprehenduntur.

Sunt enim de occultis diuinantes, & ea quæ nõ nisi maiorum spirituum reuelatione scire possunt, referantes. Exempli gratia. Vbi pro sanitate acquirenda frequentantur à læsis, causam læsionis, aut maleficij aperire & manifestare sciunt: vt si ratione altercationis cum vicina acciderit, vel aliqua ex causâ alia, hoc ipsum perfectissimè noscunt, & indicare frequentantibus sciunt.

Secundò, vbi ad vnius nocuementi seu maleficij curam se intromittunt, alterius verò minimè. Prout in Diocesi Spirensi, Malefica quædam in loco quodam, & Hofen nuncupato, existit, quæ licet plures sanare videatur, ceptos tamè minimè se posse curare fatetur: nullâ ob aliam causam, nisi vt ab incolis fertur, quod maleficia talibus illata, sint tã fortiter ab alijs, vt asserit, Maleficis impressa, & hoc vtiq; virtute Dæmonum, quod illa amouere nõ valeant. Quia videlicet Dæmon non semper Dæmoni cedere potest, aut nõ vult.

Tertiò, vbi super huius maleficia illata singulares exceptiones facere noscuntur, Prout in ipsa ciuitate Spirensi cõtrigisse noscitur; dum quædam honesta persona maleficiora in tibijs, huiusmodi diuinatricem ob sanitatis gratiam aduocasset, illa domum ingressa, & eam dum intuita fuisset, ealem exceptionem fecit. Si, inquit, squamas & capillos in vuluere nõ habuerit, reliqua omnia extrahere poterò. Cau-

lam

lam etiam læsionis aperuit, licet ex rure, & ad duo miliaria aduentasset, dicens, quia cum vicina altercasti tali die, ideo tibi accidit præter quam as etiam & pilos, alias quamplures diuersorum generum res extraxit, & sanitati restituit.

*Non sanant
Malefica sed
faciunt cessā-
re læsiones.*

Quartò vbi superstitiosis insistant, aut insiltere faciunt ceremonijs, & sic ante solis ortum, vel alio determinato tempore, se frequentari volunt, dicentes quod infirmitates vltra angariam illatas sanare nequeant, aut quod tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant, licet non sanando, sed à læsionibus cessando, sanare videantur.

Possunt & addi quamplures aliæ considerationes, circa talium personarum condiciones, quia vt plurimum relictæ actis temporibus malæ & reprehensibilis vitæ fuerunt diffamata, seu adulteræ, aut Maleficarum superstitis: vnde ex nulla sanctitate vitæ hæc gratia sanitatis à Deo collata.

Incidet taliter reducantur & obitricæ Maleficæ omnes, alias Maleficas in flagitijs excedentes, de quibus & in prima parte operis deductum est: Quarum etiã tantus numerus, vt earum cõfessionibus comperum est, quod non æstima: vt villula, vbi huiusmodi non reperiantur existere. Cui periculo vtiq; à præsidentibus foret in parte succurrendum, vt non nisi iuratae obitricæ à præsidentibus deponerentur, cum alijs remedijs quæ in secunda parte operis tacta sunt.

*De obitrici-
bus sagis.*

Incidit & de Maleficis sagittarijs, in conuenientiam vtiq; Christianæ religionis tanto periculosius detegentes, quanto & securiores habent in terris optimatum & principum receptatores, fautores, & defensores. Sed quod omnes tales receptatores, fautores &c. omnibus Maleficis plerumque in certis casibus, damnabiliores existant si declaratur. Nam talium defensores à Canonistis & Theologis in duplici genere assignantur. Quidam nãq; errore, alij verò personam sunt defendentes: Et hi quidem, qui errorem, damnabiliores ipsis qui errant existunt; cum non solum hæretici, imò hæreticæ hærendi sunt, vt patet 2 4. quæstio. 3. qui illorum. Et de his defensoribus cõmuniter non loquuntur iura, eo quod ab alijs hæreticis non distinguuntur. In quibus etiam habet locum cap ad abolendam. §. præfenti. sæpè alleg.

*Magi sagitta-
rii.*

*Pouites sagi-
tarios dicos
quo loco hæ-
rendi.*

Quidam alij sunt, qui licet non defendunt errorem, defendunt tamè personam errantem: vt pote qui resistunt vrbibus & potestate tales Malefici, seu quicunque alij hæretici

F venian

veniant ad manus Iudicis fidei ad examinandum, vel puniendum, & similia.

*Spirituales do-
mini fontes
sagittarios
Maleficos.*

Simili modo etiam fautores talium sunt in duplici genere. Quidam namque sunt, qui publica funguntur autoritate, hoc est publicæ personæ, ut domini temporales, seu etiam spirituales temporales iurisdictionem habentes. Qui etiam fautores esse possunt duobus modis, obmittendo & committendo,

Obmittendo, scilicet facere ea circa Maleficos vel suspectos infamatos, vel credentes, receptatores, defensores & fautores ad quæ, ex eorum officio obligatur. Cum tamen ab Episcopis vel Inquisitoribus, vel eorum alter requiruntur: Vt pote si eos non capiunt, vel captos non diligenter custodiant, vel infra districtam suam ad locum, de quo eis mandatur, non deducant, aut executionem promptam de eis non faciant, & similia. Ut patet in c. vt inquisitionis. in princip. li. 6. de here.

Committendo autem, ut pote, si captos huiusmodi, sine Episcopi aut iudicis eius licentia vel mandato: à carcere liberent, vel processum, iudicium, vel sententiam eorum directè vel indirectè impediunt, vel similia peragant. Ut patet cap. allegato, vt officium. §. prohibemus. Pene talium in precedentibus circa secundum principale huius operis, & circa finem, ubi de Maleficis sagittarijs, & alijs armorum incantatoribus tactum est, declarata sunt.

Ad præsens sufficiat, quod omnes tales, ipso iure sunt excommunicati, & duodecim magnas penas incurrunt: patet extra: de here. excommunicamus. §. credentes. & cap. allegato. vt inquisitionis. §. prohibemus. In qua excommunicatione, si per annum persistierint animo pertinaci, ex tunc sunt ut hæretici condemnandi, vt eo. ca. & §. alleg.

*De receptato-
ribus Malefi-
corum.*

Qui verò dicendi sunt receptatores, & an habendi sint, vt hæretici. Respondetur, quod recipientes huiusmodi Maleficos sagittarios, aut quosunque armorum incantatores, Necromanticos, seu Maleficos hæreticos, de quibus in toto opere tractatum est, sint in duplici genere, sicut etiam de eorum defensoribus & fautoribus tactum est.

Quidam namque sunt, qui non tantum semel vel bis, sed pluries & frequenter tales suscipiunt, & isti propriè, & secundum vim vocabuli, dicuntur receptatores à receptando, quod est verbum frequentatiuum. Et tales receptatores, quandoque sunt sine culpa, vt pote si ignorant hoc faciunt

faciunt, nec aliquid vnquam sinistra de eis suspicati sunt. Aliquando sunt in culpa, vt pote quando eorum errores sciunt & non ignorant, quia Ecclesia tales semper persequitur tanquam crudelissimos fidei hostes, & si non minus domini terrarum eos receptant, tenent, defendunt, &c. Tales propriè sunt & dicuntur hæreticorum receptatores. Et de talibus etiam loquuntur iura, & quod sunt excommunicati, iuxta c. excom. i. §. credentes.

Quidam autem non pluries & frequenter, sed tantum semel vel bis huiusmodi Maleficos aut Hæreticos receperunt, & isti non videntur propriè dici receptatores, quia non frequentauerunt, sed receptores, qui eos receperunt, & non receptauerunt Licet Archidiaconus dicat contrarium in c. quicumque. super ver. receptatores. De quo tamen non est magna vis, quia non de verbis sed de factis curandum est.

Ponitur tamè differentia inter Receptatores & Receptores: eo quod domini terrarum semper dicuntur talium receptatores, ubi simplices, qui eos expellere non habent, nec possunt. Et si receptores sunt, sunt tamen sine culpa.

Vltimò autem de impeditoribus officij inquisitionis Episcoporum, contra huiusmodi Maleficos hæreticos, qui sunt, & si hæretici dicendi sint. Ad quod responderetur, quod huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam namque sunt, qui impediunt directè, vt qui captos pro hæreticos criminare à carcere propria temeritate liberant, vel processus inquisitionis lacerant, testes in causa fidei, pro eo quod testificati sunt vulnerant: Vel si dominus temporalis statuat, quod nullus nisi ipse de hoc crimine cognoscat, aut quod nulli nisi sibi de hoc crimine deferri possit, nec testificari nisi coram eo, & similia. Et isti impediunt directè: iuxta no. per Io. And. in c. statutum, super ver. directè, lib. 6. de here. Et qui processum, iudicium vel sententiã in tali causa fidei directè impediunt, vel qui ad hæc agenda præstiterint auxiliũ, consiliũ, vel fauorẽ, & tales licet sint multum culpabiles, non tamen ex hoc sunt hæretici indicandi, nisi aliter apparet, quod essent consimilibus erroribus Maleficorum inuoluntariè pertinaciter iunctate, sunt tamen ipso excommunicationis mucrone percussi, iuxta ea. vt inquisitionis. §. prohibemus. Sic quod si in illa excommunicatione steterint per annum animo pertinaci, ex tunc sunt vt hæretici condemnandi, vt patet c. & §. alle.

*Differentia
inter Recepta-
tores & Re-
ceptores.*

*Qui impe-
diunt officium
Inquisitionis,
quomodo hæ-
retici habendi*

Quidam verò sunt qui impediunt indirectè, vt pote qui statuant, quod nullus portet arma ad capiendum hæreticos, nisi de familia Domini temporalis, & similia, iuxta no. per Io. And. in c. statutum, super ver. indirectè. Et tales sunt minus culpabiles q̄ primi, nec sunt hæretici, sed sunt exco. municati, iuxta alleg. cap. Vt inquisitionis. Et etiã præstâtes ad hoc consilium, auxilium vel fauorè: taliter q̄ si steterint in illa excommunicatione per annum animo pertinaci, ex tunc velut hæretici sunt condemnandi, per allega. c. & §. prohibemus. Quod sic est intelligendum, quod hæretici cõ. dènâtur taliter, quod si volunt redire, recipiuntur ad misericordiam, errore prius abiurato, aliàs vt impœnitentes tradentur curiæ seculari. Vt patet per c. ad abolendâ. §. p̄senti.

Epilogando. Maleficæ obstetrices, prout aliæ Maleficæ maleficia inferentes, secundum qualitatem criminum condemnantur & sententiantur, & à simili, Maleficæ maleficia superstitiosè, vt dictum est, opere diaboli tollentes. Cùm non dubium sit, quod sicut auferre, ita & inferre possunt. Unde & ex quodam pacto totaliter Maleficæ ex dæmonis informtatione conueniunt, vt hæc quidem lardere, aliæ verò sanare debeât, vt sic eo facilius mentes simplicium illaqueâdo, suam perfidiam augmentent. Sagittarij verò & alij armorum incantatores Malefici, cùm non nisi ex fauore, defensione, receptatione præsentium sustententur, omnes tales pœnis præscriptis subiacent; & qui officiales quoscunq; contra huiusmodi Maleficos, aut eorū fautores, & c. in eorū officio impediunt, simili modo excommunicati sunt, & omnibus pœnis vti fautores, subiacent. Verùm vbi steterint

per annũ in illa exco. municatione animo pertinaci si redire vulerint, abiurent impedimentum & fautoriam & ad misericordiam admittuntur, aliàs vt impœnitentes hæretici traduntur brachio seculari. Et vbi non stent per annum, nihilominus contra impeditores huiusmodi potest procedi, vt cõtra fautores hæreticorum: ar. c. accusatus. §. vltimo.

Et quod dictum est de fautoribus, defensoribus, receptatoribus, & impeditoribus, super Maleficos sagittarios, & c. idem & per omnia intelligendum est erga qualescunq; Maleficas, aut Maleficos, hominibus, iumentis, & terræ frugibus variâ nocumenta inferentibus. Verùm & ipsi Malefici quicunq; vbi in foro pœnitentiæ spiritu contrito & humiliato

Qui possunt
maleficia au-
ferre præsi-
muntur etiã
posse inferre.

Abiuratio im-
pedimenti &
fautorid.

liato peccata descentes, & purè confitentes, veniam petierint, ad misericordiam recipiuntur. Alias vbi innotescunt, contra eos procedere debent, quibus ex officio incumbit, citando, attestando, capiendo & procedendo in omnibus iuxta criminum qualitatem, vsq; ad sententiam diffinitiuam inclusiuè vt tactum est, si & in quantum huiusmodi præcedentes æternæ damnationis laqueum, propter excommunicationem eis, ab Ecclesia inflictam inuadere velint.

Huius vltima pars, super modos sententiandi Maleficos, quosque frivole, aut etiam iuste appellantes.

QVÆSTIO XXXV.

I verò ad appellationis remedium finaliter delatum cõfugere Iudex cerneret, notandum primo quod hæc interdum valida atq; iusta, interdum frivola atque nulla decernitur. Cum enim in negotijs fidei summarè, simpliciter & de plano sic procedendum, vt ex præcedentibus sæpè tactum est, ex capit. multorum querela. in Cle. vbi & appellationis remedium interdicitur. Attamen quia Iudices interdum sponte, propter negotij arduitatē libèter ipsū prorogāt & dilatârî deo aduerrere possunt: quod vbi delatus sentiret, se à iudice realiter & de facto contra ius & iustitiam aggrauatum, vt pote quia cum ad se defendendum admittere noluit, vel quia solus sine consilio aliorum, vel etiam sine assensu Episcopi, vel eius vicarij pronunciauit delatū questionare, cum aliàs sufficientes probationes pro & contra habere potuisset, & huius similia: tunc quidem appellatio foret iusta, aliàs non.

Secundo notandum, quod Iudex appellatione huiusmodi sibi præsentata, tunc absque perturbatio ne & motu debet petere copiam appellationis, protestando verbo quod non currat sibi tempus, & cum ipse delatus tradiderit sibi copiam appellationis aduertat quod adhuc habet duos dies ad respondēdū, & post hos duos, adhuc triginta ad Apostolos exhibēdū. Et licet statim possit respondere, & Apostolos dare istos vel illos, vbi sit multum expertus & peritus, tamen vt

De appella-
tionibus Malefi-
cis.

cautius procedatur, melius est vt aliquem terminum 20. vel 20. vel 25. dierum eidem ad dandum pariter & recipiēdū Apostolos, quales dare decreuerit, assignare cum potestate prorogandi.

Tertiō notādum est iudici, quod infra tempus iuris, & infra tempus assignatum debet diligenter attendere & discutere causas appellationis, seu grauamina allegata: & si videret habito bono consilio peritorum quod in iustitiam & indebitē delatum aggrauauit, ad se defendendum non admitendo vel quæstionibus non debito tempore exponendo, vel similia adueniente termino assignato, corrigat errorem suum, & reducat processum ad punctum, & statim in quo erat, quando defensiones ille petiuit, vel terminum ad interloquendum assignauit, & similia, & tollat grauamē: quæ ablato procedat prout ante. Quia per amorem grauaminis, appellatio quæ erat aliqua sit nulla, iuxta capitulum cessante, extra de appellationibus.

*Gravamina
reparabilia.
& irreparabilia*

Sed hic tamen diligenter attendat circumspectus & prudens iudex, quod quædam sunt grauamina reparabilia & sunt illa, de quibus iam dictū est, & tūc habet locū ea quæ dicta sunt. Quædam autē sunt irreparabilia, vt pote si delatus fuerit quæstionatus realiter, & de facto, & post euadens appellatur vel si clenodia & aliquantilla, simul cum vasis & instrumentis, quibus Malefici, vtuntur, fuerunt recepti & combusti, & similia quæ nequeant reparari nec reuocari: Et tunc non habet locum prædictus modus, scilicet processum ad statum reducere in quo fuit gratamen huius interrogatum.

Quartō notandum iudici est, quod licet à die responsionis habeat triginta dies ad Apostolos exhibendum, iuxta c. de appel & possit petenti assignare vltimum diem iuris, hoc est trigessimū ad Apostolos recipiendum, tamen ne videatur, quod velit vexare delatum, & de vexatione indebita reddat suspectum: & ne videatur confirmare grauamen sibi impositū propter quod exiit appellatum, melius est quod assignet infra tempus iuris terminum cōpetentem, vt pote decimum diem, vel vicessimū, & potest postmodum, si expedire noverit, adueniente termino prorogare, dicēdo se fuisse alijs negotijs implicatum, vel huiusmodi.

Quintō notandū iudici est, quod quando præfixit terminum appellanti & Apostolos petenti, quod non assignet solū

ad

ad Apostolos dandum, sed ad dandum pariter & recipiēdum: Quia si assignaret ad dandum tantum, tunc Iudex, à quo appellaretur, haberet appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminū, hoc est, talē diem talis anni, ad dandum eis, & recipiēdū à iudice Apostolos, tales quales dare decreuerit.

Sextō, notare debet, quod in assignatione huius termini, nō dicat respondendo, quod dabit Apostolos negatiuos aut affirmatiuos, sed vt plenius deliberare possit, dicet quod exhibebit tales, quales tunc decreuerit exhibendos.

Attendat etiam quod in assignatione huius termini, appellanti, vt tollatur omnis cautela, & astutia, & malitia appellantis, assignet locum in specie, diem & horam: vt pote quod assignet vigesimum diem Augusti, anni præsentis, & horam vesperam, & cameram ipsius Iudicis, in domo tali, talis ciuitatis vel loci sitam, tali appellanti ad dandum & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit exhibendos.

Septimō nolet, quod si decreuerit in animo suo, detinere delatum crimine requitente, & iustitia exigēte: in assignatione termini ponat, quod assignet talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter Apostolos, ipsi appellanti, assignetque talem locum eidem appellanti, ad dandum eidem, & recipiendum ab eo Apostolos, de quo sit in potestate Iudicis appellantem liberē retinere, datis tamē prius statim Apostolis negatiuis, alias non.

Octauō nolet Iudex ne aliquid innotet circa appellan-tem, ipsum capiēdo, vel quæstionando, seu à carcere liberando, vel alias ab hora, qua fuit sibi appellatio præsentata, vsque ad horam qua tradidit Apostolos negatiuos.

Epilogando, Nota: sæpè contingit, quod delatus, quando dubitat, quod contra eū feratur sententia, quia constat sibi de culpa sua, frequenter recurrit ad appellationis remediū, vt sic subterfugiat Iudicis sententiā, vnde ab ipso appellat, & causas friuolas assignat, vt pote quod Iudex eū captum tenuit, & cautioni idoneæ eum tradere noluit, & similia friuola colorata, qua appellatione Iudici præsentata, copiā appellationis petant: qua habita statim vel post duos dies, responsionē, diē, & horā, & locum appellanti ad dandū & recipiēdum Apostolos tales quales decreuerit præfigat, infra terminum tamen iuris, vt pote 25. 26. vel 30. diem talis mensis infra quem terminum assignatum Iudex copiā appellationis

¶ 4 nis,

nis, & grauamina seu causas, propter quas appellat, diligenter discutiatur, & cum bono consilio iuris peritorum delibere an exhibeat appellanti Apostolos negatiuos, hoc est responsiones negatiuas appellationem non admittendo. Vel affirmatiuas & reuerentiales mittendas ad iudicem, ad quem appellat, appellationi deferendo.

Si enim videatur, quod causæ appellationis sunt falsæ vel friuolæ atque nullæ, & quod appellans non vult nisi iudicium subterfugere, seu prorogare, det Apostolos negatiuos sine refulatorios: Si autem videatur quod grauamina sunt vera, & iniuste sibi illata, & non sunt irreparabilia, vel dubitatur si est ita, vel aliâs fatigatus propter malitiam appellantis, vult se à tanto onere liberare, exhibeat appellanti Apostolos infirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellanti termino assignato, si Iudex nondum formauit Apostolos seu responsiones, vel aliâs non est dispositus, preemtorie potest rogare simul vel successiue vsque ad trigessimum diem, qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum Apostolos assignatos.

Si autem formauit & est dispositus, potest statim dare Apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare Apostolos negatiuos, seu refulatorios, adueniente termino per scriptos assignato, exhibebit per modum, qui sequitur in scriptis.

ET dictus Iudex respondens præfatæ interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur, dicit quod ipse Iudex, & secundum canonicas sanctiones, seu etiam imperialia statuta, seu leges, processit, & procedere intendit, & à iuris vtriusque tramite non discessit, nec discedere intendit, minusque ipsam appellantem aggrauauit, nec aggrauare intendit, aut intellexit, quod patet per causas coloratas allegatas singulas decernendo. Non enim grauaui in hoc, quod cum cepit & caprum tenuit: Quia cum sit sibi delatus de tali heretica prauitate, & testes multos habeat contra eum, merito ipsum tanquam conuictum de hæresi, vel sibi vehementer suspectum, captum tenere debuit, atque debet, nec grauanit eum, quia dare ipsum noluit cautioni. Nam cum crimen hæreseos sit erimen de maioribus, & ipse appellans esset conuictus, & statim in negatiua nequaquam erat, nec est cautioni etiam maximæ dandus, si est & erat in carceribus detinendus: & sic discurret per alias rationes.

Quo

Quo facto, dicat sic: Quare apparet quod ipse iudex debite & iuste processit, & à iuris semitis minime deuiavit, minusque ipsum in aliquo aggrauauit: sed ipse appellans per quasdam causas coloratas atque fictas nititur subterfugere iudicium iniuste & indebite appellando: propter quæ eius appellatio est friuola atque nulla, utpote à nullo grauamine interiecta, peccas enim in materia & forma. Et cum appellationibus friuolis nec iura deferant, nec sit à iudice deferendum, ideo dixit iudex ipse quod interiectam appellationem non admittit, nec admittere intendit, nec ei desert, nec deferre proponit: Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebite appellanti pro Apostolis negatiuis, & mādatur inseri statim immediate post appellationem prædictam eidem præsentatam. Et sic tradat notario, qui appellationem eidem præsentauit.

Quibus Apostolis negatiuis sic adhibitis appellanti, statim iudex continuando ipsum suum officium exequatur, mandando eundem capi seu detineri, vel ipsum arrestando, vel terminum ad comparandum coram se eidem assignando, vel aliquid simile propter quod appareat, quod non desinit esse iudex, continuabitque processum suum, contra appellantem, quousque à iudice ad quem est appellatum sit prohibitus ne procedat.

Caveat tamen Iudex, quod nullam nouitatem faciat contra appellantem personam, nec ipsum capiendo, nec si captus est, carcere liberando, nec alias ab hora, qua fuit sibi appellatio præsentata quousque Apostolos ei tradiderit negatiuos: Sed ex tunc, ut prædicitur, poterit, si iustitia hoc requirat, quousque sit prohibitus à iudice ad quem fuerit appellatum: Et tunc cum processibus clausis & sigillatis, & cum fide ac tuta custodia, idonea cautione, si oportuerit, remittat eum ad iudicem ante dictum.

Si autem Iudex exhibere decreuerit Apostolos affirmatiuos & reuerentiales, adueniente eidem termino per scripto assignato ad dandum & recipiendum Apostolos: exhibebit per modum, qui sequitur in scriptis.

ET dictus Iudex, respondendo præfatæ interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur. Dicit quod ipse iuste, & prout debuit, in causa præsentati processum, & non alias, nec dictum aggrauatum se appellasse, aggrauare intendit. Quod patet per allegatas rationes singulas discurrendo.

F s

Non

Non omnino ipsum aggrauabit in hoc quod dixit, &c. discurret per causas singulas appellationis, meliori modo & cum veritate, qua poterit, respondendo.

Concludendo sic, quare apparet, quod ipse iudex dictum appellante nullatenus aggrauauit, nec causam dedit eidem appellanti, metuens ne secundum eius desideria ad iustitiam procedatur, propter quod eius appellatio est fruola atque nulla, quia à nullo grauamine interiecta, nec ei est iure à Iudice deferendū. Verum propter reuerentiam Sedis Apostolicæ, ad quā extitit appellatum, dicit ipse iudex, quod dictam appellationē admittit, eique defert, & deferre intendit, totum præsens negotium ad sanctissimum dominum nostrum Papam, & sanctam sedem Apostolicam remittendo: assignando eidem appellanti certum tempus. scilicet tot menses proximè subsequentes, infra quos cum processibus, clausulis, & sigillatis, sibi per ipsum iudicem tradendis, vel alias data idonea cautione de præsentando, seu in Romana curia, vel cum fide & tuta custodia, eidem per ipsum iudicem exhibenda, habeat in Romana curia præsentare Domino nostro Papæ. Et hanc responsionē offert ipse iudex eidem appellanti, pro Apostolis affirmatiuis, & mandatur eam inferri immediate post interiectam appellationē eidem præsentatam. Et sic tradet eam notario, qui appellationem eidem præsentauit.

Attendant autem prudens iudex, quod mox, ut Apostolus Arcuereales appellati exhibuit, in causa illa pro qua ille appellauit, statim ipse desinit esse iudex, nec potest amplius de illa cognoscere, nisi sibi causa remissa per sanctissimum dominum nostrum Papam. Quare de causa illa se amplius non intromittat, nisi mittendo dictum appellatē per modum prædictum ad dominum nostrum Papam, assignando eidem terminum competentem, utpote vnus mensis, duorum vel trium: quatenus interim possit se ad eundem disponere & parare, recipiatque ab eo de comparando, & se præsentando in Romana curia, infra eundem terminum assignatum, idonea cautione. Vel si appellans non potest illam præstare, mittatur cum fide & tuta custodia. Vel obligat se melius quo poterit, quatenus se infra terminum assignandum in Romana curia præsentabit domino nostro Papæ vel per ipsum non stabit.

Si autem iudex habet causam aliam, ac procedit contra eam in alia causa, in qua delatus non appellauit: In ipsa illa causa iudex remanet prout ante iudex: etiam si post admissionem appellationem, & datis Apostolis reuerentialibus ipse appellans accusatur & denunciatur iudici de alijs hæresicos criminibus, de quibus non agitur in causa, pro qua appellauit, non desinit esse iudex, imò potest pro se ad informandum, & testes examinandum liberè, prout prius. Et finita prima causa, in Romana curia, vel ad iudicem remissa, potest procedere liberè in secunda.

Aduertant autem iudices, quod processus clausos, & sigillatos ad Romanam curiam mittant, iudicibus assignatis, qui iustitiam faciant, processus meritis actitatis. Nec Inquisitores ibi curent agere contra appellantes: sed dimittant eos prædictis suis iudicibus iudicandos: Qui iudices, si inquisitores nolint facere partem contra appellantes, procedant ex officio ad procuracionem appellantium, si voluerint expediri.

Aduertant etiam iudices, quod si ad appellantium instantiam citentur personaliter, & compareant, caueant tamen omnino litem non iurare, sed attendant processus exhibere, & totam causam ad illos reducere, & procurent ut citius poterunt remeare ne ibi tædijs, miserijs, laboribus & expensis, damnabiliter fatigentur: Sequitur namque damna Ecclesiæ, & hæretici confortantur, & ex post non inueniunt iudices tantum fauorem & reuerentiā, nec timentur, prout eorum præsentia facit. Item ipsi hæretici alij quicumque, videntes iudices in Romana curia fatigari, & detineri, erigent sibi cornua & contemnent, ac malignabuntur, & audacius hæreses seminant, & vbi agitur contra eos, simili modo appellabunt. Alij etiam iudices efficiuntur debilitates, ad negotia fidei prosequendum, & ad hæreticos extirpandos, metuentes ne per consimiles appellationes, tædijs, & miserijs fatigentur. Hæc omnia cedent in magnum præiudicium fidei Ecclesiæ sanctæ Dei à quibus singulis sponsum ipsius Ecclesiæ eam præseruare dignetur.

SEQUA

SEQVITVR IN
PRÆCEDENTEM TRA-
CTATVM APPROBATIO ET
subscriptio Doctorum al-
mæ vniuersitatis
Colon.

IUXTA FORMAM PVBLICI
instrumenti.

IN nomine Domini nostri Iesu Chri-
sti, Amen. Nouerint vniuersi præsen-
tes, publicum instrumentum lecturi,
visuri, & audituri. Quòd anno à nati-
uitate eiusdem Domini nostri, Millesimo, qua-
dringentesimo, octuagesimo septimo, Indictio-
ne quinta, die verò Sabbati, decima nona mēsis
Maij, hora quinta post meridiem, vel quasi, pon-
tificatus sanctissimi in Christo patris, & Domi-
ni nostri Domini Innocentij, diuina prouidētia
Papæ octauj, anno tertio, in mei Notarij publici
& testium infracriptorū, ad hoc specialiter vo-
catorum & rogatorum præsentia, personaliter
cōstitutus, Venerabilis & religiosus frater Hen-
ricus, institoris sacre Theologiæ professor, or-
dinis prædicatorū, hæreticæ prauitatis Inquisi-
tor, à sancta sede Apostolica, vnà cū venerabili
& religioso fratre Iacobo Sprenger, etiam sacre
Theolo

Theologiæ professore, ac conuentus prædicatorū
Colonienſium, priore collega suo speciali-
ter deputatus, pro se & dicto collegio suo propo-
ſuit atque dixit, modernus summus pōtifex, ſci-
licet dominus Innocentius Papa, præfatus, per
vnā potentem bullam commiſit ipſis inquisi-
toribus Henrico & Iacobo ordinis prædicatorū
& sacre Theologiæ professoribus prædictis, fa-
cultatem inquirendi Apostolica auctoritate su-
per quascunque hæreses: præcipuè autem super
Hæresim Maleficarum modernis temporibus
vigentem, & hoc per quinque ecclesias Metro-
politanas, videlicet Mogūtinēſi. Colonieſi. Tre-
uerēſi. Salzburgeſi. & Bremeſi. cum omni facultate
contra tales procedendi, vsque ad vltimum
extermium, iuxta tenorem bullæ Apostolicæ,
quam suis habebat in manibus, sanam, integram,
illeſam, & non vitiatam, sed omni prorsus suspi-
cione carentem.

Cuius quidem tenor bullæ sic incipit, Inno-
centius Episcopus seruus seruatorum Dei. Ad fu-
turam rei memoriam, summis desiderantes affe-
ctibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requi-
rit, vt fides Catholica nostris potissimè tempori-
bus vbique augeatur & floreat, &c. Finit autem
sic. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno
incarnationis dominicæ Millesimo, quadrin-
gentesimo, octuagesimo quarto, Nonas Decem-
bris. Pontificatus nostri anno primo.

Et quia nonnulli animarum rectores & ver-
bi Dei prædicatorum, publicè in eorum sermoni-
bus ad populum asserere & affirmare non vere-
bantur

bantur, Maleficas non esse, aut qui nihil in nō-
 cumentum creaturarum quacunq̄ operatio-
 ne efficere possent. Ex quibus incautis sermo-
 nibus, nonnunquam seculari brachio ad pu-
 niendum huiusmodi Maleficas amputabatur fa-
 cultas: & hoc maximum augmentum Malefica-
 rum & confortationem illius hereseos. Ideo
 prefati inquisitores, totis eorum viribus, cun-
 ctis periculis & insultibus obuiare volentes, tra-
 ctatum quendam non tam studiosè, quàm labo-
 riosè collegerunt. In quo, non tam huiusmodi
 Prædicatorum ignorantiam, pro Catholicè fi-
 dei conseruatione repellere nisi sunt, quantum
 etiam in exterminiu Maleficarum debitos mo-
 dos sententiandi & easdem puniendi, iuxta di-
 ctæ bullæ tenorem, & sacrorum canonum insti-
 tuta laborarunt.

At quoniam consonum rationi est, vt ea qua
 pro communi vtilitate, fiunt, etiam communi
 approbatione Doctorum roborentur. Ideo ne
 prefati Rectores discoli, & prædicatores sacra-
 rum literarum ignari, estimarent prædictum
 tractatum, sicut præmittitur, collectum, minus
 benè Doctorum determinationibus, & senten-
 tijs fulcitur: eundem almę vniuersitati Colo-
 niensi seu nonnullis ibidem sacre pagine pro-
 fessoribus ad discutiendum & collationandum
 obtulerunt, vt si quę reprehensibilia, & à Catho-
 lica veritate dissona reperirentur eorum iudice
 sic refutarentur: quod tamen consona Catholi-
 cæ veritati approbarentur: Quod subscriptis
 modis factum fuit.

In

In primis egregius dominus Lambertus de
 Monte, manu sua propria se subscripsit, prout
 sequitur.

Ego Lambertus de Monte, sacre Theologia
 humilis professor, Decanus pro tempore facul-
 tatis Sacre pagine eiusdem studij Coloniensis,
 fateor, ac manu mea propria istum tractatū tri-
 partitum, per me lustratum, & diligenter colla-
 tionatum, quo ad eius partes primas nihil conti-
 nere, saltim meo humili iudicio, quod sit con-
 trarium, aut sententijs non errantium Philoso-
 phorum, aut contra veritatem sanctæ Catholi-
 cæ & Apostolicæ fidei, aut contra Doctorum de-
 terminationes, à sancta Ecclesia approbatorum
 aut admissorum. Tertia etiam pars vtiq̄ iusti-
 nenda & approbanda, quod ad illorum heretico-
 rum punitiones: de quibus tractat, in quantum
 sacris canonibus non repugnat.

Iterum propter experimenta in hoc tractatu
 narrata, quæ vtiq̄ propter famam tatorum vi-
 rorum præcipuorum, etiam inquisitorum cre-
 duntur esse vera, Consulendum tamen videtur,
 quod iste tractatus doctis & viris zelosis, qui ex
 eo sana, varia, & matura cõsilia in exterminium
 Maleficarum conferre possunt, communicetur
 simul & Ecclesiarum Rectoribus timoratis, &
 conscientiosis duntaxat, ad quorum doctrinam
 subditorum corda in odium tam pestiferæ hæ-
 reseos incitari pōterunt ad cautelam bonorum
 pariter & malorum, inexcusabilitatem atq; pu-
 nitionem, & sic misericordia in bonis, & iusti-
 tia in malis luce clarius pateat, & in omnibus

Deus

Deus magnificetur, ipso præstante, cui laus & gloria.

Deinde ad idē venerabilis magister Iacobus de *Srralen* etiā propria manu sua subscripsit, in hunc modū. Ego Iacobus de *Srralen* sacrę Theologię professor minimus, post visitationem tractatus memorati, sentio cōformiter per omnia, his quę per venerabilem Magistrum nostrum Lambertum de Monte, Decanum sacrę Theologię superius annotata sunt: quod attestor hac scriptura manus meę ad laudem Dei.

Pariformiter eximius magister Andreas de *Ochtsensfurt* etiam propria manu se subscripsit, vt infra de materia oblati tractatus, quantum prima facie apparuit: Quod contestor manus meę scriptura, ad finem in eodem expressum promouendum.

Consequenter autem egregius magister Thomas de Scotia, similiter se propria manu sua subscripsit: prout sequitur. Ego Thomas de Scotia, sacrę Theologię Doctōr, licet immeritus, cōformiter sentio per omnia venerabilibus magistris nostris præcedentibus, in materia præfati tractatus, per me examinati, quod attestor manu propria mea.

Subsequenter & secunda subscriptio contra præfatos prædicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerunt articuli prout sequitur.

Primò Inquisitores Hæreticę prauitatis, deputatos auctoritate Sedis Apostolicę, iuxta formam canonum, commendant magistri Sacrę Theologię subscripti: & hortatur quòd dignen-
tur

tur prosequi cum zelo eorum officium.

Secundò, quòd maleficia posse fieri permissione diuina ex cooperatione Diaboli per Maleficos, aut Maleficas, non est contrarium fidei catholicę, sed consonum dictis sacrę Scripturę: imò necessarium est, iuxta sententias sanctorum Doctōrum, illa quandoque posse fieri admittere.

Tertiò, prædicare, erga maleficia non posse fieri erroneum est. Quis sic prædicantes, impediunt, quantum in eis est, opus pium inquisitorum, in præiudicium salutis animarum. Secreta tamen, quę quandoque ab inquisitoribus audiuntur, non sunt omnibus reuelanda.

Vltimò, exhortandi veniunt omnes principes & quicumque Catholici, vt assistere dignentur tam pijs votis inquisitorum, pro defensione sanctę catholicę fidei.

Demum verò subscripti & superscripti Doctores prædictę facultatis Theologię, manibus proprijs se subscripserunt, prout ego Arnoldus Notarius infra scriptus ex reuelatione honesti Ioannis Vorda de Mechlinia, alinę vniuersitatis Colonienfis Pedelli iurati, qui mihi hoc retulit, audiui, & ex manibus etiam suprā & infra scriptis apparuit, vidi & in hunc qui sequitur modum.

Ego Lábertus de Monte, sacrę Theologię humilis professor, ita sentio vt præscribitur, teste hac manu mea propria. Ego Vdalricus *Rridenueiß*. de *Eslingen*, sacrę Theologię professor nouissimus, vt præscriptum est, ita sentiendum, hac manus proprię subscriptione censeo. Et ego

G Conradus

Conradus de Campis, sacre Theologiae professor humillimus, prout supra cum maioribus meis in idem concurreo iudicium. Ego Cornelius de Breda, minimus professor ita sentio, vt praescriptum est, quod testificor manu mea propria. Ego Thomas de Scotia, sacre Theologiae professor, licet immeritus, conformiter sentio Venerabilibus professoribus praescriptis, teste manu mea propria. Ego Theodoricus de Bummell, sacre Theologiae humillimus professor, ita sentio, sic vt scriptum est per magistros meos praescriptos, quod testor manu mea propria.

In assertione articulorum praescriptorum, conformis iudicij sum cum venerandis magistris nostris praesceptoribus meis. Ego Andreas de Ochsenfurt, sacre Theologiae facultatis professor, ac Theologorum vniuersitatis Colonienfis collegij minimus.

Nouissime autem & finaliter iam dictus venerabilis & religiosus frater Henricus Inltitoris, inquisitor, habuit & tenuit in suis manibus quandam aliam literam per gamenam Serenissimi regis Romanorum, sigillo suo rubeo rotundo, in capsula cereae, clauca impressa, impressula per gameni inferius impendentis, sigillatam, sanam & integram, non vitiata, non cancellatam, neque in aliqua sui parte suspecta, sed omni prorsus vicio & suspitione carentem. Ita quod in faciliorem expeditionem huius negotij fidei, idem serenissimus Dominus Romanorum rex praefatus, ipsam eandem Bullam Apostolicam supra tactam,

tactam, tanquam Christianissimus princeps, tueri & defendere voluit, atque vult, & ipsos inquisitores in sua omnimodam protectione suscipit.

Mandans & praecipiens omnibus & singulis Romano Imperio subditis, vt in executione talium negotiorum fidei, ipsis inquisitoribus omnem fauorem & assistentiam exhibeant, ac alias faciant, prout in eadem litera plenius continetur & habetur.

Cuius quidem literae regalis principium & finis hic infra annorantur in hunc modum. Maximilianus, Diuina fauente clementia, Romanorum Rex, semper Augustus, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, Limburgiae, & Geldriae, Comes Flandriae, &c. Finis vero. Datum in oppido nostro Bruxellensi, nostro sub sigillo, mensis Nouembris die sexta, Anno Domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, regni nostri anno primo.

Desuper praemissis omnibus & singulis iam dictis, venerabilis & religiosus frater Henricus, inquisitor, pro se & collega suo antedicto, ipsis a me Notario publico, seu publica instrumentum & instrumenta, in meliori forma perijt

Acta sunt haec Coloniae, in dono habitacionis venerabilis magistri Lamberti de Monte praedicti, infra emunitatem Ecclesiae Sancti Andreae Colonienfis sita, in camera negotiorum & studij eiusdem magistri Lamberti inferius. Sub anno Domini, indictione mensis, die & horis & pontificatus, quibus supra presentibus ibidem praedictis magistro Lamberto, & Ioanne Pedel-

Io: nec non honestis viris Nicolao Cuper de Vetroide, venerabilis Curie Colonienſis, Notario iurato: & Chriſtiano Vintzem de Enſtirchen clerico Colonienſis diœceſis, teſtibus, ad præmiſſa fidem dignis rogatis & requiſitis.

Et ego Arnoldus Kolich de Enſtirchen clericus Colonienſis iuratus: Quia præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, vt præmittitur, fierent & agerentur, vnâ cum prænomminatis teſtibus præſens fui, eique ſic fieri vidi, & vt præfertur ex relatione Pedelli audiui: idcirco præſens publicum inſtrumentum, manu mea propria ſcriptum & ingroſſatum, & inde confeci, ſubſcripſi publicauit, & in hanc publicam formam redegit, ſignoſque & nomine meis ſolitis & cõſuetis ſignauit, & rogatus & requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

FINIS.

FR.

FR. IOANNIS NIDER

SÆVI, ORDINIS PRAEDI-

CATORVM, SACRAE THEO-

logiæ Profeſſoris, & hereticę peſtis Inquiſitoris: Liber inſignis De Maleficis & eorum deceptionibus, ſingulari ſtudio ex ipſius Formicario ad explicationem præſentis negotij ſelectus, & propter affinitatem, atque conuenientiam materiaram alijs Malleis Maleficarũ, nunc primum nouiter adiunctus.

CAPVT PRIMVM.

Nunc per libellum quintum ſub Formicarum *Simile à coloribus formicarum ad v. t. d. d.* proprietatibus de Maleficis & eorum deceptionibus agere placet. Sunt autem formicæ in coloribus variae: Quia quædã nigre, aliæ ruſæ aut pallidæ. Per colores autẽ talium varia conditio vitioſũ poſteſt intelligi, quamuis ipſa animalia de ſe bona ſint, ſicuti omnes Dei creaturæ.

Sicut enim per albedinem & candorem veſtium, ſecundum indicandum beatum Gregorium, virorum puritas & mundiciatita *tur in ſacramentis* per colores declinantes ab albedine ſecundum maius, & *Scriptura vir minus virorum ſetulentia, ſacro teſtante eloquio confuc- rutes & vitia vit accipi.*

Hinc eſt, quòd beatus Ioãnes vidit in Apocal. 6. ſub qua- *Equi diuerſi ſunt* tuor coloribus equorum vnũ nigrum. Nam primus albus, *colores in Apocalypſi* ſecundus ruſus, tertius niger, & quartus pallidus fuiſſe de- *ſcribitur. Vbi per album Chriſti caro puriſſima: per ruſum, plicæ*

G 3 qui

qui sub specie religionis vel virtutis homines decipiunt. Per nigrum, qui manifesta habent vitia. Et per pallidum ad modum mortis colorati, persecutores bonorum secundum glossam debent intelligi. Incessores vero equorum talium trium, tres differentias Dæmonum, tales malos regent homines designant. Quia omnes malorum hominum vitæ acies informantur & ducuntur per certos dæmones.

Piger. Desidero igitur noscere, primò, quot modis & qualiter Malefici & superstitiosi illisq; similes reguntur, equitantur & dementantur per Dæmones: quos non ambigo in vitijs esse varios & malitia carbonibus nigriores: Iuxta illud Threnorum 4. Denigrata est super carbones facies eorum & non sunt cogniti in plateis. *Theologus.* Humanus animus in huius vitæ exilio mole pressus corporis, & captus in eiusdem ergastulo, multimodis fantasijs deluditur: de quibus dicitur in sequentibus. Quantum tamen presentibus sufficit, tres post se rocurrere interiorum vel exteriorum apparentiæ sensuum ratæ & admirabiles.

Quidam enim vigilando vident mira ex Divina gratia: alij per cerebri vitia: & alij ex Dæmonis astutia. Per primū constituntur quidam Prophetæ. Per secundum decipiuntur tales maniaci. Et per tertium deluduntur multi Dæmoniacy. De primis tale dictum est lib. 3. Formicarij.

Contingit tamen, q; magnis peccatoribus Dei clementia aliquando ostendit animarum pœnas, quas hic manendo demeruerunt habere in vita alia. De secundis certū est dominum Albertum legentibus in tertio libro de somno & vigilia, & Avicennam & Galenum in suis medicinalibus quod ex vitio & debilitate cerebri & ex melancholia varia, infirmitas, quam vocant maniam, contrahitur naturaliter sine Dæmonis opere, per quam multa apparent homini, quæ in re nulla sunt, sed in imaginatione & phantasia tantummodo. De tertio autem sunt exempla innumera, quomodo deluduntur sensus hominum per Dæmones.

Piger. Audiuntus aliquando ab antiquioribus, eos, vt asseriebant, vidisse nocturno tempore exercitus velut armorum, in varijs apparentijs armorum, equorum, rhedarum & similibus: quid hoc veritatis habeat edoceri cupio.

Theologus. Monstra talia aliquando bella futura prænotificiant: Aliquando per hoc Dæmones incautos decipiunt: ali-

De tribus fantasijs & apparentijs sensuum.

Mania ex melancholia.

Armata acies noctu visa.

aliquando etiam quales sint malorum pœna innuunt, de quibus omnibus exempla habemus tam in sacra Scriptura, quam alibi.

Nam quando Iosue 2. primò terram promissionis ad capiendum Hiericho intrauerat: vidit virum in agro stātem contra se, & euaginatam tenentem gladium, quo respondente q; princeps esset à Deo missus ad regendum Israël's exercitum, Iosue lapsus in terram, virum, verius Dei Angelum, veneratus est.

Sic & 2. Machabæorum 3. Cū Heliodorus mente spoliandi templum introisset, apparuit quidam equus terribilem habens infessorem, optimis indumentis adornatus. Iq; Heliodoro impetu priores calces illisit. Qui etiā insidebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuvenes virtutis decori, optimi gloria, speciosiq; amictu, qui circumsteterunt eum, & ex vtraque parte flagellabant eum sine intermissione multis plagis.

Sicque etiam ibidem quinto capite ante immanissimā persecutionem Israël, factam per Antiochum dicitur, contigit per vniuersam Hierosolymorum ciuitatē videri diebus 40. per aëra equites discurrētes inauratas stolas habētes, & hastis quasi coire armatis, & cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladijs districtis, & telorum actus, & aureorum armorum splendore, omniscq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra conuerti.

Et ibidem iam finita persecutione, cū Iudas Machabæus in prælio confisteret, apparuerunt aduersarijs de cœlo viri in equis, frenis aureis, decorum ducatum Iudæis præstantes: de quibus duo Machabæum medium habētes armis suis circumseptum incolumen confertabant. Ibidemq; in procedentes Iudam cum suis in aliud bellū Israël's apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis, hastam vibrans. Et capitulo vltimo ibidem vidit Onyam & Ieremiā sibi gladium porrigentem pro victoria.

Sic etiam tertio famulo Helisæi, qui vidit Syros montem circumdare in infinita multitudine, oratione facta, vt oculi famuli aperiretur, vidit idē montem plenū equorū & currū igneorū in circuitu Helisæi, vnde & dixit, Noli time-

Armatus vir comparans Iosue.

Angelus eques.

Angeli flagellantes.

Acies in aëre visa.

Angeli custodes exercitus.

Exercitus

Angelorum custodes pro-

te plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. 4. Reg. 6.
 Similia legimus de visis armatorum exercitibus in aëre euerfionem vltimam Ierosolymorum, factam per Titū & Vespasianum. Nam Iosephus libro septimo, de bello Iudaeico, dicit de eodem. Supra civitatem Sidus stetit gladio simile, & per annum perseveravit: Cometes ante solis occasum visi sunt in aëre, ferrei curus totis regionibus, & armatae acies circumfusa: & plura ibi ponit similia.

Similiter ante effusum sanguinem Christianorū tempore Gothorum vel Longobardorum in Italia visa sunt praefatae acies, vt refert beatus Gregorius in Homilia super illud Lucæ 21. Erunt signa in Sole & Luna: Priusquā, inquit, Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cœlo acies vidimus, ipsum, qui postea humani generis fusus est sanguinem cotuscante.

Ex quibus iam liquet exercituum apparentias Dei nutu futura guerrarum mala praeferre, vt ijs aut spes victoriae apud eos, quae meruerunt, acquiratur, aut à malignis hominibus poena Diuina agnoscat, aut apud bonos & innocentes poenitentiae scutum contra insaufa arripiatur. Quae omnia Dei munera sunt, à thesauro Diuinæ providentiae huic mundo transmissa.

Praeterea eo tempore quo regno Bohemiae & adiacentibus sibi partibus, per diuersarum sectarum tam in fide, honore & rebus ac hominum cædibus iactura grauissima imminabat, prout multis Germaniae episcopis praesentibus in Nuremberga, à Domino Petro Episcopo Augustensi, viro fide digno audiui, circa metas regni praefati nocturno tempore versus vallem quandam auditi sunt clamores & congressiones equestrum vitorum, induti varijs coloribus visi sunt saepius. Quidam enim equorum infellores rubris, alij nigris & similibus erant induti coloribus. Stupebat ex ijs plurimi, & diuersi variae hanc interpretabantur.

Fuerunt pro tunc duo armigeri audaces satis in castro non multum distanti à loco monstrorū, quae omnino scire volentes, quae veritatis sibi visa praetenderent, nocte quadam versus vallem, vbi solita videre conspexerunt, iter arripuerunt. Antequam autem ijs appropinquare auderent, cōpunctus vnus dixit alteri: Sufficiat nobis ista vidisse, ego ijs non appropinquabo: dictum est veterum, cum talibus nullū debere

iocari.

iocari. Quem alter velut pavidum increpās, equum pupugit, & cum eo congressu omnibus antedictis exercitibus appropinquauit: De quibus vnus egrediens caput audaci illi amputauit, & ad suos redijt: quo viso ille qui timidus subliterat fugam iniijt & funesta noua nunciauit. In crastino autem truncatus reperitur, & caput quidem in valle vbi acies visa fuerant, nullius hominis autem vel equi vestigium repertum est, sed tantummodo in lutosis locis signa quaedam & vestigia auium visa sunt.

Praeterea pictorem quendam in Ecclesia nostra Columbarensi laborantem habuimus, infirmitaribus tribus læsus. Nam in colore morbo videbatur similior quam viuenti, semisurdus fuit auditu, & multum in lingua balbutiens. Quas infirmitates cum audissem sibi per quoddam phantasma inflictae, à pictore quae sequantur ipse audiui. Cum, inquit, iunior in taberna cum socijs versus noctem conuixissem, nocte tertia solus iter arripui accinctus gladio, & versus villam aliam, quam mihi nominauit, properaui: visum est autem mihi cum essem inter vineas, quaedam terribilia obuiare non in ipso itinere, sed propè viam. Quo facto, de itinere salij, gladium eduxi, & versus locum phantasmatis iuuenili fatuitate & vini calore animatus percussit in incertum. Cum autem neminem viderem in ipso iclu, aërem nescio quem me pertraascentem sensi, quo statim infestus, quas in me videtis infirmitates trinas contraxi.

Tempore etiam quo sacri imperij electores in causis fidei pro bonis regni Bohemiae dietam in Nuremberga celebrarent: conuenerunt in eadem materia quadam die simul vno in conclauū multi Episcopi, & tam sacrae paginae quā Canonici iuris quidam Doctores. Ibi enim Archiepiscopus Maguntinus fuit, itemque Episcopi Herbipolensis, Augustensis & si bene memoror, Bambergensis: Et ego inter hos inferior & minimus. Seclusis igitur secularibus post finem tractatus fidei dominus Maguntinus, de quo praemissi vir magnae industriae & fide dignus, corā praefatis quae sequitur recitauit. Nominauit enim nobis quendam Rheni sibi benotum militem, cuius pro tunc filius viuerebat, qui miles, super omnes penè inferioris Alemaniae nobiles semper extiterat minus, in rebus bellicis impertentus: gerebat autē & partebatur nonnunquam propter suam animositatē vel fortitudinē.

G 5

tudine.

Sidera forma
gladij Curru
ferrei.

Cotuscās san-
guis in aëre.

In quæ finem
appareant
exercitus cae-
lestes.

Prodigia visa
ante bellum
Bohemicum
sive Hussiticū.
Pugnantium
irruptiones
audita.

Cum portētis
non iocandū.

Explorari
monstrorum
caput praeci-
ditur.

Morbi inflicti
Pictori Col-
mariensi à
phantasmate
quodam.

titudinem ab alijs graues guerras, propter quas nō semper de die, sed nocturno tempore ad loca sibi comoda equitare solebat. Hic igitur quadam nocte coassumptis famulis per siluam circa Rhenum equitare voluit, & principium eiusdem intravit. Antequā verò finem silvæ haberet, ultra quā cāpus latus iacebat, prout moris est eorū qui verentur insidias, præmisit famulū vt in termino silvæ videret, an ne in campo insidiæ aliquid essent: Luna in splendente, vel astris lucentibus hæc videri poterant. Famulus igitur cum per arborum ramos exploraret commissum, vidit per cāpi longitudinem exercitum facis mirabile appropinquare in equis: quo viso considerata nuntiavit militi, qui ait: Stemus modicum, quia verisimile est, pro huius exercitus posterioris custodia subsecuturos alios. Ad hos propetabimus, & an inimici sint, qui præcesserunt, an amici experiemur, nec paucos timebimus. Deinde morula transacta, de sylua cum suis miles recessit, in campum venit, & neminem nisi quendam equestrem, in equo sedentem, & in manu alium ducetem equū eminus sequentē suos intuitus est. Ad hunc cū miles venisset, quis esset quæsiuit in hæc verba. Nunquid tu cocus meus es? Ita enim sibi à lōginquo videbatur, paulo etiā antea cocus eiusdem militis vita functus fuerat. Qui respondit: Sum domine; Quid, ait miles, hæc facis? & qui sunt hi qui præcesserunt? Cui defunctus respondit: Domine hi qui præcedunt sunt nobiles & armigeri tales & tales (multos enim nomine expressit proprio) quos oportet & me cū eis ista nocte esse Hierosolymis: quia hæc pœna nostra est. Et miles iterum: Quid sibi vult equus iste quē ducis nullo insedente? Ad vestrū respondit obsequium erit, Si mecū ad terrā sanctā venire velitis. Securus esto, te per fidē Christiā nā recedendo & reuertendo vos viniū reducā, si meis obtēperabitis monitis. Tunc miles ait, Diebus meis mira attētaui, his hoc addā etiā mirabile. Dissuadētibus igitur illud famulis de equo proprio miles prostravit, defuncti equum ascēdit, & ab oculis famulorū vterque equester subtractus est. Sequenti autē die, famulis iuxta conductum expectantibus, miles & defunctus redierunt ad locū vbi primū cōvenērāt. Tunc defunctus militi ait, Me phantasma omnino fictū illa fuisse credatis, duo quę vobis do rara referuate in mei memoriā: vnde protulit mappulā parvā de salamaudra,

Miles nobilis cum spectro quodam Hierosolymam equus proficiscitur.

Dona à spectro militi donata.

dra, & cultellum in vagina. Primum, inquit cū immun- dum fuerit igne purgate, nec ei nocebit. Alterum cautē tractetis: quia ab eo vulneratus intoxicatus erit. Et ita defunctus ab oculis militis evanuit.

Ex his prudēs Lector colligere poterit nocturnos exercitus nonnunquam videri à bonis & à malis. Qui autem latius de talium natura scire cupit, legat deinde domini Vvillhelmi Parisiensis partem vltimam de vniuerso, & me ab eiusdem sententia declinasse non videbit.

Piger. An animæ defunctorum sua exeunt receptacula, & si sic quæ hoc facere possunt, & etiam quis præfaras apparitiones faciat bonus vel malus angelus quæro. *Theologus.* Sanctus Doctor tibi desuper respōdet in 4. dist. 45. q. 1. sic dicens, (sed pondera verba, quia grauida sunt sententijs) Secundum inquit dispositionem diuinæ prouidentię aliquando animæ separatæ à suis receptaculis egressæ cōspectibus hominem præsentantur: sicut Augustinus probat libro de cura pro mortuis, & de bonis exemplificat, vt de sanctis in cœlo. Et hoc etiam credi potest, q̄ aliquando de damnatis contingat, q̄ ad eruditionem hominum & terrorem permittuntur viuētibz apparere, aut etiam ad suffragia expetenda, quaurum ad illos, qui in purgatorio derinentur, vt per multa exempla patet 4. libro Dialogorū beati Gregorij. Nam glorificati, quando volunt, sed alij non nisi quando permittit Deus nobis apparere possunt, quia si ita sunt pœnis oppressi, vt de sua miseria magis dolent quam curent viuīs apparere. Et quamuis aliquando animæ sanctorū vel damnatorum præsentialiter assint vbi apparent, non tamen credendum est hoc semper accidere. Aliquando huiusmodi apparitiones sunt vel in dormiēdo vel in vigiliando, operatione bonorum vel malorum spirituum ad instructionem vel deceptionem viuētiū. Sicut etiam & vini homines aliquando alijs apparēt & eis multa dicunt in somnis, cū tamen constet eos non esse præsentē, sicut Augustinus per multa exempla probat libro de cura pro mortuis agenda. Hæc de Thoma.

Vvillhelmus Parisiensis de vniuerso.

An defunctorum anima sua exeant receptacula.

Anima mortuorum, suffragia petētes viuorum.

Anima pœnis obruta magis dolent, quam careant viuīs apparere.

Formica in publico adificantes multum inquietantur.

Formicæ quæ domos ædificant extra solitudines prope homines vel bestias deuastationes sæpe patiuntur. Nam modo hominum curiositate, modo pecudum conculcatione, nunc canum inuestigatione, nunc etiam auium comestione, & alijs diuersis deturbationibus in mundo vel prope mundum nidificantes inquietantur. Eisq; accidit sicut grana illi, quod secus viam cecidit, & uenerunt uolucres & comederunt illud: Matth. 13. Venit enim malus, id est, Diabolus, dicit glossa, & rapit quod seminatum est in corde eius, Hic est scilicet ager, qui seminatus est secus viam: ita exponit ipsa ueritas Christus.

Diabolus humana fatiatur morte.

Memorandum est in proposito uerbum allegatum Beati Gregorij 31. mora. supra libro 4. huius Formicarij, quinto cap. quo dicit super isto. Struthio obliuiscitur q; pes conculcet oua, & bestia agri conterat ea. Quid, inquit, in pede nisi transitus operationis accipitur? Quid in agro, nisi mundus iste signatur, de quo in Euangelio Dominus dicit, Ager autem est mundus. Quid in bestia, nisi antiquus hostis exprimitur, qui huius mundi rapinis insidians, humana quotidie morte fatiatur.

Quæ domum contra Diabolum munit.

Possunt autem per formicas istas, qui stultè domū prope hostes collocant, hi homines intelligi, qui domū & habitationē propriam contra insidias Diaboli Ecclesiasticis ceremonijs non studiosè muniunt. Nam aqua benedicta, omni Die Dominica prout ipse Exorcismus nōtante in habitationibus fidelū deberet aspergi, & sal exorcisatum pro tunc fideliter sumi: Se & sua, mane & sæpe quisq; fidelis crucis caractere insignire, & à peccatis præsertim grauib; se immunem custodire, Angelumq; proprium sæpe pro tutela inuocare, cum Diuino auxilio.

Unde Dæmones in quibusdam aedibus turantur.

Piger. Iam cōiūct, vnde fortassis quibusdam plaga quædam uenit, ut in eorū habitationibus Dæmonum tumultus sæpe inquietudines ponant admirandas.

Theologus: Hæc multis ex causis permittit Dei iustitia, aut misericordia, nō tamē semper ex obmissione alicuius de præactis circūstantijs, sed aliquādo pro merito acquirendo patientiæ. De primo sume taliusmodi exemplum.

In minori Basilica paulo ante præfens generale cōsiliū domi

Formicarij habuit quidā uir de mala uita & fortè de Malef. satis suspectus: filiam hic habuit, quam in domo iuueni eum, in nuptui tradidit, & tandem senex pater egrotare cepit, Ad uiamq; & ad filiastrum demōstrato quodā sermone dixit. Hoc, ut, vasculum nō moueatis, alioquin pœnitentia ducemini, qd in loco stare permitte post meū decessum: Et ita in breuē uetulus expirauit. Transacto autem tēpore plurimo nec filia eius maritus magnipēdit patris iustum. Sed de domo Plurimū in aliā domūculā se transferētes: scriniū, quod satis modicum, portauit extra domū, uersus nouū hospitium, sed in ipso itine tanti ponderis esse cepit, ut in ipso uixiles artus deficeret, & inde uxorē pro adiutorio inuocauit. Hæc autē uxor an postmodū in domo scriniū aperuerit, vel quo alio modo incautè se uas habuerit, obliuioni tradidi. Vnum cōstat, qd in domum nouā cū infantulo, quē genuerāt parentes prædicti uenerunt, Et ecce subito uxor uelut rabida super cunas infantis inuit, cū necare uolens. Quod maritus intus, uix ualuit, eā à Dæmone obsessam esse didicit: qui eū exorcizaretur minus est Dæmō, se non exiturū nisi eā necaret: & ita factum est super exorcizæ manibus. Altera die maritus per uiam stratis, uadens publicè, casum lapidis recepit inopinatissimè de superuacua cuiusdam cānalis cadentis, & in facie, cooperatione, ut uideatur, Dæmonis percussus est tam deformiter, ut homo uix uideretur esse.

In Argentinensī diocesi duæ sorores unā cohabitabant domo: senior Margareta, iunior uero Barbara uocabatur. Senior matura, deuota & experta satis erat, & ambæ castitatis propositum habuerunt: & ideo hostē eis insidiantem Dæmonē palam & clam multis annis sustinuerunt. Clam aliquando per uocem serpentis iuniorē Dæmon sequebatur ubi inesset in domo; aliquando uersus aures sibi clamitabat, nonnunquā sonitus & strepitus terribiles faciebat quousque extranei etiam taliter acciperet, qui domum eandem intrauerant gratia alicuius operis expediendi.

Appropinquabat post tres circiter annos festū omnium Sāctorum, super quo senior, quæ ualdè deuota fuit, confiteri uolebat: hanc dum sacerdotem in Ecclesia uellet accedere gratia confitendi, quidā malignus spiritus impulit istu quodam tam ualido, ut fere ad terram caderet: nec tamen

Res gesta in minori Basilica de Dæmone in sermone.

Res gesta in Diocesi Argentinensi, de uirginibus obsessis. Quæ anti-quæ serpente uocantur.

men virgo à proposito destitit, sed postmodum confessi est, non curans impulsit Dæmonis, quem tamen graui- ter senserat infra modicum tempus: postea sub specie ^{aa-} gnæ muscæ venit aliquotiens Dæmon auribus ^{ca-} ppen- dens iunioris: aliquando per dorsum eius ex- ^{cc-} cecus: ali- quâdo verò capiri insidebat. Et quando ^{de} sibi appro- pinquare voluit, prius ad spatium ^{mo-} cum sonitu quo- dam signum dare solebat sui adue- ^{ds.}

Tandem cum iunior quadam ^{re} in ira notabili se ad le- ctû posuisset, ob quâ ^{ca-} nescio: venit more solito Dæ- mō, qui virginem ^{re-} dedit: & in capite tā validè pressit, vt putaret se ^{per-} ditte vsum rationis. Hoc autē cōiacenti si- bi ^{for-} xori ^{re-} tacuit, sed illa eam iuuare de cetero non vale- bat. ^{nil} præterea post hanc obsessionē inquietudinis au- ditum est in domo, sed in vigilia Pasche, & in sacris nocti- bus sequentibus iuuenis crudeliter à Dæmone vexabatur.

Hæc cum ad me deducta esset (semper enim vtbeatur ^{ratione}) adhortatus sum vt confiteretur mihi sacramenta- liter. Quod cum prompto animo & deuoto incepisset, ita Dæmon se eius immerfit faucibus, vt nullatenus loqui va- leret concepta, probabam autem postea ^{re-} certa verba an aliqua lateret fictio sceminea. Sed ⁱⁿ⁻ clarius Diabolum in ea intruebar certis ^{ex-} hōis.

^{Piger.} Scio quo ^{re-} exorcistam tentatum fuit, quicquid ^{re-} potuit, vt liberaretur, & tamen non fuit li- berata à Dæmone protunc: quæ ergo causâ huius fuit.

^{Theologus:} Sex ex causis aliquis non liberatur, aut pro- pter paruitatē fidei offerentiū: aut propter peccata Dæmo- niū sustinentiū, aut propter accommodata remedia adhibere ^{neg-} ligentiū: aut propter exorcistæ aliquod in fide vitium, aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium.

De primis duobus habes exemplum, Matth. 17. Et Mar- ci 9. In parte vniū filij sui lunatici & discipulorū in Chri- sti præsentia. Primus enim offerens & turba fide carebat, vnde pater cum lachrymis ^{ca-} uit: Credo Domine adiuua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & perversa, quousque ero vobiscum. De secun- do videlicet de sustinente Dæmoniu, Iesus increpabat eū, scilicet filium: quia vt beatus Hieronymus ibi dicit, pro- pter peccata sua à Dæmone fuerat oppressus.

De

De tertio, de neglectu debitorū remediorum, patet, quia non fuerunt parentes boni & perfecti viri. Vnde Chryso- stomus ibi dicit: Columnæ fidei non aderant, videlicet Pe- trus, Iacobus, & Ioannes. Sed in transfiguratione Christi iam præsentēs erant, nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait: Hoc genus Dæmoniorum nō eiicitur. Vnde Origenes ibi dicit. Si aliquando oportuerit nos circa curationem tale aliquid patientium permanere, non ad- miremur, nec interrogemus, nec loquamur quasi audienti spiritui immundo, sed abigamus ieiunijs, & orationibus spiritus malignos. Et glossa dicit: Hoc genus Dæmonij, id est, ista carnaliū voluptatum mutabilitas, ad quam scilicet spiritus ille incliuabat non vincitur nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

De quarto exorcistæ vitio præsertim in fide pater ibidem de Christi discipulis com præsentibus ^{re-} videt postea secretò discipuli quærentes causam suæ impotentæ. Respondit, propter incredulitatem vestram: Amen dico vobis, si ha- bueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi & transibit. Vnde Hilarius: Crediderunt quidē Apo- stoli nondum tamen erant perfectæ fidei. Nam Domino in monte demorante, & ipsis cum turba residentibus, qui- dam tepor eorum fidem relaxauerat.

De quinto patet in vitis patrum, vbi legimus aliquan- do obsessos non liberatos per sanctum Antonium: eius au- tem discipulum Paulum liberasse.

De sexto patebit infra, vbi de maleficiarū habebimus, ^{Piger.} De inquietantibus domos da exempla.

^{Theologus.} Vix iam decem sunt anni transacti, q̄ in ciuita- te Nurembergensi monasteriū nostri Ordinis sanctæ Car- tharinæ dictū, cum extrema difficultate reformabatur per vndecim illuc transmissas deuotas reformatrices ab alio reformato loco. Fuerant enim omnes sorores in dicto mo- nasterio ad reformationem inuolutariæ, & pro se compli- ces sibi in ciuitate nō paucas habuerunt. Postquam igitur locus regulariter clausus est, & ceruicosa gens sexus fragi- lis colla iugo submitit obediētæ: venit in monasteriū qui- dā Dæmō, qui primū somnib⁹ nocturnis insolitis moniales qualdam infestabat. Quod cū ad me venit, persuasi vt talia non crederent esse à Dæmone, sed à muribus & gliribus,

vt

Quia Beel- zebub voca- bar.

Quot excan- sis quidam à Dæmonibus non liberantur.

Incredulitas parentum im- pedit quo mi- nus Dæmon exturbetur.

Tres Colum- na fidei Apo- stolica.

Ieiunia & orationes Dæ- monibus resi- stant.

Defectus in Exorcistæ.

De Dæmoni- bus inquie- tantibus do- mos exempla.

Moniales S. Catharinæ. Nuremberga à Dæmone vexata.

vel ex debilitate capitis : quia deliramenta suspicabar affuisse mulierum.

Altera nocte venit Dæmō, & vnā de ijs quæ rebelles extiterant, vt puto sacristanam, matutinas pulsare volentem, ita compressit, vt eadem die putaretur sepulturæ tradi debere, & tandem tam de die quàm de nocte sic inquietabat conuentum præfatus Dæmō, vt per totam noctem opereretur per vices custodias vigilatium fororum ponere, quia nulla audebat sola incidere. Fuit autem totus stupidus effectus sexus mollis & foemineus, ita vt neque ego scirem quid cum eis essem facturus: tamen orationes priuatas singulis iniunxi & publicas, patientiam habere prædicaui, & vt in domino confiderent sæpè suasi.

In præfato verò opere, licet Dæmonis malitia aliquid acquireret (quædam enim dixerūt: Ecce quando latam viā & antiquam ambulauimus hæc nobis nunquam acciderunt.) Sed tamen per Dei gratiam Diabolus plus perdidit hoc in ludo quàm acquisierit. Quia quædam ceruicofas foeminas, quas ad plenum pietas reformatarum non volebat trahere, hoc phantasma aded terruit, vt totius virg suæ facinora confiterentur sacramentaliter, vestes veteres deponerent, & nouas secundum ordinis formam induerent, & in aliam vitam nouam se transformeret. Hoc cum Dæmō videret, tandem per Dei gratiam destitit, & nescio quò deuenit.

Tempore Constantiens. concilij in curia fororum deuotatum, quæ canonissæ regulares sunt, & vocatur monasterij Pillurnet propè Nurembergam, Eystereusis dioceseos, quidam spiritus nocturnis temporibus multos inquietare solebat, sed monasterium sororū ab intra nullatenus perturbabat, in domo verò Capellani & locis eidem conuicinis molestus multis exitit quibusdam strepitibus & sibilis ac pulsibus, non multum excellentibus, sed manifestis, aliquando enim ad parietes percutebat, aliquando verò ioculator varias minorum fistulas, vt videbatur flabat, & talia non nociua multum faciebat.

Quidam interea frater de Conuentu Nurembergensi deuotus, & inde notus, circa festa quædam peritus est, vt Capellanum in Diuinis iuaret, qui cum in superiorē partem domus poneretur, & spiritum ignoreret, nocte phantasma

Bonus finis
orationis
Dæmonis.

Distulans
Dæmon.

tasma sensit quòd sibi tunicam, quam circa se positam habuit, abstraxit. Et exinde frater clamare cepit: Fures, fures, succurrite homines. Hoc campanarius qui in eadem domo iacebat audiuit: & negotium intellexit, lumen accendit & clamantem adiit, eumque stupidum reperit, & vestimenta, quibus tectus fuerat, distincta vidit per spiritum in camera. Scapulare autem fratris nullibi reperire potuerunt quousque tandem foramen quoddam satis paruum in pariete conspexerunt. In illud enim spiritus ille scapulare ita fissimè conuolutum & glomeratum abbeoderat. Finito vero anno vno aut circiter phantasma illud abscesse.

Piger. Quales, quæso, mihi dicas, illi spiritus sunt, qui se inquietant homines; an animæ sunt separatae vel maligni spiritus Dæmonum.

Theologus. Prout ex fine præcedentis capituli elicere potest, animæ non sunt verisimiliter, sed omnino Dæmones, qui in multiplice sunt differentia. Nam quidam neminem possunt lædere grauius saltem, sed solum principaliter ioculationes exercent. Alij incubi sunt vel succubi, prementes nocturno tempore homines, vel peccato luxuria coinquinantes eos: alij verò sunt, qui homines lætandi vel necandi habent potestatem. De quibus ita dicit Cassianus collati. sereni. i. Tot esse immundos spiritus quot in hominibus studia non dubie improbantur. Nam nonnullos eorum, quos etiam paganos vulgus appellat, ita seductores & ioculatores esse manifestum est; vt certa quæque loca seu vias iugiter obidentes, nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes poterunt delectentur, sed de risu tantummodo & illusionem contenti, fatigare eos potius studeant quàm nocere. Quosdam verò solummodo in nociuis incubationibus hominum pernoctare. Alios ita esse furiosos ac trulentos deditos, vt non sint contenti illorum tantummodo corpora, quos possederint, atroci dilaceratione vexare, sed etiam irruere super emius transennes, atque affligere illos seuisissima corde festinent, quales illi in Euangelio, videlicet Matth. 8. describuntur. Similia dicit Vuilhelmus vbi supra de vnuerso.

Differentia
multiplex
Dæmonum.

Dæmones
paganos.

Ioculatorij
Dæmones.

Trulentis-
simi Dæmones.

Rigus graue ouis fornicarum superueniens prolem impedit, aut nasci retardat, vel in toto necat: Niuium enim algor & frigoris magnitudo vitam adimit uiuentibus & uiuificandis sepe nocet.

Per frigus corda charitatis calore destituta intelliguntur.
 In frigore autem malorum corda intelligi possunt, quae calore charitatis & a sole iustitiae aliena, corpore malitiae vel perfidiae sunt plena: quo contra de forti muliere Prou. vltimo dicitur, Non timebit domui suae a frigoribus niui, Vbi glossa, Frigora niui sunt corda malorum perfidiae torpore algentia, de quibus dicitur videlicet Matth. 23. Quoniam abundauit iniquitas refrigeret charitas multorum, quae corda niue illa opprimantur, quae ob superbiam de caelo corruentes in tenebris adhuc velat Angelum lucis ostendere praesumunt, & habitum niueum praeserunt, quod Dei & angelorum eius proprium est, scilicet niueo habitu suae virtutis claritatem signare.

Quid significent duplices vestes domesticorum Ecclesiae.

Non timebit autem domui suae a frigoribus niuis haec mulier, quia credidit Deo dicenti, quod porta inferi non praualebunt aduersus eam. Omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus, sapientia scilicet ad haereses reuelandas, & patientia ad tolerandas per totum hostium pugnas. Vel vestiti sunt duplicibus, quia promissionem habent vitae, quae nunc est, & futurae. Nunc adiuti a Deo ne deficiat, tunc autem in beatitudine Diuina visione ditari. Itē vestiti sunt duplicibus, vna veste operis, altera mentis, fide scilicet & factis, Sacramentisque redemptoris imbui & exemplis. Haec in glossa.

Per frigus igitur, quod proliferationi fornicarum est nocens, Maleficarum superstitiones accipere possumus. Maleficus enim dicitur quasi malefaciens, vel male fidem seruans, & utrumque in Maleficis, qui superstitionibus & operibus proximum laedunt satis reperitur.

Quot modis Malefici nocere possunt.

Piger. Superstitionum ex beato Isidoro scio multae sunt species, sed quia de Maleficis mentionem fecisti: Quot modis nocere possint proximis nunc edicito.

Theologus. Septem mihi modi occurrunt, quibus ex parte eorum quae sunt hominis nocere possunt, sed nunquam nisi Deo permittere: Neque eo quo nocere dicitur tempore actionem

actionem vel passionem per se immediate inferunt, sed per verba ritus vel facta quasi per pacta innita cum Daemonibus, ledere dicuntur. Nam potius Daemones haec & immediate laesiva inferunt.

Vnus igitur modus est, quo amorem malum ingeruat viro alicui ad mulierem aliquam, vel mulieri ad virum. Alius est quando odium vel inuidiam in aliquo seminare procurant. Tertius est in ijs, qui maleficiati dicuntur, ne vi generatiua uti valeant ad foeminam, vel viceversa semel la ad virum. Quartus modus est, cum in membro aliquo hominem egrotare faciunt. Quintus cum vita priuant. Sextus quando vsu rationis aliquem priuant. Septimus, cum quocumque praedictorum modorum aliquem in suis rebus vel animalibus ledere querunt cum effectu.

Piger. Peto de his funditus omnibus informari, quia quidam talia aut negant omnino, aut causis naturalibus solum ascribunt, aut in parte non ea concedunt.

Theologus. Funditus noscere talia ad modicum vtile est, set, imo forte quibusdam noceret, oporteret enim prohibitos inspicere libros, vel superstitiosa aliqua quae conscientiosum esset in tanta temporis egestate perlegere. Nec opus est scire talia late, tibi praesertim, qui ex conditione status ad id non obligaris.

Verumtamen exempla tibi tradam, & doctrinas aliquas petito tuo accommodas, quas habeo partim a Doctore nostrae facultatis, partim etiam per experientiam cuiusdam probi iudicis secularis & fide digni, qui quaestionibus & sessionibus ac publicis experientijs & priuatis talia multa didicit, cum quo late & profunde sepe contulit, domino Petro videlicet ciui Bernensi in Laulanesi Diocesi, qui multo vtriusque sexus incineravit Maleficos, & alios fugauit e territorio dominij Bernensium. Contuli insuper etiam cum domino Benedicto monacho sancti Benedicti ordinis, qui licet modo sit religiosus multum vicine in reformato monasterio, tamen ante decennium adhuc in seculo degens, fuit Necromanticus, ioculator, mimus & trufator apud saeculares nobiles insignis & expertus. Audiuim simili ter quaedam de sequentibus ab inquisitore heretice prauitatis Eduesi, qui nostri Ordinis fuit in Couentu Lugdunensi deuotus reformator, & in Eduesi Diocesi multos de maleficijs reos inquiserat.

Ex Necromantico, ioculatore & trufatore fit monachus.

Sunt igitur, vel nouiter fuerunt, vt idem inquisitor & de minus Petrus mihi retulerunt, & fama communis habet circa districtum Brenens. dominij, quidam Malefici vtriusque sexus, qui contra humanæ naturæ inclinationem imò aduersus conditiones specierum omnium bestiarum lupina specie excepta tantummodo, propriæ speciei infantes vorant & comedere solent. Nā in oppido *Boltingen* Lausanens. Diocesis, quidam dictus *Stadelem* grandis Maleficus, caprus per præfatū Petrū iudicē loci, qui fatebatur se in certa domo vbi vir & vxor simul manebāt per sua maleficia successiue in vtero vxoris præfata septem circiter infantes occidisse, ita vt semper abottum faceret in fœmina annis multis. Simile fecit in eadem domo omnibus pecoribus fœctosis, quorum nullum viuum partum edidit in eisdem annis prout rei euentus probauit.

Cumque antedictus nequam questionaretur, an in ijs & qualiter reus esset facinus aperuit, dicens: Subter limen ostij domus se lacertā posuisse dixit, & si amoueretur, fecunditatem inhabitantibus restituendum prædixit. Cum autem serpens ille quæreretur sub limine, nec inueniretur, quia in puluerem fortassis redactus erat, pulueres seu terram desubter positam asportabant: & in eodem anno vxori & omnibus iumentis domus fecunditas restituta est. Præfato autem torto non sponte fatebatur: & demum per prædictum iudicem ignibus traditus est.

Deinde antefato inquisitore mihi referente hoc anno percepi quod in Lausanensi ducatu quidam Malefici proprios natos infantes coxerant & comederant. Modus autem discendi talem artem fuit, & dixit, quod Malefici in certam concionem venerunt, & opere eorum visibiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis. Cui discipulus necessario dare habebat fidem de abnegando Christianismo, de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcando super crucem vbi latenter valeret.

Fuit insuper famā cōmunis, dicto Petro iudice mihi referente, quod in terra Bernensium tredecim infantes deuotati essent intra pauca tēpora à Maleficis: quamobrem etiam publica iustitiā satis dure exarct in tales paritidas. Cum autē Petrus quæsiisset à quadam capta Malefica, per quæ modum infantes comederent, illa respondit: Modus iste est.

Nam

Nam infantibus nondum baptizatis insidiamur: vel etiam baptizatis præsertim si signo crucis non muniuntur, & orationibus hos in cunabulis, vel ad latera iacentes parentū, ceremonijs nostris occidimus: quos postquam putantur oppressi esse, vel aliunde mortui de tumulis clam furto recipimus, in caldaxi decoquimus quousque euulsis ossibus le. tota penè caro efficiatur sorbilis & potabilis: de solidiori huius materia vnguentum facimus nostris voluntatibus & artibus ac transmutationibus accomodatum: de liquidiori verò humano fuscā aut vtre replemus, de quo is qui potatus fuerit, additis paucis ceremonijs, statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ.

Modum autem eundem alius iuuenis Maleficus caprus & incineratus, tandem licet vt credo verè pœnitens, distinctius referauit, qui manus dicti Petri iudicis vnā cum vxore Malefica in persuasibili paulò antea euaseta. In Bernensium namque iudicio captus dictus iuuenis cum vxore & ab eadem indistinctam turrim repositus, dixit: Si meo tum facinorum veniam consequi possem, omnia quæ de maleficijs scio, libens patefacerem. Mori enim video me oportebit. Cumque per literatos, si verè pœniteret, audisset se veniam consequi posse omnimodam, tunc latè se morti obtulit, & modos primæuæ iniectionis ostendit.

Ordo inquit talis est quo etiam seductus sum: oportet primò vt Dominica die, antequam aqua benedicta consecratur, Ecclesiam introire mox futurum discipulum cum magistris, & ibidem abnegare coram eis Christum eiusque fidem baptismā & vniuersalem Ecclesiam. Deinde homagium præstare magisterulo, id est, paruo magistro (ita enim Dæmonem & nō aliter v. ocant) Postremò de vtre bibit supra dicto: quo factò statim se in interioribus sentit imaginem nostræ artis concipere & retinere, ac principales ritus huius sectæ. In hūc modū seductus sum, & vxor mea, quam tantæ pertinaciæ credo, vt potius incendium sustineat, quam minimam fateri velit veritatem, Sed heu, ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis ita reperta est per omnia veritas. Nam præconfessus iuuenis in magna contritione mori visus est, vxor verò testibus conuicta, veritatem nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte sed incendio præparato per listorem eidem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata est.

H 2

Ex

De Maleficis vorantibus infantes.

Stadelem. Huius etiam Fr. Sprenger aliquoties in Malico meminit.

Lacerta sub limine ostij im pedis fœtura. Cautela obseruanda si aqumantia sub liminibus non deperiantur.

Maleficorum aurum potabile.

Vnico potum mutantur auri mi abnegantium Deum.

Ex prædictis iam liquet, quàm noxium sit frigus perfidie, quod infantes & partus solet occidere.

An liceat maleficia ex loco, ubi ponitur auferre.

Piger. Est ne licitum maleficium de loco tollere. *Theologus.* Antiqui negant, moderni concedunt, utriusque bene. Sed sola opus est vnica distinctione: Quia aut tolli potest per aliud maleficium, seu per ritus alicuius Malefici illicitos. Et id constat esse illicitum, imò potius homo mori deberet quàm in talia consentire. Aut tolli potest sine nouis superstitionis operibus, vt per motum localem: vel dictum fuit de puluere lacertæ: Et illud est licitum.

Modus explorationis an aliquis maleficius sit.

Exemplum de priori casu. Nam inquisitor Eduens, mihi referebat, quòd modus tollendi maleficium, aut se vindicandi in Malefico tali practicabatur suo tempore. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis, ad Maleficam, sciscitans scire malefactorem. Tunc Malefica plumbum liquefactum aliquotiens fundabat in aquam, quousque opere dæmonis in plumbo imago aliqua videretur: qua visa imagine, Malefica quæsiuit ab explorante, In qua parte vis lædi Malefici tuum, & in eodem vulnere cum agnoscere. Cumq; explorator locum eligeret, statim Malefica in eadem parte imaginis, quæ in plumbo relucebat, fixuram vel vulnùs per cultrâ posuit, & locum vbi reum inueniret indicauit. Nomen tamen nullatenus manifestauit, sed experientia teste Maleficius per omnia lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea.

A Maleficiis Malefici non nominantur proprijs nominibus.

CAP. IIII.

Comparatio alatarum formicarum.

Lis carentes formicæ, vel nimium progredientes in publicum ab alijs bestijs facilius necantur: quia alis pennatæ multû se subleuant, ne bestijs terræ præda fiant.

Per alas notantur virtutes.

Per alias autem virtutes intelliguntur, quia talibus multû boni feruntur. Vnde Ezech. 3. Descriptis volantibus animalibus dicit: Audiui post me vocem commotionis magnæ, Benedicta gloria Domini de loco suo, & vocem alarû animalium percipientium alteram ad alteram. Sic exponit beatus Gregorius lib. 2. 4. mor. Quid namque per alas animalium nisi virtutes debemus sentire sanctorum: quæ dū terrena despiciunt, ad cœlestia volando subleuantur.

Despicientes terrena, subleuant vt Aquile.

Vnde iam rectè per Isaiam dicitur. Qui confidit in Domino, mutabit fortitudinem, assumant pennas vt aquilæ. Volant.

Volantia itaque animalia alis suis se vicissim feriunt: quia sanctorum mentes, in eo quòd suprema appetunt, considerantes, inuicem alternis virtutibus excitantur: Ala enim sua is me percit qui exemplo sanctitatis propriæ me ad melius accendit, & ala mea vicinum ferio, si aliquando alteri opus bonam quod imiteretur ostendo.

Ala alam feriens.

Illæ verò formicæ moniales, quæ virtutum pennis non sunt alatae, vel quæ nimium suæ domus, Ecclesiæ videlicet Catholicæ limites incautè exeunt, in perfidiam incidendo. Tales ab vris, per quos Malefici vel Necromantici possunt intelligi, facilius deuorantur, sicut ij simplices pueri in figura, qui domos egredientes parentum, & Eliseum deridentes, ab vris deuorati esse leguntur, 4. Reg. 2.

Formicæ Moniales alatae.

Piger. Quia de Necromanticis mentionem fecisti, quæto an ne differentia eorum sit à Maleficis, & si sic, quæ eorum sint opera.

Theologus. Necromantici propriè hi dicuntur, qui de terra superstitiosis ritibus mortuos se posse suscitare ad loquendum occulta ostentant. Qualis fuit illa olim pytonissa, quæ ad preces Sauli Samuelem se suscitare velle aduocabat, vt euentum belli patefaceret Regi, primò Regum 28. Qualis etiam Simon Magus fuit pessimus, qui supra principis Apostolorum se auctoritatem præferens, defunctum se suscitare sinxit. Ex accommodatione tamen vsus. Nec Necromantici dicuntur, qui per pacta Dæmonum per fidem cæremonijs futura prædicunt, aut occulta reuelatione dæmonum aliquid manifestant, aut qui maleficijs proximos lædunt, & à dæmonibus sepe læduntur.

Differentia inter Necromanticos & Maleficos.

Necromantici qui cõmuni & habentur.

Fuit & hodie viuit Viennæ in monasterio, quòd ad Scotos dicitur, frater de quo præcedenti capitulo retuli, sancti Benedicti ordinis, hic in seculo existens, famosissimus fuit Necromanticus. Nam libros dæmonum de Necromantia habuit, & secundum eosdem satis miserabiliter & dissolutè vixit plurimo tempore. Habuit autem sororem virginem deuoram multum, de ordine penitentium, cuius vt putò precibus frater à faucibus dæmonis erurus est. Compunctus enim, ad diuersa loca diuersorum reformatorum monasteriorum venit, petens sibi sanctæ conuersationis tradi habitum. Sed quia giganteæ stature & terribilis aspectu erat & in maleficijs & ioculationibus princeps aliorum, fidem vix aliquis virò

dabat. Tãdem autem receptus in antedicto monasterio in ipso ingressu nomen mutauit & vitam. Benedictus enim vocari cepit: & secundum beati patris Benedicti regulam ad eum profecit, vt infra paucos annos speculum religionis effectus, in Prioratus poneretur officium: & in Ambone pro facularibus profectus, graciosus est prædicator factus ad populum. Hic cum adhuc esset nouitius, prout eo referente audiui, multas vexationes à Dæmonibus, quos reliquerat sustinuit. Cum enim confessus fuisset sacramentaliter quadam die, & virus suæ peruersæ vitæ enouuisset ob spem veniæ, sequenti nocte lucernam in manibus deferens, Dæmonem adesse sensit. Eandem namque lucernam violento iusu de nouitij manibus Dæmon excussit, & eum non modicum lædere, molitus est. Sed vicit Christi miles huius viti tyrannidem, quia virtutum alas iam assumpserat, quibus per orationes sacras ab ore bestię liberatus est.

De Schafio in
murem se cõ-
uertente.

Præterea quemadmodum à supradicto Petro iudice audiui, in territorio Bernenfium, & in locis eidem adiacentibus, à sexaginta circiter annis suprafata maleficia à multis practicata sunt: Quorum primus auctor fuit quidam Schafius dictus, qui publicè de hoc gloriari audebat, qd quãdocunque veller: ipse se in omnium suorum æmuloꝝ oculis velut murem facere valeret, & dilabi à manibus inimicorum suorum lætaliũ, & ita capitalibus inimicorum suorum manibus sæpè, vt dicitur euasit. Sed cum terminum suæ malitiæ Diuina iustitia facere voluit, tandem per hostes suos in stufsa quadam prope fenestram quandam sedere explorabatur cautè: quo in loco, cum nullum sibi iostidiantibus suspectum haberet, per fenestram gladijs & hastis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora mortuus ibi miserabiliter. Hæc tamen suæ fraudis commenta discipulo qui Hoppo vocabatur, reliquit. Et idem supradictum

Huius Hop-
ponis etiam
Sprenger me-
minit.

Malefici pro-
trudentes in
aquam infan-
tes prope aquã
ambulantes.

Scitauerant hi duo, quando sibi placuit, tertiam partẽ finis fœni vel frumenti, aut cuiuscũque rei de vicini agro nemine videte ad proprium agrum deferre, grãdines vastissimas & auras læstias cum fulminibus procurare, in aspectu partũ infantis prope aquã ambulantes in ipsam nullo vidente prolicere. Sterilitatem in hominibus & iumentis efficere, in rebus & corporibus proximos lædere, equos sub infesse-

ribus,

ribus, si strepam ascendenti tenerent, phreneticos facere, de loco ad locum per aëra vt putabãt transmeare, à se cum capi deberent fructores pessimos emittere: In se capiendum manus & animos tremorem magnum incurere: Occulta alijs manifestare & quẽdam futura prædicere. Absentia velut presentia conspiciere, ictu fulminis nonnũquam quem vellent interimere, & multa alia pestifera procurare sciunt, vbi & quando Dei iustitia hæc fieri permittit.

Malefici delu-
dentes se pro-
sequentes.

Piger. Duo hęc scire vellem. Primum vtum ne Dæmones & sui discipuli talia maleficia in fulminibus, grandinibus & similia quæ dixisti facere possent, de quibus aliqui dubitant. Secundò quæro, farebantur ne tales miseri, per quæ Diuina opera in suis machinamentis impedirentur.

Theologus. Ad primum respondeo, haud dubie possunt, sed non nisi Deo permittente. Nã Iob 1. & 2. Accepta potestate à Deo, statim Dæmon procurauit vt Sabbei quingẽta iuga boum & quingentas asinas auferrent, vt deinde ignis de cœlo descendens septem millia ouium incēderet, & vt Chaldæi per tres turmas tria millia camelorum raperent, item septem filij & tres filiæ per vehementem vëtrum lapsu domus occumberent, & semper pueri multi vno dẽpto, vtque vlcere pessimo corpus Sancti viri percuteretur, & vxor & tres amici eius eum vexarent grauitè.

Exemplo Iob
sed non nisi Deo
permittente. Nã Iob
1. & 2. Accepta pote-
state à Deo, statim Dæmon
procurauit vt Sabbei
quingẽta iuga boum &
quingentas asinas auferrent,
vt deinde ignis de cœlo
descendens septem millia
ouium incēderet, & vt
Chaldæi per tres turmas
tria millia camelorum rape-
rent, item septem filij & tres
filiæ per vehementem vëtrum
lapsu domus occumberent, &
semper pueri multi vno dẽpto,
vtque vlcere pessimo corpus
Sancti viri percuteretur, &
vxor & tres amici eius eum
vexarent grauitè.

Vbi sanctus Doctor dicit: Necessè est confiteri, qd Deo permittente Dæmones possunt perturbationẽ aëris inducere, ventos cõcitare, & facere vt ignis de cœlo cadat. Quãuis enim natura corporalis non obediat ad nutum Angelis nec bonis nec malis ad susceptionem formarum, sed soli creatori Deo, tamen ad morum localem natura corporalis nata est spiritali naturę obedire. Cuius iudiciũ in homine apparet: nam ad solum imperiũ voluntatis mouentur mēbra, vt opus à voluntate dispositũ prosequantur: quæcũque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per naturã virtutem non solum boni, sed etiã mali facere possunt, nisi diuinitus prohibeantur: Venti autẽ & pluuia & alię huiusmodi aëris perturbationes solo motu vaporum resolutorũ ex terra & aqua fieri possunt, vnde ad huiusmodi procurãda naturalis virtus Dæmonis sufficit. Hæc Thomas.

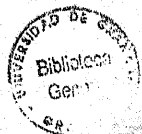
Quomodo
natura corpo-
ralis sub sit
nature spiri-
tuali.

Angeli boni
& mali motus
localem impe-
rant.

Mala enim: quæ nostris exigentibus peccatis in mundo sunt, Deus velut per suos tortores iuste per Dæmones solet torum.

Diaboli sunt
Deo loco tor-
torum.

H s infu-

infigere. Vnde gloss. super illud Psalmi : Vocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit, dicit sic: Hæc mala permittit Deus per angelos malos, quæ talibus præpositi sunt. Vocat ergo famem. i. angelū fami præpositum. Hæc ibi.

De impedi-
mētis Malefi-
corum.

Porro quo ad secundum dubium, noueris indubiè Maleficos multipliciter impediri posse. Nam ita fatebatur mul- ti in torturis, & difficulter quidam: alij verò sponte.

Et quantum ex prædicti Petri verbis in summa collegi, quinque sunt per quæ multum impediuntur, aliquando in toto, aliquando in parte, aliquando ne in persona hominis fiant, aliquando ne in suis amicis videlicet fidem integram vel Dei præcepta in charitate seruantibus, se signo crucis & oratione munitibus ritus & caeremotias ecclesie colentibus, publicam iustitiam benè exequentibus, & Christi passionem verbo vel memoria ruminantibus.

De primo & secundo exempla talia mihi Petrus quæ supra retulit, quæ audierat de prædictis Maleficis.

Cum inquit quidā simplex, sed non reclusus, Maleficiū me inuocaret, vt inimici sui vita priuarem, aut in corpore la- dere grauitur fulminis ictu vel modo alio, vocati ego magisterulū. i. Dæmonem, qui mihi respondit, q. neutrum face- re possit. Habet, inquit, fidem bonam & diligenter se signo crucis munit, idcirco non in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo, si libet, ei nocere possum.

Noui veteranam quandam virginem, quæ Seriosæ no- men habuit, in diocæseos Constantien. finibus: hæc mater omnium in vicinia existens virginum, & speculum ad vi- uificæ crucis signum & ad Christi passionem summā ge- rebat fiduciam: manebat autem in tugurio villagij pauper- culi, ipsa voluntate pauper in terra: vbi nonnunquam ma- leficia satis locum habere dignoscuntur. Huius amicus in pede graui latus fuit maleficio, à quo nulla arte sanari po- terat. Post multa autem in cassum adhibita remedia, visita- uit prædicta virgo infirmum: qui ab ea petiuit vt pedi be- nedictionem aliquam applicaret, annuit illa: & silēter tan- tummodo orationem dominicam & Apostolorum sym- bolum cum geminatis viuificæ crucis signis applicuit.

Tunc statim infirmus curatum se sentiens, scire voluit in remedium futurorum, quid carminationis virgo appli-

cauit

caisset. Quæ respondit, Vos mala fide vel debili, Diuinis & approbatis exercitijs Ecclesie non inhæretis, & carmina ac remedia prohibita crebrò vestris infirmitatibus appli- catis. Idcirco rarò in corpore & semper in anima per talia lædimini. Sed si in orationum & signorum licitorum effi- ciam speraretis, faciliter sæpè curaremini. Nihil enim ti- bi applicui, nisi Dominicam orationem & Apostolorum symbolum, & iam sanatus es.

Præterea constat, quodd malefici de ritibus Ecclesie ser- uatis & veneratis sua maleficia præpediri fatentur: vt per aquæ benedictæ asperionē, per salis cōsecrati sumptionē, per candelarum die purificationis, & palmarum in die pal- marum consecratarū vsum licitum, & per similia: quia ad hoc talia Ecclesia exorcizat, vt vires Dæmonis minuant.

De publica verò iustitia hoc omnes Malefici, qui supra verbo & experientia testimonium dederunt, quod eo ipso, quo per reipublicæ iustitiæ officiales capiuntur, statim om- nis Maleficorū eneruatur potestas. Vnde cum sæpè dictus iudex Petrus antefatum *Sradelein* capere veller per suos famulos, tātus tremor manibus eorum incussus est, & cor- poribus & naribus illapsus tam malus fœtor, vt ferè despe- rarent an Maleficiū inuadere auderēt. Quibus iudex ait, Se- cure miserū inuadite, quia publica tactus iustitia oēs vires perdet suæ nequitie. Et ita rei probauit exitus siue effectus.

Idem iudex tale dedit exemplū. Cum ait *Sradelein* capti- uassem, qui gradinibus terram ex fame grauissimè læserat, & per fulmina plura vastauerat, quæsiit à reo de veritate, qui post quartum ad cordas tractum, primò respōsum mi- hi dedit tale. Faciliter grandines procuro, sed ad libitū læ- dere non valeo, sed eos tantūmodo, qui Dei destituti sunt auxilio, qui signo crucis se muniunt fulmine meo nō inte- ribunt. Cui iudex, Quomodo ad tempestates & grandines concitadas proceditis. Respondit reus, Primò verbis certis in campo principē omnium Dæmoniorū imploramus, vt de suis mittat aliquem à nobis designatum, percutiat deinde, veniente certo Dæmone, in campo aliquo viarum pullum nigrum immolamus, eundē in altum proiciendo ad æra. Quo à Dæmone sumpto, obedit, & statim auram cōcitat, non seaper in loca designata à nobis, sed iuxta Dei vi- gnatū permissionem grandines & fulgura proiciendo.

Subiit

Maleficia im-
pediri carema-
nijs Ecclesie.

Veneratio
Magistratus
eneruat ma-
leficia.

Quomodo
tempestates
Malefica con-
citant.

Pullū nigro
immolantur.

*Quomodo
tempestates
adurati-
onis impedi-
unt.*

Subintulit iudex tertio querendo. Possunt ne per aliqua tempestates tales remediari, a vobis concitatae & a Daemionibus. Respondit, possunt per haec verba. Adiuro vos grandines & ventos per tres Christi diuinos clauos, qui Christi manus & pedes perforarunt, & per quatuor Euangelistas sanctos, Matthaeum, Marcum, Lucam & Ioanem, vt in aquam resoluti descendatis.

*Virilitates ex
maleficijs pul-
sis emergentes.*

Ex quibus iam liquet, quod omnipotentis Dei clementia & sapientia, quae attingit a fine vsque ad finem fortiter, disponit etiam istorum pessimorum hominum & Daemonum maleficia suauiter: ita vt dum perfidia sua Christi regnum & fidem querant minuere & infirmare, eandem in multorum cordibus firment & radicent validius. Vtilitates enim plurimae fidelibus ex praefatis malis possunt euenire: quia sic fides roboratur, Daemonis malitia inspicitur, Dei misericordia & potestas manifestantur: homines ad custodiam sui actuantur: & ad reuerendam Christi passionem & caeremonias Ecclesiae accenduntur.

CAPVT V.

*Viscosa pra-
pedire formi-
cas.*

Iscohis humoribus & tempestate ab incestu & a labore formicae praepediuntur: quia per viscosa incedentes, vel bituminosa loca, talibus imbecillia animalia adherent, sicuti tempestatibus concutiuntur in corpore, & via eis incedendi praeccluditur.

*Occasiones
voluptatum
comparantur
bitumini.*

Per viscosa aut bituminosa loca occasio carnalium voluptatum designatur simulata in Christiana fide viuentiū, quia his allecamentis ad bene operandum non valet egredi, sed in eisdem potius terrenis capiuntur delictijs.

Genes. 14.

In cuius typum, in loco vbi ceciderunt Rex Sodomae & Gomorrhae cum suis complicibus, per quos luxuriosi & incontinentes deliquantur, fuisse leguntur, in valle siluestri multi bituminis putei, in quos ruentes prolapsi sunt, in corpore videlicet voluptates varias: inculti enim mores, vt dicit glossa ibidem in profundum malorum pertinaces trahunt. Qui autem remanserant non occisi, vt ibidem sequitur, ad montana, id est, ad virtutum culmina fugerunt.

Hic Bernardus homilia 9. super cantica dicit, *Viscosi quidem*

quidem prauis desiderij & delectationis terrenae animam volare non patitur, & citius retrahit mentem, si forte aliquando subleuatur per tempestatem: etiam voluptuosi a bonis exercendis praepediri dicuntur. Quia carnalium voluptatum sectatores, humano delinunt fauore velut effeminatae ad ardua virtutum opera efficiuntur. De quibus Iob, 36. dicitur, Morietur in tempestate anima eorum, & vitam eorum inter effeminatos: vel vt alia translatio habet: & vita eorum vulnerabitur ab angelis.

Vbi beatus Gregorius lib. 26. moralium dicit, Simulatores, qui vitam suam custodiam negligunt, in tempestate mori referuntur: hinc quippe eos turbo subito interne percussiois elicit, quos arrogantia externi fauoris extollit, & vitam eorum inter effeminatos. Si enim verisimiliter viueret, laus transitoria nulla eos corruptione vitaret. Vnde electus Propheta suadet, dicens: Viriliter agite & confortetur cor vestrum. Illico subdit (quali sexum cordis minuire curauerit.) Luxuriosa quippe mens corrumpitur, si rebus transitorij delectatur. Igitur simulatorum vita inter effeminatos moritur, quia luxuria corrupta reperitur. Translatione vero vulneratur ab angelis. Vtrumque tamen, & si sermo ne discrepat, tamen ratione concordat: quia effeminatum vitam angeli vulnerant, dum nuncij veritatis eam iaculis sanctae praedicationis impugnant.

Piger. Multos audiuimus nostris temporibus per Maleficos ad amorem alienarum foeminarum adeo succendi, & foeminarum ad viros non suos, vt nulla confusione, plagis, verbis aut factis ad desistendum cogi valerent. E diuerso inter sexum vtique matrimonij sacramento coniunctum nonnunquam experti sumus odia talia suscitari per maleficia, & similiter infrigidationes generatiuae potentiae, vt nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum pro prole valerent habere. Cum igitur amor & odium in anima existant, animam secundum omnes tuae professionis compotes Daemon intrare nequit. Quid hic sit veritatis vel falsitatis scire expedit, quia amore muliebri velut visco irreitur animus, & odio radicato quasi tempestate rigidissima ad proximi fauorem frigeat homo, & ita ad laborem meritorium progredi ratio non valet.

Theologus. Quamuis secundum concordem nostrorum

Voluptas effeminata.

Simulatores inter effeminatos moriuntur.

De amore vel odio maleficiato.

*Quomodo
Dæmon intret
& regat in-
terdum ani-
mā hominis.*

doctrinam, Dæmon in intellectum vel voluntatem hominis operari immediate nequeat: tamen secundum eandem in corpus & in potestates alligatas corpori Deo permittente agere valet, siue sint sensus interiores siue exteriores. Vnde Iob: Et Dæmoni Deus ait. Ecce in manu tua, id est, in potestate est Iob, quo ad corpus, verū tamen animam illius serua. Tangis itaque in tua quaestione res difficiles: videlicet, quomodo philocaprio & odiū in voluntate, & maleficium in potentia generatiua causentur.

*De philocap-
tione tripli-
ci.*

De philocaptione igitur, seu amore inordinato vnus se- xus ad alterum, scire debes, quod triplici de causa oriri potest. Aliquando ex sola incautela oculorum: Aliquando ex tentatione Dæmonum tantum: aliquando verò ex maleficio Necromanticorum similiter & Dæmonum.

Genes. 34.

De primo dicitur, Iacobi 1. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia cū cōceperit, parit peccatū: peccatū verò cū consummatum fuerit, generat mortē. Sic Sichem cū vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamauit eam & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea. Et secundum glo. infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis proprijs aliena negotia curat, seduci consuetudine, & sit vna vnitate consensus cum illicitis.

*De philocap-
tione ex Dæ-
monum ten-
satione orta.*

De secundo, quod oriatur ex tētatione Dæmonū principi- paliter. Sic Aminon sororē suā Thamar speciosissimā adamauit & depenerat in ea valde, ita vt propter amorē eius ægrotaret 2. Reg. 13. Nō enim in toto, vel vix tā corruptus esse videretur, vt in tantum facinus stupri profilliret, graui- ter tentatus à Diabolo si non fuisset. Vnde gloss. ibidē. Hoc monet nos, vt semper cautē agamus, ne vitia in nobis do- minentur. Et princeps peccati, qui falsam pacē periclitatū- bus sponder, nos paratos inueniēs de improviso trucidet.

*De philocap-
tione Ere-
mitarum.
Apostoli Pau-
li philocaptio.*

De hoc secundo genere amoris refertur est liber sancto- rū patrū qui refert omnem tentationē carnalis amoris sibi in eremis subtraxisse quosdā: qui tamen vltra quam credi potest, amore mulierum tenebantur aliquoties. Vnde & 1. Corint. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizat: Vbi glossa sic di- cit tentado per libidinē, Datus est mihi stimulus, vt quidā aiunt. Tentatio autem cui non consentitur, non est pecca- tum

rum, sed materia exercendæ virtutis. Hoc intellige dictum de tentatione, quæ est ab hoste, non à carne, quæ peccatū est veniale, si ei non consentiatur: hæc ibi. Et de hoc amo- re habes exemplum etiam in Formicarij nostris lib. 1.

De tertio, quod amor illicitus proueniat ex maleficijs Dæmonum & idololatrarum, ostenditur hoc Ezech. 23. sub metaphora mulieris de Israël, qui populus iam seque- batur idola & maleficia Assyriorum. Insaniuit, inquit, in amatoribus suis in Assyrijs propinquantes, vestitos hyacin- tho, principes & magistratus, iuuenes cupidinis vniuersos, equites ascensores equorum. Quos omnes constat Male- ficos habuisse vel Idololatras.

Per quem modum autem Dæmon in potentiam imagi- natiuam, in phantasiā & in generatiuam possit agere re- spondet Petrus de Palude 4. dist. 34. quinque modis. Habet enim ex hoc, quod est spiritus potestatem super creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendū: vnde potest corpora impedire ne sibi appropinquet vel directē vel indirectē, interponēdo se in corpore assum- pro, sicut accidit sponso, qui desponsauerat idolam, & ni- hilominus contraxerat cum quadam iuuenula, nec pro- pter hoc poterat eam cognoscere.

Secundo modo hominem inflammare ad actum illū vel refrigerare ab actu illo, adhibēdo occultas virtutes rerum, quas optimē nouit ad hoc validas. Tertio turbando æsti- mationem & imaginationem, qua reddit mulierē exosam. Quia potest in imaginatione imprimere. Quarto repri- mēdo directē vigorem membri fructificationi accommo- di, sicut & motum localem cuiuscunque organi. Quinto prohibendo missionem spiritus ad membra, in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis, ne ad va- sa generationis descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne ex- citeatur, vel emittatur, vel multis alijs modis.

Cum autē faciūt mulieres sortilegia cum fabis & gallo- rum testiculis, non est credendū q̄ virtute illarum rerū vir impotens reddatur: sed occulta virtute Dæmonū, illudētē sortilarias per ista corporalia. Plus autē permittit Deus su- per hūc actum, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos, sicut & super serpentes qui magis incātationibus deseruiunt quā alia animalia.

Excm

*Tentatio cui
non consenti-
tur an sit pec-
catum.*

*De amore, hæ-
reos, vt vocāt.*

*Quibus mo-
du Damon
in imaginati-
uam & gene-
ratiuam pos-
sit agere.
Desponsat si-
bi quiddā idō-
lum.*

*Dæmon potest
intercludere
viam seminis.
Impotētia ex
gallorum tes-
ticulis quom-
curata.*

*Cur actus Ve-
neris multū
afflicetur.*

*Serpentes ma-
gis incantati-
onibus sub-
iacent quā
alia animalia.*

Exemplum autem de inflammando ad actum illum habetur in legenda beati Basilij de virgine, quæ seruum parentum concupiuit & defrigerando sponsum, seruum cognoscere non potuit, vt de illo qui idolum desponsauit, & sponfam cognoscere non potuit.

Idem etiam de muliere est, quia potest imaginationem eius sic demerare, vt exolum habeat virum, quod pro toto mundo non permittat se cognosci, iterum per motum localem corpore interposito, vel vase obstructo, potest Dæmon per maleficium impedire mulierem, licet virum in pluribus modis, idem vir sæpius maleficiatur quam mulier. Et magis permittit Deus in peccatores desæuire Dæmones, quam in iustos. Vnde angelus dixit Tobie, In illos, qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem, Licet aliquando in iustos, sicut in Iob: propter quod debet facere confessionem & huiusmodi: ne ferro manente in vulnere, frustra sit malagma apponere.

An philocantur exsistentes in charitate.

Piger. Mihi adhuc occurrit de visco carnalis amoris dubium, vtrum in charitate exeuntes amore tali maleficiari valeant?

Theologus. Responsum huius accipe ex Cassiani verbis, quibus collatione 2. abba, sereni in hæc verba concludit: Diffinit, inquit, beatus Antonius, nullatenus Dæmon posse mentem cuiusquam vel corpus inuadere, nec habere facultatem in cuiuslibet animam penitus irruendi, nisi eam primo destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spirituali contemplatione vacuum nudamq; reddiderit. Non tamen ista ita intellige, vt Dæmones amore præfato in charitate exeuntes non impugnent, & similibus, sed tales expugnare non valent, si armis virtutum & naturalium donorum resistere volūt. Talia, inquit Philosophia, primo de consolatione ad Boetium, tibi contuleramus arma, qui prior nisi abiicisses, inuicta te firmitate tuerentur.

Vnde Cassianus ibidem refert de duobus paganis Philosophis & Maleficis, qui per tres gradus differetes in malitia, successiue per sua maleficia Dæmones miserunt ad cellam beati Antonij, vt cum temptationibus exinde fugarent, odio viri sancti infecti, eod quod multitudo populi ad eum quotidie veniret. Qui Dæmones beatum Antonium, vt postmodum ad fidem conuersi fatebantur Philosophi,

phi, amarissimis cogitationum stimulis pulsauerunt: quos ramentum repulit crucis signo pectori & fronti impresso & orationum incubationibus insistendo.

Exemplum tamen satis terribile nouiter tactum Vincencius speculo refert historiali ex gestis beati Basilij magni: cuius tempore diues quidam vnicam filiam habuit, quam consecrare domino disponebat; quam seruus dimitis habere non valens in coniugio, Maleficam adijt, Dæmonem inuocauit, eidem charam abnegationis fidei tradidit & fornicationis Dæmonem mitti obtinuit ad filiam, quam accedit, adeo vt in terram volutata clamaret se propter seruum torqueri, & pro liberatione sui, seruo per patrem in matrimonium tradi: Quod etiam ideo factum est per patrem mestissimo corde, tandem tamen iuuenis seruus liberatus est per Beatum Basilium.

Matrimonium ex maleficio impetratum.

Et in primo Dialogorum refert Beatus Gregorius de quodam Maleficorum principe, qui à Roma incineratis socijs in monachi habitu fugit, Basilus nomine, qui et à tunc se à sancto Equitio pro monacho recipi procurauit, & in monasterio monialium statim absente Equitio monialem pulchriorem in tanto maleficauit, vt fabricaret, anxietaret, magnisq; vocibus & stridoribus clamaret, Modò mortura sum, nisi Basilus monachus veniat & ipse mihi per suæ curationis studium salutem reddat. Quod cum sancto Equitio nunciaretur, virginem verbo sanauit absens, & Maleficum expelli de loco iussit.

Maleficum sub monachi habitu maleficia exercet.

Piger. Cum potestas Dæmonis impediatur aliquando diuino nutu, Quæro quot modis hoc fit?

Quinque modis impeditur Dæmonis potestas diuino nutu.

Theologus. Quinque modos exprimit Hugo super 2. dist. 7. Primo per terminum suæ potestati à Deo impositum, sicut Iob, primo & secundo tangitur. Secundo per miraculum impossibilitatis exterius factum, vt asina Balaam, Nū. 22. Tertio per impedimentum exterius adhibitū, vt in duobus discipulis acrisia percussis. Luca ultimo. Quarto per Dei iudicium de intrusis disponētis per obstaculū boni Angeli, vt de Amodeo interficiente sponsum Saræ uxori Tobie, eiusdem 11. Quinto per cautelam sui ipsius, quia non vult aliquando quod potest, vt peius fiat, vt 1. Cor. 5. de Corinthio, quem vexauit excommunicatum. Aliquando etiam non vult propter peccati abominationē & pudorē, vt An-

Intelligit discipulos in Emma euntes. Deus nō vult semper quod potest.

Propter nobilitatem sui,

I geli

*Demoni qui
dam, quadam
peccata abo-
minantur.*

geli mali propter nobilitate sui, in qua, creati sunt, abominantur cetera de vilibus peccatis, & de Sodomia, vel etiam de fornicatione simplici, neque ad hominem quando fornicatus est, accedit, maxime prima die vel secunda, propter peccati recedentiam. Vñ Ezech. 16. Multiplicasti fornicationem ad irritandum me, &c. Ibi, dabo te, in animas odietium te, id est, Demonom, qui erubescunt in via tua. Hæc Hugo 2. sententiarum.

*Formica ebriæ
sate amentes.*

Quæ formicæ sibi à vino vel à vppa non cauent, subito in ebrietate & grauitate quasi amentes nutabundæ incedunt, ita vidi per experientiam, dulcia enim sequuntur auidè, quæ si conspersa fuerint pane, vino intincto, ex his cibis inebriantur.

*Voluptates in-
ebriant men-
tes & ideo fa-
ciunt amètes.*

Per tales formicas fatuas inebriatas vino, hi possunt intelligi qui voluptatibus inebriari huius seculi, velut amentes & ratione carentes carnalia prosequuntur per insanas falsas. Quos in persona Dei Esaias 10. sic alloquitur, Audi hæc paupercula, & ebria, & non à vino, hæc dicit dominator Dominus tuus & Deus tuus. Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adiciam vt bibas illum vltra. Per vinum autem luxuriam debere intelligi docet Prouerb. 10. Salomon: cum dixit Luxuriosa res vinum & tumultosa ebrietas, quicumque his delectatur non erit sapiens. Et 21. ibidem. Qui diligit epulas in egestate erit, qui amat vinum & pingua non ditabitur. Et Psal. 106. de his, qui inebriati sunt non à vino, iterum dicitur. Anima eorum in malis tabescebat, turbati sunt & mori sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est, propter quod ad Ephes. 5. dicit Apostolus. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in Psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris, Domino gratias agentes.

*Ebrietas est
res tumultuo-
sa.*

*Pingua nõ
maturat*

Piger. Ex superioribus satis iam video, nõ minore vesania vel ebrietate pari philocaprum, quam eum qui vino madere cõspicit. Idcirco nunc edoceri cupio in tribus quæ remedia adhiberi debeant talibus vt sanentur, nedum ipsi, sed qualitercunque in potentia & generatiua maleficiati: Deinde quomodo huius sanari valeant, qui sine maleficio philocapiuntur. Postremo

verum ne bonus spiritus tantum castitati conferre possit in beneficio, sicut malignus spiritus per suos dare conficitur in maleficio.

Theologus. Pro solutione primi noscere debes, quod quinque sunt remedia, quæ pro talibus licite applicari valent: videlicet ad sanctorum aliquorum limina peregrinatio, Signi crucis & orationis deuotæ multiplicatio, peccatorum suorum vera confessio vel contritio, per verba sobria licite exorcizatio, & cauta maleficij ablatio. De primo habuisti exemplum supra li. primo c. 4. Et idem est de ieiunijs, abstinentijs & alijs reuerentialibus obsequijs, sanctis certis oblatis. De secundo præcedenti capitulo audisti: quomodo talibus se Beatus Antonius à tentatore defendit. De tertio ibidem Petri de Palude cõsiliium, quod ante eum sanctus Thomas & alij Doctores suaserunt etiam perpendisti, de ultimo dictum est numero 3. c. Et in penultimo de exorcismis omnes penè de hoc loquentes, catholicè ita fieri posse admittunt, vnde in 4. diff. 6. Sanctus Thomas dicit: Propter peccatum hominis Diabolus potestatem accipit in hominem, & in omnia quæ in usum hominis veniunt, in ipsius nocumentum. Et quia nulla conuentio est Christi ad Belial: Ideo quando cõque aliquid sanctificandum est ad cultum Diuinum, prius exorcizatur, vt liberatum à potestate Diaboli, qui illud nocumens, tñ hominis assumere putatur, Deo consecratur. Et hoc patet in benedictione aquæ, in consecratione templi, & in omnibus huiusmodi: Vnde cum prima consecratio, qua Deo homo consecratur, fit in baptismo, oportet etiam quod homo prius exorcizetur multo fortiori ratione quam alia res, quia in ipso homine est causa, quare Diabolus potestatem accipit in hominem, & in alia quæ sunt propter hominem, scilicet peccati originale vel actuale. Et hoc significat ea, quæ in Exorcismis dicitur, cum dicitur. Recede ab eo Satana. Hæc Theologus. Idem dicunt Doctores, licitum esse de applicatione Exorcismorum contra potestates Dæmonis. Sed ibi cauendum est ne character aliquis ignotus, aut verba ignota sint, aut aliud superstitiosum.

*Quomodo
maleficiati in
potentia gene-
ratiua sanan-
di.*

*Exorcizatio
ad sanctifican-
da ea, quæ ad-
hibentur ad
diuinum cul-
tum.*

*In homine est
causa, quare
Dæmon pote-
statem etiam
accipit in ea,
quæ sunt pro-
pter hominem.*

Sed tamen non obstante applicatione omnium præfatorum remediõrum, adhuc aliquando maleficiatus à peccato nõ absoluitur, licet à reatu vel peccato, per quod incurrit maleficiõ, absoluat. Vñ sanctus Thomas in 4. diff. 34. dicit. Maleficiõ

*Maleficia
quaedam rep-
riuntur per
potua.*

ficium quandoque ita esse perpetuum quod non possit ha-
bere remedium humano opere, quamuis Deus possit præ-
stare remedium dæmonium cogendo, vel etiam dæmoni
resistendo. Non enim semper oportet, vt quod per malefici-
cium aliquod factum est possit per maleficiū aliud destrui,
vt ipsi Malefici consententur. Et tamen si possit per maleficiū
remediū adhiberi, nihilominus peccatū reputaretur, quia
nullo modo debet aliquis dæmonis auxilium per male-
ficium inuocare.

*Non cessante
semper pecca-
to, cessat po-
testas Diabo-
li.*

Similiter non oportet, quod si propter peccatum aliqua
data est diabolo potestas in aliquem, quod cessante pecca-
to cesset potestas. q. a. pœna interdū remanet, culpa transeu-
te. Similiter etiā Exorcismi Ecclesiæ nō valent ad repumē-
dum Dæmones semper, quantum ad omnes molestias cor-
porales iudicio Dei hoc exigēte. Sēper tamē valet cōtra il-
las infestationes dæmonū, contra quas principaliter insti-
tuti sunt. Hæc Thomas. Sed multum cauendū iis, qui diui-
nis præceptis & Ecclesiæ humanam sanitatē præponūt, ne
Maleficos inuocēt pro remedijs. Quia eorūdem inuocatio-
ne posteriora nonnunquā peiora prioribus fiunt. Vt in ex-
plo deducit S. Gregorius primo dialogorū de femina, quæ
ab vno Dæmone possessa, per Maleficos, dum liberari atē-
tabatur, legio sub Maleficorū operibus statim eā intrauit.

*Remedijs Ma-
leficorum se-
pe res in deta-
rio cūnt.*

*An non ha-
bens ordinem
exorcizare
valeat.*

Piger. Habeo adhuc tria dubia de Exorcismo; An non
habens exorcistatus ordinem exorcizare Dæmones licitē
valeat. Secundō, quæ sit differentia inter effectum aquæ be-
nedictæ, & exorcismi, ūm vtrunque contra Dæmonis mo-
lestiam ordinetur. Tertio, an exorcismus tantum significet,
vel etiam an aliquid efficiat.

Theologus. Ad primum & ad alia respondet sanctus Do-
ctor; Ad primum dist. 23, q. sic, in 4. in ordine, inquit, exor-
cistatus, & in alijs minoribus ordinib. omnibus, cum conse-
runtur, recipitur potestas, vt quis hoc vel illud ex officio fa-
cere possit, pura exorcizare. Et idem, a non habentibus or-
dinem licitē fieri potest, non vt ex officio: quamuis illi hos
non habeant ex officio. Sicut in domo non consecrata po-
test dici Missa, quamuis consecratio Ecclesiæ ad hoc ordi-
netur, vt in ea Missa dicatur. Sed hoc tūc magis pertinet ad
gratiam gratis datam, quam ad gratiam sacramenti.

*In non conse-
cratis adibus
missæ dicitur po-
test.*

Ad secundū responderet di. 6, dicens; Diabolus impugnat

Hōs ab exteriori & interiori: aqua ergo benedicta ordinatur
contra impugnationem Diaboli, quæ est ab exteriori: Sed
exorcismus contra impugnationem Diaboli, quæ est ab
interiori. Vnde illi, contra quos datur, dicuntur Energumē-
ni, id est, intrus laborantes, aut propter infectionem fomi-
tis, aut propter possessionem corporalem a Dæmone.

Ad tertium respōdet ibidem, q. Exorcismus etiam effi-
cit, quod patet, quia per modum imperij dicuntur, non per
modum orationis tantum, vt: Exi maledictæ Diabole. Tū
etiam quia B. Grego. super Ezech. dicit: Sacerdos dum per
exorcismi gratiam manus credentibus imponit, & habita-
te malignos spiritus in eorum mēte cōtradicit, quid aliud
facit nisi quod Dæmonia ciicit. Nec est inconueniens, q. e-
tiam quando iam Baptisato exorcismus prius neglectus ad-
hibetur, dicere quod tunc aliquid efficiat, cohibendō ab im-
pugnatione Diaboli. Cūm etiam post baptismum per aquā
benedictā aliqua potestas Dæmonis reprimatur: Imō si exor-
cizatur puer, & ante baptismū moritur, sibi in vita sua tantū
valuit, vt in eo potestas dæmonis debilitata fuerit & sit.

Et ideo exorcismi non tantum significant, sed etiam ef-
ficiūt aliquid, nō tantum in corpore, sed etiā in anima, quia
in vtroq. est infectio fomitit. Effectus autē iste est debili-
tatio potestatis Dæmonis, ne tantū possit in homine, sicut an-
te baptismū, & alia bona i ipso impediāt. Hęc oīa Thomas.

Ad secundum dubiū de amore illicito seu philocapture,
vel Hylitit, vt Auicēna loquitur, quæ est ægritudo, quam
aliquis incurrit propter amorem. Tradit enim Auicēna
septem remedia inter cætera lib. 3. Vnum est agnoscere per
sonam, in qua quis captus est: quod experitur aliquis ex
fessione infirmi, vel ex variatione pulsus ad nominationē
amati: quia sic radix ægrotationis habetur: Vt etiam beatus
Ambrosius ponit in passione sanctæ Agnetis de filio iudi-
cis. Aliud est copula per matrimonium, si lex sustinet, quia
ita quidam sanantur cūm obeditur naturæ.

Tertium est applicatio medicinalium, de quo ibidem
tractat & docet. Quartū est, vt amorē suum de dilecto per-
licita remedia ad aliud diligendum conuertat, quod priori
præeligere debet, & ita fugere potētiam amari, q. sic di-
strahitur animus. Quintum, si ille rationalis est, iriga-
tur, hortetur, tribuletur, & amoris opus ostendat.

*Aqua benedi-
ta facit con-
tra Diaboli
impugnationes
exteriores. E-
xorcismus cō-
tra interiores.
Quare Ener-
gumeni dicti.
An Exorcisa-
mi solūm si-
gnificent ali-
quid, vel etiā
operentur ali-
quid.*

*Exorcismus
loco baptismi*

*Quid sit Phō-
locapto, seu
Hylitit An-
cenna seu
amor hæcōs.
Quomodo ex-
ploradum in
qua quis cap-
tus sit.*

*Quomodo
medendum sit
amori inordi-
nato.*

Vetularum serua. Sextū est, vt potissimum veterū ad ipsum dirigantur, *aspectus* & qui quantum cum veritate & Deo possunt, vituperent *colloquia* & dispositionem delicti & mores, cum transfiguratione *rem excutiūt.* facierum, turpi seu deformi. Tamen quidam ex hoc plus inflantur, quia in relatione de amato delectantur, licet alij sanentur. Septimum est, vt occupetur in rebus arduis, distractiuis officijs & huiusmodi. Similiter de similibus dicēdū est: persecutio autē horū ad Medicū pertinet: Sed Theologica præcedenti dubio dicta, præ alijs applicari debent.

Quod boni
Angeli bene-
ficio sicut ma-
le maleficio af-
ficiant.

Deus per An-
gelos disposi-
tiue gratiam
hominihus in-
fundit.

Salutatio-
Angelica præ-
disposuit
Mariam ad
accipiendam
conceptionem.

Angeli vocā-
tur virtutes
cælorum.

In voluntate
solus Deus a-
git.

Ad tertium dubium: An ne bonus Angelus aliquando iustos viros beneficiis, sicut constat malum Angelum maleficiare iniustos? Responsum habet ex patrum sanctorum exemplis, quod sic, imo multipliciter in infinitū. Quicquid enim boni à fonte totius bonitatis Deo in nostra temporalia & corporalia bona manat, totum secundum Beatum Dionysium per mysterium Angelorum habemus: & vt sanctus Doctor in quodam loco super 3. sententiarum tradit. Cum Deus gratiam menti nostræ notabilem vult infundere, ad quam licet se nulla creaturæ potestas extendit, tamen ad hanc dispositiue Angelus bonus cooperatur: sicut etiā, licet ad verbi Dei conceptionem in virgine beatissima per quam Deus homo factus est, sola diuina virtus efficaciter affuerit, tamen Angelico ministerio mens virginis per salutationem, per confortationem, & per informationem multum excitata, vel ad bonum prædisposita fuit.

Est præterea communior & magis consona, tam sacræ paginæ, quam Philosophicæ naturali ista opinio, quæ tradit omnia corpora cælestia regi & moueri virtute Angelicæ: quam obrem à Christo & ab Ecclesia, virtutes cælorū vocantur. A cælestibus autē influentijs simpliciter omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Philosopho primo Methæororū.

Est insuper doctrina sancti Doctoris, quod in homine tria sunt, in quæ spiritus separari agere valent; Sed differentes, volūtas, intellectus & potētia alię ipsius animæ, affixę membris organiceis corporalibus. In primū solus Deus. In secundū tantūmodo Deus & bonus Angelus vt illuminet. Et in tertium Deo permittente, malus spiritus agere potest & imprimere. Sed iustare volūtatē humanę est immisiones factas per Angelos malos acceptare, vel refutare, & talia cū Dei inuocata repellere, vel eadē neglecta admittere posse.

Piger.

Piger. Licet hæc sint innumerabilia bonorū Angelorum etiam in iniustos profluxa beneficia, de quibus heu nescius fui hæcenus, sed gratus ero in antea, tamen de his nō quero principaliter, sed de beneficijs eorum circa generatiuam potentiam, vt pote an quosdam castificent, sicut mali spiritus quosdam malos infrigidant per sua maleficia?

Theologus. Haud dubiē ita faciunt, sed vbi & quando expedit. Nam ita factū est de S. Sereno abbate, de quo refert Cass. in coll. par. abba. Sereni. prima. Hic, inquit, pro interna cordis atque animæ castitate nocturnis diurnisque precibus, ieiunijs quoque ac vigilijs infatigabiliter insistens, cunctos æstus carnalis concupiscentiæ tandem per diuinam gratiā in se extinxisse percipit: Deinde maiori zelo castitatis succensus, præfatus vsus remēdijs, à Deo petijt, vt interioris hominis castitas in corpus redundaret Dei dono: potremō autem adueniens ad eū Angelus in visione nocturna, eiusque velut aperiens vterum, quandam ignitam carnis strumam, de eius visceribus euellens ac prouiciens, suisque omnia, vt fuerant, locis intestina restituens. Ecce, inquit, incentiua carnis tuæ abscissa sunt, & obtinisse te noveris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta verum quō id poposcisti, vt ne ipse quidē naturali moru, qui etiā in paruulis atque lactantibus euitatur, vterius pulseris.

Sicut de B. Equitio Abbate dicit B. Gregorius primo libro Dialogorum. Hunc, inquit, cum iuuetutis suæ tempore acri certamine carnis incentiua fatigarent, ipsę suę tentationis angustia ad orationis studiū solertiorē fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium cōtinuis precibus quaereret, nocte quadam assistente Angelo eunuchat se vidit, eiusque visioni apparuit, quod omnē motum ex genitalibus membris eius absciderit, atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione ac si sexum nō haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio vt vitis ante præerat, ita cepit postmodum etiam feminis præesse.

Ita in vitas parū, illorū quos sanctus Heraclides, vir religiosissimus collegit, in libro suo quæ Paradisum nominat, meminit cuiusdā sancti patris & monachi, quæ Helias inter vocat, hic misericordia motus, trecentas scēminas in monasteriū collegit & regere cepit. Transacto autem biennio, iam triginta quinque annos circiter habēs vitæ, cētatus à carne

An Angeli
boni quosdam
castificent, si-
cut mali in-
frigidant.

Angelus exi-
mit Abbati
S. Sereno vis-
cera libidinis.

Angelus eu-
nuchat S. E-
quitium Ab-
batem.
S. Heraclidē
Paradisū pa-
trium.

Sanctus pater
& monachus
Helias inter
trecentas scē-
minas tenta-
tur.

S. Helia monachi visio de abscissis ab Angelo testibus.

in cretuum fugit, vbi biduo ieiunus orans, ad Deum ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vespero igitur somnus ei irrepit, tres Angeli ibi ad se venientes videri: quibus querentibus: Cur a monasterio virginum fugisset: nec ille præ verecundia respondere auderet: dixerunt Angeli: Si liberaberis: num redibis, curâ fœminarum gerendo? Respondit ille, Quam libens. Tunc illi iuramentum ab Helia recipientes quod exegerant, eunt euncharunt. Nam vnus manus, alter pedes, tertius nouacula testes eius visus est abscondere, non quod ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, querentibusque, an ne remedium sentiret. Respondit ille, se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugentes fœminas rediit, & per 40. annos, quibus superuixit, nec pristina tentationis deinceps scintilla sensit.

Non minus beneficium collatum esse legimus Beato Thomæ Doctori nostri ordinis, qui à consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, vt per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quæ per consanguineos immissa est veste & ornatu compositissimo. Hanc enim S. Doctor intuens, ad ignem materialem cucurrit, titionem ignitum arripuit, & vi fœminam è carcere fugauit, in orationeque statim pro castitatis dono positus obdormiuit: vbi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei te ex parte cingimus cingulo castitatis, quod nulla possit de cetero impugnatione dissolui, & quod humanæ virtutis non cõquiratur merito, tibi ex parte Dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturam sanctus vir. factum cincturæ, & exclamando euigilauit. Deincepsque tanto munere castitatis se dotatum sensit, vt ab eodem tempore omnem horreret luxum, vt sine necessitate fœminis colloqui possit, sed perfecta castitate pollet, vt eius tradit legenda.

Castitas non acquiritur merito virtutis.

S. Thomas Aquinas perfecta fuit castitate predicta.

Formica comesta nemini conducit præterquam rris. Comedere si significat alicui strahere, &

Formicæ comestæ ab hominibus, eis nocet, non bestijs omnibus, sed quibusdam proficiunt, vt versis, qui eas, auide querunt. Formicarum nomine iusti designantur, vt supra dudum habuimus. Comedere autem vitæ alienæ detrahere est, aut in fama, aut in sana doctrina, de qua comestione cautum reddit filius, qui

CAPVT VII.

qui Prouerbiorum 23. c. dicit, Noli esse in cõuiujs potatorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus, & dantes symbolum (glossa. i. detractionum) consumuntur: Vbi glossa iterum dicit: Carnes ad vescendum conferre, est in communi locutione derogationis vicissim vitia proximorum dicere. De quorum pœna subditur, quia talibus vacantes consumuntur. Quod contra verbis bonis Diuinam continentem sapietiam operâ dare cõgruit, quibus anima satiari licitè poterit. De quo Prouerb. 24. Salom. subdit. Comede fili mel (glossa, doctrinam sapientiæ) quia bonum est, & fauum dulcissimum guttur. Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ, quam cum inuacatis habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit. Mellis enim & fauo, dicit glossa comparat doctrinam sapientiæ, quia sicut illa ceteris cibis, ita hæc doctrinis præualer alijs.

Iterumque; deuoratoribus humanarum carniarum per detractionis vitium, & per superstitionis maleficium, dicitur in Plal. Filij hominum, detes eorum arma & sagitte, & linguæ eorum gladius acutus. Et Prouerb. 3. Inter quatuor generationes peruersas hæc vltima est, de qua dicit, Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis, vt comedat inopem de terra, & pauperes ex hominibus, vbi glossa, Generatio quæ pro dentibus gladios habet, hæc est, quæ suam perfidiam alijs immittere conatur: & sicut corpora gladijs, ita audientium animas veneno allocutionis occidit. Vnde dicitur, vt comedat. i. ad hoc vt deuoret inopes. i. innocentes & pauperes. i. humiles.

Deuoratio tamen fornicarum non hominibus, sed bestijs, vt visio prodest, quia Maleficorum officium, & detractionis vitium non iustos, sed perfidos delectat. In cuius figura Danielis 7. secunda bestia, quæ de mari ascendit, similis visio erat, quæ in parte stetit, & ordines dentium erant in ore eius & in dentibus eius & dicebant, Surge comede carnes plurimas. Per quæ triplex nocentium Maleficorum innuitur, videlicet bonorum temporalium, humanorum corporum & animarum rationalium, quæ lædi solent per talia Maleficorum exercitia. Vnde Prou. 17. Semper iurgia querit malus, Angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis visio occurrere, raptis fortibus, quam fatuo confidenti sibi in stulticia sua. Vbi gl. Angelus crudelis, immundus spiritus

carnes hominum comedunt, qui honori absentis detrahunt in conuiujs.

Vt mel ceteris præferitur cibus, sic doctrina sapientiæ ceteris doctrinis.

Ita comedere carnes, significat bellum gerere, secundum quosdam.

Versus Diabolum denotat.

tus est, qui à domino contra peccatores mittitur, vt in presenti affligat, vt Ægyptios: vnde immisit in eos irā indignationis suæ per Angelos malos. Et subdit: potest in Verso hostis antiqui malitia intelligi, cui fœtus rapimus, cum eos qui filij sui erāt, catechizādo & baptizādo Dei filijs adiungimus: & hoc sæpe facilius fit, quā hereticū ad fidē rectam reuocare, vel catholici priuē agere ad bonū op⁹ reducere.

Piger. Per bestias, vt dicis, formicas deuorantes, fide reprobi & Malefici intelligi valent, dic exemplū. quomodo id opere perficiunt, humana lædendo corpora de sanitate in infirmitatem.

Quomodo Dæmones infirmant corpora.

Theologus. Audi ergo, quid bestię tales Petro iudici de quo supra retuli, nefas fecerint, Diu enim se in eo vindicare studebant, sed quia fidem bonā gerebat & se diligenter crucis signo munire solebat, seque, auisatus aliquotiens, ab occasione eorum abstinere, per quæ maleficia procurari solent. Idcirco illælus propter astutiam talium euadebat, vno excepto tempore, in quo ex delicto proprio meruit nō in toto custodiri à domino prout mihi retulit. Obseruauerat enim in territorio Bernensium, castro *Blanchenburg* habere residentiam, tempore quo terram eandem gubernabat. Postquam autem officio resignauit, & ciuitatem Bernensem reuētrauit, ibique domicilium tenebat, die quadam rediens ad castrum prædictum, vbi cognatus eius in ipsius officio substitutus fuerat, in eodem castro Petrus quædam expedire negotia apud sibi notos volebat.

Tūc vna Malefica & quatuor confortes eiusdem malitiæ viri conuenerunt de sero in loco vno, machinamenta suæ artis volentes pro viribus, vt Petrus grauiter veneficijs læderent, vel occiderent, quæ hæc latebāt fraudis commercia.

Adueniente igitur nocte, Petrus se benedicendo crucis signo cubitum iuit, sed nocte surgere omnino proposuit ad scribendum necessariò quasdam epistolas, vt manē recedente à loco valeret. Eugilans igitur intempesta nocte sibi videbatur ex opiatō q̄ dies adesset, luce decēptus fictitia, de quo in se iratus, quia vt putabat, noctem neglexerat, nō se, vt debuit, munitendo more solito, vestimentis induit, per gradus altos versus locum, vbi pugillarem habuit, descendit, & locum clausum reperit. De quo maiori ira exardescens, cum murmure per gradus quos descenderat ver-

sus lectum iteratō scandebat: emittendo vnicam ex indignatione maledictionem, per verbum satis breue: ac si diceret. In nomine Diaboli. Et ecce statim in tenebris defissimis Petrus, proiectus est in præceps per graduum prædictorum passus, adeo grauiter vt famulus, qui de subter scalam in comodo dormiebat, excitaretur, & exiens, quid adesset conspicerere volens, reperit dominum suum Petrum accenso lumine solum in terra, priuatum rationis vsu iactem, & collisum per omnia membra: sanguinem plurimum è corpore emittentem. Excitatur familia; & nemo erat qui lapsus causam aperire possit.

Tandem tamen Diuina arridente gratia, vsū rationis recuperauit, sed sanitate corporis vix in tribus septimanis rehabuit. Et quanquam Maleficos haberet suspectos, quos pro vitibus de terra radere cupiebat, tamē reos ignorabat huius sceleris sibi illati.

Verūm quia nihil operum q̄ non reueleretur, euentu quodam factum est postmodū, vt quidam latens Maleficus veniens de terra Bernensium, vbi domicilium habuit in ciuitate Friburgensi, Lausanensis dioceseos, die quadā in taberna cum bibulis federet, & ad confocios diceret. Ecce, ait video quod talis, quem nominauit, in aqua, vbi circa habitatiōnem meam hāmū in aquam pro captura piscium posui, mihi eum furto leuat & surripit: Distabant autem ab inuicem loca per sex magna Teuthonica milliaria, per quæ opere Dæmonis furtum intuebatur. Hoc verbum ponderauere fideles: ream accusauerunt, & postmodum iudicialiter carceri mancipatus est, vbi biduo duriter quæstionatus, nihil penitus faten voluit de proprijs facinoribus. Tertia autem die, quæ fuit sabbatū, in qua communiter, ob reuerentiam

In nomine Diaboli cubitum se conferens precipitatur de scalam.

Quidam in conuiuio sex miliaribus distantem furā videt.

Beatissimæ virginis, eadem colitur officiosè, tortus iterū, virus suum euomuit. Nam præfati sui verbi & furū veritatem se dixit fuisse experitū: Et q̄ quatuor viri Malefici Petri, & præfente Malefica, quā nominauit, per manus eiusdē vetulæ dictum Petrum in præceps proiecissent, fatebatur: Et causam huius iracundiæ in vetulā venisse asserbat, quia scilicet sibi iustitiā aliquādo ad libitū iudex existēdo non ministrasset. Addiditq; se alijs duob⁹ dieb⁹, nemonū machinantis detentū, nō potuisse in tormētis respondere, sed quæ, *Die beata virgini* ait, festum beatæ virginis, quod ad officiū celebrabatur, *ginn Malefici* dixit

hominis plerumque consistitur maleficia.

Maleficos sapienter contradictonia confiteri.

dixit se iam liberum ad dicendum veritatem: & ita tandem iuxta patrie municipalia igni traditus est.

Notandum tamen, quod tales Pseudoprophetae aliquando omnino contradictoria dicere solent, per patrem mendacij decepti: ut idem Petrus expertum se esse retulit. Nam quaedam Malefica per eum capta est & inturrita: habuit autem maritum talis maleficij non magisterum, qui curiositate ductus, ad quandam illarum parvium vetulam propeperavit, de qua cuncti referebant, quod futura praevidere: Ad hanc cum venisset supplex petiit, ut sibi diceret: An ne sperem habere deberet, quod cum vita vxor sua iudicem euaderet, sua quae, iam capta erat vxor. Cui respondit vetula: Noli timere, indubie liberabitur, nec hac captiuitate morietur. Quo vir factus alacrior obuiauit iudici Petro altera die. Cui Petrus: Vbi quaesio fuisti? At ille: Apud Prophetissam ait fui, quae mihi retulit, vxorem meam de sua captiuitate liberandam esse, nec mori ex hac captiuitate. Deinde regressus Petrus in hospitium, vocabatur a capta Malefica, quae Petro dixit: Vidi quod maritus meus verulam accersit, quae me liberandam esse praenunciauit. Scio mentitur, quia proxima die tuo sub iudicio incinetabor. Haec cum postmodum iudex marito dixisset, ridendo expectabat, quae inter Maleficas veritatem dixisset: sed secutum proxima die inturrita feminae incendium per publicam factum iustitiam, veritatem Maleficae, quae virum habuit, palam fecit.

Nec tamen credere debes, Petrum, ut in primo exemplo habitum est, manibus Maleficorum, qui in castro non erant, corporaliter per gradus iactatum ad literam: sed Maleficorum sacrificijs vel caeremonijs allesti Daemones praesentes illud praecipitium fecerunt Petri. Et ut mentes Maleficorum deciperent, in imaginatione superstitiosorum hominum effecerunt, ut sibi viderentur praesentes esse. Ita etiam in secundo & tertio exemplo, Daemonis impressione in imaginatiuam Maleficorum factum est, ut absentia velut praesentia cernerentur, sicuti supra li. praesenti c. 1. audisti ex verbis sancti Doctoris, & etiam ca. 5.

CAPVT

CAPVT VIII.

Vibus Formicarum nonnunquam sunt cadauera animalium mortuorum. Ad morale intelligentiam, comedere mortua animalia, est aliquando frui peruersa luxuria, vnde illecti aliquando roeminarum peccatricum, propter famem luxuriosae voluptatis, mortua animalia comederunt, eisdem in non modicam displicentiam Dei fruētes: ut in Pl. 105, sub compendio in veritate, & sub typo de Israelitico populo tangitur. Initiati, inquit, sunt Beelphegor, & comederunt sacrificia mortuorum. De quo Nu. apertius dicitur 25. Fornicatus est populus cum filiabus Moab, quae vocauerunt eos ad sacrificia sua: At illi comederunt & adorauerunt Deos earum; Initiatusque est Beelphegor Israel, & iratus dominus dixit ad Moysen: Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem in paribulis, ut auferatur furor meus ab Israel. Haec aut omnia fecit Israel seductus occulta machinatione Balaam Malefici, qui suo consilio illius morticinis fornicationis exordium in Israel exitit. Super quo gloss. ibidini quis seruendo doctrinam Balaam tenet.

Est ergo execrabilis etiam corporis fornicatio, quae violat templum Dei, & tollit membra Christi, & facit membra meretricis. Sed execrabilior est generalis fornicatio, in qua omne genus peccati pariter continetur: cum anima scilicet consortio verbi Dei fulcita, & matrimonio eius associata ab aduersario eius, qui eam sibi in fide despondit, corrumpitur.

Est ergo sponsus & vir animae mundae verbum Dei, id est, Christus. Despondi vos omnes, ait Apostolus, vni viro virginem castam exhibere Christo. Dum igitur anima adheret sponso, & complectitur, & audit verbum eius, ab ipso suscipit semen verbi, & concipit, & facit filios; pudicitiam, iustitiam, patientiam, & omnes virtutes, ut salua sit per generationem filiorum, si permanserit in fide & charitate. Si autem se Diabolo & Daemonibus prostituerit, faciet filios adulterij, scilicet omnia peccata.

Et iterum glossa Origenis ibidem; Per omnia peccata, quae committimus, maxime si non surreptione aliqua, sed studio peccamus, illi Daemone, cui curae est quod admittimus, consecramur: Et forte tot Daemonibus consecramur, quot peccata committimus & mylter a Idoli illius pro illo suscipimus.

A IIII

Quid moraliter denote comedere mortua animalia.

Duplex fornicatio.

Corporalis & spiritualis sine generalis.

Generalis fornicatio quae generat peccatorum comprehendit: Verbum Dei si quis est annua.

Liberi procreandi ex sponso, verbo & anima.

Quot peccata committimus, tot Daemonibus consecramur.

*Peccata sunt
mysteria Da-
monum.
Meretrices
vocantur ster-
cora vite.*

*Henricus
Kaltsefer.
Inquisitor.*

*Duo contem-
dunt de Epi-
scopatu Tre-
uerensi.
Nona virgo
Iohanna (quā
Galli Ieanne
pucelle vo-
cant) exorta
in Episcopatu
Colomensi.*

*Vitrum con-
fractum Ma-
ga refecit.*

Assimilantur autem corpora fornicantium merito festi-
dorum animalium corporibus. Quia vt Ecclesiastici 9. dici-
tur: Omnis mulier fornicaria quasi stercus in via conculca-
bitur. Propter quod Propheta, postquam de his, qui potentes
sunt ad bibendum vinum, in quo est luxuria, locutus est Esaias
5. Paulo post ita subiungit de eisdem. Facta sunt morticina
eorum quasi stercus in medio platearum. In omnibus his non est
auerfus furor eius: sed adhuc manus eius. s. Dei extenta.

Psger. Sunt ne nostro tempore boni viri aliqui decepti
per Magas vel Maleficas tuo iudicio?

Theologus. Mesi in sequentibus suspendo iudicium: sed ea,
quae publica vox tradit & fama, referam. Habemus hodie sa-
crae Theologiae professorem insignem, fratrem Henricum Kaltse-
ferem, Inquisitorem haereticarum prauitatis. Hic cum anno proximi
me praeterito inquisitionis officio in ciuitate Colonien-
si insisteret, vt mihi ipse retulit, percepit circa Colonia quā-
dam virginem esse quae in habitu virili omni tempore inces-
sit, arma deferbat, & vestimenta dissoluta, velut vnus de
nobilium stipendiariis, choreas cum viris ducebat, & poti-
bus ac epulis adeo insistebat, vt metas foeminei sexus, quae
non negabat, omnino excedere videretur. Et quia eodem tem-
pore, sicut heu hodie, sed Treuerensis Ecclesiae duo pro-
eadem contendentes, grauiter molestabant, gloriabatur se
vnam partem posse & velle intonificare: sicut virgo Iohan-
na de qua statim dicitur, Regi Carolo Francorum paulo
antea fecerat, in suum eum regnum confirmando: imo illa
se eandem Iohannam a Deo suscitata esse affirmabat.

Cum igitur die quadam cum Comite iuniori de Birnen-
burg qui eam tuebatur & fouebat, Coloniam intrasset: Et
ibidem mira in conspectu nobilium fecisset, quae magica ar-
te videbatur fieri. Tandem per praedictum Inquisitorem, vt in-
quireretur, diligenter inuestigabatur & citabatur publicae
Mappam enim quandam dicebatur lacerasse, & subito in
oculis omnium reintegrasse. Et vitrum quoddam ad panem a se
iactatum & contractum, in momento reparasse, & similia
plura inania ostentasse. Sed misera parere mandatis Ecce-
siae renuit, Comitem antefatum in tutelam ne caperetur
habuit, per quem clam de Colonia educta, manus quidem
Inquisitoris, sed excommunicationis vinculum non euasit.
Quo tandem arctata, partes Alemaniae exiuit, metraque
Galliae

Galliae intrauit, vbi militem quendam, ne Ecclesiastico in-
terdicto vexaretur & gladio, duxit in matrimonium. Deinde
sacerdos quidam, leno vocandus potius, Magam hanc
verbis delinuit amatorijs; cum quo postremo furim recedens
Metensem ciuitatem intrauit, vbi velut concubina se-
cum habitans, quali spiritu ducta fuerit, cunctis pariter ostendit.

Fuit praeterea infra decem annorum spatia nouiter in Fran-
cia quaedam, de qua praemissi, virgo Iohanna nomine, tam pro-
pheticum spiritu quam miraculorum potestate, vt putabatur, cla-
res. Haec enim veste virili semper utebatur, nec vllis Do-
ctorum quoruncumque persuasionibus emolliiri potuit, vt tales
deponeret vestes, foemineis contenta, praesertim cum se palam
virginem & foeminam esse protestaretur. Sub hoc, inquit, habi-
tu virili in signum futurae victoriae, vt verbo praedice & habi-
tu, a Deo missa sum iuuare verum Francorum regem Carolum,
& in suo firmare regno, a quo eum fugare nititur rex Ang-
liae & dux Burgundiae. Pro tunc enim hi iuncti mutuo ca-
dibus & armis Franciam praemebant grauissimam. Igitur cum
suo domino Iohanna continere velut miles equitabat, futu-
ra & fausta multa praedicebat, victorijs bellicis quibusdam
intererat, & alia mira talia perpetrabat; de quibus nedum
Francia, sed omnia Christianorum regna stupebant.

Ad tantam denique praesumptionem venit Iohanna, vt
nondum adepta Francia, iam Bohemis, vbi haereticorum
multitudo tunc fuit, minas intenteret per literas. Dubita-
bant exinde seculares & Ecclesiastici regulares & mona-
stici, quo spiritu regeretur, Diabolico an Diuino. Scripse-
runt proinde quidam viri literatissimi tractatus eius ex par-
te. In quibus non modo diuersa, sed etiam aduersa de vir-
gine senserunt.

Postquam autem regem Carolum in multis inuisset, & firmasset
regno annis quibusdam, demum nuda, vt creditur Diuino, per
Anglicorum armatam capta est & incarcerata. Accessit autem
tem & vocatus in magna multitudo Magistris tam diu-
ni quam humani iuris multis diebus examinata est. Et prout
a Magistro Nicolao Amici Licentiatum in Theologica au-
ditum, qui Ambasiator fuit Vniuersitatis Parisiensis, tandem
ipsa fassa est, se habere familiarem Dei Angelum, qui iudi-
cio literatissimorum virorum iudicatus est, esse malignus
spiritus ex multis coniecturis & probationibus: per
quem

*De hac Iohanna
virgine
quam histori-
ci Gallici la-
pucelle Ieanne
vocant*

*penes veteres
& recentes*

Historicos

*adhuc sub iu-
dice is ver-*

satur, an Ma-

ga fuerit, vel

Diuinitus pro

salute Fran-

cia contra An-

glos missa.

Extant de ea

integri libri

hodie.

Virgo Iohan-

na Bohemis

Hussitis bel-

lum demittat,

sed in cassum.

Tractatus de

la Ieanne

pucelle scri-

pta.

Familiaris

spiritus vir-

ginis Iohanna

Franciae

quem spiritum, velut Magam effectam, ipsam ignibus per publicam iustitiam consumi permiserunt, prout de hac Historia Rex Angliæ nostro Imperatori Sigismundo satis late scriptorens Historiam innotuit.

Plures Malefica volebant virginem Iohannam imitari. Eodem tempore duæ feminae propè Parisijs surrexerunt se publicè dicentes missas esse à Deo, vt virgini Iohannæ essent in subsidium, & quemadmodū à prædicto Magistro Nicolao viuz vocis organo audiui, subinde velut Mage vel Malefica per Inquisitorem Franciæ captæ sunt, & per plures Sacræ Theologiæ Doctores examinatæ, tandem reperti sunt maligni spiritus deliramētis deceptæ. Vnde cū vna ex eisdem feminis se per Angelum Sathaniæ seductā conspiceret, ex magistrorum informatione à ceptis resipuit, & errorem prout debuit statim renouauit. Alia verò in pertinacia permanens, ignibus consumpta est.

Piger. Mirari non sufficio, quomodo fragilis sexus in tantas audeat proflire præsumptiones.

Theologus. Apud simplices tui similes mira sunt ista; sed in prudentum oculis hæc rara non sunt. Sunt enim tria in rerum natura, quæ si suæ conditionis limites excedunt, aut in diminutione, aut in excessu bonitatis vel malitiæ apicè sibi vendicant, Lingua videlicet, Ecclesiasticus & Femina, Quæ si bono reguntur spiritu, optima, si verò malo, pessima fieri consueuerunt.

Lingua enim vniuersi bono ministerio (vt de lingua primo exemplificamus) fidei Christianæ plurima regna subiugata sunt, vt in sanctis Christi Apostolis & in sapientibus patet prædicatoribus. Prudentis etiam viri lingua non nunquam infinitorum hominum strages præpeditur, propter quod Salom. Proverb. 10. dicit, In labijs sapientis inuenitur sapientia, & virga in dorso eius qui indiget corde, Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo, labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Cuius causa ibidem 16. subditur: quia hominis est præparare animū, & diuini gubernare linguā.

De malitiâ linguæ Eccles. 28. dicitur, Lingua testificans adducit mortē, lingua tertia multos commouit, & disperdit, illos à gente in gentē, ciuitates munitas diuitum destruxit, & domos magnatum effodit, vide ibi multa mala. Et

Lingua tertia Iacobi 3, similiter, quæ mala lingua facit. Est autem tertia lingua

lingua eorum, qui inter duas contrarias partes insantè vel malitiosè loquuntur aliqua.

De Ecclesiasticis secundò plurima exempla habemus. Sub ecclesiasticis autem clerici & religiosi intelliguntur in vtroque sexu. Quò ad malos clericos dicit beatus Hieronymus in epistola ad Nepotianum, Negociatorem clericū sine religiosorum inope diutem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge.

Et beatus Bernar. Homil. 33. super cantica loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus Hæreticus, mitteretur foras & arefceret. Si violentus inimicus absconderent se forsitan ab eo boni, scilicet pastores. Nunc verò quem ciuecept aut à quo abscondent se omnes amici: Et tamen omnes inimici, & omnes aduersarij, omnes domestici & nulli pacifici: Omnes proximi, & omnes quæ sua sunt querunt.

Hinc beatus Gregorius in Psalmo. dicit, Nemo amplius in Ecclesia nocet, quam qui peruersè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet.

Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpæ vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De Religiosis etiam dicit beatus Augustinus ad Vincenrium Donatistam, Simpliciter fateor claritati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cepi, quantum difficile sum expertus meliores quam qui in monasterijs profecerunt, ita & non sum peiores expertus, quam qui in monasterijs defecerunt.

De mulierum verò malitiâ Eccles. 25. dicitur, Non est caput nequius super caput colubæ, & non est ira super iram mulieris: Commorari leoni & draconi plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Et inter plura quæ sequuntur & præcedunt ibidem de nequam muliere concludit. Breuis, nulla malitiâ super malitiam mulieris.

Hinc Chrysost. super isto Matth. 19. Non expedit mulier nubere. Quid est mulier, quam amicitia inimica, inefugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, delictibilis calamitas, domesticū periculū, delectabile detrimentū, mali natura, boni colore depicta. Ergo si dimittere illam peccatū est, tenere aut ferè tormentū est, necesse est, aut dimittentes adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas tenē.

multos commouit.

Malitia Ecclesiasticorum sine religiosorum.

Amicos se Ecclesia simulque peiores sunt hostibus apertissimis.

De religiosis dictum S. Augustini.

Malitia mulierum.

Mulier necessarium malum naturalis tentatio.

Omnium m-tes habemus.

liebrium vitio
rum funda-
mentum est à
natura.

Tullius denique secundo Rhetorices dicit. Viros ad vñ quodq; maleficium singulæ cupiditates impellunt & mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrium enim vitiorum omnium fundamentum est à natura.

Duo genera
lachrymarum
ex oculis fœ-
minarum.
Bonum mulie-
ris.

Et Seneca in suis prouerbis: Aut amat aut odit mulier, vel tertium dedisse, flere feminam, est medicum. Duo genera lachrymarum habentur in oculis feminarum, veri doloris vñ, insidiarum aliud. Mulier cum sola cogitat, mala cogitat. De bonis autem mulieribus tanta laus est, vt etiam beatificasse viros legantur & saluasse, atque gentes, terras & vrbes, vt de Delbora, Iudith patet & Hester. Hinc Apostolus, 1 Cor. 7. Si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem.

Ideo Eccle. 26. dicitur: Mulieris bonæ beatus vir, Numerus enim annorum duplex, Multa ibi narrat laudabilissima per totum capitulum, de excellentia bonarum. Similiter Sa. Iomon, imò Spiritus sanctus Prouer. vltimo per totum eadem muliere forti. Prefata satis in noui testamenti fœminis claruerunt. Primò in virginibus & alijs fœminis sanctis, quæ ad Christianam gentem perfidos traxerunt, vt Magdalenâ, Catharina, Margareta, Martha, & eis similes.

Vngaria re-
gnum femi-
næ oper.
Christi fidem
suscepit, sicut
& Francia.

Sic etiam totum Vngariæ regnum ab olim idololatricæ deditum, per Gillam, sororem Christianam Imperatoris, fidei Catholicæ adiunctum est per regem Vngariæ, cui præfata Gilla in matrimonium est tradita, per quam etiam conuersus est rex, & in baptismo Stephanus nominatus, postea que miraculis clari canonisatus: vt Vincentius ponit in historiae speculo lib. 26. cap. 9.

Si præterea per Clothildem Christianam virginem, natam de Burgundorum stipite, Rex Francorum Clodoueus passim persuasus, tandem Idololatrias reliquit, & cum regno ad Christi fidem deuenit, vt Vincentius narrat li. 22. c. 4. 5. & 6.

C A P. 1 X.

Dua potentia
vnicuique rei
à Deo tribu-
ta.

Et lædentes homines, humore acuto fornicæ pungunt, non tamen tam lædunt grauius, quam apes suos persecutores.

Sunt enim duæ potentia, quas vnicuique rei diuina prouidentia tribuit, irascibilis & concupiscibilis. Ista, quæ

qua commodum desideratur, illa qua concium fugatur Per concupiscibilem namque necessaria affectantur & delectabilia, Sed per irascibilem noxia refutantur & tristabilia.

Ista primis elementis quatuor conspicimus esse in omnibus vegetabilibus & animantibus vique ad rationale animal hominem, imò suo modo in separatis spiritibus.

Sed in hoc est differentia, quod appetitus rei delectabilis, & repulsa rei tristabilis in sola rationali creatura virtus fieri potest vel vitium, non in inferioribus.

Et sicut inter minuta animalia triplex reperitur punctio fornicæ, & minima, quæ statim transit lapsus durior, sed scorpionis pessima, ita inter rationales creaturas triplex reperitur vindictio, leuis eorum, qui charitate repleti sunt, dura eorum qui indiscreto zelo feruent, & pessima in Demonibus & eorum sequacibus.

Primi in punitione similitudinem gerunt fornicæ, quæ, sine aculeo humoris tantummodò percussione iniuriam vlciscitur. De tali se emendare cupiebat, qui in Psalmo ait, Corripit me iustus in misericordia, & increpabit me. Et Apostolus ad Galat. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans remetipsum, ne & tu tentens.

Vnde beatus Hieronymus in Epistola ad Oceanum: Quid necesse est bis punire nisi recalcitrantem, per se satis erubescens confundere amplius, cui sui ratio magister est, cui propria conscientia virga, & ingenita verecundia lex & disciplina est. Et Greg. lib. 19. moralium, Regat disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.

De huius primæ punitionis modo parabolicum satis acedmodum fertur. de nostris tale formicis exēplū. Fuit enim quidam villanus, qui nimis ceruicosa volūtatē vxorem habebat, quæ viro in cunctis ferè mandatis recalcitrauit. Anxius autem diu vir, per quid rebellē cōpesceret discretē & rationabiliter. Quadam die contra se bigāri respōdit, Fœmina es, nec verbis emēdata es meis, per verbera grauiā in te miles effici nolo, nec cōtractā p meas plagas, te in lecto iacere, desidero, sed tibi dico, nisi te emēdaueris, paruis meis

In Spiritua-
lib. esse iram
& concupis-
centiam.

Triplex vindi-
ctā.

Per se satis
erubescens
confundere, nō
est necesse.
Exemplum
ceruicosa vxa
vbi.

Formica siue Mirmidones, vocantur humilium & paruum hominum parui amici.

amicis de te querela vno proponam die contra te effrenis Cui illa. In hoc, inquit, liquet tuus effrenatus animus, atque que genealogia ignobilis, qui de parui status tuis mihi minaris amicis: Non enim mulieri minaris plebe. At ille respondit: Hac vice tibi tantum parcam & die ista: sed reuera, si te non emendaueris, paruis meis conquerar amicis.

Cumque miseria non melior, sed efficeretur peior: serua uit vir discretus & prudens suarum minarum veritatem adimplere in castino. Tunc enim illa velut antea virum inquadere cepit verbis plurimum contumeliosis. Cui maritus, modo tempus adest ut factis verba compensem. Vxorem igitur propriam inuadit, vestimentis omnibus preter camiliam exiit, manibus & pedibus in viri pellem ligauit, & humeris proprijs clamantem & maledicentem in proximum sui horti cumulum formicarum proiecit: vbi aliquantisper formicarum humore solito perfusa & correcta, animum ad meliora conuertere cepit. Nam bestiole more solito in auribus & naribus, in ore & in alijs mulieris artubus eam cruciebant grauitur. Tunc illa ciplatu grandi iuramenti & sacramentis promisit grauibus, se de cetero viro velle ad nutum obedire, tantum ut cruciatum amicorum paruulorum euaderet. Ex hinc liberata per virum mulier, mirum in modum emendata est, & felix effecta, quem fecerunt deinceps propria pericula cautiorem.

De indiscretis correctionibus.

Hic igitur modus corrigendi satis discretus & temperatus fuit. Indiscretè verò corrigentes pro læsionibus: iracundibus sunt similes, quæ lædendo alium, dum aculeus manet in vlti vulnere, sese perpetuo fructu laboris priuant. Tales crudeles sunt, de quibus Seneca de clementia ad Neronem dicit. Crudelitas nihil aliud est, quam atrocitas animi in pœnis exigendis. Crudeles vocabo, qui puniendi causam habent, modo non habent. Et tamen, ut Hugo de S. Victoris libro de institutione nouitiorum. Difficile est, corporum malitia induratum ad formam disciplinæ & speciem honestatis incuruare: sed necesse est, ut dura materia, cum faciliè ad formam non flectitur, ei & acrioris flammæ incendium, & mallei grauioris transio adhibeatur.

Crudeles qui sint.

Scorpionum autem percussionibus vindicatio Maleficorum & Dæmonij designatur. In quibus, ut beatus Dionysius dicit 4. cap. de diuinis nominibus, est furor irrationabilis, & fantas

De vindicta Maleficorum.

fantasia proterua. Cuius Gen. 49. Iacob maledixit in persona, Simeon & Leui in furore suo, ait occiderunt virum, Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura, diuidam eos.

De his beatus Hiero. in prologo super Iosue dicit, Cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpium, & sanctum opus venenata carpere lingua desistat. Tales sunt illæ monstruose locustæ & mortiferæ. de quibus Ap. 9. dicitur, habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum, & potestas eorum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem Angelum abyssi, cui nomen exterminans. Secundum gl. autem per bestias tales veram fidem peruertere molientes intelliguntur, quia suis dolosis sententijs, ut scorpium coram blandiuntur, & latenter pungunt. Cumque tumultu nocere nequeunt, quærunt auxilium principum, qui clade adigant, & ut astringant terrent & blandiuntur. Et super se habent Angelum abyssi, Diabolum dominantem terrenis, cuius nomen exterminans, quia à patria vitæ secludit suos.

Figur. Satis de correctionis punctione discreta & irrationabili diuersi varios ediderunt tractatus. Sed vnū est, quod de maleficio Dæmonum multi non credunt, eos videlicet quæntur dæmones Incubi vocantur & Succubi: nō enim in fantasia, nō realitate aliquo humore nociuo & reali p̄gere & scdare: quod igitur de hoc verū, sit vel fictitiū vel enodare.

Theologus. Hanc quæstionem S. August. de ciuit. Dei lib. 3. c. 5. quidem mouet, sed non determinat: vbi sic dicit: Virū potuerit Venus ex concubitu Anchisis Æneam parere, vel Mars ex cōcubitu iunioris filie Romulum gignere: hoc in medio relinquamus. Nam pene talis quæstio etiam de scripturis nostris aboritur, qua quæritur: Virū præuicatore Angeli cum filiabus hominū concubuerint: vnde natis gigantibus, id est, nimium gradibus & fortibus viris tūc terra compta est. Sed li. 15. cap. 22. quæstionum determinat in hæc verba. Et quantum creberrima fama est, multi que se expertos vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non esset, audisse confirmant, siluanos & faunos, paucos, quos vulgò Incubos vocat, sæpè improbos extitisse mulieribus, & earū appetisse ac peregisse cōcubitum. Et quosdā dæmones, quos Dufios Galli nuncupant assidue hæc

Locustæ aculeatae in Apocalypsi quid designent.

De Succubis & Incubis.

De præuicatoribus Angelis an cum mulieribus rem habuerint.

Fauni.

Dufij.

immunditiam & tentare & efficere plures talesque affecerant, ut hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Postea ibidem determinat secundam quæstionem, videlicet, quod illud Gen. 6. videntes filij Dei, i. Seth, filias hominum, id est, Cham, non de Incubis intelligitur. Quod autem Incubos esse non sit incredibile, ad illud ibidem est glossa. quæ dicit sic, Non est incredibile, ab hominibus non ab Angelis, sed quibusdam dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi, eiusmodi homines, i. gigantes esse procreatos. s. de quibus in Lira, dicitur, Gigantes autem erant super terram. Quia & post diluuium corpora non solum virorum, sed etiam mulierum incredibilis magnitudinis extiterunt.

Ad idem est gl. vbi prophetia Eſa. 13. desertionem, Babylonicæ ciuitatis prædicit, & monstra in ea habitada. Ibi, inquit, habitabunt struthiones & pilosi saltabunt in loco, vnde gl. dicit. Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui incubones vel satyri vel genera dæmonum sunt. Et Iſa. 34. super illo loco, vbi prophetat desolationem terræ Idumæorum, qui persequabantur Iudæos. Erunt, inquit, cubile draconum, & pascua struthionum, & occurrent dæmonia. Glossa interlinearis. i. monstra dæmonum ad inuicem. Et glossa beati Gregorij ibidem: Hic alij pilosi nomine figurantur, non hi, quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

De dæmonibus etiã Cassianus collatione prima Abbatis Sereni passum exponit præfatum. Ad idem est beatus Iſid. lib. 8. c. vlt. sic dicens: Pilosi, qui Græcè Panitæ, Latine Incubi appellantur, siue Inuij ab ineundo passum cum animalibus: vnde & Incubi dicuntur ab incumbendo, hoc est stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragunt concubitum, quos dæmones Galli Duoſios nuncupant, quia assidue hæc peragunt immunditiam.

Quem autem vulgò Incuboſem vocant, hunc Romanij Faunum vicarium dicunt. Ad quem Horatius dicit: Faune Nympharum fugientium amator, meos per fines & pura rura lenis incedas. Insuper illud Apostoli 1. Cor. 11. Mulier debet velamen habere super caput suum, propter Angelos. Multi Catholici exponunt quòd sequitur, propter Angelos, id est, Incubos.

Ad idem est Iosephus super textu Geneſeos 6. præallegato. Item Vvithelmus libro de vniuerso, parte vltima cir-

ca 8. multipliciter. Præterea hoc determinat sanctus Doctor parte prima quæst. 51. & in secundo scripto dist. 8. Et quod libeto 7. q. 10. atque super Iſaïam ca. 13. & 14. cuius motiua sunt verba beati Augustini in de ciuitate Dei, vnde talia negare dicit Thomas imprudentiæ est. Id enim, quod multis videtur, non potest omnino fallum esse, secundum Philosophum in de somno & vigilia, in fine, & in 7. Ethicorum. Sileo de historijs multis & authenticis, tam Catholicorum quam Ethnicorum, qui Incubos esse palam asseuerant.

Causa autem quare dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, esse videtur, ut per luxuriæ vitium hominis viriuseque naturam lædant: corporis videlicet & anime, qua in læsione præcipue delectari videntur.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitijs, à quibus suum populū mundum esse voluit, in quibus infideles irriteri erant: ait Leui. 18. Ne polluamini in omnibus his quibus contra minata sunt gentes, quas ego eiciam ante conspectum vestrum, à quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo: Dicit gl. super verbo gentes, dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudeat, præcipue fornicatione & Idololatria, quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo qui terra dicitur. Omne enim peccatū, quod cunque fecerit homo extra corpus est: Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat. An nescitis, quoniam qui adheret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea, ut patet 1. Cor. 6. Historias de Incubis, & Succubis si intueri libet, Guillelmum, vbi supra, in suo vltimo lib. de vniuerso. Et Thomam Brabatinum in libro suo de vniuerso, qui vulgò de Apibus intulatur legito, & mirabilia conspicias.

Præterea virginis cuiuidam multū pulchre corporis dispositione, & quò ad animam valde deuotæ in Basiliensi cõstituta Diocesi bonâ & diuturnam notitiã habui, quia confessor illius fui, cuius dæmon cellulam sæpissimè & dormitionis locū perturbabat, modò strepitibus, modò terrificis apparitionibus: Verū quia in cõstis quæ virgo gessit, omni plena fuit custodia, Christi assistente gratia, à cunctis viris & ab Incubo semper remansit intacta. Nã secū ipsa cõstitis, nullo teste conscio, propter boni Angeli sui custodis reuerentiã, cui diligentiſsimè sæpex obsequeretur, pede nudo sese

De Giganti-
bus.

Pilosi satyri.

Inuij.

Incubos
fauni vicarij.

Propter Incu-
bos velanda
sunt capita
mulieribus.

Quod multis
videtur, non est
omnino fal-
sum.

Cur dæmones
incubatam
affectent.

Fornicatione
& Idololatria
corpus &
anima conta-
minatur.

Thomas Bra-
batinus de
Apibus.

Vestes non
excussa sunt
illis, quæ ab
Incubo rema-
nent.

cōspicere non audebat, & abinde vestita die noctūque iacēbat.

*Incredibilis
multitudo me-
stricorum in
concilio Con-
stantiensi.*

Fuit denique fama communis virorum fide dignorū, eo tempore, quo Constantiense concilium generale celebrabatur, in quo, hoc est in ciuitate ipsa Constantiensi, q̄ recurrendum est dictū, propter principum secularium & mechanicorum presentiam, incredibilis metetricorū multitudo aderat. Eodem inquam tempore in eadē Diocēsi prope oppidum in *Minterhaur* in cāpi latitudine, quædā, vt videbatur, fœmina pulcherrima secundum corporis pulchritudinem cursori cuidam obuiauit in ipso itinere. Quæ cum vitum istum Deum timentem ad opus nefarij concubitus inuitaret, facinus horruit, Dei protectus aditatorio, cumq; simplici animo cursor, vnde fœmina veniret ab ea quæsisset, respondit, de Constantiensi venio concilio. Et aperta, quā in latere portabat, crumena, subintulit, Ecce has omnes pecunias in præfato loco corporis meī mercede conquisiuit. Et hoc dicto, velut fumus protinus euannit. Et q̄ Succubus fuerit spurcissimis verbis & fuga respondit.

*Succubus pu-
blice in concilio
Constantiensi se inter
alias meretrici-
es prostituit.*

C A P. X.

Inquinant fornicæ manus, eas multū tangētium, & inquinantur potius vel sese maculant qui incautē eas contrectant. Cum enim conditionis sint liberæ, sua libertate carete nolētes, sicut se molestantes humore acuto pungunt: Ita captiuitatem earum quærentes manibus polluuntur.

In quo contactus omnis illicitus nobis prohiberi moraliter inuitur, ne in interiori præsertim homine corā domino & angelico maculari appareamus conspectu. Sumus enim dicit Apostolus 2. Cor. 6. & 7. tēplum Dei viui, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inhabitabo: & ipsi mihi erunt populus: propter q̄ exire de medio eorum & separamini, dicit dominus, & immūda ne tetigeritis, & ego recipiā vos, & ero vobis in patre, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens. Has igitur habentes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Verba hæc sunt Apostoli per totum.

Contra q̄ maximē luxuriosi delinquere reperiuntur, cor-
pus

*Templum Dei
vnde sumus.*

pus coinquinantes, & spiritus, qui virgines vel fœminas tangunt illicitē, vel vbi sexus fœmineus seipsum palpat vel tractare sinit inuerecundē.

De quibus beatus Petrus 2. sua canonica. 2. c. sic dicit, Hi sunt velut irrationabilia pecora, voluptatem existimantes dici delicias coinquinationis & maculæ delitijs affluentes in conuiuijs suis luxuriantes, oculos habet res plenos adulterij & incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles.

Quamuis enim formica inter minuta animalia sit ingenio & sagacitate nobilissimum, tamen incautē tactum quantumcunque quis sit nitidus cum reddit immundum. Ita humanum corpus, licet à peccato sit actuali innoxium, tamen à dispari sexu tactum facilliter nimis vtrunque hominem facit pollutum. Cinis quippe tactus à cinere modicissimo, adhibito humore, in lutum statim conuertitur. Argentum in super etiam si ad nitorem purgatū fuerit septuplum, vel minera qualiscunque alba, etiam si aurum fuerit oblitum, cum in charta munda suo tractu ducitur: protinus in liquorem ex motu insensibiliter resoluitur, & macula de mundo super nitido contrahitur.

*Vt cinis facile
in lutum co-
lescit, humore
perfusus, sic
homo peccato-
ri sociatus fa-
cile peccat.*

Hinc huius in typum olim Deus vetasse legitur, ne super terram reptantia, vel eidem mulum hærentia, ab electo tangerentur populo, alioquin pœna inquinacionis quis multabatur. Vnde Leuitici 11. omne q̄ reptat super terrā (glos. terrena sapiens) abominabile erit, nec assumeretur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes graditur (glos. gastrimargiæ studeus,) & multos habens pedes (glos. ex varijs scripturis & varia doctrina sibi salutem futuram affirmanis) siue super humum trahitur (Euangeliorum prædicatione abutens luxuriosē viuendo) non comedetis, quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quicquam eorum, ne immūdi sitis: Ego enim sum dominus Deus vester, sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Gl. notat, hic non omnem pollutionem in mortuis corporibus notare, vnde sequitur, Ne polluatis animas vestras in omni reptili, quod mouetur super terram.

*Gradientia
super pectus
gastrimargiæ
natans.*

Præter. Quia hic locū habet adhuc sibi cauendi ab inquinacione vtriusque hominis, qua quis inficitur potissimē per luxuriam, pro vt probasti scire cupio de Incubis, quædam mihi occurrentia dubia: primū, an Incubi generēt aliquan-

do foetus. Secundò, cur plus improbatì sint vel esse videantur foeminae quam viri. Tertio, quibus remedijs liberari possint qui ab Incubis vexantur.

An Incubi generent aliquando foetus.

Dæmones magis infestare mulieres quam viros.

Cyprum inhabitari à filijs Incuborum.

Dæmones gigantes posse procreare.

Vt illa virginitate liberi procreentur, Dæmones efficere possunt.

Theologus. Ad primi solutionem tria aduertat: videlicet quod Dæmones propriè non generant, nec concupiscentiã sententiã in venenis habet, licet generatione prolis procurare possint, nõ suã, sed illius viri, cui se fecit succubũ Dæmon aliquis, vel & illius, cuius virtus sementina est: & foemellã huius, cuius delusor est incubus. Primi dicti ratione si scire libet, videre poteris in Sãcto Doct. vbi prius, & in Vuilhel.

Secundum deducit idem, & precedens, quia spiritus carnem & ossa nõ habet, neque generationis instrumenta, per quã sola & volũtas concupiscibilis, & generatio carnalis explentur. Præterea vt verbis vtar Vuilhel. Si concupiscentiã libidinosã haberent, cum pessimi sint, vtique à Sodomitico vitio se non continerent in viros, quod tamen nullibi reperimus. Benedictus autem altissimus, qui virilem specie in hominibus à flagitio eorũ vsque hodie sic seruauit.

Quod autem generationem procurent aliquãdo ex precedẽtis capituli auctoritatibus palam est. Et ex Vuilhelmi dictis sic claret: Quia gentem Hunorũ ab huiusmodi Dæmonibus generatam esse euidenter historia regnorũ Occidentalium narrat, & insulam Cyprì totam populatam esse & inhabitatam à filijs Incuborum fama prædicat.

Denique quod Gigantes procreare valeant, vt nascantur vel concipiantur, causas S. Doctor assignat. Quia scire possunt virtutes virtutis sementinæ ex dispositione viri huiusmodi, à quo decisa est, & mulieris eidem proportionatæ complexionem agnoscere, & ita cõstellatione optimè ad hoc cooperantem. Quibus similiter occurrentibus, possibile est genitos magnos esse, & fortes corpore.

Quo etiam non obstat: Incubi calliditate & maleficio, viri possit habere filium, & foemellã eũdem, salua viriusque virginitate: non tamen in dignitate tali, qualis in beatissima virgine extitit, licet cum vtriusque aureola, si scire desideras, in quarto scripto quæstione decima. Sanctũ Thomam legas, & ita esse possibile clare disces.

Nec mireris in hoc. Nam in Bambergensi Diocesi virginis noticiam habui, quæ puerum genuit, & virgo vera post partum permanuit, non integritate carnis, quod solius Dei genitricis

bitricis priuilegium est, sed in experientia voluntariæ libidinis. Fuit enim virgo pulchra valde, & formæ elegantis, dominæ nobili obsequens, quam quidam iuuenis dolosus & potens cognoscere quæsuit: vijs quibus potuit.

Hunc cum virgo deuota velut hostem vitaret virusque hominis, ipse nocturno tempore insidias virginis posuit, & quod obdormiens fortissimè, & inexcitabiliter quodammodo in primo somno iacere consueuisset: nescio vnde dicit, ex hac occasione in cubiculũ virginis venit, dormientem cognoscit, nescit virgo, vt dicit in consciẽtia sua, quomodo impregnauerit, & ita recessit. Cũtũ autem virgo dolli etiam postmodum penitus ignara signa impregnationis habere inciperet, & ad examen coram honestis matronis posita impregnata esse treperta, fugit reus de patria, qui alias palo transfixus fuisset. Ipsa autem virgo incredibilibus lachrymis sese deplanxit.

Fuerunt tunc multi, qui virgini, vt sine periculo pareret, matrimonium suaserunt: alij quod deterius extitit, ea abuti concupierunt, præfatã paritū difficultatẽ allegãtes. Sed virgo deuota, votũ quod Christo de virginitate statuerat seruandũ, etiã si mors sequeretur, constanter seruare decreuit, & perficit. Nam tempore oportuno peperit, & in magna deuotione iam plurimis annis vixit, seqs a mundi huius concupiscentijs ita nudã fecit vt aureolã virginũ eã tandẽ percepturã non dubiter. Discãt ex hac virginẽ, quã cautè thesaurus ille necessario seruandus sit, quẽ salte de corporis integritate aliqui incubus aliqui homo insidiosus, aut in dormitionis naturali fortitudine, aut in potestati artificiali collatione rapere potest.

Ad secundũ dubiũ respondet Vuilhelmus, quod verisimiliter nec Succubi nec incubi amore concubitus nec desiderio voluptatis talia viris & mulieribus faciũt, sed potius malignitatis studio: videlicet vt vtrũque polluant eos & eas spurcitia. Similem causã audisti in gl. vna præcedenti capite.

Cur autem Incubi amplius vexate reperiantur mulieres & etiam puellas pulchros crines habentes, respondere dominus Vuilhelmus: Non mihi alia causã occurrit nisi vna istarum: quia aut curã aut ornatui crinium nimium incumbunt huiusmodi: Aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel concuuerunt: aut quia in eis inaniter gloriãtur: Aut quia diuina bonitas hoc permittit vt terreãtur mulieres infamæ

Exemplum de Bambergensi virgine, quæ virgo peperit.

Cur magis ab Incubis vexetur puella pulchros crines habentis.

magis

mare viros per ea, per quæ etiam Dæmones inflammarè viros volunt.

Cur autè Dæmones in Veneris vitio potentiam generatiuam plus molestant etiã in sexu masculino per maleficia, habuisti causam ex Sancto doctore ca. 5. huius libelli.

Quibus remedijs liberari possint, qui ab Incubis vexantur.

Angelicam saluationem Incubos propellere.

Confitendo peccata pelli Succubos.

Mutatio loci mutat Incubos.

Ad tertium de remedijs propellendi Incubos in diuersis diuersa legi & reperi: quod per quinque modos quidam liberari reperitur. Videlicet per exorcismorum applicationem, per sanctam exereitationem, per sacramentalem confessionem, per loci certi mutationem, & per cautam sanctorum excommunicationem. De primo satis habitum est supra præsentis lib. cap. 6.

De secundo sanctis exercitijs videlicet crucis consignatione vel Angelica saluatione. Refert Cæsarius in suo Dia logo, quod in Bonna, postquam sacerdos quidã se suspendit, eius concubina monasteriũ intrauit, & per Incubũ ad luxum procata est, quem per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ asperisionem, sed statim postea redijt. Quando autem angelicam saluationem dicebat, longè velut sagitta disparuit, & recessit: sed interdum redijt, licet prope accedere ad eam non audeat.

De tertio sacramentali confessione videlicet, patet per eundem Cæsarium, qui dicit quod concubina auredicta, cũ iam confessa esset purè, in toto detelicta est ab Incubo.

Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Succubum confessione sacramentali finita, totaliter liberatus est. Ponit insuper exemplum ibidem, de quadam inclusa propter Deum, quam Incubus nec crucis signo, nec oratione, nec cõfessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quando eius lectum ascenderet. Sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret: Benedicticam statim Dæmon reliquit.

De quarto, videlicet loci mutatione, dicit qui prius: quod filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubũ & facta ex dolore frenetica, trans Rhenũque elongata ab incubo dimissa est. Sed patet eius, quia à loco filia deposuerat à Dæmone percussus est, adeo vt moreretur in triduo. In de Apibus prope finè sermo fit de quadam, quæ per Incubũ crebrò in lecto vexata proprio, confocia deuorã petijt vt loco vexata iaceret, quod cum fecisset tota nocte quãdam inquietudines

tudines grauissimas sensit, & prior tunc quieta fuit.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquãdo eadem est exorcisationi: patet in Legenda beati Bernardi, In Aquitania siquidem quædam mulier ab Incubis sex annis iam vexata, incredibili abusu libidinis, audiuit, sibi incubum, ne ad virum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret, minãtem. Nihil, inquit, tibi proficiet, sed eo recedere tuus crudelissimus ero persecutor, qui actenus tuus amator extiti. Quæ cum virum S. Bernardum inuocaret, Respondit: Tolle meum baculum, & loco tuo insige, & faciat malignus quod potest. Hoc cum fecisset, Dæmon, Cameraam femina non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè eam velle persequi Bernardo recedente. Quo per feminam audito conuoçat populum S. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniverso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam vel ad aliam deinceps accessum habeat interdixit. Et ita illa plenè liberata est.

Aliquando verò nullum prædictorum remediorum iurat vt Dæmonis abscedat nequitia, vt de Apibus circa finem ponit Thomas Brabantinus exemplum de quadam, quæ Incubum passa, nullo confessionis remedio vel crucis aut huiusmodi applicatione liberabatur, licet causam vexationis suæ satis nudè confessa esset.

Similis ratio assignata est supra cap. 6. de maleficio, quare non semper tollitur. Tunc enim pœna est vexatio Dæmonis & pro peccatis satisfactio: si prout oportet sustineatur in charitate, sicut alia mala huius mundi, quæ nos premunt, sed ad Deum ire compellunt.

Piger. Cum feminae sint timidæ, & facilliter mirabilium formarum in imaginatione susceptiua. Nunquid contingit quibusdã ex eis quod in veritate per incubum non vexantur, sed tantummodo ita se vexari putant. Sicut etiam quædam ex eadem radice falsè se impregnatas esse putant per Incubos, vt fertur, quæ tamen grauidæ non sunt.

Theologus. Verumque verum esse agnoscitur, vt dicit dominus Vuilhelmus vbi prius: Multe, inquit de apparitionibus fantastiis ex morbo melancholico in multis hũt: sed in se Incubo vexari sibi mulieribus maximè. Sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est præter eam quã noxiarum Medigineat.

ei ipsa

Excommunicatione incubos pelli.

S. Bernardi baculum in lectum positum Incubum abigit.

An quadam se Incubo vexari sibi mulieribus.

ei, ipsa natura muliebrium animarum, ob hoc videlicet, quonia longè facilioris & leuioris impressionis sunt quam animæ viriles.

Quasdam sibi imaginari se gravidas. Et subdit idem: Scio me vidisse mulierem, quæ crederet se cognosci ab intus & à Diabolo, & alia incredibilia se sentire dicebat. Nonnunquam etiam impregnata sibi videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum. Et cum partus tempus aduenisse credunt, sola emissione multæ ventositatis detumescunt. Nam de

Qua formicarum ventositatem & tumulum in ventre generant. ouis formicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem & tumulum in ventre generatur hominis: Similiter de granis cataputia: Et de granis arboris, quæ dicitur Nigraquoni consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare.

Iudicatoria experimenta Maleficarum. Et si libris Maleficorum creditur, scripserit experientiarum iudicatorium, quo apparere dicebant mulieribus se in lecto pluries cognosci quam cognosceretur. Verbi gratia, cum cognoscerentur nisi semel aut bis ab eo, qui experimentum illud operaretur, putaret se cognosci quadragies aut sexagesies. Essent ergo similes iudicationes Incuborum. Etiam ex testimonio sanctæ cuiusdam mulieris sciri potuit, quod quidam ex huiusmodi Dæmonibus, cum sic iudicasset eam, videlicet concubitu fantastico, tanto fluxu seminis inquinavit eam realiter, ut mille homines non tantum emitterent. Hæc omnia de Vuilhelmo.

CAPYT XI.

Radices lædunt arborum formicæ, vbi iuxta arbores nidificare solentur. Quia radices inde reddunt, & succo exinde exhausto arescit radix & exinde stipes & rami.

Exterior, superior & interior homo. Homo inmersus.

In hominis natura tres particulares homines sunt qui radices suas habent, quas lædere valent nociuæ formicæ. Est enim exterior & interior homo, qui oculis etiam patet alienis in figura quantitatis corporeæ. Superior homo, qui spiritualis dicitur homo, & interior, & est sensualis tanquã medius, & animalis homo dicitur. Quisquis autem horum, quia radicem suam habet propriam, ramos & stipitem, arbori assimilatur.

Nam primi hominis figura, arboris, sed eueniæ similitudinem

adinem præfert secundum Philosophos, quia crines radicibus in capite assimilantur, truncus pectus, & eidem adiacentia dicuntur: mēbra verò reliqua rami vices habere videntur, & operatio talium fructus sunt corporei. Vnde Mar. 8. legimus de cæco, quem Dominus paulatim iuxta fidei suæ cremētum sanabat, quod primo spūto eius tetigit oculos, & an videret quæsiuit: Cui ille respondit: Video homines velut arbores ambulantes. De hac arbore corporis non curandum esse Dominus docet, dicens Matthæi sexto. Quis vestrum cogitans potest adiicere ad staturam suam cubitum vnum. Omnes, inquit Matth. 10. vestri capitis capilli numerati sunt, nolite ergo timere.

Alius autem est homo animalis: de quo 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & nō potest intelligere: Vbi gl. Animalis homo dicitur vel vita vel animi sensu. Vita autem animalis dicitur quæ fertur dissoluta lasciuia animæ suæ, quam intra naturalis metas ordinis spiritus rector non continet, eo quod ipse Deo se regendū non subiicit. Animi verò sensu dicitur animalis, qui de Deo iuxta corporum fantasiam, vel legis literam, vel rationem physicam iudicat. Quare autem animalis non percipit, subdit: Stultitia est illi secundum humanum sensum: Ideo non potest intelligere spiritualia.

Huius hominis, id est, sensualitatis radices sunt secundum medicos humidum radicale & calor naturalis, & elementorum quatuor qualitates: cuius cura spectat ad medicos: Qui tamen in omnibus non sunt imitandi: dicente B. Ambrosio super Psal. 13. Contraria diuinæ conditioni præcepta medicinæ sunt. A ieiunio reuocant, iucubare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Et concludit, itaque qui se Medicis dederit, se ipsum sibi abnegat. Hominis enim animalis membrum mortificare iubet Apostolus Col. 3. Mortificate mēbra vestra quæ sunt super terrā, fornicationē, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & auaritiā. Huius hominis mēbra, manus, pedes & oculos abscindere Christus iubet, cum scandalizant nos Matth. 18. Hoc, inquit Apostolus Ro. 6. Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cū Christo, ut destrueretur corpus peccati, & non vltra seruiamus peccato.

Tertius verò spiritualis homo est interior: de quo 1. Co.

arboris similitudinem præfert.

De homine animalis, si cū dicitur vita, vel secundum sensum.

Medicis non in omnibus est obsequendum.

De spirituali homine.

adicit, Spiritualis aut homo iudicat omnia, & ipse a nemine iudicatur. Vbi gl. Spiritualis autem homo est vita vel scientia. Spiritualis est vita, qui spiritum domini habes rectore, animam regit. Scientia vero spiritualis est, quia & si ex parte & per speculum videt, tamen de Deo secundum imaginem corporum, vel legis literam, vel humanam philosophiam non sapit, sed Spiritui Dei subiectus, certissime ac fideliter iudicat omnia, certa fide, occultorum non patenti cognitione, & ipse a nemine, scilicet a nullo omnino animali iudicatur, id est, intelligitur, vtrum bene vel male intelligat.

Arborum forma spiritualis hominis.

Huius hominis spiritualis radix est gratia, fides & charitas. Stirpes anime eius essentia, rami potentie, gemme cogitatus, folia verba, flores voluntates, & fructus virtutes & earum opera. De quibus Apostolus Rom. 6. dicit, liberati a peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, sinem vero vitam eternam, Gratia autem Dei vita eterna in Christo Iesu Domino nostro. Et ad Ephes. 3. Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, a quo omnis paternitas in celo & in terra nominatur, vt det nobis secundum diuinitas glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius interiozem hominem habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicari, & fundari, vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, que sit latitudo, longitudo, sublimitas & profundum.

Bona opera, quae.

Hinc beatus Gregorius in Homilia quadam, vt multi arboris rami ex vna radice procedunt, sic multae virtutes, ex vna charitate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramius boni operis, si non manet in radice charitatis.

Ex vna charitate multae solae virtutes prodire.

Ex quibus iam patet conuincitur, quanta damna hominibus inferant, qui velut nocivae formicae fidem, gratiam vel charitatem de cordibus hominum cassant.

Bona opera, nisi in radice charitatis manent, nihil viciditatis habent.

Piger. Puto Demones in huiusmodi radicibus damna maxima inferre, quando eos constat alicuius hominis corpus potenter possidere. Quia in hoc omnium trium, quas descripsi arborum radices ledere videntur. Quamobrem scire cupio de hac materia, vtrum tantummodo pro grauibus criminibus possideant. Quibus modis vexet & quibus remedijs iuuari valeant possessi.

Theologus. Satis bene consideras, sed non distinguis. Diuersimode enim diuersi possidemur, quidam plus, alij minus,

pus, per Demones, a quibus non semper potenter possidentur, nec propter quolibet mortale peccatum quis possidetur.

Vnde ad primam tuam questionem audi Sancti Doctores, quodlibet 3. quest. 3. responsum. Quantum, inquit ad corpus, potest Diabolus hominem substantialiter possidere, sicut patet in arreptiis, sed hoc magis pertinet ad rationem poenae, quam ad rationem culpae. Poenae autem corporales huius vitae non semper sequuntur culpam eius qui puniatur, sed quandoque non peccantibus inferuntur, vt dicitur Ioan. 9. de caeco nato. Et hoc modo est secundum altitudinem incomprehensibilem iudiciorum Dei. Vnde non est qualiter culpa mortali Diabolus habitat in homine substantialiter etiam quantum ad corpus. Haec ille.

Reperio autem quod quinque de causis aliquem contingit possideri. Aliquando pro proprio maiori suo merito: Aliquando pro alieno leui delicto: Aliquando pro suo veniali peccato: Aliquando pro graui peccato alieno: Et aliquando pro magno facinore proprio.

Quinque ob causas obsideri homines a Diabolo.

De primo pater in Dialogo Seueri, beati Martini charissimi discipuli, vbi fertur quendam patrem sanctissimae vitae tantum dotatum in gratia expellendi Demones, vt hi necdum verbis suis proprijs fugarentur, sed etiam eiusdem patris epistolis & cilicio. Cum autem coram mundo parer esset celeberrimus, se tentari sensit vana gloria. Cui vitio licet viriliter resisteret, tamen vt humiliaretur amplius, totis precordijs Deum precabatur, quatenus quinque mensibus a Demone possideretur. Quo d & factum est. Nam eum statim possessum vinculari oportebat, & omnia applicare sibi Demoniacis communia. Finito autem quinto mense, proflus & ab omni vana gloria & a Demone liberatus est.

Diaboli peluntur cilicio & epistolis sine patris alio.

Sanctus quidam petiit quinque mensibus a demone possideri, humilitationis causa.

De secundo quomodo ex alieno leui delicto, aliquis possideretur, ponit exemplum beatus Gregorius de beato Eleutherio, abbate, viro simplicissimo, qui cum prope monasterium virginum pernoctaret, ei ignoranti ordinauerunt ad suam cellam poni paruulum puerum, qui omni nocte vexabatur a Demone, sed eadem nocte a Demone liberatus est per patris praesentiam. Hic cum re didicisset gesta, & puer iam positus esset in monasterio sancti viri, & transactis multis diebus, paulo immoderate laetus de liberatione pueri, ait ad confratres suos. Fratres, Diabolus sibi cum illis sociis

I. rofibus

roribus iocabatur. Sed ubi ad seruos Dei venit puerum hūc accedere non præsumpsit, Et ecce statim Diabolus puerum vexare cepit, & per lachrymas & ieiunia sancti viri & confartrum difficulter, sed eadem die liberatus est.

De tertio, videlicet de proprio veniali peccato patet, per Cassian. collatione abba. Sereni, prima, dicentem de Moyse. Moyses, inquit, in eremo cū singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionē vnius sermonis, quem contra abbatē Machariū disputās paulò durius protulit, quadā scilicet opinione preuētus, diu cōfestim traditus est Dæmoni, vt humanas gestiones ori suo ab eo suppletus ingereret.

Quod flagellum purgationis grat. a se dominus intulit se, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula relideret, velacitate curationis eius, atque auctore medio demonstrauit. Nā cōtinuò, abbate Machario in oratione submissō dicto citius, nequam spiritus ab eo fugatus abscessit.

Lactuca sine signatione crucis comedens corrumpitur à Diabolg. Simile videtur huic, quod primo Dialogorum refert B. Gregor. de quadam Dei famula in monasterio virginum, quæ horum ibidem ingressa, lactucam conspiciens & concupiscens, quam signo crucis benedicere oblita, auide mordit, arrepta à Dæmone cecidit & vexabatur, quousq; statim vocato beato ibidē patre Equitio p eisdē liberata est.

De quarta causa, qua dictum, pro alieno graui peccato aliquem possideri, patet ibidem per beatum Greg. Nam vt refert beatus Fortunatus Episcopus, Diabolū ab obsessio hōmine propulerat. Serò igitur Dæmon idem in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare peregrinum, quem quidam Fortunatum eiecit de hospitiō peregrinum, quem quidam vir inuitauit suum ad hospitiū. Et quærendo causam expulsiōnis, est gaudius super derogatione sancti viri, quam à peregrino ficto audiuit. Exinde autē Diabolus puerum inuasi, & prunis iniecit, ac animam eius excusit, sicque pater miser primū quem receperat, hospitiō intellexit.

De quinta verò causa proprii facinoris & magni communitè, tā in sacra scriptura, q̄ in sanctorū passionibus legimus. Nā sic 1. Re. 15. Saul inobediēs Deo possessus est.

Tempore, quò in vniuersitate Coloniensi sacre theologiae studio ascriptus fui, quadā virgo quindecim vel sedecim annos habēs, moribus secundū seculū satis composita, in domo cuiusdam suæ consanguineæ nutriebatur extra domum

domum parētum. Cūque cognatæ suæ cyphum satis vilem terresū quēdam à casu fregisset, cognata ita replebatur in lapsus negligentiā, & in reā virginē, quæ virgo tantò hoc molestius tulit, quò vasculum vilius exiit. In itā igitur cōmota virgo hora sumendi cibum, nec comedere nec ad mesam præ ira se presentare voluit, Cuius cognata ait, Oportet vt comedas. At virgo apud se (vt mihi postmodum & exorcistæ retulit suo) huiuscemodi verba submurmurando dicebat. Si me oportet edere, in nomine Diaboli fiat. Sic mesam accedit, benedictionem mensæ quam bene sciebat, dicere neglexit, & in primo morsello, vt putabat, muscam ori illatam sensit, quam cum nulla arte eicere valeret, deglutit & immediatè obfessa fuit, semper tamen vsū rationis bonum habuit, licet sæpè satis vexaretur à Dæmone.

Cū autem in domum parentum cum magna mæstia reduceretur, & diutissimè nullus reperiretur, qui liberare posset, tandem quidam frater nostrī ordinis, nunc Magister Gozfridus Echlossel sacre Theologie p̄fessor, calamitati parētū & puellæ cōpatiens, se de eius exorcitatione inuromisit, pacto tali præuio, vt, si liberaretur, nihil terreni exorcistæ daret, sed puella in castitate solita, si vellet, liberè & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur pater præfatus missam, obtulit obfessa oblationem consecram, in eadem affuit per totum, & in nullo vexari videbatur. Finito que officio, post satis diutinū exorcismi actū, mēbris omnibus virginei corporis penè præcōtūsis, exijt dæmō. & ita virgo deinceps domino in castitate seruauit.

Porro quò ad secundum dubiū; Quibus modis Dæmon possideat vel homines ledat; ad plenū puro nullus in hac vita sine miraculo posset dicere. Sūt tamē sex modi satis conuenientes, persunctoriè trāscautus, quib. potestate exercēt in homines, sed tātummodo p̄ quāto à Deo permisi fuerint.

Nam vexant aliquando tātum in rebus fortunæ exterioribus. Aliquando etiā aliquos in proprijs vexant tantūmodo corporibus: Aliquando in corpore simul & in portijs interioribus: Aliquando quidē per eos inuis & extra solū trātatur: Alij castigatione eorū ad rēpus tātummodo vsū rationis priuantur: Alij verò velut bestię irrationales reddūtur.

De tribus primis manifestū est in beato Iob, Deum Dæmonē licentiasse in res exteriores eius tātummodo, quū Deus

Diabolus in specie musca deglutitur.

Puella nota castitatis desimata, liberatur à Caco dæmone.

Sex modi quibus Caco dæmon homines possidet & ledit.

Iob etiam quodam potens interioribus affligebatur a Satana.

Solitarij cum sint prudentes magis secundum rationem loqui possunt.

Nocturna phantasmata conformia sunt diurnis cogitationibus.

Quomodo Sathan missus sit in cor Iudae.

Lunatici vsu rationis ad ipsos per Demones priuati.

Irrationabiles a Demonijs redditi.

Sathanæ ait, Ecce vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam, Iob primo. In corpus, vbi postmodum ait ibidem 2. Ecce in manu tua est, verum tamen animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas. In potentias interiores verò agendi potestatem dedit ibidem 7, vbi dicit Iob ad dominum : Si dixero consolabitur me lectulus meus, & requiescabo loquens mecum in strato meo: Terrebis me per somnia & per visiones horrore concuties, Demone scilicet procurante, scilicet Nicol. de Lyra.

Nam vt sanctus Thomas ibidem ad litteram exponit, homines sapientes, quando solitarij sunt, & tumultibus hominum & negotiorum semoti, tunc magis loqui possunt secundum rationem aliquid cogitando, sed ista remedia Iob iuuare non poterant, quia tempore quo his remedijs vt debebat, adierant sibi alia impedimeta, quibus perturbabatur, scilicet somnia terribilia & horribiles visiones. Et hoc est quod subdit: Terrebis me per somnia, quæ scilicet dormienti apparent, & per visiones quæ scilicet apparent vigilantibus ab vsu exteriorum sensuum alienatio.

Solent nocturna phantasmata conformia esse, diurnis cogitationibus. Vnde quia Iob de die mortis suæ cogitabat, similibus phantasmatibus perturbabatur in nocte. Infirmis enim corporis ad hoc operatur, vt perturbata phantasmata dormientibus appareant. Sic igitur vndique consolatione exclusa, nullus modus Iob remanere videbatur, tot angustias euadenti, nisi per mortem, Horrore, inquit, concuties.

De quarto Diabolice vexationis modo, patet in Iuda Io. 13. Cum iam Diabolus misisset in cor vt traderet Iesum Iudas. Vbi beatus Augustinus dicit: Missio illa spiritualis suggestio est, & non fit per aurem, sed per cogitationem.

De quinto modo habes. Mat. 17. in lunatico ex plü cuius pater ait ad Iesum: Domine miserere filij mei, quia lunaticus est, & male patitur. Et de Saul, primi Re. 15. & in sequentibus.

De sexto modo typum gessit illa mulier, quam vt Christus ait, alligauit Sathanas 18 annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, sicut nec bestia: vt patet Luc. 13. Vbi glossa Basilij: Brutorum siquidem caput humi deflexum est, & terram cernit, caput hominis erectum est in cælum, oculi superna conspiciunt.

De tertij solutione dubij, quibus remedijs liberentur post

sessi a demone. Quando reperiuntur pro talibus experta antidota: Aliqui enim liberati sunt per exorcismos Ecclesiæ alij verò contritione vera vel confessione: alij: Eucharistiæ factæ communionem: alij sanctorum locorum applicatione vel bonorum oratione. Aliqui etiam in excommunicationis absolutione. De primo satis dictum est. Et de secundo præcedenti cap.

De tertio dicit Cassianus collation. abbat. prima Communionem sacrosanctam nequitia spiritibus traditis a senioribus nostris nunquam meminisse interdicitum: quini modo si possibile esset & quotidie eis impartiri eam debere censent, quæ ad purgationem ac tutelam corporis animæque peruenire credenda est: quæ ab homine percepta, eum, qui in membris eius insidet spiritum, seu in ipsis latitare cohercet, velut quoddam exutens fugat incendio. Hoc itaque modo curatum & Abbatem Andronicum nuper aspeximus, aliosque quæ plures. Magis namque ac magis inimicus insultabit offese, cum est a cœlesti medicina viderit segregatum tantoque durius & frequentius attentabit: quanto eum a spirituali remedio senserit longius abditum. Hec Cassianus.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hic credere immobiliter oportet: primo quod sine Dei permisso, nullus ab eis spiritibus omnino tentatur. Secundo, quod omnia, quæ a Deo nobis inferuntur, siue tristia ad præsens, siue læta videantur, velut a pijsimo patre, clementissimoque Medico pro nostris vtilitatibus itrogantur. Et idcirco eos velut pedagogis traditos humiliari: vt discedentes ex hoc mundo, vel purgatioribus ad vitam aliam transferantur, vel pœnali vigore plectantur. Quia secundum Apostolum traditi sunt in præsentem Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus salui fiant in die Domini nostri Iesu Christi.

Piger. Quid ergo erit de vsu rationis non habentibus, qui se probare non possunt, & sic edere de cibo hoc secundum Apostolum non valent.

Theologus. Sanctus Doctor de hoc in tertia parte, questione octaua sic distinguit de omnibus amentibus. Aliqui, inquit, dicuntur non habere vsu rationis dupliciter. Vno modo, qui habent debilem vsu rationis, sicut dicitur non videns qui male videt. Et quia tales possunt aliquam deuotionem concipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramen-

Quinquæ res media liberatis do obijssos.

An obsessi debeant communicare sacrosynaxi, liberatiõis causa.

Eucharistia sacramentum exurit Damones.

Corpus hic affigitur vt spiritus saluus fiat.

Amentes quomodo distinguendi, quoad sumptionem sacrae cœnæ.

*Quomodo
amentibus in
articulo mor-
tis sacramen-
tam adhiben-
dum.*

*Infirmis in-
fundenda Eu-
charistia.*

*Sanctorum
intercessionis
obsessos in-
uunt.*

tum denegandum. Alio modo dicuntur aliqui non habere usum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt, & sic talibus non est hoc sacramentum exhibendum: quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio. Aut nõ semper casuerunt usum rationis. Et tunc si prius, quando erant suæ mentis compotes, apparuit eis huius sacramenti deuotio, dent eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi forte timeatur periculum vomitus vel exspuitionis.

Vnde legitur in concilio Carthagenensium, & habetur in decretis di. 28. q. 6. Is qui in infirmitate penitentiam petit, si casu, dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmurerit, vel in phrenesim conuersus fuerit, debet testimonium queri ab his qui eum audierunt. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis, qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadem ratio, & de alijs amentibus.

Hec Thomas. Et ad hoc Cassianus allegat. Addit tamen in 4. dist. 9. Dæmoniis non est deneganda communio: nisi forte certum sit pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit. In hoc casu pro excommunicandis sunt habendi, qui traditi sunt Sathanæ. Hæc Petrus.

Ex quibus liquet, quod si aliqui sunt possessi à Demone etiam propter sua crimina, habentes tamen lucida interualla & rationis usum, postea conuertuntur de peccatis, vel debite confitentur, tales cum sint absoluti contra Deo, nullatenus sunt à communione diuinissimi Sacramenti Eucharistie sequestrandi.

De sanctorum locorum applicatione, vel deuota oratione, quod pro quinto remedio tactum fuit, legendæ Sanctorum refertur sunt. Merita enim sanctorum Martyrum, confessorum & virginum exigunt, ut hi spiritus nequam sanctorum in patria existentium intercessione vincantur, quos sancti in via vicerunt.

Similiter viatorum deuotæ orationis liberationem obsessorum obtinisse sæpe leguntur. Vnde ad hoc hortatur Cassianus, vbi supra. Si inquit, haberemus hæc sententiam, imò fidem, quam superius comprehendimus, ut & omnia per dominum fieri, & pro utilitate animarum dispensari vniuersa crederemus, non solum nequaquam despiceremus eos, sed etiam pro eis inquit, tanquam pro membris nostris incessanter oraremus, et in quocumque visceribus pleno compatiremur affectu.

De

De sexto modo absoluedi ab excommunicatione sciendum, quod nec iste communis est, nec forte licitus, nisi habenti auctoritatem & spirituales reuelationem vel probabilitatem, quod possessus quis sit propter excommunicationem Ecclesie. Sicut Apostolus 1. Cor. 5. excommunicatum à se & à plebe Corinthum fornicarium tradidit Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus fieret in die Domini nostri Iesu Christi. i. ut gl. dicit: usque ad illuminationem gratie contritionis, vel ad iudicium. Et Pseudo doctores, qui fidem perdidierant, videlicet Hymenæum & Alexandrum, tradidit Sathanæ, ut discerent non blasphemare: i. ad Timoth. 1. Tantæ enim potestatis, dicit glossa, erat Apostolus, tantamque gratiam habebat, ut recedentes à fide solo verbo traderet Diabolo. Vnde sanctus Thomas in 4. distinct. 18. vbi Magister tres effectus excommunicationis tradit, eodem sic declarat sanctus Doctor.

Ex hoc ipso verò, inquit, quod aliquis suffragijs Ecclesie priuatur, triplex incommodum incurrit, per tria, quæ quis ex suffragijs Ecclesie consequitur. Valeret enim ad augmentum gratiæ eis qui habent, vel ad merendum eis qui non habent. Et quantum ad hoc, Magister dicit, quod gratia subtrahitur per excommunicationem. Valeret etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc dicit, quod protectio subtrahitur, non quod omnino à Dei prouidentia excludantur, sed ab illa protectione, qua filios Ecclesie specialiori modo custodit.

Valeret etiam ad defendendum ab hoste, & quantum ad hoc, dicit quod Diabolo maior potestas sæuendi in ipsum datur, & corporaliter & spiritualiter. Vnde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa ad fidem homines inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestabatur, ita excommunicatus corporali vexatione à Diabolo innotesceret. Nec est inconueniens, si ille, qui est desperatus, hosti datur: quia non datur ei quasi dammandus, sed quasi corrigendus: Cum in potestate Ecclesie sit ex eius manu ipsum eripere cum voluerint. Hæc Tho.

Ex quo ultimo verbo patet sextum remedium: Sed caendum est valde exorcistæ cuiuslibet, ne de suis viribus facilliter præsumat, aut iocum aut ludum serio Deo operi intermiscat: aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiciat: Alioquin pœnas vix euadet, ut declaratur per exempla.

L. 4. Nat.

*De remedio
excommuni-
cationis ita
obsessis.*

*Triplicitas
commoda est
excommuni-
catione pro-
uenientia*

*In primitiua
ecclesia cur si-
gna & mira-
cula require-
bantur.*

*Remedium
exorcistæ
nis.*

Nam de primo refert beatus Greg. primo Dialogo, de quadam contra conscientiam suam a marito petere & obtinere debiti redditione in vigilia dedicationis Ecclesie sancti Sebastiani, quia contra conscientiam se processioni Ecclesie immiscuit, possessa est, & publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdem Ecclesie ex altari sindone tulit, eamque cooperuit. Sed & huc sacerdotem, repetere simul Diabolus inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquam presumere, compulsus est cognoscere in sua vexatione quis esset. Hec Gregorius:

Nec de officio, quod Exorcistatus sanctum ordinem requirit, quis locum faciat. Nam vidi in Conuentu Colonienfium fratrem, verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi Dæmones valde famosum. Hic etiam in terminis conuentus Colonienfium Dæmonem in obfesto corpore arctaret: iam Dæmon peritit a Fratre locum recedendi: quo gauisus frater, ait in ioco, In cloacam meam vadas. Exijt igitur Dæmon & nocte cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon tam dixit eum torfit prope cloacam, ut vitam cum difficultate saluaret.

Cum preterea Maleficorum præsidia super possessos inuocantur, finis deterior quam principium sæpe efficitur. Vnde de præfata scœtina refert Greg. ubi supra. Cum inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendum salutis remedium Maleficis tradiderunt. Ducta igitur per eos ad fluuium, atque in aquam mersa, & multis incantationibus agitata, dum virtus Dæmon ab ea expelli debuit, legio eam intrauit: cuius distinctis vocibus iam clamare cepit. Quod tandem consanguinei contentes, & de hoc dolentes, eam præsentarunt Sancto Episcopo Fortunato, qui diuturnis orationibus duobus diebus eam ex integro sanauit.

CAP. XII.

Florès & folia quid in sacra scriptura significent.

Florès & folia quid in sacra scriptura significent. D. l. summitates arborum formicæ scandunt, & ubi earum flores, aliqua sæpe gramina & fructus lædunt. Quæ radices sint, arbor & rami in moralis intellectu, qui lædi possunt a nociuis formicis dictum est præcedentis cap. principio.

Flores autem sunt bona præposita, & fructus operæ: verba vero velut folia. Vnde Eccl. 24. Ego quasi therebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ. Ego quasi vitis fructificauit suauitatem edotis, & flores mei fructus honoris & honestatis. Vbi gl. Therebinthus arbor est

Therebinthus quid.

fructuosa, flos ramecosus, sicut oliuæ, sed rubeus: folia habet densa & folliculos, emittentes quædam animalia quasi culices, plenior resina quæ de cortice erumpit.

Per Therebinthum significatur Ecclesia, quæ per totum orbem ramos prædicationis & fidei extendit: cuius resina præcipua, i. animarum medicina. Masculi huius arboris sine fructu sunt, quia qui in se confidunt, fructum virtutis non faciunt. Fœminatum autem duo genera sunt, & cum vitæ maturascunt. Qui enim infirmitatem suam agnoscunt, & spem suam in domino ponunt, fructum martyrij sibi acquirunt. Aut per continentiam aut munditiam cordis & corporis spirituale præmium possidebunt.

Qui etiam sint flores & fructus vineæ spiritualis in hæc verba tradit beatus Gregorius lib. x. i. Moralium. Bene, inquit, per Salomonem dicitur manè surgamus ad vineas: Videamus si floruit vinea, flores si fructus parturiunt. Florent quippe vineæ, cum meares fidelium bona opera proponunt, sed fructus non pariunt si ab eo, quod proposuerunt aliquibus victi erroribus infirmantur.

Non ergo intuentum est, si vineæ floreat, sed si flores ad partum fructuum conualescunt. Quia mirum non est, si quis bona inchoat, sed valde mirabile est si intentione resecta in bono opere perdat. Vnde fit plerumque ut si in bono opere recta intentio non tenetur, etiam ipsum hoc opus quod bonum creditur amittatur. Hec ille.

Orandum ergo nobis est deuotè cum psalmis, Domine Deus virtutum, vide & visita vineam istam, quam plantauit dextera tua, & ne singularis ferus eam depascat, aut per eam exterminet de silua. Ne etiam dominus de vobis sicut de gente maligna comminetur illud Ezech. 39. Feris auiibus, omnique volatili & bestiis terræ dedi te ad deuorandum. Gl. Aduersarijs potestatibus, Dæmonibus. s. qui iuxta viam comedunt sementem. Venit enim Diabolus & tollit verbum de corde hominum, ne credentes salui fiant: ut ipsa veritas ore expressit proprio.

Piger. Finè tractat⁹ ppè habem⁹. De Maleficis igitur adhuc operationibus scire desidero: utrum ne alij modi sint, quibus possidere consueverunt Dæmones in hac vita homines.

Theologus. Tres adhuc mihi occurrunt, vnus est in corporali vexatione, alius est in animæ necatione: Tertius est in

Resina therebinthi significat animæ medicinam.

In se confidentes, fructum virtutis non serunt.

Infirmissimi sæpe sunt martyres.

Quid fructus vineæ Salomonis denotet.

Attamen ex floribus fit de futuris fructibus coniectura.

*Nam herbe,
lapidibus &
musica expel-
luntur Dæ-
mones.*

*Fumus arbo-
ris cuiusdam
abigit Caco-
dæmones.*

*S. Salomonis re-
gis exorcismi.*

*Dæmones cor-
poralibus vir-
tutibus non
subiacent.*

*Necromantici
non possunt si-
bi Dæmones
subiicere.*

sola opinione. Primus aliquando fit sine delicto pretio. Secūdus sepe cū mortali peccato. Terti^o oritur ex cōplexio- nis vitio. Primus est de quo latē dictū est in p̄cedentib⁹. *Piger.* Vnū adhuc est mihi dubiū de p̄fata materia, vtrū ne herbas, petras & melodias valeant expelli Dæmones.

Theologus. Valent certē talia nōnunquā debite applicata; & si non semper vt ex toto: tamen vt pro parte liberentur pater illud Tobie 6. vbi Raphael, ait Tobie: Cordis particulam piscis nempe quem cepisti si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus Dæmoniorum siue à virō siue à muliere, ita vt vltra non accedat ad eos.

Idem in effectu patuit ibidem. 8. vbi Magister in Historia sic addit: Nec super hoc mitari debemus, cū fumus cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere prohibeatur. Nec hoc venerabilis Hugo negat, communicando eandē historiam. Imō beatus Hieronymus dicit, Dæmonium sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatione: & habetur in forma 16. q. 7. Dæmonium sustinenti.

Ad idem allegat Dominus Vuilhelmus Parisiensis vltima parte summæ suæ de vniuerso, satis probabiliter. Præterea certum est, exorcismi iure te aliquos fideles in vū habuisse. Vnde Actorum 19. de septem refertur. Super quō dicit Magister in Historia, licet per exorcismos Salomonis eiecerint, non tamen absque labore multo, sed quibusdam herbis & geminis adhibitis, vt tradit Iosephus. Hæc ibi.

Deur⁹ q⁹ p̄nominata, non directē de sui natura aduocant vel compellunt Dæmones, videlicet verba, herbe & petre, vt dicit S. Th. in 4. dist. 7. art. vlt. Non est, inquit, erendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones subiacere, & ideo nō coguntur inuocationibus, & factis quibusdam Maleficis, nisi in quantum per hoc fœdus cum eis initur: secundum q⁹ dicitur Isaiæ 18. percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.

Et illud Iob. 40. An extrahere poteris Leuiatham hamo, & sequentia sic finaliter exponit, secundum Thomā dicentem: Si quis rectē considerat omnia, p̄missa videtur pertinere ad p̄sumptionem Necromanticorum confutandam, qui nituntur cum Dæmonibus pactum inire, ac eos sibi subiicere, vel qualitercūque constringere. Ostenso ergo, q⁹ homo non potest vllō modo sua virtute Diabolum supe-

rare, quōd ex omnibus p̄missis concludit dicens & sub- dicens, Pone super eum manum tuam: subaudi si potes; quasi diceret, nullo modo tua virtute potes, Superatur tamen virtute diuina. Vnde subdit. Memento belli: quo scilicet ego contra eum pugno. Hæc de Thoma.

Vnde etiam postea c. 41. dicitur: Non est potestas super terram, quæ ei cōparetur. Super quo idem, per hoc, inquit, signatur, quod nulla virtus corporalis potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas spiritualis naturæ. Et sequitur: Qui factus est vt nullū timeret. Diabolus. n. ex ordinatione suæ naturæ, in qua factus est à Deo vt nec hominē timeat, nec aliquā creaturam corporalem. Hæc de Tho.

Indirectē autem quodam modo Dæmone obfessus, potest virtute melodiæ, vel herbe, vel corporalis rei sibi à naturali proprietate in existente cerebrum vel partē corporis læsā à Dæmone sanare, vel reducere vt tolerabilius habeat. Vt tenet dominus Albertus Lucæ 9. & Nicolaus de Lyra primo Re. 16. & Doctores ibidem. Nec omnino certum est Dæmones aliquos nisi in pœnam in potestate eorū impediti, qui igne corporali cruciantur, & sanctorum orationibus. Certū etiam est, eos p̄fatis rebus, si in laude Dei vel sanctorū assumuntur, vel cum inuocatione diuina & beatorum, sepe cruciari, vt in multis Legendis sanctorū patet.

Præterea quōd his maius est: tenet Paulus Burgensis in additionibus super primum Re. 16. hanc conclusionē: videlicet. Non solum concedendum videtur quōd aliqua sensibilia possunt afflicti à Dæmonibus leuius ferre, vt scilicet Nicolaus de Lyra tenet. Sed quōd etiam per sensibilia aliqua à Dæmonibus afflicti possunt totaliter liberari, quod probatur per eandem rationem, quam Nicolaus adducit. Nam cū Dæmones non possint materiam corporalem secundam suam voluntatem transmutare, sed mediātibus actiuis qualitatibus, qui disponunt materiā ad suscipiendū actionem afflictiuam in corporibus ab eis obfessis: vt Nicol. dicit. Eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendū actionem Dæmonis. Verbi gratia, Mania est maxime dispositio ad alienationem mentis, secundum medicos, & per consequens ad suscipiendū afflictionem Dæmoniacam. Quæ quidem Mania passio

*Diabolus fœ-
ditus est, vt
neminem ob-
meat.*

*Per sensibilia
posse obfessos
liberari.*

*Exemplum de
Magica pas-
sione.*

sicut

sic vt potest alienari per sensibilia medicamina sic & penitus curari & per consequens curata esset talis dispositio in corpore humano ad suscipiendum afflictionem Demonis correspondentem tali dispositioni : & sic receder penitus afflictio Demonis actiua recedente passiuā in possessio.

*Per Davidis
Musici prorsus
recedisse à
Sanie Sathana-
niam.*

*Non per me-
ritū Davidis
sanatur Saul.
Grauissimus
modus obses-
sionis.*

*De desperatis
loquitur.*

Idem potest dici de teore piscis Tobia. Idem de melodia David. Ratione cuius licet primo refocillaretur Saul & lenius haberet, tamen totaliter expullus fuit per eā. Unde dicit litera: recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est litera, dicere quod hoc fiebat ex merito David, seu per rationes eius: quia nō est verisimile, quod hoc scriptura taceret: cum esset in laudē David notabiliter, de quo tamen nullam mentionem facit. Hęc de Paulo. Secundus vero modus, quo Dæmones possidēt homines, est grauissimus: de quo Cassianus coliab. Sereni prima dicit. Illi sunt verē miseri ac miserabiles iudicandi qui cum se vniuersis criminibus flagitijsque contaminent, nō solū nullum in eis visibilitet signū diabolicæ suppressionis ostenditur, sed ne aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celere in temporis istius expeditamq; medicinam, quorum durities & impoenitens cor pœnanti vitæ præsentis excedens, thesaurizat sibi ipsis iram & indignationem in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. In quo vermis eorum non morietur & ignis eorum non extinguitur.

Et iterum idem Cassianus comparando corporalem obsessionem, & animæ peccatum: paulo antea dicit: Multo grauius, inquit, constat illos vehementiusq; vexari, qui cō corporaliter ab ipsis supprimi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur: eorum scilicet vitij vel voluptatibus inuoluti. Secundum Apostoli namq; sententiam: A quo quis superatur, eius seruus efficitur. Nisi quod in hoc isti desperatius agrotant, quod cum sint eorum mancipia, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt.

Tertius modus possessionis non est vetus nec proprius, sed tantum putatiuus: quod quidam aut ex tentatione mera Dæmonis, aut ex vitio corporeæ complexionis sese possessos existimant.

*De putatiua
obsessione.*

Nouus in ciuitate Nurembergensi quandam iuuenem de dicio

dicionibus & maioribus, honestam dominam, in matrimonio lege sub viro constitutam. Hęc per quatuor circiter annos, se sola conscia, & quadam deuota sibi famula, putabat omnino se esse possessam à Dæmone. Et quia se notari timuit, & nator quos habuit si proderet, apud semetipsum tabescere cepit in corpore tam graui ter, vt nec pueri, quos habebat pulchros, nec mariti admodum probi præsentia, neque amicorum vel epularum quarumcunq; delicta: cam latificare valerent.

Veni ego ad locum prædictæ ciuitatis, & quia mei notitiā habuit, ideo in porta cōuentus me de animæ salute & de alijs consulere cepit. Cunque inter mea verba Dæmonem, nescio quo casu, nominarem, diuertere cepit scēminā à me cautè caput, vt faceret more saluā eieceret. Ex phantasijs enim præteritis, quoties nomen Dæmonis nominari audierat, horruit eius animus ex contracta assuetudine. Post quædam igitur verba cum in gestu scēminæ timorem eius, quem celauerat agnouissem, illi dixi: Domina, si mihi veritatem fatei volueritis, secretam vestram tentationem, quam celatis, indicabo: Quæ respondit admirando. Ita faciam, si veritatem dixeritis. Tunc ego, Vos putatis, vos esse possessam. De quo stupens respondit, Veritas est, & hęc mea grandis dudum tristitia exiit & durat hodie. Visa itaque conditione scēminæ, & auditis sui timoris circumstantijs: illi dixi, Secura est te, possessa non es. Sed aut tentatio est aut manū naturalis passio. Quo audito, cepit gaudere & melius dietim habere. Multoq; tempore postea vivebat alacriter & honestè.

Tempore quo in Viennensi stēti studio, fuit ibidem cinnis vnus vxoratus de meliori ciuitatensium profapia, mihi multisq; notus: Hic in forma strepitus cuiusdam secularis iudicij cautionem quandam litteratoriam produxit in medium, inscius, vt multis videbatur, quæ opposita solis radijs quibusdam videbatur per rasuram falsificata. Super quo postmodum clam auisus coram amicis, quia probus & fide dignus semper existerat, satis erubuit, & se die noctique perpetuè infamiae maculam contraxisse suspicabatur, nec super hoc consolationes cuiuscunq; recepit. Ductus igitur ad examen in medicinis expertorum, adesse iuueni viderunt infirmitatem scilicet manū.

Res gesta Nurembergæ.

*Aliud exemplum
imaginatae
obsessionis.*

Vadē

*Quidam se
mortuum pu-
tans, se necat
fame.*

Vnde postquam multa ipsi adhibita essent remedia, nec quicquam adiuuarent, suaserunt cauti medici multum prudenter & catholicè, vt sacramentalem confessionem faceret, Eucharistiæ sacramentum reciperet, & se per omnia disposeret ac si mori vellet, ne ex mania futura imper-suasibilis sine talibus moriendo, putaretur à Dæmone possessus; & factum est ita. Nam paulò post ipsi visum fuit quòd mortuus esset; & quia mortui nec comedunt nec bibunt, nec alia communia viuis faciunt, ita nec iste facere vlla persuasione voluit. Vnde tandem mera fame interiit, nec iuuabat remedium quòd quidam se mortuum fingens & comedens, similem, vt fertur, aliquando sanauerat Maniacum.

*Quidam ima-
ginatur se cor-
pora duo ha-
bere.*

Vidi alium non de infimis in ciuitate Coloniensi, virum literatum & diuitem, ac multum honoratum: de cuius ore audiui, quòd quadam vice periculose infirmabatur: Etiam lecto decumbenti, vbi cùnque se inspexit, sibi apparebat, quòd ipse duo homines esset: de quo stupens, & an dormiret vel amens esset, ambigere cepit. Deinde concludens, quòd hoc impossibile esset, ne ab alijs vlti rationis priuatus esse videretur, clam vocauit medicum corporis: qui maniam adesse conspiciens, confortabat infirmum bona spe animum euadendi dedit, dum modo Diuina sacramenta reciperet. Quo facto, de die in diem conualescebat infirmus, & cum gratiarum actione recedente infirmitate, abscessit etiam maniacæ passio, quam se habuisse post modum ferè cunctis celauerat, quousque me coram audiuit, quòd infirmitas hæc naturalis esset.

*De Mania
diuitis qui sa-
turi non po-
terat.*

In ciuitate alia notitiam alterius magni & diuitis atque probi viri habui, qui licet esset diuissimus, & perpetuis multis possessionibus reddituatus, & vir magni consilij, tamen timere cepit, quòd tandem eum mendicare oporteret: cum tamen omnium iudicio attentatum esset diuitiarum homo, & prouisus redditibus, vt ad comedendum argentum satis haberet si vellet. Præfata igitur mania terribius, supra modum grauabatur, nec vlla persuasione sibi ista à suo remoueri poterat capite, & ita catholicè, sine nota tamen vita functus tandem. Habuit pro tunc filium iam adultum, nouiter traditum nuptui. Qui nouiter simili vexatus

vexatus mania grauius eam in præfata materia, quàm potest haberi, fert.

Piger. Si ista passio, quam tu ex medicorum libris maniam vocas, imaginationes tam firmiter solidat in mente hominis, vt in potestate liberi arbitrij non sit eas deponere: quale remedium adhibendum est talibus quæro?

Theologus. Medicorum interest taliummodi dare remedia, qui quidem sapissimè salubria leguntur inuenisse antiodota.

*Quomodo
imaginata
mania possit
sanari.*

In Diocesi Bambergensi aliquando fui vocatus ad domum cuiusdam mechanici satis infirmi, qui de animæ suæ salute totaliter desperatè loquebatur, & crebrò arma, vt ipse seipsum perimeret sollicitè quaeserat. Quasi quantum occurrit de sacræ scripturæ passibus viro præfato mechanico, videlicet maniacò, vt verè dolens de peccatis suis veniam se à Deo plenè consecuturum firmiter speraret, sed nihil profeci. Peccatum enim quoddam satis modicum ipse allegabat se fecisse, nec non ingeminasse, & idcirco se putabat atq; dixit non posse saluari. Institi autem acris, replicando, maiores peccatores fuisse gratiam consecutos. Veruntamen ille verba mea explodit dicendo: Domine experientia credo. Nam actu video ad inferni baratra, & exinde versus me flammæ terribiliter adoplare conspicio. Tunc suasi vt medicus aduocaretur & remedia dormiendi vel alia necessaria secundum medici consilium applicarentur, & recessi. Sequenti die redij, & vt antea de speciebus veniæ persuadebam. Ait ille: Putatis ne me veniam peccatorum posse consequi? Respondi lætus quòd sic. Dormierat enim, & per medicinalia melancholica repuerat. Vnde quia iam dubitauit de animæ salute, quietior factus, ad spem veniæ faciliter reductus esse videbatur.

*Maniacæ sa-
porifera mi-
stranda.*

Piger. Fortassis hi, qui contra fidei articulos nonnumquam per inquisitores hæreticæ prauitatis reperiuntur duri, tali manica laborant passione, & ista ignorant, tales statim seculari tradunt brachio vbi cremantur præcipitantur nimis.

*Inquisitores
in inquisitia-
ne sapè præ-
cipitantur
agere.*

Theologus. Fieri potest per incautos Inquisitores prout tangis, & fortassis ita factum fuisset cum isto sacerdote Vnga

Vngarico, de quo libro tertio Formicarij, cap. 10. relatum est, nisi magna literatorum prudentia hoc præuenisset, Quamobrem probandi sunt spiritus, an ex Deo sint, vel an ab infirmitate Dæmonis, vel à malitia peccatoris. Tempus in his, loquens & persuasiones salubres atque considerationes prudentes dandæ sunt ab his, qui tales curare habent, ne quid de contingentibus obmittatur. Vbi non modo de salute corporum, sed de periculo animarum perpetuò agitur.

Præterea noui quendam in artibus, & in sacra pagina professorem excellentem plurimum, qui præmi cepit imaginatione grauißima & mania de interficiendo se cū proprio cultro. De quo erubuit valde se manifestare, nec tamen poterat phantasiam amouere. Venit tandem ad me occultè, fleuit vbertim & remedium petiuit. Cui expurgationem conscientie per sacramentalem confessionem primū certis de causis suis aggredi, quam & fecit, nec liberatus est, quia iudicio medici corporalis, mania patiebatur. Vnde aliquando idem maniacus, qui in alijs magna prudentiæ fuit, mihi flendo dixit, Mirabile, inquit, negotium.

Ego me vri ratione experio, & scio me esse contradictorie liberum, nec valeo istam phantasiam de me necando cum tota animi libertate deponere. Talibus sæpè opus est longè plus medico corporis quàm animæ.

Finis Formicarij Fratris Ioh. Nider De Maleficis & Dæmonibus.

INDEX

MALLEI

MALEFICARVM,

Ex multis Auctoribus conflati,

*Quorum nomina à tergo
habentur,*

TOMVS ALTER.

Denuò (vt primus) additionibus, notis & explanationibus illustratus, atque ab innumeris, quibus ad nauseam vsque scatebat mendis in usum communem vindicatus.

L V G D V N I,

SVMP TIBVS PETRI LANDRY.

M. D. XCVI.